E156 50451/A
A. XXX. Syd
W. Vienna Dec 21 '61

38.C. 8190

THOMAS SYDENHAM.

8190

THOMÆ SYDENHAM,

Medicinæ Doct. ac Practici quondam Londinenſis Celeberrimi

PRAXIS MEDICA EXPERIMENTALIS,

Sive

OPVSCVLA VNIVERSA

Quotquot hactenus ab Autore ipſo ultimùm reviſa & aucta in lucem prodierunt,

Nunc primùm in unum collecta volumen, à mendis probè repurgatum, indicibusq; neceſſariis accuratiſſimis exornatum.

LIPSIÆ,

APVD THOMAM FRITSCH.

M. DCCXI.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

LECTORI SALUTEM BIBLIOPOLA.

Quantò major Experientiſſimi Medicorum, Thomæ Sydenham, *non in Anglia ſolùm, ſed & in aliis noſtris regionibus poſt mortem etiam fama celebratur; tantò avidius ſemper ejus Scripta temporibus diverſis edita ab omnibus, qui nobiliſſimam Artium Medicam ex Obſervationibus fideliſſime factis addiſcere vel ſtabilire ſatagunt, fuerunt excepta. Quæ uti non pauca habentur, ita miraberis mecum haud dubie, L. B. nullam hucusq; in publicum Editionem comparuiſſe, quæ omnia eadem atq; ſingula à mendis non minus repurgata, ac novis Ad-*

ditamentis ab Autore adhuc vivo ultimùm locupletata in unum ſociata Volumen exhiberet. Equidem univerſa Autoris laudatiſſimi Opera aliquot in locis circumferuntur excuſa, verùm penitus ipſa, ubi in ſpecie & cum Opuſculis vel poſtremo auctis, vel de novo plane divulgatis, conferre haud graveris, quam plurima hinc inde deeſſe oppidò conſtabit. Inſigni proin huic defectui ut convenientem nunc præcipue temporis medelam afferrem, quo vel ipſa Opera iſta imperfecta ceu maximam partem diſtracta obtinentur difficilius, ſedulitate omni nullis ſumptibus parcens ſingula, quotquot hactenus celeberrimi noſtri Autoris ultimùm non ſine acceſſionibus egregiis lucem Scripta aſpexerunt, conquiſivi, Nob. Dn. D. Joh. Michaele Fauſt, Medico Famigerabili, alteram Editionem Tractatus, qui

Sche-

Schedula Monitoria de Novo Febris Ingreſſu inſcribitur, benevolè Argentoratò ſubminiſtrante, aliàs nullibi ampliùs venalem, quod pauciſſima ſaltem ejus Exemplaria Londini An. 1688. typis exſcripta fuerint. Conquiſita verò eô, quô prodierunt ordine, in præſens, quod Lectori Benevolo hîc ſiſto, Volumen, cùm emendatisſimum, tùm Indicibus neceſſariis inſtructum, diligenter curavi compingi; etenim præter Opuſculorum Seriem Elenchum Rerum ab Autore ipſo in potiores Tractatus contextum mox in frontiſpicio exhibere, Verborum autem & Rerum Indicem ſub calcem demum adjungere percommodum viſum fuit copioſiſſimum accuratisſimumque. Forſan Autoris Methodus curandi Febres, omnium primò cum publico Londini Anno 1666. communicata, unice à nonnullis deſiderabitur; ſed negligen-

tiæ prorſus ex additione ejus incurriſſem notam, quia Obſervationibus circa Morborum Acutorum Hiſtoriam & Curationem inſerta deprehenditur integra. Plura non addo, quam ut laboribus hiſce tuum in emolumentum, Lector Benevole, frui, meisque conatibus Tibi porrò inſerviendi velis favere.

SERIES OPUSCULORUM.

I. Obſervationes Medicæ circa Morborum acutorum Hiſtoriam & Curationem.

II. Epiſtolæ Reſponſoriæ duæ; prima de Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. ad Robertum Brady, M. D. ſecunda de Luis Venereæ Hiſtoria & Curatione ad Henricum Paman, M. D.

III. Diſſertatio Epiſtolaris ad Guilielmum Cole, M. D. de Obſervationibus nuperis circa Curationem Variolarum Confluentium; nec non de Affectione Hyſterica.

IV. Tractatus de Podagra & Hydrope.

V. Schedula Monitoria de Novæ Febris Ingreſſu.

VI. Proceſſus integri in Morbis ferè omnibus curandis, unà cum graphica delineatione.

Elenchus Rerum.

OBSERVATIONUM

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri ſalutem, *Pag.* 39. Morbi partim ab aere, partim à varia Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *ibid.* Peſtis & Arthritis Naturæ Medicatricis inſtrumenta, *p.* 40. Ratio Morborum Acutorum, *ibid.* Febres Intermittentes Acutis, licet minus proprie, accenſendæ, *p.* 41. Chronicorum ratio, *ibid.* Acuti ab aeris alteratione impreſſi Epidemici dicuntur, *p.* 42. Acuti à particulari corporum ἀνωμαλίᾳ, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes ſeu ſporadici dici poſſunt, *ibid.*

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

EPidemicos, tum à propriis quibusdam ſymptomatis, tum à medendi ratione diſpari, differre ab invicem conſtat, *pag.* 43. Febrium Continuarum Epidemicarum diverſæ ſpecies, diverſa omnino Methodo ſunt curandæ, *p.* 44. Febres Stationariæ ab occulta alteratione in terræ viſceribus aerem contaminante pendere videntur, *ibid.* Stationariæ dicuntur, quæ Generalem anni Conſtitutionem ſequuntur, neque extra illam comparent, *p.* 45. Intercurrentes, quæ omnibus annis competunt, *ibid.* Senſibiles aeris qualitates ad has producendas facere poſſunt,

non

non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *p.* 45. alii Anomali, *p.* 46. Epidemici vel ſunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad ſtatum perveniunt, circa Solſtitium æſtivum evaneſcunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solſtitium præſtolantur, *p.* 47. Cholera morbus per unum menſem, Dyſenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè graſſantur, *ibid.* Intermittentes Autumnales aliquamdiu ſub Continuarum ſpecie nonnunquam latent, *p.* 48. Epidemici prædominantis genio σύγχρονοι omnes ſe accommodant, *p.* 49. Quo ab hyemis frigore preſſo, inferioris ordinis Epidemici ſe efferunt, *p.* 50. Diverſarum Febrium rationes à cauſa morbifica in humano corpore aggeſta perperam deducuntur, *p.* 51. In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem à Lædentibus & Juvantibus præſertim eſſe ſumendam, *ibid.*

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1661, 62, 63. 64. Londini.

Tertianæ hujus Conſtitutionis ab intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 55. Febris Continua hæc intermittentium quaſi compendium, *p.* 56. Unica hæc fuit Febris Continuæ ſpecies ab An. 61. ad Annum 65. *p.* 57. Quo ordine morbi Epidemici hanc Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Conſtitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *ibid.* Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *p.* 58.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

Fermentationis atque Ebullitionis vocabula minus proprie in Febrium negotio uſurpantur, *p.* 58. In quibus differt ſanguinis ebullitio à liquorum vinoſorum fermentatione, *p.* 59. Febrilis ſanguinis commotio vel ad materiæ

Heterogeneæ ſecretionem dirigitur, vel ad immutandam ſanguinis Diatheſin, *p.* 60. In utroque caſu id maxime indicatur, ut ſanguis intra modum naturæ propoſito congruentem contineatur, *p.* 61. Quibus nocet Venæ-ſectio, *p.* 62. Quibus eadem prodeſt, *ibid.* Quibus Emeticum eſt propinandum, quibus ab eo abſtinendum, *p.* 63. Id ſi prætermiſſum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa inſequitur, *ibid* At non ſemper in Febribus malignis, *ibid.* In quo conſiſtit hujus Diarrhœæ periculum, 64. Ea ab exhibito Emetico, non vero ab aſtringentibus ſtatim ſiſtitur, *ibid.* Emetica Antimonialia periculoſa, niſi copioſe diluantur, *ibid.* Ubi indicatur utrumque, Venæ-ſectio Vomitorium debet præcedere, *p.* 65. Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modo vires ferant, *ibid.* Periculum à vomitione cohibita, Emetico prius non propinato, *p.* 66. Poſt Emeticum hauſtus Paregoricus hora ſomni exhibendus, *p.* 67. Nonnunquam etiam Diaſcordii doſis ſatis larga præſcribenda eſt, *ibid.* Vomitoria ex infuſione Croci Metallorum nullis infra adoleſcentiam conſtitutis tuto exhibentur, *p.* 68. Sanguinis æſtus in nonnullis Venæ-ſectione repetita, in aliis Clyſtere alternis diebus injecto frænandus, *p.* 69. Plura de uſu Enematum, *p.* 70. Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda, *p.* 71. Materiæ Febrilis concoctio nihil eſt aliud, quam peccantis materiæ à ſana ſeparatio, *p.* 72. Deſpumatio circa diem 14. peragitur, *ibid.* Refrigerantia poſt diem 14. exhibita morbum protrahunt, *p.* 73. Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progreſſu adhibenda, *p.* 74. Formulæ Cardiacorum, *ibid.* Si Fermentatio recte procedat, nullis omnino remediis eſt opus, *p.* 75. Circa diem 15. Potio purgans ſumenda eſt, ne ſc. ſedimentum à Fermentatione hic illic depoſitum in ſanguinem remigrans recidivam conciliet, *ibid.* Quare Purgatio non ita neceſſaria eſt poſt Febres, alioſque etiam morbos Vernales, atque poſt Autumnales, *p.* 76. Purgationis omiſſio poſt morbos Autumnales, plurium morborum fons, *ibid.* Catharſis ad diem decimum ſeptimum quandoque eſt differenda, *ib.* Diæta & regimen Convaleſcentium, *p.* 77. Vinum Malaganum

laganum annoſum, vel aliud è generoſis, ſenibus in morbi ſine confert ad phlegma viſcoſum expectorandum, *ibid.* Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum ſolent transferri, *p.* 78. Non tamen negatur, Febres alias malignas eſſe, alias cum Scorbuto complicari, *ibid.* Refrigerantia & Enemata ſerius exhibita materiæ morbificæ deſpumationem, maxime in grandævis, retardant, *p.* 79. Adoleſcentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodeſt. Cujus ratio redditur, *ibid.* Symptomata quædam hujus Febris propriam ſibi curam poſtulant, *p.* 81. Phrenitis & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non proſunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 82. Ejus rei ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non ſunt exhibenda, *ibid.* Æger, ſi id commode fieri poſſit, prius eſt purgandus, *p.* 83. Vigiliæ poſt Febrem quo modo conſopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tuſſi reliquis anteferendum, parce at frequenter ſumendum eſt, *p.* 84. Narium Hæmorrhagia huic Febri ſymptomatica ut curanda ſit, *p.* 85. Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus Criticè aliquando ſolvitur, *p.* 86. Poſt Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus eſt æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, ſenibus maxime accidens poſt copioſas evacuationes, ſæpe mortis eſt prænuncius, *ibid.* Diaſcordii doſis liberalior ſpecificis omnibus in eo ſedando præfertur, *pag.* 87. Diarrhœa ob vomitorii in principio exhibendi omiſſionem oborta Emetico ſiſtenda eſt. Si ea exhibito Emetico nihilominus ſupervenerit, Enema Aſtringens injiciendum, *ibid.* Ad genuinam ſanguinis depurationem duplex ſecretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per flores, *p.* 89. Hæc ſenſim & paulo pleniori διαπνοῇ potius quam ſudore manifeſto peragitur ut plurimum, *ibid.* Separatione hac per flores jam facta, minus periculoſa eſt Diarrhœa, *ibid.* Paſſionis Iliacæ cauſa duplex, obſtructio & irritatio, *p.* 89. Quo pacto ea producitur, *p.* 90. Argenti vivi & Globulorum uſus in Ileo parum conducunt, noxam ſæpe inferunt, *p.* 91. Methodus qua Ileus curandus eſt, *ibid.* Ventri-

triculus prius eſt roborandus, quam ingeratur Catharticum, aliàs Emeticum evadet, *ibid.* Diæta & regimen hoc morbo laborantis, *p.* 92. Et ab eo jam convaleſcentis, *ibid.*

CAP. V.

Febres Intermittentes.

IN Febrium Intermittentium Paroxyſmis tria tempora ſpectanda ſunt, Exhorreſcentiæ, Ebullitionis, Deſpumationis, *p.* 93. Ratio harum omnium redditur, *pag.* 94. Qui in Febris Paroxyſmo pereunt, Exhorreſcentiæ tempore fato funguntur, *ibid.* Unde eſt, quod redeunt Paroxyſmi, *p.* 95. Paroxyſmorum deſcriptio, *p.* 96. Paroxyſmorum reduplicatio vel à materiæ Febrilis exceſſu atque activitate, vel à proſtratis ægri viribus producitur: in hoc caſu Paroxyſmus Adventitius Primarium inſequitur, in illo eum antevertit, *ibid.* Utriusque ratio indicatur, *p.* 97. Febres Intermittentes Vernales ſunt, vel Autumnales, *ibid.* Quæ quidem Eſſentialiter diſtinguuntur, *p.* 98. Vernales omnes vel quotidianæ ſunt, vel tertianæ, *ibid.* Quare paucæ Febres Continuæ Vere occurrant, niſi in Conſtitutione Epidemica, *p.* 99. Intermittentes Vernales rariſſime diuturnæ, ſemper vero ſalutares, *p.* 100. Tertianæ vernales à Phlebotomia & Catharſi indebite celebratis protrahuntur, *p.* 101. Ægrorum ab his Convaleſcentium nonnulli in Maniam incidunt, *ibid.* Tertiana Autumnalis Epidemica haud ſemper vacat periculo, *pag.* 101. Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, *ibid.* Juniores non niſi appetente Solſtitio Brumali, frequentius etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur, *p.* 102. Qui ſemel Quartanâ laboraverit, haud diu ab ea ſecunda vice multabitur, *ibid.* Intermittentes Vernales ſuo arbitrio poſſint permitti, cum neminem jugulent, *ibid.* Curantur nunc Emetico, *ibid.* nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, *p.* 103. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas ea reddit, *ibid.* Intermittentes Autumnales haud ita facile ſubmoventur, *ibid.* Earum Paroxyſmi plerumque una eademque diei hora variis ægris contingunt, *p.* 104. Harum Typus, præcipue Epidemicarum,

rum, primis invaſionis diebus difficulter diſtinguitur, *ibid.* Quartanæ genuina Autumni ſoboles, *ibid.* Quotidianam hac tempeſtate nullam obſervavi unquam, *ibid.* Intermittentes Autumnales oriuntur à ſanguine in deciden-tiæ ſtatu conſtituto, & proinde impreſſioni morbificæ màgis obnoxio, *p.* 105. In Febribus Autumnalibus tam Continuis quam Intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, ſpatio horarum 336. aut circiter peragitur, *p.* 106. Excipiuntur tamen iſtæ Febres, quæ à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium abuſu ortum ducunt, *p.* 107. Adoleſcentulorum item Febres & eorum, qui ſanguine ſpirituoſo ſunt præditi, *ibid.* Quæ ad Fermentationem requirantur, *ibid.* Febres intermittentes æque ac continuæ iis ſunt curandæ, quæ ad deſpumationis opus perficiendum adhibentur, *p.* 108. Catharſis (niſi modo infra dicendo inſtituta) præſertim vero Phlebotomia in Intermittentibus Autumnalibus ubique nocent, *p.* 109. Intermittentium Tertianarum Autumnalium Curatio, *p.* 110. Tertianæ Duplicis Curatio, *p.* 111. Cortex Peruvianus inducias ſæpius quartanæ impetrat, quam eam debellat, *p.* 112. Magno cum ægri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus uſu reſpirat à morbo, *ibid.* Methodus exhibendi corticis, *p.* 113. Idem & in Tertianis qua Vernis, qua Autumnalibus cum fructu exhiberi poteſt, *ibid.* In Infantibus, & florentibus ætate, ſive Tertiana ſive Quartana laborantibus, tota res naturæ permittenda, *p.* 114. In provectioribus Fermentatio Cardiacorum & Corroborantis Diætæ beneficio ſuſtinenda, *p.* 115. Aeris mutatio his neceſſaria eſt, jam perfecta ſanguinis deſpumatione; ante hoc tempus minus convenit, *ibid.* Saltem oportet ut medicamento Cardiaco forti hoc temporis articulo utantur, *p.* 116. Calidiora citius exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuam permutant, *ibid.* Sublato morbo æger ſedulo purgandus eſt, *p.* 117. At non niſi elapſo menſe uno, à quo non Paroxyſmi tantum, ſed etiam ea alteratio, quæ diebus iis, in quos incidere debuerat Paroxyſmus, perſentiſcitur, prorſus evanuerint, *p.* 118. Purgatio quoties repetenda, & quibus intervallis, *ibid.* Quorſum hauſtus Paregoricus

hora ſomni aſſumendus ſingulis vicibus, *ibid.* Symptomata Febribus Intermittentibus Vernis pauca ſuperveniunt in declinatione, Autumnalibus plura & graviora, *p.* 119. Hydrops hic ſymptomaticus unde oritur, *ibid.* Juvenes raro obſidet, niſi à Catharticis per febris decurſum ſæpe iteratis, accerſitus fuerit, *ibid.* Recens Catharticis & Aperientibus facile ſanatur, *p.* 120. Hydrops ex Febre Intermittente natus non niſi poſt Febris diſceſſum Catharticis expugnandus, at infuſionibus rad. Raphani ruſticani, fol. Abſinthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ, & ſimilibus tentari poteſt, *ibid.* Infantum ventribus inflatis, Tuſſi, & Rachitidi quo pacto ſubveniendum, quoties à Febribus Autumnalibus iſta naſcuntur, *p.* 121. Curatio non aggredienda, priusquam Febris penitus evanuerit, *ibid.* Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in adultis Febres has brevi ſolvendas prænunciant, *p.* 122. Veræ Rachitides rarius occurrunt, niſi iis annis, quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, *ibid.* Tonſillarum dolor poſt Febres ſive Continuas ſive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, & facie Hippocratica mortem certo imminentem præmonſtrant, *ibid.* Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longe diverſo ab aliis ejus ſpeciebus, Cardiacis ſc. generoſioribus ſananda, *p.* 123. Nec Venæ-ſectionem, nec Catharſin, nec Enemata poteſt ferre, *ibid.* Mania communis alio modo tractanda eſt, *p.* 125. Ejusdem curatio, *pag.* 126. Febris Continua atque Intermittentes jam deſcriptæ, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui per annos 1661, 62, 63, 64, emicuere. Eædem ab anno 1664. ad hunc usque Annum, quo hæc edimus, rariſſimæ Londini comparuere, *ibid.* De Variolis hujus Conſtitutionis nonnulla, *ibid.*

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. Londini.

Febris Continua Epidemica novi generis una cum morbis aliis Inflammatoriis graſſari incipit, *pag.* 127. Ejus ſigna Diagnoſtica, *ibid.* Diarrhœa, quam in priore Febre diximus, aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, hîc ab eodem provocabatur, *ibid.* Peſtis ſæviſſimè debacchatur. Varia ejus tempora, *p.* 128.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis.

Febrium nonnullarum, quæ pro Malignis vulgò habentur, ſymptomata, non à morbi indole, ſed à Therapeia perperam adminiſtrata proficiſcuntur, *p.* 129. Febris verè maligna cum Peſte ſpecie convenit, nec ab ea niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur, *ibid.* Variolæ & Peſtis oſtendunt morbos Epidemicos à diverſa Aeris maſſæ craſi pendere, *ibid.* Qualis ea ſit, planè ignoratur, *p.* 130. Peſtis vix Britanniam noſtram frequentius quàm poſt annorum circiter 40. revolutionem devaſtat, *ibid.* Febres, quæ anno uno vel altero poſt graviorem peſtem graſſantur, peſtilentes ſunt, & ſimilem medendi rationem ſibi vendicant, *ibid.* Præter aeris *διάθεσιν* requiritur etiam *μιάσματος* à peſtifero aliquo corpore vel immediatè, vel mediatè transmiſſi fomes ad Peſtem excitandam, *p.* 131. Quæ ab aëre jam infecto latius propagatur, *ibid.* Quoties Epidemica eſt, tempore inter Ver ac Æſtatem ambigente exoritur, *ibid.* Alio aliquo tempore oppido raro, *p.* 132. Aëris diſpoſitio quantumvis *λοιμώδης*, Peſti ex-

citandæ per ſe impar videtur, *ibid.* Nec Peſtis Epidemica erit, niſi accedente idonea aeris Diatheſi, *ibid.* Modus invadendi deſcribitur, *p.* 133. Repentina Exanimatio, niſi in peſtis admodum funeſtæ exordio, vix contingit, *ibid.* Quibus tumores ſine Febre & gravi aliquo ſymptomate prorumpunt, ii nulla egent Curatione, *ibid.* Morborum Eſſentiæ perinde ac Animalium ſtirpiumve nos latent, *ibid.* Non cauſarum, ſed methodi experientia comprobatæ cognitione affectuum plurimorum curatio abſolvitur, *p.* 134. Peſtis eſt Febris ſui generis, à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum inflammatione originem ducens, *ibid.* Febres Peſtilentes ab inflammatione ſunt remiſſiore, *p.* 135. Ignis ſacer Peſtis imago quædam, *ibid.* Peſtem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur, *pag.* 136. Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens tantum proſunt, ſc. quatenus Diaphoretica ſunt, *pag.* 137. Vinum liberalius hauſtum & Antidota fortiora complures veriſimiliter in Peſtem præcipitarunt, *pag.* 138. In curanda Peſte, aut Naturæ ſuccurremus ejusdem ductum ſequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diverſam ſubſtituendo, *ibid.* Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius ſollicitando, quam virtute aliqua ſpecifica prodeſſe videntur, *pag.* 139. Peſtis per Abſceſſus in Emunctoriis; Febris Peſtilens per Diaphoreſin maxime ex Naturæ lege ſolvi videtur, *ibid.* Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *p.* 140 Sudores in Peſte excitati nonnunquam funeſti, *pag.* 141. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt, *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi, in Peſte ei renunciare, Medicus tenetur, *p.* 142. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ibid.* Phlebotomia larga manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquam funeſta. *pag.* 143. Parca, vel tumore jam conſpicuo inſtituta, quare ſemper damnoſa, *ibid.* Venæ-ſectionem in Peſte convenire plures iique graviſſimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *ibid.* Botalli teſtimonium luculentiſſimum,

tiſſimum, exemplis probantis innumeris, Venæ-ſectionem in omni Peſte ſupra omnia remedia ſalutarem eſſe, *ibid.* & *pag.* 144. Confirmatur idem Hiſtoriâ admirandâ & irrefragabili hic apud noſtros, *pag.* 146. Peſtilentis Fermenti per διαφόρησιν diſſipatio Evacuationi per Venæ-ſectionem quo nomine anteferenda, *ibid.* Quibus illa urgetur difficultatibus, *ibid.* Maculæ purpureæ Peſtilentiales à Fibrarum ſanguinearum diſſolutione oriri videntur, non ſecus ac Vibices à plagâ fortiori inflicta, *p.* 147. Diaphoreſi juſto præmaturius abrupta, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abſceſſus perducuntur, *ibid.* Idem in Variolarum Abſceſſulis etiam accidit eadem de cauſa, *ibid.* Quibus argumentis Author inductus eſt, ut aliam ab eâ, quàm hactenus cum ſucceſſu uſurpaverat, methodum novæ huic Febri adaptaret, *p.* 148. Febres Continuæ circa veris finem & initium æſtatis vel in Intermittentes, vel in Pleuritides alioſque Generis Inflammatorii morbos promptiſſimè faceſſunt, *pag.* 149. Febris Peſtilentialis (dubitatur, an non vera Peſtis illa fuerit) tam Peſte jam incipiente graſſari, quam eadem parciùs ſæviente ab Authore Venæ-ſectionibus repetitis curata fuit, *pag.* 150. Sanguis hîc aut ſufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus, *pag.* 151. Quam ob cauſam Author ab hac methodo deſiſtere coactus eſt, *ibid.* Ejus rei Hiſtoria, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem ſubſtituit, *p.* 152. Venæ-ſectio Diaphoreſi præmiſſa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad ſudores ciendos multùm confert, *p.* 153. Ubi primum materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſe exporrigunt, alvi profluvium & Vomitiones ab iiſdem orta ultro ſedantur, *ibid.* Hiſtoria id confirmatur, *p.* 154. Diaphoreſis ad naturalis diei ſpatium ſemper continuanda, *ibid.* Ab abſterſione ſedula cavendum, *ibid.* Nec induſium niſi poſt horas 24. à finitis ſudoribus mutandum, *ibid.* Si ſudores citius abrumpantur, recrudeſcit illico ſymptomatum ſævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroeckii reſpondetur, contra prolixiorem Diaphoreſin, *p.* 155. Oſtenditur, ægros haud inde debiliores reddi, at

vires è contra recipere, *ibid.* Æger in ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus Confortativis refici poteſt, *ibid.* Catharticum poſtridiè exhibendum, *pag.* 156. Mirus hujus Methodi ſucceſſus in Febre peſtilentiali, *ibid.* Tumore jam enato venam apetrire Author non ſuſtinuit, *ibid.* Qua lege tuto id tentari poſſe videtur, *ibid.* Authoris ſinceritas, *p.* 157. Quid per Naturæ nomen intelligi is velit, *p.* 158.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667, 1668. partim etiam Anni 1669. Londini.

VAriolæ in Conſtitutione Peſtilentiali rariſſimæ comparebant, *Pag.* 159. Quo anni tempore invaleſcebant maximè quo minuebantur, *ibid.* Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invaleſcens quoties illæ minuereutur, quoties invaleſcerent, recedens, *ibid.* Cum Variolis unà etiam diſparuit, *pag.* 160. Diarrhœa ſe his comitem adjungit, *ibid.* Morbus hic nihil aliud eſſe videbatur quàm Febris, quæ tum regnabat, introverſa, *ibid.* Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum medendi Methodus eſt deſumenda, *ibid.* Non tantum Febris quædam propria, ſed & peculiare Variolarum genus cuilibet Conſtitutioni peculari competit, *ibid.*

CAP. II.

Variolæ Regulares.

QUo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p.* 161. Variolæ vel diſtinctæ

ctæ ſunt, vel Confluentes, *ibid.* Diſcretarum ſymptomata ubi primùm invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit & quo ſe habet modo, *p.* 162. Diſcretarum Hiſtoria, *p.* 163. & 164. Confluentium Hiſtoria, *p.* 166. & *ſeq.* Morbi magnitudo unde æſtimanda, *pag.* 168. Salivatio in Adultis, in Infantibus Diarrhœa Confluentes ferè ſemper comitatur, *ibid.* Febris ab inſultu primo uſque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Puſtularum præcipuè dominatur, *pag.* 169. Sub Veſperam exacerbatur morbus, *pag.* 170. Variolis Diſcretis laborantes octavo, Confluentibus vero, undecimo die maximè intereunt, *ibid.* Illorum Cataſtrophe deſcribitur, *p.* 171. Regimen calidius quibus minus officiat, *ibid.* Horum item, *pag.* 172. Alia ſymptomata utrique generi Variolarum communia recenſentur, Phrenitis ſc. Affectus Comatoſus, maculæ purpureæ, *ibid.* & *pag.* 173. Mictus ſanguineus, ſanguinis ſputum, à qua cauſa hîc naſcantur, *ibid.* & *pag.* 174. Urinæ ſuppreſſio totalis, quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, *ibid.* Symptomata à frigore ſuſcepto oriunda pauca ſunt & raro occurrunt, *ibid.* Inflammatio videtur hic morbus tum ſanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, *p.* 175. Duo habet tempora, ſeparationis & Expulſionis, *ibid.* indicationes Curativæ duæ: 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conſervetur. 2. Ut Abſceſſuli ſuſtineantur debito modo, *p.* 176. Cavendum, ne nimium aſſurgat Ebullitio, & quamobrem, *ibid.* Quo diutiùs natura ſeparationem molitur, eo certiùs & univerſaliùs eandem abſolvit, *p.* 177. Regiminis juſto calidioris noxæ, *ibid.* Nondum conſtat vel unum ex eo periiſſe, quod Variolæ primo non eruperint, *p.* 178. Ebullitio Venæ-ſectione, Clyſteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non eſt minuenda, *ibid.* A Venæ-ſectionis atque aliarum Evacuationum uſu promovetur ſæpiſſimè Eruptio, nunquam impeditur, *ibid.* Argumenta contra remedia Evacuantia, *p.* 179. Regimen calidius non tantùm ſecretionis, ſed quovis morbi tempore vitandum; & quâ de causâ, *ibid.* Cavendum pariter à frigore: à quo etiam puſtularum Eruptio impeditur, *p.* 180. Gradus caloris

earum expulſioni promovendæ accommodatiſſimus Naturalis omnino eſt. *ibid.* Cardiacorum uſus quando indicatur, *p.* 181. Repetitis Ebullitionibus in ſanguine excitatis ægrorum mors potiori jure tribuenda eſt, quàm Venæ-ſectioni, *ibid.* Curatio, *p.* 181. Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius eſt, haud temerè in cutem propellendæ, *ibid.* Nimia hac diligentia ex diſtinctis Confluentes poſſunt fieri, *p.* 183. Non opus eſt, ut æger ante diem quartum lecto addicatur, *ibid.* Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate florentibus ideo nonnunquam ſuperveniunt, quod lectulo præproperè nimis affigantur, *p.* 184. Cardiacum blandius die quarto exhiberi poteſt, ſi Eruptio parum pro votis ſuccedat. Laudanum liquidum & Diaſcordium reliquis præferuntur, *ibid.* Nec vel urgente Diarrhœa citiùs eſt illud propinandum, *ibid.* In quo caſu ſanguis mittendus eſt, *p.* 185. In Genere Diſcreto atque æſtivo tempore æger ſingulis diebus per horas aliquot è lecto poteſt ſurgere, *p.* 186. Ejus commoda, *ibid.* In lecto quoties jugiter cubandum eſt, non ſunt adjicienda ſtragula præter ea, quibus ſanus conſueverat, *ibid.* Sudores non ſine ingenti periculo promoventur, *p.* 187. Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, ne halitus putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur, *ibid.* Diæta etiam calidior eandem ob cauſam, *ibid.* Diſcretum Genus ex ſua natura omni vacat periculo, *ibid.* Phlebotomia regimen calidius minus periculoſum reddit, *ibid.* Unde eſt, quod tenuioribus æquior ſit hic morbus, qàm divitibus, *pag.* 188. Variolæ confluentes haud minus à Diſcretis diſcrepant, quàm ab illis ipſa Peſtis, *ibid.* Æger hîc in lecto aſſiduè continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At perſæpe verſandus, ut evitentur ſudores, *ibid.* Ptyaliſmus, qui Evacuationi per puſtulas pleniori hic ſubſtituitur, in vigore conſervandus, *p.* 189. Cum Eruptione incipit & die undecimo minuitur, *ibid.* Tumor faciei dicto die evaneſcit; cum quo ſi ſalivatio una diſpareat in lubrico ſunt res ægri, *pag.* 190. Salivatio quo pacto promoveri poſſit, *ibid.* Narcotica ad ſuſtentandum Ptyaliſmum præ cæteris quibusque faciunt,

ciunt, *ibid.* Quare non niſi Adultis ea indulgenda, *p.* 191. Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, *ibid.* Poſt plenam eruptionem ad morbi usque finem tuto & utiliter ſumuntur, *ibid.* Qua horâ potiſſimum exhibenda ſunt, *ibid.* In Variolis Confluentibus haud minùs certo Infantes Diarrhœa comitatur, quàm adultos Ptyaliſmus, *p.* 192. Diarrhœa in hac Variolarum ſpecie ſalutaris, in diſtinctâ non item. Muliercularum eandem ſiſtentium operâ multa infantium millia periere, *ibid.* Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, *ibid.* Sub hoc regimine à Cicatricibus non valde metuendum, *ibid.* Olea & Linimenta officiunt hîc magis quàm proſunt, *ibid.* Curatio ſymptomatum, *p.* 193. Ad promovendam faciei intumeſcentiam Paregoricum debet propinari, *ibid.* Nonnunquam die octavo, ſanguis è brachio copiosè extrahendus, *ibid.* Auræ etiam liberiori exponendus, *ibid.* Non quod puſtulæ recedant perit æger, ſed quod facies non turgeſcat, *p.* 194. In quo Variolarum genere, & quo in caſu Phrenitis Venæ-ſectionem indicat, *ibid.* Phreneticorum exempla ſuadent, ut aëre liberiori iſti refocillentur, *p.* 195. Hiſtoria miranda cujusdam pro mortuo expoſiti, & eo pacto convaleſcentis, *ibid.* In Variolis Confluentibus, ſi æger die undecimo à ſaliva jam viſcidiore pæne ſuffocetur, Gargariſmate, vel etiam Emetico fortiori ſublevandus eſt, *pag.* 196. Coma etiam ſanguinis contemperatione ac ventilatione curatur, *p.* 197. Ut & maculæ Purpureæ, *ibid.* Mictus ſanguineus, & ſanguinis è pulmonibus eruptiò ubique mortem prænunciant, *ibid.* Urinæ ſuppreſſioni quo pacto occurri poteſt, *ibid.* Puſtularum depreſſio, & Diarrhœa in Variolis Diſcretis medicamenta Cardiaca poſtulant, *p.* 198. Unde natus videtur rumor de crebrâ puſtularum retroceſſione, *ibid.* Poſt morbum atrociorem ſanguis quare è brachio extrahendus, *ibid.* Æger ad tres vel quatuor vices purgandus eſt, *p.* 199. Crurum tumor ſponte non faceſſens, quo modo tolli debet, *ibid.*

CAP. III.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

DEſcribitur hæc Febris, *pag.* 200. *&* 201. Ejusdem cum Variolis proſapiæ omnino fuit, *ibid.* Methodo tamen eâdem, quâ illæ, curari non debuit, *p.* 202. Natura hic evacuationem per Ptyaliſmum deſignaſſe videtur, *ibid.* Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo quàm aliis Inflammatoriis, *ibid.* In Febre Conſtitutionis Intermittentibus Epidemicæ, materia erat craſſior, non niſi præviâ Digeſtione à ſanguine ſeparanda, *p.* 203. In hâc non item, *p.* 204. Ejus Curatio, *p.* 205. In hâc Febre, aliisque morbis Inflammatoriis, Phlebotomia & Refrigerantia parùm prodeſſe ſolent, ſi æger in lecto indeſinenter ſe contineat, *ibid.* Æger in hoc morbo à ſudoribus non levabatur, ſed inde pejus habuit, *p.* 206. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adverſatur, *ibid.* Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è ſanguine expellendo, pendere videtur, *p.* 207. *Cocta, non cruda ſunt medicanda*, tam ſudores reſpicit quàm Dejectiones, *ibid.* Venæ-ſectio & ſanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem, præ cæteris ſiſtebant, *ibid.* Regimen Calidum & periculoſius erat, & pluribus gravabatur ſymptomatis, *p.* 208. Febris hæc per Salivationem non raro ſolvebatur, *pag.* 209. Qua oborta nulla convenit Evacuatio, *ibid.* Refrigerantia Salivationem promovent quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ibid.* Diarrhœa Epidemica ſine Febre, ejusdem cum hac Febre eſſentiæ videbatur, eadem planè habens ſymptomata, & parem medendi Methodum poſtulabat, *ibid.* *&* *pag.* 210.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669. atque integrorum 1670. 1671. 1672. Londini.

QUi morbi ineunte Auguſto 1669. ſunt ingreſſi, *p.* 211. Cholera morbus menſe Auguſto ferè finiebatur, *ibid.* Quare Tormina ſine Dejectionibus Dyſenterias duratione non æquabant, *ibid.* Febris Dyſenterica, Dyſenteriâ ſe ad tempus ſubducente, magis graſſabatur, *pag.* 212. Morbilli Variolis Anomalis Conſtitutionis Dyſentericæ viam ſternebant, *p.* 213. Quo ordine varii morbi ſe oſtendebant per annum 1670. *ibid.* Quo etiam, anno 71. *ibid.* Quo item, anno 72. *p.* 214. Menſis Julius certisſima eſt Febrium Autumnalium Epocha, uti Vernarum Februarius, *p.* 215. Morborum circulus per omnem hanc Conſtitutionem, *ibid.* Uti morbi Epidemici in ſubjectis particularibus, ita etiam Conſtitutiones Generales ſuas habent periodos, *ibid.*

CAP. II.

Cholera Morbus.

CHoleræ morbi deſcriptio, *pag.* 216. Cholera ſicca, *pag.* 217. Curatio Choleræ morbi nec Catharticis, nec Aſtringentibus eſt tentanda, & quamobrem, *ibid.* Quo pacto perficitur, *p.* 218. Ægro in extremis ferè verſante ad Laudanum rectâ confugiendum eſt, *pag.* 219. Cholera morbus, qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc Legitimo toto cœlo diſtat, *ibid.*

CAP. III.

Dyſenteria.

TOrmina ſine Dejectionibus nec ſua natura nec Curationis methodo multum à Dyſenteriis diſſidebant, *pag.* 220. Dyſenteria Autumni initio ſolet invadere, appropinquanti Hiemi cedens pro tempore, *ibid.* Dyſenteriæ deſcriptio, *pag.* 221. Cardiacorum & regiminis Calidoris in hoc morbo incommoda, *ibid. & pag.* 222. Inteſtina quandoque Gangræna afficiuntur, *pag.* 222. Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant, *ib.* Hic morbus licèt Adultis, maxime Grandævis, ſæpe exitialis, Infantibus perbenignus eſt, *p.* 223. Epidemici ubi primum oriuntur, principio magis ſpirituoſo videntur inhæreſcere, & ad occaſum vergentes magis craſſi indies atque humorales redduntur, *p.* 224. Id contigit ob refractas particularum inimicarum vires, à quibus pendet Conſtitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Peſtis & Dyſenteriarum, *ibid. & p.* 225. Curatio, *p.* 226. Dyſenterica hæc Febris videtur in inteſtina introverſa, *ibid.* Humores acres venâ ſectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus, *ib.* Paregoricum quaré temperatiùs hîc exhibendum, quàm poſt Purgationes ſolet, *p.* 227. Aqua Cardiaca temperatior poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, *ibid.* Hi etiam lectulo magis addicendi, *pag.* 228. In morbo contumaciori Paregoricum ſingulis diebus manè & ſerò ad ſeptimanas aliquot tuto poteſt, & debet exhiberi, *ibid.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantum aſſurgentis, *p.* 229. Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *ibid.* Laudani Liquidi ſimplicior præparatio, *p.* 230. Narcoticorum vis non tam ab artificiosâ præparatione, quàm ipſius Opii excellentiâ nativâ videtur pendere, *pag.* 231. Opium eſt remedium Cardiacum præſtantiſſimum, ſi non unicum, hactenus cognitum, *p.* 231. Dyſenteriæ, incipiente illâ Conſtitutione, ad modum ferè Choleræ mor-

bi optime curabantur, non item ſequentibus annis, *ibid. & pag.* 232. Dyſenteria eodem modo in Africa per ea tempora ſanabatur, *p.* 233. Exempla aliquot adducuntur, *ibid.* Teneſmus ſub finem hujus morbi non eſt ab ulcere Recti, ſed à materia muſcoſa, qua inteſtina duplicantur, *p.* 234. Topicum qualecunque hic nocet, *ibid.* Sola Diæta Analeptica prodeſt, *ibid.* Dyſenteriæ inveteratæ Venæ-ſectione repetita curatæ exemplum, *p.* 235 Dyſenteria, cum non ſit Epidemica, Laudani ſolius uſu eſt curanda, *ibid.*

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

FEbris Dyſenterica deſcribitur, *pag.* 236. Aphthæ unde tam in hac Febre, quàm in dyſenteriis pervicacioribus, *ibid.* Aeris qualitates manifeſtæ non ſunt cauſæ Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p.* 237. Febris Stationaria, quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potiſſimum ſævit: Autumno vero appropinquante, magno Epidemico cedit, *p.* 238. Nominatæ Febres ſymptomata varia à ſua natura aliena, à manifeſtis qualitatibus mutuantur, *pag* 239. Unde tot Febres Novæ vulgo audiunt, *ibid.* Febris ſpeciem optimè dignoſcet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; & ad ſymptomata modum Evacuationis ſpectantia, *p.*240. Ad Methodum inſuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur, *ibid.* Febrium Stationariarum ſymptomata vel intenſiora ſunt, vel remiſſiora, prout intenduntur vel remittuntur ſymptomata Epidemicorum ad quos pertinent, *ibid.* Febris hæc eadem Methodo qua Dyſenteriæ curabatur, *ibid.* Niſi quod Paregorica Purgationibus interjecta obeſſent, *p.* 241. Tardius convaleſcentibus Laudanum in parva doſi, biduo triduove à poſtrema Catharſi elapſo rite conce-

cedebatur, *ibid.* Auræ liberior uſus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre Fugatâ, *ibid.* Unde anſa ad hanc Praxin inſtituendam data eſt, *pag.* 242. Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur ut morbus quaſi ſuopte genio cedat, *ibid.* Adoleſcentes ſtupore ad Carum accedente perculſi, maximè qui in ſudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte ſublevari poterant, *p.* 243.

CAP. V.

Morbilli.

MOrbilli quo anni tempore regnant, *pag.* 243. Eorum deſcriptio, *ibid.* Et hiſtoria, *pag.* 244. & 245. Regimen juſto calidius quæ hîc adferat incommoda, *ibid.* Et quo pacto iisdem posſit ſubveniri, *p.* 246. Morbillorum Curatio, *ibid.* Morbillis & naturâ & Medendi ratione cum Variolis convenit, *ibid.* Infantes Febre, Dyſpnœâ aliisque Accidentibus poſt Morbillorum diſceſſum laborantes, Venæ-ſectione ſolâ liberantur, *p.* 248. Phlebotomia haud minùs tuta Infantibus, quàm Adultis, *ibid.* Convulſionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuscunque opem fert, *ibid.* Infantum item Pertuſſi, vel Tuſſi Convulſivæ, *p.* 249.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ Anomalæ Diſtinctæ quibus diſcriminabantur à Genere Diſtincto Regulari, *pag.* 251. Ad Confluentium naturam illæ propius accedebant, inflammationis majoris participes, *ibid.* Confluentes Anomalæ, quibus diſcrepabant à Confluentibus Regularibus, *pag.* 252. & 253. Curatio Variolarum anomalarum utriusque generis, *p.* 254. Inflammatio in his quàm in Regularibus inten-

intenſior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, *ibid.* Fluxus Menſium, tempore non conſueto, liberalem liquorum Refrigerantium uſum ſuadet & quare, *pag.* 255. Remedia Cardiaca & regimen calidius hic adhibita plurimas mulieres peſſundederunt, *p.* 256. Hiſtoria cujusdam fluxu menſium unà cum Variolis laborantis inſignior, *ibid.* In genere Diſcreto ſatis erat, ut æger pro ſitis modo Cerévifiam tenuem potaret.

CAPVT VII.

Colica Bilioſa.

QUo nomine hic venit tractanda, *pag.* 259. Vel Dyſenteriam diuturniorem excipiebat, vel à Febre ordiebatur, *ibid.* Ejus morbi deſcriptio, *ibid.* In iliacam Paſſionem facilè tranſit, *pag.* 260. Cauſa morbi eſt acris aliquis ſive humor ſive halitus è ſanguine in inteſtina excuſſus. *ibid.* Curatio Venæ-ſectione & Cathartico Leniente perficitur, *ibid.* Si à fructibus Horariis aut cibo δυσπέπτῳ oritur morbus, ventriculus eſt eluendus & Anodynum exhibendum, antequam ſecetur vena, *ibid.* Quando intendendæ ſunt Catharticorum vires, & quam ob cauſam, *p.* 261. In magna Ventriculi debilitate & Vomituritione Narcoticum Cathartico præmittendum, *ibid.* Anodynum mane & ſero exhibendum quotidie, & ſpatio inter Purgationes medio, & poſt ſingulas Purgationes, *pag.* 262. Tutiſſimè repetuntur Narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille deſierit, *ibid.* Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, *pag.* 263. Cùm Evacuationes copioſiores non diu ante Colicæ adventum fuerint inſtitutæ, à Paregoricis omnino incipiendum eſt, *ibid.* Ejus rei exemplum proponitur, *pag.* 264. Equitatio, cæteris non proficientibus, Curationem nonnunquam abſolvit. Cautiones circa eam, *ibid.* Exemplum memorabile, *pag.* 265. Unde eſt, quod Equitatio tantum præſtet

ſtet in Morbis Chronicis quam plurimis, *ibid.* Qualis Diæta hîc conveniat, *pag.* 266. In morbo diuturniore & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius ſimilis uſus debet concedi; & quare, *ibid.* Diæta tenuis quare aliquandiu poſt depulſum morbum eſt obſervanda, *pag.* 267. Colica Hyſterica Bilioſæ ſimillima, *ibid.* Quibus potisſimum fœminis contingit, *ibid.* Ejus deſcriptio, *ibid.* Levisſima animi commotio dolorem revocat, *pag.* 268. Exercitium item præmaturè nimis ſuſceptum, *ibid.* Vapores, ſic vulgo dicti, ſymptomata pariunt parti, quam obſederint acommoda, pleroſque morbos affabrè ſimulantes, *ibid.* Colica Hyſterica Bilioſam nonnunquam mentitur, *ibid.* Quandoque etiam vel Renum, vel etiam Veſicæ calculum. Enematis, aliisque Lithontripticis exaſperatur, *pag.* 269. Sedatur Anodyno, *ibid.* Nulla corporis pars, ſive interna, ſive externa ab ejus inſultu eximitur, *ibid.* Nec Venæ-ſectio, nec Catharſis hic celebranda. Nocent & Enemata, *pag.* 270. Hic Morbus à ſpirituum ἀταξίᾳ potius quàm vitio humorum videtur naſci, *ibid.* Emetica etiam fruſtra propinantur, *ibid.* In fœminis tamen temperamenti magis ſanguinei & Viraginibus, nonnunquam vel Phlebotomia, vel Catharſi, vel utraque Anodyno via aperienda eſt, *pag.* 271. Hæc Methodus doloris ſymptomata tantùm reſpicit, non cauſam morbi, *ibid.* Hic morbus in Ictero ſolet deſinere, *ibid.* In cujus curatione nulla purgantia niſi Rhabarbarum & ſimilia ſunt uſurpanda, *ibid.* Hujus Icteri curatio, *pag.* 272. Curatio Icteri communis, *ibid.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum, 1674. 1675.

EXoleſcente Conſtitutione Dyſenterica, Nova ſuboritur circa initium Julii 1673. Syllabus morborum ſe per hoc triennium excipientium, quo ordine invaleſcebant, recedebantque, *pag.* 273. *&c.* Dyſenteria & Diarrhœa pro hujus Febris ſymptomatis potiùs quàm morbis Eſſentialibus erant habendæ, *pag.* 275. Poſt ſubitam tempeſtatis mutationem Catarrhi & Tuſſes ſe huic Febri adjungunt, unde naſcuntur ſymptomata Peripneumonica & Pleuritica, Febre eadem manente, *pag.* 276. Conſtitutio hæc perquam eſt Anomala, ut & ejus morbi, *ibid.*

CAP. II.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

NAſcente morbo majora erant Inflammationis ſigna, quàm eo jam provectiore, *pag.* 277. Symptomata huic Febri peculiaria recenſentur, *ibid.* Affectus quidam Comatoſus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia deſinens, *pag.* 275. Qui eo paſſu diſceſſit, quo vires æger reſumpſit, *ibid.* Remedia Calidiora & Diaphoretica ſymptoma hoc accerſebant, *pag.* 279. Ubi primum erupit hæc Febris, nullum habuit Epidemicum ſibi σύγχρονον, unde ejus ſpecies difficilius inveſtigabatur, *ibid.* Phlebotomia in hac Febre haud plus ſemel celebranda erat; repetitis Enematis ac Medicamentis refrigerantibus curatio abſolvebatur, *pag.* 280. Epiſpaſtica poſteriori cervici applicita hîc magis ex uſu quàm in aliis

aliis Febribus, *pag.* 281. Curatio, *ibid.* Enemata quo usque repetenda, *ibid.* Quare è lecto ſurgendum erat quotidiè, *pag.* 282. Cavendum tamen, ne diutiùs quàm par eſt æger à lecto abfuerit, *pag.* 283. In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in ſtatu, & quare, *ibid.* Diaphoreſis non omni Febri debetur, *pag.* 284. Sudores à prævia Digeſtione fluentes proſunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxyſmi, & Febris ejus Conſtitutionis in παρακμῇ ſudorem Criticum poſtulant, *pag.* 286. Febris item Peſtilentialis vel primis morbi diebus, *ibid.* In hac Febris ſpecie, quæ ſine ſudoribus potuit fugari, non ſine diſcrimine ii ſollicitabantur, *pag.* 286. Stupor Comatoſus à nimia Curatricum diligentia ſudores importunè provocantium, ut plurimum invitabatur, *ibid.* Quo pacto ſymptoma hoc vincebatur, *pag.* 287. In Morborum curatione nocet quandoque feſtinatio, *pag.* 288. Etiam incongrua ciborum genera Convaleſcentibus nonnunquam indulgenda, *ibid.* Spiritus Vitrioli ad Phreneſin debellandam egregiè contulit, *pag.* 289. Dyſenteria ſymptomatica quo pacto tollebatur. *pag.* 290. Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, ſiſtebatur, *pag.* 291. Narcoticorum uſus hoc ſolo in caſu hîc erat probandus, *ibid.* Convaleſcentium ſudores Nocturni unde orti, & quomodo tollendi, *ibid.*

CAP. III.

Morbilli.

MOrbilli Anomali hujus Conſtitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam deſcriptis, *pag.* 292. *&c.* Febris Morbilloſa nec Venæ-ſectionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicatæ conceſſit, *pag.* 293.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ hujus Conſtitutionis nigras Anni 1670. ſatis referebant, *pag.* 294. Putredinis majoris erant ſoboles, naturæque magis craſſæ ac inconcoctilis, *pag.* 295. Quanto mitior morbi ſpecies, tanto citius puſtulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres haſce Conſtitutiones, poſterior Variolarum ſpecies priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem, *ibid.* Species nova hæc videtur è priori jam inveteraſcente ſuborta, *pag.* 296. Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliqua fermentatione repleto, oriri videntur, *ibid.* Eouſque propagantur, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera, *pag.* 297. Curatio, *ibid.* Indicationes plane contrarias ſuggerit hic morbus, *pag.* 298. Quæ in variolis aliis Confluentibus feliciter ceſſit methodus, hîc non profecit, *ibid.* Spiritus Vitrioli omnem numerum abſolvit, *pag.* 299. Quo tempore & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberaliùs ſumpto commoda, *ibid.* Nihil ab eo incommodi, licet Salivationem ferè ſiſtat, cujus vicem ſubeunt Dejectiones aliquot, *pag.* 300. Nullum Variolarum veſtigium vel apud Hippocratem vel Galenum, unde excuſatior Methodus nova, cum Modernorum tantum Curationibus adverſetur, *pag.* 303. In Curatione Febrium Varioloſarum eadem pariter de cauſa innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quæ terræ viſceribus accidunt, pro varia ſc. ejusdem ætate ac duratione, *pag.* 304. Unde Novæ morborum ſpecies exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAPUT V.

Tuſſes Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumonia ſupervenientibus.

EX improviſa ſymptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Eſſentiali, aut Eſſentiali Peripneumonia ab incautioribus eſt habita, *pag.* 305. Medendi Methodus eadem, quæ Febri hujus Conſtitutionis quadrabat; ab illa vero, quæ Pleuritidi veræ conveniebat, longe diverſa, *pag.* 306. Non eo anni tempore invadebat Febris hæc, quo ſolet Pleuritis, *ibid.* Curatio, *ibid.* Tuſſis ex qua προφάσει naſcitur, ut & Febris eam comitans, *pag.* 307. Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen & familiam ſtatim tranſit, *ibid.* Tuſſis ſine Febre, abſtinentiâ à carnibus, moderato exercitio, & Ptiſana Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituoſi, nec Diaphoretica hic tuto uſurpabantur ad ſedandam Tuſſim, *pag.* 308. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hac, quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non ſunt repetenda; maxime in Fœminis Hyſtericis, Viriſque Hypochondriacis, *pag.* 309. Pleuritis vera ſolâ repetita Venæ-ſectione curatur. In hac Febre ſemel, vel ut plurimum bis, venam ſecaſſe ſatis erat, *pag.* 310. De Pleureſi maligna dicta, quæ Venæ-ſectionem non fert, *p.* 311. In Pleureſi ſymptomatica non multo plus ſauguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quam Febris nomine, à qua pendet, educi debuerat, *ibid.* In Febrium Curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet, ob oculos ſempet eſt habenda, *ibid.* Curatio tuſſis ſine Febre, *p.* 312. Malignitas in particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adverſantibus, conſiſtere videtur, *pag.* 313. Particulæ dictæ aſſimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peſte ſudoribus eliminari poſſunt: Non vero in iis Febribus, in quibus particulæ aſſimilantes non

ita ſunt ſubtiles, *pag.* 314. Uſu Calefacientium actuatæ, magis aſſimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus reſiſtunt, *ibid.* Docet experientia Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Puſtulas nigras à calefacientibus augeri; A regimine vero moderatiori minui ſolere, *ibid.* Particulæ νοσηραὶ in Peſte ita quandoque ſubtiles ſunt, ut ne ſanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, *pag.* 315. In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſigna conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem in ſanguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in genus Nervoſum, vel alias corporis partes. *ibid.* Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur, *pag.* 316.

CAP. VI.

Anacephalæoſis.

Quinque Conſtitutionum Genera; quinque nimirum aeris Diatheſes, quæ totidem Febrium Epidemicarum ſpecies peculiares producebant, hoc tractatu deſcribuntur. *pag.* 316. Harum prima, Depuratoria quæ dici poteſt, præcipua Natura Febris videtur, *p.* 317. Huic adaptantur Axiomata, quæ tradiderunt Hippocrates aliique Medici Antiqui: Sequentibus Febrium ſpeciebus vix accommodanda, *ibid.* In hac Conſtitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote ſibi cognatas, facile tranſibant; in aliis vero rariſſime, *pag.* 318. Febris Continuæ ſpecies poteſt dignoſci, primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum graſſantibus, *ibid.* & *pag.* 319. Secundo à propriis cujuslibet Febris ſymptomatis, *pag.* 320. Ægri ſive ſudatio, ſive ſiccitas in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præ cæteris demonſtrat, *ibid.* Cognitio ſpeciei Novæ Febris vertente primum anni Conſtitutione, à perdiligenti atque accuratiſſima Circumſtantiarum

omnium obſervatione pendet, *pag.* 321. Indicatio à Juvantibus & Lædentibus ſumenda ad Curationem ſaltem relinquitur, *ibid.* Ubi nondum conſtat, quid ſit agendum, nihil agendo & Medico & Ægro optimè conſulitur, *pag.* 322.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationariæ, quæ à particulari anni Conſtitutione pendent & ſingulæ ſuo ordine graſſantur. Intercurrentes, quæ cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, *pag.* 323. Intercurrentes ſunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatiſmus, Febris Eryſipelatoſa, Angina. In his Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantum ejus ſymptomata, vel *κρίσεως* modum, vel partem, in qua illa ſit, ſpectantia, *ibid.* Intercurrentes nonnunquam, licèt non ita frequenter ac Stationariæ, Epidemicè graſſantur, *pag.* 324. Duo hæc Febrium Genera quoad Cauſas externas ſæpenumero conveniunt, *pag.* 325. Plures præmatura Veſtium Abjectione, & ſubita Refrigeratione poſt exercitium, quàm Peſte, Gladio & Fame ſimul omnibus, pereunt, *ibid.* Veſtes, quibus quis aſſueverit, non niſi menſe uno ante Solſtitium Æſtivum ſunt deponendæ, *p.* 326. Quoties hi morbi Eſſentiales non ſunt, ſed Febrium Stationariarum ſymptomata, iſta Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *ibid.* In genere ad Anni Febrim ſerio attendendum eſt, *ibid.* Qualia ſunt ſymptomata, quæ invaſionem Febris Stationariæ comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive Pleu-

Pleuritidis, ſive Anginæ ſequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia ſunt tantum; quo ab Eſſentialibus morbis diſtinguuntur, *pag.* 327. Anni tempus, quo Intercurrentes plerique infeſtare ſolent, Eſſentiales ii fuerint, an ſymptomatici, ſubinnuit, *pag.* 328. In Febrium curatione maximi momenti eſt ſcire, qua porta ſit excludenda materia Febrilis, *ibid.*

CAP. II.

Febris Scarlatina.

EXeunte æſtate ut plurimum invadit infantes præ cæteris, *pag.* 328. Deſcriptio morbi, *pag.* 329, Curatio, *ibid.* Nec Venæ-ſectione, nec Enematis, nec Cardiacis eſt opus. A carnibus tantum & ſpirituoſis liquoribus æger abſtineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuo affigatur, *ibid.* Quid agendum, ſi convulſiones vel coma ſupervenerint, *pag.* 330.

CAP. III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver & Æſtatem medio potiſſimum invadat, *pag.* 330. Temperamento ſanguineo præditos Ruſticosque frequentiſſime aggreditur, *p.* 331. Morbi hiſtoria, *ibid. & pag.* 332. Febribus quandoque supervenit, ſæpiſſime ex intempeſtivo ac præpoſtero Calidorum Medicamentorum uſu, *ibid.* De Pleuriticorum ſanguine quædam notatu digna, *pag.* 333. *& pag.* 334. Curatio Pleuritidis, *pag.* 335. In adultis raro minori quam 40. circiter unciarum ſanguinis impenſa ſanatur, *pag.* 336. Diarrhœa repetitâ Venæ-ſectione ſiſtitur, *pag.* 337. Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.*

Hic morbus Expectorationi eliminandus non ſine ingenti periculo committitur, *pag.* 338. Curatio puncturæ tendinis, *pag.* 339.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUb Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores & craſſos, virilem ætatem aſſequutos, vel prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis addictos præcipue aggreditur, *pag.* 340. Morbi deſcriptio, *ibid.* In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, qua ſanguis gravatur, copiam, *pag.* 341. Curatio Venæ-ſectione, Remediis Pectoralibus, & Diæta Refrigerante perficitur, *ibid.* In craſſioribus, maxime ætatis florem prætergreſſis, cum minus feliciter cedat Venæ-ſectio repetita, Catharſis crebrior eſt ſubſtituenda, *ibid.* Sanguis è brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantum differt, quod Pulmones univerſalius afficiat, *p.* 342. Notha hæc Peripneumonia ab Aſthmate ſicco diſtinguitur Febre, quam illa ſemper habet comitem, *p.* 343. Quam egregia præſtat ſpiritus vini in ambuſtorum curatione, *ibid.*

CAP. V.

Rheumatiſmus.

ANnis florentes maxime, atque Autumno præcipue invadit: à repentino frigore poſt calefactionem admiſſo plerumque oritur, *pag.* 344. Morbi hiſtoria, *ibid.* Febris ſæpe recrudeſcit ob materiam morbificam ab intempeſtivo externorum uſu repercuſſam, *pag.* 345. Arthritis ſæpe audit hic morbus, quoties à febre ſejungitur: non eſt tamen,

tamen, *ibid.* Eo deſinente æger nonnunquam membrorum motu ad mortem usque privatur, *ibid.* Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi ſpecies, deſcribitur, *p.* 346. morbi curatio, *ibid.* Utraque morbi ſpecies ab inflammatione orta, Venæ-ſectione & refrigerantibus tollenda eſt, *ibid.* Ab Anodynis abſtinendum, quorum uſu morbus figitur, *pag.* 347. Quo tempore purgandus æger, *p.* 348. Dolores à Rheumatismo imperite tractato relicti pro Scorbuticis ſæpe habentur, *pag.* 349. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus eſt atque à vulgo putatur, *ibid.* Multi ex iis Affectibus, qui Scorbutici audiunt, vel effecta ſunt morborum Fientium, vel nondum perfecte devictorum reliquiæ, *ibid.* Probatur illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, *pag.* 350. Methodus Medendi non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, ſeu perfecte formato eſt accommodanda, *pag.* 351. In Rheumatismo inveterato longius ſpatium inter Venæ-ſectiones repetitas eſt interponendum, *ibid.* Fontanella in crure, & ſpiritus quivis Volatilis hic proſunt, *ibid.* Rheumatismi ſcorbutici curatio, *pag.* 352.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

DEſcribitur morbi ſpecies notiſſima, *pag.* 352. & 353. Deſcribitur ſpecies alia rarius occurrens, *pag.* 353. Curatio materiam peccantem Evacuantibus, partibus jam impactam Diſcutientibus, & ſanguinem contemperantibus, abſolvenda, *pag.* 354. Topicis etiam poſt Catharſin applicandis, *ibid.* Quæ Diæta hic conveniat, *pag.* 355. Pruritus ferini curatio, *pag.* 356.

CAP. VII.

Angina.

TEmpore Ver atque Æſtatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos, Rufos item, invadit, *pag.* 357. Morbi deſcriptio, *ibid.* Curatio ſanguine copioſe detracto primum è brachio, mox ex Ranula utraque; Litu ex melle Roſaceo & ſpiritu Vitrioli; Gargariſmate; dein Catharſi perficitur, *pag.* 358. Enema etiam Refrigerans & Emolliens quotidie injiciendum eſt. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot ſingulis diebus abſtinendum, *pag.* 359. Angina ſymptomatica eadem Methodo, qua Febris, cujus ſymptoma eſt, debet curari, *ibid.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgo pro ſymptomatis tantùm habentur. Hujusmodi ſunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, *pag.* 360. Deſcribitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejuſdem Curatio, *ibid.* Quo nomine Catharſis hîc inſtituenda, *pag.* 361. Hæmoptoe ejuſdem fere indolis cum Hæmorrhagia jam tractata, *pag.* 361. & 362. Eandem fere quam Hæmorrhagia Methodum medendi ſibi vendicat, niſi quod Catharſin minus ferat; à qua, præſertim repetita, æger facile in tabem conjicitur, *ibid.* Concluſio, *ibid. & ſeq.*

Epiſt. Reſp. Prima.

ANnus 1676. eoſdem peperit morbos, quos prægreſſi, 1673, 74. & 75. *pag.* 371. Exoleſcente hac craſi, mitiores quàm pro ſuo genio evadebant morbi, & minùs Epidemici, *ibid.* Non tam manifeſta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet; niſi quoad ſymptomata

ptomata aliquando, *ibid.* Morbilli licet non admodum Epidemici, longius tamen quam pro more ſuo procurrebant, *ibid.* Non tamen diverſam medendi methodum ab uſitata poſtulabant, *pag.* 372. Exeunte æſtate Cholera morbus Epidemicè ſæviebat, atrocioribus ſolito convulſionum ſymptomatis ſtipatus, *ibid.* Anodyna fortiora & frequentiora quam alias unquam indicabantur, *ibid.* Hiſtoria eo laborantis, & convaleſcentis, *ibid.* Usque augenda, & repetenda eſt Laudani liqu. doſis cum ſymptomata ſubjugaveris, *pag.* 373. Tres ſunt affectus, in quibus ex opio parata indicantur, *ibid.* Doſis & repetendi vices cum ſymptomatis magnitudine ſunt conferendæ, *ibid.* Annum 1677. ſicco pede prætèrit Author, per integrum ejus decurſum valetudinarius, *ibid.* Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes Epidemicæ rurſus audiunt, *pag.* 374. Hyeme paululum fatiſcentes Variolis, aliiſque per id temporis Epidemicis locum cedebant, *ibid.* Olim quartanæ frequentius occurrebant, nunc dierum aut Tertianæ, aut Quotidianæ, & moris plane diverſi, *pag.* 375. Cardiacis, & regimine calido adeo præter indolem ſuam incrudueré, ut tacto cerebro haud pauci extinguerentur, *ibid.* In Tertianis, & Quotidianis per ſudorifica curationem moliri periculoſum eſt, *ibid.* Ita enim, quæ intermittebat febris, fit continua, *pag.* 376. Ætiologia ejusdem, *ibid.* Venæ-ſectio & Catharſis morbum protrahunt, *ibid.* Nonnunquam è longo Corticis Peruviani uſu ſpecies quædam Rheumatiſmi ſcorbutici inducitur; ſed rariſſimè; & facile curatur, *ibid.* Cortex inſignium eſt virium non in hoc tantum morbo, ſed & in uteri, & ventriculi affectibus, *p.* 377. Ob quæ præjudicia, & rationes temere deductas Cortex male audit, *ibid.* Vel ipſos curavit quos purgavit, *pag.* 378. Haud illæ nobis arrogandæ ſunt facultates, quas Natura negavit, *ibid.* Provocantur philoſophi ad unicam differentiam ſpecificam in natura enodandam. *ibid.* In morborum curatione non oportet alicui hypotheſi indulgere: ſed rejectis ſpeculationum commentis, experien-

perientiam cum recta ratione conjunctam tanquam Indicem, atque Magiſtram ſequi, *ibid.* Cortex Peruv. 25. plus minus abhinc annis primum cœpit inclareſcere, *ibid.* Duæ cauſæ memorantur, ob quas in deſuetudinem abierat, *pag.* 379. Herculeum eſt medicamentum, ſi, qua par eſt, cura propinatur, *ibid.* Quibus rationum momentis ductus eſt Author, ut hanc ſuam methodum excogitaret, *pag.* 381. Methodus exhibendi, *pag.* 381. Vel in forma pilul. vel Electuar. vel in Infuſ. *ibid.* Si ob idioſyncraſiam (quod ſæpe accidit) expurgetur æger, cum Laudano eſt exhibendus, *pag.* 382. Eadem methodus (ſed in doſi minori) valet in tertianis & quotidianis, *ibid.* Tertianæ, quotidianæque non ita raro in continuarum fere ſpeciem vergunt, præſertim ægro regimine juſto calidiore multato, *pag.* 383. In quo caſu à remiſſione quantumlibet exigua oportet Corticem ingerere, nec paroxyſmum præſtolari, *ibid.* Maxime continuis apyrexiam conciliat Cortex, modo regimine juſto calidiore non impediatur ejus vis, *ibid.* nec obſtat vinum in quo exhibetur, *pag.* 384. Quo magis proclivis eſt in continuitatem febris, eo majori in doſi detur Cortex, *ibid.* Quibus arridet, infuſio paretur, *ibid.* Si vomituritio inceſſerit, laudata hic methodo eſt compeſcenda, & tum Cortex ingerendus, *ibid.* Teneræ infantium ætati Julapium accommodatur, *pag.* 385. Quare in tertianis ſæpe, & quotidianis medicam non niſi poſt biduum curationem abſolvit, *ibid.* Si omni adhibita cautela æger recidivam patitur, decoctum amarum exauctorato cortici ſuccenturietur, *ibid.* Æger nec à cibo, nec potu, qui ad ſtomachum facit, arcendus eſt, fructibus horariis, & liquoribus frigidis exceptis, *pag.* 386. Carnibus eupeptis, & euchymis veſcatur, vinoque modice utatur, *ibid.* Aura frigidior vitetur, ut & omnes evacuationes, blandiſſ. enim Catharſis, vel enema è lacte ſaccharato in recidivæ diſcrimen conjicit, *ibid.* Febres intermit. ſymptomatis ſtipatæ quæ Apoplexiam veram mentiebantur, *pag.* 387. Quibus indiciis judicandum, *ibid.* Cautio de metho-

methodo medendi, *ibid.* Senes imperite tractati in Diabetem aliquando incidunt, *ibid.* In omni Diabete invigorandus eſt ſanguis, *pag.* 388. Methodus therapeutica, *ibid.* Medicam. formulæ, & diæta, *ibid.* Eadem methodo (niſi quod præmittenda eſt phlebotomia & Catharſis) ſanatur & fluor muliebris, *ibid.* In tertianis vernalibus, temperamento ſanguineo, & florente ætate quid agendum, *pag.* 391. Methodus in gratiam pauperum, *ibid.* Anno 1679. ſub initium Julii eædem febres vires redintegrabant, & menſe Auguſto immaniſſimè debacchabantur, *ibid.* Cum Novembri ſubingrediebantur tuſſes ἐπιδημικώταται, quarum mala indoles adumbratur, *pag.* 392. Ad tuſſim puerorum convulſivam proximè accedebant, *ibid.* In earum cauſam inquiritur, *ibid.* Curatio rectè inſtituitur Venæ-ſectione & Catharſi, *pag.* 393. Pectoralibus gratificamur ægris, ſed non diu iis immorandum, & quare, *ibid.* Sudorifica non ita tuto adhibentur, *ibid.* Sæpè iis accenditur Pleuritis, *ibid.* Miſſo ſanguine, & epiſpaſtico Nuchæ applicato Catharticum propinetur, *pag.* 394. Qua ſola methodo tuſſis puerorum convulſiva expugnatur, *ibid.* Ratio redditur, quare in omnibus morbis epidemicis phlebotomia Catharſi præmittenda eſt, *ibid.* Cui multiplex experientia, dux & magiſtra opt. ſuffragatur, *pag.* 395. Empirici & ſcioli perſtringuntur, *pag.* 396. In accurata Naturæ operationum obſervatione vera praxis med. fundatur, *ibid.* Febres duas è tribus in medicina facienda partes occupant, *ibid.* In quem ſcopum unice collimant Empirici in earum curatione, *pag.* 397. Non facile dijudicant ſpeciem, *ibid.* Variæ ſunt, *ibid.* Quævis peculiarem poſtulat medendi methodum, *ibid.* Eadem per diverſos gradus diversè tractanda, *ibid.* Minutiora quæ obſervanda ſunt non facile enumerantur, *pag.* 398. Semper erit, quod poſteri adjiciant, *ibid.* Tuſſes modo dictæ ſi imperite tractarentur, febrem accendebant, *ibid.* Methodus therapeutica, *ibid.* In febre à tuſſi ſi ter purgetur æger, ſufficit, *ibid.* Poſt menſem unum vel alterum ceſſabat Tuſſis, ſed Fe-

bris

bris quoad cætera ejusdem indolis graſſabatur, *pag.* 399. Eadem febris usque ad initium Anni 1680. ſe extendebat, *ibid.* Febres intermitt. cum ſurgente anno apparebant, *ibid.* Perſeverabant ad initium anni 1685. ſed non adeo epidemice ac in 4. primis annis, *ibid.* Generalis conſtitutio intermitt. producendis favet, *ibid.* Veroſimile eſt, Febrim depuratoriam poſtliminio reverſuram, *pag.* 400. In Peſte, & febribus inflammatoriis obeſt cortex, *pag.* 401. Epidemici alii alios ordine èxcipient, *ibid.* Æger Rheumatiſmo laborans ſi phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ibid.* Diæta è ſero lactis phlebotomiæ loco ſubſtituta, *pag.* 402. Hiſtoria, *ibid.* Leviora ſunt ingenia, quæ res vilipendent, quod ſimplices ſunt, & apertæ, *pag.* 403. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ibid.* Caſus rarior cujusdam, qui mercurium ſubl. corroſ. deglutiverat, repetitis aquæ tepidæ hauſtibus ab Orci faucibus erepti, *pag.* 404. Cautio de diæta lactea in virilem ætatem prætergreſſis, & vino aſſuetis, *pag.* 405. Poſt tertiam Venæ-ſectionem Cathartica exhibeantur, repetanturque, *ibid.* Ita viam ſternes paregoricis, *ibid.* Purgantia ſint è lenitivis, *ibid.* Affectus quidam qui Febres intermittentes excipiebat, nunc rheumatiſmum, nunc dolorem nephriticum æmulans commemoratur, *pag.* 406. Eandem ſibi vendicabat medendi methodum quam morbus, cui adhærebat, *ibid.*

Epiſt. Reſp. Secunda.

NIl vetat, at jubet charitas luis venereæ curationem docere, *pag.* 410. Quando primùm hic morbus Europam appulit, *pag.* 411. Cujus regionis Endemius, *ibid.* Magna celebritate graſſabatur primum, nunc languet indies, *pag.* 412. Centum retro annis Gonorrhœæ Virulentæ ſpecie ſe primum oſtendebat, *pag.* 413. Quot modis propagatur, *ibid.* Quibus gradibus procedit, *pag.*

pag. 414. Varia enumerantur ſymptomata, *ibid.* Conſtrictio virgæ erectæ dolorificæ eſt ſignum παθογνωμονικώτατον, *pag.* 415. Ardor urinæ, carunculæ in urethrâ eroſa, unde Iſchuria, ſcroti inflammatio, *ibid.* & *p.* 416. Quomodo Gonorrhœa adoleſcit in veram luem, *ibid.* Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Cruſtulæ, & porrigines leproſæ, Exoſtoſes, ulcera Phagædenica, Tragœdiæ Cataſtrophe, *pag.* 417. Natura luis eſſentialis nos latet, *ibid.* Nec Mercurius, nec ligna exſiccantia proprie hic audiunt ſpecifica, *pag.* 418. Alia debet eſſe evacuatio in Gonorrhœa, alia in lue formata, *ibid.* Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ cæteris purgantibus cedit, *pag.* 419. Diæta refrigerans à carceribus ad metâs, *ibid.* methodus obſervanda circa Catharſin, *ibid.* Quid denuo faciendum, ſi purgationi non ceſſerit Gonorrhœa, *pag.* 420. Quid in Idioſyncraſiis, *ibid.* Quid in iis, qui ægrè purgantur, *pag.* 421. Diæta inter curandum, *pag.* 422. In quo caſu venâ tundenda, *ibid.* Catharſis hîc ad inſtar omnium eſt, *pag.* 423. Qui mundificat benè, benè ſanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis adſtringentibus, *ibid.* Item è lignis exiccantibus, *ibid.* Methodus curandi glandem præputio contectam, & inflammatam, *pag.* 424. Atque etiam ſcrotum inflam. *pag.* 425. Lues confirmata non niſi per ſalivationem ab hydrargyro excitatam poteſt extirpari, *ibid.* In ejus curatione corporis per evacuantia præparatio damnatur, *pag.* 426. ut & correctiva in unguent. & Cathart. *ibid.* Æger ter inungendus, *pag.* 427. Quibus remediis Ptyaliſmus extimuletur, *pag.* 428. Gradus ſalivationis ſedulo obſervandus, *ibid.* Quid ſi purgaretur æger, *ibid.* Convaleſcente ægro potius promoveri debet ptyaliſmus, quam cohiberi, *ibid.* Refrænandus tamen in ſtatu, ſi juſtos limites tranſiliret, *pag.* 429. Poſt ſalivationem non neceſſaria eſt Catharſis, *ibid.* Cautio, ne ſalivatio importunius urgeatur φύσεως ἀντιπραττούσης, *pag* 431. Qua methodo optata potiaris arena, *pag.* 432. Mercurius dicatur ſpecificum mediatum, *ibid.* Quid agendum, ſi Lues & Go-

Gonoſrhœa una ſtabulentur, *pag.* 433. Curatio Exoſtoſis, *ibid.* Oris exulcerati, *ibid.* Diæta, & reliquum ægri regimen, *pag.* 434. Quare hoc morbo mulctati in Galliam commigrare coguntur, *pag.* 435. Quo tempore carnes teneriores indulgendæ ſunt ægro, *ibid.* Hæc methodus uſitata expeditior, minus periculoſa, & recidivæ minus obnoxia, *ibid.*

Diſſert. Epiſt.

Rationes, quæ Authorem inſtigarunt ad obſervationes haſce edendas, *pag.* 411. Febres intermit. quæ primùm Anno 1677. caput extulere, anno vero 1681. regnabant, iis tempeſtatibus graſſabantur maxime, quæ cum earum indole magis faciebant, *pag.* 442. Quo ordine morbi ſe invicem excipiebant, *ibid.* Variolæ ἐπιδημικώταται factæ ſunt, *ibid.* Qua data occaſione maculæ purpureæ extrudebantur, *pag* 433. & Variolæ inſigniter confluebant, *ibid.* Cur magis, minusve periclitatur æger pro exanthematum numero, *ibid.* Sanguinis mictus, & maculæ purpureæ, vel pauciſſimis, vel nullis apparentibus puſtulis ægrum è medio tollant, *ibid.* Status diverſo tempore pro ratione morbi, *pag.* 444. Confluentes tanto diſtinctis periculoſiores, quanto confluentibus peſtis, *ibid.* Juvenis in ætatis flore omnium maximè periclitatur, *pag.* 445. Puſtulæ & phlegmonis comparatio, *ibid.* Denſa puſtularum eruptio coercenda, & quare, *ibid.* Unde oritur, à qua προφάσει, *ibid.* Die ſexto ab invaſione omne puſtularum examen conſpicitur, *ibid.* Quo morbi tempore æger in ſolidum lecto adjudicandus, *pag.* 446. Eſſentia morbi videtur in inflammatione conſiſtere, *pag.* 447. è qua varia ſymptomata oriuntur, *ibid.* Peccantem materiam in ſanguine ſola Febre amolitur Natura, in maſſa carnea apoſtemate, *pag.* 448. Pus reſorptum ſanguinem inquinat, *ibid.* Ptyaliſmus ab intenſo febris calore ſiſtitur, *ibid.* Eventus pendet à jacto fundamento, *ibid.*

ibid. Quot mala a regimine calido oriuntur & à modicè frigidiuſculo commoda, *pag.* 447. In quo caſu æger libero aeri exponendus eſt, *pag.* 448. Quomodo accidat, ut æger in morbi principio tollatur, *ibid.* Sanguinis miſſionem non-tanti eſſe ac ejusdem contemperationem probatur inſtantia, *pag.* 449. Quantum valet reiterata Catharſis ſanguine nondum inquinato, *pag.* 450. Objectiones contra regimen moderatum retorquentur, *ibid.* Incommoda à puſtulis præpropere elicitis, *pag.* 452. Lecti calor quantus, *ibid.* Nec febris coercenda, nec ſudor provocandus, *pag.* 453. Æger lecto arcendus, ne forte variolæ forent è confluent. genere, *ibid.* Nihil ſuo judicio tribuit author, niſi quatenus experientiæ conforme, *pag.* 454. Dogmatici invidiam depellit, *pag.* 455. Quocunque modo tractantur variolæ, aliquando inſigniter confluent, *pag.* 456. Quantum dandum ægrorum appetitionibus, *pag.* 457. Naturæ, non Arti mos eſt gerendus, *ibid.* Morbi acuti ſunt, qui DEUM habent Authorem, ſicut Chronici ipſos nos, *pag.* 458. Quale bonum eſſet Ars medica, ſi vere Ars eſſet, *ibid.* Infantes ſpaſmo correpti ut tractandi, *pag.* 459. Quantum hic errari ſolet, quùm ſymptomata pro affectibus eſſentialibus habentur, *ibid.* Poſt ſpaſmos in infantibus raro inſigniter confluunt variolæ, è contra poſt affectus comatoſos, *pag.* 460. In utrovis affectu quo modo tractandæ, *ibid.* Quo enormiora ſunt ſymptomata, eo magis confluunt variolæ, *pag.* 461. Poſt miſſum ſanguinem Emeticum eradicativum exhibendum, *ibid.* Spirit. vitrioli cereviſiæ tenuiori immiſcendus, *ibid.* Liberior aeris appulſus magis confert ad ſanguinem contemperandum, quam evacuantia quævis, *pag.* 462. In quibus hæc methodus obſervanda, *ibid.* Die ab invaſione ſexto æger lecto addicetur, *ibid.* De variolis confluent. tantum hic agitur, *pag.* 463. Medicamenta paregorica ſunt hic quaſi ſpecifica, *pag.* 464. Quo ſedatiores ſunt ſanguis & ſpir. eo commodius & ſeparatio fit mat. varioloſæ, & puſtulæ adoleſcunt, *ibid.* Quo nomine ſyr. de Meconio laudano liquido eſt præferen-

ferendus, *ibid.* Doſis ſymptomatum gradui adaptanda, *ibid.* De adultis impræſentiarum agitur, *pag.* 465. Infantibus tamen aliquando danda ſunt hypnotica, *ibid.* Toties repetenda ſunt, donec metam attigeris, *ibid.* obſervatio, *pag.* 466. Calor lecti eludit medicamenti vires, *pag.* 467. Quod etiam in Febribus intermitt. aliquando accidit, *ibid.* A ſexta ab Invaſione nocte ad 17. exhibendum Anodynum, *pag.* 468. Temporiùs in ultimis morbi diebus ob paroxyſ. veſpertinum, *ibid.* æqua Doſi, *pag.* 469. Si ægro nauſeam creaverit ſyr. de meconio, laudanum liq. ejus vices ſuppleat, *ibid.* objectioni reſpondetur de diſcrimine Ptyaliſmum retundendi, *pag.* 470. Quare non æquè indicatur Diacodium in infantibus, *pag.* 471. quo caſu propinandum, *ibid.* Duo Cardines, in quibus variolarum curatio vertitur, *ibid.* die decimo epiſpâſt. nuchæ applicandum, & quamobrem, *pag.* 472. Die undecimo vix micat pulſus, *ibid.* Allium inciſum pedum plantis admovendum à die octavo, donec æger extra aleam poſitus fuerit, *pag.* 473. Diæta per totum morbi decurſum, *ibid.* Vino inſtante maturatione indulgendum, *ibid.* Sudores evitentur, *ibid.* Caſus rarior, *pag.* 474. Variolæ inſigniter confluentes licet ut plurimum, non tamen ſemper tertio ab invaſione die erumpunt, *pag.* 477. Omnia hæc theoremata ad confluentes tantum pertinent, *ibid.* Hiſtoria inſignior de quodam à Petechiis, & mictu ſanguineo feliciter liberato. *pag.* 478. Par methodus in cauſarum paritate (quantum fert utriusque morbi Genius) adhibeatur, *pag.* 481. Non Phantaſiæ, ſed phænomenis practicis litat Author, *pag.* 482. Probi medici officium, *pag.* 483. & 484. Unde eſt, quod, quæ Medica appellatur, confabulandi potius quàm medendi Ars evaſit, *ibid.* Naturæ operationes deprehendamus, ſed modus operandi nos ſemper latebit, *ibidem.* Inſtantia in Cerebro, *ibidem.* Non quæ librorum lectio ſuggeſſit, ſed quæ propria experientia docuit, hic tradit Author, *pag.* 485. Affectus hyſterici Chronicorum pars media ſunt, *pag.* 486. Pauciſſimæ fœminæ, vel viri ſeden-

ſedentarii ab iis liberantur, *ibid.* Affect. hysteric. & hypochon. analogia, *ibid.* Omnes ferè affectus æmulatur, *ibid.* Apoplexiam refert, & Hemiplegia ſolvitur, *pag.* 487. Quas præcipue adoritur fœminas hæc ſpecies, *ibid.* Spaſmos gignit horrendos Epilepſiæ perſimiles, *ibid.* Strangulatus uteri quibus temperamentis familiaris, *ibid.* Exteriorem capitis partem impetens cum vomitione enormi clavum hyſtericum parit chloroſi laborantibus familiarem, *ibid.* Cordis palpitationem excitat in infirmioribus, & febre albâ palleſcentibus, *ibid.* Tuſſim etiam hyſtericam, quæ pituitâ ſcatentes fatigat, *pag.* 488. Iliacam paſſionem mentitur cum frequenti vomendi nixu, & bile porracea rejecta. Ictero ſolvitur paroxyſmus, *ibid.* Deſperatio de ſalute indiviſus ejus comes, *ibid.* Quo corporis habitu locum habet hæc ſpecies, *ibid.* Paroxyſmum Nephriticum mentitur, *pag.* 489. Calculum veſicæ, & Iſchuriam parit: ſed rariſſima eſt hæc ſpecies, *ibid.* In iis, qui fractis ſunt viribus, à repetitis ejus inſultibus, *ibid.* Nunc vomitiones excitat, nunc Diarrhœam, ſed ſine dolore, *pag.* 490. Quibus competunt, *ibid.* Partes exteriores carnemque muſculoſam infeſtans dolores excitat tumoresque, *ibid.* Differentia inter hoſce tumores, & hydropicos, *ibid.* Dentibus licet ſartis tectis ab omnique defluxu liberis atrociſſ. & expugnatu difficillimos dolores affigit, *ibid.* Dolorem in Dorſo certo certiùs perſentiſcunt, quotquot hoc affectu tanguntur, *pag.* 491. partem, cui inſederat, teneram relinquit, *ibid.* Externarum partium refrigeratio quaſi viam ſternit, *ibid.* De ſpirit. dejectione, ſive ſubſidentia conqueruntur ægræ, *ibid.* In Riſus, & lachrymas effunduntur nulla data anſa, *ibid.* Limpida urina copioſè reddita eſt ſignum pathognomonicotaton, *ibid.* Flatus nidoroſi, & ructus acidi, *pag.* 492. Atrociſſima animi pathemata in ſinu fovent, *ibid.* Qui hiſce affectibus tentantur, ingenio utplurimum pollent, *pag.* 493. Difficile eſt, multiformes affectus hyſtericos enumerare, *pag.* 494. Cauſæ eorum procatarcticæ, *ibid.*

Diagnoſis. Cauſæ *προηγȣμέναις*, *pag.* 495. & 496. Antecedens, *ibid.* Cur plures fœminæ quam mares his fatigantur, *ibid.* Speciei illius, quæ Uteri ſtrangulatus dicitur, deſcriptio, & origo, *ibid.* Illius, quæ Colicam bilioſam æmulatur, *pag.* 497. Color viridis in rejectis unde, *pag.* 498. Clavi hyſterici ætiologia, *pag.* 499. urinæ limpidæ, *ibid.* Hiſtoria, *pag.* 500. Ptyaliſmi hyſterici unde, *ibid.* Frigus, Fletus, & Cachinni, *pag.* 501. Caſus cujusdam fletui immodico ex nulla *προφάσει* obnoxii, *pag.* 502. Infirma ſpirituum *σύϛασις* quot animi, & corporis intemperies parit, *pag.* 503. Morbi fomitem in materia non deliteſcere inſtantia elucidatur, *pag.* 504. Spirituum *ἀταξία* humores putridos aliquando gignit, *ibid.* Hinc etiam *ἀνορεξία*, chloroſis, & hydrops teſtium, *pag.* 505. Diatheſis hyſterica eſt cauſa primaria, *ibid.* Quemadmodum & *μίασμα* ſpirituoſum in febre quartana, *pag.* 506. Præcipua indicatio curativa ſanguinis corroborationem indigitat, *ibid.* Quare Venæ-ſect. & Catharſi præmittendæ, *ibid.* Ab Anodyno aliquando & remediis vulgo dictis hyſtericis curationis tela ordienda eſt, *ibidem.* Poſt Venæ-ſect. & Catharſ. omnia ægro videntur in pejus ruere, *pag.* 507. Remedia chalybeata per 30. dies ſumantur, *ibid.* Nihil magis erigit ſpiritus, *ibid.* Indicio eſt effectus, in chloroſi, *ibid.* In quibus, Venæſect. & Catharſi omiſſis, cùm chalybe rectà incipiendum, *pag.* 508. Nuda chalybis ſubſtantia quavis ejusdem præparatione efficacior, *ibid.* Crudæ forſan mineræ vis maxima, *ibid.* Ab officioſa Chymicorum ſedulitate medicamenta ſæpe nativis ſpoliantur viribus, *ibid.* Præcipuæ eorum vires à Natura, *ibid.* Quod teſtantur Opium, & cortex Peruv. *pag.* 509. Syr. chalybis à ſubſtantia ejusdem ſecundus, *ibid.* Et in chalybis, & aquar. mineralium uſu Cathartica melius omittuntur, *ibid.* Repetita Cathartica in imbecillis, & infantibus plurimum officiunt, *pag.* 510. Unde tumores in infimo ventre, glandulæ præternaturales in meſenterio, &c. *ibid.* Poſt evacuationes univerſales conforten-

tur

tur ſanguis & viſcera, *pag.* 511. Medicam. formulæ quæ huic intentioni inſerviunt, *ibid.* In ventris tumoribus poſt longas febres intermitt. repetita Catharſis indicatur, *ibid.* At in Rachitide vera ſemel, vel bis ad plurimum, & dein alterantia, *pag.* 512. Non pauci infantes à Catharticis ſæpe repetitis interemti ſunt, *ibid.* Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in inteſtinis hæſuris niſi expurgentur, *ibid.* Hyſterica dicta remedia in forma ſolida uſurpanda ſunt, *ibid.* Methodus & remed. formulæ, *pag.* 513. Si chalybeata perturbent, laudanum ſingulis noctibus ſumendum, *pag.* 514. ubi ſymptomata mitiora ſunt, pil. hyſter. ſufficiunt, *pag.* 515. Idioſyncraſiæ ſunt obſervandæ, *ibid.* Inſtantia in laudano liq. ſyr. de meconio vices gerente, *ibid.* Si chalybs malo vincendo par non ſit, adeundæ aq. minerales, *pag.* 516. obſervanda inter bibendum, *ibid.* ob purgativa iis miſta difficilius operantur, *pag.* 517. Infuſ. clavorum equinorum ſi modo debit. aſſumantur, eundem cum aq. miner. effectum ſortiuntur. *ibid.* In quo caſu aq. Bathonienſes adeundæ, *pag.* 518. Theriacæ Androm. vis, *ibid.* Vinum Hiſpan. vel corroborantibus medicatum vel ſimplex quantum valet, *ibidem.* Cort. Peruv. ad ſpir. invigorandos eximia eſt vis, *pag.* 519. præcipuè in fœminis, quæ ſpaſmis urgentur, *ibid.* Diæta lactea in temperamento bilioſo tenui, & colica hyſterica affectis, *pag.* 520. ſed non omnibus ex æquo convenit, *ibid.* Nihil tamen ideo impensè ſanguinem & ſpiritus firmat, fovetque ac diu multumque equo vehi, *pag.* 521. Hiſtoria notabili comprobatur, *pag.* 522. Nec in hypochondriacis magis quam in tabidis phthiſiciſque penè deploratis locum habet hoc exercitii genus, *pag.* 523. Inter chronicos Phthiſis duos ferè Trientes jugulat, *pag.* 524. Nec Mercurius in Lue Venera, nec Cortex in intermitt. efficaciores extant, quàm in hac curanda (obſervatis obſervandis) exercitium laudatum, *ibid.* In Paroxyſmo hyſterico ad fœtida confugiendum, quæ ſpiritus ab excurſibus in ordines compellunt. *ibid.* Quæcunque fætent, huic

Intentioni inſerviunt, *pag.* 525. Si vehemens dolor, vomitio enormior, aut Diarrhœa inceſſerit, ſolo laudano cohibentur, *ibid.* In quibus evacuationes præmittendæ, & quamobrem, *pag.* 526. In quo caſu à laudano incipiendum, *pag.* 527. Vomitiones enormes doſin max. & ſæpiſſime repetitam indicant, *pag.* 528. Paregoricum vel in forma ſolida exhibeatur, vel vehiculo parco, *ibid.* Capitis motus vomitionem provocat, *ibid.* Recidiva ut præcavenda, *ibid.* A dolore, & vomitione Medicis frequentius imponitur, quam aliis quibuslibet ſymptomatis, *ibid.* In illa ſpecie, quæ paroxyſmum Nephriticum imitatur, judicanda quàm graviter errari ſolet, *pag.* 529. Ut & illa, quæ calculum renum, colicam ſpiliôſam vel Iliacam paſſionem ſimulat, *ibid.* Quas repetitas ſuis evacuationibus Medici non ſolum non compeſcunt, ſed irritant, *pag.* 530. præſertim emetico propinato, *pag.* 531. De Diagnoſi ergo ſedulo cavendum, *ibid.* Plurimæ puerperæ pereunt, quod debito citius è lecto exurgunt, undè lochiorum ſuppreſſio, phreneſis, ſpasmi, febres, &c. *pag.* 532. Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quod vires partui ferendo non ſint, *ibid.* Ad diem ſaltem decimum jacere debent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, *pag.* 533. Si remedia uſurpari ſolita votis non reſpondeant, ab iis temperandum, *ibid.* Emplaſt. hyſteric. umbilico admoveatur, & elect. cum Julapio hic laudato exhibeatur, *ibidem.* Si hæc malum non devincunt, Laudanum una ſaltem vice tentandum, *ibidem.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat, *pag.* 534. Narcotica cum hyſtericis & emmenagogis propinentur, *ibid.* Si non ſequantur lochia, rejiciantur narcotica & hyſtericis ac Emmenagogis enema addatur, *ibid.* Enema non repetendum, ſed temporis συμμαχία præſtolanda, *ibid.* Poſt diem 20. res ferè in vado eſt, *ibid.* Si remedia nihil proficientia obſtinaciùs ingerantur, & morbum, & ſpir. perturbationem augent, *pag.* 535. Hiſtoria, *ibid.* In quo caſu boni Medici eſt, rem totam aliquandiu Naturæ committere, *pag.* 536. ſæpè fluxus menſium

ſium immodicus ſive in puerperio ſive extra idem Affectus hyſterici cauſa ſit, *ibid.* Prima ſpecies poſt partum laborioſiorem primis ſolùm diebus ingruit, & brevi ſe proripere ſolet; *pag.* 537. victus ſit incraſſans, *ibid.* Medicam. formulæ, *ibid.* ſpecies altera licèt omni tempore accidit circa æt. ann. 45. vel 50. quo menſes ceſſaturi ſunt, præcipuè invadit, *ibid.* Hyſterica fortiora evitentur, *ibid.* methodus medendi cum medicament. form. *pag.* 538. Uteri procidentiæ Curatio, *pag.* 539. Concluſio, *ibid.*

Tractatus de Podagra.

QUos præcipuè invadit Podagra, *pag.* 545. diverſus ejus mos pro ratione ſubjecti, & tempore invadendi, *pag.* 546. Quo tempore & modo Podagra regularis ægrum aggreditur, *ibid.* Quo ordine, & quibus ſtipata phænomenis partes laceſſit, *pag.* 547. Paroxyſmus graphicè depingitur, *ibid.* & 548. Nunc hic, nunc illic tragœdias excitat, *pag.* 548. dolor ſemper noctu recrudeſcit, mane vero remittit. *pag.* 549. Ex ſerie paroxyſmulorum conſtat paroxyſmus, *ibid.* In diverſis diverſo tempore ſolvitur, *ibid.* Quomodo ſe habet æger quoad urinam, alvum & appetitum, *ibid.* Pruritus in diſceſſu & pedum deſquamatio, *ibid.* Pro majori, vel minori unius paroxyſ. ſævitia, vel ſerius, vel citius revertit proximus, *pag.* 550. In Podagra inveterata, vel indebita medicatione turbata phænomena ſunt diverſa, *ibid.* Pedes peccantis materiæ ſedes genuina ſunt, *ibid.* Jam varias corporis partes occupat, *ibid.* In digitis *&c.* tophos generat, in cubitis tumorem album excitat, *ibid.* Femur, genuque, *&c.* ut impetit, *pag.* 551. Per annum ferè integrum durat paroxyſmus, *ibid.* Paroxyſmi particulares diutius ſæviunt, nec ante diem 14. caſtra movent, *ibid.* In intervallis artus ſunt contracti, *pag.* 552. Quanto magis æger ambulando pedes firmare contendit, tanto pericu-

 loſiùs

loſiùs morbi fomes viſceribus imminet, *ibid.* Venarum hæmorrhoid. dolore, ructu nidoroſo, appetitus proſtratione infeſtatur, *ibid.* Urina illam imitatur, quæ in Diabete excernitur. Dorſum, aliæque partes moleſte pruriunt, *ibid.* Dolores in metatarſo lancinantes, & ſpaſmi in tendinibus muſculorum tibiæ ut ægrum invadunt, *pag.* 553. Doloribus recedentibus ægritudines, laſſitudo ſpontanea, & in diarrhœam propenſio ſuccedunt, *ibid.* In Podagra diuturniore ægritudine potius quam dolore conficitur paroxyſmus, *ibidem.* Quo vehementior eſt dolor, eo citius præterlabitur paroxyſmus, & diutius abeſt, & vice verſa, *pag.* 554. Calculum renum in quamplurimis parit, *ibid.* Qui aliquando meatus urinarios obſtruens ægrum è medio tollit, *ib.* Animus corpori compatitur, unde æger variis paſſionibus obnoxius eſt, *pag.* 555. Morbi Cataſtrophe, *ibid.* Plures divites, & ſapientes, quam pauperes, & fatuos interimit, *ibid.* Si quas fœminas (quod perraro eſt) non niſi vetulas, & viragines infeſtat, *pag.* 556. Neque pueri, neque juvenibus minores vera & genuina podagra vexantur, *ibid.* Leviculam tamen velitationem præſentiunt, quibus ex traduce morbi ſeminium impreſſum eſt, *ibid.* Morbus ἀπεψίᾳ ortum debet, *pag.* 557. Qui vino, veneri, laboribus improbis, ſtudiis intenſis, cæteriſque quæ ſpiritus exhauriunt, coctiones deſtruunt, & partium tonum laxant, nimium indulſere, hunc morbum accerſunt, *pag.* 557. & 558. In curatione, Venæ-ſectio, Catharſis, & ſudores non indicantur, *pag.* 559. Venæ-ſectio ut pugnat cum indicatione, quam cauſa antecedens ſibi vendicat, præcipue in iis, qui ætate ſunt provectiores, *ibid.* Quo modo hydropi aditus aperitur, *pag.* 560. Quando in juvenibus locum habet, *ibid.* Ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vita periclitatur, *pag.* 561. Ab humoribus introverſus inteſtina ſollicitatis quæ mala ingruunt, *ibid.* Catharſis nec in paroxyſmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum præcavendum omnino prodeſt, *ibid.* & *pag.* 562. Unde ſpiritu-

tum σύστασις infirmatur, & disjicitur, *ibid.* Quo pacto fiat, ut æger confeſtim convaleſcat, ſed pœnas impoſterum ab ἀταξίᾳ pendat diriſſimas, *pag.* 563. Quibus nominibus ſudores officiunt, *ibid. & pag.* 564. In omnibus morbis dempta ſola Peſte, ſudores prolicere non tam Medici eſt, quam naturæ provincia, *pag.* 565. Hic affectus ob contra-indicationes curatu perdifficilis eſt, *pag.* 566. Cauſæ Antecedenti, & Continenti obviam eundum eſt, *ibid.* Quo ſenſu cauſa continens intelligenda eſt, *pag.* 567. Præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni conſulatur, *ibid.* Quæ propriè digeſtiva appellantur, *pag.* 568. Medicamenta, quæ hanc intentionem adimplent, *ibid.* Cautio in iis ſumendis. *ibid.* Quo in caſu, quanto major eſt ſimplicium numerus, tanto potentius medicamentum operatur, *ibid.* Forma Electuarii, quo Autor uti ſolet, *pag.* 569. Quo nomine Theriacæ Androm. præferendum eſt, *pag.* 570. Inter ſimplicia cortex Peruv. primas obtinet in ſanguine corroborando, *ibid.* Quantum hujusmodi medicamina in aliis Chronicis plerisque juvant, *ibid.* Differentia inter morbos acutos, & chronicos, *pag.* 571. Ejus cauſa indagatur, *ibid.* Qui morbi Epidemici audiunt, qui intercurrentes & ſporadici, *pag.* 572. Indigeſtio communis eſt Chronicorum parens, *ibid.* Ex eo probatur, quod ſenes magis hiſce affectibus obnoxii ſunt, quam juniores, & ad eos gignendos magis facit hyems quam æſtas, *pag.* 573. Equitationis emolumenta in morbis chronicis plerisque, Phthiſi præcipue, ſtupenda ſunt, *pag.* 574. Herbæ excalefacientes, quæ adferunt commoda, *pag.* 575. Licet in Podagra lædant, in aliis tamen chronicis plerisque Venæ-ſectio & Catharſis corroborantibus, & digeſtivis præmittenda ſunt, *ibid.* Sed quum morbi cujuscunque curatio remed. corrobor. innititur, evacuationes qualescunque officiunt prorſus, *ibid.* Digeſtiva haud obiter, ſed aſſidue, & conſtanter ſunt uſurpanda, *pag.* 576. nam quum erroribus ſive his, ſive illis, tota corporis œconomia ſit quaſi funditus everſa; eadem de novo extruenda, atque redintegranda eſt. *ibid.* In digeſtivorum

uſu, præcipuè in paroxyſmorum intervallis perſeverandum, *pag.* 577. In cibo, potuque quæ mediocritas ſervanda, *pag.* 578. Cur ægri palato conſulendum, *ibid.* Unica ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcatur æger, *pag.* 579. Acria, ſale condita, & aromata evitentur, *ibidem.* Prandere tantum expedit, *ibid.* Liberaliorem cereviſiæ tenuioris hauſtum ob calculum renum generari aptum nocte ſibi indulgeat, *ibid.* Diæta lactea, qua ratione magis obeſt, quàm prodeſt, *ibid.* & 580. Potus ſit Cereviſia tenuis Lond. *p.* 581. Vinum de facto officit, & quare, *ibid.* & *pag.* 582. neque tutius à vino aſſuetis liquores nimis refrigerantes in uſum revocantur, *ibid.* Quis modus in potu ſtatuendus, *pag.* 583. Copia, & luxus nativæ, tum animæ, tum corporis rectitudini vim infert, *ibid.* Ab ineunte ætate ſatis commode potaretur aqua, *ibid.* In Podagra inveterata potus diæteticus (cujusmodi hic forma præſcribitur) plurimis nominibus prodeſt, *pag.* 584. Quando primum commodiſſimè in uſum trahitur, *pag.* 585. In quo caſu vinum Hiſpanicum, illudque præ aliis ægro indulgendum, *pag.* 586. Ob quas rationes lectus maturè petendus, præcipue hyemis tempore, *pag.* 587. Animi pathemata, nimiaque ad ſtudia, & res ſerias applicatio ſpirituum ſyſtaſin ſolvunt, ideoque evitanda ſunt, *pag.* 588. Cæteris omnibus, quæ indigeſtionem impediunt, ſanguinem corroborant, & partibus firmitudinem conciliant, exercitium corporis facile palmam præripit, *pag.* 589. Quotidianum & moderatum ſit oportet, *ibid.* Quod qui ſpernit ad calculi generationem erit proclivior & in diſcrimine, ne à materia tophacea in articulis admodum aucta omni motu privetur, pag. 590. Exercitatio non tantum tophorum generationi officit, ſed veteres & induratos plerumque ſolvit, *ibid.* Equitatio aliis exercitiis præferenda eſt, *pag.* 591. frequenter curru vehi eodem ferè recidit, *ibid.* idque ruri potius aëre perflato, & ſalubri, quàm in urbe, *ibid.* Quam improvidus ſenex Veneri indulgens, *ibid.* Regimen hoc, utut religiose à quovis obſervetur, ab enormioribus podagræ inſultibus tutetur, eum

tamen

tamen ab omnibus immunem præſtare non valet, *pag.* 592. Totius corporis habitus, quoad fieri poſſit, in paroxyſmorum intervallis eſt immutandus, *pag.* 593. Morbi fomitis expulſio Naturæ (ut in Febribus intermitt.) permittenda eſt, *ibid.* Qui ſymptomatis coercendis incumbit, morbi curationem remoratur, *pag.* 594. De errore in victu ab ægro ſummopere cavendum, *ibid.* A motu curTrûs minus dolebit, quam in Cathedra quieſcens, *pag.* 595. A quo etiam ſomnus invitatur, *ibidem.* & Calculus quadantenus præcavetur, *ibid.* atque etiam totali artuum ad motum impotentiæ occurritur, *pag.* 596. morbi digeſtionem ſine exercitio in ſenibus fruſtra quis ſperet, *ibid.* In quo caſu lectus, & diæta tenuis neceſſaria ſunt, *ibid.* & 597. In quo exercitium, *ibidem.* Ipſe dolor aliquando amarum licèt, magnum tamen eſt remedium, *ibid.* Inter ſymptomata, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime eſt familiare, *ibid.* Qua data anſa ingruit, *pag.* 598. Ei mitigando vinum Canarenſe confert maxime, ſed nec illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, ſervare poſſe exiſtimandum eſt, *ibid.* In quo caſu ad laudanum ſtatim confugiendum eſt, *ibid.* In quo ſudores provocandi, *pag.* 599. Quibus Author aliquando ſuæ vitæ conſuluit, *ibid.* Materiæ peccantis in pulmonum lobos metaſtaſis, qua methodo curanda, *ibid.* Sudores hic ſedulo evitentur, *pag.* 600. In paroxyſmo nephritico ut æger tractandus, *ibid.* Plures indebita medicatione quam podagra perimuntur, *pag.* 601. Remedia externa nocere quandoque poſſunt, prodeſſe nunquam, *ibid.* Uſtulatio partis affectæ Hippocratem non latebat. *pag.* 602. Nihil intereſt, utrum Moxa, an lino crudo fiat, *ibid.* dolorem aliquatenus mitigat, ſed cauſam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibid.* In doloribus, quorum in partibus internis ſedes eſt, locum non habet, *ibid.* De ſpecificis quanta hic, & alibi decantentur. *pag.* 603. Venæſectio, & Purgatio alternatim celebrata in contuſionibus, continui ſolutione & quavis organorum læſione quan-

tum valeant, *ibid.* Quisquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus eſt, *pag* 604. Therapeia radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pag.* 606. Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibid.* Unde eluceſcet, quantum hallucinati ſunt dogmatici in morborum eſſentiis dignoſcend. *ibid.* & quam inauſpicato in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuére, *ibid.* Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *pag.* 607.

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrôpe nonnunquam infeſtatur, *pag.* 608. Fœminæ magis quam viri ei obnoxiæ ſunt, *ibid.* Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ibid.* Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primum mali indicium, *ibid.* Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibid.* In ſenibus vero à multis annis Aſthmate laborantibus hydropem non certo indicant, *pag.* 609. Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſupervenientis habendæ ſunt, *ibid.* Pedibus cruribusque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque conſtituunt, *ibid.* Tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis intenſa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibid.* Pro rata, qua partes, quas obſidet morbus, augentur, aliæ magis magisque gracileſcunt, *ibid.* Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, æger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *pag.* 610. Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ibid.* Illi debilitando quæ operam commodant, *ibid.* Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ibid.* Aliæ ſunt duæ ſpecies in fœminis hydropem mentientes, *pag.* 611. Illa carnium intra abdomen excreſcentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis ſigna pariunt,

riunt, *ibid.* Neutra harum ad morbum, de quo agitur, referenda eſt, *ibid.* Quas præcipuè exercent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, aquas contentas evacuare, & ſanguinis robur inſtaurare, *ibid.* Cathartica quæ vel ſegniùs, vel mitius operantur, officiunt magis, quàm proſunt, *pag.* 612. Utrum ægri corpus facilè, an ægrè Catharticis cedat, ſollicitè inquirendum, *ibid.* Purgatio per ἐπίκρασιν non tantum non imminuit tumorem, ſed adauget, *pag.* 613. Quare expurgatio fortis, vel nimia, juſto debiliori præferenda eſt, *ibid.* Quas ob cauſas maxima celeritate, quàm ægri vires ferre queant, aquæ exantlandæ ſunt, *ibid.* Hydragoga quem uſum obtinent in iis, qui difficiles, quem in iis, qui faciles purgatu ſunt, *pag.* 614. In iſtis, qui Catharſi prompte cedunt, ſyr. de ſpina Cervina aq. ſat. copioſe elicit, *ibid.* Id habet incommodi hic ſyrupus, quod inter purgandum ingentem ſitim provocet, *pag.* 615. Catharticis lenioribus opus ſuum cum bona euphoria non peragentibus, fortiora ſunt tentanda, quod hiſtoria probatur, *ibid.* Quo caſu hydragoga ſola vix votis reſpondent, ſed lenioribus calcaris vice permiſta, efficaciſſima evadunt, *pag.* 616. Potionis forma pro robuſtioribus, *ibid.* Alia, *ibid.* Tertia calefaciens inter purgandum, tum & corroborans, *ibidem.* In iis, qui ægre purgantur, aliis δραστικώτερα ſunt Elaterium, & infuſ. Croci metallorum, *pag.* 617. Emeticæ operationis ratio inveſtigatur, *ibid.* Cœcos dari meatus ex abdominis cavitate in inteſtina de facto liquet, *pag.* 618. Hippocrates in ſcenam ducitur, *ibid.* Quam curioſa corporis humani inſpectio, & fabricæ notitia, tum Medicis, tum Chirurgis neceſſaria eſt, *pag.* 619. In acutis quibuslibet, & Chronicis plerisque ſpecifica quædam ineſt proprietas à nulla corporis contemplatione in lucem eruenda, *pag.* 620. Mens divini Senis in loco ſupra citato explicatur, *ibid.* Majora licet organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutiſſ. vel microſcopio exquiſitiſſime elaborato adjutos effugiunt prorſus, *ibid.* Cognitio noſtra ad τὸ ὅτι aſſurgat, ſed τὸ διότι nullatenus attingat, *pag.* 621. Et quæ innoteſcunt, & ad quæ

cœcus

cæcutimus, impellunt, ut divinum Artificem ſuſpiciamus, & adoremus, *ibid.* Chymiæ laus, & emolumenta intra quos limites coercenda, *ibid. & pag.* 622. Medicinæ faciendæ defectus in eo non vertitur, quod neſciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni ſatisfacere debeamus; ſed quod non ſatis ſciamus, quænam ſit illa intentio, cui ſatisfaciendum eſt, *ibid.* Ad judicium in hac re rite formandum naturalia morborum phænomena, atque juvantia, & lædentia diligenter obſervata, collata, & trutinata conferunt maximè, *ibid.* Exquiſitiſſimæ ſpeculationum diſſertationes, quàm labili fundamento innituntur, *ibid.* Hypotheſes ſolidas, & genuinas Praxi quadantenus originem debere exemplo comprobatur, *pag.* 623. Vomitio ab Emetico excitata hydropicorum aquas ἄνω καὶ κάτω potenter evacuat, *pag.* 624. Hydropicæ cujuſdam curatio Emeticis, & Catharticis abſoluta, *ibid. & pag.* 625. Tria hic notatu digniſſima, *pag.* 626. Ἀταξία ab evacuationibus excitatæ ut occurrendum, *pag.* 627. In quo caſu convenit, ut tota res evacuant: per inferiora committatur. Decoct. ex interiore cortice Sambuci eodem modo, quo Crocus metall. morbum hunc depellit, non autem vi aliqua ſpecifica, *pag.* 628. In quibus caſibus Emetica & Cathartica malum augent, totaque curatio in ſanguine, ac viſceribus corroborandis, firmandiſque vertitur, *ibidem.* Huic intentioni aeris mutatio, & exercitium quale quale demum ſit, apprime reſpondent, *pag.* 629. In Conſtitutione infirma, & hyſtericis, aquæ diureticis educendæ ſunt, *ibid.* Efficaciſſima è ſalibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicament. forma, *ibid.* Cineres geniſtæ in vino Rhen. ac quantum hic valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas ſanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præſertim in ætate provectioribus, *pag.* 630. Quæ in Podagra laudantur, hic locum habere poſſunt, *ibid.* Vinum, à quo in podagra abſtinendum, pro potu ordinario in hydrope uſurpetur, *ibid.* Morbi plerique Chronici Indigeſtioni ortum debent, *ibid.* In eſſentiales, & ſpecificas morborum

tam Chronicorum, quam acutorum differentias penetrare non datum eſt, *pag.* 631. Curationem in utriſque non ad eſſentialem eorum naturam, ſed ad cauſam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ibid.* Æger inter curandum, poſt portas aquis datas, vel vinum vel Cereviſiam generoſiorem potare tenetur, *ibid.* Liquores generoſi, modo ſpir. deſtillatione eliciti non ſint, ſoli aliquando hydropicos in principio curarunt, *ibid.* Cereviſia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digeſtivum laudantur, *pag.* 632. Liquores minus generoſi parce admodum bibendi, *ibid.* Sitis ut reſtinguenda, *ibidem.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum ſibi vendicat locum, *pag.* 633. Allium ſolum hunc morbum depulit aliquando, *ibid.* Cujusmodi hydrops evacuantia non depoſcit, *ibid.* Quum ſanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo ſolùm cardine vertitur, æger nullo modo expurgandus eſt, *ibid.* Ita enim tumor, qui minui cœperat, augebitur, *ibidem.* Morbus ad ſupremum gradum provectus artis ſubſidia ſpernit, *pag.* 634. Quare tamen Medici eſt, non animo cadere, ſed morbum tanquam nuper cœptum aggredi, *ibid.* Topica in forma Cataplasmatis, vel linimenti minus nocent, *pag.* 635. Unguent. à Cathart. fortioribus confecta atque abdomini applicata quas turbas faciunt, *ibid.* Veſicatoria gangrænam ſæpe invitant, *ibid.* Quare vulnus leviſſ. in hydropicorum carne curatu eſt difficillimum, *ibid.* Concluſio, *pag.* 636. 637. 638. Poſtſcriptum de Febre hyemali, cujus hiſtoria & curatio traduntur, *pag.* 639. *& ſeq.*

De novæ Febris Ingreſſu.

DE ſubingreſſu novæ cujusdam Conſtitutionis, à qua pendet Febris nova, *pag.* 647. Unde hæc Conſtitutionis mutatio pendeat, *pag.* 648. & 649. Febris nova primum

mum ſe oſtendit Februario menſe 168$\frac{4}{5}$. *pag.* 649. Ejus ſymptomata, *pag.* 650. Eſt non niſi ſimplex ſanguinis Inflammatio, ad quam Indicationes Curativæ dirigendæ, *p.* 653. Ejus Curatio, *ibid. & ſeq.* Tam Venæ-ſectio quàm Purgatio in quibusdam generis nervoſi affectibus adhibenda, e. g. in *Chorea ſancti Viti, pag.* 661. Quid ſit iſta *Chorea, ibid.* Ejus curatio, *pag.* 662. Cui Methodo Epilepſiam adultorum cedere poſſe Autor autumat, *pag.* 664. Corticis Peruviani uſu in curatione hujus Febris novæ ne hilum quidem proficimus, *pag.* 666. Morbus hic ventris torminibus præcipuè interdum ſe oſtendit, *ibid.* Item Vomituritione, *pag.* 667. Aquæ minerales in Ventris Torminibus quibuslibet à Febre oriundis maximo cum periculo præſcribuntur, *pag.* 668. Si hæc Tormina ad Dyſenteriam usque confirmatam promoventur, Fluxus Laudano & certiſſimè & celerrime ſiſtitur, *pag.* 669. Calefacientia in acceſſu Febris adhibita Vomitionem, & tandem Iliacam paſſionem cauſantur, *pag.* 671. Curatio in hoc caſu, *ibid. & ſeq.* Aphthæ Ileo ſupervenientes, quomodo curatæ, *pag.* 673. Infantes hac Febri laborantes, qua Methodo curandi, *ibid. & ſeq.* Curatio Febrium ex dentitione, *pag.* 674. Curatio Febris Hecticæ Infantum, *pag.* 675. In novæ Febris curatione non eſt pertinaciter inſiſtendum evacuationibus, usque dum ſymptomata omnia prorſus ablegaverimus, *pag.* 676. Laudatur Catharſis poſt Venæ ſectionem hic celebrata, *pag.* 677. Econtra rejicitur Methodus, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, *pag.* 678. Illa curatio per Venæ-ſectionem & purgationem expedienda, plus alia quavis præſtabit in Febribus quamplurimarum ſpecierum expugnandis, *pag* 679. Diaphoreſis vero periculoſa, *ibid. & ſeq.* Malignitatis (febrilis) notio humano generi longè ipſa pyrii pulveris inventione lethalior fuit, *pag.* 681. *& ſeq.* Experientia, præter rationes allatas, teſtatur, hanc novam Febrim evacuationibus per Diaphoreſin factis haud libenter cedere, *pag.* 684. Quomodo differat Autoris curatio à curatione, quæ contraria prorſus methodo aliquando fit, *pag.* 685. 686. quid portendat hæc Febris, *pag.* 687.

De Febre Putrida Variolis confluentibus ſuperveniente.

QUantum interſit inter variolas generis Diſtincti & Confluentis, *pag* 688. & *ſeq.* Rationalis Methodus in Variolis, *pag.* 691, 692. Febris Variolis Confluentibus undecimo die ſuperveniens eſt Putrida, *pag.* 693. Ejusdem Curatio, *pag.* 693. & *ſeq.* De conſtrictione alvi tandem ſuperveniente, *pag.* 695. De *ſputo ſanguinis*, ut & de *Mictu* ſanguineo Variolis ſupervenientibus, *pag.* 696. Harum Hæmorrhagiarum curatio, *pag.* 697.

De Mictu ſanguineo à Calculo Renibus impacto.

EJus Curatio, *pag.* 699. & *ſeq.* De Regimine & victus ratione in hoc affectu, *pag.* 704. Quid in retroceſſione Podagræ agendum ſit, *pag.* 706. Qua ratione aquæ Minerales & Chalyebatæ Calculo & Podagra laborantibus noceant, *pag.* 707. Ad minorum vero calculorum incrementum præcavendum, ut & ad eosdem è renibus deturbandos aquarum Chalybeatarum Potatio liberalior laudatur, *pag.* 708. Curatio Paroxyſmi Nephritici, *ibid.* Aquarum Mineralium uſus quandoque Podagricis nocuus, *pag.* 709.

Integri Proceſſus in Morbis ferè omnibus curandis.

PRæfatio, *pag.* 710. & *ſeq.* Medicamentorum quædam formulæ in Praxi magis familiares, ut, Potio communis Purgativa, Emeticum commune, Julapium Perlatum, Julapium Cardiacum, Decoctum Diæteticum, *p.* 714. Apozema Aperiens & Antiſcorbuticum, Eclegma incraſſans in

Tuſſi,

Tuſſi, elegma fortius craſſans, *p.* 715. Lohoch in defluxione tenui, Cereviſia Purgativa, Emplaſtrum Hyſtericum, Catharticum pro Infantibus tenellis, *pag.* 716. Decoctum Amarum Purgativum, *p.* 717. De Affectione, in fœminis, hyſterica; maribus, hypochondriaca dicta, *pag.* 717. Ejus curatio, *pag.* 718. & *ſeq.* De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64. ejusque curatione, *p.* 723. 724. De Febre Peſtilentiali 1665, 66, ejusque curatione, *p.* 725. De Febribus intermittentibus, earumque curatione, *p.* 726. Altera Methodus curandi Tertianas, *p.* 727. De Febre ſtationaria, ab anno 1685. ad 90. *p.* 728. Ejus Curatio, *p.* 729. 730. De Febre Sçarlatina, ejusque curatione, *p.* 731. De Pleuridite, p. 731. Curatio, p. 732. Peripneumonia notha, ejusque curatio, *p.* 733. Rheumatiſmus, ejusque curatio. *p.* 734, 735. Febris eryſipelatoſa. *p.* 735. Curatio, p. 736. 737. Anginæ curatio, *p.* 737. Morbilli, *p.* 738, 739. Curatio, *p.* 740. Variolæ, *ibid.* & *ſeq.* Curatio, *p.* 745. & *ſeq.* Chorea Sancti Viti, *p.* 748. Curatio, *pag.* 749. Apoplexia, ejusque curatio, *pag.* 750.

THO-

THOMÆ SYDENHAM,
Med. D.
OBSERVATIONES MEDICÆ,
circa
MORBORVM
ACVTORVM
HISTORIAM
&
CVRATIONEM.

AMICISSIMO VIRO

DN. JOHANNI MAPLETOFT, M. D.

In Collegio *Greshamenſi* apud LONDINENSES PROFESSORI,

Nec non *Societatis Regiæ* ibidem SOCIO.

D*UO omnino ſunt (Humaniſſime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum eſt: Primum, ut cauſas exponam, quibus impulſus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potiſſimum nomini dicandum cenſeo. Primum quod attinet, triceſimus jam agitur annus, à quo* Londinum *petens, ut inde* Oxonium *denuo proficiſcerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot diſtinuerat) in virum Doctiſſimum & maxime ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe, *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc ægrotanti conſulentem, auſpicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota ſua humanita-*

te ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumtâque togâ virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriô accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primum ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academica inſumptos Londinum *reverſus, ad Praxin Medicam acceſſi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibita diligentia curioſe obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc ſcilicet Artem haud rectius perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu; veroque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratiſſimè maximeque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam* Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nusquam vel latum unguem â recto tramite*

mite diſcederem. Hoc me filo regens, primò ad presſiorem Febrium *obſervationem animum appuli, & poſt devoratum haud mediocre tædium, & moleſtisſimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permiſi, tandem in methodum incidi, quâ iſtæ poſſent ſanari; quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum concesſi. Cum verò ab illo tempore* novas *Febrium* ſpecies, *mihi hactenus incognitas, ſibi invicem jugiter ſuccedentes animadverterim, ſtatui apud me, quæ ad eas pertinebant ſingula, vel ab eisdem pendebant, ſummâ, quâ poſſem, diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem atque anguſtias paulò accuratiori ac magis abſolutâ horum morborum Hiſtoriâ penſare valerem. Sed dum hæc animo verſarem, atque indagarem ſedulò, & proinde jam in eo totus eſſem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & verſatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, ſtatim didici, me idcò tantùm aperuiſſe oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantaſmata,* illis, *nullum me prorſus habere ducem planè viderer. Quamvis optaſſem Lucubrationes haſce meas non niſi an-*

norum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgaſſe, contumeliis tamen ac ſannis procaciſſimi cujusque Ardelionis tandem plus ſatis delaſſatus, amicis eo usque morem geſſi (inter quos cum honore mihi ſemper nominandus eſt ſagaciſſimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem conſulerem, ac juſtam pararem Defenſionem; ea nempe Facta prodens ſcriptis publicis, quæ ingenuos, quod ſpero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo ſcilicet, quemadmodum acutè Romanus Philoſophus*, ut quicquam Calumniæ ſit ſacrum; cui nec Rutilius ſacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac aſperitate naturæ convitiandi libido adhuc inceſſerit, rectene an ſecus ſcripſerim haud æſtimantes æquâ lance, qui vitio ſtatim vertunt, ſi quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines æquo me animo laturum ſpero; certè convitiorum ſerram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Chriſtiano ſanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regeſſit:* Facile eſt in me dicere, cùm non

non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego; Conſcientiâ Teſte, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet, effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit, audiant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſſime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, quâ nos invicem complectimur, Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, ſi quo in loco aut pretio habendæ ſint, quas hic trado Obſervationes; *cùm per ſeptennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque inſignioribus, quæ ſequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis uſurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notiſſimâ, ut religio tibi ſit fictis inſinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles ſapientia atque eruditione, quæ tibi a me imponi, ſi id ſeriò agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi impoſueris iſtis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc deſcripſi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobaſti. Noſti præterea, quàm huic meæ Methodo ſuffragantem*

habeam, qui eam intimiùs per omnia perſpexerat, utrique noſtrûm conjunctisſimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, ſive ingenio judicioque acri & ſubacto, ſive etiam antiquis, hoc eſt, optimis moribus, vix ſuperiorem quenquam inter eos, qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; paucisſimos certè pares. Verum non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiu perſvaſisſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cum enim jam ſenex ſim, & summi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici, quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:*

Felix ille animi, Divisque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat, non faſtoſi mala gaudia Luxûs;
Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi; &, quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cùm nullo jure Tibi imputari posſint, quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus, quem exantlavi, laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero, quâ omnibus palàm faciam, quanta te colam amicitia, & quòd ex animo ſim

Tibi ſemper addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆFATIO.

Quemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris æb omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc antecesſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ necesſitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facile dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidius exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abunde notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam ferimus.

mus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtra *Britannia*, ipſoque hoc ſæculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi, mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quà demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere, ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio, quoad fieri poteſt, graphica & *naturalis*; (2.) *Pra-*

xis ſeu Methodus circa eosdem *ſtabilis* ac *conſummata.* Sanè morbos craſsè depingere ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſſ. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promiſſores vibravit, longe majoris eſt negotii: *Satis ſcimus*, (inquit Vir Nobiliſs.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpius curioſam: Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam deniq; & ornamenta eximat, (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longe profectò abeſt ab ea Hiſtoria, quam animo metimur* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta tranſeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident, haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipſi Scriptores, nec quiſpiam hactenus Medicorum ſanare valuerunt.

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam Morborum*, ſi quis rem attentiùs perpendat, facilè vide-

videbit, ſcribentem ad multo plura animum debere advertere, quam vulgo exiſtimatur. Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſuffecerit.

Primò, expedit, ut morbi omnes ad definitas ac certas *ſpecies* revocentur, eâdem prorſus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ, quâ id factum videmus à *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytologiis.* Quippe reperiuntur morbi, qui ſub eodem genere ac Nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & naturâ inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parùm accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujusque ſpeciei ſigna & characteres, quibus ab invicem diſcriminantur, contemſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδῶς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe, qui, licet ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem

nem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palam fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque, ut *Hypotheſi* alicui, quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejusmodi diſcriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes Medicas benevolo ſaltem animo communicarint, unius ſcil. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribenda morborum Hiſtoria, ſeponatur tantisper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos

&

& leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enim verò dici vix poteſt, quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiusmodi Phænomena morbis affingant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt; debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſi quando ſymptoma aliquod, quod cum dicta Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat, cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac plane reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede transmittere conſveverunt, niſi forte beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò, ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt, quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam varie ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit, ut

facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tàm morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt, ut admodum vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Prætereo, quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ*, v. g. Erucarum morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior, nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu annorum tempora non ſecus, quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpè quidem ſubiit mirari, hoc morborum quorundam ingenium ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenus obſervatum; cùm, quo ſidere ſtirpes aut pecudes ſolenniter procreentur, plurimi curioſiùs adnotârint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo, tempeſtatum,

ſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tàm ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi iſtiusmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem, etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt, quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoria obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Disquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam fere inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendioſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ, quibus obviam eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt, quàm certâ ac diſtincta peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nam ut demus, aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumq; reperiantur ejusdem morbi

ſymptomata; ac illa ipſa, quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri posſint; non ſecus ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujusque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui v. g. *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in plerisque ferè omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potisſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc usque diem deſtitui, quia ſcil. plerique eos pro confuſis inconditisque Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is, qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ad rem revertamur. Non minus certò etiam à minutisſimis morbi circumſtantiis Indicationes curativas posſit Medicus deſumere, quàm ab iisdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuslibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem,

par malo remedium nunquam non ſcirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, quâ mihi incedendum foret, haud dubiam præmonſtrantibus; Quæ quidem Phænomena, ſi inter ſe ſedulo conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maxime obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non vero Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſane gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*, qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νούσων φύσιες ἰητροί, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet, nulla Hypotheſi adſcita, & in partes per vim adacta; ut in ejus libris *de morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quasdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, qua utitur natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujusmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphorismi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legi-

 timam

timam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cum verò dicta *θεωρία* nihil eſſet aliud, quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò, vt in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti, quibus poſſet modis ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagacisſimus Vir, quod ſola Natura *τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι.* Atque hæc omnia peragit Natura paucisſimis ſimplicisſimisque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus, quâ Ars medendi, ſi qvid ego judico, posſit ulterius provehi, in eo potisſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi

cujus-

cujuslibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc neque illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego, nos æque certô ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licet non ſemper & ubique, frequentisſime tamen, ᾗ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *Sennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum, qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa, quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit

Obſervator, ut nos doceat hunc morbem ſemel, vel etiam ſæpius huic remedio ceſſiſſe, quid mihi, obſecro, profuerit, ſi infinitæ fere medicamentorum decantatiſſimorum copiæ, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accreſcat? Quòd ſi repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unice addixero, annon innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumſtantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipſam Methodum ſpectantes, antequam ex obſervatione ſolitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Obſervatori nunquam non reſponderit Medicamentum, quare in particularibus verſatur, niſi aut ſibi diffidat ipſe, aut minutatim potius quàm in ſolido impoſuiſſe orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi ſit, denſiſſima hujus generis volumina conſcribere, nemo vel mediocriter in praxi verſatus ignorat; uti nec e contra quàm ſit illud difficilè, perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac ſtabilire. Si vel unus tantùm per ſingula mundi ſecula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum eſt provincia) à multis

retrò

retro annis ad ἀκμὴν perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquisſimo & peritisſimo duce *Hippocrate*, & priſca Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certo ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegiſſe videar, fas mihi ſit e via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam, Cauſas illas remotiores, in quibus asſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unice deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas vero proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quod ſi Humores vel diutius, quam par eſt, in corpore fuerint retenti, (quia ſc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem caſtra tranſierint; his, inquam, modis & his

ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Eſſentia convenientibus ſe prodit; quæ quidem ſymptomata, licet minus cautis videantur oriri vel à natura partis, quam humor obſedit, vel â natura humoris ipſius, antequam hanc induerat ſpeciem, nihilominus reverâ Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujusdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minus ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuscunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob ſucci

Nutri-

Nutritii perverſionem &depravationem, vel alias ob cauſas, in forma ſcil. *Muſci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quæ omnia *Eſſentiæ* ſunt ſive *Species*, à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa, quæ Febrem v.g *Quartanam* comitantur; Quod viz. ferè ſemper ſub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον, (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quod cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari; Qui hæc, inquam, omnia penſiculatius trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ, ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terra naſcitur, floret, interitque, atque

in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat, ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum natura ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur, morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιηγήτες, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari posſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt, qui non videat, curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primo primis fere ac remotisſimis indagandis, ac in lucem (utut invita Minerva ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ficulneis hujusmodi adminiculis; cum Intellectui ſe aperte ſiſtant, vel proprii ſenſûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab a-

liis

liis jampridem factis, retectæ. Atque ut impoſſibile planè eſt, ut Medicus eas morbi cauſas ediſcat, quæ nullum prorſus cum ſenſibus habent commercium, ita neque eſt neceſſe; abundè enim ſufficit, ut ſciat, unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus atque ſymptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non disſimilem, valeat accurate diſtinguere. In *Pleuritide* v. g. diu atque incaſſum ſe fatigabit aliquis, nec tamen mente aſſequetur pravam illam Craſin & malè cohærentem ſanguinis texturam, quæ prima eſt hujusce mali origo; qui verò cauſam, à qua immediatè producitur, rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque ritè valeat diſtinguere, non minus certò curandi ſcopum attinget, etiam neglecta otiosa iſta atque inutili remotisſimarum cauſarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò ſi quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medica deſiderata duo (Veram ſcilicet & Genuinam morborum *Hiſtoriam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio?* aſſentientem me habet & in vota feſtinantem. Etſi enim *Methodus* ſanandis morbis

Acu-

Acutis maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipſa certum aliquem Evacuationis modum ſtatuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi ſanationem neceſſario conferet; optandum eſt tamen, ut beneficio *ſpecificorum*, ſi quæ talia inveniri posſint, æger rectiori ſemitâ ad ſanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti eſt) extra aleam malorum, quæ ſequuntur aberrationes iſtas, in quas ſæpe invita dilabitur Natura in morbi cauſa expellenda, (utut potenter & doctè ei ab asſiſtente Medico ſubveniatur) posſit collocari.

Verum quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat, deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos, quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſcil. Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tàm efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in *Acutis*) quo nos cum eadem manus jungentes

tes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaq; morbo Chronico is demum jure meritoq; Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantum agit, ut è primis ſecundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari, qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc, quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim, obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus, quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hic objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere; hunc ipſum, ſi examen paulò diligentius inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant, quæ huic aliive *Indicationi Curativa* ſpecificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis,

mor-

morbus abigitur, & quæ hunc aliumve *Morbum* ſpecifice atque immediate perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea ſpecifica* vulgo audiunt, quæ tamen pro ſpecificis propriis atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nulla excitata *Salivatione*; *Sarſæ* vero radices ſine motis *ſudoribus* tam egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia, non magis proprie competant immediatæ curationi iſtorum morborum, qui eis ſanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie deſignantur, quam *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, ſi ad hanc mentem noſtram reſtringantur, non cuivis homini contingunt, neque oſcitantibus temere ſe ingerunt: nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in-

ſin-

ſingulorum præſervationem proſpectum pariter ſit de curatione malorum magis inſignium, quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet ſolo. Et ſanè dolendum eſt, *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innoteſcere; quæ mihi videntur reliquæ omni, qua patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, Remediorum uberrimam nobis ſpem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimium disſidere *Mineralia*; unde eſt quod Mineralia Indicationibus potentiùs reſpondere, quàm vel plantas vel ex animalibus deſumpta, lubens fateor, at non ſpecificè tamen mederi, eo quo diximus ſenſu ac modo. Me quod ſpectat, non hic aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter cesſit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrident *Plantæ*, non tamen is ſum, qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſeculo hominum induſtriâ atq; labore Intentionibus

aptè reſpondentia reperta fuêre, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant, quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à Viro *Doctisſimo* & *ſolertisſimo* tàm Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cum in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licet ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi laborum, expoſiturum, malum tamen pesſimi hujus ſeculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem; Meque famæ meæ longè melius conſuluiſſe, ſi inanem aliquam atq; inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si

quis

quis hîc objiciat, alios æquè in hac arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt, quid ſentiant alii, disquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam deſidero tantùm, non favorem. Res ipſa etenim brevi loquetur, an fideliter & ſincero animo hîc egerim, an econtra adinſtar ſceleratisſimi hominis morumque profligatisſimorum, homicidam me præſtiterim vel in terra defoſſus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minus accuratè quàm propoſueram morborum Hiſtoriam ac Curationem deſcripſero, cùm non tàm metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus poſthac ſe accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc reſtat, de quo monendus eſt Lector, mihi in animo non eſſe, ſequentes paginas infinito particularium obſervationum numero diſtendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aſtruám: Fruſtra enim & cum tædio Lectoris repeterentur iſta ſingulatim, quæ in ſummas contraxi. Satis autem habui ad calcem Obſervationis cujuslibet Generalis (ſaltem quæ ad annos nuperos ſpectat) Particularem hîc illic adnecte-

nectere, qua Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo, nullam à me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientia reiterata non eſt ſtabilita, atque confirmata.

Sed & ſpe fruſtrabitur, qui ingentem Remediorum, ſeu formularum ſylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe, quibus Indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis ſatisfieri posſit; quod qui minus obſervabant, *Empericos* armis inſtruxêre, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd ſi quis objecerit, me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſuper remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix posſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re diſplicebo. Norunt enim Sapientes; Bona ea eſſe omnia, quæ ſunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium uſum in *Ileo* ſanando proponit, & in *Cancro*

nihil

nihil prorſus agendum præcipit, (atque ejusmodi alia, quæ in ſingulis ferè pagellis ſcripta leguntur,) non minus benè de re medica meruiſſe, quàm ſi pompoſis remediorum formulis omnia impleviſſet.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Hiſtoriam* tradere, eorum ſaltem, quos frequentisſimè tractaveram, ſed cùm operoſius id ſit, cumque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræſentiarum ſuperſedendum mihi eſſe duxi.

AUTHORI,
in
Tractatum ejus
de
FEBRIBUS.

Febriles æſtus, victumque ardoribus orbem
Flevit non tantis par Medicina malis.
Nam poſt mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda ſumus flammis; ſolum hoc ſperamus ab igne,
Ut reſtet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris cauſamque modumque,
Flammarum & tenebras, & ſine luce faces;
Quas tractat patitur flammas, & Febre caleſcens,
Corruit ipſe ſuis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Siſtere, Febrili ſe videt igne rapi.
Sic faber exeſos fulſit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed ſi flamma vorax miſeras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc ſepelire ſalus.

Fit

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minus uſta domus.
Se tandem Sydenham *Febriſq́; Scholæq́; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temerè incuſat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ ſpes, ſi fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas oſtentat hiatu,
Quêis ipſis major Febribus ardor ineſt.
Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et juſto rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid poſtulet uſus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipſa ſuum timuit Natura calorem,
Dum ſæpè incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos malè provida ſanguinis ignes,
Præluſit buſto, fit calor iſte rogus.
Jam ſecura ſuas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec ſolùm faciles compeſcit ſanguinis æſtus,
Dum dubia eſt inter ſpemque metumque ſalus;
Sed fatale malum domuit, quodque aſtra malignum
Credimus, iratam vel genuiſſe Stygem.

Extorſit Lacheſi *cultros, Peſtique venenum*
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.
Quis tandem arte novâ domitam miteſcere Peſtem
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?
Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Æthereæ quanquam ſpargant contagia flammæ,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.
Delapſæ cælo flammæ licet acriùs urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde Chriſti Oxon.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

DIctat ratio, ſi quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Cauſæ humano corpori adverſentur, nihil eſſe aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente ſupremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impreſſionibus, forinſecus advenientibus, excipiendis aptum natum ſit, fieri non poteſt, quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab iſtis aëris particulis naſcuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem ſe inſinuaverint, nudo ſangvini permiſtæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra juſtum tempus ideo ſunt commorati, quia ſcilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, ſuppar idem non fuit. Hiſce rerum circumſtantiis ita intimè eſſentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam ſe ab illis in

ſolidum queat liberare: Natura de ejuſmodi methodo, ac ſymptomatum concatenatione ſibi proſpexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter ſolveret, e ſuis finibus posſit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longe quâm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hiſce ingratis collimat, ſanitatis ſcopum attingeret, niſi ab ignaris à recto, quem tenet, curſu detorqueretur; veruntamen cum ſibi relicta vel nimiopere ſatagendo, vel etiam ſibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque inſolubili mortalitatis legi obſequitur, cui debemus nos noſtraque. Recte enim *Boëthius*, atque ex rerum ſenſu:

Conſtat æternâ poſitumque lege eſt,
Conſtet ut genitum nihil.

Sed ut inſtantiâ unâ alterave jam dictorum veritatem aſſeramus; Ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt quam Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas unà cum aëre particulas *μιασμώδεις* per emunctoria Apoſtematum ſpecie vel aliarum eruptionum operâ excutiendas? Quid *Arthritis*, niſi Naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Poteſt & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfecte formatis.

Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc vero tardiùs, pro varia methodo, qua cauſam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem depoſcit, qua adjutrice particulas inquinatas à ſanguine divellat, divulſasque pro-

greſſu

greſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam iſtiusmodi evacuationem expellat; cumque in ſangvinis maſſa corpore pertenni ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubito vel in ſalutem ægri, vel in mortem determinetur (prout ſcil. Natura vel materiam morbificam Criticè norit ſolvere, vel ab eadem oppreſſà fatiſcat) ſed etiam ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane ſunt morbi iſti, quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſcil. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus vere loquamur; iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licet reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardius moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuslibet particularis, citò atque etiam Critice ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi vero continens morbi materia ejus eſt indolis, ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur, quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbifica *Paralyticorum* nervis impacta, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, qua

ſanguis vitiatus & ad ejusdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecreta atque inexplicabili Aëris alteratione hominum corpora inficientis gignuntur, neque à peculiari ſangvinis & humorum craſi omnino dependent, niſi quatenus occulta aëris influentia dictis corporibus eandem impreſſerit: Hi durante arcana illa aëris conſtitutione nec ultrà pergunt laceſſere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti ſunt.

Acutorum alii ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ oriuntur, qui cùm à cauſa magis generali non producantur, ideo neque plures ſimul corripiunt. Hi inſuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* ſive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt, quo Epidemici graſſantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi ſumam, generalem eorundem hiſtoriam ante omnia proponens.

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum univerſæ quà patet Medicinæ pomœria perluſtrantem tanta admiratione percellet, quàm diſcolor illa & ſui plane disſimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam qua varias ejusdem anni tempeſtates, quàm qua diſcrepantes diverſorum ab invicem annorum *Conſtitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diverſitas tum propriis ac ſibi peculiaribus ſymptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis diſparem prorſus ſibi vendicant, ſatis illuceſcit. Ex quibus conſtat, Morbos hoſce, utut externa quadantenus ſpecie & ſymptomatis aliquot utrisque pariter ſupervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipſa, ſi bene adverteris animum, alienæ admodum eſſe indolis, & diſtare ut *Æra Lupinis*. Haud equidem ſatis ſcio, an diligentius examen (quali ritè inſtituendo vix unius hominis brevis ætas par eſſe videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continua quadam ſerie, ceu facto circulo, alias ſemper excipere; an verò omnes indiſcriminatim nulloque ſervato ordine, pro occulta Aëris diatheſi & inexplicabili temporum ratione, mortales inceſſere. Hoc ſaltem pro comperto habeo ex multiplici accuratiſſimarum obſervationum fide, prædictas morborum ſpecies, præſertim Febres continuas ita toto, quod ajunt, cœlo differre, ut qua Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eadem

dem ipsa anno jam vertente forſitan è medio tolles: quodque, ubi ſemel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris ſpecies ſibi vendicat, auſpicatò inciderim, ad eundem ſcopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quaſi ſemper attingam, reſpectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extincta illa ſpecie novoque gliſcente malo, anceps rurſum hæreo, qua mihi via inſiſtendum, ut ægris ſub veniam, ac proinde niſi ingenti adhibita cautela intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem poſſum efficere, ne unus aut alter eorum, qui ſe primi meæ curæ commiſerint, vita periclitetur, donec inveſtigato jugiter tandemque perſpecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuo procedam.

Quamvis autem diverſas diverſorum annorum habitudines quoad manifeſtas aëris qualitates maxima, qua potui, diligentia notaverim, ut vel exinde cauſas tantæ Epidemicorum viciſſitudinis expiſcarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri ſentio; quippe qui animadverto, annos quoad manifeſtam aëris temperiem ſibi planè conſentientes, diſpari admodum morborum agmine infeſtari, & vice verſa. Ita enim ſe res habet. Variæ ſunt nempe annorum *Conſtitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non ſicco humidove ortum ſuum debent, ſed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipſis terræ viſceribus pendent, unde aër ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi

mor-

morbo addicunt determinantque, ſtante ſcilicet præfatæ Conſtitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facesſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionum generalium propriâ ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Adhæc ſunt & particulares quædeam ejusdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licet ſecundum manifeſtas aeris qualitates, ejusmodi Febres, quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur, magis minusve Epidemicè graſſentur, vel ſeriùs ocyusve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt, (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias, quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aeris qualitates corpora noſtra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem

ſemper

ſemper modo ſe habere, iisdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in plerisque ferè omnibus, quos adoriuntur, ſtipatus; atque eadem prorſus via ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectisſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquam *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque disſimilitudinem, tum quoad methodum, qua ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tantùm in Febribus locum habet, ſed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poſſit, ut

alia qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus præ-diſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Æquinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt; menſe ſcilicet *Jannario*, & exinde pedetentim increbeſcentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimæ poſtea forſitan hunc illumve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt ſeriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variolæ*, iſtis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familia, menſ. *Auguſto* exorſus, intra anguſtos unius menſis cancellos concluſus percurrit ſua tempora. Sunt tamē alii, qui eadem tempeſtate pro-

gnati

gnati usq; ad hyemem excurrunt, v.gr. *Dyſenteria, Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos, quos ſemel invaſerint, longiori vel breviori tempore affligant, plerumq; tamen intra duorum menſium ſpatium & nomen & Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem, quæ *Continuæ* ſunt, nulla hucusque nomina, in quantum à Conſtitutionis generalis Influentia pendent, obtinuiſſe, appellationes autem, quibus dignoſcuntur, ab inſigni aliqua alteratione ſanguini impreſſâ, vel evidentiori ſymptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales*, *&c.* Quandoquidē verò ſingula fermè conſtitutio præter has, quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis eſt celebrioris nominis, cujusmodi ſunt *Peſtis*, *Variolæ*, *Dyſenteriæ*, *&c.* non ſatis video, cur iſtiusmodi Febres non potiùs ſortirentur nomina à Conſtitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quàm à qualibet ſanguinis alteratione, vel ſymptomate particulari, quæ diverſæ ſpeciei febribus pari jure poſſunt competere. *Intermittentes* verò nomina ſibi deſumunt ab intervallo Paroxyſmis interjecto, atque hoc quidem charactere ſatis diſcriminantur, variarum etiam anni tempeſtatum, quibus contingunt, Veris ſc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum viſibili easdem

prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe, v.gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbeſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt,[quod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt] ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſtigatiſſimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint, ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadvertimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulò advertendum, qvum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, & parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemqve rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aëris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit, & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium, qui iſto anno invadunt, obtinuiſſe facilè deprehende-

D tur,

tur, cujus ingenio Epidemici, quotquot ſunt, σύγχρονοι, ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cum *Variolæ*, eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejusdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (excepta Variolarum eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pariter, cùm *Dyſenteriæ* dicto tempore præcipuè fuerint graſſatæ, Febris, quæ eo anno infeſtat, earundem indolem non leviter æmulatur, (niſi quod illæ cauſam morbificam per ſedes eliminent, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata,) quod tùm à conſimili utriusque morbi inſultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis ſimilibusque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè Dyſenteria, de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm diſcrimine, quòd introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans, per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem, qvi ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cùm ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtre-

Poſtremò obſervandum eſt, quoties Conſtitutio aliqua varias Epidemicorum ſpecies parit, ſingulas has ſpecies genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen ſortiantur, aliâ tamen Conſtitutione generentur. Quotcunque ſint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Conſtitutione invadunt, in communi unâ atque generali cauſa, ſingularum productrice, omnes conveniunt, hâc ſcilicet aut alia aëris Diatheſi peculiari; & ex conſequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam ſpecificam, intervallo diſtent; Conſtitutio tamen omnibus communis ſubjectam ſingularum materiam ad ejusmodi conditionem atque ſtatum effingit formatque, ut præcipua ſymptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria ſint; ſingulis etiam in hoc conſpirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant ſævitiam & remittant. Notandum eſt inſuper, quibus annis variæ illarum ſpecies graſſantur uno eodemque tempore, eas omnes modo, quo primùm aggrediuntur, atque invaſionis ſymptomatis conſentire.

Hinc itaque cernere eſt variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate ſatis obſervando eſt aſſecutus. Atqui ex pauculis hiſce omnino conficitur (cum ſpecificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum Conſtitutioni innitantur,) incaſſum deſudare illos, quotquot diverſarum Febrium rationes à cauſa morbifica in humano corpore aggeſta deducunt;

ducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licet valentem, ſi certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile ſit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem conſiſtere, non liceat. In hac itaque tam ſpiſſa rerum caligine, nihil mihi prius eſt, quàm quando novæ Febres graſſari incipiant, cunctari pauliſper, & ad magna præſertim remedia non niſi ſuſpenſo pede ac tardiùs procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem obſervare; quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem unicuique ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii ac ſummè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iisdem obſervationum apparatum congerendum fortaſsè unius Medici ætas non ſuffecerit. At vero hic labor, utut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At

At verò quibus demum modis rationem reddemus deſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certa aliqua annorum ſerie ejusdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet, quo ſe invicem excipiebant, & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661. ad Annum usque 1676. (per 15. videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratisſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi imposſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs asſignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliqua dyſcraſia in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aeris influentiæ illa deberentur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, imposſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atq; ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis

erunt morborum ſpecies, quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribenda Plantarum Hiſtoria ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſtâ polleat, atque alios longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, fortè ne in recenſenda quidem univerſa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuo ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat & hanc in qua degimus, Urbem; ut meum, qualequale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.

ANno 1661. Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant,

rant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidiè increbeſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſupervenientehyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxyſmum ἀπυρεξία obſcurior, virium & appetitûs proſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut aliæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam deſcriptas comitabantur, utriſque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utriſque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in

utriſque promptiſſimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium claſſem attinere, quod raro admodum ſurgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quaſi compendium quoddam, & è contra ſinguli earum Paroxyſmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò diſcrimen in hoc maximè verſari, quod *Continuæ* conceptam ſemel effervescentiam συνεχῶς eodemque ſemper tenore perficerent; *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerit ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum craſes, aut ejusdem anni varia tempora easdem diſtingui poſſe animadverteram. Hoc ſaltem ſcio, unicam fuiſſe *Continuæ* Febris ſpeciem usque ad annum 1665. ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incurſabant, jam deinceps rariſſimas occurriſſe.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapſo intra anguſtiores limites ſe continuit: inſequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, ſtante hac aëris Conſtitutione. Quartanis ſemper poſt Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, parcius licet, ſe immiſcuerat) jam inclementius debacchabatur ad usque Ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales*

ſuc-

ſuccedebant, quibus ad Calendas Maji pariter fatiſcentibus, *Variolæ* hinc & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuò ad conſpectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant, quàm illæ, quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut, quæ illas comitatur Febris Continua, frequentiùs accurſet.

At præter Symptomata, quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur: Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua ſicca & nigra, ingens ac ſubitanea virium conſternatio, & partium externarum ſiccitas. Urina ubique vel craſſa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhœa, niſi fortè Medicus prin-

cipio obſtitiſſet], ſuperjungebatur, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14. vel 21. perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potius leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia ſupervenie-bant Symptomata, quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucèſcent ex peculiari Methodo, quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (ſaltem quod ad rem noſtram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris ſpeciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua An. 1661, 62, 63, 64.

I. PRimò quidem adverto inordinatam illam maſſæ ſanguineæ commotionem Febris hujus ſeu cauſam, ſeu comitem, à natura concitari; vel ut heterogenea quędam materia in eadem concluſa, ac ipſi inimica ſecernatur; vel ut ſanguis in novam aliquam diatheſin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quam vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occaſionem præſcindat, quam fortasſis iſtiusmodi voces (quæ etiamſi explicationem non

non incommodam admittant, tamen minus propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud ſatis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non deſunt nihilominus, qui eandem non uno modo ab utraq; plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterumve ab illis ſumatur exemplum. Primò, licet fermenteſcentia liquida vinoſam quandam indolem ita nanciſci ſoleant, ut ſpiritum ardentem ex iisdem deſtillatio eliciat, atque in acetum facilè deſciſcant, quod ipſum inſigni acore pollet, & ſpiritum acidum deſtillando exhibet; neutram tamen ejuſmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt, quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus pasſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Frebribus ejusdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeò effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri posſit. Verùm utut ſit, neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar; quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quo-

quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet, voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummodo dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus ſtipantur, teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & pravâ qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem ſententiâ, minus liquet, febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipſe ſeſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominemque etiam, cui ſanguis purus & intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, victûs, cæterarumq; rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quòd eorum ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejusmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem, materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem, ſolenniter excretam, vitioſam

ſam eſſe, quamvis ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat; id quod vix magis mirandum eſt, quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ & fœtidæ evadant, poſtquam inſignem in corpore alterationem ſubierint, ac jam à reliquis ſegregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras ac genuinas, quæ in hoc morbo conſurgunt, in eo verſari, ut ſangvinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem ſiſtatur; eâ nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, unde periculoſa ſymptomata inſequi ſolent, nec illinc nimiùm torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protruſio impediretur, vel ſanguinis novum ſtatum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut ſive materiæ heterogeneæ irritanti, ſive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem exiſtat. Hisce poſitis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu inſtituo.

Quoties mihi cum ægris res eſt, quorum ſanguis vel per ſe imbecillior exiſtit, [uti ferè in pueris] vel juſtâ ſpirituum copiâ deſtituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à Venæ-ſectione manum tempero. Enimverò ſi Phlebotomiam his imperarem, ſangvis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus ſatis debilis, deſpumationi ſuæ obeundæ prorſus impar redderetur; unde totius maſſæ perverſio, ac proinde forſan ipſius ægri interitus ſequeretur; (quemadmodum, ſi cereviſiæ aut alius cujusvis muſti fermentatio intempeſtivè ſiſtatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particu-

larum,

larum, quas ſemel exterminare cœperit, quæque, tametſi dum reliquæ cruoris maſſæ æquabiliter immiſcerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaſerint, conſortium natura ferre amplius non poteſt. Quanquam haud me latet, ægros temeraria ſanguinis miſſione mulctatos, convenientium Cardiacorum uſu aliquando ſervari, ſanguinemque ad tenorem defæcationi ſuæ peragendæ idoneum reſtitui poſſe. Sed præſtiterat, plagam non infligi, quam ſanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis ſanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento ſanguineo præditis reperiri conſvevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ [præterquam in caſibus inferius memorandis] ſine ſalutis periculo hic omitti nequit. Nam aliàs non ſolùm præ nimia ſanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, ſed præ copia etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius maſſæ quaſi ſtrangulatus conſequeretur.

Menſuram quod attinet, mihi ſolenne eſt, eam duntaxat ſanguinis quantitatem detrahere, quantum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam eſſe diximus, incolumem præſtat. Æſtuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel inſiſtendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compeſcendo, prout motum

motum illum vel efferari, vel langueſcere animadverto.

Poſt Venæ-ſectionem (ſiquidem ipſa juxta caſus præmemoratos neceſſaria fuerit) ſolicitus ſedulusque inquiro, nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propenſio ſub Febris initium interturbaverit. Id ſi contigerit, omninò medicamen *Emeticum* præſcribo, niſi vel ætas tenella, vel inſignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum ſvaſerit. Sanè Vomitorium propinare, ubi iſtiusmodi prægreſſa eſt vomendi proclivitas, adeò eſt neceſſarium, ut niſi humor ille expellatur, in ſentinam complurium malorum difficilium ſit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis & maximè ſolitis eſt *Diarrhœa*; quæ utplurimùm in deferveſcentia Febris conſequitur, quotiescunque Emetica, quando ea ſvadebat indicatio, omiſſa fuere. In febris quippe progreſſu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil ſubegerit Natura, & ad inteſtina amandaverit, illa ab acri humore, ex hoc in ſtomacho fonte perpetim ſcaturiente, usque adeò corroduntur, ut non poſſit non inſequi *Diarrhœa*. Obſervavi nihilominus in Febribus inflammatoriis, quæ malignæ vulgò habentur, omiſſionem Vomitorii, tametſi talis vomendi propenſio præceſſerit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, neceſſariò non inferre; ſed de iſta re plura in ſequentibus.

Jam autem in eo verſatur iſtiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger, ſatis jam morbo debilitatus, ener-

enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris eſt in ipſius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere ſe ſangvis, ac vim ſuam exerere debebat ad deſpumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emiſſione.

Jam verò ne quid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, niſi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quaſi ex inſidiis aliquanto poſt daturum, inquiſitione inſtituta nunquam ferè non comperies, ſi quando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuiſſe, nec tamen Emeticum fuiſſe propinatum. Porrò etiam compertum habebis, etiamſi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris, plerumque ceſſaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires; Sæpius autem obſervavi Diarrhœâ ſemel obortâ, medicamenta adſtringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem ſiſtendam conferre, ſive intro-ſumpta, ſive exteriùs applicata.

Emeticum, quale paſſim à me propinatur, hujusmodi ferè eſt: ℞. *Infuſ. Croc. Metall.* ℥vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabioſ. com. aa.* ℥ſs. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verùm quò tutius, ac felicius, vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔vj, vel viij. ſint in promptu, quippe quòd periculoſa ſint iſta medicamenta, niſi copioſè diluantur: Ideoque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è

veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicato procedunt.

Sæpe miratus ſum, dum forte materiam vomitu rejectam aliquando curioſe contemplabar, eamque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibus inſignem, quî factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea, *v. c.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excruciarant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent ac ſolvi, quodque morbi reliquum eſt, ἐυθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, ſi ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæ-ſectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæ-ſectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuſo cum impetu ſanguine atque effuſo, adeoque æger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis hiſtorias aliquot commemorare poſſim, illis tamen hic ſuperſedere viſum eſt, monuiſſe contentus, maxima hac in re cautela utendum eſſe.

Si quis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, in ipſo planè Febris initiò, ſiquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis ſymptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis deliteſcentium illuvie ortum ducentibus, ægrũ

præmuniamus; imò vero & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui alias cum ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantiâ ſua in penitiores corporis partes transmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenata pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando, ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minus periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat, ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam ne quidem vomituriente.

Quod ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eo usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragenda deſpumatione impedi-

pedivit; quin & ſerius idem facere minime dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebrata jam vomitione, ſemper illud ago, ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub noctem, vel hora ſomni Paregoricum quempiam hauſtum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhaad.* ℥ij. *aq. Mirab.* ʒ ij. *ſyr. de mecon. & ſyr. papav. errat. aa.* ℥ß. *M. F. Hauſtus.*

At ſi vel ob copioſam ſanguinis jacturam, quam curationis decurſu paſſus eſt æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus uſu factis, vel ex præſenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetuſtate, nullum jam ſuperſit in poſterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice hauſtus preſcripti, Diaſcordii ſatis largam doſin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ ſociati exhibere jubeo. Præclarum ſane Medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli menſuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non eſt, omnino tutum non eſſe (ſaltem in hac Febre) Vomitoria ex infuſ. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem, ut illius loco alia nobis tutiora, ſed ſatis interim efficacia ſuppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè ſemper Diarrhœam minitantem radicitus extirpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejusque vim

corroſivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi moleſtum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accerſitus, indicationem conſpexi, quæ quidem medicamenti uſum ſvaſit, cujus ope extra periculum collocari potuiſſent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non ſum auſus. Verum in adultis nullam inde noxam hactenus obſervavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægresſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeò exæſtuet, ut illius effervefcentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an vero eo usque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi absq; ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eo usque exæſtuet, ut merito adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimia ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *Enema* præſcribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clyſtere* ℔ j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idemque repeti, pro re nata, jubeo, quo ſæpe fit, ut, ſanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius effervefcentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſu venit, ut Venæ - ſectionem etiam ſemel adhuc atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamen-

mentis admodum ſangvineis, & ætate florentibus, aut in iis, qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſangvini ſuo impreſſerunt. Verum plerumque tanto, tamque inſigni remedio (quale quidem eſt repetita Venæ-ſectio) non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, efferveſcentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſangvis nimium æſtuet, atque effervescat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſangvinis miſſa fuerit, vel æger ſit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſangvis multum efferbuerit. In his etenim caſibus, uti metuendum non eſt, ne omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eo usque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certisſimum eſt, eorundem uſu ſangvinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minus proprie) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam proſpere, ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſangvinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres adusque decimum, plus minus diem impero; nonnunquam etiam adusque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſangvinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ,) febribus continuis expurgationis, in præcedentis morbi fine, defectu corripiuntur; His

ſi ſangvinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſangvineam reſorbeatur, novasque turbas excitet: Venæ-ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verum è contrario, ſive Venæ-ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſangvinis efferveſcentia nimis elangueſcat, adeoque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clyſteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elangvidam fermentationem ulterius compeſcere atq; reprimere conaremur? Quod ſi vero poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profectò non minus abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quam ſi quis efferveſcenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quo minus ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat. Poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis atque opportunis, æger ἔξω βελῶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet, quæ ex nimia ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis aſtrictam illi alvum præſtitero, tanto magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad ſui concoctionem ſuaviter, ac blande propendente. Quocirca ſi præcedentes evacuationes, ſangvineæ maſſæ quaſi laxi-

tatem

tatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolum Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca vero quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem propere nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſecta metuendum eſt, ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideo curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum ſanguinis emiſſum, nullaquè alia inſignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorſum ſanguis ejus per ſe ſatis locuples, ulterius in ipſius perniciem diteſceret; locuples autem atque opulentus ſatis eſt, neque ſuccendiculis eget, quamdiu evacuationes inſignes calorem ejus inſitum non proſtraverint. Hujusmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omnino, vel ſaltem leviſſima permiſerim. Interim vero ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus & langvidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare: morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum cenſeo; imo paulo maturius idem fieri poteſt, modo nõ

 metu-

metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverà cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id quod in morbi initio accerſiti ſæpè faciunt; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſſint. Profectò enim eſt Febris ipſa Naturæ inſtrumentum, quo partes impuras à puris ſecernat: hoc illa modo planè imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifeſtiùs idem opus aggreditur, id quod ex urina cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverà ſignificat, quàm peccantis materiæ à ſana ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſatagendum neſcio quibus attemperantibus, ſed Febris efferveſcentia tamdiu permittenda eſt, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit; cùm autem finem ſpectat, atque declinationem ſecretione jam conſpicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigant, uti ſæpius à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm ſi

refri-

refrigerantia quælibet ſeriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervèſcentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem vigeſimum primum, quin & in effœtis corporibus malé tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porrò obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve catharticorum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriprorum, parùm alleviari videatur, imo nonnunquam Apyrexiâ omnimoda frui, poſt diem autem unum alterumve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegraſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi anteà febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14. dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eusque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo paſſim, ſunt ejusmodi, quæ ſtatim ſubindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æſtimatione maximè fervente; gradatim ad uſum calidiorum, juxta morbi progreſſum, vel ebullitionis gradus pergens; ſemper memor licere, ſiquidem multum ſangvinis miſſum, vel æger ſenex fuerit, ut Cardiaca fortiora adminiſtrentur, quàm cum vel nulla præceſſerit Venæ-ſectio, vel æger ætate floruerit. E 5 *Mo-*

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis ſtillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſophyl. Fernel. Caryophyll. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* vero ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ ſeqvuntur, in frequenti uſu ſunt.

℞. *Aq. Borag. citri, Scordii compoſ. & ceraſor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iii j. *ſæpius in die, præcipuè in langvoribus.*

℞. *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cerd. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyl. Fernel. Caryophyll. & de ſucco citri, aa.* ℥ſs. *Miſce, f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞. *Pulv. è chelis. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈i. *fol. auri n.* j. *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit; ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyll. aa.* ℥ij. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞. *Aq. theriac, ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ʒij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem, ſumat cochl. 2. ter in die.*

Plures vero formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque

que langueat, eam in iſto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, niſi ægrorum, vel amicorum, quibus ſtipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipſis citra inſtituti, & ſcopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me ſæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accerſitum, nil feciſſe aliũd poſt Venæ-ſectionem, & vomitionem peractam (ſiquidem eas poſtulaſſet indicatio) niſi quod ipſis præſcriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non niſi juſcula avenacea, & hordeacea vel ſimilia haurirent; tenuem cereviſiam (dempto frigore) moderate biberent ad ſitim ſedandam; Enema ex lacte ſaccharato ſingulis, vel alternis diebus usque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & verſus febris finem, cœpta jam ſeparatione, ſiquidem ſegnior eſſet, ad eam juvandam fortiorem ſubinde potum Cardiacorum loco, bibere ipſis permiſi: Atque ita ſine ulteriore aliquo apparatu, niſi quod leve Catharticum in fine morbi addere ſoleam, eos ſalvos, & incolumes dimiſi.

Sed ut ad inſtitutum meum revertar, ſi prædicta methodus ſollicite obſervata fuerit, uſitato circa 15. diem, tum ex laudabilis in Urina ſeparationis ſignis, tum etiam ex manifeſta omnium ſymptomatum remiſſione, percipio tempeſtivum tunc eſſe potionem purgantem exhibere, quæ ſedimentum è prægreſſa fermentatione hic illic depoſitum ſubducat; quod niſi tempeſtive factum fuerit, periculum eſt, ne in ſanguinis maſſam remigret, ejuſdemque

febris

febris recidivam conciliet; vel etiam ſuâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem, abeat. Nimirum ſeparatione jam factâ, humores craſſi ac impuri ex arteriis ſanguini in venis refluo immiſſi, regreſſum ejus facilè impediunt, ex quo varia obſtructionum, ac tandem fermentorum genera naſcuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeo planè neceſſarium eſſe poſt febres Vernales, atque poſt Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quod ſedimentum a Vernalibus depoſitum, tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali ſuperetur. Quod ipſum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore graſſantibus, in quibus purgantium omiſſio non tam grave periculum (quod ego quidem obſervaverim) quam in caſibus prius memoratis, inferre ſolet.

Et ſanè non multum is a veritatis ſcopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi ſcil. poſt morbos Autumnales omiſſione) plurium morborum colluviem, quam ab ullo alio, quo demum cunque cauſarum fonte, dependere.

Si valde debilis ſit æger, vel alioquin perfecta adeo depuratio facta non fuerit, ut audacter poſſim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam ſeptimam; quo tempore ſequentem, vel ſimilem, pro ratione ægri virium, potionem propino. ℞. *Thamarind* ℥ſs. *fol. ſennæ* ʒ ij. *rhabarb.* ʒiſs. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥ iij. *diſſolve manna, & ſyr. roſac. aa.* ℥ j. *Miſc. f. potio; cap. mane.*

Pur-

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præſcripto meo defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præſcripſi, eadem propemodum eſt cum illa, quam modò commemorabam; Uti juſcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aqua cum ſaccharo confectæ; juſcula tenuia ex decocto pulli; Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili, immiſceri poteſt ſuccus Aurantiorum recens expreſſus, & ſuper ignem ad cruditatis tantummodò ſublationem coctus, & his ſimilia; quamvis juſcula avenacea ſint inſtar omnium. Negare verò cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitâte ſumatur, ſeveritas eſt minimè neceſſaria, imò ſæpenumerò etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maximè in ſenibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore ſatis jam ſuperque purgato, nihilominus valdè debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnam glutinoſi, viſcoſique phlegmatis copiam expectorare: quod ſymptoma non tantùm ægro terrorem injecit, ſed & ipſi Medico, præſertim minùs cauto, impoſuit, eumque in opinionem induxit, quaſi affectus iſte Phthiſi viam ſterneret; licet obſervaverim ego, rem adeò periculoſam non eſſe. Hoc in caſu ægrum jubeo Vinum Malaganum annoſum, vel Falernum, ſive Muſcatum, cum pane toſto ei immiſſo bibere; quod craſin ſanguinis multùm præ-greſſâ æſtuatione debilitati (proindeque nuper-ingeſtorum ſuccis aſſimilandis imparis) corroborans, ſymptoma illud paucorum admodum die-

rum

rum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibusque, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cum nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficiendâ ſangvinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliaque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejusmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quòd ego, aut quisquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentisſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cùm Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpè in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tempus

pus modo dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque acceſſitus, poſtquam Febri per quadraginta dies & amplius laboraverant, nihil non expertus fui, quo deſpumationem ſanguini inducerem: ſed nempe usque adeo debilitatus erat ſanguis, partim ſenio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax permanebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum proſtratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, aliò conſilium vertere ſæpè coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari; nempe adoleſcentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec eſt, quòd quis multùm miretur, hâc methodo, licet inuſitatâ, ægrum tantoperè corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet à materiæ ſecernendæ, eliminandæq; reliquiis exoneret; cùm proclive ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam à ſano, & athletico corpore in corpus ægri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi, iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modò præſcripta methodus præſtitit; ubi calor applicatus tum magis eſt humano corpori congener, tum ſimul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos,

cos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu felici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter, & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à plerisque moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, imò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ Medicum non ſatis opportunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ, ſive cautelâ, ejusmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cùm tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potumve communem avidè & quaſi raptim bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam; in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu, quàm ſuprà indulſi, ad Venæ-ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſymptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum cousque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit, eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemq; operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *ναρκώσεως* vi prædita ſunt, non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: anteà verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maxima doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti, tunc temporis maſſæ ſanguineæ æquabiliter admiſtæ, neque verſus ſeparationem adhuc vergenti *Phrenitis.*

ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm ſive hæc ratio ſit hujusce phænoméni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi, quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo abſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel ſtatu hujus febris ad ſymptoma hoc levandum, vel non prodeſſe omninò, vel, quod ſæpe accidit, etiam obeſſe; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri doſi adhibita non ſine ſucceſſu uſurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo uſus ſum, nec fruſtra; citiùs autem nunquam proſperè exhibitum novi. Quodſi autem illius uſum ad decimum quartum usque diem diſtuleris, tanto magis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum facta. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpè obſervaverim, hanc rem plerumque inducias ferre poſſe ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur, ne *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. ſs. vel ſequens; *Rec. flor. Paralyſ. M.* 1. *Coq. ſ. q. aq. cerasor. nigr. Colatura* ℥iij. *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ß. *ſucci limonum Cochl.* ß. *Miſce.* vel *Rec. aq. ceraſor. nigr.* ℥jß. *aq. Epidemicæ* ʒij. *laudani liquidi gutt.* xvj. *Syr. Caryophyll.* ʒj. *miſce.* Illud

Illud unicum hîc addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eousque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat, ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit, medicamentum illud tanto feliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. maj. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. átque hoc 10. vel 12. horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. aliàs excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietem ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quod ſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigidè ſincipti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſta divexari; nimirum commota vehementer ac tumultante ſanguinea mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantib⁹, fit, ut humores quidam ſoluti diffluentesq; e maſſa ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur: hinc *tusſis* oboritur; quæ primò ſicca eſt, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox craſſeſcit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd ſenſim febrili calore torreatur, atque aſſetur: hinc fit, ut ſuffocationis metu percellatur æger, utpote *Tuſſis.*

cui vires deſunt ad lentam hanc viſcidamque materiam tuſſi eliminandam. Ego in hoc affectu rarò aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expreſſum, niſi forſan acciderit, [accidit autem aliquoties] ut ægrotus oleum prorſus averſetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, ſiquidem illo per ægrum uti licuerit, Bichicis aliis anteponendum cenſeo, ob eam cauſam præcipuè, quòd cùm neceſſe ſit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodeſſe velimus, hoc pacto ventriculum jam ſatis ſuperque debilem & ad nauſeam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eadem opera præpedimur, ne reliqua, eodem ipſo tempore tranſigenda, procuremus. Neque verò ſatis aut intellectu aſſequor, aut experientia edoctus ſum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, uſu in febribus abhorreamus, eo quod ſcilicet inflammabile ſit, adeoque metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim, illud ſuâ naturâ calidum eſſe, certè tamen calor ille tantus non eſt, ut aliundè non abundè penſetur: præ cæteris enim manifeſtâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ [præſertim ſi copioſior acciderit] tum exoneratur ſanguis à moleſto humore, commodè jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum male habet, ſi quando viderim ſymptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ eademque vice tutum non eſſe, totis cochlearibus

bus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt, ne & ventriculo nauſeam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque, ſed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non ſolùm expectoratione factâ tusſim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenri eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quòd ebullitio non ſatis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate conſtituto, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſanguinis motum vulgò fieri conſueverunt, qualia ſunt Venæ-ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſangvinis acrimoniam contemperantia, &c. Quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentiâ his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento ſanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod ſiſtat, ſigatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea quæ ſupra enumeravimus (ac Venæ-ſectionem potisſimum) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iisdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam [ſaltem ſi phlebotomiam exceperis] non ſatis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm ſi gladio ignem extinguere ſatageres. Ego itaque in hoc caſu fruſtrà aliis ten-

tatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa* ℥iſs *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ſs. *M. f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potius illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt, ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquando id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc acceſſerit.

Singultus. Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* cauſa diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominus obſervavi, ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſuffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſen-

taneum

taneum exiſtimavi, curam eo dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur larga doſi exhibitum, nempe ad ℥ji, à ſcopo meo non aberravit; cum *ſemine anethi* aliisque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Diarrhœa.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* obortam conſpexeris, quæ (uti jam alicubi ſupra notavimus) accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contra indicaverint) *Emeticum* exhibeatur, etiamſi jampridem illa ad vomendum propenſio præterierit. Quoniam autem hac de re ſatis opinor in ſuperioribus pagellis à nobis dictum eſt, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto ſit opus, ſi exhibitio licèt Emetico nihilominus *Diarrhœa* ſupervenerit? Quod tamen oppidò rarum eſt, niſi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc ſymptoma non ſolùm non impedit, ſed quandoque creat, quod notatu dignum eſt. Itaque cum ſic ſe res habuerit, præ quibusvis aſtringentibus hujusmodi clyſterem profuiſſe comperi: *Rec. Cort. granator.* ℥ ſs. *roſ. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini ſ. q. Colaturæ* ℔ ſs. *diſſolve Diaſcordii* ℥ ſs. *M. F. Enema.* Non ſvaſerim, ut majori quantitate Clyſterem injicias; quamvis enim propria vi adſtrictionem polliceatur, metuendum tamen eſt, ne ſua mole laceſſat inteſtina, adeoque fluxum alvi, quem conſopire animus erat, uberius provocet.

Sed forſitan objiciet hic aliquis, magis è re videri, ut, præſertim declinante morbo, diarrhœam, ſi quidem acciderit, permittas potius, quàm ſiſtas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus eſt, morbumque ſolvit. Reſpondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam ſibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius ſpe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium univerſim loqvuti fluxûs hujusce ſiſtendi neceſſitatem oſtendere conati ſumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum eſt, meâ quidem ſententiâ animadverſione non indignum, nempe ad genuinam ſangvinis depurationem non tantùm neceſſariam eſſe illam quarundam partium ſecretionem, quæ per *fæces* fit; ſed requiritur etiam, ut ſecernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaq; ſi Diarrhœæ nimium indulſeris, mediam ſolummòdò depurationem, tantoperè expetitam, procurabis, atque etiam forſan, quod poſtremo in loco rejiciendum erat, primò excernetur. Fateor equidem, ſeparatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam, ſenſim, & ſine ſenſu peragi ſolet, atque plerumque paulò pleniori διαπνοῇ potiùs, quàm ſudore manifeſto) Diarrhœam, ſi fortè acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen eſt, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio ſubducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ ſuâ fermenti alicujus maligni indolem ademptæ,

præ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidisſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim formâ plerumque viſuntur) ſatis indicare, ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſam etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*, eò quòd vomitus enormes, qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent. *Ileus.*

Horrenda hæc affectio eſt, & huc usque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur, non verſus alvum, ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per eos aſſumpta per vomitum ſubito excernuntur. Et, meâ quidem ſententia, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur, quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi, quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint, ut ad deſcenſum fæcum quàm aptisſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cum aut valvula, quæ ad initium coli appoſita, excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membra-

na ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus vero inverſionis, unde dolor ille exoritur, duplicem cauſam asſignare licet: Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primo igitur quæcunque inteſtina vehementer obſtruunt, ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant, neceſſe eſt, & nemini non notum. In horum cenſum ab Authoribus referri ſolent fæces induratæ, flatus crasſi magna copia collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam inteſtini occludunt. Interim vero haud negandum, quod motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm, quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio Iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quod in affectu iliaco cauſa inverſionis periſtaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere, ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomitu-

riente

riente ventriculo quaſi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci eſt. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de uſu *argenti vivi* & *globulorum*, quæ præterquam, quòd parum conducunt, noxam ſæpè haud contemnendam inferunt. Ego cum felici ſucceſſu hac methodo utor.

Quando liquet ex Clyſteribus per os rejectis & aliis ſignis verum eſſe ileum, tunc in hæc tria enitor: 1. Ut contrarius iſte ventriculi motus, qui ſimilem motum in inteſtinis efficit, impediatur. 2. Ut inteſtina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo: Primò *ſalis abſinthii* ℈j ex cochleari uno *ſucci limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ ſtillatitiæ* ſine ſaccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino, cujus vel ſolius repetito uſu & vomitus & dolor ex eo natus ſubitò evaneſcent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indeſinenter accumbere jubeo. Poſtquam verò dolor cum vomitu per ſpatium bidui triduive omninò ceſſaverit, tum *pil. cocb. maj.* ʒj. *in aqua menthæ* diſſolutam exhibeo, quam etiam aquam (quo certius vomitus recurſum prævertam) toto catharſeos tempore ſæpius ſumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam uſum pilularum æger aggrediatur.

Obſervavi, fruſtra pilulas iſtas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum natu-

ralem reducto inteſtina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus aſſumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde eſt, quod remediis purgantibus viam facere, non aggredior, donec per ſpatium quoddam medicamentis iſtis ventriculum reſpicientibus uſus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præſcribo, ita ut nonniſi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò, ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius.

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam & ſplendidioris ſive verborum, ſive pharmacorum apparatus defectum, aſpernatum iri confido.

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti ſunt; partim verò, quod peculiarem nullam curationem poſtulent, febre enim rirè tractatâ ſponte ſuâ ceſſant.

De *Febre continuâ* hujus Conſtitutionis, ac de ſymptomatibus ejus hactenus.

CAP.

CAP. V.

Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregriè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minus orationis filum, inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quo naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt: 1. Tempus *Exhorreſcentiæ.* 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet [ut de his rebus ſummatim loquar] ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſſa ſanguinea utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis, verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit, ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, averſationis ſuæ teſtem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaque id genus ſymptoma-

ta.

ta. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quò faciliùs hunc hoſtem à ſuis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, ſolennem nempe machinam, qua in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti conſuevit, cùm ſanguinis molem ab inteſtinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ ſanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori opera ſubigi poſſunt, ut ad deſpumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre conſtat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, ſiquidem in paroxyſmo pereant, in primo illo tempore (*exhorreſcentiæ* ſcilicet) fato fungantur; nam ſi ad tempus efferveſcentiæ pertigerint, ſaltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in anguſto verſantur; quibus elapſis, tertium tempus, quod *deſpumationi* dicatum eſt, inſequitur, quo ſuccedente ſymptomata omnia primo leviora fiunt, atq; tandem planè evaneſcunt. *Deſpumationis* autem nomine nihil aliud ſignificatum volo, quàm materiæ Febrilis jam ſubactæ, & quaſi devictæ, expulſionem, ſeu ſeparationem; atq; illud, quod ſeparatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & ſortem obtinet.

His ita poſitis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxyſmus, quandoquidem ægrorum ſors in vado jam conſtituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, ſed quemadmodum apum Embrya ſtatis temporibus ſenſim ſuc-

creſcunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceſſit, idem ſtadium decurrens, quod in præcedentibus modò oſtendimus. Nunc autem ſi quis à me cauſam quæſiverit, cur fomes ille deliteſcens efferveſcentiâ præcedenti non ſatis ſubactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulſus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxyſmum excitet,) de hac re, inquam, ſi quis mihi negotium exhibeat, ego plane me neſcire fateor. Neque verò quiſquam alius, quod ſciam, in hac cauſa tàm præclarè ſe geſſit, ut arcanum hoc opus naturæ ſatis enarraſſe videatur. Ego Philoſophi nomen non ambio, & qui titulum illum ſe mereri exiſtimant, atque me fortaſſis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus ſim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obverſantur, vires ſuas experiri velint, antequam aliis dicam ſcribant. Libenter enim quæſierim, cur *equus* ad ἀκμὴν ſuam pertingat ſeptem annorum ſpatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc menſe *Majo*, illa *Junio*, iſta alio florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam. Quod ſi doctiſſimos quoſque viros non pudeat ſuam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, ſi in re non minus difficili, atque forſitan prorſus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abſtineam; quippe cum perſuaſiſſimus

ſim

ſim, naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque Paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt, quibus provehitur ſudor, quo uberius prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet, qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſueta denuo recrudeſcat; in *Quotidianâ* ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertiana* alternis diebus, in *Quartana* tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licet haud rarò ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primum aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimia producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive

refri-

refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cum Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitius inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantia, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardius revertentem & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturius deſpumatione ſua defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimo e duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria atque regulari, quam eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eò ſerius accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe, quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus* complectar. Tempora, ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii*, atque *Auguſti*; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam, prout ſcilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producen-

das facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minusve Epidemice deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Qartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Johannis feſto*, correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt, magnum tum fuiſſe in iſta, quæ tunc obtinebat, áeris temperie ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem usque adeo neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulo contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquo rite facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habita tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt, Febres utriusq; tempeſtatis ingenium non planè disſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultus, qui cum horrore primum incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtæ tota ſua natura ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Intermittentes Vernales. Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſerius, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu.

ratu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minus tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno prægreſſi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commiſſi, quos durãte hyeme natura in ſanguinis maſsâ congeſſerat, dum avolare nituntur, implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoq; vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vaſa cereviſiâ repleta atque in arena vel cella frigida diutius repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui molitur, atque ſpiritum volatilium ope negotium hoc ſat cito peragit, niſi forte nimia viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licet hoc ipſum accidat, efferveſcentia tamen verna rarò continua, ſuique ſimilis manet, verum disſilire atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido, natura negotium ſuum quaſi præceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionem ad modum perfectæ ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priusquam univerſali ſeparatione defungatur. Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempeſtate, præſertim illa, quæ æſtatem propius attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi forte conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubito conſopiuntur, vel ad intermisſionem properant; vel

denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potisſimum Vere caput ſuum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarisſime fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maxime ſenex, vel debilis quispiam officioſisſima damnoſisſimaque imperitiſſimi cujuslibet περιεργία, modo probus is fuerit, e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharſin indebite celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud, quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cum hujus morbi genio ſit admodum contraria, eundem continenter extingvit; Ægro interim frequenti Paroxyſmorum reduplicatione & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus [quatenus mihi hactenus obſervare licuit] ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre gravisſima illa ſymptomata, quæ, ut infra dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, *&c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primum cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo

paſſu

paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes vero *Autumnales* longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licet quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripiat, neque pluribus ſtipetur Symptomatis, quam quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ; ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quin etiam ad menſes duos, vel tres, fortè etiam in ſeqvuturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores longe, quam ſunt illæ, de quibus ultimo diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeo Paroxyſmo ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio, nec dum ejus limen prætergreſſus, licet non in eodem verſetur diſcrimine, ne inter Paroxyſmos primo laceſſentes luce privetur, haud tamen facile à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore, quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec, niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c.* Juniores vero ferendo huic morbo pares ſunt, à quo nonnunquam circa *Solſtitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non niſi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel

etiam Autumno inſequenti, ubi ſc. Venæ ſectionem, aut Catharſin admiſerint. Sæpè non ſine ſtupore ſum intuitus infantes tenellos cum hoc morbo per totos menſes ſex commiſſos, nec oppreſſos tamen, ſed de eodem, *Herculis* inſtar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quod cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is, qui Quartana corripitur, ſi quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotiſſimo) eadem ſemel laboraverit, non diu admodum eum ſecunda hac vice fatigabit morbus, ſed poſt paucos aliquot Paroxyſmos ſponte ſua ſolvetur, quod ſcitu dignum erat.

Intermittentium Vernalium Curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod ſpectat, licet illas ſuo ſemper arbitrio permittendas exiſtimaverim, & nihil prorſus movendum, cum nemo quisquam, quod ſciam, earum unquam opera fatis conceſſerit; atque ex adverſo, qui illas abigere ſategerunt, remediis præſertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obſiſteret; ſi tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti obſervatione abunde conſtitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempeſtive propinatum, ut nempe ante Paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit, feliciſſime ſucceſſit; præſertim ſi quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici poſt finitam Emetici operationem, exhibueris immediate ante Paroxyſmi inſultum.

Eſt

Eſt ubi ſanitatem videas reſtitutam per *diaphoretica*, quæ ſudorem in Paroxyſmi ſolutione obortum promoveant, ægro interim optime ſtragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum eſt, quamdiu vires ægri patiuntur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipue Quotidianis, ſæpe obtinuit; humoribus enim in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio alias imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quo tempeſtas ipſa parum cautos facile inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi, qui ſubito ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minus valeant, accidere poteſt, ut hujusmodi Febres Vernales auxiliis quibuscunque fruſtra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſane non ſolent illæ eousque durare, quippe quæ vel ſponte ſua deſinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tàm levi opera ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minus, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*, in ſubſequentibus vero menſibus rarius occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen ſimul invaluerit, obſervare licebit, earum Paroxyſmos plerumque una eademque diei hora contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod accidere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Obſervandum eſt etiam, quod in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipue, quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi eſt, Typum ſub primis Invaſionis diebus rite diſtingvere, quandoquidem Febre continua adſcitâ primum adoriuntur, neque facile eſt aliquandiu, niſi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remiſſionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam deſinit Intermiſſionem, & Typum anni tempeſtati apte reſpondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* ſunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari poteſt, eas genuinam eſſe Autumni ſobolem. Utræque profecto ea affinitate inter ſe connexæ ſunt, ut ſæpenumero vices permutare, ſaltem ad tempus, deprehendantur, mox fortaſſis ad priſtinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo à ſe invicem diſtinguantur. Neque porro obſervavi unquam hac tempeſtate Quotidianam contigiſſe, niſi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine cenſuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has

Has autem Febres intermittentes eo fere modo ſuam originem nanciſci arbitror, quem nunc ſummatim attingemus; Nempe anno ſurgente atque progreſſo, ſangvis etiam pro rata proportione exaltatur (haud ſecus ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus ſuis anni curſum referunt) donec ad ἀκμὴν ſuam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipſe incipit; ac tum præcipue, cum ab accidentali aliqua cauſa promotus fuerit, puta ſangvinis immodica jactura, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, aliisque non paucis. Jam verò ſangvis in hoc decidentiæ ſtatu conſtitutus impreſſioni morbificæ cuicunque obnoxius eſt, quam in illum faciet quælibet aeris conſtitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epidemica. Atque huc ſpectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus plenisſima. Illud utcunque accidit, ut ſangvis ſpiritibus ſuis magnam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimum aduſtus, ebullitione ſua non niſi tardiſſimis motibus defungatur, ſuæque deſpumationi longisſimam periodum poſtulet.

Jam vero ut manifeſtum evadat, quam difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum eſt: Continuarum hujus tempeſtatis, atque intermittentium diſcrimen in eo maximè verſari, quòd *Continuæ* con-

ceptam ſemel efferveſcentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis viribus ac diverſis temporibus eadem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardius maſſa ſangvinea in humano corpore ordinariò repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomarium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam ac peculiarem habet periodum, qua depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſangvis nonnunquam (ut in Quartana contingit) ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam moliatur, ac tandem perficiat; non tamen (ſi ritè calculum ponas) plus temporis in eadem abſolvenda impenditur, quam quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρια, ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14. dierum, h.e. horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi cauſa, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt) ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpondeo, idem etiam non raro in continuis Febribus hujus conſtitutionis ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam (præſertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam curaveris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt, quatuordecim dierum, vel 336. horarum peragetur; quod ſi verò efferveſcentiam illam,

ſeu

ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quaſi frænum illi injeceris, mirum non eſt, ſi in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo ſangvinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imò verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſangvini deſpumando par ſit.

Verùm illud hîc jam porrò notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quasdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis effervefcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt, quæ à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium, quas appellant, ut tibi, potûs, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſangvine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit; nimirum Febres illorum ſpirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis,

ſive

ſive illa ſangvis ſit, ſive vinum, aut aliꝰ aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri atq; agitare poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omninò moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur; cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes, quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervefcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſoliciteque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus ac ſpecificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramq; viam ingreſſus aliquando fui, atque illæſâ (uti opinor)

vere-

verecundiâ profiteri poſſum, non ſine ſumma cura atque attentione animi indefeſſa, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas Fermentationes [de quibus ſuprà locuti ſumus] peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eousque ſanitatē ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliqua certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omninò abrumpere novit, exiſtimo, eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuam vertere, quod toti generi humano tàm ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione ſemetipſum privare, quam à ſumma bonitate liceret expectare, ſi ad publicum bonum promovendum ſe accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos ratio habetur, quàm virtutis & ſapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen, quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi viſum eſt.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non ſine ingenti diſcrimine per Catharſin tentari, [niſi eo, quem mox dicemus, modo inſtituatur] præſertim

ſertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis obſervatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè ſi ea Conſtitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo ſanandis, niſi Chirurgi gladiolus eodem ictu, quo venam pertundit, ipſam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & athleticè cætera valentibus, non niſi longo temporis tractu expugnari ſe patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excipit, quam præ foribus jam eſſe haud raro denunciat lethalis illa Tonſillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quòd Venæ-ſectio alia etiam ſymptomata illa maturiùs accerſivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in ſtatu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo ſequi. Quartanariis verò in tantum obeſt Phlebotomia, ut Juvenes, qui à morbo aliàs intra ſex menſes fuiſſent liberati, per ſex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque profectiores, qui, niſi ſanguinem detraxiſſent, intra annum poterant ſanari, morbum etiam ultra ſtatum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi ſuccumbere. Quæ de Venæ-ſectione jam dixi, levi operâ ad Catharſin poſſunt transferri, niſi quod hæc non usque adeò perniciosa ſit, niſi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo compoſito, & ſtragulis undiquaque cooperto, ſudores provoco ſero lactis Cereviſiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxyſmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ij *Pilula-*

rum

rum Cochiarum majorum ſolutarum in ℥ j ſequentis miſturæ. ℞ *Aq. vitæ* ℔ j. *Theriac. Andromach.* ℥ iij. *Croci Angl.* ʒ j. *M.* ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuo eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore, quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautela ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones, quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Carthartico profectæ. Sæpius mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſcil. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atq; hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem alium experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Carthartico jam ab eodem fractas ægri vires amplius dejicere, & Paroxyſmis ejusdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραϛικωτέρῳ atque efficaci,

quod

quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proxime ſubſequente: In ſumma ægri debilitate a dicta Paroxyſmi ingeminatione Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo: ℞ *Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an.* ℥j. *Conſerv. Anthoſ.* ℥ß. *cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒiij. *Confec. Alkermes* ʒ ij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi: ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis ſtillat. an.* ℥ iij. *Syr. Caryophyl.* ℥ j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorem ſaccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum uſu; ægro Juſcula e pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hac arte vel mediocriter verſatus, qui neſciat, quam parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpius impetrat morbo, quam eundem debellat, eum poſtquam ad ſeptimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim reſpirat, mox de novo recrudeſcens haud ſegnius quam prius laceſſit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non niſi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum eſt ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quam morbus ſuo ſe marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcen-

tes

tes & jam fractæ ægri vires eundem temporius ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum, ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vita agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minus Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberius cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omninò ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi, quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem, atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione iſta εὐεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono: *Peruviani corticis* ℥j. *cum Syrup. Roſar. rubr.* ℥ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris manè & ſerò quotidiè devoret diebus à genuino

 Paro-

Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque forte cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omninò (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque depuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſponte ſua evanuerunt. Quod ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemica Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longisſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iisque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolùm diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grave periculum imminet. Hîc itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum ſubmovere

movere valuerit, ut naturæ ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet, quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum, & corrobarantis diætæ, ut vini *abſinthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeòque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non rarò uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco ſatis forti ſaltem ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cum ſanguis tempus illud exegerit, quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt, ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò ante inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potius optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum, in quo primum hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſanè eſt, quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minus convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem &

calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priusquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergò illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cum primum æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli causa: In Quartana, quæ primum in Autumno invaſit, non citius aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit, perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo* vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cæleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſcil. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautela adhibita. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantum non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priusquam huic argumento clauſulam addamus, illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de

tempore ad ſangvinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe,ut nos ſolum illud nunc ſpectemus,quod Natura,vulgaribus atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus,atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere,quorum ope hujusmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum ut non deſperem vel à me ipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu,quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minus caveri, minus etiam admoneri, Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò profectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi,atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eosdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant, quaſi perfectè jam ſanati,

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger, niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ, quam in illas congesſit Febris, hoc pacto quadantenus ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſcil. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem ſuppeditante; ac proinde id tantùm àPurgatione lucrifecerimus,

ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant, quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſere plectuntur; quibus ſanè, quicquid id demum eſt humorum, quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertisſimum eſt nobis, Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quàm ſi non fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt, Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxyſmus incidere debuerat, perſentiſcitur, omninò evanuerint, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus: quo quidem effluxo potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimana ad menſes duos tresve ſubſequentes repetendam impero; addito etiam ſingulis vicibus hauſtu aliquo Paregorico horâ ſomni aſſumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſe de novo ingerendi anſam præſcindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occaſione tumultûs atque orgaſmi, quos vel mitisſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcirco ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebra & confertim repetita ſangvinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam iſta res vacet

peri-

periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit: ℞. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ij. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. qver. an.* ℥j. *Cortic. Median, fraxini, & Tamariſci an.* ℥ß. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M.* j. *Sennæ mund.* ℥jß. (*irrorat.* ℥iij. *vini albi*) *Epithymi* ℥ß. *agarici throch.* ʒij. *ſem. fœniculi* ℈iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔jß. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥iij. *In colatura diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo. & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥jß. *F. Apozema,* de quo capiat ℔ß. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur, quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam, quia in humoribus non usque adeò terrenis, & minus etiam malignis fundantur.

Hydrops. Primum hic ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quòd ſcil. ſangvis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Raro autem ju-

venes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumerò iteratis eandem inconſultò nimis accerſiverint.

Verum Hydrops ex cauſa memorata ſuperveniens aperientium & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modo recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam præſcripti, vel ſine admiſtione Hydropi magis appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſpere ſuſcipiendum.

Verùm enimverò ſi tàm importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omninò illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani, ſummitat. Abſinthii, & centauri min. baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis; quæ non ſolùm huic ſymptomati obſiſtunt, effœtas ſangvinis vires de novo inſtaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori ſubveniunt.

Rachitis. Infantes autem poſt Febres Autumnales cum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres

tres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tusſis, aliaque tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* plane mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica, quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9. dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſin vel augendo vel minuendo, ut ultra 5. vel 6. ſedes ſingulis diebus non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo: ℞. *Ol. lilior & tamariſci aa.* ℥ij. *Succi rad. bryoniæ & apii aa.* ℥j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo unguenti de althæâ & butyri inſulſi aa.* ℥j. *gummi ammoniaci in aceto ſoluti* ℥ß *ceræ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut ante monuimus) cavendum ſedulo, ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine cauſa videri posſit; nihilominus ab ipſa Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddat fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes antea memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla ſpes ſit easdem abigendi, donec abdominis regio,

circa lienem præcipue, indurari atque tumefieri occœperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam ſi ſedula animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor, qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cum qui aliis annis, ſimili licet προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantum foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis, quibus intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rarius occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate & moleſtia, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonſtrant, interciſa plane omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſto copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimum commodaſſe obſervavi.

Maniæ ſpecies quædam. Multa alia ſunt accidentia, quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non rite cele-

celebratam, quibus impræſentiarum enumerandis ſuperſedebimus, cum curationis eadem ferè ratio ſit utrobique, nempe ſedimenti ab efferveſcentia præcedanea depoſiti repurgatio, quippe quod ſua mora malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum ſymptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæſectioni præſertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires ſibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam eſt ac ſui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipue) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aſpernatur, & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vita terminatur. Miratusque ſæpenumero ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cum non raro accidiſſe viderim. Cum reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur, hæc neutram poteſt ferre. Sed cum jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi vel Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, Venæ ſectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum vero certiſſime non tantum Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltata & vivida ſangvinis craſi produci, hanc vero ab ejusdem debilitate, &, ut ita dicam, vapiditate à

diutina

diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus animalibus obeundis impares plane ſunt.

Huic malo ad hunc modum mederi ſoleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generoſioribus exhibeo doſi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi, Elect. de ovo, pulverem Comitiſſæ. pul. Gualteri Raleigh*, vel ſimilem in *Aq. Epidemicâ, Theriacali*, vel aliâ. Poſſunt etiam in alia quavis forma exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generoſiore reficiendus eſt; foras ne exeat, in lecto ſe diu multumque contineat. Alvus ſub hoc regimine juſto erit aſtrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum uſu à Febre quis ſibi metuat, ſed vano prorſus timore; cum ſpiritus antecedente morbo pene exhauſti novum deinceps non valeant accendere. Poſt aliquot ſeptimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti poſſunt Cardiaca ad dies pauculos. Diæta vero Analeptica jugiter inſtituenda, & poſt brevem intermisſionem repetendus eſt denuò Cardiacorum uſus, atque in eo perſiſtendum, donec integra ſanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam, quæ has Febres minimè excepit, quandoque ſanavit, frigidiori ſcil. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapſo *Sarisburiam* accerſebar, ut cum Medico erudito & ſagaci, mihique conjunctisſimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parum fuit læſa. Verum adhibitis, etiam cum jam prægnans eſſet, remediis

mediis modo dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nulla Febre prægreſſa, accidere ſolet, alîus ſane proſapiæ eſt, ac proinde longe diverſa, quoad evacuationes, methodo tractanda; tametſi vel in hac ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis forte præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potius in *ſtultitiam* ducunt, quam curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratia, die lunæ primò Pilulas aſſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, alia quaſi *ὁδῷ* eis inducta.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ.*

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa.* ℥j. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ß. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophyl. f. Electuarium,* capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigide infuſi flores *Paralyſeos.*

Febris Continua atque *Intermittentes*, quas ſupra deſcripſimus, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui durante illa Conſtitutione, quæ per annos 61, 62, 63, 64, regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certo ſcio, quod ab anno 64. ad Annum usque 77. rariſſimæ omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualesnam ſcilicet erant iſtæ, quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quando quidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro varia Conſtitutione, qua inceſſunt: ſed cum non ſatis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertisſimæ invadebant, ſupervenienti vero Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maxume die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hucusque dimanaverat ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor

Car-

Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate inſigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna ſpe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAP. I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. Londini.

PRægreſſa Hyeme frigidiſſima, & ſicco gelu in veris usque tempora indeſinenter perdurante, cum ex improviſo ſolveretur, fine ſc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente ſtragem edebant: quo ipſo tempore caput etiam extulit Febris quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Conſtitutione vigebant, longe diverſa; quarum vix ullæ ea anni tempeſtate ſolebant invadere. Dolor Capitis quam in priore illa intenſior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhœa*, quam prius diximus aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, jam ab eodem provocabatur, nec tamen ceſſabat Vomituritio. Externa hic pariter ac in Febribus Conſtitutionis præcedentis ſicca reperiebantur, attamen, præmiſſa maxime Venæ-ſectione, æger in ſudorem ſolvi

ſolvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre prægreſſa nec tuto ante diem 13. vel 14. id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis ſæpe Pleuriticorum, & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem colore referebat, non vero uſque adeo Gelatina illa albeſcente, qua illorum ſanguis prætexitur. Hæc primo erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικά. Anno vero ſurgente ipſa *Peſtis* irrupit magno ſymptomatum Pathognomicorum numero ſtipata, *Carbunculis*, *viz. Bubonibus &c.* Hæc indies magis ac magis invaleſcens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam inſtante unius ſeptimanæ decurſu octo plus minus hominum millia delevit; tametſi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii ſe in rus ſubduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantum non evanuit, niſi quod ſparſim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & inſequentis Veris exordium; quo appetente & ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno ſequente, imò ad Ver uſque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc ſubnectam.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis Annorum 1665, 66.

IN ſuperioribus obiter admonui, è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgo reponi, cum indo-

indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenoſa morbi indole, ſed à therapeia perperam adminiſtrata proficiſcatur. Nam cum ad morbi ſolutionem à natura deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbata totius corporis œconomia, ac omnibus ſusque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque inſignitis, tota ſua idea ac ingenio diſſideat. Revera enim cum ipſiſſima Peſte ſpecie convenit, nec ab ea, niſi ob gradum remiſſiorem, diſcriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris maſſæ occultam ejusmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit, unum eundemque morbum certa aliqua tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum ulteriùs non graſſari. De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujusce capitis argugumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualisque ſit illa aeris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans

Philoſophantium turba nugatur, plane ignoramus; quicquid ſit, hoc ſaltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneramur, quod aeris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem, malorum omnium immaniſſimum, ac humano generi maxime internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quam quæ cæteris affectibꝰ minùs exitiabilibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit, quod hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentius, quàm poſt annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (ſummo ſc. perniciei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparſim occurrunt peſtiferorum funera, paulatim imminui ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aeris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitus immutatæ attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis fit, ut Febres, quæ anno poſt graviorem Peſtem uno aut altero paſſim graſſantur, peſtilentes eſſe ſoleant; & licet aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quam plurimum referant, nec non conſimilem medendi rationem ſibi vendicent, quemadmodum inferius oſtendemus.

Verum præter iſtam aeris conſtitutionem, ceu cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματος ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediate ac propiore conſortio, vel mediate ac per fomitem aliunde transmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante, qualem

iam diximus aeris diatheſi fieri contingat, ab exigua primum ſcintilla mox horribile erumpit incendium, ac denſatis undique funeribus, univerſo aeri per iſtum terræ tractum à Peſte, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad triſtiſſimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel perſonali conſortio opus ſit, verum quemcunque hominem, vel ſumma cura à Peſte correptis ſemotum, ipſe aer cum ſpiritu intro ſubiens per ſe ac ſuo Marte inficere valeat, modo ille corpus habeat humoribus, ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat ſporadicus exiſtit, nullo tempeſtatis diſcrimine paucos aliquot, tradito quaſi per manus contagio, affligat, tamen ubi adeſt etiam Epidemica aeris conſtitutio, exoritur circa eam anni partem, quæ inter Ver ac Æſtatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus eſſentia in humorum φλογώσει ſive inflammatione, ut poſtea oſtendemus, imprimis conſiſtit, maximè idonea atque accommodata ſit. Porrò & ſua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non ſecus ac cæteræ rerum naturalium ſpecies. Naſcitur eo quo diximus tempore, creſcente anno adoleſcit, eodemque vergente collabaſcit, donec tandem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma transmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nulla aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis ſerie

tranſmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam urbem ſemel pedem intuliſſet continuatâ ſtrage funera usque & usque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet, in quem Peſtilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpè eveniſſe animadverſum eſt numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor, fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris diſpoſitionem, quantumvis λοιμώδη, peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accedente ſimul idoneâ aeris diatheſi popularem fieri. Aliàs enim non aſſequor, quî fiat, ut in eodem cœli tractu, dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos peſti per univerſam ferè *Italiam* immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones fere perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes

normes, dolor circa cordis regionem, ac ſi torculari premerentur, Febris ardens uſitata ſymptomatum συνδρομῇ ſtipata, indeſinenter ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna *Bubonis* vel *Paroditis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuoſisſimo diſcrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præſenſionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, *maculis purpureis*, præſentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro verſantur, erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadverſione dignum) niſi in Peſtis admodum funeſtæ exordio vix contingit; remittente ac refracta jam lue, aut in annis, in quibus non exiſtit popularis, nunquam obſervata eſt. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo ſymptomate prægreſſo; quanquã ſuſpicor rigorem, & horrorem leviuſculum, ac minus perceptibilem ſemper præcesſiſſe. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum eſt, per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vitæ munia, ſanorum more, ſpreta omni regiminis cura, obire.

Cæterùm quod ad morbi eſſentiam ſpectat, eam ènucleatè definire in me non ſuſcipio. Nec fortaſſe hominibus cordatioribus rem minùs importunã ille facere videbitur, qui à me poſtularit, quid hanc aut illam ægritudinis ſpeciem conſtituat, quam ego etiam facerem ſi ab illo idem de *Equo* v.c. inter animalia, vel de *Betonica* inter ſtirpes viciſſim ſciſcitarer. Nimirum certisſimis ubique legibus, ac artificio ſibi ſoli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæ-

que uſpiam è cauſarum gremio in actum ac quaſi in lucem educit, eorum eſſentias, quidditates, ac differentias conſtitutivas altisſimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus quam animalium, aut vegetabilium ſpecies, affectiones ſibi proprias, perpetuas, ac pariter univocas ab eſſentia ſua promanentes, ſortita eſt. Neque interim magnopere urgebit iſta Quæſtio, Quî demum morborum medela adminiſtrabitur, dum cauſæ ipſorum nos latent? Quandoquidem non cauſarum, ſed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio abſolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam ſimilarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel ſecundarum vitio (quod ſolum in hac rerum caligine nobis licet) deducere ſolemus, propè eſt ut credam, Peſtem peculiarem ac ſui generis Febrim eſſe, quæ à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ ſubtilisſimè, præ tenuitate ſua, maxime proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate, qua poteſt maxima, pollet (ut in principio & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubitò ac quaſi ex improviſo calorem nativum disſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubito extinctorum maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ inteſtini conflictus violentia disſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſoluta. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximia, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius

terius ægritudinis præſentione, cietur. Secus quam utplurimum accidit, ubi cauſa morbifica minus ſubtilis exiſtit, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur, illud, æque ac ab obtuſiore inſtrumento ſimiliter adacto, in ſublime non attollitur, ſed perforatur. Verùm ejusmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remisſior exiſtat, Febres, quas peſtilentes vulgò appellant, producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alterove poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorſus diſpareat.

Certè, me judice, in inflammatione iſta, quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos Febris Continua, à ſanguinis parte tenuiori corruptâ ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis ſæpè non appareat) Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur. Sol-

vitur autem iſta Febris, poſtquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peſte fieri conſuevit.

Vid. Sennertum lib. 2. c. 16. de febr. Sympt. contin.

Et ferè invadit hoc malum ut Peſtilentia, cum horrore & inſequenti calore Febrili, ita ut qui ipſum ante non ſunt paſſi, exiſtiment lue peſtifera ſe corripi, donec tandem in crure aut alio loco ſeſe affectus prodat. Quibus accedit, quod & maligni aliquid huic morbo ineſſe nonnulli Authores ſuſpicantur, ac proinde curationem in ſudoriferorum atque alexipharmacorum uſu conſtituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ ſanguinis leviuſculè uſtulatæ ac quaſi ſideratæ brevi ſpatio foras ablegantur, ſponte ſua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noſter iſto *Sacro* longè *divinior* eſt, ut qui ſumma, qua pollet, ſubſtantiæ tenuitate, intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris derepente profligatis, ipſiusque compage nonnunquam citius diſſoluta, quam Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam, qua quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis è finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod ſi quis mihi hic litem paret de eo, quòd hunc morbum ab Inflammatione oriri exiſtimem, is attendat non modo Febris præſentiam, ſed & complura alia huic ſententiæ ſuffragari; nempe ſanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac

Rheu-

Rheumatiſmo laborantum ſanguinem plane æmulatur; aduſtam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impresſioni non abſimilem; necnon *Bubones* ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores conſequi ſolent, uti & inflammationes pleræque omnes in abſceſſum terminantur. Quin & anni tempeſtas, qua Epidemica Peſtis ut plurimum exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivumque medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati ſanguinis affectiones populariter ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas, quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis* exortum anteceſſerunt. Nec vero nullius eſt momenti, illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquin mitisſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omnesque, qui à Peſte immunes perſtiterunt, nunquã meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos, qui ab eadẽ convaluiſſent, cachexiæ aliisque affectibus, à reſiduâ priorum morborum labe provenire ſolitis, non magis obnoxios deinceps vixiſſe. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apoſtemata & Carbunculi*, poſtquam inflammatæ particulæ unà cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquiſitis, facilè ſanata fuerint.

Verum perquirat hîc fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, quî fiat, ut medicamenta calidioris cenſus, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia, tàm ad hujusce affectus Therapeiam,

rapeiam, quam Prophylaxin tanto cum fructu uſurpentur. Cui reſpondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præſtare, nempe Diaphoreſeos, quam ſuſcitant, beneficio, quo particulæ ſanguinis inflammatæ difflantur, atq; exterminantur. Quòd ſi fortè exhibita ſudores commovere non valeant (ut perſæpè accidit) mox ſanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſciusetiam, ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſſim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimiliter permanſiſſent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortaſsè, qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, quod ab Urbe dum nupera Peſtis graſſaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo ſemotus, adeoq; obſervationum copiâ minus inſtructus, de hac re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cùm Medicis il lis longè peritioribus, quibꝰ per totum calamitoſæ luis decurſum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuiſſet, tamen ea, quæ crebrìori uſu de hujusce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quod meā de truculentisſimo affectu ſententiam paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructam, in mediū expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in univerſum dirigendæ ſunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè ſequentes, eidem ſubſidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in inteſtino hoc hoſte debellando uti ſolet, minimè fidentes, diverſam ac tutiorem ex noſtro penu atque artificio vice illius ſubſtituamus. Niſi fortè hic aliquis regerat, rem etiam ſatis feliciter per peſtifuga Alexiteria geri poſſe, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire eſt. Verùm enim verò annon auxilium, quod præſtant hujusmodi medicamenta, potius manifeſtæ ipſorum facultati, quâ ſudores affatim proliciendo ſimul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli, qua à Natura ad Peſtilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atq; ancipitem habet diſceptationem. Nec de hiſce tantummodo, ſed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas eſt, utrum evacuationem aliquam ſollicitando potiùs, quam virtute quadam ſpecifica ægrotantibus non ſuccurrant. Qui enim, v. gr. in *lue Venerea*, vel *Mercurium* vel *ſarſaparillam*, veneni in iſto morbo reperiri alexipharmaca objiciat, adducenda ſunt ei curationum exempla, in quibus ille ſine ſputo aut ſeceſſu, hæc verò ſine ſudoris ſuſcitatione ſanitatem aliquando reſtituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem veriſimile eſt, peculiare Peſtis remedium, propriumque ipſius perniciei alexiterium adhuc in naturæ ſinu abditum delitеſcere, nec eandem niſi ratione quadam mechanica tolli poſſe.

Quo-

Quocirca ut intencionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò ſpectat, ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione ſuo more & modo auxilium ſuppeditetur; advertendum venit, quòd in vera Peſte Natura, dum neque ſponte ſua aberrat, neque vi aliqua transverſim agitur, per *abſceſſum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus pateſcit, negotium ſuum exequitur. Atqui in Febre, quam Peſtilentem nuncupamus, mediante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diverſa, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, via ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſi quis materiam veræ Peſtis ope ſudoris amoliri ſatagat, is diverſa à natura via inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contra vero qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterum in Peſte vera, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri posſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multum dubitarem, ne ægrum, jamjam plus æquo caleſcentem, in majorem æſtum conjiciant. Certe ſudores in hoc caſu fruſtra eſſe compertisſimum habeo; quanquam haud inficior, poſt magnos ſudores ad trium quatorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare, quem ego a ſudore proficiſci minimè arbitror; ut-

pote

pote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens conſequatur, nimirum cum jam aliquam ſarcinæ partem, quæ naturam plus ſatis gravabat, ſudores abſtulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoreſin ſuſcitandam propinatis vehementius incaleſcat. Verum quam fallax & infida ſit hæc peccantis materiæ per apoſtemata à ſudoribus foras evocatæ exterminatio, teſtor funeſtos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modeſtiſſimè dicam) medicationis ac morbi periculum evaſit. E contra vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis ſuis intenti verſarentur, nec ullius ſive naturalis ſive vitalis, ſive denique animalis facultatis læſione percepta, ſanitatem brevi recuperarunt; niſi qui malo ſuo fato in medicaſtrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes, ad ſudandum in cubilibus compoſiti, ab eo ipſo tempore deterius ſe habere inceperint, ac demum ingraveſcente ægritudine, inauſpicati conſilii noxam ſuo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in ſe eſſe hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifeſtum eſt, quod interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter ac cum ſymptomatum remiſſione protuberavit, poſtea ex improviſo diſpareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certiſſimi mortis indices, ſuccedant; cujus retroceſſionis cauſa magnis illis ſudoribus, ad eruptionem promovendam deſtinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac ſuſtentare

debue-

debuerat, ali overſum per ambitum corporis diſtrahendo ac diſſipando leves in auras difflaverint. Utut ſit, hoc ſaltem planiſſime conſtat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ cauſæ morbificæ rationem, huic autem enormium delictorum flagello, non niſi lubricam admodum & verſatilem adjunctam eſſe. Atque hinc fortaſſe non minus commode, quam à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei cauſa atque origo peti poſſit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis ſuſpicionem, materiæ morbificæ recurſus non minori certitudine fatum accerſit. Ex quibus omnibus manifeſtò conſequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propenſionem preſſim ac paſſibus æquis ſequi tenetur, hîc ejusdem auſpiciis renunçiare debere. Cujus effati veritatem, quia pauciſſimi hactenus perſpexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Peſtis intulit, haud paulo auctior evaſit.

Quare cum minime ſecurum ſit, in exterminando hoc morbo naturæ veſtigiis inſiſtere, proximo loco diſpiciendum venit, quâ demum arte ſecundæ quam diximus Intenſioni ſatisfiat, nempe aliam atque à Naturali diverſam, hujusce morbi ſolutionem aggrediendi. Hòc autem dupliciter omnino fieri poſſe exiſtimo; ſcilicet vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores. Priorem quod attinet, non ſum neſcius, ſacram apud plerosque audire in hoc morbo Venæ-ſectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæſtione momenta, quâ par eſt æquitate atque candore, paulìſper

liper expendam. Ac primùm quidem Medicorum, qui graſſante nupera lue in Urbe præſtiterunt, fidem appello, numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peſte laborantibus funeſtam eſſe animadverterit? Parcam quidem, vel tumore jam conſpicuo, ſanguinis detractionem ſemper damnoſam eſſe, neutiquam mirandum eſt; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei adminiſtratio è manibus eripitur, nec interea alia ſatis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio ſubſtituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata Venæ-ſectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adverſantem. Nihilominus vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverſo hoc ritu adminiſtratæ, noxam, à contrariæ ſententiæ patronis univerſim ac in genere adverſus ſanguinis in hoc morbo detractionem validiſſimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Obſervationum ſcriptoribus paſſim videre eſt. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi aſſentiri non poſſum, donec intellexero, quid Quæſtioni ſuperiùs propoſitæ reſpondeant. Sanè Venæ-ſectionem in Peſte convenire, complures, iique graviſſimi ſcriptores jampridem ſenſerunt; quorum præcipui ſunt *Ludovicus Mercatus, Joannes Coſtæus, Nicolaus Maſſa, Ludovicus Septalius, Trincavellius, Foreſtus, Mercurialis, Altomarus, Paſchalius, Andernachus, Pereda, Zacutus Luſianus, Fonſeca*, aliique. Verùm

qui

qui totum curationis negotium in copioſa, qualem nos poſtulam9, ſanguinis detractione collocaverit, unus, quod ſciam, repertus eſt *Leonardus Botallus*, medicus ſuperioris ſeculi celeberrimus, quem, ne ſolus in hac palæſtra verſari videar, Lector accipiet ſuis ipſius verbis de hac re diſſerentem.

Cap. 7. de curatione per venæſectionem.

Ego (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Peſtem eſſe puto, cui hæc non poſſit eſſe ſalutaris ſupra omnia remedia; modo opportunè & quantitate convenienti uſurpata ſit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuiſſe, propterea quòd aut tardius aut parcius, quàm opus eſſet, aut quòd utroque modo circa eam uſurpandum peccatum ſit.* Et paulò poſt hæc ſubjungit: *At in tanta timiditate & parca detractione qui fieri poteſt, ut quis rectè poſſit judicare, quantum ea in Peſtilenti morbo prodeſſe valeat, aut obeſſe? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor ſanguinis, in quo una tantum detrahitur, ſi hominem interficiat, ideo interficit, quia ſanguis eſt miſſus, ſed quia non juſto modo miſſus eſt, nec fortè etiam opportunè. Verùm nebulones nequiſſimi & ignaviſſimi in id ſemper culpam convertere ſatagunt, non quod nocuit, ſed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut ſi id nequitia non faciant, ignorantiâ tamen pravæ diſpoſitionis efficiunt: utraque certe pernicioſa, ſed illa magis.* Quæ omnia experientia confirmaturus, paulò inferius ſic pergit: *His obſervatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare miſſionem ſanguinis poteſt, ſed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter uſur-*

uſurpare; quod ipſe profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Peſtilentibus, in obſidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Pariſiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præſentius ac ſalutarius reperi ipſa largâ & tempeſtivâ ſanguinis miſſione.

Deinde ad curationum exempla deſcendit, quæ brevitati ſtudens, huc transferre ſuperſedeo. Libet tamen rei in hac noſtra *Britannia* ante aliquot annos geſtæ hiſtoriam oppido raram ac à propoſito noſtro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam noſtram miſerrimè afflixerunt, Peſtis etiam multis in locis graſſaretur, ac forte in Caſtrum *Dunſtar*, quod in provincia *Sommertonenſi* ſitum eſt, aliunde invecta, aliquot præſidiariis cum macularum efflorеſcentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuiſſet, Chirurgus quidam, qui à longa in regionib9 exteris peregrinatione redux tunc temporis ſtipendia inter alios faciebat, à præſidii præfecto enixe rogat, ut ſibi liceret commilitonibus ſuis truculento morbo correptis pro virili ſuccurrere, quo annuente ſingulis ægris ſtatim à primo morbi inſultu, atque nullo adhuc tumore conſpicuo, ſanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent, nam ſtantibus ac ſub dio vena pertuſa eſt, nec aderant vaſcula, quæ cruoris in terram effluentis menſuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola ſua ad decumbendum dimiſit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex com-

plurimis iis, quos hoc modo tractaſſet, mirum dictu, ne unus quidem deſideratus eſt. Vir Nobiliſſimus juxta ac morum probitate atque fide ſpectabilis *D. Franciſcus VVindham*, militum Tribunus, ac prædicti caſtri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis eſt, pro eâ quâ eſt humanitate rei geſtæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipſi circa hanc rem ſingulare ac memoratu dignum aliquando obſervare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea, quæ deſæviente nupera Peſte *Londinenſi* à me uſu atque experientiâ annotata fuerunt, inferius oſtendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etſi non mente tantùm ac judicio aſſequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Peſtilentis fermenti per diaphoreſin diſſipatio, præ ejusdem per Venæ ſectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; primò enim, multis, ac præſertim calidioris temperamenti juvenibus, ſudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoreſin conciere ſatagas, eò in manifeſtius Phrenitidis periculum adduces; aut quod triſtioris adhuc ominis eſt, vanâ ſpe aliquantiſper lactatus tandem pro ſudoribus *Exanthemata Peſtilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in ſpirituoſiori maſſæ ſanguineæ parte reſideat, unde craſſiorum particularum exagitatio nonnihil

hil languidior, quam in aliis inflammationibus plerumque exiſtat, tenuior illa portio novi caloris acceſſione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum diſtenſas prorſus frangit ac comminuit. A qua fibrarum ſanguinearum diſſolutione macularum Peſtilentialium cauſam petendam eſſe cenſeo; quippe non ſecus ac *vibices*, à plaga fortiore in partem aliquam corporis muſculoſam inflictâ, primò intenſius rubicundæ in cute effloreſcunt, ac brevi pòſt tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deinde verò in corporibus, quæ ſatis promptè in ſudorem ſolvuntur, ſi diaphoreſis juſto præmaturiùs (nempe totâ materiâ morboſâ nondum penitus diſſipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem ſub finem ſudoris prodire inceperant, poſtea deterior evadit conditio. Nam ſubductâ, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut ſaltem ad legitimos abſceſſus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere ſolet, quoties æger per primos dies impenſiùs ſudavit,) recepto autem denuò intra muros hoſte ferali, in ſanguine commotio excitatur, cujus operâ eo, quo ſuperius innuimus, modo ſæpè ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri poſſit, ut luculentius pateſcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum obſervatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, ſummâ fide ediſſerere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Majo* anno 1665, ætatis circiter 21. annorum, ac temperamento ſanguineo præditam inviſi. Præter Febrem ardentem, quæ paulò ante invaſerat, vomitiones importunæ, aliaque ſymptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-ſectione auſpicatus, poſteró die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatꝰ initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in principio morbi vomendi propenſio, Emetici exhibitionem, deferveſcente Febre ſupervenire conſuevit) Vomitorium imperavi, quod ſatis commodè ventriculi ſaburram elicuit. Poſtero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum uſu inſolentior viſa, mihi non levem ſollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis eſſe judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ ſuperiùs tradita eſt, quæque conſtanti ſucceſsûs ſerie hactenus à me uſurpata fuiſſet, medendi rationem ſibi vindicare. Quocirca adſcito in negotii ſocietatem medico alio ſeniore, Venæ Sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata ſanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi noſtro conſilio iterum celebrata eſt; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clyſmata alternis diebus injecta ſunt. Sub finem ægritudinis, quoniam ſymptomata valdè anomala ac inconſueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum claſſe fortiora aliquot præſcripſimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem deci-

mum

mum quartum è vivis exceſſit. Inſolitum hujuſce Febris ingenium per aliquot poſt dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans ſummum ardorem, etiam poſt reiteratam Venæ-ſectionem in prædicta ægra perſeveraſſe; ruborem genarum adfuiſſe; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxiſſe; nec non ſanguinem ipſius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non abſimilem fuiſſe; quin & tuſſim aliquam & obſcuros quoſdam in partibus vitalibus dolores emicuiſſe; porrò & eam anni tempeſtatem incubuiſſe, quæ finem veris ac initium æſtatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minus eſſet idonea, (illæ enim hoc tempore ſua ſponte quaſi disſiliunt & in intermittentium claſſem ſe reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipſo tempore admodum populares fuiſſe: His, inquam, omnibus ritè perpenſis, in eam deveni ſententiam, ut Febrim hanc, etſi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ ſignis deſtitutam, tamen ſymptomatis rationem habuiſſe judicarem, inflammationis cujusdam reſpectu circa partes ſpiritales deliteſcentis, etiamſi nullus aderat lateris dolor, nulla inſignis ſpirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eadem omninò mihi methodo procedendum fuiſſe in prædicto caſu arbitrarer, quà in Pleuritide ſæpius cum ſucceſſu ſingulari uſus fueram. Quæ ſententia deinceps feliciter atque ex voto ceſſit. Vocatus enim nòn multò poſt ad hominem conſimili prorſus modo ægrotantem, re-

iteratis Venæ-ſectionibus, quales ad Pleuritidem ſupra laudantur, curationem commiſi & abſolvi. Circa menſis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter graſſabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitoſa illa Peſtis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut ſeptem dierum ſpatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an peſtis appellatio attribui mereatur, non auſim definitò pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto poſt tempore ipſisſima Peſtis cum univerſo ſymptomatum ſibi peculiarium apparatu, in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi inſultu, quàm in decurſu, accidentium συνδρομὴν adfuiſſe. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum ſuaſu numeroſisſimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides ſubductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitoſæ illius luis in tantum perſeveraret ſævitia, ut fieri non potuerit, quin meliorum medicorum penuriâ ad Peſtiferorum auxilium advocarer. Nec multo poſt complures Febricitantes inviſi, quorum Febrem illius, quæ ante deceſſum meum tàm proſperis ægrorum rebus à me tractata fuiſſet, morem atque genium æmulari non ſine magna admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experientia fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbra-

bratilibus anteponendo, Phlebotomiam ſimiliter adminſtrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius ſanguinem (cui etiam Ptiſanæ ac diætæ id genus refrigerantis uſus accerſit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione ſolito ſucceſſu deſtitutos præ adſtantium protervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam ſanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, ſaltem dum in hoc cardine curandi ſcopus verſaretur, ſanguis aut ſufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) inſignem obicem conatibus meis oppoſitum ſenſi, ac proinde alium à Venæ ſectione huic morbo occurrendi modũ reperiri, magnopere ex uſu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando inſons dedi, non ex eo, quòd ſanguinem ademerim, ſed quòd ex voto eundem adimere impeditus ſuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento ſanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginoſis, vomitu enormi, aliisque id genus ſymptomatibus à biduo corripuerat, cum nullum adeſſe tumoris ſignum interrogatus reſponderet, ſtatim liberali manu ſanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati ſuperficies puriformem Pleuriticorum ſanguinem referebat, præſcriptâ etiam ptiſanâ cum juſculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro ſecunda vice parem ſanguinis jacturam ſubiit, quâ etiam ſequente aurorâ ſimiliter mulctatus eſt. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum inviſens, eum quidem multò

melius ſe habere, & nihilominus amicos ejus adverſus ulteriorem Venæ-ſectionem animis vehementer obſtinaſſe deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam eſſe enixè contendi, ſupereſſe alteram duntaxat Venæ-ſectionem dictitans, quæ ægrum in ſicco collocaret; ſin contrà niti pergerent, ſatius fuiſſe, ut nullo omninò ſanguine detracto curatio per ſudores inſtituta fuiſſet; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præſagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occaſionem corrupiſſet, maculę purpureæ poſtridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cùm jam omnem abſceſsûs ſpem Phlebotomia toties repetita abſtuliſſet, morâ ſuâ univerſam cruoris maſſam pervertentibus, ejusdemq; compagem ſubtilitate eximia disrumpentibus, Æger autem poſt aliquot horas fatis conceſſit. Cùm ergò frequentior hujusmodi obſtaculorum occurſus mihi moleſtiam faceſſeret, magna cogitandi ſollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri poſſit medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offenſionem æquè incurreret. Re diu multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris abſolutam deinceps expertus ſum.

Primò, ſiquidem tumor nondum protuberaret, ſanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoreſis, cujus aliàs ſollicitatio in nonnullis corporibus non modò ſummam *Curatio.*

habo-

habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc ſanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs graviſſimum incommodum attuliſſet, diaphoreſeos immediatè inſequentis beneficium abunde compenſavit. Poſt Venæ-ſectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad ſudores proliciendos in promptu eſſent) ne vel minima interpoſita mora ſtragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam ſincipiti alligari juſſi; quæ quidem capitis obtectio ad ſudorem ciendum plus proficit, quam quis facile crediderit. Deinde, ſi vomitus non adeſſent, hæc & ſimilia hydrotica exhibui: ℞ *Theriac. Androm.* ℥ ſs. *Elect. de ovo* ℈ j. *pul. è chel. cancror. comp.* gr. xij. *cochinell. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s. q. ſucci kermes. f. bolus, quem ſumat 6â quâque horâ, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii:*

℞ *Aq. Card. benedicti & ſcord. comp. an.* ℥ iij. *aq. theriac. ſtill.* ℥ ij. *ſyr. caryophyll.* ℥ j. *miſc. f. Jul.*

Quod ſi vomitio interpellaret, ut in Peſte ac Febribus Peſtilentialibus ſæpiſſimè accidit, medicamentum ſudoriferum tantiſper propinare diſtuli, donec ſolo tegumentorum pondere (niſi quod linteaminis pars ſubindè ad colligendos halitus vultui ſuperinduceretur) ſudor promanare inciperet. Nam (quod quidem obſervatu ſumme dignum eſt) cum materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſeſe exporrigant, illico alvi ambitum & vomitiones, ab eiſdem introrſum reflexis, ac in ventriculum & inteſtina decumbentibus provenientes, ultro ſedantur: Adeo ut quantacunque ſtomachi

ſuoverſio præceſſerit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotantem vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuiſſet vel ingratisſimum ac ſumme faſtidioſum, me facile effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promisſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululum maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalviâ alteratæ*, vel *cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interim omni religioſe interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; Id quod ſumma cautela obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illico ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profecto *Diemerbroeckium* alioſque nequeo ſatis

ſatis mirari, quoties adverto, eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primo enim ægrum ſudore diffluentem viribus melius quam antea conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24. horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt, ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet, tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac ſi vere criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore jusculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentia. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abunde ſuccurrunt. Cæterum in re adeò manifeſta non opus eſt, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat, videre eſt, quod quamdiu æger ſudore diffluit, benè

ſe

ſe habere exiſtimet, neque minus ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimum corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quaſi poſtliminio redeuute.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo, ut frigus caute vitetur, induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſcil. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hac medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus ſit, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus ne materia morbifica in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur ſudores, qui ad ſpacium ſuperius requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere ac disſipare valeant; idque longè minori ſalutis periculo, quam ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa

circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Praxin attinet, profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probe exploratum habeam. Sanè cum ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolum ægrorum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concrediderant, ſummâ fide ac diligentia ſalutem procuraſſe, (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quam ego memet tractari cuperem, ſi mihi ex iiſdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur; ratus quantulamcunque in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quam *odontalgiæ*, aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortaſſe Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quam *Architecto* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi re-

præ-

præſentarem, quæ ratione aliqua & continuò ſtricta corpora quævis regeret ac moderaretur; quale quippiam de *Mundi Anima* nonnulli Philoſophorum cogitaſſe videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem, affecto; adeoque antiquam quidem vocem, ſed ſenſu (ni fallor) & ſobrio, & à ſanis omnibus non intellecto ſolum, verum etiam uſitato, in hiſce pagellis uſurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *cauſarum naturalium complexum* quendam ſignificari volo; quæ quidem cauſæ brutæ licet, atque omni conſilio deſtitutæ, non tamen ſine ſummo conſilio reguntur, dum ſuas quæque operationes edunt, ſuoſque effectus exequuntur. Nimirum ſupremum illud Numen, cujus vi producta ſunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita ſua ſapientia ſic diſponit omnia, ut ad opera deſtinata ſe certo quodam ordine atque methodo accingant, neque fruſtra quicquam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti Rerum Fabricæ, ſuiſque privatis naturis maximè accommodum, exequentia perinde atque *automata* non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAP. I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667, 1668. partim etiam Anni 1669, Londini.

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illa, quæ proximè eſt præ-

prægrelia, conſtitutione Peſtilentiali, vel prorſus delituerant, vel rariſſimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius graſſantes, ſub Autumno ἐπιδημικώτατοι factæ ſunt; à quo tempore paulatim imminuta vi, ſuperveniente brumali frigore parcius laceſſebant; at proximo Vere adoleſcente, poſtlimino invaluit hic morbus viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti prius, retuſo impetu coerceretur. Poſthæc tertio demum cum Vere ſurgente increbuit, at jam languidior, & ſucciſo quaſi poplite, minus late dominabatur, quam duabus, quæ præceſſerant æſtatibus; Menſe verò Auguſto 1669. penitus intercidit, Dyſenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc conſtitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur, quam unquam alias, quantum ego memini, ſeu prorſum ſpectes, ſeu retro: Quo non obſtante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris paucos jugulabant, ſi ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ inceſſabant, & novum quoddam Febris genus exortum eſt, à Variolis, quales ſe tum gerebant, non multum abhorrens, ſi puſtularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in ſequentibus ſpeciatim agemus. *Febris* hæc, licet multo pauciores invaderet quàm Variolæ, eaſdem tamen duratione æquabat; Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invaleſcentibus, receſſit, prædominium Epidemicorum hujus conſtitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominus per

hæc

hæc tempora non planè deſiit unquàm, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669. omnino diſparuit.

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultima præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio defamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aëris Conſtitutione jamtum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut vero hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proxime attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jure vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fuſius tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes φαινόμενα, & parili ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hac annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur, quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſto-

Hiſtoriam ante omnia perſcribam; quas ideò *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem Θεραπείᾳ ex animo votoque maxumè ceſſit.

CAP. II.

Variolæ Regulares An. 1667. 68. & partis 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè graſſantur, ſi *Regulares* etiam ſint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ, de quibus ſermo nobis eſt) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm graſſantur Epidemicè, ſed & *irregulares* atque periculoſioris ſunt generis, maturiùs nonnunquam, menſe puta *Januario*, invadunt. Integras familias contagio ſuo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, niſi prius hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obſederit. Duplex eſt harum ſpecies; (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis infeſtant;) vel ſunt enim *Diſtinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet eſſentialiter, ut ajunt, non differant, per illuſtriora tamen quædam ſymptomata, quæ *hanc* comitantur ſpeciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem diſcriminantur.

1. *Interſtinctæ* vel Diſcretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intenſus admodum, Capitis & dorſi vehemens dolor, vomituritio, ingens in ſudores propenſio (quod de

Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt,) doloris ſenſus in partibus, quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam & ſomnolentia, in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici: Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerit, ſuſpicor ego ubique Variolas in procinctu ſtare, quæ intra pauculas horas ſe exerentes Prognoſtico utplurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut ſi fortè infans inſultum Epilepticum ſub veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente aurorâ in conſpectum ſe dederint; & (quod ſæpè ſæpiùs obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujusmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè confluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum utplurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori atque εὐμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſigatur, priusquam expulſio materiæ, puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto utplurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquantò, ante illum verò rariſſimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumq; fit, vel etiam penitus

penitus evaneſcunt; ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ prius ſubalbebant, pro puſtularum, quibus obſidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeò impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per easdem extenſam non malè refert. Et etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit. Proximè à facie intumeſcunt manus, digitique pro puſtularum numero diſtenduntur. Usque ad hunc diem puſtulæ, quæ faciem obſederant, læves ad

tactum fuere atque rubræ, jam verò aſperiores evadunt (quod quidem primum eſt incipientis maturationis indicium) & ſubalbidæ; paulatim inſuper ſuccum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad ſummum evecta apicem, colorem exhibet in puſtularum interſtitiis ſatis floridum, & Roſarum Damaſcenarum æmulum. Et ſanè quo mitiores ſunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipſæ puſtulæ, tum & cutis in earundem interſtitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam deſcripſi. Uti verò quæ faciem occuparunt puſtulæ, aſperiores quotidiè ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contra, quæ manus & reliquum corpus, minus aſperæ, albæque magis conſpiciuntur indies.

Die *undecimo* faciei tumor atque inflammatio ſatis aperte recedunt, & puſtulæ tàm faciei quam reliqui corporis jam maturitatem, & juſtam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad piſum grandiusculum aſcendebat) exareſcùnt deciduntque; atque in hac variolarum ſpecie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum puſtulæ, cæterarum partium puſtulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis puſtulæ deſquamatione, at verò manuum quæ ſunt, diruptione abitum ſibi parant. Puſtulis faciei ſuccedunt ſquamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt puſtulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi ſquamulis

mulis exurgentibus recedentibusque viciſſim, tandem excavantur foveæ iſtæ, quæ ſæpenumero in convaleſcentibus ab hoc morbo diu viſuntur; quamvis raró admodum *Variolæ interſtinctæ* ulla ſui linquant veſtigia; atque illæ fermè ſolæ, quæ ſex poſtremis anni menſibus invaſere; cum quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, niſi fortè confluxerint, ut poſteâ dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel conſtipatam prorsùs habet alvum, vel ſaltem rariſſime dejicit. Atque hæc de Variolis *Diſcretis* dicta ſunto.

2. Symptomata cum Diſcretis communia habet & illa Variolarum ſpecies, quas *Confluentes* appellavimus, niſi quòd hîc atrociora ſint omnia: Febris ſcilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus ſignis Medico ſagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* ſe produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in ſudores diſſolvitur æger ac in alio genere jam ſuprà deſcripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propenſio utplurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa inſuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve poſt illam protrahitur; quod quidem in *Diſcreto* Variolarum genere nondum mihi contigit obſervare.

Tertio utplurimùm die erumpit ſpecies hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *poſt* illum; cum *Diſcretæ* vel ipſo die *quarto* incluſive à primo inſultu morbi, vel poſtea, ante illum raró admodum ſe monſtrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent

magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præſtolentur unquam; fit tamen, licet oppido raro, ut ob atrocius aliquod Symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutisſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatiſmo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hiſce in caſibus, licet infrequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentiâ conſtrictas atque impeditas: Quæ quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant, ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At vero (quod jam proximè dicendum) licet in *Diſcretis*, mox ab eruptione (uti dictum eſt) quæ morbi inſultum comitabantur ſymptomata, nullum jam amplius faceſſant negotium, in *Confluentibus* longe aliter ſe res habet; cùm tàm Febris, quam alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ægrum diſcrucient.

Variolæ dictæ nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non niſi à Medico in his morbis verſatisſimo diſtinguuntur, ſaltem quoad faciem externam: Nam qui ad diſpar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumſtantias, quas utriusque hiſtoria longe ab invicem diſcrepantes exhibet, ſedulo animum adver-

terit,

terit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem, uti *Diſcretæ*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavêre; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant, quàm ſolent *Diſcretæ*; dein ad inſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, ſolitam cutis ſuperficiem non multùm ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non verò flavum, ut in *Diſcretis* accidit; intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt, tantò etiam lentiùs, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut è contra quantò minus confluxerint, tantò magis & flaveſcunt, & ſe ocyus proripiunt. Pellicula hæc ſeu ſcabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit, nullâ quidem ſcabritie vultum afficit, at vero mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivæ, quæ non modo patentiores excavant foveas, quam ſolent Variolæ diſtinctæ, ſed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſævierit morbus, humerorum etiam & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis expoſitisque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum æſtimari, non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, ſed pro earum numero tantum, quæ faciem obſedêre; quæ ſi his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Diſcretæ ſint eæ, quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minus periclitatur æger, quàm ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſo quantumlibet ſpiſsè truncum & artus occupaverint, ſi in facie rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari, malusne ſcilicet is fuerit, an ſecus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum atque pedum majores fuiſſe, quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum verſus aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quam vel Puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrum providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quod in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majori-

ribus

bus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus defi-nio, cum Hiſtoriam tantùm ſcribam, non ſolvam Problemata. Hoc certò ſcio, quod non ſolum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio, tam eſt neceſſaria, quam ſunt vel puſtulæ, vel faciei & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduove præterlapſo. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita male oleat. Die autem fere *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrime excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tusſit ſubinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licet aliquando, (rarius tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminio recrudeſcat. Dicto autem die, undecimo ſcilicet, tumor faciei una cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita mature infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque vero tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primo ſtatim inſultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; qua peracta inducias ferè dat usque ad

 puſtu-

puſtularum maturationem, & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habent, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus recte tractetur, ſuperveniunt, jam proximè differemus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio) maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magisque ad amusſim expendi debere, cum liquido conſtet, maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (ſcil. *jam deſcripti*) genere intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cum ſatis promptè ſudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intro aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par aſt, adhibito; (atque hæc eo facit lubentius, quod tum ab hac Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.) Tandem vero eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevatio-

vationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammati debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubito ſuaque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidisſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucisſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hic eſt notandum, quod, ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius, in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Veræſtasve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus.

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto poſuit, ſoleat deſinere ſponte ſuâ, niſi faciei intumeſcentia adhuc aliquantulum perſiſtens, ac manuum inſigniter jam incipiens ejus vicem ſubeat, neceſſe eſt, ut pereat æger: Id enim eſt perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi puſtulæ tam ſunt exiguæ, non Salivatio tantùm, ſed faciei inſuper & manuum intumeſcentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requi-

quiruntur, quarum utralibet, ſi vel non adſit, vel ante juſtum tempus recedat, ægro protinus moriendum eſt. Jam vero nimio ſæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut ſanguinis craſi à regimine præfervido disjecta fractaque, atque eo usque accenſa, ut particularum inflammatarum exterminationi ſenſim faciendæ non amplius competat, (ut, quæ ſudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,) hinc vel non omninò intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum ſalivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipſo hoc die aliquantiſper debeat remitti, non debet tamen niſi poſt diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore perſiſtente vigenteque; quo quidem vix aliud eſt minus fallax Convaleſcentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id ſit; materia Ptyaliſmi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viſcida jam facta & tenax, ægro ſuffocationem intentat; Potus, quem aſſumit, in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tuſſi violenta per nares rejicitur, voce eſt rauca, ſomnolentia & ſtupore corripitur ingentibus, oppreſſus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur eo, quem jam diximus, die.

Sunt & alia adhuc ſymptomata, quæ in quolibet morbi ſtatu occurrunt, tam *Diſcreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v.g. à nimia ſanguinis ebullitione non nunquam ægrum corripit, & caloris tam parum eſt patiens, ut magnis viribus ac furibundo niſu

ſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longe diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxata, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Conſtitutio morbo iſti Epidemice graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio vero ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquido cernitur in illa, quæ circa morbum hunc verſatur, praxi, in quo omnia Symptomata eo ſunt mitiora, quo magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè ſi vino, aut alio quovis liquore ſpirituoſo ſe nimium impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & qua data porta ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab

Ab eadem inſuper cauſa nonnunquam, licet rarius, ſanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque vero Hæmorrhagia hæc ſub morbi initio plerumque contingit, puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibusdam locis ſe oſtendant, in plerisque tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis, quæ in maxime *Confluentes* adoleſcerent, niſi jam dictum ſymptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ ſuppreſſio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præſertim, idque in ſtatu, vel etiam declinatione *Diſcreti* generis.

Sunt & alia ſymptomata, quæ à προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, ſi nempe æger à frigore nimis intenſo fuerit læſus, vel ſi præter jus fasque vena fuerit pertuſa ad ingentem vim ſanguinis amiſſionem, aut alvus nimia Catharſi ſubducta; unde puſtulæ nonnunquam faſtigiis cedunt & derepente conſidunt, ſuperveniente inſuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus ſi fuerit, ut ſupra innuimus,) ingens eſt diſcrimen, & anceps morbi exitus, materia ſc. Varioloſa intrò verſa, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar porſus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus in bonis ægri rebus eſt cenſendus, quam ipſa puſtularum eruptio, niſi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò a ſuſcepto frigore pendent ſymptomata, rarò admodum occurrunt, ſi cum illis conferantur, quæ è contrario, calidiori nempe regimine,

ne, naſcuntur; Cum enim morbus hicce inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quam ab altera.

Qualis vero ſit hujus morbi eſſentia ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, neſcire plane me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eam eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda per dies priores duos treſve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum forma ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejusmodi inflammatas ſeligat congregetque, quæ ſanguinem laceſſunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtina quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peracta, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſua ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis,

tis, maturationis, atque exareſcentiæ ſtatum percurrere ſolent; quæ omnia ſi ritè atque laudabili modo abſolvant & exequantur, in tuto res eſt, cum exinde curationis ſumma dependeat; ſin minus, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quod prius illud in tenui fluidoque corpore tranſigatur, atque ipſo (ut ſic dicam) naturæ foco; poſterius autem denſo ſpiſſoque theatro, atque à vitæ fonte paulo remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita præmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis properè ſeparationem nimia ſua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam præſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſumma cura ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; ſollicitè inprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aere loci, in quo decumbit æger, igne nimium excalefacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipue vero ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſa-

lem

lem quandam deſpumationem opportunius pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas alias Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis, quæ ad ſeparationem minus opportunæ ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulſioni minus accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutius natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certius atque univerſalius eadē *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illa ſic abſoluta, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimum ut dependeat neceſſe eſt, ut ex methodo contraria, contrârius plane rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu nihil frugi; cum frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujusce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidaque cuſtodia, Variolæ nimis protruſæ, in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujusmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur,

tur, materiamque debito ordine ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetisque temperamentis) noſtra ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum ſumma ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus Venæ-ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſvadent, ut, ſiquidem nullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantum ebullitio nimis imminuitur,

cujus

cujus interim ope partes deſpumandæ accuratè,ſecerni debuerant, verum etiam illud ipſum ſubducitur, quod cœptæ ſecretioni quaſi pabulum continenter ſuppeditaret; unde ſæpenumero contingit, ut variolæ primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortaſſe melius,quòd evacuationes jam dictæ præceſſerant) paulò poſt ex improviſo quaſi repercuſſæ detumeſcunt, idque ob eam potiſſimum cauſam, quòd materia deſit, quæ quaſi à tergo præeuntem inſequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obſtantibus, ſi vel minimum ſuſpicari liceat, variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras eſſe, utile prorſus erit,ut non ſolum ſanguis quamprimum mittatur, ſed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fuſè dicendas.

Tandem ut ad ſecundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulſionis* accommodatam; quo tempore materia ſeparatâ,parvorum abſceſſuum ſive puſtularum ope, amandatur atque expellitur,nempe illud hic agendum eſt, ut puſtulæ debito modo ſuſtineantur, quo ritè atq; ordine deſtinatam periodum aſſequantur.

Sicut itaque ſupra ſatis, ut opinor,oſtenſum eſt, inprimis periculoſum eſſe, ſi æger præſenti Febre, at puſtulis vix dum apparentibus, in ipſo *ſecretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res eſt, ſi idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præſertim, quod ad expulſionis initium vergit, crudis adhuc exiſtentibus puſtulis. Quamvis enim ſanguis, peracta jam *ſeparatione*, atque relegata ad carnoſas partes ma-

teria, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo ſtatu & quaſi textura indutus, εὐπαθὴς eſt, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeo leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verum illius loco non tantum ſymptomata ſuperius memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejusdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalefactæ, minus commodè illã exequuntur; vel denique fortaſſis oborta hâc nova ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejusmodi, quæ carnoſarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in quàm

quam incerto lubricoque ſit loco tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronuntiare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quandoquidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verum etiam ejusdem artis profeſſores calumniandi anſam inde cupide arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeveriſſimam ſententiam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imo & vilioribus Artificibus, modo probitatem colant. Hinc porro cernere eſt, quod minus mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res male ſæpenumero ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cum anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profecto atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportune celebrata, vel admiſſo frigore puſtulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex im-

proviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt,& vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt, quàm prægreſſæ Venæ-ſectioni. Atque hæc generatim de iis,quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſunt,dicta ſunto.

Curatio. Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aura liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam verò tenuiorem pane toſto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac ſubinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juſcula avenacea,hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo moleſtiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam ruſticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuſo veſcatur, modò cautum ſit, ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab uſu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius eſt ac naturalis, temere propellere nonnulli ſatagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis univerſalem fore materiæ Varioloſæ ſeparationem, quo tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe, ne ſe denuò intrò condant,& rectius matureſcent: cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque in-

con-

concocta, quæ adinſtar fructuum præcocium inani ſpe lactat. Adde, quòd ab hac nimium feſtinata diligentia periculum eſt (in calidioribus præſertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus ſatis Cardiacorum ſupplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, univerſam pene corporis ſubſtantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, niſi plus æquo properaſſes, in *diſtinctarum* ordine lætiori omine ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foras propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cùm ne vel una quidem inſtantia poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem ſerius ocyus extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo præditis, regimem calidius & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi rite peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidere, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſſa ſcil. Cereviſia tenuiori, demptoque

partim ſtragulorum, quibus torrebatur, onere, puſtulis exiturientibus commodam viam ſtravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modo cubiculi ambitu ſe contineat, quam ab his, qui adeo præmature atque intempeſtive Cardiaca ingerunt; Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſupra,) eo tantum nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quod nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, recte exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unica ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum*, *Diaſcordium*, *&c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admiſceantur, cæteris præluceut: Hæc enim cum ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atq; illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa* (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è maſſa ſanguinis per primos dies exagitati atque æſtuantis, in inteſtina exoneratis) non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ varioloſæ halitib us in corporis habitum propellendis, (quo facto,

ſua

ſua jam ſponte ſiſtetur Diarrhœa) quam ſola in halitibus iſtis extrovertendis eliminandisque, qui in ventriculum inverſi ſub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuscunque ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit, non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinducta enim Inflammatione iſta, quam ſanguini impreſſit liquorum ſpirituoſorum Fervor, intenſo illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit ſanguis, ut non raro in veſicam vaſorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi ſymptomata, quæ per omnem morbi decurſum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis, quæ ante puſtularum eruptionem ſunt peragenda.

Ubi primum eruperint puſtulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Diſcreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cum longo hæc intervallo ab invicem diſtent, quantumlibet conveniant quoad ſymptomata quædam utrisq; communia. Si itaque ex puſtularum magnitudine, & paucitate, tardioreq; eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentia, de genere *Diſcreto* mihi conſtet;

ægrum Cereviſiâ tenuiori, juſculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem ſuprà deſcripſimus. Atque ſi tempore æſtivo eoque calidisſimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorſum attineat ægrum in lecto jugiter ſtratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius ſingulis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtia, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quam ſi eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi necesſitatem ægrotanti imponat, proſpicio, ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, manè & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſupra allatis, tum ipsâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cùm halituum à materia jam in pus converſa prodeuntium eruptio liberior à puſtulis tandē cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit, *Vini Canarini ſemi-cocti cochl. 5. vel*

6, vel

6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque prius, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulò calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & cereviſia ſaccharata, è farina avenacea cum cereviſia & ſaccharato, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere ſcil. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diæta, utrisque moderatis, tractari ſe patiatur; niſi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſvadeant.

Hæc ſanè, reclamante licet immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio, quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demum, me vitâ functo. Et licet non negem, multos regimine admodum oppoſito tractatos nihilominus convaleſcere, fatendum eſt tamen, (& ſanè dolendum etiam, ſi nobiscum reputemus, quàm omni prorſus periculo vacat ex ſua natura hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel à frigidiore tempeſtate, in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter ſupervacanea atque inutili) nuper celebrata ſervarentur. Quo nomine, ſi vel obſtinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini interceſſerit, tutius mihi videbatur ſanguinem detrahere; quod quidem, licet in hac ſpecie per ſe officiat (quantenus ſcil. & ſeparationem perturbat confunditque, & pabulum inſuper tum

puſtu-

puſtulis, tum tumori elevandis deſtinatum ſubducit) aliquantiſper tamen ſecuturum regimen calidius penſat, ac proinde hanc, quam non niſi coacti uſurpamus, Methodum, non usque adeò periculoſam atque ancipitem reddit.

Ex dictis (ut obiter attingam) facile erit, vulgare illud Problema ſolvere: qui fiat ſcil. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, ſi ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quam quòd ob rem domi anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii, Diaſcordii, Decocti C. C. &c.* uſum didicere, quàm in ſeculis *indoctioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cùm in ſingulis ferme ædibus repeퟗriatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione.

At ſi *confluant* Variolæ, periculoſæ plena res aleæ eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minus ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cùm intenſioris ſanguinis inflammationis proles ſit, major pariter adhibenda eſt cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſua natura majorem ſibi vendicet refrigerationem, quàm altera iſta; ad promovendam tamen faciei

faciei ac manùm intumeſcentiam, (ſine qua de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam, qùia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hac libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam, ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor, quo diluendæ ſunt Variolæ, ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyalismus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hìc in ejus locum, quæ per puſtulas fieri debuit, ſubſtituatur, (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in altera procedit) ſummoperè annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſia tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omninò deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur)

nun-

nunquam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ variolosâ jam putreſcente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta, per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi fortè (quod fit nonnunquam) manuum intumeſcentia, quæ ut ſerius quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardius recedit, ejus ſit molis ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc eſt, tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtenteтur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque; quæ, licet ob vim, quâ donantur, incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atq; eadem in hoc morbo adhibui, aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumq; ſatis benè dormiunt) cum mitius ferveat, minus hujusmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, efferàm nimis ſan-

guinis

guinis ebullitionem ac proinde Phreneſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cum non rarò juſto citius detumeſcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usq; naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hiſce propagatur, qui, licet vi medicamenti ita fortiter incraſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui ſolet, exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiiſſe. Propino ego utplurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥j. in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtillatitiâ ſolutam; quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi usque finem ſingulis noctibus propinentur, non modo incommodi nihil, ſed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut cenſeo, paulò temporius quàm aliter fieri ſolet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim obſervatu eſt in Variolis peſſimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Par-*

xyſmum

xyſmum veſperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliiſque ſymptomatis laceſſere, quæ ſi *Paregoricum* horâ ſextâ ſeptimáve veſpertinâ ſumatur, aliquatènus præcaveri poſſint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minus certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, naturâ, ut ſuprà oſtendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique conſtituente; ut nec hic *Ptyalismo*, ita neque iſtic *Diarrhœæ* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo ſit abſurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot mulierculaꝛum opera in ſiſtenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò ſecum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum ſpecie atque in *Diſtinctâ* diſcrimen apportare; neſciæ ſcilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam, ubi per puſtulas fit evacuatio, *hic* verò naturæ opus illam eſſe, morbo effugium quærentis. Miſsâ itaque Diarrhœâ, ϗ τῆ φύσει ex præcepto Divini ſenis συμπεράττων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi fuerint ablactati, eandem, quàm ſuperiùs Adultis, Diætam iſtis concedo.

Ultimis morbi diebus, cum facies ob puſtulas cruſtoſas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo perſæpe, tùm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt, quo tardius evaneſcant albi iſti furfures, quibus

bus ſe invicem pellentibus excipientibusque, poſtquam æger jam lecto ſurrexit ac mediocriter valet, paulatim ſuccedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum eſt ægro, ubi ob regimen moderatius puſtulæ minus exacerbatæ nullam qualitatem Cauſticam contraxêre.

Curatio Symptomatum.

Jam verò, licet Methodus hæc (ſi cautè ſcil. ac prudenter circumſtantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à natura abhorrentia atque periculoſa ſymptomata præoccupet, & ſecurum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen cauſa exorta ſint hæc, me nondum accerſito, neceſſe habeo in aliquibus, quæ hîc ſubnectam, aliâ viâ inſiſtere, eadem ut ſubmoveam atque debellem.

Inprimis igitur, ſi in *Diſcreto* genere ob regimen juſto calidius, & continuos ſudores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat, (puſtulis interim ſatis denſe ſe exerentibus) ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia; in caſu poſito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è veſtigio hauriendum præcipio; quod quidem ſomnum blandè conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem unà cum colore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtivè determinat. Quod ſi eò usque proceſſit malum hâc προφάσει ortum, ut ſudor, qui huc usque copioſè manavit, ſponte ſuâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehe-

menti queratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cum in propinquo mors ſit) ægro ſubveniri poſſe autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo, vel ſanguinem liberaliter extrahendo, corpusque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atque ἄτοπον videbitur, quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas nariumHæmorrhagias ſubitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus ſalvi evaſére. Illud inſuper eſt perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcirco inſtat mors, quod puſtulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum inſigni rubore, etiam animam agente ægro) ſed quòd facies non turgeſcat; ad promovendam verò hanc faciei intumeſcentiam, quicquid id demum eſt, quod ad ſanguinem contemperandum facit (Venæ-ſectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neceſſariò æquè ac Paregoricorum uſus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac ſi in qualibet *Phrenitide*, Variolis ſuperveniente, (cùm nullum hic ſymptoma frequentius occurrat) Venæ-ſectionem ſtatim ſvaderem, ſed in illa tantùm, quæ ideo accidit, quia facies non turgeſcit, in *diſtincto* ſc. genere, & puſtulis copiâ ſatis magna comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum uſum, ſanguis adeo efferus eſt, atque ultrà omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci poſſit.

Cum

Cùm enim ita ſe res habet, Medicus ad conſcientiam ſuam potius, quam ad incertam famam ſe componens, vel ſanguinem, ut ante dictum, detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere : Quod ut ſatis efficeretur, ſæpe mihi viſum eſt in tali agone phrenetico, ut æger lecto aliquantiſper exſurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter iſta verò, quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla, qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi aeris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauſerunt, adeoque felici errore ſalutem jam plane deſperatam conſequuti ſunt.

Unicam hîc loci hiſtoriam adſcribere non gravabor, quam ab eo ipſo accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Briſtolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipſo ætatis flore, circa mediam æſtatem Variolis correptus eſt, iisque paulo poſt Phrenitis acceſſit: Nutrix in urbem ingreſſa, interim ægrum ſuum aliorum curæ commiſit, mox nempe reditura. Verùm dum paulo diutius moratur, ægrotus (ut aſtantibus viſum eſt) interea moritur. Aſtantes & anni tempeſtatis, & habitûs ægri, craſſi ſcil. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto ſublatum ac nudum menſæ imponunt, linteo ſuperſtrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat triſtiſſimo ſpectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conſpecto,

ſubobſcura quædam vitæ indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum repoſuit, adeoque ſub manu conſilium capiens, ac neſcio quid ſatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco, ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta ſit & viſcida ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſariò in uſum trahatur, & ut ſæpe die nocteque ſyringâ in fauces ſedulò injiciatur, feriò imperandum. Componatur verò illud è Cereviſia tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Roſarum. Vel ſequens uſurpari poterit: ℞ *Cort. Ulmi* ℥vj. *Rad. glycyrrhiz.* ℥ß. *Paſſular. enucleat. n.* xx. *roſ. rubr. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ i ſs. *colaturâ diſſolv. Oxymel. ſimp. & mel. roſar. aa.* ℥ij. *Miſ. f. Gargariſma.* Quod ſi æger rite fuerit tractatus, *Ptyaliſmus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchre ſuo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit, ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſtupore obrutus, & ſpiritu fere undiquaque præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportune ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulò majori, ſc. *ad* ℥j ſs; quando, ob eximiam, quâ laborat æger, ſtupiditatem, minor doſis haud quaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet.

ciet. Sed neque huic remedio ſatis fidere poſſumus, atqui (quod vere dolendum) aliud adhuc certius deſideratur ad truculentiſſimum hoc ſymptoma debellandum, quod ſolum ac ſuo marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum ſpecie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* ante dicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati*, (quod alteri contrarium prorſus, videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hac neque alia Methodo quacunque, vel *mictum ſangvinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ ſuppresſione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam incesſit (à confuſione ſcil. magna & ſpirituum ἀταξίᾳ, ejusdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium acceſivi; ſed nihil æqua feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis terve cir-

cumambulaverit, mox urinam ſatis copioſe reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hìc poſſum compellare Medicos quosdam è familiaribus meis qui in hoc caſu ex meo conſilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercusſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium, quo iſta perſtant, continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depresſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio maliquidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur, quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra puſtularum retrocesſione invaluit, ex eo natum eſſe, quod qui earundem depresſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hìc præter morbi morem; Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpicantur, quia ſcil. puſtularum

eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud, quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtuliſque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum & viceſimum*, ſanguinem è brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam ſanguini impreſſerunr Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minus Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui poſt atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omninò ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus, quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt, aliiſque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam, qui antea pancratice valebant, poſtea cum humoribus calidis acribuſque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt Venæ-ſectionem Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro a *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & e lecto quotidie ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte facesſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ*, *fol. Verbaſci*, *Sambuci*, *Lauri*. cum *flor. Chamomillæ & Meliloti*,) in lacte coctarum, facile fugatur. Atque hæc de Hiſto-

ria & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos graſſatæ ſunt, quas, ut ab aliis ſpeciebus, quæ inſecutæ ſunt, dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua Annorum 1667, 68, & partis 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Varioloſâ* hac *Conſtitutione* dominabatur, & cum Variolis ingreſſa, ſtetit cum iiſdem, ceciditque; Ita ſe hic res habuit: Doluit æger in regione, quæ cordis ſcrobiculo ſubjicitur, nec ſuſtinuit, ut manu illa premeretur; quod quidem ſymptoma non memini me obſervaſſe in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc ſpeciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Peteshiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non rarò comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rarisſime, nunquam vero nigra. Æger in ſpontaneos eosque effuſisſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat, ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatis videbatur laudabilis, *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat, quàm poſt *διαφόρησιν*, de qua prius diximus. Si minus recte tractaretur hic morbus, diutisſime protrahebatur plerumque;

rumque; neque Criſi aliqua facta, nec ſponte more aliarum Febrium deſinens; ſed vehementibus ſymptomatis miſerum excrucians ad ſeptimanas ſex vel octo, niſi mors intercederet. *Ptyaliſmus* quandoque ſatis copioſus ſub finem accedebat, ſi nempe nulla inſignior præceſſerat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, ſi neque evacuationibus, neque uſu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra ſpem omnem fugam ſibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab iſta aeris Conſtitutione Epidemica pendebat, quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profecto dicta Febris, ſi non eadem plane eſſet, ejusdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis ſolummodo ſymptomatis iſtis, quæ eruptionis vel conſequentiæ, vel effecta erant neceſſaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quæ cordis ſcrobiculo ſubjacent, ſi manus admoveretur, linguæ item color, urinæ conſiſtentia, &c. Sudores ſpontanei copioſi ab initio oborti ubique reſpondebant. Propenſio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem aſſurgeret, ſe per *Ptyaliſmum* exonerandi, eadem prorſus erat atque in Variolis hisce, quoties ſcilicet *confluebant*. Cùm inſuper hæc Febris eo præcipuè tempore ſæviret, quo latiùs quàm unquam aliàs, quantum ego obſervavi, hîc locorum graſſabantur Variolæ, nemini dubium eſſe poteſt, quin ejusdem omnino ſint proſapiæ. Id certò ſcio, Phænomena practica omnia, quæ Curationem reſpiciebant, eadem planè fuiſſe in utro-

que morbo; exceptis iſtis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in iſto morbo indicabant, quæ, cùm nulla eſſent in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè conſtabat ex accuratisſimis illis obſervationibus, quas feci; dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi eſt venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi ſunt inviſa atque illi cui maxime, ſed ut hanc Febrim à cæteris diſtinguam) ut iſtam a ſimilitudine quam cum hac Variolarum ſpecie habet, *Febrem Varioloſam* inſigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen ſanus eâdem illam methodo debere curari facilè ſibi perſvaſerit, cùm in his mediantibus Abſceſſulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non niſi per Salivationem ejiciantur. Qui enim in morbi principio manabant *ſudores* profuſi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur deſignaviſſe, quam *Salivationem*, quam tamen ipſa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ ſæpiſſimè à radiis inflammatoriis per arterias meſentericas in inteſtina delatis, atque eadem ad excretionem ſolicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* uſu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob ſanguinis particularumque fervidarum orgaſmum, ut eventilentur ſatagentium,) vel immenſis etiam *ſudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur; quibus, cum ſymptomatici eſſent ipſi,

ipſi, *Salivatio*, quæ Critica alias erat futura, aliò derivabatur; ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui posſint; omnino animadvertendum eſt, quod in *Febre* illâ, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia, quæ à ſangvine erat ſejungenda, tantæ erat crasſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine præviâ Digeſtione, quâ ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſcil. ad hoc tempore,) idque vel διαπνοῇ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret atque ebulliret, neque ex altera ita parum efferveſceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit ad hujus ſecretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cùm ſubtilisſimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque, ubi ſummè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandula aut parte aliqua externa ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea

in

in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturæ machina, qua iſta, quæ carnibus infeſta ſunt, amolitur, ſicut *Febris* ejusdem eſt machina, ad difflanda ea, quæ ſanguinem male habent. Quo in caſu Medicorum eſt, evacuationem materiæ Peſtilentialis, quam per hos abſceſſus natura molitur, prout decet, regere; niſi fortè quis magis couſultum eſſe putaverit, aliam aliquam evacuationem ſubſtituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licet ea ſpecies ſit inflammationis pinguioris ac magis craſſæ, quæ per puſtulas ubique ſparſas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum* &c. Atque in hoc etiam caſu Indicationes Curativæ eò ſunt dirigendæ, ut naturalis per puſtulas evacuatio ritè adminiſtretur. Jam verò cum in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur craſſior illa materia, non niſi præviâ Digeſtione egerenda, ſicut in Febre ſuperiùs deſcripta, incaſſum Ebullitioni obſecundamus ad obtinendam hujusmodi Digeſtionem; quinimo è contra, haud leve eſt periculum, ne huic viæ inſiſtentes, ſtimulos addamus morbo, cujus *eſſe* in inflammatione plus ſatis violenta conſiſtit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis conſtituerit, quod in Febre Peſtilentiali & Variolis fieri cernimus, (utut rebus aliis poſteriori huic morbo reſpondeat,) neceſſariò in hoc ſtabit rei ſumma, ut ſedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi pro-

proponens ſcopum, hujusce Febris Curationem aggreſſus ſum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Ad ægrum accerſitus, mox ſanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præſertim verò provectior ætas, non contra indicaret; & Venæ-ſectionem inſuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam juſſi, niſi redeuntis ſanitatis ſigna aliter ſvaderent. *Curatio.* Diebus interjectis *Enema* è lacte & ſaccharo, vel ſimile injiciendum præcepi; præſcripſi & Julapium ſequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decurſum aſſumendum; ℞ *Aq. Portul. lactuc, fl. Paralyſ. an.* ℥ iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j *ß. Syr. Violacei* ℥ j. *Capiat* ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; ſerum lactis, Aquam hordei, & ſimilia ejus farinæ pro Potu ordinario concesſi; pro victu juſcula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* juſculis vero è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi, ne ſe in lecto asſidue contineret, ſed illo abſtineret bonam diei partem, idque quotidie; quando obſervaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatiſmo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpisſime Phlebotomiam ne hilum prodeſſe, dum interim æger lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores, quibus ſubinde diffluebat æger, ab hac me-

methodo refrigerandi, tum medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumpta à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magiſtra didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contra vehementius incaleſcere; ita ut non raró *Phreneſis*, *Petechiæ*, cæteraque peſſimi ominis ſymptomata mox hujusmodi ſudores exciperent, quæ non tàm a morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimode adverſari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectisſime ac maxime naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certisſimæ ac conſtantis Experientiæ teſtimonium, mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non ſuffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui ſudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle ſudores, qui à prævia Digeſtione humoris alicujus in ſanguine ſtabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoq; ut per διαφόρησιν elimінetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enim verò longe aliter hîc ſe res habet; æger enim à primo ſtatim morbi impetu in ſudores uberrimos ſolvitur, qui ſoli morbi hujus pars magna ſunt, & ſi Phænomenis omninò omnibus ſit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & ſanguinis æſtu, quam ab humore

humore aliquo deliteſcente, & poſt debitam Concoctionem e ſanguine per ſudores expellendo, pendere videtur. Quod ſi demus, hujusmodi humorem Digeſtione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorſum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis eſt noſtræ) plus nimio ſatagenti morem gerere, hujusmodi ſudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cùm non minus ſudores reſpiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, ſunt medicanda?*

Stante hâc Conſtitutione, accerſebar ad virum doctisſimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvvorthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effuſisſimis ſudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Conſentientibus aliis aliquot medicis, utrique noſtrûm familiaribus, Vena ſecta fuit, ſurrexit e lecto, abſterſo primum ſudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus uſus eſt, præſentisſimo cum levamine, multis malis atque periculoſis ſymptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo inſiſteret, intra paucos dies ſanitati reſtitutus eſt.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc ſæpisſime comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus ſum (cùm ſc. ab halitibus inflammatoriis e ſanguinis maſſa per Arterias Meſentericas in inteſtina excretis, atque eadem vellicantibus, illa naſceretur) nihil huic profluvio ſiſtendo æque conducere atque Venæ-ſectionem, & ſanguinis contem-

temperationem, *aquâ Hordei, ſero lactis* atque aliis ſupra nominatis procurandam.

Hæc ſanè Methodus optime mihi ceſſit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longe contraria incedentibus ſpectator interfuerim, adhibitis ſc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo ſæpe liberato, ita tamen, ut mihi ſemper videretur is non mediocre diſcrimen adiiſſe, nulla id ſvadente neceſsitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numeroſisſimæ ſcatebant; ſitis, quæ ut plurimum vix moleſtabat, jam intenſius urgebat; Lingua, quæ alias humida ſolebat eſſe, neque à ſanorum linguâ, niſi quòd, ut diximus, ſubalberet aliquantiſper, multum abhorrens, ſicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra ſæpe comparebat. Poſtremò illi ipſi ſudores, quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exacta enim per corporis habitum nimis larga ſeri copiâ, ſanguis humori iſtiusmodi ulterius ſuppeditando par non erat, cumque iſta qua dilui debuerat humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre obſervare ſolet; donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recens ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rarius etiam contingebat.

Jam

Jam verò ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eadem liberaliùs procedente tam maculas revera purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Oborta itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertuſa, nec injecto quæ fit Enemate; cum ab utraque periculum ſit, ne humor alio divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejusdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maximè 1668, *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Varioloſâ* adhuc regnante, forma tantùm diverſa, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cum enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus; cum interim ſanguinis maſſa, ope

Diarrhœa.

hujus diverticuli à malis, quos aliter radii iſti attuliſſent, effectibus integra maneat atque illæſa, nullo Febris viſibili ſigno exterius ſe prodente. Adhæc æger partes cordis ſcrobiculo accumbentens manu premi non tulit (quod quidem ſymptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Conſtitutionis* accidiſſe jam pridem oſtendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo ſæpenumero externe in Epigaſtrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apoſtemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuiſſe atque eſſentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-ſectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium uſus, quæ in *Febris Varioloſæ* curatione uſurpaſſe nos ſæpe diximus, in ſananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte ceſſit: Cum vero alia longe diverſa tractaretur, ſive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos ſc. mordaces iſtos ſuccos, qui inteſtina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritaſſe) ſive etiam Aſtringentibus; ex levi, ſua natura, morbo in exitialem ſæpiſſime evaſit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus ſatis teſtantur. Atque hæc dicta ſunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Conſtitutione* pendebant.

SECTIO

SECTIO QVARTA.

CAPVT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 1671, 1672, Londini.

INeunte *Auguſto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina ſine Dejectionibus*, uti etiam *Dyſenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, graſſari cœperunt. *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuiſſe Epidemicum animadverteram, hoc non obſtante, eo etiam anno, uti ſemper, intra *Auguſti* cancellos ſtetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perſeverabant, & *Dyſenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs ſpargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina iſta ſine dejectionibus penitus diſparebant, nec deinceps infeſtabant per ſequentes Annos, quibus vigebat hæc *Conſtitutio*, qua nihilominus Dyſenteriæ ἐπιδημικωτάτως ſæviebant. Cujus rei hanc ego cauſam fuiſſe arbitror, quod ſcilicet *Conſtitutio* iſta nondum ita perfectè in *Dyſentericam* tranſierat, ut ſymptomata illa omnia quæ Dyſentericos affligunt, in ſingulis valeret producere. Etenim inſequente Autumno cum jam redirent tormina, nullo non ſymptomate Pathognomonico ſtipatus inceſſit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus caſſa, & *Dyſenterias* jam memoratas, quæ ubiq; populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique 1669.

morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat, qui priorum alterutro laborabant, ſed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perſtabant; niſi quod nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc ſoluta alvo, nunc verò aſtricta; quæ cum illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dyſentericæ* nomine ab aliis diſtinguenda eſt; maxime cùm, ut mox docebimus, à *Dyſenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* iſtis caruerit, quæ in *Dyſenteria* indeſinenter moleſtabant, cæteriſque iis effectibus, quæ huic evacuationi neceſſario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dyſenteria* ad tempus ſe ſubduxit; *Febris* autem *Dyſenterica* magis graſſabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibusdam in locis impetebant.

1670. Anno verò ſubſequente vix dum ingreſſo, ipſo nempe *Januario*, ſucceſsêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos ſaltem infantes intactos ſinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* ſenſim invaleſcentes, ab illo tempore iiſdem ferme quibus inſurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* menſe evanuêre, non ampliùs viſi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Conſtitutio* hæc: niſi quòd proximo anno ea ipſa tempeſtate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac diſſiparentur.

Morbilli iſti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam ſternebant, quas ut à cæteris diſtin-

diſtinguam, ob Phænomena irregularia inuſitataque à me obſervata (quæ poſteà in earundem Hiſtoria tradentur) à præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longè diſtantia, *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio*, *Febres Dyſentericæ* prævalerent, Epidemice incurſantes; approximante verò Autumno. *Auguſto* ſcilicet, *Dyſenteriæ* poſtliminio revertebantur atque omnia pervaſtabant, etiam inclementius quàm prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dyſenterica Febris & Variolæ* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* Anni inſequentis, ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. 1671.
Dictæ *Intermittentes*, licet non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore obſervaſſe me memini, â quo ſcil. expiravit *Conſtitutio* iſta, quam ſibi adeò faventem illas habuiſſe ſupra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernalium*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo omnino evanuêre. Incipiente menſe *Julio Dyſentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationem, de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertiò regreſſa eſt, ſed contractior quàm anno ultimo elapſo, quo ad ἀκμὴν perveniſſe videbatur; ſupervenienti autem Hyemi tertium etiam ceſſit, *Febre Dyſentericâ*, & *Vario-*

lis reliquam eam tempeſtatem iterum contriſtantibus.

1672. Cum verò, ut jam monuimus, ſub ingreſſu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invaleſceret, *Morbilli* ſc. exoriente Anno 1670. *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines ſuos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hac inquam de cauſa remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm ſolæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex conſequenti graſſabantur, donec ſubintrante rurſus *Julio*, *Febres Dyſentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Auguſto Dyſenteriis* mox faceſſebant; *Dyſenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, ſed mitiora inſuper apportabant ſymptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque ſimul ſparſis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Exiſtimo quidem ego, *Conſtitutionem* aeris ad *Dyſenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam ſubminiſtraſſe facultatem, qua pari paſſu procedere valerent, ſecus atque iis annis, quibus *Dyſenteriæ Auguſto* menſe confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut ſolebat, *Dyſenterias* ablegavit, ſed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hîc etiam pro more ſuo, exulantibus *Dyſenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimo ſubſequente *Vere*, ut etiam *æſtatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum

Verum enimverò quando aſſero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non ſtatim dico, eum, qui pellitur accedit, morbum in ſolidum evaneſcere, at verò rarius invadere. Durante enim hac *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur etiam illa tempeſtate, qua cum minùs ei conveniebat: e. gr. *Dyſenteriæ*, etſi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortaſſe aut alium, licet raro admodum, *Vere* inceſſabat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certisſima eſt *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernalium Februarius*) *Febres Dyſentericæ* graſſabantur; Autumno vero jam ſe propiùs admovente, *Dyſenteriæ* (morbus, ſi accuratius loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem ſuccedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dyſenterica* & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem, ſed & ſubſequens etiam Ver, nec non æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio* à *Febribus Dyſentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quod ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos, *Augmenti ſc. ſtatus*, & *Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. indies magis ac magis Epidemicè graſſatur, donec ἀκμὴν attigerit ſuam, atque exinde iisdem fere gradibus decreſcat, donec

tandem penitus exoluerit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora ſunt omnia, ubi primùm ſe oſtendit: quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis Cataſtrophe tam ſunt benigna atque εὐφόρητα, quam patitur morbi natura, in quo fundantur; quod ſatis demonſtrant *Dyſenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Conſtitutionis*, ut mox fuſiùs declarabimus. Hujus *Conſtitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipſi ſervarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669, ſe latiùs diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego obſervaveram, eam anni partem, quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unice ac eadem prorſus fide, qua veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſvevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facile cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens; inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer ac frequens, cum æſtu & anxietate, non raro etiam

parvus

parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ aſtantes magnoperè perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſupra & infra erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidiſſe memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrime & facto quaſi agmine ſeſe obtulit.

Curatio.

Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientia edoctus, quod ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere ſatagit, cùm Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret, & novos inſuper excitaret tumultus: Et ſi ex adverſo medicamentis Narcoticis aliiſque aſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico viſceribus incluſo, bello inteſtino indubie conficeretur. Has, inquam, ob cauſas, media mihi via inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hac arte mihi à multis retrò annis comperta ac comprobata, toties quoties in ordinem coëgi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeo, ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu

ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepide exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſive injiciendis inſervit, donec quę per ſuperiora, quâ per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuo rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ, Violarum, Portulacæ, Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit: quanquam & citra ejuſmodi additamenta juſculum ipſum per ſe rem ſatis commode exequatur. Ita ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpiùs onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimonia ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in uſu eſt: ℞. *Aq. Paralyſ.* ℥j. *Mirab.* ʒ ij. *Laudani liquidi gutt.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc, quam propoſui diluendi humores via, multo tutius ac expeditiùs, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgo inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia ſuſque deque vertantur; hæc è contrà hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi mora, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facile

cile accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At vero diligenter eſt animadvertendum, quod ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquam multas continuatis, puta 10. vel 12. fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omisſis aliis quibuscunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantum exhibendum eſt urgentibus ſymptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ mane & ſero quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus quantumlibet Epidemicus, rarisſime tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos excesſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantisſimum illud ſubtilisſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu. Licet enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æque ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimia ſcil. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum. Quisquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quô cum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phænomena ſtudioſe collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atq; eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter acſi in aere peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quid-

dam,

dam, quod ſpecificam hujusmodi alterationem ſoli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dyſenteria partis Anni 1669. atque integrorum 1670, 71, 72.

VEntris *tormina ſine dejectionibus* initio *Auguſti 1669.* ut ſuprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dyſenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis acceſſit, nunc aberat. Dyſenteriarum per id tempus graſſantium torminibus dicta Ventris tormina omnino reſpondebant; atrociſſima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ vero ſequebantur Dejectiones vel *Stercoroſæ*, vel *Mucoſæ*. Pari paſſu cum *Dyſenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, ſed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos ſequentes hujus *Conſtitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm vero tormina hæc ſine dejectionibus neque naturâ ſuâ, neque illâ, quâ promptiſſimè ſopiebantur methodo, à *Dyſenteriis* multum disſideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè ſemper, *Autumni* initio invadere ſolere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cum vero annorum ſeries eidem Epidemicê producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore poteſt ferire; quin & circa *Veris* ingreſſum, fortè etiam maturius, (ſi nempe aura calidior intem-

intemperantiori gelu derepente ſoluto mox ſupervenerit) plures aliquot inceſſere. Unde, perpauci licet fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cum tamen id tempore ita alieno contingat, ſatis ſcio illã *Conſtitutionem* haud mediocriter huic morbo ſuffragari. Atque ita ſe res habuit per eos annos, quibus *Dyſenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoq; enim circa finem hyemis aut Veris initium, ut dictum, hic morbus hunc illumve vexabat.

Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos ſequitur totius corporis calor, (ut in Febribus ſolenne eſt,) atque hunc brevi poſt ventris tormina; iſta vero dejectiones: Sæpè vero nulla antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen ádeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depresſio cum dolore, quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtisſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hisce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iisdem admiſcetur; quo non obſtante, (modo frequentes ſint dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minus rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi unà manaret ſanguis. Interea temporis æger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, lingua ſubalbida quadam mucilagine dense obſita, &, ſi vehementiùs fuerit excalefactus, nigra etiam atque ſicca:

Pro-

Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm ſummos atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ diſcrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ſpirituum copiæ à crebris hiſce dejectionibus ante exhauriantur, quam peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hac vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptómata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cum corroſionis majorum aliquot vaſorum, quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque aeris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrænâ* inſanabili afficiuntur. *Aphthæ* inſuper exeunte morbo oris interna fauceſque ſæpenumerò obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque

que ſuo deorſum verſus affici videntur, donec in *rectum inteſtinum* malum omne detrudatur, & in *Teneſmum* deſinat; quo facto, longe ſecus atque in Dyſenteriis Dejectiones *ſtercoroſæ* vehementiſſimum inteſtinis dolorem inferunt, alvi ſc. fecibus teneriora adhuc inteſtina inter deſcendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucoſæ* eo tantum tempore inferiori inteſtino, *Recto* nempe, moleſtias creent, quo materia in eo ſolo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maximè *grandævis*, haud raró exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menſes aliquot ab eodem quandoque afficiuntur ſine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam deſcripſimus, affinitatem habeat *Endemia* iſta *Hybernorum Dyſenteria*, non ſatis ſcio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo ſe habeat *Dyſenteria*, quam jam depinximus, ſi ad illas referatur, quæ aliis annis infeſtabant, mihi pariter incompertum eſt; cum fieri quidem poſſit, ut variæ naſcantur *Dyſenteriarum* ſpecies, ut ſunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diverſis *Conſtitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diverſam ſibi ſuo jure vendicent. Neque eſt, cur hos Naturæ luſus hac in re tantopere demiremur; cum in confeſſo apud omnes ſit, quòd quo profundius in quæcunq; Naturæ opera penetremus, eo luculentius nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum noſtrum

lon-

longiſſimè ſuperant. Adeò ut quiſquis ille fuerit, qui in ſe receperit hæc omnia mente aſſequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis auſis excidet, neque voti per omnia compos reddetur: Convitia interim, (ſi quid judicando valet,) pro repertorum vel utiliſſimorum quam fecit ſemente, certò certius ſibi metenda proponet, idque eam tantùm ob cauſam, quod primus invenit.

Porrò obſervandum eſt, quod *Epidemici* omnes, ubi primum è Naturæ ſinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videntur inhæreſcere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occaſum vergunt, eò magis indies craſſi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicæ iſtæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Conſtitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omninò par eſt, ut eaſdem majori agendi potentia per ea tempora pollere exiſtimemus, quibus primum eruperint, quam poſtquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis menſibus, quibus graſſabatur *Peſtis*, nullo fere non die ejus contagio afflati, dum in triviis verſarentur, inopinantes extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtravit: Ex quo abunde conficitur, morbum hunc in ipſis incunabulis magis efferatum atque acutum fuiſſe, quam poſt principia, licet pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam ſc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis*

ris pariter, de quibus jam agimus, omnia univerſim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licet, ſi ad ægrorum numerum reſpexeris, latius indies malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant, quàm ineunte morbo; ſymptomata tamen ſub initio ſæviebant magis quam in *ſtatu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd quo diutius perſeverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invaſit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virum proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quæ illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſæ præſertim, & minores, & magis inſolentes. Quibus autem gradibus morbus in genere ſe promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemicâ* hâc *Conſtitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *ſtercoroſæ* magis eſſent quàm *mucoſæ*.

P Ut

Curatio. Ut ad curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſſa ſanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eo contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam, ut humores acres continuò infeſtantes expellant, mucus iſte, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſius, unà egeritur. Proinde ultrò ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſecta vena immediate revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hac itaque Methodo ſum uſus: Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſvaſi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurora Potionem hanc Cathارticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. Sennæ* ʒ ii. *Rhei* ʒ j ß. *Coq. s. q. Aquæ, Colaturæ* ℥ iij. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an* ℥ j. *m. f.* Potio ſumenda ſummo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato, ſoleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atq; acrioribus quibusque humoribus evacuandis ſit dicatum,

cum, attamen niſi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Roſacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admiſceatur, ut ad pleniorem Catharſin aſſurgat, in Dyſenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò ſatis eſt obvium, Medicamenta Cathartica etiam leniſſima, & tantum ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, ſpirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν univerſalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu, quo ſangninem ac humores commovent inter operandum; eapropter ſolenne mihi eſt *Paregoricum* temporius aliquanto ſubjicere, quàm poſt Cathartica conſuevimus, hora ſc. promeridiana quacunque, modò Catharticum ſuo defunctum munere videatur; quo ſc. quem concitavi motum denuò ſufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præſcribo, alternis ſc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam poſt ſingulas Purgationes, quo ſupra monuimus tempore. Hoc inſuper diebus à Purgatione vacuis tam mane quam ſerò exhibendum curo, quo ſc. ſymptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res eſt. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16. vel 18. in Aqua qualibet Cardiaca, pro doſi una.

Poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam per totum morbi decurſum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. ſcord. comp.* & his ſimilibus, ſubinde deguſtandum conceſſi: *Ex. gr.* ℞. *aq. ceraſor. nigr. & fragor. an.* ℥iij. *aq. epidem. ſcordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥j.

margarit. præparat. ʒj. ß. *Sacchari Cryſtalliniq. s. adde aq. roſarum Damaſc.* ʒß. (ad guſtum ſc. gratiorem) *miſc. f. Jul. de quo cap. coch.* iiij. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in ſenioribus ac Phlegmaticis uſurpavi, quo nempe ſpiritus magna Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſu venit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & micæ panis albiſs. an.* ℥ ij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& poſtea & ſ. q. ſacchari albiſſ. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cereviſiatum; vel, ubi dejectio virium id poſtulaverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ *ſs. ſimul coctæ*, pro potu ordinario frigidè aſſumebantur. Panatella item nonnunquam veſcebatur, nonnunquam juſculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulſi, quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, qui mihi hactenus innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod ſi morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui ſingulis diebꝰ mane, & hora ſomni, donec omnino convaleſceret; imò quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octava quaque hora, *i. e.* ter ſpatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore doſi quàm ſupra recenſui, nempe ad gutt. xxv, ſi prior doſis fluxui cohibendo haud par fuerat. Inſuper *Enema ex lactis vacc.*

librâ

librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. ſeſquiuncia ſing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde ſequuturam comminiſcantur inexperti,) licet plures noverim, qui in morbo contumaciori idem ad ſeptimanas aliquot continuas quotidie uſurpaverint. Hîc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantum aſſurgat, ſatis erit ut (Phlebotomiâ ac Catharſi fortiori omiſſa) *Rhabarbarum* ſolum ſingulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒ ſs. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum ſ. q. Diaſcordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ij; noctibus autem inſequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeatæ* ℥ j, *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Diætam interim obſervando, qualem in curatione Dyſenteriæ ſuprà deſcripſi, atque etiam ſingulis diebus ſi opus fuerit, clyſterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica inſtantia (neque enim pluribus Convaleſcentium exemplis, nulla cogente necesſitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam a me propoſitam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione inſignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris domeſticis, durante hâc Conſtitutione *Dyſenteria* acutisſima laborans, me in ſubſidium accito, ipſisſima hac methodo reſtitutus eſt.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo

erant tractandi; ſanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. g. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni ſuffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, uſu mihi erat, hanc ad normam ſimpliciorem præparavi: ℞ *Vini Hiſpanici* ℔ j. *Opii* ℥ij. *Croci* ℥j. *pulv. Cinnamomi, & Caryphyllorum an.* ʒ j. *infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat; Colatura ſervetur pro uſu.* Hanc noſtram præparationem *Laudano* Officinarum *ſolido* anteferendam virtutibus quidem non cenſeo, ſed ob formam ſaltem commodiorem, & majorem Doſis certitudinem, eidem antepono; cùm ſcil. Vino, Aquæ Diſtillatæ, aut liquori alii cuicunque inſtillari poſſit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, DEUM Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par ſit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miſeriarum ſolamen, conceſſiſſe, quàm ſunt *Opiata*, Medicamenta ſcil. ab aliqua *Papaverum* ſpecie deſumpta. Et quamlibet ſint nonnulli, qui credulis perſvadere velint, omnem fere Narcoticorum, *Opii* præſertim ipſius, virtutem ab artificioſa ac debita, quam ſoli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientia judice certaverit, & tàm ſimplicem ſuccum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti obſervatione in uſum frequenter revocaverit, nullum fere diſcrimen intercedere

cedere comperiet,& mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipſius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali ſolertiæ deberi certò ſciet. Quinimò ita neceſſarium eſt in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut ſine illo manca ſit ac claudicet Medicina; qui verò eodem inſtructus fuerit, majora præſtabit, quàm quis ab uno Remedio facilè ſperaverit. Rudis enim ſit oportet, & parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem ſopori conciliando, demulcendis doloribus, & DiarrhϾ ſiſtendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii inſtar *Delphici*, accommodari poſſit, & præſtantisſimum ſit Remedium, Cardiacum unicum penè dixerim, quod in rerum natura hactenus eſt repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dyſenteriæ* in genere. Obſervandum eſt autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis ſubtilis, uti dictum, ac ſpirituoſæ eſſent, quàm quæ ſequentibus annis infeſtabant, idcircò non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis, quæ tàm ſanguinem diluebant comtemperabantque, quàm acres iſtos humores, qui ex eodem in fiſtulam inteſtinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno, quo *Tormina ſicca* & *Dyſenteriæ* invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante: donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus, cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita verò proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapſa hora una aut altera, eundem ingeſto affatim liquore diluendam, ut in *Cholera morbo*, factitâram; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem qua illic copia frigide propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec alia re quacunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam. Hoc labore exantlato, & transmiſſo ſero lactis omni (quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſua in madorem ſolvebatur (a ſero lactis ſanguini immixto,) quem ad horas 24. continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies três vel quatuor, poſtquam e lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujusmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri, quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobiliſſi-

liſſimum D. D. *Henricum Hovvard*, a S. Maj. Regia *Britannicâ* ad *Moroccenſem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſius retulit, obſervavit *Dyſenteriam* per ea tempora, uti ſemper, Epidemicè graſſari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem, quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ*, quam aliis in locis, ſive *Noſtrates* eſſent ægri, ſive *Mauri*, dicta Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortuna in eandem diſſitiſſimi incidimus. Profitebatur autem, optimè iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio ſubmerguntur *Dyſenteriæ*. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe, ut in calidiori iſto Climate longè rariùs ſucceſſu careat hæc Methodus, quàm in noſtra *Britannia*.

Primo illo Autumno, quo vigebat hæc *Conſtitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatisſimus, *Dyſenteria* acutisſima laborans, me quem conſuluit ſvadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè ſanatus eſt; poſt tertium ſcil. quartumve Enema, dum lecto aſſiderem, & Tormina & Dejectiones ſanguineæ evanuêre; nec qualibet re alia præter lecti ad dictum ſpatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad ſanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem poſtea alios quamplurimos hoc malo affectos reſtituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem ſpes fefellit.

Jam olim diximus, quod ſæpenumerò hic mor-

bus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum verſus afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum aſſidua deſidendi cupiditate, qua nihil præter Mucoſum quiddam & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget vel quavis Methodo prædicta, vel Clyſteribus, Abſtergentibus, Glutinantibus atque Aſtringentibus, quæ pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus injici ſolent; vel etiam Fotu, Inſeſſu, Suffumigiis, ac Suppoſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, ſed ex illo potiùs, quod *Inteſtina* quibus gradibus vires reſumpſerint, iiſdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſedibus mucoſam illam materiam, qua ex naturæ providentia inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta, quò poſſit, aliorum inteſtinorum exemplo, jam fatiſcentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea ſola præſtabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata ſunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid ſit, contactu moleſto debilitatem magis adferet, quam robur ſubminiſtrabit. Tolerandum itaque eſt ægro, donec Diæta Analeptica & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingeſto, revocari poſſint vires; quibus redeuntibus, pari paſſu ſuaque ſponte proripiet ſe hoc *Teneſmi* ſymptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt raro admodum,

dum, ut *Dyſenteria* ſub initio non rite curata, particulare ſubjectum ad annos aliquot diſcruciet, integra ſanguinis maſſa Craſin quaſi Dyſentericam jam indepta, unde acres calidique humores inteſtinis continuò ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicina, quæ per tres annos hujus *Conſtitutionis* poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quamplurima eſſet experta, antequam ad me accederet, Venæſectionem tantùm, misſis cæteris præſidiis quibusque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud, quod poſt ſingulas vices magis ac magis auctum ſentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt.

Antequam finiam, hoc eſt notandum, quòd tametſi in his annis, quibus Dyſenteriæ adeò Epidemice graſſarentur, evacuationes priùs memoratæ prorſus neceſſariæ erant, antequam ad uſum Laudani deventum fuiſſet; attamen in *Conſtitutione* quavis huic morbo minùs faventi, iſtæ tutò omitti posſint, ac curatio compendioſiori viâ, ſolo nempe uſu Laudani, abſolvi, eo quem deſcripſimus modo. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua partis An. 1669, *atque integrorum 1670,71,72.*

EO ipſo tempore, quo ſæviebat *Dyſenteria*, & *Febris* quædam illi ſimillima, quæ Dyſentericis accidere ſæpè ſolebat, unà exorta eſt; quæ quidem non eos tantùm, quos jam ſauciaveriat Dyſenteria, ſed ab illa prorſus immunes, (niſi quod ſubinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc ſine illis, paterentur ægri) pariter inceſſit: Easdem enim ubique προφάσεις ſeu cauſas manifeſtas & apparentes habuit, quas *Dyſenteria*; eadem etiam per omnia ſymptomata, quæ Dyſentericorum Febrem comitabantur. Ita|ut, ſi evacuationes per alvum Dyſenteriâ laborantium excipias, & quæ ab iſtis neceſſariò pendebant ſymptomata, dictaFebris ejusdem prorſus naturæ cum ipſis Dyſenteriis videretur; & deinceps per hujus*Conſtitutionis* decurſum omnem, parem cum illis ſubiit ſymptomatum quorumlibet alterationem, eisdem ſcilicet differentiis, quoad Augmentum, Statūm & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dyſenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dyſenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maximè, quibus invaſit,) vel iſta ad eam poſt accedebant, ſæpiùs verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Conſtitutionis* prægreſſæ copioſisſimi erant, ut ſupra notavimus, in hac rari ac parci, ſed Capitis dolor in hac quàm in illa ſpecie

imma-

immanior: Linguæ ægrorum, licet humidæ atque albæ, ut in altera ſpecie, craſsâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior, quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen juſto calidius amplius infirmârat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis aſtringentibus priùs fuerint coërcitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujusce Febris *κριτήρια*; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aëris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejusdem ſtatu. Sed ut hæc clarius intelligantur, cùm hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum eſt itaque, quòd, licet aëris *qualitates manifeſtæ* non eam vim cuilibet *Conſtitutioni* imprimant, ut cauſæ ſint Epidemicorum, qui ad illam proprie referuntur, Producti-

væ,

væ, (cùm a recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant iſti,) pro tempore tamen in eos habent poteſtatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifeſtæ, vel adverſantur; *Univerſalis* autem *Conſtitutio* eadem prorſus manet, ſive eam promoverint iſtæ, ſive quadantenus retardarint. Unde etiam eſt, quòd, cùm varii Epidemici in eandem incidant *Conſtitutionem*, hic aut ille morbus particularis ea potiſſimùm tempeſtate ſe exerat, ad quam ſenſibiles aëris qualitates eundem deſtinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem ſc. diverſæ ſubſequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa ſit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* menſe potiſſimùm ſæviat, cujus initio plures hominum catervas ſimul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus inſignitur, rurſus invaleſcenti decedit, & parcius infeſtat, ut quilibet ſemper annus ſatis docet. Excalefacta enim â prægreſſa æſtate hominum corpora Febres, *Conſtitutioni Generali* propriæ quæ ſunt, promptiſſimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus*, faſces reſumit, iſtis omninò recedendum eſt.

Sicuti verò nominatæ *Febres* ſenſibili aëris Qualitati acceptum referre debent, quòd jam hoc menſe exoriantur; ita etiam ſymptomata varia, à ſua natura, quatenus ab ejuſmodi *Conſtitutione* Generali pendent, prorſus aliena, à manifeſtarum qualitatum, quæ in illum incidunt *menſem*, peculio

ſumunt

ſumunt mutuo. Hinc eſt, quod quibus annis dictæ Febres hoc menſe turmatim ingrediuntur, variis ſymptomatis novis ſtipantur, præter illa, quæ eis ſunt propria, quatenus ab ejusmodi *Conſtitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipſæ maneant, licet apud vulgus ob *φαινομένων* diverſitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantùm ſeptimanas perſeverant ſymptomata hæc magis peculiaria, quibus elapſis propria ſolummodo ſymptomata, quæ eis accidunt, quatenus Febres ſunt *Stationariæ* talis *Conſtitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dyſentericis* menſis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginoſa, cum magna in Diarrhœam propenſitate ſub morbi finem, continuò obſervabantur: In *poſteriore*, doloris ſenſus in partibus corporis muſculoſis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium inſuper inflammatio, mitior tamen quàm in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre ſpecifica* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem reſpectu tantùm qualitatum ſenſibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improviſa verò ſubitaneaque harum Febrium circa dicti menſis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium ſymptomatum facies (licet neque ſpecie diſtarent, neque methodo medendi, quam poſtulabant, à Febre illa, quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus ſatis evincunt, quàm ſit difficile, cer-

tam Febris ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licet eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio, ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis tempora eæ tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſióra, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum, ad quos ipſa pertinet.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc, quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſupra dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quòd ſe paululùm ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Conſtitutione.*

Curatio. Pro hujusce *Febris Curatione*; cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis, quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur, ſanatos iri ægros meos, ſi evacuationem illam quadantenus imitarer, qua natura materiam illam corroſivam atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum

quoad

quoad Venæ-ſectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggreſſus ſum, quam in Dyſenteriæ curatione ſupra fuſius deduximus; Niſi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hic juvare, ſed & obeſſe deprehenderim, (ſecus atque in *Dyſenteria*) cum ab his detineretur materia illa, quæ Catharſi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & ſimilibus ſub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cereviſia tenuis parum tepefacta: Poſt celebratam verò ſemel iterumve Catharſin, nulla ſuadebat neceſſitas pullorum carnibus, aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, ſi alii viæ inſiſteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interpoſito ſemper die morbum abſolvit; neque tamẽ perpetuum id fuit, ſed aliæ inſuper nonnunquam inſtituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc eſſent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardius convaleſceret (quod *Hyſtericis* frequentiſſimè accidebat,) *Laudano* in parva doſi exhibito eaſdem reſtaurare, & ſpiritus transfugos ac diſſipatos in deſertas ſtationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam, neque unquam præſcripſi, niſi biduo triduove à poſtrema Catharſi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandoſque ſpiritus faciebat, atque auræ liberior uſus mox ut Febris receſſerit.

Anſam autem ad praxin hanc inſtituendam hinc primùm arripui; quod nempe, naſcente fermè *Conſtitutione* hâc, dum irrequieto ſolicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad ju-

venculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbiſſimo ſincipitis dolore ferè enectam, aliisque ſymptomatis, quibus *Febrem Dyſentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo, quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, faſſa eſt ſe à *Dyſenteria*, quæ tum ubique ferè graſſabatur, à quatuordecim retrò diebus fuiſſe liberatam; cui ſive ſuâ ſponte diſcedenti, ſive medicamenti ope depulſæ protinùs ſucceſſit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectiſſimè occurrere poſſe conjectabam, ſi *Dyſenteriæ* loco aliam evacuationem ſubſtituerem, ejus ſimillimam, quâ præclusâ Febris oborta eſt; ac proinde methodo ſuprá laudatâ eandem reſtitui; Atque huic quidem ſe promptiſſimè dedebant hujus *Conſtitutionis* Febres. Semper enim rebar, non ſufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, [cùm ab imperitiſſimarum muliercularum temeritate ſanentur nonnulli,] ſed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quaſi ſuopte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672 Vir Nobiliſſimus, ac Prudentiſſimus Dominus Comes *Saliſburienſis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non ſolutâ, accerſiri me juſſit, & Methodo propoſitâ ſanitati redditus eſt, neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc ſtaret Febris.

In Adoleſcentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus

bribus Phreneticorum more, ſed quaſi ſtupore, ad *Carum* pròximè accedente,perculſi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui ſub morbi principio in ſudoribus quoquo modo extorquendis operam inauſpicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his ſublevandis par tunc temporis eſſem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in ſuppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Conſtitutionis* poſſunt ſufficere.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

Sub initio *Januarii* 167$\frac{0}{1}$ [ita ut ſolent præmaturè] *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque indies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tandem *Julio* ſequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego hiſtoriam [cùm omnium, quos hactenus vidi in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur,] certam atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis conſignabo.

Ortum habet hic morbus, atque occaſum temporibus ſupra notatis. *Infantes plerumque* aggreditur, omnesque adeò ex illis, iisdem mœniis concluſos. A rigore atque horrore, caloriſque & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ægritudine, ſiti, inappetentia, lingua albâ, [non verò ſiccâ] tusſiculâ, capitis atque ocu-

orum gravedine, & ſomnolentiâ perpetuâ ſtipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis ſtillat humor; atque hujuſmodi lacrymarum in oculos effuſio certiſſimum eſt ſignum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etſi in facie, exanthematum ſpecie hic affectus ut plurimùm ſe prodit, in pectore tamen non tam exanthemata, quàm maculæ latæ & rubræ ſuperficiem cutis non ſuperantes, conſpiciuntur; ſternutat æger tanquam à ſuſcepto frigore, intumeſcunt palpebræ (paulò ſc. ante eruptionem,) vomit, ſæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris ſubviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum ſolito ſunt moroſiores. Ingraveſcunt ut plurimùm ſymptomata ad *quartum* uſque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ, interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè abinvicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licet oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò ſolam occupant, ſenſim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias ſe diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla

nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem transgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi; Tuſſicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt, emorientibus poſtulis, ruptâque cuticula, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latiſſimæ fiunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ ſunt prorſùs, facie atque artubus, quandoque &toto corpore quaſi farina conſperſis; particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſta diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquamularum forma decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (a ſpacio, quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licèt revera illum curſum a natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata, quæ iisdem recedentibus ſuperveniunt, ex eo nata autumat, quod juſto citius ſe intrò *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè ſomnus poſſit obrepere. Infantes præſertim ſub regimine calidiori, aut qui calidioribus uſi ſunt medicamentis ad promoven-

dam Morbillorum eruptionem, huic malo ſunt obnoxii, quod Morbillis jam faceſſentibus ſe oſtendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quam aut Variolæ ipſæ, aut ſymptoma quodcunque ad eum ſpectans morbum; licet omni prorſus periculo vacent *Morbilli*, ſi modò peritè tractentur. His etiam non rarò accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum ſtatim excipit, vel etiam ad plures ſeptimanas excurrit poſt morbi, omniumque ejus ſymptomatum fugam; haud ſine magno ægri diſcrimine, in quo abhinc ortâ ſpirituum profuſione continuâ, verſatur. Aliquando etiam poſt regimen intensè calidum Exanthemata liveſcunt primò, mox nigreſcunt; id verò *Adultis* tantùm contingit, de quibus conclamatum eſt, ubi primùm nigredo iſta conſpicitur, niſi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutum ſubveniatur.

Curatio. *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cũ *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta & regimen calidiora periculi plenisſima ſunt, utut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Feliciter præ aliis mihi cesſit methodus illa, qua æger ad dies binos ſolùm ternosve ab eruptione lecto adſtringebatur, quo ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile ſeparabiles, à quib9 offendebatur, per cutis ſpiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus

tus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo ferè aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui; ut etiam eclegmate aliquo eundem ſcopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipſo morbi inſultu per totum ejus decurſum exhibendum curavi. E. gr. ℞. *Decoct. pectoral.* ℔ jſs. *ſyr. violac. & capill. Veneris an.* ℥jſs. *miſ. f. Apozema. Capiat* ℥iij. *vel* iiij. *ter vel quater in die.* ℞. *ol. amygdal. dulc.* ℥ij. *ſyr. violac. & capill. Ven. an.* ℥j. *ſacchari cand. albi q. ſ. miſ. f. eclegma, de quo ſæpius lambat, præcipue quando tusſis urget.* ℞. *aq. ceraſor. nigr.* ℥iij. *ſyr. de meconio* ℥j. *miſ. f. hauſtus, ſumendus ſing. noctibus.* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici doſis, pro ratione ſc. ætatis.

Rarisſimè perit, qui hoc utitur regimine; nec præter neceſſaria atque inevitabilia morbi ſymptomata novis inſuper malis atteritur. Tusſis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil eſt periculi, niſi morbo jam prætergreſſo; cumque adhuc per ſeptimanam unam aut alteram perſiſtat, auræ liberioris uſu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo ſponte ſua & paulatim decreſcit & tandem fatiſcit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis juſto Calidiorum uſu, poſt eorum diſceſſum (quod valde eſt familiare) Febre vehementi atque *Dyſpnœa* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, felicisſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio ſecui, eductâ ea ſan-

guinis quantitate, quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur; cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tùm etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quam ex adultorum extrahatur. Et profectò ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibusdam, quæ infantibus accidere ſolent, omiſſa Phlebotomia certò mederi valeamus. Exempli gratia, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, (cum Gingivarum intumeſcentia doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde

etiam

etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuscunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium, quod adfert Venæ ſectio Infantum *Pertuſſi*, (quam Noſtrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre*, *Dyſpnœa*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quamplurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminuata paulatim vi, ſe-

quenti *Julio* planedeſiit; nec eſt reverſus per omnes annos, quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quod inſequenti Vere, nonnullibi, licet rariùs, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

MOrbilli prædicti, (quod jam ſupra innuimus,) *Variolarum* ſpeciem ab illa, quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio ſcil. *Januarii* 16$\frac{69}{70}$; quæ licet non usque adeo Epidemica atque ipſi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus, quo dominabantur, atque iis etiam fatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicisſimi, graſſantibus; *Hyeme* verò, *Dyſenteriis* aliena tempeſtate presſis, denuo recrudeſcebat hæc de qua agimus ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quòd poſtremo, quo illa vigebat, *Autumno* Anno ſcil. 72, (langueſcente jam iſta *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcentes ſegnius promovente) *Variloæ* præter ſolitum hoc quoque tempore graſſabantur, atque ita pares *Dyſenteriis* concurrebant, ut haud facile eſſet dictu, quis morbus plures occuparet; licet, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dyſenteria* adhuc videretur. Quin & hæ

hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant, donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel transgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus: haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam-plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre, quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermisſis iis, quæ cum Variolis ita prolixè ſupra deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantum à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quod cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius viſebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licèt rarius, ægrum etiam paucisſimis notatum puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas ad *Confluentium*

natu-

naturam propius accedere, atque *inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quam quæ in *Diſtincto* Genere uſu venire ſolet.

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelate* quidem denſioris, nullo ferè viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas ſparſæ, in femoribus præcipuè, veſiculæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſrupta ſubinde pellicula copiosè effluebat, ſubjecta carne nigredine & Sphacelo quaſi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe, quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$ accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribns Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens, tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc

hæc alba brevi poſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtula ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cumque in alia Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturius præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demum elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quod qui lethalibus iſtis veſiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe, quo hæc ſpecies invadebat, accidiſſe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifeſta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Puſtulæ & efferatiores, & mole longè minores, ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Eryſipelate* quis eas diſcreverit, vel etiam à *Morbillis*, niſi quod hi ex die Eruptionis, & aliis ſignis in hiſtoria morbillorum ſupra recenſitis, certo innoteſcant. Puſtulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, tœdioraque ſtigmata inurebant cuti.

Operæ

Operæ pretium eſt & illud adjungere, quòd durante hâc anni *Conſtitutione*, quâ tàm Epidemicè ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiori provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſſe ſtipatas; poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſc. 1672, miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum & *favorum* ſimilem accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturеſcentibus eſt proprius; ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno benignæ plane eſſent & boni moris, habita generis ratione. Quo non obſtante ſatis liquebat, illas ad aliam prorſus Claſſem relegandas eſſe, ex puſtularum nimirum exiguitate, tam eximia ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob cauſarum Differentiæ cujuslibet ſpecificæ, qua immergimur, ignorantiam, impoſſibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Conſtitutio*, contradiſtinguuntur; mihi tamen liquido conſtabat ex ſingulis Phænomenis, *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuiſſe, ac proinde omnem medendi rationem in eo ſtare, ut pluribus adhuc repagulis ſiſteretur effrænata ſanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (poſt *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo ſc. ægro uſum liberaliorem liquoris

quoris alicujus, qui non eum excalefaceret, ſed potius fervidiſſimum illum æſtum [quo hic morbus, puſtulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit] illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane ſc.* & *C. C. C.* exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hìc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis una ſimul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando reſpondit; nec eo tantum profecit ingeſti liquoris copia, quo inſignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, reſtingueret, ſed quatenus Ptyaliſmum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri, ſi æger nimio æſtuaret calore. Præter hæc omnia, ſæpenumero ita bene ceſſiſſe liquores hoſce affatim hauſtos obſervavi, ut eorum uſu *Variolæ*, quæ cum peſſimis *Confluentiæ* ſignis exibant, progrediente morbo *Diſtinctæ* ſint factæ; puſtulæ quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuiſſent, flaviſſimæ comparerent; pro efferatis inſuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imo vero & ſuadet, ſi nempe tempore non ſolito iſti fluant. Etenim non jam alia de cauſa periclitantur fœminæ, niſi quod ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, qua data porta ruat, naturæ ductus ſequens; præſertim ubi noxia

Cura-

Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejuſdem fluxum cohibet, tum puſtulis, tum faciei manuumque tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cum ex adverſo remedia calidiora, licet ad hunc ſcopum rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi eſt, quam plurimas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto miſellas certiùs peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum unà tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetaque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importune urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi

Lactis

Lactis & Aquæ uſum à me præſcriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberalius adhuc indulgendum cenſuerim? quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cum appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimusque, Dominus *D. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicisſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſatis bene reſpondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens aſſenſit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipſa ſibi gratisſimos, & tàm ad ſalivam facere, quam ad refrigerium & refectionem ſæpè affirmabat. Cum verò jam indurari facies cœperit, & cruſtâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pesſimo *Variolarum* genere malè olebat, intromittendis ægræ noſtræ metuentes, vini Canarini ſemicocti cochlearia paucula, ſemel in die aſſumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam perſentiſceret, conceſſimus. Pauculis hisce, niſi quod hauſtulum etiam *Paregoricum* horâ ſomni quotidiè imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis ſymptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies manusque ſatis intumeſcebant; puſtulæ, quantum tulit morbi ſpecies, ſatis magnæ erant; Salivatio copioſa & facilis ad metas usque; poſtremò, quantumlibet puſtulæ, quæ faciem obſidebant, cum matureſcerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flaveſcebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* ſpecies, huic *Conſtitutioni* peculiaris, alias aliarum *Conſtitutionum* ſpecies ſuperaverit, cum tamen *Diſcretæ* eſſent Puſtulæ, vel ſaltem *paucæ*, docuit experientia, non opus eſſe tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerenda; ſatis autem fuit, ut æger pro ſitis modo atque imperio cereviſiam tenuem potaret, juſculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo coćto ſubinde veſceretur; & ſi ex Ephebis exceſſerat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cum vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, aſſumeret. Neque aliud quicquam tentabam (niſi quòd ægros lećto addicerem) ubi puſtulæ *raræ* comparebant. Atque hâc ſola Methodo Chariſſimus mihi filius, *William Sydenham*, diſtinćto hujuſcemodi Variolarum genere laborans menſe *Decembri* 1670, favente Numine reſtitutus eſt.

De Variolis hujus *Conſtitutionis* nihil ſuperaddam, cum jam aliam ſpeciem fuſius traćtaverim, à quibus hæ in eo tantum diſcrepant, quod naturæ ſc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde ſequitur, diligentiorem adhuc operam fuiſſe navandam, ut reſtingueretur intenſior iſte calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAPUT VII.

Colicæ Bilioſæ An. 1670, 71, 72.

PEr omnes hujus *Conſtitutionis* annos, cum ſanguis ad humores cholericos fervidóſque in viſce-

viſcera deponendos propenſior eſſet, *Colica Bilioſa* præter ſolitum plures invaſit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi ſit, cum tamen ab eadem ſanguinis indiſpoſitione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique, qui tum graſſabantur, vel eo nomine hîc mihi venit tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem plane præceſſiſſe ſymptomata Febrilia, quæ *Dyſenteriam* per illa tempora regnantem præcedere ſolebant; atque eundem etiam aliquando (quod ſupra notavi) *Dyſenteriam*, quæ poſt diuturnos cruciatus ægro tandem valedixiſſe videretur, fuiſſe inſecutum. Ubi vero *Dyſenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum ſolebat deſinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioſo præditos, æſtate præſertim adoritur. Inteſtinorum dolor atrociſſimus eſt, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitoſiſſimi committuntur, maximê intolerabilis. Inteſtina nonnunquam quaſi injectâ faſcia conſtringit, nunc in punctum contractus quaſi terebello perforat: ſubinde remittitur dolor, mox recrudeſcit Paroxyſmꝰ, quem æger præſentiens, vultu miſerabili atque ejulatu ceu præſentem exhorret, & averſatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progreſſu; neque tam crebra eſt vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eò obſtinatius in puncto figitur, vomituritio ſuccedit frequentior,

& major alvi Adſtrictio; donec tandem ab ineluctabili horum ſymptomatum vi *totalis Periſtaltici inteſtinorum motûs inverſio* (niſi maturiùs quis tulerit ſuppetias) atque *Iliaca Paſſio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* ſtatim tranſeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fecibus, per omnem inteſtinorum ductum ſurſum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, ſincera ſi fuerit atque ἀμιγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut inſoliti cujusdam coloris ſpectatur.

Cum ſingula hujus affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo ſive humore, ſive halitu, è maſſa ſanguinea in inteſtina excuſſo, naſci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc eſt, ut ſc. evacuetur dictus humor, tàm *Antecedens* in venis, quam *Continens* in viſceribus concluſus; altera verò ab hac, ut Anodynorum uſu & compeſcatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitiſſimus dolor.

Curatio. Sanguinem itaq; è brachii venis paulò liberalius educi (ſi nempe id fuerit hactenus intentatum) & poſt horas 3. vel 4. Anodynum exhiberi curo. Poſtero die Catharticum aliquod Lenitivum præſcribo, interpoſito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Obſervandum eſt autem, quòd ſi malum hoc ſive Fructibus Horariis nimis avidè ingeſtis, ſive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem ſuam debeat, unde ſcil. ſucci pravi corruptique primum in ſanguinem tranſmittebantur, atque

ex

ex eodem poſtliminio in viſcera; rebus, inquam, ſic ſtantibus ventriculus ante omnia eluendus eſt Lacte Cereviſiato affatim hauſto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die primum vena ſecanda, & in cæteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At verò cum & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam inteſtina ad inverſionem quaſi feruntur, Catharticorum operationi obſiſtant, intendendæ ſunt eorundem vires, neque Leo ſubere excipiendus; fruſtra enim mitius Catharticum exhibueris, niſi fortè æger alvo ſit facilè ſolubili, quod diligenter inquirendum eſt: Cùm enim hujusmodi medicamen viam ſibi facere per inteſtinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum ſcilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infuſione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua diſſolvi poſſunt *Manna, & Syr. Roſaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minus exagitet & commoveat: Cum tamen ſive ob ægri averſationem medicamenti formæ liquidioris, ſive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ neceſſariò in ſubſidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris ſemper placuere, utpote certisſimo pede quam cœperunt viam inſiſtentes, tum in hoc caſu, tum in aliis plerisque. Ubi verò tanta eſt ſive Ventriculi debilitas, ſive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ posſint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapſis *Catharticum*, eo temporis ſpatio interjecto, ut *Catharti-*

cum à Narcotico tanto diſtet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam ſufficiant, ut ſuam demum exerat operationem, ceſſante altero. Licet *Catharticum*, modo id posſit fieri, diu poſt *Anodynum* reſtiſſimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc aſſumpto, alvus iſti ægrius reſpondeat, atque non niſi operoſiùs ſolvatur.

Cum autem hîc, uti in aliis pleriſque morbis, in quibus indicantur *Narcotica, Catharticum* ſemper dolorem intendat (ſaltem finititâ jam operatione, quà quidem vigente minùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco ſolenne mihi eſt *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & ſerò quotidiè hauriendum impero, ſpatio ſc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem conſopiam, donec Catharſis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharſi* humorum ὀργασμὸν compeſcere (quod jam ſolum reſtat agendum) *Anodyno* mane & veſperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam ſæpius aliquando eſt repetendum; nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores ſedare poſſe niſi Doſi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par eſſet, ob hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutisſimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille deſierit. Quamobrem doloris indicium ſecutus, *Narcoticum* repeto, donec vel ceſſaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis ſpatio, ut com-

per-

pertum mihi ſit, quid à doſi præcedente ſperari debeat antequam alteram ſuperaddam. Plerumque verò, niſi ubi ſumme viget dolor, *Paregoricum* manè & ſerò exhibitum ſufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* iſtud *Liquidum* eſt ſuprà deſcriptum, cujus *guttæ* XVI in Aqua Cardiaca ſtillatitia ſolvuntur; vel augetur doſis pro doloris magnitudine.

Simplicisſima hæc methodus, qua primùm Humor peccans Venæ-ſectione & Purgatione evacuatur, deindè *Narcoticorum* ope conciliatur quies, ſemper mihi feliciſſime ceſſit præ aliis, quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quod licet tam Phlebotomiam quam Catharſin huic ſedandi Methōdo neceſſario eſſe præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita poſtulante, ea utraque omiſſa à *Paregoricis* ordienda tela eſt. Exempli gratia, ubi ob prægreſſam ægritudinem aliquam Evacuationes copioſiores non ita diu ante *Colicæ* adventum inſtitutæ fuerint; (non rarò enim ob viſcerum debilitatem, maxime ſi accedat major caloris gradus a vino, vel ſpirituoſo liquore alio immodice hauſto, qui nuper ab alio convaluêre morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in caſu non modò non neceſſarium, ſed & noxium eſſe cenſeo, alia inſuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc

Affectu æger ut plurimum, prius quàm conſulatur Medicus, repetito *Enematum* uſu inteſtina ſatis proluit, ita ut partim hac de cauſa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè ſola in uſum videantur revocanda.

Menſe *Auguſto* 1671. Nobilisſimus Dominus Baro *Annesly Colicâ Bilioſa* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Caſtellum de *Belvoir* accerſiri me juſſit; nullum non Enematum genus, atque alia inſuper remedia à Medicis Doctisſimis experientisſimisque eo locorum degentibus præſcripta jam tentaverat. Ego nullis uſus ambagibus, repetitum Narcoticorum uſum ad normam jam traditam ſvaſi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem ſanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex ſua natura reciduus ſit, omnis ei revertendi anſa *Anodyno* bis quotidiè ad aliquot dies exhibito præſcindenda eſt. Quod ſi, quoties intermittitur Narcoticum, dolor ſubinde recrudeſcat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenus excogitari potuit, quod ad perſanandum ægrum ita certo faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; Anodyno interim mane & ſero indeſinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & ſanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quaſi depuratur; ipſaque demum inteſtina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio

in

in partes adjicito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus ſemel penitus expuliſſe. Neque verò illud tentandum eſt, niſi poſt evacuationes debitas ſufficienter celebratas, neque ab eo niſi poſt dies aliquam multos deſiſtendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc eſt ſuperſtes, *Colicâ Bilioſâ* vehementisſimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis, Clyſteribus, Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, ſed fruſtra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum uſum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim iſta repeterentur, ſatis recte habuit; ſed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim, ut primum erat exhauſta Narcoticorum vis.) Ego hominis miſertus, & gravi morbo, & re anguſtâ afflictisſimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies paucos continuato, viſcera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam eſſent, & ſine Anodynorum præſidio omnino convaleſceret.

Et ut, quod res eſt, loquar, non in hoc tantum caſu, ſed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cùm uberrimo fructu uſurpatum memini, modò quis in illo improbius perſeveraret. Si enim nobiſcum reputemus ventrem inferiorem, in quo diſponuntur organa ſecretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque ſuccuſſationibus aliquot mille uno in die exagitari ſolere, facile credemus, eadem ſuccum quemlibet

 recre-

recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii poſſe excutere, & (quod majoris adhuc eſt momenti) validiori iſta caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in ſanguine depurando recte defungantur.

Diætam, ſi junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incraſſantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, ſi latret adhuc ſtomachus, pullum teneriorem, merulamve piſcem coctum; Potum non alium concedo, quàm cereviſiam tenuem mitemque, vel lac cum Aqua coctum; neque ulteriùs quicquam indulgeo, niſi Equitatio ad redintegrandam ſanitatem neceſſaria, pleniorem victum & generoſiorem poſtulet liquorem, quibus rependantur ſpirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimo obſervatione conſtat, quod ubi hic morbus minùs perite tractatus diutisſime fatigaverit, ita ut viſcera elangueſcerent, atque æger extrema jam macie atque debilitate tantùm non eſſet confectus, in hoc, inquam, caſu liberalior ſive *Aquæ Epidemicæ*, ſive *Mirabilis*, ſive alius demum cujuscunque, qua ſanus maxime delectabatur, uſus, hoc tempore eundem ultra ſpem omnem juverit; hujus enim ope paucisſimæ iſtæ caloris nativi ſpirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale viſceribus adhærens, & novis paroxyſmis fomitem ſubinde miniſtrans, à liquoribus magis ſpirituoſis extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulſo, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc

adhuc aliquandiu eſt obſervanda. Cum enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque inſuper ſedem ſibi delegerit præcipua Coctionis inſtrumeuta (*viſcera* intelligo jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confeſtim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viſcerum Affectibus, cibi δύσπεπτοι, cane pejus & angve ſunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, eà tantum quantitate ſumendi, qui ad vitam ſuſtinendam poſſit ſufficere.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hyſterici* ſpecies quædam, *Colicam Bilioſam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm ſitu, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Colica Hyſterica.

Quæ habitu corporis laxo crudoque ſunt mulieres, cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hyſterico jam pridem laboravere; aut (quod ſæpenumero fieri ſolet) quæ à partu difficili ac laborioſo ob natum infantem grandiuſculum, qui vires & naturam maternas nimis exhauſit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Paſſione Colicâ Iliacave primùm obſidet, quem vomitiones ſequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod ſæpe obſervavi) major animi dejectio deſperatioque, quam in morbo alio quocunque. Poſt diem unum alterumve faceſſit dolor, qui poſt

poſt paucas ſeptimanas revertitur, nihilò lenius ſæviens quàm antequam ſolveretur Paroxyſmus. *Icterum* quandoque ſatis ſpectabilem, comitem ſibi adſciſcit, intrà dies pauculos ſponte evaneſcentem. Ceſſantibus jam ſymptomatis omnibus, ubi ægra ſibi ſatis valere videatur, levisſima animi commotio, ſive ab ira ſive a dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in caſu promptisſimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis ſuſcepto dicendum eſt; cum ab hujusmodi cauſis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgò dico, cùm ſive iſtiusmodi ſint, ſive *Convulſiones* particularum partium, utrovis pariter modo ſolventur φαινόμενα. Hi vapores, ſive Convulſiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaſerint, pariunt ſymptomata, ei, quam invaſere, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen, quibus miſeri cruciantur, affabre ſimulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes inſederit, *Colicam Bilioſam* ad amusſim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. nonnunquam *Renum* alterum vehementisſimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum perſæpe delatus, *calculum* ſimulat, & cum ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exaſperatur, uno eodemque tenore diutisſimè affligit, ſubinde etiam, (præter morem ſuum, cùm per ſe omni vacet

peri-

periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi inſuper & ſymptomata ab eodem prognata, quæ *veſicæ calculum* omnino referebant. Non ita diu eſt, à quo noctu excitabar, ut Comitiſſæ mihi vicinæ dolore in veſicæ regione admodum violento & urinæ ſuppreſſione derepente correptæ conſulerem: Cum ego illam Affectibus Hyſtericis variis obnoxiam certò ſcirem, atque ex eo augurarer, non iſto eam quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis creſceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæâ, &c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod ſymptoma illud ſubitò compeſcuit. Neque ſanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali inſultibus penitus eximitur, ſive interna ea fuerit, ſive externa, ut ſunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque ubi diſceſſerit, teneritudinem quandam, quæ tangi recuſet, relinquit; perinde ac ſi carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hyſtericæ* hiſtoriam pertinentia obiter tradidi, ne ſc. illa pro *Biliosa* falſo haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *ſymptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* ſublatâ cauſa tollit, alterius omnino eſt & ſpeculationis, & loci.

Venæ-ſectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertiſſimè indicantur, hic locum non habent, niſi in caſu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exaſperari dolorem, &

inva-

invaleſcere ſymptomata alia omnia, & tumultu, quem iſta cient, adjuta; atque adeò plus ſemel animadverti, *Enematum*, vel leniſſimorum, repetitionem continuam ſymptomatum ſeriem invexiſſe. Experientiæ ratio etiam aſtipulabitur, quæ morbum hunc à ſpirituum potius *ἀταξίᾳ* atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo produci dictabit, ſi expendamus nempe circumſtantias illas, quibus ut plurimum originem ſuam debet: Hujusmodi ſunt, magnæ atque indebitæ ſanguinis profuſiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa ſvadent proſcribenda, à quibus major ſpirituum perturbatio poſſit excitari, atque eorum loco *Anodyna* eſſe uſurpanda, licet *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim eſt atque minutior colorum ſpeculatio, quam ut evacuationibus, quas ipſo facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbisſimum dolorem, nullùm tamen vitæ diſcrimen apportat) ob errores hoc nomine commiſſos, lethalem ſæpenumerò evadere. Adde, quod ſi quis *Emeticum* vel fortisſimum hodie propinaverit, ut ſc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra poſtero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obſervandum eſt tamen, eam quandoque ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obſiſtat, ut, quamlibet ſæpisſimè repetatur, orgaſmum tamen cohibere nequeat,

queat, niſi ſecta prius ægræ vena aut alvo ſubducta; quod in fœminis temperamenti magis ſanguinei atque viraginibus mihi ſubiit notare. Si ita ſe res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharſi, fortè etiam utraque, *Anodyno* via aperienda eſt. Celebrata enim harum utravis, *Narcoticum*, quod prius ſummâ licet doſi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri doſi, effectum obtinebit, cui deſtinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda ſunt hæc remedia. Quibus præmisſis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colica Bilioſa* propoſuimus, exhibendis progrediendum eſt, quæ crebrius parciusve ſunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præſens atque inſtans vehementisſimi doloris *ſymptoma* tantùm reſpicit; cum non hîc loci illam, qua morbi *cauſæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cum vero hic morbus tam in Hypochondriacis, quam Hyſtericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par eſt ratio) ſæpisſimè in *Ictero* deſinere ſoleat, atque iisdem pasſibus quibus hic ingreditur, iſte ſe proripiat; obſervandum occurrit, quòd in hac Icteri ſpecie curanda Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel ſi adhibenda fuerint, *Rhabarbaro* ſolum, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne à Catharſi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia poſtliminio recurrant. In hoc itaque caſu nihil omnino agendum, cum Icterus huic occaſioni originem debens, ſenſim ſponte ſua faceſſat, ac tandem brevi temporis ſpatio penitus evaneſcat: Sin

autem

autem Icterus longas moras nectat, atque non niſi ægre diſcedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti ſoleo: ℞ *Rad. Rub. Tinctor. &* *Curcumæ an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & ſummitat. Centaur. min. an. M. 1. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colatura diſſolve ſyrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *M. f. Apozema, capiat* ℔ ß. calidè mane & ſero usque dum convaluerit. At ubi Icterus per ſe invadit, Colicâ neutiquam prægreſſa, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga*, *i. e.* quæ per alvum bilem ſubducunt, ægro exhibeantur, nempe ſemel vel bis antequam aggrediatur uſum præſcripti Apozematis, & poſtea ſemel ſingulis ſeptimanis durante ejusdem uſu. Ut ℞. *Electuar. è ſucco roſar.* ʒ ij. *Rhabarb. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ ß. *Cremor. tartari* ℈ j. *cum ſ. q. ſyr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat ſummo mane, ſuperbibendo vini Rhenani hauſtulum.* At ſi vel his diu continuatis morbus adhuc obſtiterit, ad *Aquas ferreas*, quales ſunt iſtæ *Tunbrigenſes*, adeundum, quæ ex ipſo fonte bibendæ ſunt ſingulis matutinis, dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Conſtitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAP. I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum 1674, 1675.

CIrca initium menſis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* ſpecies eſt ingreſſa 1673
Conſtitutione verò necdum ita ad eam unicè diſpoſita, ut penitus excluderentur *Conſtitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim deſierat iſta *Variolarum* ſpecies, quæ Anno 1670. primum cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora eſſent ſymptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè paſſu procederent, neuter verò multùm graſſaretur: *Priori* Conſtitutione nondum ita prorſus evaneſcente, ut nullos proferret morbos veteris proſapiæ, (*Dyſenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hâc *Febre* incedebant paſſu, neutro tamen morbo admodum graſſante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dyſenteriæ*. *Novembri* autem tum currente, poſt acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, ſuccedente inſperatò tempeſtate calidiori, quàm ego me per iſtud anni tempus unquam obſervaſſe memini, pauculæ Dyſenteriæ & paulò ante, & circiter Feſtum *Nativitatis Domini* hìc illìc ſpargebantur: Hæ autem

extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce (iſta ſaltem ejus ſpecies) omnino intercidit.

Præmaturè admodum ſequente Anno 1674. menſe ſc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant iſti, qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingreſſi. Etenim in nullam non ferè familiam ſe inſinuabant, infantes præ ceteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amuſſim ſervabant, atque iſti, qui prædicto anno infeſtabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particularius. Hi magis indies magiſque graſſabantur ad *Æquinoctium* usque *Verenale*, à quo tempore iisdem gradibus decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxêre iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum,) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minus ac minus nigricantes, majores inſuper ſenſim & majores, donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent & benignæ, jam receptâ priſtinâ feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cum ſolitis calidior multo eſſet, morbo favebat; appetente verò tempeſtate frigidio-

gidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc, quæ per annum perſeverarat omnem, initio *Julii* 75. longè lateque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhœa* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitus diſparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quòd cùm proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur, quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licet nemo, qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit, quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dyſenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *ſymptomatis* magis quàm *morbis* Eſſentialibus ac *Primariis* haberi debuiſſe. *1675.

HuncFebris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eo usque tepida atque adinſtar æstatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tuſſes* in-

 cre-

crebuére magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maxime erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſa hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò ante, inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica* & *pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673. ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tuſſes* usque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem planè manſit, atque erat, antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iisdem ſymptomatis ſtipata, cum horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibs Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; ſed cùm jam ſecundum ferme annum explevisſent, non ita atrocia erant ſymptomata, ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò ſcio, illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673,74,75.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant, majorem & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo qua invadebat anno, uti & *Vere* inſequente, ſymptomata Pleuritica Febri ſuperveniebant, & ſanguis è venis extractus (ſaltem pro prima & ſecunda vice) *Pleuriticorum* referebat ſanguinem; at morbo jam provectiori ceſſabant ea ſigna inflammationis intenſioris.

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquando quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior. Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec a colore naturali multum recedens, niſi quod magis alberet, neque ſitis multum urgebat: Quòdſi excalefieret æger ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridisſima erat cum flavedine ſubfuſca, ſitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi pe-

ritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujusce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud disſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum, cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia deſineret abſolutisſima.

Qui ſic ſuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere, cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſvetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc verſus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger, quàm tranquille delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat, quo ſolent ii, qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quod per intervalla abrupte dormiebat, ſtertebat, etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maxime. In utrisque

que verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſolicitarentur ſudores, malum in caput facile transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat.

Ubi verò ſymptoma hoc nec ſponte ſua acceſſit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur utplurimum, nonnunquam etiam intra tertiam quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut ſupra innuimus, Febris hæc per Dyſenteriam ſibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum poſterior præcipuè ſæpe excurrebat, ſtupore adhuc manente. Utraque verò, quantum diligenti obſervatione aſſequi poteram, nihil erat aliud, quam Febris ſymptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longè diverſis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo, quòd Catharticis minus pareret, quibus feliciſſimè Febres omnes Conſtitutionis prægreſſæ deviceram, ſtatim dedici, Febrem hanc eſſe alterius plane familiæ, & ditiùs, quàm ſolebam aliàs, in ejus ſpecie inveſtiganda hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum ſibi σύγχρονον, cujus perſpecto genio de hujus natura veriſimile aliquid conjectare poſſem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum, quæ anno 1670, invaſerant, re- *Curatio.*

liquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum & ab aliis ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetita adhuc Venæſectione levabatur æger, niſi fortè morbus in Pleuritidem veram tranſiret; quod nonnunquam accidebat poſt regimen juſto calidius, præſertim primo *Vere*, quo invadebat, ſcil. Anno 1664; quo tempore à ſolis acceſſu occaſionem nactus (cum etiam nondum adoleſceret morbus, & principio magis ſpirituoſo inniteretur quàm poſtea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia & exemplo a repetita Phlebotomia deterrerer, licet luce clariùs eſſet Febrem hanc, præcipue ſub primum ingreſſum, haud parum inflammatoriam fuiſſe, nihil jam reſtabat, quo ejus calor reſtingui poſſet, præter *Enemata* ſæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem aperte prodentes, illud *ſtuporis* Phænomenon, Febri huic quam

quam alii cuilibet familiarius, omnino indicabat, continuò repetenda eſſe Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita prompte caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-ſectioni repetitæ, quam ægre tulit propria hujus morbi natura, ſubſtituebantur illa, atque ejus penſabant defectum, ſanguinis fervorem placide ac ſenſim contemperantia, & cauſam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplaſtra *Epiſpaſtica* ſatis ampla cervici poſteriori applicita in hac Febre potiùs ex uſu fore quam in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epiſpaſtica parti, cui imponuntur, ſolent imprimere, materia, quæ ſecus in caput aſcenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi ſanguinis ſcopum facienti, tandem morbus quaſi naturaliter ſponteque ſuâ cedebat; quantumlibet ſæviret, ſi methodo ab hac diverſa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus ſatis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque curſum inſtitui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumſtantiis convenire mihi viſa eſt, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplaſtrum Epiſpaſticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clyſterem Lenitivum in tempore injiciendum præcepi, ut ante noctum ſedari poſſet tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, hora ſcilicet ſecunda tertiave, poſt meridiem. Repetebatur Enema illud ſingulis diebus, donec imminueretur morbi vis.

Quo quidem tempore ab eo ceſſandum eſſe duxi, imò & maturiùs, ſi nempe Febris diem quartum & decimum exceſſiſſet, jamque inveteraſceret; quo caſu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen poſt elapſos hos dies ſupervacanea eſſe comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægreſſam jam retuſa, atque ægro ἔξω βέλους conſtituto, à ſymptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, ſecuro, nihil prius erat, quàm ut morbum ſuo uti Genio, & quaſi ſenſim deflagrare, ac ſuis viribus ruere ſineremus. Quod mihi ſemper ceſſit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cereviſiam verò tenuem ad arbitrium conceſſi.

Reſtat & aliud, quod, quia multiplici experientia adſtipulante ægris optime ſolebat vertere, in deſcribendo hujuſce morbi regimine mihi minime prætereundum fuit, nempe ut æger quotidiè lecto abſtineret, ſaltem ad horas aliquot; vel ſi id vetaret major ejus debilitas, veſtes ſaltem indueret, & ſupra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam ſimul ſanguinis Diatheſin contemplarer, ſubiit mihi in mentem, ægrum à corporis poſitura nonnihil emolumenti capere poſſe, ſi nempe ea talis fuerit, ut à circumambiente nullatenus augeſceret calor (quod omninò fieri neceſſe eſt, ſi in lecto ſe jugiter contineat) neque ſanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindeque ſpiritus animales calefiant atque

atque exagitentur, a quibus & vehementior cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus, quæ inflammationis intenſioris ſunt participes, ut non ſemper lecto incarcerentur, animadvertendum eſt tamen, eosdem, ſi diutiùs, quàm par erat, pro una vice a lecto abfuerint, declinante præſertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatiſmum* deſinere poſſint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam ſuperficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ ſi cui contingant, lecto addicendus eſt, quo apertis cutis ſpiraculis commodè difflari poſſint iſtiusmodi particulæ, quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, ſudore non provocato; Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara ſunt, nec niſi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior eſt, longè tutius ægro permittes, ut in lecto aſſiduè decumbat, quàm vel initio, vel in ſtatu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, ſi æger maturiùs lecto affigatur, effератur magis atque incenditur.

Hic ſi quis objecerit, dictam Methodum, licet ad ſanguinis impetum à capite amoliendum reficiendumque ægrum, ſatis commodam, minus tamen expedire, eò quòd evacuationi per ſudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omninò erat, officiat: Reſpondeo, nihil agere contrà ſentientem, niſi prius argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile eſt. Docet enim

Expe-

Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda, &c. Quinimo eſt, cur arbitremur, dari quasdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculari, ſine viſibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo ſcil. in ſanguinis maſſam eique asſimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Qua ego nixus ratione, ſæpenumero tam in hac Febrium ſpecie, quam aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox a primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantùm Cereviſiæ tenuiſſimæ, quoties ac quantùm deſiderarent, potu, eſuque tam juſculorum, quam aliorum, cujuscunque generis ſint, ægris interdicto; Permisſis interim & exercitii conſueti uſu, & aura liberiore, nullaque prorſus evacuatione vel ſemel inſtituta. Sanè omnimoda ſolùm hujusmodi per biduum triduumve abſtinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctisſimos curavi: Verùm hoc remedio nonniſi in junioribus ac temperamento ſanguineo præditis eſt utendum.

Quod ſi demus, Naturam non aliâ methodo quam per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpunt & præviâ Digeſtione fluunt, non verò iſtos, qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujusmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potius tumultus ille, cui ortum ſuum debent. Iſtiusmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licet non omnes, ſolent comi-

comitari. Neque enim ſum neſcius, quaſdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in *παρακμῇ* ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illa pendens Conſtitutione, quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur, quæ non eò tendit, ut materia morbifica digeratur primùm, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quo circa nullæ hîc evacuationes locum habere debent, niſi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, ſufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cùm tenuiſſima ſit & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus difflari poteſt, ſuffragante ubique experientiâ.

Iſtis autem in Febribus, in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nuſquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio, annon plus ſatis temerarius is fuerit, qui ſudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum ea ſola methodo reſtituere, (cùm, ut docet divinus ſenex, *τῆς Φύσεως ἀντιπρατλούσης κενεὰ πάντα.*) Atque illud quidem uſu venire autumo in Febre hac particulari, de qua hìc agimus, quam, multiplici experientia edoctus, ſatis ſcio ſine ſudoribus fugari poſſe; ægrum etiam, dum eoſdem importuniùs ſolicitamus, ſæpenumerò nulla cogente neceſſitate in manifeſtum vitæ diſcrimen conjici, à materia morbifica in caput ſurſum la-

ta: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ ſudore Critico ſolvi non ſolent, ſi fortè hujuscemodi ſudor morbo jam imminuto ſponte ſupervenerit, quem ex ſymptomatum omnium remiſſione debitæ concoctionis ſobolem eſſe arbitremur, medicorum prudentiſſimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita ſponte exit, quî certò ſcire poſſumus, annon hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet, qui hâc fretus fortunâ omnem adhibet operam, ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo verò cunque modo hæc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò quoties à Diaphoreticis laceſſeretur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tàm inſanâ loquacitate ſe prodebat, quâm *ſtupore* Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, (licet nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimia tamen Curatricum diligentia, in provocandis ſudoribut malè poſita, ut plurimum invitabatur: Hoc

enim

enim ſ acto materia morbifica, quæ in hac Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos, qui ex ephebis vix exceſſerant, ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multò minꝰ hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris, Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus, quas deinceps tractavi, univerſis; quod quidem, ſi & ſymptomatis magnitudinem & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nónnunquam ſubiit cogitare, nos

in

in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parciùs humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpecieiConſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates, quibus pollent homines ad eosdem fugandos, *vel* iis ſeculis, quibus medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit, neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre, de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Anteà diximus, Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque *Triceſimum* differri ſolere, (in *ſtupore* ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod atque abſurdum ſive cibi, ſive potus genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impenſe vitiato. Hoc in caſu, quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omnino indigerent; lubens ea etiã conceſſi, quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſe Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum ſymptomate jam ſæpe memorato

rato laborantem tractabam: Extracto è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat, quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs deſtinabatur, quàm filio reſtituendo, trigeſimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam abſurda miſerè diſcupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuiſſet; atque ita tandem prorſus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam huic Febri, aliis ſymptomatis frequentiùs, ſuperveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phreneſis* absque ſtupore nonnullos invadebat, in quâ æger inſomnes dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliàque patiebatur ſymptomata, iis ſimilia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à variolis in Phreneſin actos infeſtabant. Inducias non tulit ſymptoma hoc, ut ſolebat affectus Comatoſus jam memoratus, donec fieret digeſtio, ægrum verò intra dies paucos tollebat, niſi inflammatio cohiberetur. Atque hîc mihi ſuppetitas præ cæteris tulit *Vitrioli ſpiritus*, quem poſt Venæ-ſectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cereviſiæ tenui inſtillatū pro potu ordinario conceſſi: Qui intra dies paucos & ſomnum conciliabat, & ſanitatem, ſuperatis ſymptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ ſæpe Experientia mihi benè conſtabat.

T Febri

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dyſenterica* ſupervenibant, quandoque & *Diarrhœa.* Iſtas ego ſtatim perſpexi *Symptomaticas* fuiſſe huic Febri, non vero, ut in Conſtitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obſtante, cum morbi cauſa in ſanguinis maſſa clauderetur, Venæſectionem ea indicabat; quæ quidem propinato etiam poſt Narcotico ad duas vices, ſymptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675 Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accerſivit; laboraverat ea hac Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones ſanguineæ ac mucoſæ: licèt protritæ jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires eſſent, maximè verò à Dejectionum frequentia, quæ nocte prægreſſa multùm fatigaverant, ſanguinem tamen è brachio ſtatim educendum curàvi, & paulo poſt Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipſa nocte Dejectiones ſtercoroſæ conſpiciebantur. Mane & veſperi ſequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori, quo ſpiritus refocillarentur: atque ab his ſtatim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc iſta faceſſebat negotii; cùmque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantùm mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modo intra eos ſtaret limites, ut æger ab ea de vita non periclitaretur: quo in

in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur, atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum: ingens enim illa propenſio, quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt, haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè, quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnasque evacuationes tandem demiſerant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem, quàm à ſanguine ob morbum contumaciorem eo usq; depauperato debilitatoque, ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur; ita affectis author ſemper fui ut ſingulis auroris noctibusque cochlearia quinque vel ſex Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægris vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continuâ, quam ob inſignem ſtuporem eam ferè ſemper comitantem lubet *Comatoſam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* 167¾ ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quædam ab eâ di-

verſa, quæ eodem menſe Anno 16$\frac{69}{70}$ invaſerat; neque tamen minùs Epidemicè ſæviebant hi atq; iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita conſtanter Typum obſervabant: Nunc enim citiùs, nunc ſeriùs erumpebant: cùm in alia ſpecie, eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hac in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquammationes adinſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in alia ſpecie haud minùs certò conſpiciebantur, quàm poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyſpnœa*, quæ Morbillis abiturientibus ſolebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc proprio referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atq; irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria, quam de Morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670. Epidemicos deſcriberem, quæ idcirco impræſentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores iſti, ad Vernum usque Æquinoctium invaleſcebant, à quo tempore decreſcentes, appetente Solſtitio æſtivo, aut non diu poſt, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nulla ferme re ab illa differat, quam in Morbillorum hiſtoria jam fusè tradidi, exinde petenda eſt.

Unicam

Unicam tantùm hic,pro meo more, inſtantiam adferamMethodi,qua illos aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatisſima atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sarisburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5. autem vel 6. erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes,per cutis poros eliminaret. Neque autem vel ſtragulis, vel igni, quibus ſani aſſveverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Avenacea, Hocdeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque pro more Tusſi,Ptiſanam Pectoralem ſæpe aſſumendam præſcripſi. His peractis omninò convaluere,brevi illo ſpatio,quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis menſibus, quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hic illic ſparſa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis,colli præſertim poſteriora,atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo ſaltem diſterminabantur,quod non univerſum corpus pariter occuparent,quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licet ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14. nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tulit hæc

lit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo, quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens conceſſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ An. 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670. incurſantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eædem iſtæ revixiſſe omnino viderentur, non aliæ ſubnaſci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minus indies nigræ compararent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte an. 1663. morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus eſſet; jam priſtinâ ferociâ, & infauſto malorum ſymptomatum agmine ſtipatus dennò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigridine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non prius extingeretur, quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantùm erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant, ſi numeroſæ; (paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quam in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas, quas an. 1670. deſcripſimus, ſatis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibuſdam, quæ quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere,

natu-

naturæque eas eſſe magis craſſæ & incoctilis oſtendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eiſdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum abſolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla ſpecies alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim eſt perdignum, quòd quantò mitior eſt morbi ſpecies, tantò citius puſtulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in ſpecie iſta regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667. ingreſſa eſt, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ diſcrimen, quo ſemel elapſo, non amplius ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè ſequenti ſpecie anomala Confluentium, quæ initio anni 1670, cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo ſeptimo* maximè periclitabatur, quos ſi æger ſuperaverit, ſalvus omnino erat, nec quenquam poſt hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus obſervavi. At verò in hac ſpecie Confluentium, æger etiam poſt diem *Viceſimum* contrucidabatur; nonnunquam & ſi convaleſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare eſt,) ſed brachia inſuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raro ſuppurabantur, & in ſinus ingentes & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à diſceſſu Variolarum adhuc verſante. Adeò ut mihi luculenter conſtaret de gradibus, qui-

bus hic ſe Epidemicus promovet per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aeris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670. primum ſe oſtendebant, ad παρακμὴν ſuam usque progrederentur, tamen ad inſtar recidivi alicujus morbi a materia priſtinâ denuò fermenteſcente, aer rurſus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptisque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantoque magis intenſam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejusmodi diatheſin in ipſo aère ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longe diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem difflare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur, hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliqua fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contamninantia, morbos variis

terræ

terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam dennò fermentationem agi posſit, ex reliquiis nempe materiæ exoleſcentis, uti in caſu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipſa loquitur, ſapere audeo, perinde eſt, an hæc, an alia aliqua Hypotheſis Phænomena rectiùs ſolvat. Id ſaltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Conſtitutionis Variolis fuiſſe ſimillimas, niſi quòd & crasſiorem naturam, & putredinem longe intenſiorem redolere viderentur. Quibus etiam de cauſis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant, quàm ſpecies alia quælibet, quam mihi hactenus videre contigit; &, ſi quid meo judicio tribuendum ſit, Peſtem ipſam, pro numero ſc. ægrorum, pernicie æquabant; licet, ubi *Diſcretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum, quàm alia quævis ſpecies, & tàm puſtularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumſtantiis boni ſe moris eſſe faterentur.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus ſùm Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus ſubinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine ſymptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, ſtatim produci, Febrim ſcil. Phreneſin, maculas purpureas, & ſimilia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque eſt obnoxius; *inde* vero regimen juſtò frigidius faciei manuumque intumeſcentiæ, quæ hic apprimè eſt neceſſaria, officere, & puſtulas flaccidiores reddere. Poſt- *Curatio.*

quam hæc diu multumque apud me ſatis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem ſimul tempore poſſe occurri. Uſum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cereviſiæ tenuis, aut liquoris alterius ſimilis liberaliorem concedendo, penès me erat internum ſanguinis ὀργασμὸν fræ-nare; Atque ex adverſo ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore puſtularum elevationem & faciei manuumque intumeſcentiam valebam promovere. Neque hæc ſecum Methodus pugnare videtur; ſanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructaſſe putandus eſt, neque jam ſtimulis ad ulteriorem materiæ ſecretionem indigere: Itaut, cum jam in habitu corporis, maturandisque Abſceſſulis rei cardo verſetur, id tantum ſit agendum *ſanguinis* nomine, ut ſcil. ſanguis ab halilibus calidis, à carne puſtulis obſeſſà retrò agendus, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti prius docui, in variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujusce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum pleriq; qui vehementius laborabant, interirent, ſive methodo jam à me laudata, ſive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhuc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſcil. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quam in his

his variolis præ cæteris quibusque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum* cerevіſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad calorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoq; minutisſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam, quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tincta conſpiciebatur; Celeriùs matureſcebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius ſpatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ

cùm

cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingesſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recenſui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo ſiſtatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot ſubire ſolent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab iſta fuit; Quandoquidem, quòd plus ſemel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur diſcrimine, quod ſaliva his diebus viſcidior reddita fauces præcludat, cui quidem ſymptomati hoc in caſu Diarrhœa ſuccurrit, quæ vel ſponte ſua deſinet, vel ſaltem, ubi nullum amplius à variolis periculum eſt, Lacte & Aqua miſtis, & Narcotico aſſumptis facilè compeſcetur.

Ægro interim in lecto jacenti, incluſis quoque brachiis ſtragula præter ſolita adjici non patiebar; concesſi etiam, ut ab hac in illam lecti partem ſe pro arbitrio transferret, ad ſudores arcendos, in quos proclivisſimus erat, hoc non obſtante remedio. Juſculis interim avenaceis atque hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, ſi vel langueret æger, vel ægrotaret ſtomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulſi. Hauſtum verò Paregoricum jam à quinto ſextove die ſingulis veſperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præſcripſi; *Laudani Liquidi* ſc. *guttas 14. in Aq. fl. Paralyſ.*

Die decimo quarto ægrum è lecto ſurgere permiſi; viceſimo primo ſanguinem è brachio educendum

dum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conſpiciebatur, quàm ſolebat eorum, quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot*, Regi à cubiculo, Domeſticum è ſuis meæ curæ commiſit, fera hac Variolarum *Confluentium Nigrarum* ſpecie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum ſanguineo, & in hunc morbum a nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant puſtulæ denſiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur, qua diſtingui poſſent. Remedii hujus δραστικωτάτου confiſus viribus venam nullus ſecui, licet tempus, quo accerſebar, id mihi liberum faceret, atque etiam ſecare debuiſſem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Poſt Eruptionem finitam, die viz. quinto vel ſexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cereviſia tenui repletas juſſi inſtillari, atque hunc Potum ordinarium conceſſi pro arbitrio ſumendum. Die octavo ea ſanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Noſocoma hoc ſymptomate territa, me ocyùs accerſendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu imprægnatam uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita.

Saliva-

Salivatione ſatis copioſâ, faciei & manuum intumeſcentiâ, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſæ ſanguineæque interpellarent, quæ forte nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam eo, quo diximus nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio præſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod alias etiam, ſi hoc ſymptoma non urſiſſet, ſingulis noctibus fuiſſet aſſumendum, quo vis ejus retuſa erat, donec evaneſcerent puſtulæ; poſteaq; extractâ è brachio ſanguinis quantitate ſatis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim hauſtis, ſubitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos ſanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum ſextum menſem attigerat. Puſtulæ utriſque perpuſillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Eryſipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli ſpiritum* utriſque in potu omni inſtillandum curavi, quem non obſtante ætate, Junioris præſertim, tenellula, ne hilum averſabantur; quin & nullo ſymptomate graviori affecti convaluêre illico. Amiciſſimus mihi Vir Dominus Doctor *Mapletoft* utroſque mecum inviſens, ætate majorem jam convaleſcentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum eſt autem, quod ſicuti Variolæ hujus Conſtitutionis, quæ non confluebant, ſatis erant benignæ, ita neque remedio jam præſcripto opus habebant; ſatis verò erat iſta eas

Me-

Methodo tractare, quam generi *Diſtincto* jam ſuprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortaſſe parvi penderit pro ſeculi genio, ſcio tamẽ ego, haud parvo mihi labore, curâ atque induſtriâ per multos annos continuos ea ſtetiſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, vel pretio exiſtimationis propriæ, quam ſatis intelligo à ſubjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres, quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſeculis Variolæ nusqnam gentium comparuerint, ſequitur, neque iſtiusmodi Febres uspiam locorum extitiſſe unquã. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias & clariùs intellexerit, & deſcripſerit accuratiùs,

quàm

quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro varia ſc. ejusdem ætate ac duratione; quodque, ſicut alii morbi jam olim extitére, qui vel jam occiderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujusmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant, morbi, aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de ea videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantùm nati ſumus, & cras forte interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum antiquiſſima mundi Epocha eæ conferantur.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675, cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.

CUm tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimilla ma, præter ſolitum ad poſtremos usque *Octobris* dies perſeveraret, Anno 1675, eam verò mox excipereret alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubique numeroſiores graſſabantur, quàm alio quovis, quod

juscunque is fuerit ſive ætatis, ſive temperamenti, integras verò ſimul familias pervadentes. Neque numero tantum erant ſpectabiles (cum quælibet hyems haud paucas nobis generet) ſed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos, quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim *Conſtitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapſum, in producenda Febre Epidemica ſupra deſcripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus exiſteret morbus alius Epidemicus, cujus contraniſu hujus vires aliquantiſper posſint refringi, Tuſſes iſtæ Febri ſternebant viam, atque in eam quam libentisſimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tusſis Conſtitutioni opitulabatur in Febre producenda, ita etiam Febris occaſionem ex Tusſi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaſerat vel ſeptimanâ illâ, quæ harum Tusſium exortum fuerat prægreſſa; quæ tam improviſa ſymptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, anſam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Eſſentiali*, aut *Eſſentiali Peripneumoniâ* habendi, licet eadem omninò illa maneret atque fuerat per integram hanc Conſtitutionem. Nunc enim, uti prius ſemper, cum dolore Capitis, Dorſi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ ſymptomata omni ubique hujusce Conſtitutionis Febri conveniebant. Materia tantum Febrilis, cum ſtimulante Tusſi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, ſymptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit obſervare, eadem prorſus cum illa fuit, quæ ad eum us-

que diem fuerat depopulata, quo hæ Tuſſes primùm comparebant; quin & remedia, quibus promptiſſimè parebat, idem planè demonſtrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, ſpirandi difficultas, color detracti ſanguinis & reliqua ſigna Pleuritidi familiaria, *Eſſentialem Pleureſin* ſubeſſe innuerent, non aliam tamen medendi methodum poſtulavit hic morbus, quam quæ Febri hujus *Conſtitutionis* quadrabat; ab illa verò, quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quod cùm Pleuritis, quoties eſt morbus primarius, eo plerumque anni tempore ſoleat invadere, quod inter Ver atque Æſtatem ambigens, utriusque quaſi fibula eſt; hic morbus alieno prorſus ſidere natus, pro ſymptomate tantùm febris, quæ iſti anno propria fuit, ducendus eſt atque accidentalis Tusſis ſobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tusſibus, (tum etiam iſtis, quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem cauſis naſcantur) deberi monuit experientia; animadvertendum eſt, effluvia iſta, quæ à ſanguinis maſsâ per inſenſilem tranſpirationem ablegari ſolent, à frigore cutis ſpiracula ſubitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tusſim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ iſtæ & recrementitiæ ſanguinis exhalationes, quo minus per cutis poros exeant, Febris in ſanguinis maſsâ facile accenditur; ubi ſcilicet vel tanta eſt halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud ſufficiant, vel calore adventi-

ventitio ſive Remediorum, ſive Regiminis juſto calidiorum quaſi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus ſatis erat proclivis, in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiſcunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funeſtat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris ſtatim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubiq; genio obſequens, licet ſymptomata quædam adhuc retineat, à Tusſi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde ſatis conſtat in Tusſi qualibet ex hac προφάσεως natâ, non tantùm ipſi morbo, ſed & Febri, quæ Tusſi huic paratisſima accedit, occurrendum eſſe.

Hac innixus baſi iis, qui meam implorabant opem, hoc modo ſuccurrere conabar: Si Tusſis nondum Febrim, atque alia ſymptomata, quæ ut plurimum ſe adjungere ſolere diximus, accerſiverat, ſatis eſſe arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus ſpirituoſis quibuscunque arcere, hortabar item, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aura liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tusſim perdomandam, & Febrim, aliaque ſymptomata, quæ illam comitari ſolebant, præveniendа. Sicut enim abſtinentiâ à carnibus, & liquoribus ſpirituoſis, tum etiam refrigerantium uſu ita contemperabatur ſanguis, ut impresſioni Febrili ineptior eſſet; ita etiam excercitii ope fervida illa ſanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tusſim excitabant, via ſibi naturali ac genuina exhalabant opportunius, & cum bonis ægri rebus diffiabantur.

Tuſſim quod ſpectabat ſedandam, haud vacabat Periculo Narcoticis atque Anodynis illum aggredi; nec minus periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviſcatâ, atque indurata Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placide ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in auras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſſa præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumero non paucis e vulgo inconſultioribus pesſime ceſſit, qui cum ſpiritu vini uſtulato aliisque calidis liquoribus Tusſi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hac ſapientia morbum ſua natura levisſimum & facile ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant. Nec minus hallucinabantur, (licet magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud raro præ cæteris quibuscunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò non tantum, ubi minus rite tractaretur morbus, quo ſcil. ſupra deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſua ſponte (maxime in delicatioribus ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tusſi ſuperveniebat caloris ac frigoris vicisſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maxime (quæ omnia pariter

pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur;) quibus ſæpè adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſimè, (quantum accuratè facta obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur Venæ-ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſvaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tàm in hac, quàm in aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus, & retusâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maximè in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm taliùm ſanguis atque humores εὐμετάβλητοι ſint, ac nullo fere negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulàs, quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univer-

ſa placidè ſolebant evaneſcere; cum qui morbum ferocius atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomia ſæpius repetita quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cum enim in vera Pleuritide Venæ-ſectio repetita omnem numerum abſolvat, ſolaque ad Curationem ſufficiat, (modò non obſtiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contra militant) ex adverſo in hoc ſymptomate ſatis erat ſemel vel utplurimum bis venam ſecaſſe, modò ægro concederetur, ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat neceſſitas, ſi bene obſervaverim, ſanguinem ſæpius educere, niſi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum ſymptoma; neque etiam in hoc caſu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus anſam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritiſſimum eſt, *Pleureſin* ſcilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre neſciat, ſaltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter depoſcit Cenſeo quidem *Pleureſin* Veram atque *Eſſentialem*, quæ ut poſthac dicetur, omnibus annorum omniam Conſtitutionibus indifferenter infeſtat, omnib, indifferenter annis Venæ-ſectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere, ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentina aliqua manifeſtarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipſaque Febris nihilominus eadem prorſus

ſus

ſus maneat. In hoc caſu, etſi Venæ-ſectio poſſit concedi, ut huic ſymptomati, ſi multùm ſæviat, occurratur; generaliter tamen ſi loquamur, non multò plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quam Febris nomine debuerat educi, à qua pendet illud ſymptoma: Namque ſi hæc ejus ſit indolis, ut à repetitâ Venæ-ſectione non adhorreat, poteſt ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem ſymptoma eſt; at vero ſi Febris repetitam Venæ-ſectionem reſpuat, neque juvabit iſta, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre ſtabit cadetve. Hoc autem modo ſe res habuit, me ſaltem judice, in *Pleuritide ſymptomatica*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco graſſantem, quo tempore ſubingrediebantur *Tuſſes*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideò reticendum non erat, quod exiſtimem, dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemice producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Franciſci Windham* Æquitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque ſymptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus ſemel tundendam curavi, Epiſpaſticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptiſanas atque Emulſiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immiſtum, nunc Cereviſiam tenuem

propinavi; ſuali, ut lecto adhæreret quotidie ad horas pauculas; qua methodo intra paucos dies reſtitutus eſt, & celebrata Catharſi omnino convaluit.

Notandum autem eſt, quòd tametſi ſymptomata hæc, quæ tuſſi ſupervenire ſolerent, ea prope eſſent, quæ hanc hyemem funeſtabant; attamen tuſſis ipſa ſine illis ſola invadens, ea tempeſtate magis dominabatur. Hujus autem medela neque Venæ-ſectionem, neque Clyſteres ſibi vendicabat, modò febris â regimine vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cum ſatis erat ad eam compeſcendam ægro liberioris aeris foras uſum concedere, & carnis eſum, ut & vinum ac id genus liquores ſpirituoſos, qui Febri anſam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* ſequentes ſæpiuſcule devorandas imperavi; quæ quidem ad tuſſes à frigore ſuſceptas coercendas omnibus aliis, quæ mihi adhuc innoteſcunt, longe præcellunt: ℞. *Sacchar. Cand.* ℔ij ß. *Coq. ſ. q. aq. communis, usque dum adhæreſcat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. ſem. aniſi & ſem. Angelic. aa.* ℥ß. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. aa.* ʒ ij. *ol. chym. ſem. aniſi* ℈ij. *f. ſ. a. tabellæ, quas ſecum continuò portet, ac earum unam frequenter aſſumat.*

At priusquam his, quæ de morbis Epidemicis diſſerui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi eſt; quod nempe non ſatis cum *malignitate* iſta pugnare videantur, quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is ſum, qui receptam à Viris doctisſimis, ſive hujus ſeculi ſive antiquioribus, de malignitate opinionem con-

vellere

vellere aut poſſim, aut etiam velim, cùm iſta indiciis plus ſatis ſe prodat manifeſtis, in Epidemicis pleriſque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus natura ſentio in medium proferre, quo hæc noſtra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipſe enim cùm eruditiſſimo *Scaligero,*

Non mihi, ſed Rationi, aut quæ Ratio eſſe videtur
Milito; ſecurus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Cenſeo itaque ego *malignitatem* eam omnem, quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit ſpecifica ejus natura,) particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus minûsve adverſantibus, conſiſtere ac terminari; quia ſolæ iſtiusmodi particulæ humores ita ſubitò alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Cenſeo item, calidas illas & ſpirituoſas particulas aſſimilando maximè agere; cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum ſui ſimile procreare ſatagat, & quæ ei cunque obſiſtunt, ad propriam indolem inflectere atque accommodare; Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo ſocium inficit, ſpirituum ſcil. emiſſione, qui humores mox inficiendos ſibi aſſimilant, & in naturam ſuam perducunt trahuntve.

His præmiſſis, omnino ſequitur, nihil eſſe prius, quàm ut dictæ particulæ ſudore eliminentur; hoc enim modo morbus confeſtim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* ſpecie fieri non poſſe. Quamvis enim in ipsa *Peſte* particulæ peſtilentiales, tum

quòd admodum fuerint ſubtiles, tum etiam quòd ſanguinis partibus maximè ſpirituoſis inſideant, diſſipabiles ſint, atque excitato ſudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ aſſimilantes non in eam ſubtilitatem ſunt evectæ, atque etiam humoribus magis craſſis incorporantur, minera illa maligna non tantùm ſudoribus difflari non poteſt, ſed ſæpenumero etiam augetur, quibus iſti ſollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis uſu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac ſpirituoſæ, tantò magis intenditur ea, quam habent, aſſimilandi facultas: quantoque etiam magis excalefiunt humores iſti, in quos agunt, tantò libentiùs in aſſimilantium caſtra migrant, earundem impreſſionibus cedentes. Cum ex adverſo ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ ſunt naturæ, non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, ſed etiam humores condenſare obfirmareque, quò ſpirituum morbificorum fortiùs ſuſtineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit Experientia, qua magiſtra edoctus ſum, & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum puſtulas nigras eò promptiùs ſumpſiſſe incrementum, quò magis calefieret æger, eaſdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.

Jam ſi quis me roget, qui fiat, ut, cùm *malignitas* in ejuſmodi particulis calidis ac ſpiriutoſis conſiſtat, haud rarò ita parca Febris ſigna conſpiciantur, etiam in morbis ſummè malignis; reſponderem percontanti: Primò in præcipua illa, & maxime

maxime inſigni malignitatis inſtantia, ipſa *Peſte*, abunde conſtat, particulas νοσηρὰς ita ſupra modum ſubtiles eſſe atque aculeatas, (præſertim ubi primum incipit graſſari) ut auræ adinſtar ſanguinem pervadant, ac ſideratis quaſi ejus ſpiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger ſine Febre perit.

At verò in minori iſto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, ſymptomata Febrilia ita parum conſpicua redduntur, nonnunquam à confuſione in ſanguine atque humoribus excitatâ a particulis inimicis eorum in gremio concluſis; unde natura quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exerere, quæ morbo competunt, at anómala ſunt Φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus everſam dirutamque; quo in caſu deprimitur ſæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia, quam pro morbi genio, ob metaſtaſin mineræ malignæ vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem poſſum, quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda ſit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut ſive Epidemicus de eorum numero ſit, qui primò concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant, vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam

ſibi

ſibi aperiendam præſtolantur; in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi, comes, cum ipſo morbo ſtabit cadetque, pari uſa fortuna, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: quantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque iſti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſeqvitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* ſubveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis ac methodo illa optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi, ad quos illa ſpectat, ſive hac methodo procedendum fuerit, ſive altera. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAP. VI.

Anacephalæoſis.

ATque ita demum animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aeris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè graſſaban-

bantur, unica mihi videtur, (quantum obſervatione diligenti fidâque hactenus aſſequi potuero) in qua Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam *διαφόρησιν* vel *διαπνοὴν* paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profecto facilè adducor, ut credam, præcipuam hanc eſſe atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tum ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materia morbifica eademque præfinito tempore digerenda; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; cum credibile ſit, *Febres Intermittentes* Epidemicè ſæpius graſſari, quam alios morbos quoſcunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentiâ in ſeculis jam elapſis tot & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit, quod ita raræ comparuerint, à quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ poſt invaſere, ſe ducem præbebat ac *πρόδρομον*. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de qua ſupra, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa, atque neceſſaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa eſt regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Criſin per ſudores ritè faciendam: Neque enim ſatis video, quî poſſint accomodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longè habent indolem, & raro ejuſmodi Methodo aliquâ ſolvi ſolent, qua nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus,

mor-

morbos hoſce ſubjugare poſſimus. Utut verò hæc ſe res habeat, notatu dignum eſſe autumo, quod cum Febris hæc, quæ ab illa *Conſtitutione* pendebat, qua Intermittentes cæteris prædominabantur; (ſi vel diutiùs perſiſteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhauſtus) ſubinde Intermittentium caſtra de facili tranſiret; Iſtæ Febres, quæ ſequentes funeſtabant annos, etiamſi diutisſimè cruciarent, rarisſimè tamen Intermittentes fierent; indicio ſatis manifeſto, eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* iſtas, vel natura quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam ſi quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* ſpeciem ex notis in Febrium deſcriptionibus à me traditis queat expiſcari, cum plerumque ſingulæ iis implicentur ſymptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi ſunt calor, ſitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego reſponderem, difficile id quidem eſſe, at non planè impoſſibile, modò quis ſeriò atque ad amusſim exegerit circumſtantias eas omnes, quas in Hiſtoria præcedenti indigitavimus; maximè ſi in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen inſtituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accerſiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex obſervatione propria, vel aliis indicantibus facile reſciſcat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè graſſantur; quo cognito non amplius dubitabit, cujus generis eſſe debeat Febris iſta, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim

fieri

feri poſſit, ut Febris iis tantum ſe prodat ſymptomatis, quæ omnibus omnino Febribus ſunt communia, (præſertim ſi in ἀταξίαν & confuſionem agatur à Methodo, quæ ab ejus curatione prorſus aliena eſt) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli ſuæ proprios ac peculiares apertiſſimè agnoſcent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inſpexerit, facilè conjectabit, (modò ejus morbi Hiſtoriam probè calleat) vel à die, quo primum erumpunt Puſtulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus ſpecies illa particularis fuerit referenda: atque ubi ſemel cognoverit, quænam ſit illa Variolarum ſpecies, quæ eo anno atque per loca iſta increbreſcit, ſatis illi conſtabit de ſpecie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum graſſantis. Et ſane ſi morborum Hiſtorias ad unguem perdidiciſſem (quam ego mihi laudem minimè ſumo) ſicuti Epidemico quovis conſpecto non dubitarem, de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conſpecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me ſatis doceret, an *Variolæ* ſcilicet, vel *Morbilli*, vel *Dyſenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Conſtitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem præter indicia illa, quæ Epidemicorum unà invadentium conſideratio nobis ſuggeret, & ipſa cujuslibet Febris ſymptomata ad ejusdem ſpeciem dignoſcendam haud obſcuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut ſupra innuimus,

nuimus, Febres in univerſum omnes quædam habent ſymptomata omnibus communia, ſunt tamen & certæ aliquæ Diſtinctionis notæ, quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quæ cum ſubtiliores ſint ac magis reconditæ, non niſi à cautisſimis, & minutisſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut inveſtigari. Inter hæc ſigna diſtinguentia ſemper exiſtimavi ego, ægri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præcipuè & præ cæteris demonſtrare, modò illa à ſtatu naturali ac ſuo, Methodo minus congrua non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquidò mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus, quæ vigebant exoleſcente *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hîc poterat ſudor ſine ingenti ægrorum diſcrimine, qui in Phreneſin, aliaq; ſymptomata periculoſisſima mox à coacto ſudore præcipitabantur. In *Febri Peſtilentiali*, quæ hanc quidem ſubſecuta eſt, (*Inflammatoriarum* autem omnium, quæ ab illo tempore invasêre, chorum duxit) nulli ſudores ſponte ſuâ prorumpebant, at à ſudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atq; iis ſemel obortis æger nullo non ſymptomate levabatur. Febre proximè ſuccedente, quæ *Vario-*

las

las iis annis comitabatur, quibus illæ *Regulares* erant, æger ſua ſponte effuſiſſimis ſudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui iſtis indulgebat æger, intendebat illicò ſymptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus, quæ duabus *Variolarum Anomalarum* ſpeciebus, atque *Dyſenteriis* ſe comites adjungebant, & ſudores Anomali etiam fuere; at plerumque ſolis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur ſudor, quàm qui poſteriorem, aliquantiſper eſſet copioſior; ſed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non a prævia Concoctione, ſed à confuſo particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris ſpeciem, vertente primùm anni *Conſtitutione*, indagare, cùm necdum ſpecimen ejus aliquod quis oculis uſurpaverit, nec dum reſciverit, qualesnam demum ſint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Moleſtum eſſet ſingula enumerare, quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret anſas haud obſcuras à natura nobis ſuggeri, quibus adjuti hoc præſtare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atq; accuratisſima Circumſtantiarum omnium obſervatione neceſſariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò ſi & imposſibile planè ſupponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, ſpeciem certò diſtinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* ſumenda, nobis ſaltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto poſſimus collocare, modò ne plus ſatis properemus;

mus; qua quidem *feſtinatione* nihil ego quicquam exitialius eſſe autumno, nec re ulla alia Febricitantium plures vita ſpoliari. Neque pudet fateri, me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret, quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi & ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel ſponte ſua ſenſim evanuit, vel in eum ſe Typum redegit, ut jam mihi innoteſceret, quibus armis eſſet debellanda. Sed quod dolendum omnino eſt, ægrorum quamplurimi, haud ſatis gnari, quòd perinde ſit Medici periti, quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciſſima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, ſed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cum Empiricorum inſulſisſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac ſolet magis, quàm Medicorum prudentisſimus.

Hæc ſunt ferè, quæ hactenus obſervavi, ſaltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* ſpeciebus, atque ordine illo, quo invasêre ab anno 1661. ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ ſunt, mitiores jam factæ videntur exoleſcere. Qui poſt ſequentur morbi, ſolus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAP. I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognita hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas, an etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eisdem adhibenda, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exonerata in partes ſive has ſive illas, pro

morbi ratione, materia Febrili ſibi exitum invenerit; nullus dubito, Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus, à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem *κρίσεως* modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine deſignare pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſupra egimus, magis minusve Epidemicè infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecreta atque inexplicabili aeris temperie fundata eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquã, licèt non ita frequenter atque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλίᾳ*, qua ſanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſæ alicui Generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente, ut exinde tales talesve ſanguinis atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perſevaverit, ſe in Veris usque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ* ſimilesque morbi alii ſolent invadere, qualiscunque demum fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur, perinde atque

que alii iſti, idciro ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à ſe invicem intervallo disſideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad cauſas ab aere ſubminiſtratas, quod alias tamen cauſas externas ac Procatarcticas ſpectat, ſæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anſam exporrigit, & crapulam taceamus, qua matre profeminantur tum iſtæ Febres, tum hæ etiam, de quibus jam ago; cauſa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quod quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjecerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentisque iis halitibus, quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio, quæ tum temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modo jam deſignato, quàm *Peſte*, *Gladio*, atque *Fame* ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de prima morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit, quos ſuprà tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe, cui pridem aſſueverat, vel corpus motu excalefactum ſubitò frigori permiſiſſe, atque ex alterutra harum προφάσει incidiſſe in morbum.

Quam ob cauſam familiares meos ſemper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam veſtium, quibus aſſuevere, ſibi detrahant, niſi menſe uno ante *Solſtitium Æſtivum*: Nec minori cum ſtudio eosdem hortor, ut ab exercitio caleſcentes frigus ſedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum eſt, quòd licèt morbi iſti, qui ſub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, ſi non omnes, *Eſſentiales* fuerint morbi, ſæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam inſigniti nomine, iſtis Febribus ſuperveniunt, quas *Stationarias* appello, & ſunt nuda earum *ſymptomata:* Quo in caſu non jam illa Methodus adhibenda eſt, quæ iis debetur, quoties morbi ſunt Eſſentiales, at iſta potius, quam ſibi poſtulat Febris, cujus nunc ſunt ſymptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda eſt: In genere autem ad Anni Febrim ſeriò attendendum eſt, inveſtigandumque, quo illa pacto facillimè expugnari poſſit, Venæ ſectione, an ſudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc ſi ſusque deque habeatur, cum ingenti ægrorum diſcrimine perſæpe errabimus. Si quis objecerit, hos ipſos Affectus, quos ego Eſſentiales voco, & de quibus jam ago, reverà ſymptomata tantùm eſſe; reſpondeo, ſymptomata ea fortè eſſe reſpectu Febris, ad quam proprie ſpectant, at ſymptomata ſunt ſaltem Febrium, quæ illa ſemper ac neceſſariò producunt. V. gr. in *Pleuritide* Eſſentiali Febris ejus eſt indolis, ut ſemper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Eſſentiali ejus indolis

lis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis, qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multum conferet nobiscum perpendiſſe, quòd qualia ſunt ſymptomata, quæ invaſionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia ſunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hac laborabant Pleuritide, ubi primum corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certisſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationaria per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ poſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc Anni tempus

quo eſſentiales intercurrentes plerique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud rarò ſubinnuit, ad quam claſſem hujusmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morbum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita initimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim norit diſtinguere; licèt Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſſe ſubtiles ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinent, ſedulo penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variata, & cui, experientia jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentisſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, qua porta excludenda veniat materia Febrilis, qui certo nôrit; Venæ-ſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia magis appoſita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licet nullo non tempore posſit incidere, ut plurimum tamen exeunte æſti-

vo ſe

vo ſe prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero præ cæteris infeſtat. Rigent, horrentque ſub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: poſtea cutis univerſa maculis parvis rubris interſtinguitur, crebrioribus certe & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac ſunt illæ, quæ *Morbillos* conſtituunt. Ad duos tresve dies perſiſtunt hæ maculæ, quibus demum evaneſcentibus, decedenteq; ſubjecta cuticula, reſtant furfuraceæ quædam ſqammulæ adinſtar farinæ corpori inſperſæ, quæ ad ſecundam aut tertiam vicem ſe promunt, conduntque vicisſim.

Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris ſanguinis efferveſcentia à prægreſſæ Æſtatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quò minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti, quæ ſatis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis facta revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimius permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſius fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacata & leni illa ſeparatione, in qua jam totus eſt; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite posſit accendi?) ſatis habeo, ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque ſe per- *Curatio.*

petim lecto affigat. Cute jam penitus deſquammatâ, & ceſſantibus ſymptomatis, e re fore exiſtimo, ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atq; viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo hoc morbi *nomen* (vix enim altius aſſurgit,) ſine moleſtia aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm e contra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis ſupervacaneis nimis doctè, & (ut vulgo videtur) ſecundùm artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non rarò nulla alia de cauſa quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulſiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma* huic morbo ſub initium eruptionis ſupervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omninò oportet, ut *Epiſpaſticum* amplum ac forte poſteriori cervici applicetur, atque porrò ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio ſtatim exhibeatur, repetendum ſingulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim, ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis eſu abſtineat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potisſimùm verò anno inter Ver & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à nova ſolis vicinia excalefactus in

in effervelcentias & inordinatos motus effrænatius ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis, (licet aliquando multò ſerius ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore eoque Punctorio, in laterum alterutro circa coſtas corrigitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritum ſubinde reprimit, ut prima tusſiendi molimina coërceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio morbi pauca & tenuis conſpicitur, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſiór eſt & magis concocta ſanguine etiamnum permixto. Febris interea pari paſſu incedit, quin & vires ſumit à ſymptomatis illis, quæ ab ipſa naſcuntur. Atque dicta Febris cum funeſto comitatu omni, (*Tuſſi* ſcilicet, *ſputo ſanguinis, dolore, &c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At verò materia hunc morbum committens non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis, ſicut in principio morbi, tusſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea

nunc

nunc alvo eſt nimis adſtricta, nunc ſoluta nimis, dejectionibus crebris & liquidisſimis. Eſt, ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ-ſectione non celebrata, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani diſpnœa laborans, tantum non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitisſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel mitiùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius exiſtit, producere ſolet, originem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuscunque demum generis eæ ſint; ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit, cruda adhuc exiſtente materia Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubacta, adeoque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia præparata. Hoc autem incommodi ſæpisſimè ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitasque multo meliùs in paſcen-

paſcendis pauperibus, quam in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes, quàm inconſultò atq; infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas ac temperamentum, anni que tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certe enim tempeſtate illa Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ-ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis (ſaltem ille, qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diverſam, utpote quæ fibris, inſtar reliqui ſanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin a reliquo divulſa diſcolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortaſſè nihil aliud eſt, quàm Fibræ ſanguineæ, quæ rubicundo ac naturali ſuo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi ſubalbidam concrevere. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum

eſt,

eſt, quòd ſi ſanguis è ſecta vena non recto flumine verſus Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri ſe proripiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor: Neque æger ab iſtiusmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto fluat. Quinimo cùm hoc ipſo modo extrahitur, ſi orificium anguſtius, ſive quid aliud obſtiterit, quò minùs pleniori exeat gurgite, neque hic ſanguis Pleuriticorum ſanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Obſervavi etiam, quòd ſi ſanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immiſſo digito agitetur, ſuperficie rubenti ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, ſpectabitur.

Utut verò ſanguis ſe habet; Morbus hic tametſi infamis, & pleriſque aliis ſuapte natura periculoſior, tamen ſi peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & conſtanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morboſque averruncandos, perduci ad exitum felicem ſolent.

Variis hujuſce morbi Phænomenis diligenter perpenſis, nihil aliud illum eſſe arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore, gradu tantùm, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Hunc

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam. *Curatio.*

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primum accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primum celebrata ſumendam præſcribo:

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iiij. *Sal. Prunell.* ʒj. *Syr. Violar.* ℥j. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo:

℞. *Amygd. dulc. N:* vij. *Sem. Melon & Pepon. an.* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ℥ij. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ jß. *Aq. Roſar.* ℥ij. *Sacchar. cand.* ℥ß. *M. F. Emulſio; Cap.* ℥iiij. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞. *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥jß. *M. F. Apozema; Cap.* ℔ß. *ter in die.*

℞. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ij *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥j. *Sacch. cand.* ʒß. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo, ut juſculis veſcatur Hordea-

deaceis, Avenaceis, & Panatella, & pro Potu utatur Ptiſana ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cereviſia lupulata tenui.

Porrò, ſequens Unguentum præſcribo. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Ung. Pomati, & Dialthææ an.* ℥j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo folium braſſicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die, quo primùm acceſſor, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi prius æger convaluerit) Venæ ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At vero, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ ſectionem poſt tàm brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, niſi interjecto die uno aut altero inter ſingulas vices. Qua quidem in re normam mihi ſtatuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus minusve ſanguinis pro rei ratione demendum præcipiam, rarô tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter *unciarum* ſanguinis impenſa ſanatam: licet in Pueris ſemel tantùm

tùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhæâ*, repetendis jam dictis Venæ-ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hac Methodo brevi ſiſtetur, etiam, non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, qua fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimplicisſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio, ut lecto quotidiè eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tàm larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultima Venæ-ſectione, niſi forte prius id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, & à crasſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu pòſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit, ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam vero ſi quem moveat, quod huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſius diſſeramus; ſciat ille, hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed dedita opera diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & præterita: Cum ſemper exiſtimaverim, in ſummo diſcrimine verſari illos, qui morbum hunc

expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus methodi, qua natura materiæ morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimium periculoſæ inſuper res eſt aleæ; cum non rarò eveniat, parte aliqua materiæ jam concocta, forte etiam per ἀνακάθαρσιν rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſive, præſtantiſſimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusq; incaſſum uſurpatis, cum expectoratio nunc quidem ſatis auſpicato procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſane nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cum è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheæ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta a nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certo ac tutò Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo, quo profligatur, tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tàm larga ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpè quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret; nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus

cujus beneficio (non obſtante triſti illa apud Hippocratem de *Pleuritide ſicca* prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & ſanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetita Venæ-ſectione ferè tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis, & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longe disſitis celebrata, miſeros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeo in vitæ magnum diſcrimen ſæpisſimè conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo ſuccurrendi, ſi fortè fortuna impingatur, hic ſubnectere. Qui verò punctura hujusmodi plectuntur, dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim horis poſt Phlebotomiam ſe eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor ſe figit, & tunc maxime percipitur, cum brachium extendatur; attamen læſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, eodem avelanæ magnitudinem vix ſuperanti, ſed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter deſtillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnoſticum eſt habendum. Ita curatur, ut & propriis oculis ipſus obſervavi.

℞. *Rad. lilior. albor.* ℥ iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ i j. *Deinde* ℞. *farin. lini & avenac. an.* ℥ iij. *Coquantur farinæ ad Cataplaſmatis conſiſtentiam in ſ. q. lactis a radicibus prædictis colati, & radicibus contuſis miſceantur. f. Cataplaſma, parti affectæ calide applicandum mane & veſperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejuſdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos; liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tusſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, qua miniſtra dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejusmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tusſim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tusſis importunius fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tusſi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intenſe. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert; Anhelus ſæpenumero ſpiritum crebro ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tusſim provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox disſiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur,) dolet & Thorax omnis, vel ſaltem

ſaltem pulmonum coarctatio adſtantium auribus percipitur, quoties tusſit æger, pulmone non ſe ſatis dilatante, præcluſis adeò ab intumeſcentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, ſanguineque quaſi præfocato, nulla ferè, præſertim in habitioribus, Febris indicia ſunt; licet hoc accidere etiam posſit ob materiæ Pituitoſæ copiam, qua horum ſanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit aſſurgere.

Curatio. In curanda hac Febre id mihi negotii dari ſentio, ut ſanguinem iſtum, qui ad Pulmonum & ſuffocationem & incendium facit, Phlebotomia revellam; ipſos pulmones remediis Pectoralibus deobſtruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compeſcam. Cum verò *hinc* materiæ Pituitoſæ ſaburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie ſubminiſtrans, Venæ-ſectionem ſæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò obſervatio, quam facere potui diligentisſima, me doceret, Phlebotomiam ſæpe repetitam Febricitantium iis, qui crasſiore eſſent corporis habitu, (præſertim ætatis florem prætergresſis,) pesſime cesſiſſe, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs abſterreret; *Catharſin* ego crebriorem Venæ-ſectioni ſuccenturiabam, quæ ei ſatis recte ſubſtituitur, in illis, qui à largiori & iterata ſæpius Phlebotomia abhorrent,

Ad hunc itaque modum procesſi; ſanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec paſſus ſum, ut ex eo ſurgeret ad duas tresve horas; cum omnis ſanguinis eductio, quæ univer-

ſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius toleretur; ita ut mitius cum ægro agatur, cum in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quam ſi ſex ſeptemve tantum amiſerit, poſtquam è cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino:

℞. *Caſſiæ extract.* ℥ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues N.* iiij. *fol. Senn.* ʒij ß. *Agarici trochiſcat.* ʒ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ʒ ß. *Mſ. f. potio.*

Poſtridiè ſanguinem ſecunda vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam, modo præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali, Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo.

A Carnibus & earum juſculo, maxime vero à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritia, (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſta quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſa in ſanguine aggeſta ob Hyemis analogiam, & in pulmones exploſa; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumoniâ*; quam ego ejusdem plane indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod *Peripneumonia* Pulmones univerſalius afficiat. Quin & utrique

utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ ſectione ſcil. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licet ad *Aſthma ſiccum* aliquantulum accedat, tum quoad ſpirandi difficultatem, tum etiam alia quædam ſymptomata, ab illo tamen ſatis dignoſcitur, cùm in iſta manifeſta Febris atque inflammationis ſigna ſe prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac ſpecie minora ſint longè ac obſcuriora illis, quibus inſignitur *Vera Peripneumonia.*

Diligenter autem animadvertendum, quòd ubi Vini ſpiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes ſe olim addixerint, minimè tutum erit, eos ſtatim ac derepente ab iis depellere; ſed ſenſim id agendum, quo minus *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam ſternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac προφάσει oriundis, obſervari debet. Cum verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hìc obiter dicam. Optandum ſane eſſet, quod aut idem omnino exulet, aut ſaltem ſpiritibus reficiendis, non verò iisdem extinguendis uſurpetur: niſi quis internum ejus uſum prorſus abdicandam maluerit, proindeque à Chirurgis ſolum ad *Ulcera digerenda* fotubus immiſcendum, aut *Ambuſtis* extus admovendum; quo poſtremo caſu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito abſolvat, *digeſtionem*, quæ non niſi admodum tarde ſua tem-

pora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta, ſubinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolùm bis in die.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore incesſit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & ὅις γόνυ χλωρόν. Hac ut plurimùm occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſive alio modo excalefactus mox repentinum frigus admiſit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa infelix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno alterove, (eſt & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim; qui locum ſubinde mutans, vicisſim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte, quam poſtremùm affecit, adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris & ſymptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius ſæviente, materia ſc. febrili in artus translata; quod ſatis arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo Externorum uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſæpe audit;

quamvis eſſentialiter ab illa diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimius fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo acceſſiſſe. Utut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licet rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulſa, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minus peritè tractetur, non ad menſes tantùm, ſed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibusdam periodice repetitis, adinſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò vero poteſt fieri, ut ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in interna magis quam externa digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licet non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſime dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat; nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres

per omnem eorum ductum ad veſicam usque, eodem licet mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cùm revera materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo, quo prior ſpecies pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeo ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tàm eſt ſimilis, quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſansque ad hanc ferè normam præſcribo: ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. aa.* ℥iiij. *Syr. è limonibus* ℥jß. *Syr. Viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad lubitum*; vel etiam

Emul-

Emulſionem in curatione morbi lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, *Cataplaſma è mica Panis ſiliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. braſſicæ* parti affectæ applicandum, & ſæpè renovandum curo. *Diætam* quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus ſubſtituo juſcula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cereviſiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptiſanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetoſæ, &c. in aqua fontanâ incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas ſingulis diebus lecto ſe abſtineat, cùm calor, qui à jugi decubitu naſcitur, morbum promoveat intendatque.

Die ſequente ſanguinis tantundem detrahi præcipio, atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuòrve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, conſtitutio, aliæque circumſtantiæ ſvadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ ſectionem repeto; raro enim uſu venit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, niſi vel regimen juſtô calidiùs præceſſerit, vel medicamina calidiora ægro præter neceſſitatem fuerint ingeſta. Quin & Anodyna ſive Paregorica dicta Remedia effuſiorem ſanguinis miſſionem poſtulant: Quamobrem utut ſæviat dolor, per omnem hujus morbi decurſum, religiosè mihi ab his temperandum exiſtimo, modò mihi animo ſit curationem à ſanguinis miſſione ſolùm petere, cum illorum uſu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ ſectioni cedat; quæ ideò ob

hæc

hæc ipſa medicamenta officioſe nimis exhibita, ſæpius quàm erat opus, celebranda eſt. Quid quod & in morbi ſtatu, neque eam, quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præſtare.

Interim dum prædicta remedia, diætaque ſedulo uſurpantur; *Enema* è Lacte ſaccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ ſectione diligenter obſerventur, ſeriò hortor moneoque; quibus elapſis, *Potionem Catharticam* è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim ſe recipiat, lubens patior; ita tamen, ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemlibet, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis-conditos, ſive etiam δύσπεπτα quæcunque, niſi diu poſteà, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam ægri dolores admodum imminuentur, neq; tamen adhuc prorſus evaneſcent; at verò reſarcita, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jactura (ſuperveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quam id, quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia ceſſabunt, atque æger pancratice impoſterum valebit.

Jam verò, tametſi prædicta Methdo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtive atque ſub ipſo morbi ingreſſu

greſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem utplurimum ſortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgò habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quod, licet nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus reverà inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere perſuaſum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus, (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infelices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata, *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua cauſa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὶ ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis

maſſam

maſſam inquinat, & confertisſimo pesſimorum ſymptomatum agmine hominem lacesſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgo jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus*, *ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula ſæpe ſæpius non aliter eſt accipienda, quam quod, ubi primum ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſane niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie ſit, in immenſum creſcet, & omnem fere morborum numerum abſolvet. Cum, ſi id ſedulò agamus, ut abdita cujusque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſua ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam, ad quam attinet, familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, qua hujuscemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfecte formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hic notandum, non adeo conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus, ac ſub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſtermi-

nare;

nare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam, averruncabunt, vel ſaltem eo conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitata; & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & ſero exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſupra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi, quæ ad Scorbutum quamproximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quæ inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulatur, & pariter eadem ferme remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eandem in tumorem ac in alia ſpecie rarò attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc vel illum artum diſcruciat, mox internas ſolum partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum ſe proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, adinſtar morborum, qui vel maxime Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros, qui imbecilliori natura ſunt; adeoque ad affectuum hyſtericorum claſſem referri debere plane ſuſpicarer, niſi quòd iterata experientia comprobaſſem, eum remediis hyſtericis minime ceſſiſſe. Illi etiam, qui longum & repetitum *Corticis Peruviani* uſum experti ſunt, huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum eſt incommodum,

quod

quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hac occaſione, ſive ex alia quacunque cauſa originem ducit, quam facillime debellatur vinciturque uſu ſequentium, quæ niſi privato commodo publicum prætuliſſem, prorſus mihi reticenda eſſent. Etěnim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo laborantes, ſanavi, quibus Venæ-ſectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt:

℞. *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ ij. *lujul.* ℥ j. *pulv. Ari Comp.* ʒ vj. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒ ij. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ſequentis* ℥ iij.

℞. *Cochlear. hortenſ. M.* viij. *Beccabung. Naſturt. aquat. ſalviæ, menthæ, an. M.* iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ ß. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* ℔ xij. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro uſu.* Atqui præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ aucta

aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multum profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis, quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujusce morbi ſpecies, licet rarius occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberalius indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt

cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando, ac quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio. Hic ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique, quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum. e.gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo: ℞. *Rad. Alth. & Lil. an* ℥ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an M.* ij. *flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini & Fœnugr. an* ℥ß. *Coq. in ſ. aq. q. ad* ℔iij. Coletur liquor & tempore uſus adde ſingulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ: *℞. Spir. Vin.* ℔ß. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ʒij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atq;

avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cerevifiâ natura tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimùm fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap refrigerentia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta, quâlibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas cum pruritu refert ſpecies, pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non ſolùm hic affectus, de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum, qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſint) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diverſa tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis, quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus

amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß. *electuar. de ovo* ℈j. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri, f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies* 21, *ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii:*

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vj. *aq. epidem. & theriacal. ſtillat. an* ℥ij. *ſyr. Caryophyll.* ℥j. *Mſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potius pluribus ſtragulis, quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞. *Unguent. ex oxylapatho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥ j. *flor. ſulphuris* ʒ iij. *ol. Rhodii* ℈ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ-ſectione atque catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolum adhibitæ curationem non abſolvant, ægrum tamen contra Febrim præmuniunt, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſuper-

pereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac ſive *macula*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eadem vero evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via, atque iisdem poſt evacuationes univerſales plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium εὐπέπτων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnina magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo, quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ ceteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quod non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi mature ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet amplius, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtrangulationis præcludun-

 tur

tur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu ingruenti occurritur procellæ.

Curatio. Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto tangantur, author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & repetatur ſubinde. ℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij. *Sacch. cand. Alb.* ʒiij. F. Gargariſma. Jubeo etiam, ut de Emulſione in cura *Morbi lateralis* præſcripta vel ſimili indies ſumat.

Sequenti mane, niſi Febris & dolor inter degluctiendum perceptus aliquantulum, remiſerint, venam in brachio rurſum ferio, Catharſi in diem poſterum rejecta. At ſi utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum ſtatim exhibeo; quod quidem poſt ſanguinis miſſionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime neceſſarium eſſe multiplici experientia comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum eſt, Febris aliaque ſymptomata, etiam poſt Catharſin, bellum minentur, iterata, ut prius,

Venæ-

Venæ ſectione perdomanda ſunt, ut & *Epiſpaſtico* amplo ac forti, poſteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decurſum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo, quo Catharſi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juſcula ex iis parata, ſacra ſunto; juſculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis veſcitor; ptiſana ex hordeo, vel cereviſia tenuiſſima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abſiſtat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis ſymtomatis, quæ hac methodo expugnare ſatago, vires addat. Animadvertendum eſt autem, quòd iſtiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, ſymptoma tantùm eſt, illa ipſa methodo curari amat, quam Febris ea ſibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν & cutis ſpiracula exterminanda eſt, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri primariæ, cui inhæret, debetur; quod ſedula obſervatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum ſibi parant, & in hoc vel illo ſymptomate deſinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille, à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm ſit *ſymptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræſentiarum duas tantùm *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium. *Hæmorrhagia Narium* quâvis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quam adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen, ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel alia occaſione qualibet æſtuare contingat.

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incraſſantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia. Julapia inſuper refrigerantia atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus in morbis Inflammatoriis ſuprà deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidiè moneo; tum ut nullo non die

die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel ſemel quidem omittatur: Hauſtu quin etiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coërceatur. At verò quando hujusmodi Hæmorrhagias non raró comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharticum blandius, vel in ipſius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum; & ubi ſymptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immerſa aquæ frigidæ, in qua *Sal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur: ℞. *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥j. *Phlegmatis Vitriol.* ℔ß. *Coq. tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara. Liquori reſiduo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raſo liquore hoc probè humectata, nari ex quâ ſanguis ſtillat, indatur per dies duos iſthic relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicata ſanguinem ſiſtunt ex quacunque demum parte externa idem defluat.

Hæmoptoe etiam, quæ in æſtatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robuſti adoritur, *Hæmoptoe.*

& quorum pulmones minus rectè valent, præ leſ- nibus item juniores, ejuſdem ferè indolis cùm Hæmorrhagia jam tractata mihi eſt; cùm & hæc quoque Febris ſit, quæ tam nomen, quàm eſſentiam exuit ſuam illa qua ſoluta eſt Criſi; hoc ferè tantum diſcrimine, quòd in morbo *priori* ſanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor ſinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obſidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi ſibi vendicat, niſi quod Catharſin minus ferat, à qua, præſertim repetita, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium hora ſomni propinatum, Diæta inſuper, & medicamenta, tàm incraſſantia, quàm refrigerantia, opus pro voto abſolvent.

Atque hæc ſunt, quæ hactenus obſervavi de numeroſa iſta Morborum Tribu in varias familias diſpertita, qui *Febrium* ſub nomine cenſentur, atque de iis ſymptomatis, quæ ab illa pendent, in quibus id ſeriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò ſincero candidoque, nullique adeò Hypotheſi adſtricto, eorum Hiſtoriam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautela pati ſubnecterem. Quòd ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem minuſque lubricam in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiſcandi conſtabiliendique,

me

me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit, nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit; quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucusque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas, qui violenta morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſuppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primùm agitanti minus ſatisfaciebant; cùm reapſe cernerem, ludrica iſta Cerebroſorum commenta ita parum ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglecta Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, [quod ſalva verecundia, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero] ſcopum quadantenus aſſequutus

ſum,

ſium, & dulciſſimum improbi laboris, in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè ſunt, quæ jam habeo comperta [vel ſaltem ad methodum aliquam novi reducere,] circa *Febres* & *ſymptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30. Decembris diem, An. 1675. quo hæc conſcribo.

EPI-

EPISTOLÆ RESPONSORIÆ DUÆ

à

THOMA SYDENHAM, M. D.

PRIMA

De MORBIS EPIDEMICIS ab Anno 1675. ad Annum 1680.

ad

ROBERTUM BRADY M.D.

SECUNDA

De LUIS VENEREÆ HISTORIA ET CURATIONE

ad

HENRICUM PAMAN. M. D.

Clariſſimo Viro,

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

N*Emo uſpiam Medicorum, Vir eruditiſſime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita noſtra perennanda, quas agit partes, eorum quiſpiam conſideravit ſatis, vireſque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo ſanguinem, aut in motibus animali-*

nimalibus quibuscunque peragendis cujus ſit energiæ, & efficaciæ, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Conſtitutiones *haud perperam indigitas, ne leviter quidem, vel Medici, vel Hiſtoriæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perſcrutari ſategerunt. Fieri ſanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditiſſimas, aer ſeſe inſinuet, quin quas ſubit alterationes & mutationes à rebus, quibus impregnatur, easdem ſanguini & ſuccis communicet, & imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aeris conſtitutione oritur hujus vel illius indolis prava ſanguinis Diatheſis. Optimô itaque conſilio Obſervationes Medicas circa morborum acutorum hiſtoriam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium conſtitutiones inſtituiſti, cùm in iisdem aeris actiones in ſanguinem, ſuccos, & ſpiritus præſertim (ſi ipſe non ſit ſpirituum materia) conſpiciantur. Et nullus dubito, quin Febrium indoles ab annorum temperie, in quibus graſſabantur, obſervata utiliſſimam, ſi non unicam, methodum conſtituit ad praxin ſtabiliendam. Perge itaque, & ſi quæ adhuc reſtant obſervationes Febrium annorum nuperrimè elapſorum, fac ut palam fiant, quà in re quam maximè humani generis ſaluti proſpicies.*

In Sectione prima, Cap. quinto *libri tui paucis egiſti de uſu* Corticis Indici, & *ejusdem exhibendi methodo. Equidem ſcio, quosdam haut infimi ſubſellii Medicos, qui in magnâ quantitate & doſi*

ſæpius

ſæpius repetitâ eum exhibent; alios item, qui ex eodem extracta, infuſiones, & ex infuſionibus julapia, & emulſiones conficiunt, quibus modis ſe non tantum Intermittentes, ſed & continuas quaſdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus eſt remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum corticem variâ forma & multiplici præparatione maximo cum ſucceſſu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de uſu hujusce Corticis noſti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam neceſſariam propoſuiſti. Quærerem Ego, annon rejectâ tam ſeverâ & crudeli methodo, alia non humani ſanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri poſſit? Dum hæc agis, Digniſſime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum ſtigmata atque calumnias ſat ſuperq; perſenties; neq; nunc minùs, quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus diſpliceant, & candidioribus, apud quos ſolenne eſt iſtiusmodi detractores deſpicere. Iſti verò, ſi Febrium hiſtoriam longo uſu comprobatam, vel earundem eſſentias, cauſas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiſcari volunt, Te Ducem & viam præmonſtrantem ſequi neceſſe habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam inveſtigandi, vel curandi ratio poſſit aſſignari. Macte itaque eſto, & ſperne ſciolorum dicteria; ſincerorum hominum ingenia excita; tu methodum*

mon-

monſtraſti; & ſi tua non placet, qui carpunt, dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hiſce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amiciſſimum,

Cantabrigiæ,
Decembr. 30. 1679.

R. BRADY.

Ampliſſimo Doctiſſimoque Viro,

ROBERTO BRADY, M.D.

Collegii Cajo-Gonevillenſis Cuſtodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienſes Profeſſori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humaniſſime, ſi quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitani impertiendum præ cæteris, qui nunc ſunt homines, facillimum eſſe omnino par eſt: ſi enim ea tantùm mihi innoteſcant, quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus ſatis conſtat) nullo pacto mihi obfuerit levidenſia iſta & è triviis deſumpta evulgare; ſin autem aſſecutus ſim aliquid, quòd è re Medica ſit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus

plus minus triginta, & calculo diu malè multatus, facile mecum reputo, quam ſerio gauderem, ſi quod meis malis levamen aliorum indicio poſſit afferri. Cum autem pauciſſimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur, ut publico commodo hâc in re inſervire queant, iisq; tantum, quibus *è meliore luto*, quam mihi, *finxit præcordia Titã*, votis agendum eſt, quod reapſe effectum dare non ſatis eſt virium: Semper enim exiſtimavi, neque id ſine ratione, majoris eſſe felicitatis, certam vel leviſſimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidiſſe, quam vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Crœſi* theſauros accumulaſſe. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, ſapientioremque: quod enim uberius & ſapientiæ & bonitatis ſuæ ſpecimen quis poteſt edere, quam cum ſe è communi generis humani natura deciſum animadvertat, ea, quæ molitur, omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad ſuam ipſius, qui tam exilis totius particula & contempta res eſt, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi ſentiendique magiſtro *Cicerone* meo, ſui ſeculi, ne dicam univerſæ hominum naturæ Genio) *leges omnium ſalutem ſingulorum ſaluti anteponunt, ſic Vir bonus & ſapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut ſua conſulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo ſatis liquet, quod cum facinoroſi ſit, hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conſervare, vel alios iis inſtruere præſidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana

& ſcelerata audit eorum, qui negant ſe recuſare, quo minus ipſis mortuis terrarum omnium deflagratio conſequatur.

His autem impræſentiarum miſſis factis, fatendum eſt, debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignisſimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quod te tam male habeant immerita illa, quibus à nonnullis proſcindor, convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quod ſi vita innocua hominis, qui neminem neque facto neq; dicto læſerat, me ab illis ſartum tectum reddere valuiſſet, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut ſpero, eveniet unquam, ſtat ſententia non me ideo plectere, quod alii deliquerint; id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi ſcilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas noſtra.

Morem itaque geram in tradendis obſervationibus, quæ mihi in morbis, de quibus ſciſcitabaris, occurrebant. Primum autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud noſtros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror, annos iſtos ordine ſed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo claudebatur *Hiſtoria Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per prælapſos annos 15. graſſabantur, & quædam obiter perſtringere in eorundem curatione a me pridem

notata.

notata. Quo facto melius innoteſcet, quo tempore & quibus gradibus, quæ jam obtinet Febrium *conſtitutio*, nobis obrepſerit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Conſtitutio poſtremo loco commemorata in dictis Obſervationibus, *viz.* Annor. 1673, (in cujus Autumno ea ſe primum exeruit) 1674, & 1675. At vero exoleſcente ferme hac craſi, mitiores erant, quam pro ſuo genio, qui ſubpullulabant morbi, & minus inſuper Epidemici; non obſtante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifeſtas aëris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cum & æſtatis fervor, & frigus hyemis omnes ferme annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo ſuperaverint. Et cum tam ingens tempeſtatum diſcrepantia ſimiles tamen morbos produceret, ſatis hinc liquet, non tam manifeſtam quam occultam aëris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum eſt, morbos eosdem quoad ſymptomata quædam aliquando à manifeſta aëris diatheſi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes teſtatum faciunt; de quibus breviter agam. *Annus 1676.*

Morbilli enim naſcenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod ſolito longius procurrerent: nam cum pro more ſuo menſe primùm Januario comparentes, ad Æquinoctium uſque vernum ingraveſcerent, dein paulatim imminuti cum Solſtitio æſtivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoctium fermè Autumnale pertingebant, ab æſtatis calore, niſi fallor,

aucti viribus, quo diutius obſiſterent. Neque tamen Methodum Medendi ab uſitata illa diverſam poſtulabant.

Exeunte æſtate *Cholera Morbus* epidemice jam ſæviebat, & inſueto tempeſtatis calore evectus atrociora Convulſionum ſymptomata, eaque diuturniora ſecum trahebat, quam mihi prius unquam videre contigerat. Neque enim ſolum abdomen, uti alias in hoc malo, ſed univerſi jam corporis muſculi, brachiorum crurumque præ reliquis, ſpaſmis tentabantur diriſſimis, ita ut æger è lecto ſubinde exiliret, ſi forte extenſo quaquaverſum corpore eorum vim poſſet eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam recepta medendi rationem ſibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque ſæpius ingerenda quam aliàs ſolebam, omnino indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentiſſimo illo, quod modo deſcripſi, ſymptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, ſummus in me amor, labor improbus in morbis dignoſcendis curandisq; una cum nomine mihi ſemper occurrunt) & enormi vomitione, ſpaſmorumque violentia animam agentem, cum ſudore frigido, & pulſu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulo copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenſo conamine perſæpè fit) anſam daret: dein lecto aſſidens quaſi ad ſemihoram, & expertus Remedii vires nec Vomitu-

mituritioni compeſcendæ, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum, prius ediſcerem, quam novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicacisſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere ſatagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad *ἐνεξίαν* ſcil. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neque eſt, cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſcil. nomine, quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ certò conſtabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* paratâ indicantur (ſunt autem tres, *vehemens dolor, vomitus vel dejectio enormior, & inſigniores ſpirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Doſis & repetendi vices cum ſymptomatis magnitudine omnino ſunt conferendæ. Quæ enim doſis remisſiori ſymptomati coercendo par eſt, ea ab alio fortiore ſuperabitur; & quæ aliàs ægrum in manifeſtum vitæ diſcrimen conjiciet, eundem impræſentiarum ab orci faucibus liberabit.

Atque hi ſunt morbi iſti, qui hoc anno populabantur, iidem ſc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint, qui annum ſequentem *viz.* 1677. funeſtaverint, non habeo dicere. *Annus 1677.*

Cùm enim moleſtisſimo ſanguinis mictu, à motu vel levisſimo, ſub anni initio malè multarer, neque ita diu poſteà Podagrâ etiam, quæ non jam tàm artus, quàm viſcera ſævisſimo dolore excruciabat, accedentibus inſuper virium & appetitûs proſtratione, crurum tumore, aliisque ſymptomatis non minus periculoſis (quem ſi tùm fuerim extinctus, mors certè non tàm à bonis quàm à malis abſtraxiſſet, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menſes tres continere, deinde redintegrandæ ſanitatis cauſa per idem ferè ſpatium ruſticari cogebar: *Autumno* reverſus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde ſparſas eſſe (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaſerat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros inviſere, de hoc anno nihil melius ſilentio poſſum adferre.

Annus 1678. Proximi anni (*viz.* 1678.) *Conſtitutio* prorſus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim ſc. annos urbe ferè exulaverant, niſi quod nonnullos ſporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rurſus audirent, neque eum tamen gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à qua pendent, aëris διάθεσις ſuam ἀκμὴν attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, ſub eo usque tamen exeunte Æſtate & Autumno ſubeunte præ cæteris ſæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululùm fatiſcentes *Variolis* locum cedebant, at-

que

que aliis inſuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempeſtas in orbem rediret.

Sed ut jam ediſſeram, quæ de harumFebrium& natura & cauſis ſedula obſervatione aſſecutus ſum: imprimis notandum eſt, quòd licet olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ*, (niſi quis poſtremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quod licet Tertianæ Quotidianæque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, ſubſequente primùm calore, mox etiam ſudore, tandem in omnimoda *ἀπυρεξία* deſinerent, atque poſt ſtatam periodum ægros de novo laceſſerent; ne hunc quidem jam morem ſervabant ultra tertium quartumve Paroxyſmum; maximè ſi æger lecto addiceretur, & aſſumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Poſtea verò Febris hæc eo usque etiam præter indolem ſuam incrudeſcebat, ut *Intermisſionis* loco *Remisſionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* ſpeciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod ſpectat, jam à multis annis mihi innotuit, quàm ſit periculoſum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cum recentes ſint, nullumque typum indutæ in continuitatis vicinia adhuc hærent) per ſudorifica moliri: quamvis enim notiſſimum ſit, ſimul cum ſudore prorumpente inquietudinem atque alia ſymptomata ſtatim evaneſcere, & *ἀπυρεξίαν* ſuccedere, & ex conſequenti huic paululum eſſe indulgendum, ſaltem non eſſe obſiſten-

dum Paroxyſmo fatiſcente, tamen eſt compertisſimum, quod ſi juſto copioſiùs eliciatur ſudor, quæ intermittebat, Febris jam ſit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ caſu in vitæ diſcrimine verſatur, hic ſervatur, perit ille. Ratio eſt hæc, niſi mea me fallit conjectura, quòd ſcil. iſtiusmodi profuſus ſudor, cùm materiæ febrilis, paroxyſmi calore eo usque evectæ, ut jam per deſpumationem ejici posſit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte, quæ unico paroxyſmo reſpondet, de reliquo ſanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-ſectionis v. gr. & Catharſeos incommoda (quarum utræque relaxando tonum ſanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certisſimam mihi ſpem fecit, de quo vere affirmare posſim, non obſtante tàm vulgi, quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me, nihil mali ægris accidiſſe ab ejus uſu, vidiſſe unquam, vel cùm ratione ſuſpicari potuiſſe, niſi quod illi, qui longum & repetitum corticis Peruviani uſum experti ſunt (ut in *Capite de Rheumatiſmo* præmonſtraverim) in ſpeciem quandam *Rheumatiſmi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occaſione naſcitur, & quando accidit, facillime Remediis ibidem deſcriptis cedit.

Et profecto ſi tàm effectorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot ſunt, remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo inſignium eſſe virium deprehendatur, ſed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus;

bus; Tantum abeſt, ut de ejus inſalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potiſſimùm de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendaq; ſymptomata, quæ Febres Intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundò quia cum occulta vi & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique, materiam morbum committentem, quæ propelli debuerat, tanquam hoſtem intra mœnia vi Corticis aſtringente incluſam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evaſiſſe, cùm adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt, Sudores paroxyſmum finientes id omne, quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur, prorſus eliminaſſe, manere tantum morbi ſeminium tempore maturandum, quodque Cortex fugientemParoxyſmum à tergo urgens, & intercepto, qui debuerat ſubminiſtrari, morbi commeatu ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere, quod jam in illo non niſi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque ſtrangulationum neque obſtructionum, quæ vulgò objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſua aſtrictoria Febres fugare? Qui id probare velit, neceſſe erit, ut prius alia aſtringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortisſima adhibenti in experimentum nondum ê voto cesſit. Quid quod illos etiam ſanat, qui ab ejus uſu tanquam â Cathartico aſſumpto (quod

nonnullis accidit,) frequenter alvum deponunt? Id verò demum eſt rectè ſapere, ſuo ſe quemque pede ac modulo metiri. At ſi quis fucum ſibi faciens, aliis ſe præditum eſſe facultatibus exiſtimaverit, quàm quæ inſerviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ*(ut Deo ſcil. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundisſima animi proſtratione jure merito exhibeatur;) vel *Philoſophiæ Morali*, (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet;) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ:* (quibus vita communis adjuvatur.) Hic primùm Hypotheſin aliquam è ſchola *Naturalis Philoſophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam ſpecificam rerum in natura poſſit enodare; ex. gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore nusquam alio cernitur infectum, &c. Hoc ſi effecerit, in ejus caſtra haud invitus tranſeam; ſin aliter, non verebor dicere, quòd Medici cura omnis atque induſtria in expiſcanda Morborum Hiſtoria, iisque remediis adhibendis, quæ Experientia Indice ac Magiſtra eosdem valent depellere, debent collocari; obſervata tamen iſta medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod uſu didici de Methodo, qua Cortex nobis uſurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine inſignitur, annis abhinc quinque & viginti (ſi benè memini) apud Londinenſes noſtros in-

ex-

exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis; primùm cœpit inclareſcere. Idque optimo ſane jure, cùm hujuscemodi morbi rariſſimè ab ullo alio ſive Remedio ſive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapſo duabus de cauſis, non quidem levibus, damnatus in deſuetudinem prorſus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxyſmi pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinenſi eidemque Senatori Urbano, *Undervvood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidiſſe. Funeſtior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus uſu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxyſmo aliàs invaſuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen inter dies 14. recidivam ut plurimum pateretur, in morbo ſcilicet recenti, necdum temporis curſu ſuoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus ſpem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æſtimabant Paroxyſmum ad paucos dies protelare, ut ſe eo nomine in vitæ diſcrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim ſeriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quam hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatas iri confidebam, ſi qua par erat cura accederet, &

diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris uſu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies ſubſecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) poſſem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ ſanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipſo Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo, quòd minus opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prædictus, ſi immediatè ante Paroxyſmum deglutiatur, facit, quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, posſit eliminari, quæ proinde præter fas incluſa ægrum in vitæ diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit, confeſtim pulverem exhiberem, quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus Intermisſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem, usque dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim tutoque proinde ſanguinis maſſam ſalutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva* (quæ intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci, quòd ſanguis non ſatis exſaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam, nihil ad eam præcavendam æquè poſſe conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto

ĉto ad præſens morbo, juſtis ſemper intervallis, antequam ſcilicet vires præcedentis doſis prorſus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartana* Febre laborantem accerſitus (*die Lunæ* v. gr.) ſi Paroxyſmus eodem die ſit invaſurus, nihil prorſus moveo, ſed id tantum ago, ut ſpem faciam eum à proxime venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermiſſionis (*Martis* ſc. *&* *Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulverat.* ℥j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophyl. vel de Roſis ſiccis, f. Electuar. dividendum in 12 partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediate poſt paroxyſmum, ſuperbibendoque hauſtum vini cujuslibet.* Vel ſi *Pilulæ* magis arrideant, ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulv.* ℥j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vj. *quarta quaq; hora.* Sed minori cum moleſtia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admiſceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iisdem, quæ dicta ſunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxyſmus, nihil impero, cum utplurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per ſolitos ſudores, qui præcedentem Paroxyſmum abſolvunt, deſpumatis ejectisque è ſanguine, atque intercisa novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris uſu, diebus Paroxyſmos diſterminantibus adhibiti.

Verum enim verò ne morbus denuò recrudeſcat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die*

octavo

octavo præcisè à quo poſtremam doſin æger aſſumpſit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam ſc. in partes 12. diviſam*) eadem, qua prius methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo ſemel Medicatio perſæpe morbum conficit, non tamen prorſus in tuto collocatur æger, niſi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi ſanguis à prægreſſa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut ſe æger incautius auræ frigidiori feriendum expoſuerit.

Verum etſi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idioſyncraſiam perſæpe accidit, ut ab ejus uſu tanquam à Cathartico fortiori aſſumpto æger violenter expurgetur: In hoc caſu omnino oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam ſuæ naturæ quam morbo plane contrariam, ciere valeat, neque pulvis juſto citius per alvum expulſus diſperdatur, antequam ſuo fungeretur munere. In hoc itaque caſu *Laudani* ejusdem *gut.* x. Vino inſtillari jubeo, & poſt alternam pulveris doſin aſſumi, modò Diarrhœa perſtiterit.

Dicta Methodus uſu mihi venit in cæteris Intermittentibus ſive *Tertianis*, ſive *Quotidianis*; utraſque enim ſtatim à finito Paroxyſmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxyſmorum interſtitia medicamine (quantum ſcilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen diſcrimine, quod cum Quartana rariſſime niſi *Unciâ una* in doſes diſpertita, reliquæ *ſex Drachmis*

poſſint

poſſint ita expugnari, ut inducias ſaltem concedant.

At verò Tertianæ, quotidianæque, etſi poſt unum alterumve Paroxyſmum omnino videantur intermittere, tamen non ita rarò (quod & à me ante eſt notatum) poſtea ad Continuarum fere ſpeciem vergunt, & ad *Remisſionem* tantum, etiam diebus, quæ *Intermisſionem* pollicebantur, accedunt; præſertim ubi æger lecto defixus regimine juſto calidiore, aut medicamentis Febri per ſudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in caſu à remisſione quantumlibet exigua (id enim mihi unum ſupereſt) anſam arripiens, pulverem quam proxime a Paroxyſmo (quantum conjectura valeo) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, ut modo dixi, ne quidem ipſum morans Paroxyſmum, cum aliter in ſpatio interjecto plus ſatis brevi alexiteria Corticis vis ſanguini impertiri nequeat.

Cum autem Febres, quæ jam apud nos graſſantur, etſi poſt ſecundum tertiumve paroxyſmum reponere ſe in claſſem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi eſt religio *Corticem* vel in maxime *Continuis* hujus ſpeciei ſumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modo aſſiduus Lectuli calor, & intempeſtivus Cardiacorum uſus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in caſu Peruvianum corticem nihil quicquam profeciſſe plus ſemel obſervavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis poſſit ſuſpicari) febrici-

bricitanti obfuiſſe; è contra vero calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata, ut plurimum poſt aſſumptam hujus remedii quantitatem ſufficientem, mox evaneſcent, vino haud obſtante. Hic autem obſervandum, quod quo magis Febris ſive ſponte ſua, ſive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim, morbum hunc non niſi ſesqui unciæ, vel unciis ejusdem duabus ceſſiſſe.

Cum vero ſint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infuſum in frigido factum propino; ℥ ij. *ſc. Corticis groſſe pulveriſati in Vini Rhenani* ℔ ij. aliquandiù macero. Liquor hic per manicam Hippocratis ſæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ infuſionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cum nec ingrata ſit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs uſurpari poterit, quam reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec paroxyſmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc caſu vomitio prius eſt compeſcenda, quam Cortex propinetur. Ad quem ſcopum collimans jubeo, ut ſexies vel octies ſpatio duarum horarum *ſucci limonum recens expreſſi Cochl.* j. *cum ſalis Abſint.* ℈ j. *aſſumat*: Deinde *Laudan.*

dan. liquid. gutt. xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi poſt, ſi vomitus ceſſaverit, uſum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut alia forma hoc remedium aſſumatur (ſaltem ea quantitate, qua devincatur morbus,) ſequens Julapium præſcribere ſoleo: ℞. *aq. Ceraſor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ij. *Cort. Peruv ſubtiliſſime pulv.* ʒiij. *ſyr. Caryophyl.* ℥j. *mſ. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxyſmi non amplius diſcrucient; inſtillando alternis doſibus ſi Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Obſervandum eſt inſuper, quòd cum breviora Paroxyſmorum interſtitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non ſatis temporis concedant ad ſanguinem febrifuga Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non poteſt, ut æger proximum à prima medicatione Paroxyſmum, uti in Quartana ſolet evenire, certò effugere valeat, ſed in his medicamentum ſæpe non niſi poſt biduum promiſſam curationem abſolvet.

Animadvertendum autem, quod ſi æger, non obſtante abundanti cautela ſuperius tradita, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipſa rarius accidit, quam in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit, non nimium pertinaciter inſiſtere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, ſed pro ſuo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum,* quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod ſpectat cæterumque regimen, nec à cibo nec â potu arcendus eſt æger, qualis qualis is demùm fuerit, qui ad ſtomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ ſanguinis maſſæ, & Febri poſtliminiò reducendæ admodum conferentibus) ſemper exceptis. Veſcatùr itaq; carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re ſolâ ægros nonnunquam reſtitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem Febris recurſum contra Corticem quaſi communita, ſalutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò ſe temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec ſanguis priſtinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quod cùm de Febribus Intermittentibus olim agens, ægrum ſublato morbo ſedulo purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis ſolum Febribus, quæ vel ſponte ſuâ, vel alio ſive medicamento ſive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec æget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex ſine ope Catharticorum non ſolùm *Paroxyſmis*, ſed & *Dyſcraſiæ*, quam corpori iidem inflixerunt, ſubvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualescunque, cùm vel blandisſima Catharſis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi diſcrimen certisſimè, fortè in morbum ipſum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod ſub primos hujus Conſtitutionis annos ſymptoma quod-

dam

dam inſigne Febribus Intermittentibus quandoque ſupervenerit. Nempe earum Paroxyſmi non cum rigore & horrore, quas poſtea Febris excipit, invadebant, ſed æger iisdem planè ſymptomatis tentabatur, ac ſi *Apoplexiâ* verâ laboraſſet, quæ tamen nihil aliud eſſet, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipſa Febris caput impetens; ut ex aliis ſignis, ita ex colore urinæ ſatis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore ſaturato extat, qualis cernitur in urina eorum, qui Ictero laborant, etſi non adeò intenſe rubet, & pariter ſedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in caſu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis ſint, indicari videntur, ad revellendos ſcilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexia primaria fieri ſolet; eædem tamen omnino omittendæ ſunt, utpote quæ originariæ hujus ſymptomatis cauſæ, Febri nempe Intermittenti prorſus adverſentur, ac proinde mortem accerſant; quod & ipſe novi. At è contra expectandum, donec paroxyſmus ſponte ſua evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimum eſt exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi acceſſionibus liberis idem ſedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etſi perquam rarò, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ-ſectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugata. Etenim cum ſanguis eorum abhinc debilitatus aſſimilandis ſuccis ei illatis

 pror-

prorſus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum ſibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copia, quoties eam reddunt, excreta, ſenſim vires labefactantur, & quaſi ſubſtantia Corporis per hanc Cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti in omni *Diabete*, ex quacunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad ſanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem reſtringendnm, omnino dirigendæ ſunt. Ut ℞. *Theriac. Androm.* ℥iß. *conſerv. flaved. Aurant.* ℥j. *Diaſcordii* ℥ß. *Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiij. *pulv. è chelis Cancr. compoſ.* ʒiß. *Cort. exterioris Granator. rad. Anglic. Hiſpan. Coral. rubr. prap. & trochiſc. de terrâ Lemniâ an.* ʒj. *boli Arm.* ℈ij. *Gum. Ar.* ʒß. *cum ſ.q. ſyr. de roſ. ſiccis. f. Electuar. de quo ſumat ad magnitudinem nuc. moſch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſq. infuſionis Cochl.* vj. ℞. *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian.* ℥ß. *fol. abſinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ℥j. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* ℔ v. *ſtent ſimul in infuſione frigidâ. Coletur tantummodo tempore uſus.* Veſcatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, *&c.* Abſtineat ab eſu olerum & fructuum qualiumcunque, & ſingulis paſtubus bibat vinum Hiſpanicum.

Eâdem fere methodo atq; iisdem remediis contumax iſte & diuturnus affectus, *Fluor.* ſc. *muliebris*, ſanatur, ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem ſunt, quantumcunque

cunque inter ſe hi duo morbi disſidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-ſectio ſemel celebrata, ac poſtea Catharſis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* uſui præmitti debent, deinde verò per totum proceſſum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit, quicquid corroborans ſubſtruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis uſu ſummatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm ſanè, qui aliquid Cortici adjiciunt, præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo neceſſarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cùm pars ſit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat, nullo unquam privato ſuo commodo poterit adduci. Quod ſupereſt, ſi ætati placuiſſet ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Hiſtoria Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuiſſe omnino eſt credibile) quo pacto ſc. Cortex in interjectis Paroxyſmorum ſpatiis debuerit miniſtrari, tum poſtea repeti ægro jam convaleſcente; viverent fortasſis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues ſanè illos conatus noſtros communi omnium bono dicatos, & monita ſpreverint ibidem dictata verbis inſequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hic fuſius explicare viſum eſt, *viz.*

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe Marti aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes &

jam fractæ ægri vires eundem temporius ſumendum eſſe dictaverint;) neque enim illud ſolum eſt metuendum, ne à præpopero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neq; Catharſi, multo minus Venæſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiusq; recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo ſuum opus plenius abſolvat, & evitatur, quicquid id eſt periculi, quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atq; intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem atq; omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremo brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione iſtâ εὐεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥j. cum ſyrup. Roſar. rub. ℥ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſerò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Hiſt. Sect. I. Cap. V.

Quan-

Quantumlibet autem Cortex ſupra laudatus in Febribus hiſce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, ſi modò æger ſanguineo temperamento præditus eſſet, atque etiam ætate floreret, Remedia ſequentia curationem abſolviſſe obſervavi. Ex. gr. Mittatur ſanguis è brachio die à paroxyſmo libero, & poſt aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infuſione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus ſuum abſolvat ante Invaſionem paroxyſmi inſequentis, quo elapſo immediatè aggrediatur uſum ſequentium. ℞. *Extracti gentian. Abſinth. & Centaur. min. an.* ℥ij. *Miſceantur ac dividantur in* ix. *doſes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, ſuperbibendo decocti amari ſine purgantibus & vini albi an.* ℥iij. Eſt & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus ſcil., quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non ſit. Ut ℞. *Serpentar. Virginian. ſubtiliſſ. pulv.* ℈j. *vin. alb.* ℥iij. *Mſ. ſumat duabus horis ante paroxyſmum, & ſtragulis bene coopertus ſudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxyſmo ingruente.*

Sequenti anno (nempe 1679.) ſub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbreſcentes menſe Auguſto quàm immaniſſime debacchabantur, ac magnam ſtragem edebant. Cùm autem de his jam fuſiùs egi, nil ampliùs adjiciam, niſi quòd *Novo Epidemico* à manifeſta aeris *Annus 1679.*

craſi pendenti ſub menſe Novembris prorſus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* ſubingrediebantur *Tuſſes* cæteris, quos mihi contigit obſervare, annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in ſingulis ferè familiis univerſi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnopere deſiderabant; aliæ verò pulmones ita vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere ſubinde cogeretur, vertigine inſuper correptus à niſu violentiori & laborioſo. Primis ferè diebus Tusſis, ſiccam æmulans, nullam materiam ſpectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quòd parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxyſmorum duratione ad *Tuſſim puerorum Convulſivam* mihi propius accedere videbatur, niſi quod mitiùs aliquantum ſæviret. In hoc ſaltem Convulſivam ſuperabat, quòd & Febre, & ſolitis ejus ſymptomatis ſtipata ægrum invaderet, quæ in Tusſi puerorum nondum me vidiſſe memini.

Solenne ſit licèt, Tuſſes ſub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eos hoc anno ita præter ſolitum increbreſcere: quod quidem hâc præcipuè de cauſa arbitror contigiſſe. Quum menſis *Octobris* crebrioribus quam ſolebat, & ferme continuis permaduiſſet imbribus, & ſanguis hominum tempeſtati conſentiens particulas crudas atque aquoſas affatim imbibiſſet, tranſpiratione per cutis ſpiracula à primo frigoris inſultu prohibita, Natura colluviem hanc ſeroſam vel per ramos Venæ Arterioſæ, vel, quod alii volunt, Aſperæ Arte-

Arteriæ glandulas eliminare ſategit, & tuſsis ope explodere.

Curatio ritè ut inſtitueretur, quoties ſc. Medico fuit opus, tàm per Venæ-ſectionem, quàm Catharſin evacuandum eſſe nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes ſeri particulæ, ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam inſigniter vaſa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum uſu gratificamur ægris) non intelligo, quo pacto amoliendæ Tusſis cauſæ queant conferre, cùm omnis eorum actio vel in incraſſanda materia, quoties juſto tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certo ſcio, inutiliter in his tantùm temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguinis maſſam eò usque debilitari à retentis particulis ſeri naturæ inimicis, pulmonesq; inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento ac ferè continuo, ut non raró via ſternatur ad *Tabem*; à cujus inſidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neq; multò tucius adhibentur Sudorifica, à quorum uſu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ ſanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleureſis*, quod per decurſum dictæ Tuſſis Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epiſpaſticum* ſatis amplum ac forte poſteriori cervici applicandum curavi; quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſt

hæc *Catharticum* è Lenioribus, Infuſionem ſc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Roſ. Sol.* quotidiè exhibui, donec vel prorſus convaleſceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, hora ſcilicet quinta matutina ſuperdormiendo.

Hac etiam Methodo, Phlebotomia ſcilicet & repetita Catharſi, eaque ſola expugnatur *Tusſis Puerorum Convulſiva*; malum aliàs pertinacisſimum & benè inſuperabile. Alii quid valeant hic præſtare, planè neſcio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non ſemel perdidiſſe, ſatis ſcio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ᾽ ἐπίκρασιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tusſi medetur, quod ſcilicet, licet non multum humoris ſeroſi in pulmonibus inveniatur: fervidiores tamen & ſpirituoſi Halitus è maſſa ſanguinis in pulmones ſtatis temporibus transmisſi atrociores illos tusſiendi Paroxyſmos in tenellis excitent; horum autem in pulmónes impetus haud alia methodo æquè ſiſti poſſe videtur & præcaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuscunque demum generis ſint, (ſi modò recens adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum, ne alvus ei ducatur, niſi miſſo prius ſanguine. Qui enim Morbi à Conſtitutione aëris Epidemica pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſima de

cauſa

cauſa tranſeunt; cùm ex tumultu in ſanguine & humoribus à Catharſi vel leniſſima excitato, & ſubſequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulſaſſet conſvetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico; aut *Diarrhœâ*, quoties Febris cum illa faciens epidemicè graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque alia aeris Conſtitutione, qua corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu morbi fomes è ſanguine, mediante evacuatione aliqua ejus Genio accommodata, exturbatur. Hoc conſtanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-ſectionem, vel, quod adhuc eſt periculoſius, ea penitus omiſſa. Licet enim objiciatur, fæculentias in primis viis ſtabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur ſanguinis, alvo non prius ſubducta; certiſſimum tamen eſt, evacuationem, quam iſti præmitti volunt, nullo modo reſarcire poſſe injuriam ſanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ permiſſo. Atque negari non poteſt, Catharticum mox à dempto ſanguine aſſumptum longè mitius vim ſuam exerere, neque perinde ſanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem ſolet, ſi Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiſſe exiſtimo.

Atque hoc mihi ſuffragante experientia multiplici compertiſſimum eſt. *Experientiâ*, inquam, optima duce & magiſtra; ad cujus leges & normam

niſi

niſi exerceatur Medicina, eam prorſus exulare ſatiùs eſſet. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus ſatis,cùm hinc Empirici, neque morborum hiſtoriam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; iſthinc Sciolorum vaniſsimi ſpem omnem in affectato Artis ambitu & ſpeculationibus utrinque pari ferè momento diſceptatis ponentes, quaſi junctis viribus majorem edunt ſtragem, quàm ederent morbi eorum deſtituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque ſola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipſis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum aſcendit. Et ſi dicta Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet, morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo poſſit innoteſcere, integra tamen Ars, quaqua patet,homines prudentes & peritos etiam magis exquireret, quam in ſtatu hodierno neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cum enim ſubtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum obſervatione vera Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliqua, Hypotheſibus etiam luculentisſimis fuffulta,inveniatur, medendi Ars,quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium longiori intervallo ſuperabit,quam iſta,quæ à Philoſophia docetur. Fidem hic mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum conſtituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere ſolitum, vera dicam,necne. Quis enim vel ex inſulſisſimis Empiricis eſt, qui ſe huic morbo curando imparem fate-

fatebitur, ſi id tantum agendum eſt, ut duabus iſtis Indicationibus Curativis, quæ vulgò obtinent, fiat ſatis? Nempe ut ſudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & ſymptomatis eatur obviam, quæ ejusmodi evacuationibus ſuperveniunt. Certisſimus enim eſt, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intrò aſſumptis, una cum regimine calidiori ſudores poſſe propelli; quem ſibi ſcopum unicè propoſuit in hujus morbi curatione, maximè ſi fortè *Malignitatis* nomen auribus uſurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet ſymptomata, *Diacodium* in promptu eſt, quo ſomnus invitetur, quoties urgeant vigiliæ; *Enema*, quoties alvus non reſpondeat, & ſic de cæteris. At nec ipſus valet comprehendere ſuo Marte, nec è Medicorum præſcriptis ediſcere, quæ demum illa ſit Febris ſpecies, quam debellare ſatagit; ſi modò credamus (credent ſaltem fortè Poſteri) varias dari Febrium ſpecies, quarum ſingulæ ſuam ſibi methodum medendi à reliquis diverſam ferè poſtulant; Unam inſuper eandemque Febrem, cujuscunque ſit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paululum diverſo per ſingulos gradus, quousque graſſabitur, tractandam eſſe. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minus inſigni mutuabitur naturalem morbi Hiſtoriam ignorans, (quæ ſola veram medendi rationem indigitare poterit,) cùm nequeat dijudicare, an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi, quam adhibet, Methodo, an ab ipſo naſcatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & ſubtiliora illa minutioraque, quæ in hoc atque in aliis

mor-

morbis curandis obſervanda occurrunt: quæ cùm tot ſint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, ſemper licebit Poſteris & ſeris Nepotibus aliquid adjicere iis Obſervationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vileſcet Ars, ſi quid hujusmodi lucem aſpiciat, quin potius illuſtrabitur, & difficilior reddita nonniſi ſapientes & ſubacti judicii viros in filiorum numerum cooptari ſinet. Sed hæc obiter.

Tuſſes modò dictæ, ſi imperitè tractarentur, *Febrem* accendere ſolebant ei haud abſimilem, quæ Hyeme Anni 1675. adeo epidemicè graſſabatur, & cujus hiſtoriam tradidi *Sect. quintâ Cap. quinto* libri noſtri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc ſoboles tantùm eſſet ac effectus Tusſis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem felici ſemper cum ſucceſſu aggreſſus ſum, quam in Tusſis curatione ſupra deſcripſi; nempe *Venæ-ſectione*, *Epiſpaſtico* cervici appoſito, & *Cathartico* deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tuſſi ſine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus eſſet, (utpote quæ continuari deberet, ut ſupra notavi, donec vel prorſus convaleſceret, vel admodum imminuerentur ſymptomata) in Febre tamen, quæ à Tuſſi pendebat, purgatio per tres dies inſtituta ei prorſus debellandæ par erat; quod in Conſtitutione, de qua jam agimus, ſæpiuſculè obſervavi.

Hìc autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando ſe primum exerebat, comitarentur deflu-

defluxiones in Pulmones moleſtisſimæ, pòſt menſem tamen unum vel alterum, cùm colluvies iſta ferì ſenſim è ſanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc inde ſine Tusſi aliqua infeſtabat, (non penitus deleta, ſed manente adhuc in ſanguine malæ Craſis impresſione) ac proinde haud diverſam Curationem ab ea, quam Tusſis comitabatur, ſibi vendicabat.

Verùm eodem, quem dixi, modo hæc Febris ſe extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conſcripſerim; quo tempore etiam cum anno ſurgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium usque Anni 1685. quo *ſecundam* hanc noſtram *Editionem* jam conficio, eædem adhuc perdurarunt. Etenim tametſi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam ſunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis non minus graſſantur ac ſæviunt. Atque etiamnum generalis Conſtitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usque diem affirmare poſſim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidiſſe unquam, niſi fortè rè malè geſtâ in earum claſſem fuerit evecta; vel una eſſet *Intercurrentium* mihi dictarum, quod ſcilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Conſtitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius eſt retundenda, quam *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ epidemicè graſſari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium ſpecie

Anni 1680.
81,
82,
83,
84.

natu-

natura plus ſatis feſtinare videtur, & agendi vehementia juſto citius tempora materiæ morbificæ ſubigendæ, mox etiam deſpumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoria ſecus accidit, in qua non niſi poſt dies 13. vel 14. apparent ſigna materiæ febrilis tandem concoctæ, per ſudores ſubinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem eliminandæ. His rite perpenſis nullus dubito, quin Febres iſtæ *Depuratoriæ*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quaſi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per ſeriem Annorum certam ſæviiſſent; (quanto autem tempore hæ invaluiſſent, haud equidem ſcio.) Cum enim Conſtitutio, quæ ad Intermittentes faciebat, ſævitiem ſuam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres, quas poſtea parturiebat, magis humorales erant ac terreæ, unde non niſi lentè ac pedetentim ſanguinem depurare ſategerint, quæ in primis Conſtitutionis Annis ſubtilioribus principiis innixæ, atque adeo Intermittentium typo indutæ, celeri paſſu ſuis temporibus defungi ſolerent. Quod ſi res ita ſe habeat, veriſimile mihi videtur, hanc Febrem (*Depuratoriam* volo) poſtliminio reverſuram, quam primum præſens Conſtitutio aliquantulum remiſerit, eandemque ſerie quadam Annorum permanſuram, antequam *Peſtis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc graſſabitur, *Intermittentes* etiam ſubinde ſe exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando ſcilicet manifeſta aliqua aeris temperies ad id ſymbolum ſuum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè

mede-

medebitur,ac nunc dierum Febribus intermittentibus ſolet, non habeo certò dicere. At in *Peſte* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus uſu expectare licet, quam eos, quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, *Angina* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantum non prodeſt, ſed & plane obeſt. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſiquidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapſos, obſervaverit.

Atque hæc fere ſunt omnia, Vir plurimum Honorande, qùæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quod non niſi ingenti ſangvinis vi repetitis Venæ-ſectionibus educta ea poſſit perfici; unde non tantum ægri vires pro tempore franguntur, ſed ſi paulo fuerit natura debilior,aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior fere redditur; cum poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum prius committens jam in pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel alia aliqua προφάσει leviori diatheſis latens in ſanguine jam foras in actum protrudatur. His de cauſis experiri ſtatui, an nulla alia methodus daretur à reiterata toties Phlebotomia diverſa, qua hic morbus posſit debellari. Serio itaque perpendens, quod affectus iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum

præſertim ſanguinis è pertuſa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judicabam, morbum hunc Diæta ſimplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperata, æque feliciter atque repetitis Venæſectionibus profligari poſſe; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit *Diæta è ſero lactis* Phlebotomiæ loco ſubſtituta.

Prægreſsâ æſtate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accerſebat. Rheumatiſmo autem miſere cruciabatur his ſymptomatis ſtipato: Coxendice primo ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyſpnœâ, quæ poſt aliud ferme biduum evaneſcebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; poſteaque pro morbi indole omnes fere tam brachiorum quam crurum articuli per vices moleſtabantur. Cum debiliori eſſet & ſicco corporis habitu, veritus, ne minus firmas jamdiu vires & labaſcentes dempto copioſius ſanguine prorſus exſolverem, (maxime cum æſtas eo usque adoleverit, ut jam metus eſſet, ne ſuperveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ ſectione attritis intercederet) imperavi, ut ſolo *lactis ſero* ad dies quatuor veſceretur æger, quibus elapſis præter ſerum lactis pro victu ordinario panem ſimilagineum conceſſi loco prandii, ſemel nempe in die, donec penitus convaleſceret. Tenui hac diæta contentus ad dies octodecim perſeverabat, niſi quod

poſtre-

poſtremis eorum alium in ſuper panem pro cœna indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè inſumebat, quo ſatis bene nutriebatur. Poſt hos dies cum non amplius urgerent ſymptomata, & jam ſub dio verſaretur, carnes etiam permiſſi, Pullorum ſcilicet elixorum, cæteraque εὐπεπτα. Tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis, quæ ſupra memoravi, hac methodo eluſis, quibus decimo ab hinc anno peſſime excipiebatur, Venæ ſectione ex meo præſcripto in curationis ſubſidium tunc adhibita ac ſæpe repetita.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempſerit, ſciat is velim, primo leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere, quod ſimplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ exiſtimationis pretio, publico hominum bono inſervire paratiſſimum. Quibus edico, quod niſi obſtarent præjudicia vulgi, nullus dubitarem, methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræſentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod ſane magis ægris prodeſſet, quam ſolennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam beſtiis, ut mox immolentur, coronatis male collocatur.

Quod vero etiam iſta, quæ pro viliſſimis habentur, & nullius ſunt pretii, accedente ea, quæ in Medico quæritur ſolerita & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inſervire, exemplo docebo: quod licet ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat, non tamen prorſus eſt

ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo, quem mihi propoſui, ſcopo alienum. Duobus abhinc menſibus quidam in vicinia me rogabat, ut ſervum inviſerem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corroſivi* quantitatem deglutiverat, ſive, ut poſtea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapſa erat, à qua venenum hauſerat, cum ad eum accederem, jamque os & labia valde intumeſcebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus. Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis hauſtibus ſumma, qua potui, celeritate & diligentia ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingereretur copia, quoties ventriculus jam ingeſtam per vomitum ejecerat: volui etiam, ut eluerentur inteſtina aqua tepida ſine ullo additamento copiosè per ſedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent, venenum jam per inferiora eximum quærere. Paruit miſer, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quam præſcripſerim, abſorpſit. Amici, qui ægro, utpote in caſu inſolito, asſiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas guſtu perquam acres fuiſſe, ſale ſcilicet venenato plenius exaturatas; ſingulis autem vicibus rejectas aliquam ſemper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorſus ſaperent. Quæ mox urgebant tormina, ſola aqua injecta ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente numine, intra paucas horas convaluit æger, niſi quod labia non ſtatim detumeſcerent; ore etiam a veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat, penitius infecerant, adhuc exulcerato. Quæ ſymptomata *Diæta è lacte* ſolo ad quatriduum

triduum adhibita mox evanuere, Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opera ignari ſolent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis eſuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis ſalinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel craſſior eſſet, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatiſmum* revertar. Utut è ſero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperatè & cùm conſilio vixerunt, tamen inconſultum fuerit, virilem ætatem prætergreſſos, vel vino ac aliis liquoribus ſpirituoſis jam à longò tempore plus æquo addictos hac methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inuſitato frigore ſanguini inducto viam ſternat ad Hydropem. In hoc igitur caſu omnino par eſt, ut eo fere modo, quem Libri noſtri *de Morb. Acut. Sect. VI. Cap. V.* tradidi, curetur æger: Tametſi, ex quo eum ſcripſi, experientia didicerim, ſatius eſſe, poſt ſecundam vel ad plurimum poſt tertiam Venæ-ſectionem *Cathartica* ſæpe ſæpius exhibere atq, repetere, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint, quam Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharſin ſuppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem iſtam ſanguinis jacturam ſubſiſtere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut ſæviret dolor, ægro temperandum eſſet, cum illorum uſu figatur morbus, neque tam facile Venæ-ſectioni cedat. Purgativa verò iſta è *Lenitivis* ſolum conſtent, ut *Tamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ & Syr.*

Roſ. Sol. cum alia, quæ ex *Scammonio, Zalapio,&c.* parantur, tumultum cieant & dolorem exaſperent. At ſingulis veſpertinis poſt peractam Catharſin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporius, quàm id fieri ſolet, propinetur.

Hîc autem commemorare libet, me per conſtitutionem inſtantem obſervaſſe affectum quendam modò *Rheumatiſmum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore* quoad ſævisſimum lumborum cruciatum non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere ſoleret, translationi materiæ febrilis in muſculoſas corporis partes originem ſuam debebat. Hoc ſymptoma haud diverſam medendi methodum poſtulabat ab illa, quam morbus ipſe, cui adhæreret, Febris nempe Intermittens, ſibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exaſperetur illud, atque æger in vitæ diſcrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc ſunt, Spectatisſime Vir, quæ in his Affectibus, de quibus ſciſcitari libuit, ſedulâ obſervatione habeo comperta: quæ ſi aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi ſententia; me ſaltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati obſervantiæ ſpecimen exhibere conatum mihi ſeriò gratulabor.

Tibi ſemper Addictisſimus

THOM. SYDENHAM.

Doctisſi-

Doctisſimo Amicisſimoque Viro
THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum eſt & lumen, & commodum, Vir Clarisſime, ex conſummatâ tuâ de Morbis Acutis hiſtoriâ, eâque ſedulâ obſervatione, & fidâ experientiâ ſtabilitâ, non lucri aut famæ aucupio ſcriptâ, ſed ſincera fide, & mente honeſtâ; Cùm tibi amplum ſatis theatrum ſit officium feciſſe, & præſenti ſeculo quovis modo profuiſſe. Ipſe hactenus celavi penitus, quod volui, at fortaſſe quid jam parem tibi è longinquo ſubolet. Qui laudat quod facis, urget, ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutìs ſcribere ſumma difficultas eſt, utpote quos tam rapida volvit rota, ut niſi opportuno ſiſtatur ſufflamine, in præceps ruat vita, nullis inpoſterum auxiliis, nullis ſuppetiis redimenda. Tu ſingula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri neceſſe ſit. Opus quidem perfectum, & abſolutum, cui nihil addi poterat, niſi majus promiſeras, De Morbis ſcilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit ſermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominioſam originem Gentes Europeæ à ſe invicem ſedulò ſatagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur veſtigia, ad ipſos Indos remotisſimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furioſæ, & indomitæ libidini aptisſimè reſpondens pœna, eo fortaſſe fine tardiùs remota, ut tanti conſtet pœnitere. Et humanitatis, & peccati ſimul ſenſu tactus videbatur, qui palam optavit impurisſimam

mam hanc luem ſemel tantùm curari poſſe. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonſores, & infimos quosque ſciolos ejus ſæpè devoluta ſit curatio, illi aut fraude aut imperitiâ magno eam ſumptu, majori etiam moleſtiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longiſſimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius ſit ægrotaſſe, quàm ſanari. Jus igitur promisſi, amicè tamen, exigo; præmittas oro in arrhabonem reliquorum, ſi quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & ſincere explices, quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus ſe redimat, quàm queat minimo. Satis eſt ut æger ſub DEO, non etiam pejùs ſub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis ſaltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus deſideratisſimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictisſimus,

Ex Ædib. Lambeth.
Feb. 12. $16\frac{79}{80}$.

H. PAMAN.

Ornatisſimo Eruditisſimoque Viro

HENRICO PAMAN, M. D.

Divi Johannis Cantabrigienſis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamenſi apud Londinenſes in Medicina Profeſſori.

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatisſime, nuper edidi Tractatum, quæ eſt tua

tua tàm humanitas, quàm animi in me propenſio, ceu opus undique conſummatum deprædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm iſtius opellæ mihi ſum conſcius, ut me nihil aliud egiſſe exiſtimem, quàm viam præmonſtraſſe, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Hiſtoriam & Curationem queant inveſtigare.

- - - Fungor vice Cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, eſt natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non ſit hominis, utut vivacis, varia eorum Φαινόμενα, & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot ſecula ſibi invicem ſuccenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefeſsâ induſtria præditi, tum etiam in Praxi, quæ numeroſas obſervationes ſuppeditaret, verſatisſimi, perpulchrè hîc operam ſuam collocare posſint? Tantum abeſt, ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipſe, vel me putem perveniſſe.

Mecum habito, & novi, quàm ſit mihi curta ſupellex.

Morbos iſtos *Chronicos* quod attinet, quorum Hiſtoriæ perſcribendæ ſpem tibi feceram, ita penitus animo meo inſedit ejus rei ſtudium, ut non tam aliâ de causâ, ſi bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut iſtiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inſerviam: At verò ſinguli me dies docent, quam ſit arduum cœptum id, & quàm periculoſæ plenum aleæ (mihi

præ cæteris, qui iſto ingenii acumine atque ſolertia, quibus hic eſt opus, non ſatis valeo,) cum apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* ſi demas, atque alios paucisſimos numero) vix ulla deprehendi queant veſtigia, quibus adjutus per rerum avia ſpinis & ſentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt ſubſidia Authores & lumina oſtentant, magis Ignes Fatui ſint, quam veræ faces, & in ſalebras potius ac præcipitia ſequentem agant, quam mentem fideliter & recta dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda atque invenienda: utpote quorum ſcripta ferè omnia *Hypotheſibus* innituntur, quas peperit laſcivientis ingenii & Phantaſiæ luxuria; ipſaque adeò Morborum Phænomena, (in quibus eorundem Hiſtoria vertitur) prout ab iis deſcribuntur, ex eadem Hypotheſeos officina prodeunt; quin & ipſa Praxis, qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Peſtis eſt certisſima & pernicies) ad hujusmodi Poſtulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò Graſſantur, & regnant ferè in ſingulis paginis Cerebroſorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obſtantibus, ſi vitam Deus atque otium conceſſerit, experiar fortaſſis aliquando, quid valeant humeri. Impræſentiarum, ut animum agnoſcas in tui obſequia paratiſſimum, en tibi offero, ceu ejus, quod molior, operis ſpecimen, diſſertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam ſolam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos conveniſſe, qui ſive præ ſtudio honeſto quidem

dem eo, incontinentiores a peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem, nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea, quæ ſibi ſua ipſorum culpa improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſâ cauſarum indagatione illos acriùs urgere, aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque, quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum; non quo hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quod mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Luis Venereæ Hiſtoria.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit; Unde etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *Americæ Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliqua *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægreſſâ; ita ut non raro univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulctet.

Neque

Neque iſta Lues, quæ afflictisſimos hoſce ſæpe ſæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad ſymptomata, *Dolores* ſcilicet, *Ulcera, &c.* habita nempè diverſorum Climatum ratione, videtur diſcrepare, licet nomine prorſus abludat, cum *The Yav vs* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, quâ utuntur illi, à noſtrá abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obſtante eo, quod hîc apud nos dicitur de eximia *Guaiaci* & *Sarſaparillæ* vi, quam in natali ſolo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhauſta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hiſpanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuiſſe ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim ſunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* eſſe poteſt. Utut ſit, contagioſa iſta Lues paulatim ſerpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut ſi ea celeritate graſſaretur adhuc, qua primum invaſit, intra ſecula aliquot actum eſſet de genere humano, vel ſaltem Noſocomiis de cætero addictum, prorſus impar eſſet iis rebus gerendis, quibus continetur hominum ſocietas: niſi quòd, Vegetabilium inſtar, in alienum à patrio ſolum quaſi transplantata, Europæo noſtro non perinde lætatur, ſed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiſcit Novus apud nos hoſpes cùm eſſet, ſi quem arripuerat, mox omnem ſanguinis maſſam contaminabat, & diris capitis atq; artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in

in partibus ſe prodebat. At vero Centum retro annis *Gonorrhœæ Virulentæ* ſpecie ſe primum oſtendebat, oſtenditq; adhuc, hac ſibi porta exitum quærens; nullo alio manifeſto ſymptomate, niſi quod in perpaucis ulcuſculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi eſt indicium, cujus virus cum per Gonorrhœam non ejiciatur, ſanguinis maſſam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, unde miſellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit ſtamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori inſinuantur ex occaſionibus hoc in loco dicendis. Primo in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere poteſt. Secundò Infantes ſi nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim Adulti, quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix niſi intercedente impuro coitu, quamvis ſimul dormiant, poſſint infici; Infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facile excipit, quod non ſemel obſervavi, Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigiſſe. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo ſerpit Lues; cum ſcilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo ſive ulcere, ſive etiam puſtula in uteri vagina ſtabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus ſana videri poteſt; veneno nempe vel iſtarum partium illuvie ita detento, ut ſegnius inva-

invadat ſanguinem, vel per menſtruas purgationes diluto ſæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnoſam virgæ ſubſtantiam, quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primo inflammationem, mox ulceroſam διάθεσιν ſenſim inducens, efficit, ut ſanies, qualem in *Gonorrhœa* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam, hac ratione permoveor; ipſe ſcilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per ſubſtantiam glandis poroſam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem vero altius penetrans, glandulas *Proſtatas* efferato ulcere ſolet depaſcere; quod haud raro cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus è medio ſuſtulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyus aut ſerius, prout mulier quâ cum conſuevit, magis minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minuſve idoneæ) primum dolore genitalium inſolito cruciatur cum quadam rotatione quaſi teſticulorum; poſtea, ſi recutitus non ſit, macula primo Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, ſeminis inſtar, qui quotidie à ſeminis tam colore, quam conſiſtentia recedens, flaveſcit tandem aliquanto dilutius ovi vitello; & in Lue virulentiore intenſioreque non modo vireſcit, ſed & aqueo humori permiſcetur ſanguine affatim tincto. Puſtula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud abſimile *Aphthis* Infantium ora obſidentibus,

quod

quod indies latius & profundius depaſcatur, ſupervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum eſt autem, quod memorata puſtula raro Gonorrhœam comitem habet in iis, qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti ſunt; utpote quorum Glans tum ab aere, cui expoſita eſt, tum à frequenti linteorum attritu indureſcens, noxam non ita facile ſuſcipit. Hujuſmodi Verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur, ſola *Gonorrhœa* dicto modo naſcitur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primo magnus doloris ſenſus in pene, quoties erigitur, perinde ac ſi valida manu transverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere; quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cum in erectione extenditur pro natura ſua acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu ceſſans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem deſinit. Nonnunquam etiam eroſâ atque excoriatæ urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ juſto occupatior laxam quandam & ſpongioſam ſubſtituit, quæ mole quotidie aucta & ſenſim indurata *Caruncularum* excreſcentiis ita meatum urinarium inſercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus ſibi adnatis ichorem quendam evomunt,

&

& tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsa morte timendum malum. Quinimo ſæpe accidit, ut ſanies, quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à metu violentiori, vel Aſtringentium uſu in Scrotum depoſita, atrocisſimum dolorem & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardius, at vero urinæ ardor non mitius urget. Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At verò quoties ſive Morbi diuturnitate & in dictis partibus mora contagio ſurſum fertur, & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materia virulenta indebito Adſtringentium uſu in corpore retenta humores putreſcunt, *vera Lues* exoritur, in qua Tumores ſive *Bubones* ſæpe in inguine comparentes primum ejus gradum conſtituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interſtitiis, humeros ſcilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore perfuſum rarisſimè deſtituant, nec niſi ſub auroram libenter evaneſcant. Cruſtulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flaveſcunt hæ ferme ad inſtar favi, quo ſigno à cæteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum, quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minus æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim incrudeſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eo usque exa-

exacerbatur, ut ſe nequeat miſer diutius in lecto continere, ſed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo curſitet irrequietus fermè, donec illuceſcat. Adde quod præ doloris vehementia Cranium atq; oſſa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exoſtoſes* dicta, excreſcentiæ oſſeæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud abſimilia: quæ quidem oſſa tuberculis obſeſſa jugi dolore ac inflammatione tandem carioſa redduntur & putreſcunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces utplurimum primò aggredientia, ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagantur, quam mox abſumunt, ita ut is jam fulcro deſtitutus planè concidat. Creſcentibus indies ulceribus, & dolore aucto, æger partim in deſinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio moleſtisſimam, & quavis morte longo intervallo miſeriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris lacerum cadaver, & jam ſuperis grave, humo condatur.

Intrinſecam hujus morbi naturam, Eſſentialem quam vocant, niſi quatenus ea ex iſtis, quæ jam depinximus, ſymptomatis eluceſcat, non mihi magis perſpectam eſſe arbitror, quàm eſt Eſſentia ſive Plantæ cujuslibet, ſive Animalis: Quicquid verò de ea ſit, certò mihi conſtat, humorem hunc committentem inflammationis haud medicoris participem eſſe, unde hæc tot malorum Ilias: conſtat etiam dictum humorem evacuandum eſſe, idque iis mediis, quorum efficaciæ Experientia, medicorum

Magiſtra, ſuffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope ſine evacuatione prægreſſa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta, Specificorum titulo ſunt donanda, niſi exemplis in medium allatis probare quis poſſit, vel Mercurium absque Salivatione, vel lignorum Decoctum nullo ſubſequente ſudore Luis Venereæ curationem quandoque abſolviſſe. Utque experientiâ didici, ſudorifica vulgaria haud minùs profeciſſe in hoc morbo, quàm Lignorum decoctum; ita nullus dubito, quin ſi reperiri poſſit aliud quid, ſive in Regno Vegetabili, ſive Animali, quod in excitandâ Salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad ſanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhœæ limites ſubſiſtens, longè ab eadem diſtat, cùm jam omnem ſanguinis maſſam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio, qua Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorſus eſt atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda eſt.

Gonorrhœa Virulentæ Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet, de qua primo agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque uſu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diverſio ſuccorum corporis naturalium, qui aliter hoſti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant, hunc morbum à quolibet demum Cathartico ſæpe diuque exhibito ſanatum

iri

iri,ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur, quæ bilem, maximè verò, quæ ichorem ſeroſum fortiter è ſanguine expurgant & ſubducunt. Ac proinde ſola *Julapii radice* pauperibus aliquoties ſubveni, quorum tenuitati & rebus domi anguſtis conſulendum erat. Cùm verò & morbus conſpicuam ſecum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia, quibus expugnandus is eſt, calida etiam ſint, *Diæta Refrigerans* omninò eſt imperanda à carceribus, quod dicitur, at metas.

Sic itaque ſoleo præſcribere: ℞. *maſſ. Pilul. cochiar. maj.* ℥iij. *Extract. Rudii* ℥j. *reſin. Jalap. & diagryd. an.* ℥ß. *cum ſ. q. Opobalſami. f. Pil. è ſingulis Drach.* vj. Quatuor ex his ſingulis auroris deglutiendæ ſunt hora quarta vel quinta (ita ut æger ſuperdormiat) ad dies 12, vel 14, vel etiam plures, donec ſcil. urinæ ardor & materiæ ſeminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto ſucceſſerint, ſatis eſſe autumo, ſi æger interjecto ſemper die uno, eaſdem repetat ad ſeptimanas adhuc duas; quo tempore elapſo, ſufficit, ut bis in ſeptimana ſumantur Pilulæ, donec humor ex urethra ſtillare ſolitus prorſus evaneſcat, quod ut plurimum non niſi poſt multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore diſparentibus, manè præſertim, in ſummitate colis digitis compresſi ad guttulam unam alteramve cernitur, a debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam viroſi fomitis in eis moram oriatur; miſeri tamē experiuntur magno ſuo malo, reliquias has eſſe contagii non penitus deleti; quod licet qua-

dantenus ſubactum, ex leviſſima quaque occaſione (à potu ſcilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut ſimili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhæâ poſtliminiò recrudeſcente, ſi nempe æger catharſeos moleſtiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si poſt hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex uſu erit loco pillularum, maximè in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum ſubinde intercalare, cujusmodi eſt Potio ſequens, quæ ſemel tantùm hauſtâ magis aliquando fecit ad ſiſtendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica ſæpenumero ingeſta. ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. ſen.* ʒij. *Rhei* ʒiß. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥iiij. *diſſolv. Mannæ, & ſyr. Roſar. ſolut. an.* ℥j. *ſyr. de ſpinâ Cervin. & Electuar. è ſucco Roſar. an.* ʒij. *Miſ. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viii. tantùm bis vel tèr, (idq; interpoſito debito temporis ſpatio, ne fortè oboriatur Ptyalismus;) quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in ſeptimana pil. ſequentes exhiberi poterunt: ℞. *pil. ex duobus* ʒß. *Mercur. dulc.* ℈j. *cum ſ. q. Opobalſami. f. pil.* iiij. *ſumendæ ſummo mane.*

Eſt autem, ubi æger à Catharſi dicto modo repetitâ usque adeò abhorret, ut ne conſpectum quidem vel odorem ſolum remediorum ferre queat. Eſt etiam, ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſiùs in hoc laboratur nullo cum fructu,

ctu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſime ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quin etiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præmemoratâ iſtâ, at non æque tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamen habeat periculi, ne qua contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis mutuam iis operam commodent.

Hac itaque via incedo, *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duab9 tribusve auroris continuis exhibendas curo; poſteà *Enema* ſequens manè, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitùs ceſſaverint ſymptomata; niſi quod ſemel aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere: ℞. *Electuar. è ſucco Roſar.* ℥vj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ℥ß. *diſſolvantur in aq. Hordei* ℔j. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ij. *m. f. Enema.* Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami è Mecha gut.* xxv. ſacchari fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus ſit liquidum ac purum, iisdem quibus illa, facultatibus pollet, & ulceroſæ genitalium diatheſi apprimè ſuccurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda ſubſtituti poſſit.

Procedente Curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus ſale conditis, vel aliàs dyſpeptis (quales ſunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Piſces, Caſeus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus ſubſtituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parciſſimè utatur, tantum ut ægri vires non labaſcant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni ſive ſpirituoſo, ſive aceſcente, *Hydrogala* eſto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis una, niſi quòd in prandio & cœna Cereviſia tenuis in parva quantitate poſſit indulgeri. Ad contemperandam inſuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulſionem* ad ſequentis normam compono, in Purgationum interſtitio frequenter potandam. *R. Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ß. *ſem. Papav. albi* ʒij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *cont. ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aq. Hord.* ℔. *iß. Colaturæ adde ſachari Cryſtallini q. ſ. m. f. ſ. a. Emulſio.*

In temperamento admodum ſanguineo, & affectu pertinaciore, poſt menſem catharſi datum, aut circiter, ut plurimum *ſanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas ſuadeo; ut maturiùs celebretur Venæ-ſectio autor non ſum, ne hac προφάσει contagium penitiùs inſeratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimonia ſua mordaci, ſive ſtipticitate non rarò magis officere ſoleant, quàm prodeſſe: veruntamen ſub morbi exitu *Aqua Roſacea* in pauca quantitate poteſt injici.

Hac

Hac methodo, quæ mihi ſemper pro voto ceſſit in Gonorrhœa ſananda, meliorem nondum comperi, maximè in iis, qui facile purgantur. In iis enim, qui purgantur ægriùs, curatio licet nunquam fallax, tamen non niſi poſt longum temporis ſpatium perficitur. In his itaque ſanguis iterum mittendus, & acuenda ſunt Cathartica, tum etiam repetenda ſæpius, atque in eorum uſu diutius eſt perſeverandum, aut Clyſteres modo jam ſignato uſurpandi. Etenim *Catharſis* hìc ad inſtar omnium eſt. Atque in hoc affectu, ſi in alio quopiam, vere aſſeritur, quod qui mundificat bene, bene ſanat: modò ab *Aquis Mineralibus* ſibi temperet, quas certo mihi conſtat morbi reliquias è corpore eliminandas vi aſtringente & plus ſatis ſanativa arctius conſtringere, & quaſi clavo figere trabali; unde, quod ſæpius obſervavi, *Scroti tumores* enaſcebantur, quoties in morbi principio, vel ſtatu, pejoraque adhuc ſymptomata, ut *Carunculæ*, ſi quando ſub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter aſſero, quantumlibet ex more hodie recepto Aquæ Minerales in dicto caſu haud raró præſcribantur.

Neque ſum neſcius, quantum ſe venditent Practicorum nonnulli in hujus ſymptomatis curatione, qua breviore temporis ſpatio, qua remediis magni nominis & tituli abſolvenda; interim obſervatione plus ſatis frequenti certo deprehendi, materiam quæ eliminanda fuit, aſtringentiũ vi in corpore detentam maximum ægris dediſſe malum, ex quo perſæpe ſanguinis maſſam de novo ſubiens ipſam demum Luem parit. Nec majore cum fru-

ctu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* uſurpatum comperi; quo ſcilicet, ſub prætextu *Specificorum*, tum univerſum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incaleſcentia ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa*, quæ paulò antè evanuerat, quod me obſervaſſe memini, denuò in conſpectum prodiit.

Animadvertendum eſt autem, quòd ſi ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeò tumida, dura, ac calloſa reddatur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat, quisquisGonorrhœam remediis purgantibus, fortiſſimis licèt, & quotidiè ad nauſeam repetitis, aggreditur, niſi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad ſtatum ſibi naturalem redeat, ſublatis & duritie & tumore, undèGonorrhœæ novus utique fomes ſubminiſtratur: Quod quidem ego admolior *Fotu* ſequente: ℞. *Rad. Althea*, *&* *liliorum an.* ℥iß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *ſem. lini & Fænugræci an.* ℥ß. *Coq. ſ. q. aq. font. ut f. Fotus parti affectæ admovendus, per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.* Peracta fomentatione partem affectam *Oleo è ſemine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplaſtrnm è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd ſi *Ulcus* vel in ipſius præputii labiis, vel in ſubjecta glande hærens ſua calloſitate facit, ut illud non niſi ægrè poſſit retrahi, præter fotum jam dictum ſequens etiam *Linimentum* præſcribo. ℞. *Unguent. Baſilici* ʒvj. *Unguent.*

guent. è Nicotianâ ℥ij. *Præcipitat. aq. Roſ. lot. & optimè lævigat.* ℥ß. *m. f. Linimentum, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt Fotus præſcripti uſum.*

Ubi verò, ſive quòd juſtò maturius Gonorrhœa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de cauſa, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem in tumorem inſigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplasmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foras peraguntur, non deſino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præſcripſimus, introſumptis, tum etiam Diæta ſupradicta hoſtem urgere; neque mihi religio eſt, quovis hujusce mali tempore ſanguinis ℥ix, vel x è brachio iſto detrahere, quod teſticulo tumefacto reſpondet, ſi tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi ſvadeant. Atquæ hæc hactenus de *Gonorrhœa.*

Luis confirmata Curatio.

Cùm verò eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda eſt, & duriori huic nodo cuneus itidem durior eſt adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod ſciam, adferri poſſit extirpati hujusce morbi, niſi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis ſanandi modis ſatis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hìc numerum abſolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in ea excitanda, tum etiam regenda, & ratio

(qualis qualis ea demum fuerit,) & obſervatio rationis ſuffragata mihi dictaverint, ediſſeram.

In principio autem ne conjectura quidem aſſequi poſſum, quid ſibi velint crebra iſta monita, quibus de corpore remediis *Catharticis* & *Digerentibus* Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita ſeriò cavetur; Ut de Venæ-ſectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur, ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit, (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum, quo posſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt,) quæritur, utrum corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proinde frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem miſſione ſanguinis & tenui diæta jam debilitato rectius committatur Venenum? Haud dubiè ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator, nihil agere, quàm ita importune ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos Salivationis impetum multo melius ſuſtinere, quam eos, quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi.

Miſſo itaque damnoſo omni hujusmodi præludio, ſtatim atque accerſor *Unguentum* præſcribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ij. *&* *Mercurii crudi* ℥j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admiſceo; cum deterius fiat Unguentum, ſi quod adjecta iſta frænum injiciant, & nihilo efficacius, ſi nihil prorſus agant: Et fortaſſe additamenta ejusmodi ſub nomine *Correctivorum* idem hîc præſtant, (ſi quid tamen præſtant) quod *Catharticis* adjun-

adjuncta judice experientia ſolent præſtare; tormina nempe excitant, & catharſin reddunt laboriosiorem, à lucta ſcilicet inter Antidotum & Catharticum, cujusvis omnis purgans in eo poſita eſt, quod naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertia parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam qua accerſor includendo) manibus ſuis æger perungat injungo; ita tamen, ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumpoſito & poſterius conſuto, a linimenti contactu diligenter muniat. Poſt tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumeſcunt, & *Ptyalismus* ſuboritur. Si verò intra tres dies poſt ultimam inunctionem idem haud procedat, tùm gr. viij. *Turbith. Mineral. in Conſerv. roſ. rubr.* exhibeantur ægro, qui poſt ſingulas vomitiones aut ſedes ſumat hauſtum liquoris poſſetici calidè. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantum eſt, ut gradum Salivationis ſcrupulosè expendat, ne invocatis temerè ſuppetiis, Salivationem eo usque evehat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyaliſmus ſtatum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor ſpatio Nycthemeri,) vel ſymptomata, etiamſi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit poſt quartam diem à ſtatu Salivationis,) & induſium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur uſurpata aliquandiu fuere, ſunt permutanda: cùm priora iſta unguento infecta Salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere, quàm ægro expediat, apta nata ſint. Quod

ſi

ſi fortè priùs, elangeſcat ſalivatio, quàm ſymptomata penitus diſparuerint, extimulanda ſubinde eſt *Mercurio dulci ad* ℈i. pro doſi exhibito.

Nonnunquam accidit, præſertim in corporibus εὐμεταβλήτοις, quòd poſt unam vel alteram inunctionem (nempe ſimul ac Hydrargyro ſanguis affici inceperit) natura illicò per inteſtina hunc hoſtem expellere ſatagat, undè non ſolùm dejectiones mucoſæ & tormina ventris, ut in iis, qui dyſenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui ſalivationi tantummodò cedere ſoleat. In hoc caſu à Mercurio ſive extra applicito, ſivè intra aſſumpto, prorſus abſiſtendum, donec hæc ſymptomata penitus evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam ſalivatio bene aſſurgat) ſiſtendus eſt uſu *Laudani liquidi*, ita doſim augendo atque repetendo, prout urgeat ſymptoma; aut *Diaſcordii ſesquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devorata. Diarrhœa tandem cohibita, ſalivatio debito modo procedere ſolet, quæ antea vix appareret.

Convaleſcente de cæteris ægro, niſi quod os adhuc exulceretur, (qui genuinus eſt ptyalismi fructus) ſalivatio, quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunque ſiſtenda eſt: fieri enim poteſt, ut etiam poſt conſopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denuò moturum, niſi ſibi permittatur ſputatio illa moderata, quæ poſtquam redintegrata ſanitate homo ſe auræ liberiori aliquandiu expoſuerit, deſitura eſt. Periculoſum itaque eſſe arbitror, Ptyalismi jam abiturien-

tis

tis& mox evanituri reliquias vel*Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quà Praxi, quæ vulgò obtinet ſpecie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ*, quæ miſeris accidunt,ſanitatem tandem aliquando poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus;ad quam etiam certò perveniſſent, ſiSalivatio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longè itaque conſultius eſſet, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omninò convaluerit, & jam ſub dio verſetur, (quod & ego per menſes aliquot fieri aliquando juſſi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharſi in Salivationis declinatione ob jam dictas cauſas abhorream, fieri tamen poteſt,ut in ejusdem ſtatu ea nec prætermitti poſſit, nec debeat, quoties ſcilicet re malè geſta eousque fuerit evecta Salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in caſu non tutum modo eſt,ſed & neceſſarium etiam Cathartico ingeſto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφορίᾳ procedat,qui deinde ſuo juri relinquendus.

Si quis jam quærat,an nudâ Salivatione contenti eſſe debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis ſolennibus in uſum, poſt eam peractam, revocatis? Reſpondeo, præter jam dicta, quibus & ratio aſtipulatur, & experientia, me velle doceri, quam ob cauſam magis ſit neceſſarium purgare poſt Salivationem,quàm Salivationem excitare poſt Catharſin,cum remedia purgantia (*Scammoniata* maximè

mè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem ſubjugatur iſtud, quicquid eſt veneni, eo ſcilicet, qui purgatus fuit, ad regimen conſuetum, exercitium & liberiorem aëris uſum ſe recipiente. Atque id porrò libenter ſcire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharſin expellere conemur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum, (per Salivationem ſcilicet) qua natura id efficere ſolet ac debet, non ſolùm negligamus, ſed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis iſtis rationis ſcintillulis imputandæ ſunt, quibus nos miſeri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demerſam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & ſpeciem amplectimur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miſcentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantaſmata noſtra & delirantium inſomnia pro principiis apodicticis haberi velimus; cujus ſpecimen, ni fallor, præ manibus nobis eſt.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto abſolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem juſto citius fatiſcente; ſeriò tamen animadvertendum eſt, in quibusdam reperiri idioſyncraſiam ſive temperamentum quoddam peculiare tàm Salivationis reſpectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perdu-

cun-

cuntur,)ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minus Salivationem eam procurare, quæ malo eradicando par ſit. In hujusmodi ægri Medico ſummopere cavendum eſt, ne animo nimium obſtinato Salivationem importuniꝰ urgeat, recalcirtante natura, atque ab iſto evacuationis genere prorſus abhorrente; quòd qui minus intellexere, ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, ſive externa illa fuerint, ſive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco Salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dyſentericas obtinebis, natura per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, ſudores frigidos, horrendaque alia ſymptomata accerſes, ita ut æger tantum non agat animam, forte etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi poſſit, ut poſtquam ad dies quatuor vel quinque â poſtrema innnctione Salivationem fruſtrà præſtolatus fuerit, inunctionem jam ſæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat; (interjectis inter ſingulas inunctionum vices diebus aliquot;) religiosè tamen cavere debet, ne cum tanto conamine ſalivationem incaſſum ſollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus eſt, ut ubi primum vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina ſuccedant, ſtatim ſibi temperet à remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint ſymptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀντι-

πρατῦ

προατ]ἔσης ſalivationem accumulatis, *Dyſenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverſo ſi lentè feſtinet, & moras trahat, *Mercuri dulcis* ℈i. ſemel aut bis in ſeptimana exhibendo, vel per ſe, vel cum ʒi. *Diaſcordii*, ſi æger in Diarrhœam propenſior ſit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optata potietur arena. Quantumvis enim Ptyaliſmus ad plenum nunquam aſſurget, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes neque imminutiorem hanc deſtituet: unde evincitur, ſanguinem & humores eam ſive putrefactionem, ſive alterationem, quæcunque ea demum ſit, attigiſſe, quæ vel parit ſalivationem, vel cum ea naſcitur. Atque hac Methodo univerſa hujus morbi ſymptomata tandem expugnabis, conceſſo utique debito temporis ſpatio.

Obſervandum eſt autem, quòd licèt ſalivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint; in extirpandâ *Lue confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet ſanare; nec ſiſtetur illa, hac jam penitus devicta: unde rectè colligitur, nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe, qua Venerea Lues immediatè debellari posſit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat; pari fermè κα]αχρήσει (quod aliàs ſubinnui) atque ſcalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unà ſtabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda eſt; quod & tutiùs

fit,

ſit, me judice, & facilius etiam poſt finitā Salivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægrius dometur; quæ verò à prægreſſa Salivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At verò Catharticis religiosè abſtinendum eſt, quousque vel minimæ Salivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel aut bis in hebdomade exhibito ſecurius rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò obſervandum eſt, ſi tumor oſſi alicui, *Exoſtoſis* vulgò dictus, inſideat, qui etiam tamdiu permanſerit, ut os jam carie afficiatur, incaſſum prorſus erit ſive Salivatione, ſive alia aliqua methodo curationem aggredi, niſi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Cauſtici* denudandum, & quamprimum idem, quod ajunt, *exfoliandum*, uſu ſcilicet remediorum, quæ intentionem hanc implere ſolent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem paſſis ita familiare, ſi vel æger dolori ferendo par non ſit, vel eo usque illud excorietur, ut ſanguine diffluat, idem nocte dieque vel *aqua Roſarum Damaſcenarum*, vel *lacte aquæ permiſto*, vel *hordei, radic. Althææ, & ſemin Cydoniorum decocto* ſæpiſſimè proluendum eſt. Unicum hoc ſymptoma memorabile, quod ſcio, Salivationi accidit, ſaltem quoties ea more debito adminiſtratur; & ſane ſi *dolor* & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerint, haud multò eſſet moleſtior morbi hujus curatio, quàm

eſt aliorum aliquot longè minus famigeratorum.

Diætam quod ſpectat & reliquum ægri regimen, eadem prorſus in *Salivatione*, ſaltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharſi* imperanda cenſeo: Cùmque ei, qui medicamentum aliquod purgans aſſumpſit, id tantum incumbat, ut ſe in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè veſcatur, nondum mihi conſtat, quo nomine vel lecto ſemper addicatur, qui Ptyaliſmum ſubit, vel à victu modico arceatur, qui ſcilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat; unde etiam natura tanto oneri ſuccumbente, haud pauci, ſpiritibus, atque omni vitæ robore diaphoreſi, purgationibus, & jejuniis ſupervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhauſtis, miſere confecti ſunt: Perſæpe etiam morbo jam pulſo, æger ea ſpirituum copia, qua erat opus ad redintegrandam ſanitatem deſtitutus, præ imbecillitate concidit; aut ſi forte *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non ſit vivere. De quibus Poëta è Neotericis haud ineleganter:

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti eſt, vivere ut posſis, mori.

Hîc autem in promptu eſt iſtam objectionem diluere, qui fit, ut nonnulli hoc morbo, (ſcilicet in ſtatu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc eſſe rationem, quantum judicare poſſum, exiſtimo: Hujusmodi ægris, œconomia illorum corporum everſa ac viribus proſtratis, apud nos

aer

aër craſſus ac humidus reſarciendis minùs idoneus eſt, cum iſte *Galliæ*, utpote qui ſalubrior ac magis ſerenus, ſpiritus corporis & vires deperditas inſtaurare aptus ſit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, qua hic morbus devinci poſſit, meliùs callent, quam nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam revertar.

Exiſtimo itaque, (& experientia mecum facit) quod præter juſculum Avenaceum, Panatellam, Lac cereviſiatum, & Cereviſiam tenuem tepefactam, *&c.* juſcula inſuper è carne Vitulina, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & poſſint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque ſubſederit gingivarum tumor, ut dentes conſerere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, ſint indulgendæ; ut vel in lecto ſe contineat, vel ad ignem ſedeat, prout hoc vel illud magis allubeſcat animo: Cùm enim *Ptyaliſmo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoreſi*, hariolando non ſum, quorſum æger, nulla urgente neceſſitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior eſt, cum neque tot dies corpori ante Salivationem præparando inutiliter inſumendos, nec frequentes iſtas purgationes, aut decocta ſolennia poſt Salivationem ægris imponat; ita certisſimus ſum, eandem longè faciliorem eſſe, minùs itidem periculoſam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento ſuo diſcet, quisquis in altera praxi verſatus ad hanc ſe demum conferet. Mihi ſaltem ex animi ſententia ſucceſſit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli

Salivationis tædium & laborem plus ſemel irrito conatu exantlaverant, recidivam ſemper denuo paſſi ex occaſionibus, & propter cauſas, quas ſupra memoravimus.

Non eſt autem, Vir Candidisſime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè ſollicitem, qui jam dudum de probitate mea perſuaſisſimus, exiſtimationi etiam noſtræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & ſermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, ceu *Nili* fons, ægriùs innoteſcat. Quantulicunque autem ſit hoc opuſculum ſive pretii, ſive molis, id ut boni conſulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te eſſe animo, palam teſtarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis, quibus ſumma illa tua eruditio, morum ſuavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignisſimæ ita clarè eluceſcunt. Haud equidem tibi aſſentor, quoties profiteor, me tuam amicitiam, ex quo me primùm ea condecorabas, inter illa, quæ mihi comparavi, pretioſisſima luculentiſſimaque ſemper habuiſſe. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me obſervata eximium eſt iſtud, (quod etiã filio meo commendatisſimum eſſe volo) hominum ſcil. probitate cæterisque virtutibus præcellentium conſuetudinem ſemper mihi commodo vertiſſe àtque emolumento; atque ex adverſo pravorum amicitiam (niſi ea potius combinatio, ſive etiam conjuratio dicen-

da ſit, quæ in virtute non fundatur,) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læſerint unquam, tamen neſcio, quo pacto tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricaſſe. Vale, Vir Humanisſime, & amare perge

Tui ſemper Obſervantisſimum

THO. SYDENHAM.

DISSERTATIO
EPISTOLARIS
AD
GUILIELMUM COLE, M. D.
DE
Obſervationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;
Nec-non
de
AFFECTIONE HYSTERICA.

Humanisſimo Viro
THOMÆ SYDENHAM, M.D.

Miraberis fortaſſe, Clarisſime Vir, quinam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: ſed veniam, confido, dabis, poſtquam intellexeris, eâ potisſimum de cauſa hanc tibi moleſti-

leſtiam creari, ut grati animi ſenſa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratisſimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnoſco me accepiſſe fructus, ut ad grates authori perſolvendas me prorſus obligatum tenear. Tam acurate ſingulas annorum, aeriſque quas tractandas ſuſcepiſti Conſtitutiones, cœpto antehàc inaudito, obſervaſti; tam genuinas, facileque obvias, pro ſingulis, qui in illis occurrebant, affectibus ſanandis, indicationes excogitaſti; tantoque ingenii nitore totum opus exornaſti, ut meritò tantam ſagacitatem, tam indefeſſo labori junctam, ſuſpiciamus: unde & ægrotos & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accurate adeò abſolviſti, ut pronum ſit, de ſingulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare poſſum, quin impenſe tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam ſuam exuat larvam, interque facillimè curabiles (niſi malignitas, vel quiddam valde inſolitum acceſſerit) ſe ſiſtat, nullus ambigerem, ſi per nutriculas (turbam rarò non inimicisſimam hominum ſaluti) liceret, quæ calido ſuo regimine, & medicamentis omnia usque adeò peſſumdant, totq; ubivis in ſepulchrum ante tempus præcipitant, ut metitò Tu, Doctisſime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis miſere, cumque extremo vitæ diſcrimine palantibus, te ducem fidisſimum præbes, ut in ſalutis viam, ſi ductum tuum ſequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, ſicut

non

non ipſum eſſe morbum, ſed febris criſim, ſic par reliquis criſibus deſiderare regimen, in quibus omnium Medicorum effatis ſancitur, totum negotium naturæ committendum, ſi cuncta recte procedant; id quod plerumque in iſto affectu cernitur, niſi plus juſto priùs exagitatus fuerit ſanguis. Poſtquam verò, perlecto aureo tuo libro, ſenſeram tandem, panicos eſſe, qui me aliosq; tam diu detinuerunt, timores, auſusque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoq; non ſolum vulgo, ſed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obveniſſe comperi, ut, quicquid alii ſenſerint, me feliciſſimum reputem, cujus in manus tantus devenit theſaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quòd tamen haud admodum ſæpe contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque ſucceſſu haud pœnitendo, imò verò ſtupendo. Tam multum equidem hâc in parte præſtitiſſe mihi videris, ut nil ſupereſſe, quod vel aliorum, vel etiam Tui induſtriam exerceat, facile crederem, niſi nuperrime à doctiſſimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio *(qui humanitatem tuam plurimum celebrat) audiviſſem, te innuiſſe novas quaſdam (quas & ad praxin rite exercendam perutiles fore non poſſum non augurari, ut pote à te factas) circa idem ſubjectum tibi occurriſſe Obſervationes; quas niſi publico impertias, & in Tuî famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (ſi quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obſecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.*

Sed nec hic ſubſiſtam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi obſervata fuiſſe circa Affectus, Hyſtericos dictos; qui ſane ſicut doctisſimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò laſſarunt ingenia, ſic (proh nimis ſæpe!) & medicandi traditas methodos eludunt; documentaque dant, quàm parùm tutum ſit, in Philoſophicis noſtræ rationi nimium fidere, niſi iis in rebus, quarum certitudinem à ſenſuum teſtimonio petere valemus. Plurimum, Dignisſime Vir, ulterius & à præſenti ſæculo, & à poſteris, haud dubiè mereberis, ſi & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc ſaltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique conſulas, quod, non mei ſolum, ſed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi ſe quam maximè devotos profitentur,

Devotisſimum

Vigorniæ,
Novembr. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Spectatisſimo Doctisſimôque Viro

GUILIELMO COLE, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatisſime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditisſimis ſuis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de

de facie, quod ſciam, innoteſcit. At verò quòd me tanto, licet immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præſtantisſimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores ſint, ſed etiam in mediocrium ſtudiis deprædicandis, data vel qualibet ansâ, ingenuo ſuo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipſo me, & meis iſtis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo deſtinatis, præclarum edideris ſpecimen, gratus agnoſco.

Ea quod ſpectat, quæ à me præſtolaris, ſive jam editis de *Variolis* obſervationibus addenda, ſive etiam de *Pasſione Hyſterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggreſſus ſum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis, quæ experientia jam annoſior mihi ſuggeſſerat, posſim ſarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hyſtericos* omnium poſt Febres morborum frequentisſimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidenſibus meis obſervationibus capi poſſe exiſtimarem. Neque tamen diffiteor, aliam quandam, præter hanc publicum juvandi ſpem, mihi cauſam ſubfuiſſe, ut otium ſcilicet benè locarem, & tædium brumalium noctium honeſtius fallerem; cùm jam ingraveſcente ætate non ampliusCongerrones foras quæram. At quicquid id fuerit, quòd me primùm inſtigaverit, me non ita atq; ſperaveram incœptis ac votis meis parem eſſe ſentio, cùm continua illa cogitationum ſeries, qua mens obſtinatiùs defigenda eſt, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè

verò jam appetente Senectâ. Cum itaque tâm opportunè appulerint humaniſſimæ tuæ literæ, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam, quæ prius fuſius deducenda meditabar.

Sumpto itaq; à *Variolis* exordio, illud prælibandum cenſeo, quod ſcilicet ea Febrium intermittentium ſpecies, quæ primum Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conſcribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempeſtatibus graſſabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos iſtos omnes, quibus vigebant; alienâ autem tempeſtate appetente, iis protinus epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente hyeme, nunquam non *Tuſſi* & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris poſtliminiò reverſa eſt. Ita A. 1680, poſtquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum graſſantes. Anno autem vertente, 1681. ſc. Febres intermittentes denuò recreſcebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & ſuccifis earum viribus; unde etiam Variolæ, hìc illìc ſparſæ, unà cum illis ſubpullulabant. Æſtate verò jam ingreſſa Variolæ increbeſcere quotidiè, tandemque ἐπιδημικώταται factæ ſtragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, ſc. 1681. luce meridianâ, quod ajunt, clarius mihi conſtabat, quod jam olim ratio ſuadere videbatur, ægrum ſcil. lectulo noctes atque dies continuos non prius addicendum eſſe, quàm

Vario-

Variolarum examen omne in conſpectum ſe dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æſtatis temperie ſicciore diutiùs, quàm poſt eorum, qui nunc ſunt homines, memoriam invaleſcente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) ſanguinem fermè omnis illa humiditas, quàm aer aliàs ſolebat ſuppeditare, deſtituebat; ex quo Variolas jam graſſantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata ſymptomata præter modum ſæviebant. Atque hanc ob cauſam, ſi quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionē haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam ſanguinis craſin interturbans atque diſperdens, etiam ante juſtam materiæ morbificæ expulſionem, præmaturam mortem accerſebat. Id verò maximè fatorum ſævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob ſupra dictam cauſam ita facillimè confluerent, vel ipſa aeris intemperie id mali ſponte ſua procurante, quòd aliàs ferè ſolent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omninum vel exquitiſſimas obſervationes rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; diſcrimen in eorundem *Multitudine*: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum eſt, & *ſanguinis mictum* & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem prænunciant, quandoque accidere vix ullo

ad-

adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucisſimis puſtulis erumpentibus; hæc vero ut Variolas denſo agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tàm præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, ſicut jam præmonuimus.

In proclivi eſt autem, ut mihi videtur, rationem reddere, quare æger plus minusve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Puſtula *Flegmone* primò ſit, licet ſub exigua mole, mox in *Apoſtema* evadat, fieri non poteſt, quin *Febris ſecundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magis minusve exacerbetur, pro puris excoquendi quantitate jam in morbi ſtatu; quod in mitisſimo confluentium genere, die à primo morbi inſultu *undecimo*, in mediocri *decimo quarto*, in crudiſſima verò & ægriùs domabili ſpecie *decimo ſeptimo* fieri conſvevit. Quemadmodum enim (quod eſt notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Diſtinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum ſuperat, quantum ab ipſa *Peſte* ſuperatur, ita etiam ſupra dictæ tres Confluentium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tàm in ætate quàm ſexu locum habet; cum nemini non ſit notisſimum, Adoleſcentem in ipſo juventutis flore multò magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſanè mirabitur, tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quod ſi cujuslibet ſive humeros, ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem *Phlegmone*

(vulgo

(vulgo *à Boyle*) fortè invaſerit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cum ſcil. ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis, incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus, ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limatura acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam, idque præ indomita vi Febris ſuccedaneæ; quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat, facilè prævideri poteſt, utut bellè ſe habere æger, & ſibi videatur, & adſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minus exercitatis.

Quocirca ſi non aliunde periclitetur æger, (purpureis maculis & ſanguinis mictu jam ſepoſitis) quam ex puſtularum frequentia, ſerio mihi perpendendum eſt, quibus potiſſimum de cauſis ita denſæ protruduntur, & ſi tutò fieri poteſt, iisdem omni ope coërcendis incumbendum. Quod quidem rei caput eſt, & in quo præcipuè ægro ſuppetias ferre queam: cùm periculoſæ plenum ſit aleæ quicquid moliamur, jam conſtituto in hac ſpecie morbo; nec ſi tandem mortem æger evaſerit, id tam meæ debetur ſolertiæ, quam vel inſigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui, quæ morbo accidebat, mutationi. Profuſiſſima autem illa crebrarum puſtularum eruptio, ſi quid ego conjicere poſſum, à præcipiti nimis materiæ Varioloſæ aſſimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur

tur contingere, vel quod ægri natura medicamenti ad inſtar *Cardiaci*, calore & ſpiritu plus ſatis turgeat, vel quod ipſe æger, ſive præmaturè ſe lectulo includendo, ſive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis ſpirituoſo, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis diſponitur ſanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impresſiones, ipſaque natura, ſeu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Varioloſæ copia & plenitudine, omnem ferè ſuccorum & carnium molem in exanthemata evomere ſatagit.

Nulla verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Varioloſæ asſimilatio, quàm ſi æger intempeſtivè ſe lecto addicat, *viz.* ante diem ſextum a prima invaſione, vel quartum incluſivè ab eruptione, quo tempore jam omnis puſtularum cohors in conſpectu eſt, nec ſunt plures expectandæ. Et licet moderatus lecti calor etiam poſt elapſos dies iſtos Phreneſi, vigiliis, aliisque ſymptomatis accerſendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi ſunt, quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci posſit: cum ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo inſtat, ab innumeris iſtis puſtulis prognatum, omnem, medicam opem reſpuat & aſpernetur.

Hic itaque ſeriò monendum eſt, ægrum nullo pacto ſe lectulo interdiu debere comittere, ſi ſibi cavere velit à nimio puſtularum confluxu, niſi ſexto die jam adveſperaſcente, unde ſe plurimum usq; refocillari ſentiet: à quo tempore vix ſe continebit à jugi in lecto decubitu, ſi inſignior fuerit puſtularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam puſtularum mole-

moleſtiam, tum quod ab ipſo ſesſionis habitu in animi deliquium ſit propenſior; quod cùm ſæpenumero animadverterem, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipſam quaſi digito mihi monſtraſſe, quo primum morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus eſt.

Sed ut non ſolum dicti Problematis veritatem adſtruam, quod tanti eſt momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem noſtram quaſi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quaſi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ ſit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo ſenſu homiunm, fidısſimis obſervationibus utentium, non ex opinione incerto Phantaſiæ fundo innixa, rem clare dijudicare valeamus.

Imprimis itaque ejus eſſentia (quantum nos rerum eſſentias conjectura aſſequi valemus) in peculiari quadam ſanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet ſubigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota ſeditione, & perturbato jam ſanguinis ſtatu, Febris ut accedat omnino neceſſe eſt: quinimo incenſæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis ſanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulſionem, neceſſariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant.

pellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulſaverit, ut prius in ſanguine, ita deinceps in carnea mole id, quod ſupereſt, Tragœdiæ peragitur. Et ſicuti natura non alia quidem methodo quam accenſa Febre materiam in ſanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non niſi facto Apoſtemate maſſam carneam à re qualibet extranea liberat: ut ſi fortè ſentis aut quippiam ejusmodi carni inhæſerit, partes circumjacentes mox Apoſtemate obſidentur, niſi id quicquid eſt moleſti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum ſtabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita ſpectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt, quin aliquid ex illa Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quòd ſi ſanies iſta nimia copia ſanguini ingeratur, non tantùm febrem acceſſit, cui ægri vires plane ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quin etiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus à nimia puris vi excitato, *Ptyaliſmus*, qui variolis confluentibus comes indiviſus eſſe debet, præpropere ſiſtitur, unde ægro ſpiritus continuò intercluditur. Quod ſi dicta materia purulenta parcius ſanguini infundatur, inſurgens Naturæ robur ſecundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abſceſſulis indies magis magisq; exareſcentibus, æger brevi convaleſcit.

Si

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cœcus ſit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum à Curationis fundamento recte aut ſecus primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipue jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuantur, neceſſe eſt, ut aſſimilandi facultas (qua jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augéſcat.

Adde quod ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularũ impreſſioni promptius cedunt, unde plures, quam res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nulla neceſſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modice frigidiuſculum, atque aëris uſus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validius ſpiritibus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod ſcil. nimia materiæ morbificæ quantitas aſſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is, qui juſto citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte ſæpiſſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æſtivo maxime tempore, atque in juventa adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore, in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit,

nunc in mictu ſanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in muſculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quaſi *ſphaceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravaſatus ſanguis coagulatur. Atq; ut præcaveri facile poterant duo hæc ſymptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diæta in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet, qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in olla ebullitionem, igni fomitem ſubminiſtrando, ſufflaminare ſatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non ſolum male tutum fuerit, ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero eſt, ubi æger libero aeri omnino eſt exponendus, ſi æſtas ſcilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergreſſus, aut liquoribus ſpirituoſis aſſuetus, præſertim ſi morbus nimiæ compotationi originem debeat: His, inquam, in caſibus, præcipitem nimis puſtularum eruptionem haud equidem arbitror ſatis coerceri poſſe, tum à lectulo abſtinendo, tum etiam à Cardiacis; at ſanguis etiam ſine horum ſubſidio, ſpirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu actus, magno cum impetu, ut explodatur quaſi, neceſſe habet; atque inſuper tanta humorum congeries in exanthemata faceſſet, ut præ nimia puris copia in ſanguinem regurgitantis ſub fine morbi, æger quaſi obrutus, fato omnino ſuccumbat.

Quam-

Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Varioloſæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cum ſcil. materia morbum committens, tum præ nimia ſui copia, tum præ motu inordinato ac confuſo in ſangvinis maſſa excitato, ſe nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus ſanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatina dicta, ſæpiuscule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis misſio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ asſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aere intromiſſo, maxime ſi ſtatim ab emiſſo ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis ſangvis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impresſionibus, quam ante Venæſectionem fuerat; Et ſancte aſſero, inſignisſimum fere omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo de jugulavit, juvenculæ ſuperveniſſe, ubi primum à Rheumatiſmo uſitata illa methodo copioſæ & iteratæ Venæſectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra juſtos limites coercendis conducere: Tametſi ſæpenumero obſervaverim, reiteratam catharſin ſanguine nondum inquinato, ſubſequentes Variolas laudabiles & diſtinctas ut plurimum reddidiſſe.

Neque vero me fallit, permulta eſſe, quæ contra ſententiam hanc noſtram, qui ægrum interdiu lecto eximimus, poſſint objici; eaque haud exigui tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palæſtra exercitatos; quos Judices appellare ſolet vulgus medicorum, ut eorum authoritate male fundata theoremata ſtatuminent, utpote quæ magis, & quaſi ad amusſim horum captui quadrent, quam quæ ab ingeniis penetrantioribus mature ſunt excogitata; unde ſequitur, ut cum pars hominum longe maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta nata ſit, paucisſimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares ſint, Scioli iſti τῶν πολλῶν ſuffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perſpicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & ſaniorum, paucorum licet, conſenſu. Primo itaque objicietur, quod lecto abeſſe primis morbi diebus puſtularum eruptioni officiet, & ex conſequenti ægritudinem, aliaque ſymptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum eſſe minime nego, cum experientia fere quotidiana ei ſuffragetur. Quærendum eſt autem, ubi gravius periculum, vel in ſufflaminanda pauliſper materia Varioloſa, atque ea de cauſa ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam inſignem materiæ Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut æger ad orci fauces ſiſtatur à Febre ſecunda, die morbi undecimo. Si rem recte

recte expendamus, liquebit, opinor, paucisſimos ideò fato defunctos, quod exanthemata ſeriùs ocyus non efflorescerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtrò quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neq; enim, extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cum ægri alvus hucusque utplurimum adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licet, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario quot quantique letho patent aditus, quoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minusve diſcrimen. 2. Mictus ſanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravaſato ſanguine oritur, qui plus juſto attenuatus & quaſi præ æſtu ferociens, disruptis vaſorum repagulis, qua data porta, ruit. 3. Ut ſupra dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppresſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitanda eruptione conamine; quo non magis ſcopus medico propoſitus attingitur, quam ſi quis

id agens, ut denſa hominum turba ſpatioſis ædibus incluſa ſeriatim & ſervato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta ac in medio diſploſa usque adeò omnes percelleret, ut ſingulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque conſtipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus univerſis quaſi cuneo facto, præcluderetur.

Jam ſi quis roget, quorſum debita materiæ Varioloſæ ſeparatio non perinde primis hiſce diebus promoveri poſſit, ſi æger moderato lectuli calore foveatur, ac ſi ab eodem arceatur; ſciſcitabor ego ex adverſo, an non teſtetur experientia, quemlibet lecto incluſum tempore brumali, ſtragulis modicè contectum, foco non accenſo, magis percaleſcere, quam ſi idem probè veſtitus in eodem cubiculo extra lectum verſetur. Quod ſi de differentia notabili ſatis conſtet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta ſit ad reprimendam exuberantem fermenti Varioloſi agitationem; ad quam metam, ſi quid noſtra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum eſt; & prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præſertim hac in re impoſuit, quòd ſcil. animadverterint, ægrum ſuapte ſponte in ſudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æſtus febriles haud parum minuebant, ſecus ac in iis, qui non ſudabant. Primum autem perpendamus, quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam, quum

quum ſit illa ſolennis naturæ machina, qua tum in præparanda, tum in eliminanda materia quavis inimicà in ſanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt, quòd dum ita ſedulo ſudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eadem opera, ceu Fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipſis ſudoribus immaniori poſtmodum Febri anſam præbeamus; cùm hoc modo ſerum ſanguinis (quo tum ipſe ſanguis, tum etiam recens natæ fervidæ iſtæ & Varioloſæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires ſumentibus, & ferociam, eo quod jam liberæ ſint à colluvie ſeroſa, quam ſudores exhauſerant. Verbo dicam, Febris aliorumque ſymptomatum alleviatio à provocato ſudore, & puſtulis exinde præmaturè exactis, quampluri-mis malè ceſſit, qui eam ob cauſam, vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Obſervandum eſt autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypotheſi tantum Variolarum è Confluentium genere ſubſecutarum, Namque diſtinctum genus quod attinet, modò certò prævideri poſſit, ut nulla ægro imperat neceſſitas ſe in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematū paucitas, ſive hanc, ſive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi aſſentor, ut ea, quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod ſcio quàm ſit exiguum) credenda autumem. Et profecto, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones ſemper duxi, ut proprias etiam ubique pro ſuſpectis

 habue-

habuerim, quoties cum aliorum ſententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi uſu veniret, niſi Phænomena practica quaſi uno ore rationis judicio ſuffragarentur. Secluſis enim practicis obſervationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortaſſe erit aliud, quàm rationis umbra aut phantaſma, hoc eſt, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quàm ſit periculoſum, vel acutisſimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet ſive Arte ſive Scientia indaganda agitari perpetim & quaſi concaleſieri, niſi factum ipſum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis purè ſpeculativis, gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam posſit innoteſcere, à veritatis ſcopo aberrent. Cum qui ad illa tantùm applicuerit animum, quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare, à quo maximè regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquisſimum eſt autem, cum ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium convitiis proſcindere. Quod ſi jam olim vera, licet inopinabilia, ſentientes ca-

lumni-

lumniandi libido obtinuiſſet, nemo quicquam tentaſſet, quo invento homines juvari posſint. Et ſanè quorſum, ego has mihi faceſſerem moleſtias, niſi repetita ſæpe & ferè quotidianâ experientia, hanc methodum vulgari, iſta longè tutiorem eſſe, inclamaret? Non ſum usque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitata atque exploſa eorum opinione, qui, ſi plauſum venarer, omni obſequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri posſim, ut hominibus, etiam ſeculis aliquam multis poſt mea fata naſcituris, ex mea, ſi quæ erit illa, authoritate inſidias ſtruam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut ſit, hac ego methodo meos ipſius liberos, ſanguine & propinquitate conjunctisſimos quosque, & quotquot ſe mihi liberè permiſerunt, omninò curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum eſt, quòd obſtinatæ contra-ſentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cesſi, atque hac de re eorum fidem appello, quibus maximè familiaribus uſus ſum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accesſit, quod aliquoties, etiam ubi aſtantes, ea quæ ſuaſeram, omnia per integrum morbi curſum fuerant aſpernati, ægri tamen fatum (etiamſi à calore, quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quà de cauſa, accedente inſuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, ſi nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerſerer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque

demum modo tractentur, nonnunquam tamen inſigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid ſuppetiarum afferatur; id autem aſſero (quod mihi ſatis eſſe debet) diuturna atque iterata ſæpè ſæpiùs experientia innixus, eum in longè minori diſcrimine verſari, qui à primo morbi inſultu lecto interdiù, & carnibus omnino abſtinuit, nec niſi potum tenuiorem ſibi indulſit, quam qui ſtatim lecto adjudicatus, medicamenra etiam Cardiaca aſſumpſit. Hæc enim methodus, quod ſupra etiam innuimus, ut plurimum denſam nimis exanthematum ſegetem cohibebit, & ex conſequenti etiam immodicam Febris ſecundariæ effervesſcentiam, quæ non ſolum ſuo Marte perimit, ſed etiam ſalivam (de qua in hujus Morbi Hiſtoria fusè egimus) præproperè incraſſando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum ſanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri posſint; quæ duo ſymptomata primis morbis diebus invadunt, idque perſæpe nullo adhuc manifeſto eruptionis indicio quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre atque Acutis aliis ab intenſiore inflammationis gradu ortis fieri aſſolet. Mitto jam jucundisſimum illud refrigerium, quo ſe æger perfundi animadvertit ab aeris appulſu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam ſinguli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quaſi vita & ſpiritu receptis, hac aura poſtliminio veſcerentur) pleno ore agnoverant.

Unde mihi ſubiit cogitare, quanto ſæpius fu-

cum

cum nobis facit illa, quam talem eſſe opinamur, ratio, quam ſenſus iſte certisſime nobis cognitus; quodque in morborum curatione, plus dandum eſt ægrorum appetitionibus & deſideriis impenſioribus (modo perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipſo facto extinguant) quam magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia: Febre ardente laborans, tenuioris potus refrigerium liberaliori manu conceſſum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypotheſi alicui innixa, quæ ſibi alium ſcopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adverſantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere faſtidit; hic Ars, maximè illa, quam profitentur Curatices & Amici adſtantes, omnino comedendum eſſe acriter contendit. Alter poſt diuturnum ab eadem cauſa languorem abſurdi aliquid, & quod fortè nocere poſſe videatur, obnixè petit; Ars iterum moleſta ſe opponit, & mortem intentat morem non gerenti; niſi forte ipſius Artifex ſanum illum prudentisſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt, minus gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medica vel mediocriter verſatus, modo animum diligenter adverterit, facilè concedet, ægros haud paucos, ubi primum ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc

ſanè

ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapientisſimum rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ mala ad consinnandam totius operis harmoniam egregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali ſatis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, ſicut *Chronici* ipſos nos) uti etiam in propenſionibus iſtis, quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam ſtruunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc ſanè bene cum hominibus agitur, quorum genus univerſum aliter ſe perquam malè habuiſſet, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota ſtaret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa, ad noſtram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræſentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Aſia*, *Africa* omnis atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populoſis,) atque inſuper magna *Europa* pars Arte medicâ prorſus deſtituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum uſu præſtantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad inſtar brutorum ἀλόγων actâ conſpurcant, diſtinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐϛ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ita etiam Ars medica, ſi revera Ars fuerit, & non ſolum nomine tenus, maximum eſt donorum omnium, quæ hanc vitam

vitam reſpiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipſa vita iis, quibus in illa gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, eſt tamen (quod obſervandum) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratia, *Infans* de ſymptomatis Dentitionem comitantibus jam ſecurus, derepente *Spaſmo* corripitur: in hoc caſu cogitandum eſt mihi, convulſionem iſtam fortasſis à naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere, licet hucusque lateant ſub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoſo ſymptomati eamus obviam, *Emplaſtro Epiſpaſtico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimum committendus eſt; exhibito inſuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum eſt admiſcendum, quo & potentius morbi cauſam eliminet, atque etiam tumultum, à quo oritur Paroxyſmus, conſopiat: Verbi gratia, puero trienni, *guttæ* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid ſimile) ſunt propinandæ. Et profecto ſuſpicor admodum, ne dicam, certus ſum, millenos aliquod infantes, & nonnullos etiam ætate profectiores, idcirco letho fuiſſe datos, quod non ſatis animadverterint Medici, hujuscemodi Convulſiones nihil aliud fuiſſe, quam morborum jam dictorum prænuncios: cum enim Practici paulo incautiores paroxyſmos hosce revera ſymptomaticos pro affectibus Eſſentialibus habeant, Enematis ſæpe repetitis & aliis evacuationi-

tionibus eos aggreſſi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyſmos iſtos, quos tanto molimine opprimere ſtudent, quique aliàs, ubi primum puſtulæ eruperint, ſua ſponte certo certius evaneſcerent. Hîc autem, fauſto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum ſpaſmo teneriores pueros invadunt, raró inſigniter confluunt, unde æger longe tutius lecto concreditur primis hisce diebus. Licet obſervaverim Variolas, quoties *affectus Comatoſos* à tergo inſequuntur, admodum confluere; quo in caſu ipſemet Veſicatorium, & Paregoricum, quale ſupra deſcripſi, potius adhiberem, quam ut ægro jugem lecti uſum ante eruptionem permitterem. Quinimo animadverti, ejusmodi *Convulſiones* quandoque (oppido tamen raró) *Intermittentium Febrium paroxyſmos* præcedere; *Affectus* vero *Comatoſos* cum dictis paroxyſmis unà invadentes & non niſi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quam adultis perſæpe vidi, quorum ſimiliter nulla in curatione ratio habenda eſt, ſola autem Febris, utpote morbus primarius & eſſentialis, omni ope eſt expugnanda. Si enim Comatoſis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipue incumberem, ac proinde Venæſectione, Catharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem. Febrem inde magis accenderem, & ex conſequenti eo usque augerem Coma, (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum conſopiretur; quando ſi in Febre debellanda totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eadem pendentia nullo ne-

gotio

gotio una faceſſent. Quod ſerio notari velim, cum in hac re tam crebro tamque fataliter errari ſoleat. De hoc vero in alio loco fuſius dixi.

Aliquando etiam (quod proxime tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, *ægritudine* ſcil. *vehementiori*, *intenſiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore* quaſi Rheumatiſmo laboret, & ſimilibus contra indicantibus: quæ quidem ſymptomata omnia ſæviora ſi fuerint, maxime in ſanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare, à puſtulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, præſagiunt. Cum itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc vero præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, *ſanguinem* primum è brachii venis educere, & poſt aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infuſione Croci Metallorum* exhibere, quod non ſolum materiam, à qua oritur ægritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memorátas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberalius immiſcere, etiam usque ad plenam puſtularum

eruptio-

eruptionem. Non obſtantibus tamen hiſce evacuationibus, tum etiam uſu potus refrigerantis, æger nihilominus non niſi nocturno tempore lectulo permittendus eſt, ſi quidem fieri poteſt, quoniam hæc univerſa longe minus ad inhibendam præproperam materiæ Varioloſæ asſimilationem faciunt, quam una ſanguinis contemperatio à novo aëre per pulmones ſubinde reciprocato: quæ quidem ſola mirum in modum ægritudinem ſymptomaticam, de qua ſupra, ſublevat confeſtim, quod à me non uno experimento comprobatum eſt. Hæc autem methodus paulo inſolentior non niſi in ætate florentibus, quorum quidem ſanguis ſive à Venere, ſive à Baccho incaluit, atque in aliis, (Infantes tenellulos ſemper excipio) quos una cum Variolis vehementiora atque enormia iſta ſymptomata jam dicta adoriuntur, neceſſario requiritur. Ubi ſanguis non usque adeo accenditur, neque ita urget ſymptomatum violentia, uti materiæ Varioloſæ præmaturè asſimilandæ longe minor eſt ſuſpicio, ita ex conſequenti & evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti poſſunt.

Longior in his fui, quia ſat ſcio, Curationis exitum ſive lætum, ſive funeſtum, ab ea potisſimum, ſi non in ſolidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam vero omni puſtularum acie quaſi in campum educta (quod *die* ab invaſione *ſexto*, quarto autem incluſive ab eruptione prima, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus eſt ægro lecti uſus per reliquum morbi decurſum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur, vix patitur

ægri

ægri ſtatus, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem eſt Genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & diſtincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti ſive in hanc, ſive in alteram partem, ſi vel mediocriter in arte valeat is, qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut ſuopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod ſerio dolendum eſt) Libitinæ ceſſerint, quoties ſcil. malo ſuo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore ſpem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inſcii, conſpirabant.

Tempore ab hoc Puſtulæ augeſcere & corporis ſuperficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, niſi fuerit infans, ad ſomnum difficilior eſt, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum eſſe arbitror; prout enim ſedatior fuerit ſanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent puſtulæ, atque ex adverſo, pro ratione orgaſmi, quo tumultuatur dictus ſanguis, puſtulæ marceſcent, intercepto ulteriori progreſſu, unde non ſolùm peccantis materiæ eliminatio ſufflaminatur, ſed inſuper ſingularum phlegmonum œconomia & genuina craſis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad ſeparationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel ſuccus alius non naturalis, & à genuinis Variolarum puſtulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluen-

tibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hic quaſi *Specifica* ſint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem, Paregorica non virtute aliquâ præciſe ſpecifica operari, ſed iſti ſolum Indicationi reſpondendo, qua ſanguini & ſpiritibus conſopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem ſanguinis & ſpirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum uſum præ cæteris depoſcit; necdum ei ſatis innoteſcit hujusce morbi Genius, qui iſta Vigiliis tantùm deberi exiſtimat. Sicuti enim fieri quandoque poteſt, ut etiam non dorminens bene compoſitis ac ſedatis fruatur ſpiritibus, (quod ab aſſumpto Laudano perſæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut ſpiritus vehementius agitati laudabili puſtularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod obſervatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametſi ego à multis annis *Laudanum liquidum* ſatis auſpicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi ſatisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipſi præferendum cenſeo; licèt enim utrumque ad eundem ſcopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Doſin quod ſpectat Syrupi; ea non ſolum ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri, cujus ſpiritus ferociunt magis, vix

ſuffi-

ſufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere ſex Drachmas plerisque convenire; jam in Varioloſis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis egimus impræſentiarum, etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, ſive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, ſive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præſertim uſum paregoricorum indicari alibi docui) ea methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atq; alia debito tempore aſſumatur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum, quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primum ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt; interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, ut pernoſcere valeamus, utrum doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis

Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis, quæ hactenus tradidi, fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtra viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me accedens atque flens obnixè petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipſa metuebat, jam laborabat. Ego à podagra, que me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti ſoleo, rogavi, ut ægrum inviſeret, ac mihi de ejus ſtatu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem è neſcio cujus mulierculæ conſilio *pulverem Comitiſſæ* & alia calidiora remedia filio propinaſſe; quin & ſtragula adjecerat matris indulgentia, ſub quibus quaſi defoſſus latebat æger, ut horum pondere ſudores (at quos ceu ad ſacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Poſſeti* calentis vim, *floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam ſpiritibus confuſionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adſtantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad inſtar, ſubmurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel ſaltem obſcurè, ſed denſo agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam ſollicitandam deſtinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem niſi noctu ingrediatur ante elapſum *ſextum diem*: de-

in ut ſyrupi de Meconio unciam dimidiam ſtatim ſumat, quo ne hilum proficiente poſt horæ ſpatium eandem doſin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd ſanguis tam immani furebat orgaſmo, ut non niſi unciis duabus cum dimidia (ſpatio tamen inter ſingulas ſemiuncias interjecto, quo liqueret, quid poſtrema doſis præſtiterat) introaſſumptis frænari poſſet; quo facto, unciam dimidiam tantùm ſingulis noctibus hauriendam præſcripſi usque ad finem morbi: quæ quidem illam ſpirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum eſt, quòd in quantâcunque demùm doſi & quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò ſanguinis æſtus atque enormis ſpirituum agitatio magnopere ferociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulterius augeſcit atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indiccus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, nî fallor, in cauſa fuit, quod curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ alias citius abſoluta eſſet, & quandoque etiam ſi Febris Remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſſis autem caſibus extraordinariis, quibus

nullo non morbi tempore indicari poteſt hoc remedium, ego iſta primum nocte exhibendum ſuaſerim, quâ lecto jam in totum addicitur, *ſexta* nempe à prima invaſione; à quo tempore usque ad *diem decimum ſeptimum* omni veſperi eſt propinandum, vel ſaltem donec æger ἔξω βέλων, quòd ajunt, fuerit conſtitutus. Sexto enim die caro Phlogoſi quaſi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum eſt autem ſedulo, ut Anodynum temporiùs ſumatur hic, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quaſi paroxyſmus Varioloſos ſub veſperam ſemper affligit, & quandoque accidit, quòd, niſi maturius exhibeatur ſub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incaleſcat, poſt de ægritudine queratur, quæ brevi in ipſa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulò ante magnam de ægro, ceu convalituro, ſpem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confeſtim ingeſto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandũ impero, etiam hora quinta ſextave pomeridiana, utque in promptu ſit, ſi quando forte ægritudo ex improviſo invaſerit. Quinimo perſuaſiſſimus ſum, nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam poſtulante, deſtituerentur; cujus ope, ſi adfuiſſet, adhuc inter vivos numerari potuiſſent. Atque hoc in loco maximè, ſi in quo unquam alio, *Occaſio præceps eſt.*

Quapropter cùm tam ingens diſcrimen impendeat, ſi Narcoticum vel ſat citò non fuerit propinatum,

natum, vel ſi è diverſo ita præmaturè, ut ejuſdem vis paregorica & ſpirituum ſedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico ſit, tutiſſimum omnino eſt, Anodynum ſtatis horis tam manè quàm ſerò exhibere, ultimis ſcil. & periculoſiſſimis morbi diebus. Neq; hoc tempore ſyrupi dicti uncia ſemper ſufficit, cùm ea quantitas nihil magis præſtet in intenſiori ſanguinis inflammatione & ſpirituum animalium exorbitantia inſigniore, quam uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus & ſanguineo temperamento præditis pro ſingula doſi, violentiæ ſymptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti ſúmus, frangendæ parem tantùm eſſe; quodque hæc ipſa doſis in talibus ſubjectis, atque iis temporibus manè & ſero non tutò tantum, ſed cum magno etiam ægrorum commodo repeti poſſit, donec illi convaluerint.

Neque vero hoc reticebo, quod in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque neceſſe habui etiam ter in ſpatio diei naturalis, *id eſt*, Octavâ quaque hora Narcoticum exhibere; quando ſcilicet vel ob violentum ſpirituum orgaſmum, vel ob eorundem confuſionem ægritudinem aliqualem inducentem longiora ab uſu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autē notandum, quòd ſi tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauſeam creet (quod in dictis diebus ſæpe accidit) hoc in caſu *Laudanum liquidum* propinandum; cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥j. *ſyr. de Meconio*, nempe ſi eodem modo præparetur,

quem in *Libro de Morbis Acutis & in Cap. de Dyſenteria* ibidem deſcripſimus.

Objicient, ſat ſcio, illi, quibus hæc minus placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tàm larga doſi repetito, fixam iri, & Ptyaliſmum retundi. Quibus reſpondeo, omnino fatendum eſſe, Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus ceſſare, ut non longiſſimis ab aſſumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiſcente, nonnihil recrudeſcat, imo vero gemino hoc commodo ſtipetur. Primo quod æger, viribus à Narcotico inſtauratis, pituitam validius expectorare valeat. Dein quod Saliva, quæ excreatur, licet parcior ſit, rectius tamen excocta eſt, quàm ſi Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyaliſmi defectus hìc partialis plusquam compenſatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici uſu & certior eſt & major in iis diebus, quibus hæ partes ſolent intumeſcere: facies ſcil. ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit ſubſidere) manus vero ab undecimo usque dum puſtulæ eas obſidentes maturuerint. Atque fidenter aſſero, neminem in hoc morbo probè verſatum poſſe negare utriuslibet horum tumorum abſentiam, quo tempore ſe debent oſtendere, pejoris eſſe ominis, quàm Ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longè tutius eſſe autumo, Ptyalismi compeſcendi diſcrimen ſubire, quàm a Narcotico abſtinere: quod ita impenſe morbus hic efflagitat, ut in eo rudis ſit oportet & parum obſervationi deditus, qui ægros ſuos ſubſidio tanto defraudat.

Non

Non verò ita capienda ſunt, quæ hactenus diſſerui, ac ſi ego quotidianum Diacodii uſum, vel eâ quæ convenit doſi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, ſuaderem, niſi morbi periculum grave intentar, idque duabus de cauſis; primò, quia usque adeò non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accenſa jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter aſſumptorum vim non ita benè ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd ſponte ſua ſomno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phreneſi illi corripiuntur, vel puſtulæ mali moris ſunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque ſanguinis atq; ſpirituum animalium motum interturbatum plus ſatis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixè tractavimus, nempe iſta methodus, qua inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus aſſimilatio, tum & altera, qua motus ſpirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, eſt præcavendus, duo ſunt quaſi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quod utrique huic diſcrimini non ſatis occurreretur, funeſta illa ſymptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia abſolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero ſatis, nihil amplius mihi reſtat agendum; in quantum ſcil. Medicus ſum, non vero formularum medicarum Præſcriptor: Quas ego duas, ſive Artes, ſive Dotes, ſive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à ſe invicem diſtare arbitror.

Unum

Unum adjicio, ſi *Epiſpaſtico* opus fuerit, id peramplum & ſatis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appoſitum vim epiſpaſticam ante diem undecimum, in quo de ſumma rerum agitur, amiſerit; neque in eum ipſum diem rejiciatur, quò jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obeſſe poſſit, præ calore & æſtu, quem ſanguini imprimit cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportuniſſimè itaque applicabitur Epiſpaſticum nocte illa, quæ magnā morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appoſito per id temporis Veſicatorio, dolor, quem ejusdem morſus adferet, deſinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipſo tempore dabitur exitus, quo eo eſt opus ad vincenda mala iſta, quæ illum diem præſtolantur. Hoc enim primum tempore, quod in hujus morbi Hiſtoria fusè deduxi, facies, quæ hactenus inturgeſcebat, jam detumeſcere incipit, & ſalivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decreſcere, condenſato jam, & non niſi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus, Epiſpaſticum illud tum faciei detumeſcentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus ſubſtitui, Febri inſuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invaleſcit, ſanguine quaſi obruto & penitus infecto puris copia à totidem abſceſſulis reſorpta; adeò ut in omnib⁹ ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, obſervaverim, pulſum in carpo ſalientem ægrè percipi poſſe hoc tempore, utut facilè

cilè ſe pridiè hujus diei & poſtridie etiam digito exploratori ſe proderet.

Sed inter ea,quæ à capite ſive derivant ſive revellunt,nihil æque mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat,manifeſtum eſt à veſiculis, quas ſæpe excitat, & à dolore illo non ferendo,quem nonnunquam, licet raró affert, etiam non excitatis veſiculis, humores ſcil. in partes illas invitando; unde dolor tàm vehemens quandoque exortus eſt, ut cataplasmate è mica panis ſimilaginei in lacte cocti eundem ſedare neceſſe habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium inciſum & linteo involutum plantis pedum admovere ſoleo,à die octavo,in quo primùm facies intumeſcit, donec jam morbus periculo omni vacet; ſingulis diebus renovandum.

Neque interim iſtud mihi prætereundum eſt, ægrum ſcil. à carnibus, durante morbo, arcendum omninò eſſe, & cereviſiam lupulatam eamque tenuiſſimam tantùm pro potu concedendam. Juſculis avenaceis, pomis coctis, & jam dicta cereviſia commodisſimè interea vitam tolerabit. At verò inſtante jam maturatione,ubi particulæ purulentæ in ſanguinis maſſam regurgitantes eandem tabo ſuo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, ſingulis auroris& noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto eſt contegendus, neque plura ſint illa, neque pauciora, quàm quibus ſanus utebatur. Quin & liberum ei ſit, quoties voluerit, ſe ab hac in illam lecti partem transferre, quò præpediri poſſint ſu-

dores

dores iſti ſymptomatici, quos ægro nocere, ſatis opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogoſis excita à nimio calore, quem carnes contrahunt quoties æger ſemper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias prolixius diſſerui.

Caſum nuperrimum, ceu ſpecimen integræ hujus Praxeos, ſubnectam. Hâc ipſa hyeme me acceſſebat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam ſuum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam ſanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem bilioſam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorſum plurimum dolebat. His malis ſolatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum ſtragulis acervatim injectis, tum calidis aſſumptis liquoribus ſudores per diem integrum omni ope ſollicitabat, ſed fruſtra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem ſudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras ſuſpicabar, easque inſigniter confluxuras, tùm ob ætatis vigorem, tum etiam quod ſanguinem multum excalefecerat irrito ſudoris extorquendi conatu, (quo quidem, ſi modò æſtate ægrotaverat, & mictum ſanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd ſemper obſervaverim in juvenibus, immani vomitione, ægritudine, & dolore præter ſolitum vexatis, Variolas inſequentes ultra modum confluxiſſe. Meum itaque eſſe ratus, ut nullum non lapidem moverem, quo

quo præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem obſtruerem, à lecto illum arcebam, niſi ſtatis prius horis ſomni. Die ſequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, ſanguinis uncias octo è dextro brachio mane extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cùm adhuc ſpirituoſũ tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum ſanguine utplurimum conſpicitur, qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quinta poſt meridiem diei ejusdem, Infuſionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qua ſatis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè melius habere viſus eſt, jam haud invitus à lecto abſtinens, à quo prius ægerrimè ſe divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto manè accedens, exanthemata, quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conſpexi, ut ab inſigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum eſſet. Diligenter itaque cavebã, ne lecto interdiu committeretur, conſulebam etiam, ut cereviſiam tenuem Spiritus Vitrioli inſtillato acidulatam potaret. In his ad ſextum usque diem perſeverabat; quibus diebus licet non ægrotaret, ſed aurâ liberiùs veſcens multum reficeretur, tamen alvo ſubinde laxiore fuit. Jam ſub meridie non valebat ulterius, quod hic fieri aſſolet, ſe à lecto abſtinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupiſſent puſtulæ omnes, quæ, non obſtante meo omni conamine, plus ſatis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, quæ in nonnullis obſer-

obſervavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quàm plerisque eorum qui ſanantur, ſolent prodire. Hâc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. paralyſ. propinabam, ſingulis deinceps noctibus repetendam; ſuadebam etiam, ut non aliis ſtragulis, quàm quibus ſanus aſſueverat, tegeretur; ut Juſculis Avenaceis, & Hordeacis, nonnunquam etiam pomo cocto veſceretur; Cereviſiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium inciſum & panno lineo incluſum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè, donec extra aleam conſiſteret. Poſt hæc pro augeſcentium puſtularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo temporè mane eum inviſens, licet mediocriter ſe haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quaſi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminuetem, Paregoricum ſuprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præſcripſi. Sequente aurora, diei ſcilicet undecimi, cum poſt exoleſcentem vim Anodyni, quòd heſterna nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplo ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin manè & ſerò ut aſſumeret quotidiè conſulebam, donec omnino convaleſceret. Paruit æger; neq; aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quòd urina ei quandoque ſupprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quàm tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyaliſmum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia fre-

frequenti Anodynorum in tam larga doſi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum uſu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumeſcebant. Die decimo octavo è lecto ſurgebat, & tunc primum juſculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum conſuetum redibat. Die viceſimo primo ſanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum ſanguinem æmulabatur, & puris ferè inſtar erat. Denique ad quatuor vices, ſpatio interpoſito purgatus fuit.

Hîc ſubinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab invaſione v. g. ſextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quaſi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum ſatis ſciam quandoque ita accidere, etiam in iis, qui vel maximè confluunt, ut puſtulæ non niſi poſt aliquod à die tertio temporis ſpatium ſe exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab invaſione incidit, & ut plurimum, qui (e.gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii ſequenti puſtularum primitias in cute ſumma deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ ſecundus, undecimus ille erit, periculi pleniſſimus, niſi interpoſuerit ſe Medicus.

Atque hîc iterum repeto, Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere quæ in genere diſtincto nullum prorſus uſum habent, nec ab illo expoſcuntur. Et tam ſibi quam aliis imponunt, qui attollunt criſtas, quoties eos ſanaverint, quibus Exanthemata numero pauca, eaque

que interſtincta efflorelcebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos, qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaſerit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut ſe eos ſervaſſe exiſtiment, quos ipſi adſtantes non occiderint.

Verùm diſſertatiunculam hance non priùs finiam, quàm ubi retulero, quæ mihi, dum hæc ſcriberem, ſuo ore narravit Amiciſſimus Dominus *Carolus Goodall*, M.D. Collegii Medicorum Socius, itque impræſentiarum Cenſor: quod mihi ideò faciendum duxi, quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu ſangvineo affirmavi: utrumque nempe hoc ſymptoma, quoties Acutis morbis accedit, atrociori ſanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Caſus ita ſe habuit;

Juvenis annorum quaſi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus eſt menſe Junio, Anno 1681. *Lingua erat ſicca & ſcabra, ſitis vehemens, pulſꝰ celer, dolor regionem cordis ſcrobiculo vicinam discruciabat, dorſum verò imprimis, (in quo jugiter deſæviebat,) ſanguinem ſubinde mejebat, tum & Petechiæ coloris ſubfuſci collum, pectus, & carpos densè inſidebant. Die ſexto accerſitus Medicus, & ægrum de vitâ periclitari à nimia urinæ ſanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad ſanguinem refrigerandum incraſſandumque, tum etiam*

etiam ad vaſorum oſcula, quæ in Renibus relaxata dehiſcebant, obturanda dirigendas cenſebat.

Præmiſſis itaque tum Venæſectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto, quantum fieri potuit, ſe abſtineret, ſerio monuit, cum à continuo lectuli calore mictum ſanguinis promoveri non dubitaret: ſuadebat etiam, ut in culcitra corio tecta æger potius dormiret, ſupinus non niſi rariſſime jaceret, lac aquæ permiſtum ut potaret, Panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, ſive ſolis, ſive aquæ fontanæ intritis, & ſaccharo edulcoratis veſceretur. Medicamenta ordinabat ſequentia:

℞. *Fl. roſ. rub.* ℥vj. *cort. inter. Querc.* ℥ß. *Sem. Plantag. parum contuſ.* ʒ iij. *Aq. Font.* ℔ ij. *Sp. Vitriol. q.ſ. ad gratam aciditatem: infundantur in vaſe clauſo calore leni per quatuor vel ſex horas. Colat. add. aq. Cinam. hord.* ℥iij. *Sacch. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata, de qua ſæpiuſcule bibat die noctuque.*

Enema à lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora à meridie ſecunda: & hora ſomni ſequens Hauſtus propinabatur:

℞. *Aq. fl. Paralyſ. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ß. *Aceti ſtillat.* ʒ ij. *Syr. de meconio* ʒ vj. M.

Die ſeptimo, ſymptomatis vix ſe remittentibus, Enema jam deſcriptum ſingulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulſionem, Hauſtumque ad hunc modum præſcribebat:

℞. *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒij. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒiß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur ſimul in Mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ iß. *colat. add. ſac-*

char. Cryſtall. q. ſ. f. Emulſio, de qua bibat cochl. xij. quarta quaque hora.

℞. Aq. ſl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. ℥ ß. Aceti ſtillat. Aq. Cinam. hord. an. ʒ iij. confect. de Hyacinth. ʒ ß. ſyr. de meconio ℥j. M. f. Hauſtus hora ſomni ſumendus.

Die octavo, cum adhuc inſtaret Febris, ſanguis Urinæ immiſtus copioſius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate & acrimonia, oriri conjectans, ſanguinem ſecunda vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem prius inſtillabatur, conceſſit: quam cum faſtidiret æger; Poſſetum è ſucco limonum & lacte ei indulſit, uti etiam limonum pulpam in taleolas diviſam & ſaccharo involutam. Addebat & ſequentia:

℞. Conſ. Lujul. Cynorrhod. an. ℥ ß. confect. de Hyacinth. ʒiij. Diaſcord. ʒiß. corall. rub. præparat. ſang. Dracon. Bol. Armen. an. ℈j. Syr. è Symphyt. & Piloſell. an. q. ſ. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ ſexta quaque hora, ſuperbibendo hauſtulum ſeri lactis ſucco limonum facti & ſacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Hauſtus heſterna nocte præſcriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒx.

Nono die Petechiæ paulatim evaneſcebant, Urina minus ſangvine ſcatebat, quique inerat ſanguis facilius ſeparabatur, & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum, ut in Remediorum horum uſu perſeveraret, & diebus aliqvot elapſis ſeqventia adjiciebat ad eundem ſcopum collimantia

℞. Conſ.

℞. *Conſ. Roſ. rub. per ſetaceum traject. & Vitriolat.* ℥ix. *balſam. Lucatel.* ℥ij. *Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒj. *Syr. è Coral. q. ſ. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moſchat. bis de Die, ſuperbibendo hauſtum Emulſionis ſequentis:*

℞. *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ʒiij. *Cydon.* ʒiß. *Papav. alb.* ℥ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo aq. Plantag.* ℔ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ij. *Colat. add. Sacch. q. ſ.*

His remediis, favente numine, æger intra ſeptimanas tres à Febre & horrendis illis, quæ memoravimus ſymptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum conſiſtentiam recipiente, paulatim ad ſanitatem & vires priſtinas rediit.

Quamvis autem ſymptomata iſta jam dicta Febri continuæ accreſcerent, non vero illi morbo, de quo nos ſupra egimus; cum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & ſanguinis nimia attenuatione, unde ſanguis per oſcula vaſorum quaſi vi exigitur, ſemper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tanta cauſarum paritate omnino ſit adhibenda, quantum ſcil. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic ſubnectere. Quam quidem ſi quis vel mihi infenſisſimus (cum tamen alienos mores è propriis æſtimans, nullum inimicum habere ſperem) præſtiterat, tamen veritate victus, præclarisſimam eam fuiſſe omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam, quam ſit fatale Febri-

citantibus, ſanguinem cum Urina excernere. Cum vero idem amicitia mihi ſit conjunctisſimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantisſimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille eſt, qui cum pauci admodum me vel minimum quid in re medica ſive indaganda ſive etiam excolenda profeciſſe aſſerere auderent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cum perinde fere ſit, improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hactenus innotuere, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum ſpatio, quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus facto, ſibi permiſerit. Quantum vero in ea, quam profitetur Arte præcellat, modo Deus vitam ei concesſerit, brevi ſatis eluceſcet; cum Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quam Modernæ tractus perluſtraverit, exquiſitisſimam in ſubtilioribus Praxeos minutiis indagandis ſolertiam (ſine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum ſuorum votis Bonus Felixque cum primis reſpondet.

Hæc demum ſunt, quæ ipſe de hoc morbo ſentio, quæ non mihi ſuggesſit phantaſiæ imaginatricis temeritas, ſed Phænomena Practica edocuere. Neque

que ſanè capio, qui fieri posſit, ut fallatur is, qui cogitationes ſuas omnes mera ac nuda ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude exercendam propoſuit : aut è contrà qui posſit fieri, ut non tam in ipſo ſe, quâm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quam ad cauſas Fluxûs Refluxusque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cum Philoſopho ſit dignisſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantum negotii datum eſt, ut navis non ſubmergatur,) ita neque Medicus, cui non alia, quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus vale..., in Arte verè Medica proficiet, qui non tam in occulta & tortuoſa illa Methodo, qua Natura morbos parit alitque (à qua etiam eorundem Hiſtoria pendet) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolum in cauſa eſt, quod genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius

ſit Ars, quam Medendi. Atque eo tandem deventum eſt, ut ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti, cùm primi iſti ſpeculationum repertores non minùs quàm eorum mancipia, & ſervum pecus, de cerebroſis illis commentis bello quaſi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortaſſe omnium ipſam veritatem aſſequatur. Quamvis enim, ſi mentem ſeriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione ſuâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego falor, ſemper latebit. Neque hoc mirum eſt, cum longè (imò ſupra omnem humanum captum longè) credibilius ſit, nos miſellos homunciones ab illuſtri vitæ lucisque regione exulantes, methodum, quà in fabricanda machina uſus eſt ſapientisſimus Artifex, capere nullatenus poſſe, quàm Fabrum Ferrarium rudem prorſus & imperitum neſcire, quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus ſtructura & motus exquiſitisſimam artis elegantiam præ ſe ferunt. Sicuti de facto conſtat, Cerebrum omnis tam Senſûs quam Motûs fontem eſſe, tum etiam & Cogitationũ & Memoriæ officinam, & tamen non eſt poſſibile à diligentisſima ejus inſpectione contemplationeve mentem usq; adeo illuminari, ut intelligere poſſit, quo pacto ſubſtantia ita craſſa & quaſi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabre elaborati, uſui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat ſufficere; neque exinde

inde aſsignare quis potis eſt, qua ratione ex naturæ ejus vi & ſtructura partium, ſive hæc ſive altera iſta facultas neceſſariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus ſi adduntur, quæ in Hiſtoria Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, ſummam habes eorum, quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentisſime, quod à me fieri potuit, trutinata atque expenſa.

Accingo me jam (quoniam tu id poſtulas, Vir Eruditisſime,) ad ea exponenda, quæ de *Affectionibus Hyſtericis* hactenus obſervatione comperi. Quæ quidem perobſcuram & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnoſin habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, ea, quæ Epiſtolæ convenit, brevitate; quam ſane à me exigit valetudo infirmior & quaſi vacillans, hac præſertim anni tempeſtate, qua mihi verendum eſt, ne ſi pertinacius cogitationibus indulſero, Podagræ mox paroxyſmum accerſam. Paucis itaque expediam, quæ hic habeo dicenda, methodo, qua uti ſoleo, inſiſtens; brevem ſcil. morbi Hiſtoriam tradens ſecundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem ſubnectens, quæ mihi optimè cesſit; quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, Magiſtra haudquaquam infida, jam olim ſuggesſit.

Hic morbus, ſi rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentisſime occurrit; & ſicuti Febres cum Appendicibus ſuis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos ſimul ſumptos ſi comparentur, complent, ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſal-

tem, qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt, hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt; Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuum ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias, quæ laboribus aſſuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Utero ſemper vitio verterit, ſi tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgo dictas, quas Splenis aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilus, quàm ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt, Fœminas multò crebrius hoc morbi genere corripi, quam ſolent Mares, non quòd ſe Uterus magis malè habeat, quam alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infrà explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis, qua ſe oſtendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus, quibus atteruntur miſeri Mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertia & Δεινότητι, quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata à morbo aliquo eſſentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hyſterica, pendere arbitrabitur.

Quan-

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegiâ* ſolvitur, eam omninò referens Apoplexiam, qua tum ætate, tum mole corporis grandiores ſiderantur, & quæ ex eo naſcitur, quòd Cerebri Cortice pituitæ copiâ referto ac ſcatente, Spirituum animalium meatus ac ſemitæ intercludantur: à qua quidem cauſa, quæ fœminis Hyſtericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confeſtim à partu, magna ſanguinis vi ſimul ejecta, & vel partui laborioſiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spaſmos* horrendos gignit, *Epilepſiæ* perſimiles, Ventre & præcordiis guttur verſus intumeſcentibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adſtantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc ſpecies, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior eſt, temperamento ſunt utplurimum plus quam ſolet ſanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particula, quæ transverſo pollice contegi posſit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc ſpecies *Clavus Hyſtericus* mihi eſt, iſtas præ cæteris fatigans, quæ *Chloroſi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *vitales*, ita vehementer *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ

eam patitur fœmina,pro indubitato habeat,ſonitum Cordis in coſtas arietantis etiam ab adſtantibus omnino debere percipi. Hæc ſpécies eas maxime infeſtat, quæ extenuato ſunt corpore, & craſi minus firma, quæque Extabeſcentium pene formam præ ſe ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* palleſcentes.

Nonnunquam *Pulmones* obſidet, unde æger creberrimè tusſit & ferè ſine intermisſione, nihil prorſus expectorans: & quantumlibet hæc Tusſis ſpecies non ita valido niſu thoracem concutiat atque illa,qvæConvulſiva dicitur,Exploſiones tamen longè frequentiores ſunt, æger præterea non ita ſenſu valet. Hæc autem *Tusſis Hyſterica*, ſpecies oppido rara eſt, & fœminas pituita ſcatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon* & regionem *Scrobiculo Cordis* ſubtenſam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Pasſioni* haud abſimilem; ubi ægra immodicè vomit,colluviem quandam Viridem, Bili,quam *Porraceam* appellant, fere parem, nunc etiam inſoliti alicujus coloris rejiciens. Sæpe etiam poſtquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) &continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intenſiore omnem corporis ſuperficiem ad inſtar Croci tingente, ſolvitur Paroxyſmus. Ægra interea diris mentis angoribus preſſa, omnem recuperandæ Sanitatis ſpem prorſus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quaſi *deſperatio* quædam, non magis, quantum ego obſervavi, ab hac Hyſtericorum Affectuum ſpecie

cie ſejungitur, quam ſive Dolor, ſive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in iſtis præcipue locum habet, quæ corporis habitu laxiore crudoque ſunt, tum & in iis, quæ Infantes grandiuſculos cum ingenti ſui & naturalium vitæ ſtaminum diſpendio, ſunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurſans, atrociſſimo, quem illic parit dolore, *Paroxyſmum Nephriticum* omninò mentitur, idque non ſolum doloris genere locoque quo ſævit, ſed & adſcitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunqnam ex eo, quod dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignoſci queat, utrum hæc ſymptomata ab incluſo Calculo, an verò ab effectu aliquo Hyſterico enaſcantur, niſi fortè Caſus aliquis acerbior ægræ animum paulò antequam corriperetur diſcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, ſymptomata iſta Affectioni potius Hyſtericæ, quam Calculoſæ tribuenda eſſe docuerint. Sed neque *Veſica* ab hoc Pſeudo-ſymptomate atque ementito Affectu immunis eſt, cùm non tantùm ipſa ab eo doleat, ſed & Urina ſupprimatur, perinde ac ſi Calculus eam obſtrueret, qui tamen nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raró. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpè paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhœam*, quoties ſcil. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum ſym-

ſymptomatum ſequitur dolor, licet in utroque perſæpe compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt, quas frequentiores paroxyſmi Hyſterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infeſtat, ita etiam nonnunqnam & *Exteriores*, carnemque muſculoſam occupat, *maxillas* ſcil. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is, qui tibias diſtendit, tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cum enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſcil. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum etiam ut paſtæ inſtar madentis, veſtigiū digiti fortiùs impreſſi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior eſt, nec digito cedit prementis, aut veſtigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero ſive magnitudinem ſpectes, ſive etiam ſuperficiem, Hydropicorum tumores ita ad amuſſim æmulatur, ut ægrè ſe haud facilè ab ea, quæ inſedit ſententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipſi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujusce morbi inſultu ſe poſſunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, ſaltem qui percipi queat, dolori ſive anſam præbuerit, ſive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior eſt, nec contractior, aut expugnatu facilior. Iſti verò tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur, partes exteriores, quas ſupra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ longâ paroxyſmorum Hyſtericorum ſerie ac impetu

tu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia vero morbi hujus tormenta, nullum ſe tam crebro ingerit, quam *dolor* in *Dorſo*; quem certo certius perſentiſcunt, quotquot vel leviſſime hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quod illa, cui inhæſerant, regio, etiam poſt eorum diſceſſum tenera ſit, & quaſi fuſtibus probe fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo ſenſim evaneſcit.

Hoc interim obſervatu digniſſimum eſt, quod non raro notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* ſymptomatis his omnibus viam quaſi ſternit, & plerumque non niſi paroxyſmo finito dispellitur; quam quidem refrigerationem haud ſemel iſti ferè, qua rigent cadavera, parem comperi, pulſu nihilominus recte ſe habente.

Addo, quod Hyſtericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *ſpirituum* dejectione ſive *ſubſidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc ſpirituum contractio ſeu ſubſidentia ſentitur, volunt deſignare.

Demum mulieres Affectione Hyſterica laborantes, nunc in *riſum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas ſolvi, nulla προφάσει manifeſta ſive illum, ſive has extorquente, nemini non eſt notum.

Inter omnia vero, quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maxime proprium eſt, atque ab eo fere inſeparabile, quod ſcil. ægræ *urinam* ſubinde reddant plane *limpidam* ad inſtar aquæ è rupibus ſcaturientis, idque ſatis copiosè; quod quidem ego

ſigil-

ſigillatim percontando, in omnibus fere didici ſignum eſſe Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hyſtericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos cenſemus. Atque in Maſculis nonnunquam obſervavi, quod mox ab excreto lotio coloris Citrini (imo vero proximo temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepente perculſi, ſtatim urinam, Cryſtallum claritate æmulantem, magna copia & impetu diu continuato ejecerint; eo uſque ſe male habentes, donec urina priſtinum colorem induerit, & paroxyſmus ſimul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hyſtericis, quam Hypochondriacis, quibus ſcilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidoroſos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderate tantum & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in os aſcenderit; læsâ nempe utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantum nomine infelices ſunt, quod corpus ita male affectum & quaſi conquaſſatum adinſtar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantum non corruat & fatiſcat, cum magis adhuc animo ægrotent, quam corpore: Cum enim deſperatio plane inſanabilis de hujusce morbi natura ſit, indignantur admodum, quoties aliquis vel minima de ſanitate recuperanda ſpem injecerit; facile interim credentes, omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeo fert rerum natura, perpeſſuros, triſtiſſima quæque ſibi ominan-

minantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſi quæ atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſima, vel etiam nulla data anſa, arripientes, & ſinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitia abhorrentes: quæ ſi forte occurrant, quando hæ raræ aves ſunt, velociſſime avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quam ſolent mœſtiora illa πάθη; ita ut nullibi mediocritatem ſervent, in una levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eosdem ſine cauſa proſequntur; nunc hoc illudve ſibi agendum proponunt, mox à propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat, aggrediuntur, ſed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quieta mente conſiſtere. Quodque de Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholicis pulchre quadrat: *Perfugium videtur omnium laborum & ſollicitudinum eſſe ſomnus, at ex eo ipſo plurimæ curæ, metusque naſcuntur*; dum funera tantum in ſomniis & denatorum Amicorum umbræ repræſentantur. Ita tam animo quam corpore excarnificantur, quaſi hæc vita omnis Ignis eſſet Expurgatorius, in quo ſcelera alio in ſtatu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantum Maniacis accidit & furioſis, quos dicimus, ſed etiam illis, qui, ſi hos animi impetus excipias, prudentia ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & ſapientia orationis longe eos ſuperant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non ſine ratione obſervaverit Ariſtoteles, Melancholicos cæteris ingenio præſtare.

At

At vero tam horrendus animi ſtatus, qualem ſupra delineavimus, non aliis competit, quam iis, qui diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque ſubjugati quaſi victas manus dant: maxime ſi res adverſæ, animi mœrores, ſollicitudinesve, nimia in literarum ſtudio aſſiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diatheſi conſpirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, ſi omnia, quæ affectus Hyſtericos gravant ſymptomata enumerare velim; tam diversa atque ad invicem contraria ſpecie variantia, quàm nec Proteus luſit unquam, nec coloratus ſpectatur Chamæleon. Proinde recte mihi videtur rationem ſubduxiſſe *Democritus*, (quantumlibet in morbi cauſa hallucinaretur) ubi in Epiſtola ad Hippocratem miſſa diſerte aſſerit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem eſſe Uterum.* Neque tantum multifaria ſunt illa, ſed nec regula aliqua aut Typo uniformi ſe contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen uſu venit, ſed quaſi farrago ſunt quædam *Φαινομένων* incompoſita atque inordinata, unde perarduum eſt hujus morbi Hiſtoriam deſcribere.

Cauſæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* ſeu externæ vel ſunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo ſæpius violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, ſive iræ, ſive doloris, ſive etiam timoris, & ſimilium Pathematum inſultu. Quoties itaque me conſulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoſcendorum Axiomatis nequeat reddi,

nun-

nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur, malo tum præcipuè fatigentur, cum triſtitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habet; quod ſi annuerint, jam ſatis ſuperque mihi conſtat, morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu cenſendum; præſertim verò ſi diagnoſin id clarius illuſtret, quod ſc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Cryſtalli æmulam, eamque copioſam ſimul excernant. His verò animi motibus, qui uſitatiores ſunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, ſive à ſanguine intemperanter effuſo, ſive ab Emetico aut Cathartico, cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, ſecundum vulgatiſſima ejus Φαινόμενα depictam, proximo loco ejus *Cauſæ Efficientes internæ* ſive προηγȣμέναι mihi veniunt penſitandæ, quantum eas ex omnibus, quas deſcripſimus, Circumſtantiis ſimul junctis, expiſcari valeam. Pendent ergo Affectiones iſtæ, quas in fœminis Hyſtericas, in maribus Hypochondriacas inſignire libet, quantum ego judico, à ſpirituum Animalium ἀταξία, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quam pro rata denſi nimiique feruntur, ſpaſmos uti & dolorem excitantes, ubi in partes ſenſu exquiſito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod ſe ingerunt, tum iſtius, à quo abſcedunt, functiones pervertentes; cum utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adverſatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *cauſa Antecedens* eſt debilior dictorum Spirituum Craſis, ſive nativa ea fuerit, ſive etiam adventitia, unde quavis προφάσει diſſipatu faciles ſunt & eorundem ſyſtema nullo fere negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conſpicitur ex partibus ſenſui obviis compaginatus, ita procul dubio & *Interior* eſt quidam Homo è debita ſpirituum ſerie & quaſi Fabrica conſtans, ſub rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimius conjunctus & quaſi unitus, tanto ægriùs faciliusve de ſtatu ſuo dejicitur, quanto major eſt minorve ea, quam à natura ſortimur, Principiorum conſtituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quam Maſculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet iſtas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis deſtinatas) blanda donavit; Mares autem toroſo corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda, & repaſtinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque ſimilibus, apti nati ſint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi cauſam eſſe, Phænomena jam deſcripta ſatis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notiſſimo illo Affectu Hyſterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quaſi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, ſpaſmos excitant per omnem quam tranſeunt regionem, ventrem inflantes ad inſtar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud eſt, quam partium

ſpaſmo

ſpaſmo tentatarum convolutio & quaſi conglobatio quædam, quæ non niſi magna vi reprimi poteſt & coërceri. Partes interim externæ maſſaque carnea à ſpiritibus, jam aliò raptis, magna ex parte deſtitutæ, eo usque frigeſcunt perſæpe, non in hac ſola Affectus Hyſterici ſpecie, ſed in aliis omnibus, (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulſus interim qualis ſanarum eſt, nec ægra ab hoc frigore de vita periclitatur, niſi illud ab evacuatione aliqua enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externa facie *Colicam Bilioſam*, vel etiam *Paſſionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpoſita una cum immani materiæ herbam colore referentis evomitione diſcruciatur. Quod quidem ſymptoma haud aliunde naſci exiſtimo, quam à vehementi ſpirituum denſe conglomeratorum in dictas partes impulſu, undè & ſpaſmus, & dolor, & earum totalis facultatum ſubverſio.

Neque ex eo, quòd iſta, quæ in hoc Affectu ſive per os, ſive per ſedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, ſtatim conficitur, morbum hunc in humoribus reſidere, aut atrociſſimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui inhæret, dilaniantis produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitus extirpandum cenſeamus. Etenim de facto conſtat, ægritudinem illam, qua laborant Navigantes (à ſpiri-

tuum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel ſanisſimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longius ſunt profecti, quibus tamen ante ſemihoram ultimò elapſam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxyſmis Convulſivis, in quibus ſpirituum Animalium maximè res agitur, tam per ſuperiora, quam per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum eſt id, quod experientia fermè quotidiana docet, ſc. quantumlibet ejusmodi ſive fœminas ſive infantes iterata Catharſi exhauſerimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per ſedem exeunt, usque viſetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quam Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis naſcitur ſeges, cum ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel neſcio quomodo iſtarum partium fermentum deſtruit ac pervertit, vel in ventriculum inteſtinaque vi ſpaſmorum ſuccum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis eſt. *Chymiæ* Sectatores, licet nondum ita bene cum illis ſit, ut quæ in Organis ſuis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præſtent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in Olla decoquuntur, tamen curioſorum περιεργία eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos claroſque oſtendentes, ex iisdem invicem commiſtis ſaturatum colorem aliquem quaſi præſtigiantes, posſint exhibere. Et profectò, ita

ita lubrica eſt & evanida Colorum ſpeculatio, ut nihil certi ex illis de corporum, in quibus apparent, naturâ queat deprehendi. Neque magis ſequitur, ea, quæ colore viridi ſunt, acria eſſe omnia, quam omnia, quæ ſunt acria, viridi eſſe colore. Re itaque undique perpenſa, ſatis liquet, dolorem immaniſſimum, qui hac Colica Hyſterica laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem à Spiritibus, nimio impetu in partes ſub cordis Scrobiculo poſitas incurſantibus, atque eaſdem ſpaſmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum eſt ſymptoma iſtud, quod ſuperius *Clavi Hyſterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quaſi punctulo concentrantur, dolorem haud minus perterebrantem, quàm ſi Clavus ferreus in caput vi adigeretur, acceſentes, unà cum inſigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab univerſo corpore quaſi in punctum contractio non multum abludit ab iſta radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incenſorii; utque hi vi unita exurunt, ita & iſti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quaſi diſcerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione ſanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis haud inſolens, ut ſuprà notavimus, quòd nempe ſæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidamque ſimul & copioſam: cùm enim ſanguinis œconomia ſubinde interpellatur, quod importatur ſerum, ſatis

diu retinere nequit æger, ſed illud prius dimittit, quàm iſtis particulis ſalinis; quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, impraægnari potuerit. Cujus rei quotidianum hactenus experimentum in iis, qui, cùm plus ſatis liquoris maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidiſſimum excernunt. Quo in caſu ſanguis ab ea ſeri quantitate, cui retinendo prorſus impar eſt, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdùm à corporis ſuccis infectum ob moram juſto breviorem.

Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Pasſionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat, vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decurſum ſedulus animadverti, quod ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reſervatam, Citrino colore præditam: lætus ipſe hilarisque cibum ex εὐπέπτοις aliquem jam aſſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplo ægrotans Matulam depoſceret, quam urina limpidisſima cryſtallum colore æmulante ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus ſanguinem ita moleſtantibus pendet *Ptyaliſmus* ille Hyſtericis familiaris,

ris,cùm ad multas Septimanas ſalivam expuant tenuem,perinde ac ſi Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido ſanguinis ſtatu,in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is eſt, ſerum motum hunc inverſum fortè ſibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, ſed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* ſalivæ forma prodit. Idem dici poteſt de nocturnis iſtis ſudoribus, quibus fœminæ Hyſtericæ nonnunquam perfunduntur,qui non ab alia cauſa fluunt,quam à ſeri ſanguinis diatheſi, qua in corporis habitum geſtit effundi,ob modò memoratam ſanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet,quo toties algent partes externæ in Affectibus Hyſtericis,luce clarius eſt, illud ex eo accidere,quòd Spiritus ſuam in illis ſtationem deſerentes, ſe nimio opere in hanc illamve partem inſerant: Nec eſt dubitandum, quin tàm *Fletus*,quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud raró Hyſtericæ, etiam nulla data anſa, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inſerviunt, magna vi pulſantibus.

Obiter dicam, Mares etiam,quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quam genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum citam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſti-

tum conſpexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio differentem audierim, rogabam, quorſum me conveniret; reſpondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; conſidens itaque & ſermones cum ægro trahens, mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti ſolent Infantes morboſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantùm non Convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò poſt detumuit prorſus. Hanc ego Affectionem à ſpirituum ἀταξία (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία neceſſariò exigebat, ortâ) pendere exiſtimabam: partim etiam ab exinanitione, & abſtinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot, poſteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præſtaret ſecuriorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam conſtitutum; ſymptomaque prædictum inanitioni tantùm deberi: ac proinde ſuadebam, ut pullum Gallinaceum aſſum in prandium juberet parari, & ſimul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè veſcens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulſivum paſſus eſt.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo ſpectantur Phænomena, jam miſſa facio) ab hâc ipsâ Spirituum inordinatione naſcitur perturbatio illa, & varians ſubinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hyſtericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utrisque

deſit

deſit ea ſpirituum firmitas, quæ in robuſtioribus atque iis, quorum facultates jugi ſpirituum vegetorum ſubſidio actuantur, ſemper invenitur, impreſſiones rerum minus gratarum nequeunt perferre, ſed vel ira vel dolore ſubitò perciti, perinde ſunt irritabiles, atque illi, quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum ſive ſeries, ſive mora tandem reddidit. Etenim animi robur & conſtantia, quamdiu hoc corporis luto is incruſtatur, à firmitudine ſpirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem ſupremum in ſcala materiæ gradum conſtituunt, in ipſo *Entis Immaterialis* confinio poſiti: Cumque Animi compages, ſi fas eſt ita dicere, longè magis affabra ſit & delicata, quàm eſt corporis ſtructura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præſtantiſſimarum & penè divinarum conſiſtat, ſi hujus σύςασις quoquo modo fuerit interrupta conturbataq; major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquiſitum opificium, dum integrum perſtaret. Et hic quidem miſerorum, quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quam ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolorè pertententur.

Satis itaque jam conſtat, opinor, omnem hunc morbum ad ſpiritus animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio quâ perversâ de-

pravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis, quas modo asſignavimus, cauſis. Quòd enim morbi fomes in materia non deliteſcat, unica hac inſtantia ſatis eluceſcet. Fœmina v.g. quæ rectisſima ſemper valetudine uti ſolet, modo delicatula ſit illa, & teniore corporis habitu, ſi forte errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhauſtaque, certò certius ſymptomate aliquo ex iis, quibus hic morbus ſtipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharſis amoliretur magis quam invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomia is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſius manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentia; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos præcavendos potius facerent, quam ad eosdem accerſendos, ſi illorum fomes in materia aliqua involveretur: cùm è diverſo non alia cauſa ita conſtanter pariat hujusmodi Affectus, ac ſolent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem ſatis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus ſtabulari fatendum eſt tamen (quod res eſt) ſpirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori ſpirituum impulſu diſtenduntur, quàm earum, quæ illis privantur, omninò pervertatur. Cumque harum pleræque *Organa* ſint quaſi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis deſignata, ſi earum functio-

ctiones quovis modo lædantur, fieri non poteſt, quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuiſſet, totaque proinde ſanguinis maſſa depuratior facta, modò ſingula organa munus ſuum expleviſſent, cui nullo modo defuiſſent, ſi debita ſpirituum œconomia univerſas invigoraſſet. Huic ego cauſæ adjudico *Cachexias* inſigniores, ἀνορεξίαν ſive *Appetitus proſtrationem*; in Juvenculis *Chloroſin*, ſive *Febrim albam* (quam quidem *ſpeciem* eſſe *Affectionis hyſtericæ* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Miſellæ, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à ſuccis putreſcentibus in ſanguine congeſtis, atq; exinde in organa varia depluentibus, ſuccreſcunt. Hujus farinæ eſt *Hydrops Teſtium* in fœminis, quæ jam diutius affectu Hyſterico laboraverint, natus à ſuccis depravatis è ſanguinis maſſa in Organa rejectis; unde perverſis eorundem facultatibus, primò ſteriles fiunt mulieres, & deſtruitur prorſus œconomia partium, indeque ſerum & ſanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Teſtium* inferciunt, ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia, Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur, quæ hoc morbo pereunt. Diatheſis interim Hyſterica horum aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejusdem cum illa Proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, qua vel pancraticè valens quispiam corripietur, ſi modò duos tresve dies in locis paludoſis ac lacuſtribus egerit; primò ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſan-

ſanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens læſa tandem naturæ œconomia, omnes corporis ſuccos inquinat, aliena prorſus indole eos imbuens; unde æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis, quibus rectisſimè expurgantur hujusmodi humores, ſed *Specificis* iis, quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus, quæ nos hactenus congeſſimus, abundè mihi conſtare videtur, præcipuā in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀταξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) mora longiore humores vitiaverit, è re fuerit, eosdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharſi* prius imminuere, modò ægræ vires permiſerint, quàm ad ſanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem ſcopum vix aſſequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies ſe mediam, quaſi obicem, interpoſuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *Diarrhœa* enormes ita nonnunquam efferveſcant, ut inducias non ferant, usquequo primariæ illi fortificandi ſanguinis Intentioni poſſit ſatisfieri, quandoque ab effectis conſopiendis (miſſa aliquantiſper cauſa) Curationis tela neceſſariò ordienda eſt; Exhibito ſcil. Medicamine *Anodyno*: dein ſpiritibus,

quo-

quorum craſis infirmior morbi cauſa eſt, rectificandis opera danda eſt, quo ejusmodi ſymptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat, permulta eſſe, quæ fœtoris exhalatione repellendis ſpiritibus ſeditionem molientibus, & in loco ſuo continendis apta nata ſint, (quæ idcirco *Hyſterica* audiunt,) neque illa ſunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio ſecari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Vena-ſectio* & *Catharſis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere ſibi videatur, cum dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; qua de re ægram diligenter præmoneo, ne animum deſpondeat, ſuadente morbi Genio: utut fuerit, vitioſi iſti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos ſupponimus, quadantenus ſunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommodè ſatisfacere queamus.

Poſt has Evacuationes ad ſanguinem confortandum & proinde etiam ſpiritus ex eo prognatos *Remedium* aliquod Martiale ſeu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præſcribo aſſumendum, quo non aliud certiùs hîc votis reſpondet. Etenim maſſæ ſanguineæ jam effœtæ & langueſcenti volatile quoddam Fermentũ, ceu calcaria, ſubdit, à quo excitantur & quaſi eriguntur ſpiritus antea jacentes & ſuo pondere preſſi. Cujus rei indicium eſt vel apertiſſimum, quod quoties *Chalybs* in *Chloroſi* propinatur, pulſus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incaleſcere, facies non amplius pallida

&

& mortuis concolor, ſed vivida cerni & ſanguine purpurata. Attamen hic notandum, quod non ſemper Venæſectio & Cathartica Chalybis uſui ſint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractisque omitti ea poſſint ac debeant, & cum Chalybe ſtatim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodiſſimè verò, aut ego fallor, in *ſubſtantia* exhibetur; atque ut nec obſervavi unquam ipſe, nec fando accepi, eum ita ſumptum cuivis nocuiſſe, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis ſubſtantiam & felicius & breviore temporis ſpatio curationem abſolvere, quam ſi is quovis ex iis, qui vulgo feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tàm in hoc quam in aliis melioris notæ remediis id quandoque præſtiterit Chymicorum officioſa ſedulitas, non tantum ut δραστικώτερα non ſint, ſed etiam à perverſa eorundem diligentia & opera plusquam otioſa magis evileſcant. Audivi etiam, (quod, ſi modò verum ſit, aſſertionem hanc noſtram fortiter ſuſtinebit) ipſam Mineram, prout à terræ viſceribus effoditur, crudam efficacius in morbis ſubjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam paſſum & fuſione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem ſit, me nondum experto, ſiccine ſe res habeat, an verò aliter. Id certò ſcio, nullum remedium præclarum atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quòd non à natura præcipuas vires acceperit; unde Θεῶν Χεῖρας, non verò Hominum præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quod verò nativa quidpiam bonitate præſtans & efficacia mi-

ram.

rando; edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, teſtes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam ſive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quam in iis ſeligendis appropriandisque, quæ natura, ſuo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum reſtat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem ſubſtantia, vel ſaltem vis & efficacia melius corporibus noſtris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti ſumus plus quam pares. Poſt Chalybis ſubſtantiam ejusdem *Syrupo* lubentius & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limatura, in vino Rhenano in frigido infuſa, usque dum vinum ſatis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum ſacchari quantitate ſufficienti in Syrupi conſiſtentiam excoquendus eſt.

Nec mihi ſolenne eſt, toto illo ſpatio, quo ægra Chalybeata ſumit, Catharticum aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tàm in genere Hyſterico, quàm Hypochondriaco Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unica rurſus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa ſubruendo, & ægros & operam ludo vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in uſu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ ſunt partici-

pes,

cipes haud mihi dubium eſt, easdem exinde minus efficaces reddi. Non ſum neſcius, quosdam fuiſſe ſanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, ſed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tàm Medici prudentiam, quam Chalybis virtutem ἐνεϱγητικὴν mihi comprobat, cùm, ſi ea omittantur, breviori temporis ſpatio Curatio ſuccedat.

Neque ſanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, ſive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum eſt, quin inteſtina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è maſſa ſanguinea humores noxios in ea ſtabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum eſt, quod frequenter repetita in corporibus imbecillibus (maxime verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant; cùm ex hac πϱοφάσει ingens humorum colluvies in viſcera ejiciatur, atque iis in partibus depoſita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augeſcentes, quanto ſæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut iſtæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam ſub humorum onere quaſi obruti) defectu *tabe* facile afficiantur ac putreſcant. Quandoque etiam, œconomiâ viſcerum ob cauſas jam dictas penitus everſa, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* ſoboles, & id genus ſimilia Meſenterio accreſcunt, & ad mortem viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum eſſe judico, in *Infantibus* poſt evacuationes univerſa-

les

les, easque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modo mane & ſero cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cum vero, quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facile penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſua penitus afficiant, ê re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti, quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞. *Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Convall.* (*omnium rec. collectorum & inciſorum*) *an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Clareti an.* ℔ ij. *Macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas 12. Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat Unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur mane & ſero per 30 vel 40. dies continuas, uti etiam Axillæ utræque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quod in tumoribus iſtis, qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharſis omnino videretur indicari; cum ante uſum *Corticis Peruviani* iſtæ Febres in diuturnitatem longam ſe extenderent, ac proin-

de ſedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum cauſam, quæ ideo non niſi purgatione repetita abigi poterat. Attamen in *Rachitide vera* Cathartica locum non habent, niſi ut ſemel vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam uſum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus, quo partes illinuntur, intus aſſumat vel vinum modo dictum; vel, ſi fieri poſſit, pro potu omni bibat Cereviſiam, in qua quantitas ſufficiens herbarum prædictarum, vel earum ſaltem aliquam multarum, una in dolio incluſa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cum non paucos Infantes atque pueros à Catharticis ſæpe repetitis (quæ forte ventris tumor invitaverat) interemptos fuiſſe ſatis ſciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, niſi æger ſubinde fuerit expurgatus, in viſceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere poſſe; reſpondeo primum, me nihil unquam tale in quoquam deprehendiſſe: deinde longe veriſimilius eſſe, eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam una cum iſtis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adſtrictiones inſolitas, & Viſcerum torſiones contractionesque afferunt; qua quidem compreſſione, Chalybis particulæ viſcerum tunicis impactæ in iiſdem penitus defigi poſſunt.

Interea dum Chalybs adminiſtratur (ad confortandum ſcil. ſanguinem & ſpiritus Animales) Remedia vulgo dicta *Hyſterica* in uſum quaſi obiter revocanda ſunt, idque eo modo atque ea forma, quæ maxime conveniunt ægris; quæ quidem

dem ſi in forma ſolida fuerint deglutita à minus faſtidioſis, potentius longe ſpiritus in officio & loco ſuo retinebunt, quam ſi in liquida hauriantur, hoc eſt, ſive Decocta, ſive Infuſa. Ipſa enim ſubſtantia ventriculum diutius ſapore ſuo afficit, & corpus inficit penitius.

In ſumma, indicationibus, quas ſupra attigi, univerſis ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere ſoleo; quæ licet nihil magnifici præ ſe ferant, ut plurimum tamen id præſtant, quod volo.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥viij.

℞. *Galban. in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ℥iij. *Tacamahac.* ʒij. *f. Emplaſt. Umbilico admovendum.*

Sequenti mane aggrediatur uſum ſequentium Pilularum:

℞. *Pilul. Coch. maj.* ℈ij. *Caſtor. pulv. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. hora quinta matutina ſuper dormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞. *Aq. Ceraſ. nigr. Rutæ, & Bryon. comp. an.* ℥iij. *Caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv. *vel* v. *in omni languore; inſtillando prima doſi,* modo paroxyſmus urgeat, *ſpir. C. C. gutt.* xx.

Poſt Pilulas purgantes modo ſupra deſcripto ſumptas utatur & ſequentibus:

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. extract. Abſynth. f. Pilulæ. n.* ij. *ſumat ſummo mane, repe-*

tanturque hora quinta pomeridiana, per dies xxx. *ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.*

Vel pro uſu quotidiano, ℞. *Limatur. Chalyb. & extract. Abſinth. an.* ℥iiij. *Maſſa aſſervetur pro uſu. Capiat iisdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈j. *in pilulas tres redact.*

Vel ſi forma *boli* magis arrideat, Rec. *Conſerv. Abſinth. Roman. & conſerv flaved. Aurantior an.* ℥j. *Angelic. condit. Nucis moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *Zinzib. condit.* ʒij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞. *Electuarii præſcript.* ʒiß *Limatura Chalybis probe triti gr.* viij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. bolus, ſumendus mane, & hora quinta pomeridiana, ſuperbibendo hauſtum vini Abſinthitis.*

℞. *Myrrh. elect. & Galban. an.* ʒiß. *Caſtor. gr.* xv. *Aſæ fœt.* ℈ß. *cum ſ. q. Balſami Peruv. f. Pilulæ, è ſingulis Drachmis* xii. *ſumat* iij. *ſingulis noctibus. ſuperbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decurſum hujus proceſſus.*

Sin autem pilulæ ultimo præſcriptæ ventrem moverint, quod in corporibus, quæ facillime purgantur, præ *Gummi*, quæ inſunt, quandoque fit, tum ſequentes ſubſtituantur:

℞. *Caſtor.* ʒj. *ſal. ſuccini volatil.* ʒß. *cum ſ. q. extract. Rutæ f. Pilulæ exiguæ numero* xxiv. *cap.* iij. *ſingulis noctibus.*

Hîc autem obſervandum, quod *Chalybeata* in quacunque forma aut doſi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non ſolum primis diebus, (quod fere omnibus ſolenne eſt) ſed etiam

per

per totum tempus, quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim Chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed, quo melius eundem ferre poterint, *Laudanum* aquâ aliquâ hyſtericâ miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi ſymptomata mitiora ſunt, & res ſine Ferro introſumpto tranſigi poſſe videatur, (in minore ſc. morbo) ſatis habeo ſangvinem mittere, atque alvum ſolvere ad dies tres quatuorve, ut ſupra diximus: Dein *Pilulas Hyſtericas* alterantes prææmemoratas *mane & ſerò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à ſcopo aberrat. Imò Pilulæ iſtæ ſolæ, vel omisſis Phlebotomiâ & Catharſi, ſæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum eſt, nonnullas fœminas *Idioſyncraſiâ* quadam ab *Hyſtericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi ſymptomatis levamen afferunt & ſolatium) ita penitus abhorrere, ut non ſolùm non juventur, ſed etiam inſigniter ab eorum uſu lædantur. In his itaque omnino ſunt omittenda iſta: Φύσεως γὰρ ἀντιπρατ]ούσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. *Invitâ Minerva* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idioſyncraſia* adeò inſignis ac frequens eſt, quod reſpectu ad eam non habito ægræ in diſcrimen vitæ conjici posſint, idque non ſolùm quoad Hyſterica, ſed quoad multa Remedia alia: Cujus impræſentiarum inſtantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi e Meconio* uſum ferre non poſſunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus ſym-

ptomata ad affectus Hyſtericos pertinentia, accerſantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod &, dum hæc ſcriberem, in Adoleſcentula Nobili obſervavi, cui Variolis laboranti cum ſextâ ac ſeptimâ nocte ſyrupum dictum exhibuiſſem, ſymptomata priùs memorata ſingulà exhibitione ei ingruebant, neq; puſtularum inflammatio debito modo procedebat; ſed cùm inpoſterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorſus immunis erat, faciei tumore ac puſtulis indies augeſcentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* iſta, cum *inquietudine* quadam tam mentis quàm corporis, (quæ quaſi *paroxyſmus Variolarum* ſolet eſſe) prorſus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hyſterici Affectus* quoad plurimum ſanantur ut & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obſtructiones*, at præ cæteris *Chloroſis* ſeu *pallidi virginum colores*, uti etiam *menſium ſuppresſiones* qualescunque. Attamen ſi ſanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè ſpirituum ἀταξία, ut Chalybs præſcripta methodo uſurpatus malo vincendo par non ſit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ ſaturæ, quales ſunt noſtræ *Tunbrigienſes*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata tum ob inſignem quantitatem, qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs ſanguini permiſcetur, & potentius morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt [illegible]ones imprudentiores.

Hoc

Hoc autem præ cæteris inter bibendum obſervandum; ſi ægritudo quævis ad ſymptomata affectionis hyſtericæ referenda aceidat, hoc in caſu per diem unum alterumve æger aquis abſiſtat, donec ſymptoma illud, tranſitum Aquarum alias impediturum, penitus abeat. Etenim tametſi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde ſpiritibus confuſioni inducendæ minùs aptæ natæ ſint, quam Cathartica vel leniſſima ex officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præſtant, quatenus ſc. diureticæ ſunt; ut taceam, quod ſæpe etiam ventrem movent. Quod ſi ipſæ Aquæ humores ac ſpiritus exagitando turbandoque aditum ſibimet ipſis præcludant, quo minùs facilè tranſeant, videant illi, quàm importunè agunt, qui medicamenta *purgativa* per harum uſum imperant, ſemel aut bis in ſeptimana aſſumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipſis Aquis immiſcenda præcipiunt; Unde fit tam in his quam in aliis aquis mineralibus, ut non ſolùm non promptiùs, ſed & planè tardiùs ac difficilius eædem operentur.

Hîc mihi non reticendum, quod tametſi his Aquis ferrum ineſſe in principiis ſolutis nonnullis videatur, (quod idem planè eſt ac ſi *ferrum liquidum* ſupponamus) nullus tamen dubito, quin eædem nonniſi ſimplices aquæ extant virtute mineræ, per quam tranſeunt, imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido conſtabit, ſi aquæ communis congiis aliquot ſatis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet ſcilicet, aquam hanc, cui pulvis *Gallarum*, *fol. Thee*, vel ſimilia fuerint immiſta, eodem planè colore infici,

fici, ac ſi aqua eſſet fontis Mineralis. Neque ſane diverſos effectus hæ aquæ ſive artificiales ſive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotæ edent, modò tempore æſtivo, atque aere ſalubri aſſumantur.

Sed utut hoc ſit, ſi ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ ſunt *aquæ calidæ Sulphureæ*, quales ſunt noſtræ *Bathonienſes*; atque æger, poſtquam tribus auroris continuis eas intus aſſumpſerit, ſequenti die *Balneum* ingrediatur, & poſtero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menſes integros. Etenim tam in his quam aliis, cujuscunque demum generis ſint, hoc ſedulò notandum, quod in earum uſu eo usque ægro perſiſtendum, donec non tantum levamen aliquale ſentiat, ſed, quo minus ſymptomata omnia brevi poſtliminiò revertant, donec omnino convaleſcat.

Theriaca Andromachi, vel ſola, ſi crebrò diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo Remedium. Neque vero in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis ſive Digeſtionis defectu ortis, omnium fortè potentiſſimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à plerisque faſtidiatur, quod & pervulgata ſit, & à tot jam ſæculis cognita.

Vina Hiſpanica Gentianâ, *Angelicâ*, *Abſinthio*, *Centaurio*, *Corticum Aurantiorum flavedine*, aliisque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hiſpanici ſimpli-*

cis

cis liberalior hauſtus horâ ſomni aliquot noctibus meo ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquam ſalutaris fuit, cum ex eò robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandasque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis craſin (tàm Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hyſtericis* Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectaque jam quaſi corporis œconomia) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere felicius ſuccedit, quam in illo, quo *Spaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortisſimos & plusquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quod hoc medicamentum non ita certò crebroque huic malo ſuccurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen, quibus haud minus jam displicet, quòd tàm certò ſubitoque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantisſima quæque ac δραστικώτατα Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licet adductam ex-

periri, atque exindè dignoſcere, Hominesne boni ſimus, an verò probroſi: pro gradu ſc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis ſupra recenſitis minus conveniant, quod temperamento bilioſo ac tenui præditis ſæpe accidit, tunc *Diæta Lactea* posſit uſurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ etiam iis, qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque, tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maxime, quæ ea ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente, ut primum emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cum Lac frigidum tantum crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac, cum ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecus ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti; quodq; perfectisſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀτα-

ξίας,

ξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cum ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandisq; minus ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpiritusque fovet firmatque, ac diu multumque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cum enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſa ſtabulantibus, educendis à naturâ inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſucuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaqua versùm disſipetur elimineturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagita-

gitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licet Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis minùs accommoda ſit, utpote quæ à motu, maximè in principio, posſint lædi. Viris tamen eſt aptisſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidam *in Sacris Antiſtes*, Vir prudentià atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantius incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs laceſſente, omnia corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus ſubverſæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus ſemel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharſi ſæpè repetitâ, fuerat expertus; Uti etiam Antiſcorbutica omnium generum, pulveresque Teſtaceos quamplurimos, ſanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuatâ tantùm non fractus *Diarrhœâ Colliquativâ* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omninò Digeſtiones ſunt proſtratæ, mortem anteire ſolet) demum corripiebatur. Ubi me tandem conſuleret, ſtatim mecum reputavi, Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob cauſas ſupra memoratas, ut ſtatim ſe Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre posſit valetudo ita infirma, ut, niſi judicio valuiſſet rerum interiora altiùs penetrante,

nec

nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuiſſet adduci. Rogabam autem, ut quotidie in eo perſiſteret, donec ex animi ſententia convaleſceret; majora indies ſpatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria aſcenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores, qui iter longiuſculum negotii alicujus gratia ſuſceperunt: Nullo interim ſive ad cibos, ſive potum, ſive etiam aeris temperiem reſpectu habito, ſed ad inſtar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior ſim, hanc ille viam inceſſit, productis gradatim itinerum ſpatiis, donec tandem ad viceſimum, imo ad triceſimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque ſe longe melius habere poſt pauculos dies experiretur, ipſo rei eventu pene mirabili animatus in eodem curſu ad menſes aliquam multos perſeverabat; quo temporis ſpatio plura milliarium millia, quod ipſe mihi narrabat, emenſus eſt, donec tandem non convaluerit modo, ſed ſatis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodeſt hoc exercitii genus, quam *Tabidis Phthiſicisque*, quorum nonnulli mihi ſanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes ex meo conſilio, ſanitati ſunt reſtituti; cum certo ſciam, me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuiſſe, quam ſi multis verbis hortatus fueram, ut recte valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebra tuſſi & macie ſtipatis, id remedium obtinuit, ſed & in *Tabe* tantum non deplorata, ubi *no-*

ctur-

cturnis ſudoribus jam etiam accellerat *Diarrhœa* iſta ſuperius dicta, quæ Phthiſi confectis mortis prænuncia ſolet eſſe, atque adeo ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthiſis* & ſit & audiat, utpote qua intereunt duo fere Trientes eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen ſancte aſſero, quod neque *Mercurius* in *Lue Venerea*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficaciores extent, quam in *Phthiſi* curanda *Exercitium* jam laudatum; modo æger curet, ut linteamina lecti probe fuerint arefacta, atque etiam ut ſatis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ ἀκμὴν prætergresſis multo diutius in hoc exercitio perſiſtendum, quam infra iſtam ætatem poſitis. Atque hoc multiplici experientia, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licet equo vehi Phthiſicis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos ſane effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propoſitum revertar. Hæc eſt Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua cauſæ originariæ, quæ eſt debilior ſanguinis craſis, occurritur; ac proinde extra Paroxyſmum tantum locum habet. Quoties vero *Paroxyſmus* invaſerit adjuncto quolibet ex prædictis ſymptomate, ſi tale aut tantum ſit malum, ut inducias ferre nolit, donec, ſanguine & ſpiritibus corroboratis, quaſi per ambages ſanari poſſit, confeſtim ad Remedia *Hyſterica* iſta confugiendum eſt, quæ odore viroſo ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac deſertores, in proprias ſtationes remandant, ſive intra corpus ſumantur, ſive naribus admoveantur odoranda, ſive exterius appli-

plicentur; cujusmodi ſunt *Aſa fœtida*, *Galbanum*, *Caſtoreum*, *Spiritus ſalis Armoniaci*, & quicquid eſt denique, quod odorem tetrum admodum ingratumque ſpirat.

Hic enim quod res eſt dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprime inſerviunt, ſive natura, ſive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Oſſium* ac ſimilium, inde præcipuas ſuas vires acquirunt, quod, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac male olens, quaſi eſſentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune ſingulæ Animalium ſubſtantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui ſi importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condenſatus in liquores iſtos abit ac convertitur, qui *Spiritum Volatiliuum* nomine inſigniuntur, quique facultates eas facile reportant, quæ ſubjectis ſuis haud primitus inerant; utpote qui *Ignis* ſolummodo *Creaturæ* exiſtunt, & ſinguli eorum eandem plane Virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quacunque demum ſubſtantia (modo *Animalis* ea ſit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum eſt, quod ſi paroxyſmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhœa*, tunc præter Hyſterica jam laudata, *Laudanum* in uſum revocari debet, quod ſolum vires habet his ſymptomatis cohibendis prorſus pares.

At

At vero in iis doloribus ſedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum eſt ſedulo, ne illi ſive Laudano, ſive alio Paregorico mitigentur, non præmiſſis debitis Evacuationibus, niſi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primum, quia tanta nonnunquam ſanguinis & humorum copia eſt aggeſta, (maxime in Fœminis ſanguineo, & Maſculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficaciſſimi, ejusque ſæpius repetiti, operationem valeat ſufflaminare. Unde in talibus ſanguis è brachii venis neceſſario eſt extrahendus, & Catharticum eis propinandum eſt, antequam ad Laudani uſum accedamus; his enim rite peractis, quod prius vel in maxima doſi exhibitum, nihil proficiebat, jam in doſi mediocri ſcopum attinget. Deinde quia multiplici experientia edocti ſum, quod quoties ægra paulatim Laudano aſſueverit, non præmiſſa evacuatione debita, neceſſe habuit, ob dolorem mox ab evaneſcente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rurſus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, doſi ſubinde per gradus aucta; ita ut nullo modo jam à Laudano abſtinere queat, licet omnes ab illo digeſtiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non ſentiam Laudani uſum ſive Cerebro, ſive Nervis, ſive Facultatibus Animalibus immediate nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. g. Viraginibus & fœminis, in quibus ſanguis prædominatur, Vena ſecanda eſt, & alvus ſubducenda, præſertim ſi non jam à longo tempore paroxyſmo fuerint correptæ. Si vero fœminæ debiliores, & quæ tempera-

peramenti à prioribus illis planè diverſi ſunt, hujuscemodi paroxyſmo & dolore affligantur, atque eodem ſubinde haud ita pridem laboraverint, ſufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevifitati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam doſin imperare ſive *Theriacæ Andromachi*, ſive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus ſpirituoſi & guſtui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis ſuperbibenda.

Quod ſi ægra jampridem vomuerit, antequam accerſeretur Medicus, & metus ſit, ne, ſi Emeticis ulterius ſollicitetur, in furorem agantur ſpiritus, & ægre vires nimium dejiciantur, hoc in caſu *Laudanum* ſine mora propinari debet, eo doſis modo numeroque, quæ ſymptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare poſſit, ſed & vincere.

Duo autem hic præ cæteris diligenter ſunt notanda. Primò, quòd cum ſemel poſt evacuationes juſtas & neceſſarias Laudano uti cœperimus, ea doſi, atque illa toties repetita, ſumendum eſt iſtud Pharmacum, donec ſymptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm ſpatiolo inter ſingulas doſes, ut, quid prior præſtiterit, ante noſcamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fuſiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggrediamur, nihil prorſus movendum eſt, nihil evacuandum, cùm vel mitiſſimum illud Enema è lacte ſaccharato poſſit deſtruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quam vomitionem poſtliminiò revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, ſupra memorati importuni ſint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & doſin ejusdem longè maximam & ſæpiſſimè repetitam indicant, cum ab inverſo motu ventriculi periſtaltico (quo in eo contenta verſus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum prius eliminetur per œſophagum, quàm opis aliquid afferre queat, niſi poſt ſingulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potiſſimum ſolida; aut ſi in liquida detur, vehiculum ita parcum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materiæ inopia ab illo ſurſum evehi nequeat. v. gr. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra, ut ſtatim ab aſſumpto Laudano conquieſcat, ac caput præſertim, quantum fieri poteſt, immotum teneat; quando & leviſſimus capitis motus præ ceteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & ſero exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omninò obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori* & *Vomitioni* ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cum aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis facilius imponitur, quàm ab aliis quibuslibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. gr. in iſta Hyſtericæ Affectionis ſpecie

jam

jam deſcripta, quæ *Paroxyſmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta ſit paritas morbi utriusq; & ſimiltudo, tùm quòd pars eadem utrobiq; doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à cauſis ita ab invicē variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contra. Si enim ſive *Calculus*, ſive *Arenulæ* Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atq; ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æque conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiā revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus, Enematis Emollientibus ſæpenumero repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata à Calculo nullatenus oriantur, ſed à ſpiritibus Animalibus nimia copiâ Renes impetentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, poſt primas Evacuationes, ſine periculo injicitur,) in quanto vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta, de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de Affectu illo Hyſterico, qui *Colicam Bilioſam*, vel *Iliacam Paſſionem* ſimulat. Hîc ubi pro conceſſo habeatur, Affectum iſtum (licèt indolis omnino ſit diverſæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per Arteriarum Meſentericarum oſcula excreto naſci (in quē errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qui in materia cernitur, tam per os quàm per ſedem expulsâ, Medicum incautio-

tiorem & cogitationibus minus alluetum haud ægrè perducant,) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperanda remediorum Refrigerantium atq; Incraſſantium ope humorum acrimonia operam locemus? Atque, quo humores è viſceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradiationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo inſiſtamus, ſi affectus, qui Colica Bilioſa cenſetur, re ipſa Hyſtericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quòd poſt primas evacuationes univerſales (quæ humorum putreſcentium, quos peperit *ἀταξία* jam ſæpe dicta, quique Anodynis obſtaculo eſſe poſſint, ſaburræ amoliendæ dicantur,) nihil jam reſtat, niſi ut tumultantes ſpiritus conſopiamus, donec tandem ſymptomata evanuerint, atque iis ceſſantibus opportune Chalybeata imperemus, vel ſi quod aliud eſt remedium, quod ſanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non eſt, plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigiſſe ipſe novi, ubi Colica hæc Hyſterica â Bile ortum ducere exiſtimaretur. Veruntamen affirmo, Evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Bilioſâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non ſolum non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſc. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tan-

dem-

demque malum ad menſes aliquot prolongatum metatheſi derepentè in cerebrum facta, deſinit in *Spaſmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maxime, ubi poſt alias evacuationes diutius repetitas ſuadente colore viridi eorum, quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt, ne Symptomata Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis, quos ſæpe æmulantur, morbis diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quod præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minus funeſto dictis Affectibus multantur ea tempeſtate, qua hic morbus, licet ſua natura non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive jactabunda, & quàm præclare ſuò illa munere functa ſit palam oſtentans, ſvadet, ut Puerpera paucis à partu diebus ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; hæc morem gerens, ſtatim à primo corporis motu *Affectione Hyſterica* corripitur, & pro ratione, qua morbus inaugeſcit, *Lochia* primum imminuuntur, deinde ſiſtuntur penitus; quorum ſuppreſſionem prætnaturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia, quam in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phreneſi* laborant ex hac occaſione,

quæ indies efferatior reddita *Spaſmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitius aliquantulùm inſaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam poſt Lochiorum ſuppreſſionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tum graſſantur, Epidemicarum caſtra tranſit, vel ab ea ſola pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hyſterici, quibus Lochiorum ſuppreſſio imprimis debetur, jam magis ſæviunt, tanquam ex ſe denuo nati. Diu eſt, à quo mihi ſubiit in mentem, quòd ex eis, quæ moriantur, Puerperis, vix Decima quæque, ut modeſte computemus, vel ex eo perit, quòd vires partui neceſſariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laborioſiorem comitantibus; at eo maxime nomine, quòd debito citius lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxyſmis Hyſtericis, à quibus cum ſiſtantur Lochia, mox ingens ineluctabilium ſymptomatum turba ingruit. Quamobrem iſtis, quæ me audiunt, ubique Author ſum, ut ad *diem* ſaltem *Decimum* usque in lecto ſe contineant, ſi modo naturâ paulo debiliores ſint, præcipuè ſi *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jam pridem fuerint tentatæ. Præterquam enim, quod iſta, qua in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præſtet, non interruptus lecti calor ſpiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc caſu ſolennibus exhauſtos fractosque; quinimo & naturæ ſuppetias fert, atq; omnes, quas geſtationis tempore mulier congeſſerat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, ſi ab admiſſo hoc errore quodvis è dictis ſym-

ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut *Lochia* rurſus fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atq; immediata. Neq; tamen huic methodo pertinacius inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, ab iis temperandum eſt; cum neq; fortiora hic locum habeant, neq; in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè poſtratatas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primum Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit, fœminā è veſtigio lecto addicere, mox *Emplaſtrum Hyſtericum* umbilico admovere, atq; quamprimū *Electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut ℞. *Conſerv. abſinth. Roman. & rutæ an.* ℥j. *trochiſc. è myrrha* ʒij. *caſtor. croci Angl ſal. volatil. ſalis Armoniaci, & aſæ fœtidæ an.* ʒß. *cum ſ. q. ſyr. de* 5. *radicibus. f. Electuar. Cap. ad magnitudinem nucis moſchat. majoris tertia quaq; hora, ſuperbibendo ſeq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞. *aq. rutæ, bryon comp. an.* ℥iij. *ſacchari Cand. q. ſ. mſ. f. Julap.* Atque hæc, ſi ſtatim à primo ſupreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis remediis eousque continuatis, donec tota quantitas aſſumpta fuerit, Lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *Laudanum*, una ſaltem vice, tentandum. Quod quantumlibet ſuapte indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à qua ſolennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimum juvare, & *Emmena-*

gogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum poſtlimino revocare poſſit. Commodiſſimè verò Narcotica unà cum *Hyſtericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* xiv. *in Aquâ Bryoniæ compoſitâ*; vel *Laudani in formâ ſolida granum unum ſemis cum ſcrupulo dimidio Aſæ fœtidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulo interim animadvertendum eſt, quod ſi telo hoc ſemel miſſo ſcopum non attingamus, nec ſequantur Lochia, *Opium* nullo modo eſt repetendum, ut in aliis caſibus fieri ſolet ac debet: Etenim ſi reiteretur hic Paregoricum, Lochia ita potenter ſiſtet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verum enim vero ſi & hoc minus ſuccedat (interjecto aliquo temporis ſpatio, quo certiores ſimus, quid iſtud præſtiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hyſtericis permixta redeundum eſt, & dein ad *Enematis ex Lacte ſacharato* injectionem. Verum quòd de *Opio* ſupra, hic de *Enematis* dicendum eſt; niſi enim primo injecctum Lochia educat, nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cum unum humores leniter ſollicitando, ut fluant Lochia efficere poſſit, plura vero eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præſtolari; cum ſingulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & ſi ægra *Viceſimum diem* ſuperaverit, jam ferè in vado eſt. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantisper reſpiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quæ aptiſſima videbitur

tur iſti malo averruncando, quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat: quando remedia obſtinatius ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum etiam ſpirituum perturbationem, à qua morbus oritur, augere poſſint; quod ſedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis ſupra memoratis eadem proritare; at fruſtra, Affectione Hyſterica vehementiore omnem opem medicam reſpuente. Unde, cum ita demum eam ſalvam fore præviderem, ſi nihil prorſus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam cenſui. Hoc meum conſilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi ceſſit; quotidie enim illam inviſens, nullo die eam in pejore loco, quam pridie fuerat, deprehendi: Poſt hunc mulierculæ adſtantes, quas hactenus à noxa illi ſub officii ſpecie inferenda ægre arcueram, Maritum impellebant, ut ſine mora ſanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hyſterici adeo invaleſcebant, ut intra paucas horas Spaſmi accederent, & non ita diu poſtea, ærumnarum requies, Mors.

Et ſi fas mihi ſit, libere quæ ſentio effari, jamdiu in ea Hæreſi fui, ut arbitrarer, me, non tantum in dictis puerperarum morbis, ſed etiam in Acutis omnibus, ubi curationem ab hac illave, qua uti placet, methodo certo inſecuturam polliceri ne-

queam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum inviſens illum non ſe pejus habere hoc die quàm heri habuit, comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjectura aſſequi poſſum. Cùm ſi in ægro curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certò conſtet, tam ab experimento, quod ex eo capturus ſum, quàm ab ipſo morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum diſcrimen effugiet, ac ſimplex erat evaſurus. Quamvis enim impræſentiarum nullum vel incipientis Convaleſcentiæ ſignum manifeſtum ſe prodat, certiſſimus tamen ſum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre, ut quis eo ſemper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel ſaltem Medico anſam præbet, ex qua opportunius ac certius morbum feriat confodiatq; quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis eſſe poſſit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus ſuppreſſione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hyſterici* non ſemper primariæ cauſæ, ſpirituum nempe debilitati nativæ, ſed adventitiæ aliquando originem ſuam debeant, hujusmodi itaque cauſam, antequam finiam, hic recenſere libet, quæ frequentiſſimè *Vaporum*, quos appellant, pararia exiſtit. Atque ea eſt *Fluxus menſium immodicus*, ſive in *Puerperio*, ſive extra idē invadat. Quoad primam ſpeciem, ea primis diebus

poſt

poſt partū laborioſiorem maximè infeſtat, & longâ ſymptomatum hyſtericorum caterva ſtipatur. Et ſicuti in primis hiſce diebus ſolum ingruit ac urget, ita etiam brevi ſe proripere ſolet. Etenim ſi victus paulò incraſſans inſtituatur, facilè abigitur; cui & ſequens potus addi poterit.

Aſſumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔j. *Coq. ſimul ad tertias, & deinde edulcoretur ſ. q. ſacchari albiſſ. Cujus, cum frigeſcat, capiat.* ℔ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hyſtericum* at ſatis mite, ſubinde propinetur, & *nodulus* ſeq. naribus admoveatur: ℞. *Galbani & Aſæ fœtid. an.* ℥ij. *Caſtor.* ʒiß *ſal. ſuccini volatilis* ʒß. *mſ. f. nodulus.* Vel ℞. *ſpir. ſalis Armoniac* ʒij. quem ſæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere ſoleat, eas tamen paulo ante tempus illud, quo ſponte ſua omnino menſes ceſſaturi, ſæpiſſimè invadit; circa ætatis ſcil. annum 45. ſi modo temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. ſi ſerius in vita prius porumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem diſceſſum (inſtar Candelæ jam fere abſumptæ deflagratæque, quæ ſubito flammam edit inſigniorem, mox penitus diſparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam ſanguinis ingentem, qui continuo excernitur, in paroxyſmos hyſtericos ferè continuos miſeras dejiciunt. Hic licet *Hyſterica* tam interna quàm externa obiter uſurpanda, (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menſtruis

cohi-

cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primum ſiſtenda.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥viij. Seq. manè exhibeatur *potiopurgativa communis*, quæ repetenda eſt tertia quaque die per duas alias vices; & ſingulis noctibus per totum morbi decurſum ſumat *Paregoricum ex ſyr. de meconio* ℥j.

℞. *Conſerv. roſar. ſiccar.* ℥ij. *trochiſc. de terra Lemn.* ʒiß. *Cort. granator.* & *Coral. rubr. præp. an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. ſang. dracon.* & *bol. Armen. an.* ℈j. *cum ſ. q. ſyr. è Coral. ſimpl. f. Electuar. de quo ſumat ad magnitud. nuc. Moſchat. maj. mane* & *quinta pomerid. ſuperbibendo ſeq. Julapii Cochl.* vj.

℞. *Aq. germin. quercus* & *plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom hord.* & *ſyr. de roſis ſiccis an.* ℥j. *ſpir. Vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem.*

℞. *Fol. plantag.* & *urticæ an. q. ſ. contundantur ſimul in mortario marmor.* & *ſuccus exprimatur, qui poſtea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Poſt primam purgationem applicetur *Emplaſtr.* ſq. regioni lumborum. ℞. *Emplaſtr. Diapalm.* & *ad Herniam an. part. æqual. mſ. extendatur ſuper. Alutam,* & *f. Emplaſtr.*

Diæta refrigerans incraſſansque imperanda, niſi quod è re erit, ſemel vel bis in die Vini clareti hauſtulum Ægræ indulgere, quod etſi minus conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum ſit, ad vires tamen refocillandas concedi poſſit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua ſit, ita eadem iis, quibus *Abortus* periculum imminet, non minus

minùs confert. Atque Cathartica & Succi hic omittantur.

Eſt & alia, etſi minus frequens, affectuum hyſtericorum cauſa. Nempè poſt partum laborioſiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada ſecum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo ſanatur, ℞. *Cort. quercus* ℥ij. *Coq. aq. font.* ℔iiij. *ad* ℔ij. *ſub finem addendo Cort. granator. contuſ.* ℥j. *roſar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ß. *Colatura ſit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequam è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptomata penitus evanuerint.* Sed de his plus ſatis.

Habes tandem, Humaniſſime Vir, eorum ſummam, quæ à me in hujuſce morbi ſive Hiſtoria, ſive Curatione hactenus fuerint obſervata. Reſtat, ut ſi quid fortè peccaverim, iſta minus quàm oportuit accuratè deſcribens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi referrem, quòd alia noſtra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique conſulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raró obvenit, ut vel nihil prorſus ab hominibus ſim promeritus, vel candidi ingenuique iſti, quos ea mentis præſtantiâ natura effinxit, ut grati eſſe norint, perpauci ſunt; *Vix totidem quot Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.* Quo non obſtante pergo adhuc, imò & pergam, in ediſcenda promovendaque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi valent (ſi qui ſunt ejusmo-

di)

di)inſtruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios ſit. Æqua enim lance & ſcrupulosè expendens, Hominesne juvare præſtet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi ſanè momenti eſſe ad Animi Tranquillitatem; Famam vero populique halitum pluma leviorem aut bulla, atq; umbra inſomnii magis evanidum. Quod ſi opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraſerint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel ſordidiſſimas exercentium, uberiorem quotidie quæſtum facere, & majorem Auri Argentiq; vim poſteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus ſuperiores evadere, qui ſibi ſuisq; pro ſua indole proſpiciunt; &, ſi recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiam⁹, hos (quorum non eſt capax Brutorum natura) planè exæquant Belluæ, imò & alios, qui non eum ſibi vitæ ſcopū proponunt, ut proſint quam plurimis. Commendatum me habeas rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihiq; amiciſſimo; utpote cui debeam, quod tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamq; qua me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor, quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Tibi Devinctiſſimus, Tuique
ſemper Studioſiſſimus

Lon ni,
Jan. 20. 168½.

THO. SYDENHAM.

TRA-

TRACTATUS
De
PODAGRA
&
HYDROPE,
Per
THOMAM SYDENHAM, M.D.

* * * * * * *

Non fingendum, & excogitandum, ſed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

Doctiſſimo Viro
THOMÆ SHORT. M.D.
Coll.Med.Lond.Soc.

EN tibi, Humaniſſime Vir, Tractatulum de Podagra & Hydrope, loco ſpiſſioris voluminis, quod animo deſtinaveram; Hiſtoriam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maxime circa quos mea Praxis potiſſimum verſata eſt. Cum verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plus ſatis intendendo atrociorem podagræ paroxyſmum mihi accerſiverim, quàmquo aliàs, ut puto, fueram mulctandus; res ipſa monebat, ut has lucubratio-

brationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipſe conſulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expediviſſe contentus. Quoties enim ad hæc ſtudia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id eſt, accipere digneris, quod Tibi duabus potiſſimum de cauſis dicandum cenſeo. Primum quod earum, quas jam olim in publicum dedi, Obſervationum, à quibusdam deſpectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, ſed etiam coram aliis agnoſcere atque aſſerere nullus dubitaveris. Deinde quod ex aliqua conſuetudine, quam mutuam habuimus, Conſilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quodque tametſi doctrina omnis generis inclareſcas, Te tamen natura ad eas potius ſubtilitates determinaverit, quæ è praxi naſcuntur, quàm ad inanes ſpeculationes: quæ duo haud minori intervallo à ſe invicem diſtant, quam Sapientum res ſeriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis diſterminantur: Et fortaſſe (niſi me fallit obſervatio mea) perrarò in eodem ſubjecto conveniunt. Quæ tua ſagacitas juncta opportunitati, quam tibi ſuppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta ſtabilianda, Te ad Artis noſtræ faſtigium evexit: Et morum comitas verſus omnes haud vulgaris exiſtimationem, quam nactus es, facilè tuebitur. Si, quæ heic diſſerui, neque tibi, cui iſta inſcribo, nec paucis illis, at ſpectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio darì poſſint, haud multùm alios morabor, qui nulla alia de cauſa mihi infenſiſſimi ſunt, niſi quod aliter tàm

de

de ipſis morbis, quam de eorum Curationibus ſentiam, atque illi ſentiant. Quod ut ita non fieret penes me nullo modo fuit, quando ſic â natura factus atque diſpoſitus ſim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere ſoleam; neque tam quæram, an alii eadem mecum aſſerant, quam utrum, quæ ego trado, cum veritate conſentiant: utpote qui rumores & vulgi plauſum haud magni faciam. Et ſane quid tanti eſt, ſi officio Civis Boni ſtrenue perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inſerviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cum, ſi rem recte perpendam, conſulere Exiſtimationi meæ, qui jam ſenex ſim, brevi perinde erit, ac ſi Non-enti conſuluiſſem. Quid enim mihi poſt obitum prodeſſe queat, ut octo Elementa Alphabetica in iſtum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo poſſint effingere, quam ego jam queam concipere, qualeſnam tandem illi futuri ſunt, qui omnes & mortuos prioris ſeculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconſtantia ac viciſſitudine. At quorſum ego de aliorum judicio ſollicitus ſim? Si meo aliquo conatu in promovenda & morborum & eorundem Curationum ſcientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu iſta laude fruar: Atque è diverſo, ſi cui minùs placuerint mea ſcripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio ſanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, moleſtias faceſſam. Et profectò vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cùm manus tremula calamum regere nequiret, operam mi-

hi commodatam ab Amicisſimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Chriſti apud* Cantabrigienſes, *gratus agnoſcere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vitæ Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi vero dotes tam à natura ſubminiſtratæ, quam ſtudio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatiſſime, ut huic meo in te officio, ſi permoleſtior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde naſci exiſtimes velim, quàm ex illo honore & obſequio, quibus de meritò atque ex animo proſequitur*

Tibi addictisſimus

Tuique obſervantisſimus

Londini,
Maji 21. 1683.

THO. SYDENHAM.

De

PODAGRA.

PRocul dubio æſtimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac fere incomprehenſibilem eſſe, vel me, quē jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardiſſimi ac prorſus hebetis, cum meæ tam de ipſo morbo, quam de ejus curatione obſervationes ita parum

parum votis reſpondeant. Utut tamen ſe res habeat, ego bona ſaltem fide tradam, quæ hactenus reſcivi omnia; difficultates ſalebrasque, ſive rationem morbi ipſius, ſive curationis methodum ſpectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandasque relinquens.

Podagra eos plerumque ſenes invadit, qui poſtquam meliores vitæ dies mollius ac delicatius transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus ſpirituoſis liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam ætatis ingraveſcentis ſemper comitem, ea corporis exercitia penitus omiſere, quibus juvenes aſſveverant. Ad hæc iſti, qui huic morbo ſunt obnoxii, Crania habent grandiuſcula, Habitu corporis ut plurimum ſunt pleniori, humido, & laxo; & Conſtitutionem habent omnes luxuriantem viroſamque, ditisſima atque optima vitæ ſtamina.

Non quod Podagra eos ſolùm adoriatur, qui craſſo & corpulento habitu donantur, cum aliquando etiam, etſi rarius, graciles ac macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus ſenium præſtoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties ſcilicet infelicia morbi ſemina à parentibus quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturius indulſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus prius etiam vehementioribus utebantur; edaciores inſuper fuerint & liquores ſpirituoſos immoderatius hauſerint, poſtea derepente ad liquores tenues & refrigerantes ſe contulerint.

Si quem non niſi jam ſenio confectum primum adoriatur, nunquam poſtea vel tam ſtatas habet periodos, vel tam immaniter ſævit, quam ſi juniorem occupaverit; tùm quod vita ut plurimum elabitur, antequam morbus naturalibus Symptomatis ſtipatus ad *ἀκμὴν* pervenerit, tum etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in Articulos diſplodi poteſt. At ſi quem maturius laceſſat, quamvis nec ſedem adhuc figat, nec eum ita male tractet, ſed incerta periodo pro data anſa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nulla methodo invadens recedensque; ſenſim tamen caſtra metatur, legem ſibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxyſmi durationem: ad hæc, ferocius quam primo inſultu debacchatur.

De hoc morbo, dum ita regulam typumque ſervat, libet primo diſſerere: poſtea de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quoties ſcilicet vel præpoſtero inidoneorum Medicamentorum uſu de ſtatu ſuo dejectus fuit, vel ob ſubjecti debilitatem & languorem ad propria & genuina Symptomata nequit aſſurgere. Quoties itaque *Regularis* eſt *Podagra*, hoc fere modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepente & nulla fere præſentione antecedente ingruit, niſi quod ventriculi cruditate atque *ἀπεψίᾳ* ad ſeptimanas aliquot æger laboraverit; corporis inſuper intumeſcentia quaſi ventoſâ & gravitate, quæ indies augetur, donec tandem detonet Paroxyſmus; quem paucis diebus præit tor-

por

por & quaſi flatuum deſcenſus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδεῖ, tum etiam pridie Paroxyſmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto ſomnoque committitur, Hora vero ſecunda poſt mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui oſſium dictorum diſſociationem comitatur, cum ſenſu quaſi aquæ tantum non frigidæ partis affectæ membranis affuſæ. Mox ſequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remiſſior gradatim intenditur, (& pari paſſu Rigor atque Horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, ſed ad varietatem oſſiculorum Tarſi & Metatarſi, quorum ligamenta obſidet, perbelle accommodans; nunc tenſionem violentam, vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens: adhæc, ita vivum exquiſitumque habet ſenſum pars affecta, ut nec linteorum ſuper-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concuſſionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantum in cruciatu tranſigatur, ſed etiam cum irrequieta partis affectæ hac illac rotatione, & mutatione ſitûs quaſi perpetua. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper Paroxyſmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſidua, doloris ſe-

dationem incallum exambiunt: quæ tamen non contingit ante horam ſecundam tertiamve matutinam, (decurſo ſcilicet Nycthemeri ſpatio à primo appulſu Paroxyſmi) quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem & difflationem aliqualem, ſubito à dolore reſpirat; licet hanc ille liberationem iſti membri affecti poſituræ, qua poſtremo uſus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit; à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum ſolum antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxyſmis ſolenne eſt) inſignior intumeſcentia venarum membro vexato intertextarum ſe in conſpectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum triduumve, ſi materia Podagræ generandæ apta fuerit copioſior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius die jam adveſperaſcente, levatur autem ſub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel ſi prior iſte jam dolere deſierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evaneſcit, tam viribus quam integra ſanitate iſti pedi ſtatim reſtitutis, perinde ac nunquam laboraverat, ſi modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hîc excitat Tragœdias, quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeo exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar ſit, utroſque ſimul pari vehementia fatigat: ſed ut plurimum pedes ſucceſſive, uti diximus, ag-

greditur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur Paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamen ubiq; ſervant, quod dolor noctu recrudeſcat, mane vero remittatur. Atque ex ſerie horum *Paroxyſmulorum* (ſit verbo venia) conſtat Paroxyſmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate. Neque enim cenſendum eſt, quoties quis cum hoc morbo ad menſes duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxyſmum fuiſſe, ſed ſeriem potius & catenam Paroxyſmulorum, quorum poſterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materia peccante prorſus abſumpta æger priſtinam obtinuerit ſanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rarius inviſit, diebus ſæpe quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis, quos ſæpius afflixit, duobus menſibus; iis vero, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam ſunt, non prius valedicit, quam æſtas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum niſi tertiam Potulentorum, quæ aſſumpſit, partem per Veſicam reddit; Alvus item ad dictos primos fere dies conſtipata eſt. Appetitus proſtratio, Rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum Paroxyſmum comitantur. Recedentem Paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto Vene-

no deſquamantur. Morbo jam diſcuſſo, ægri tum εὐεξία, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo ſæviebat Paroxyſmus nuper elapſus, & in eadem proportione ſervata vel acceleratur vel differtur ſequens Paroxyſmus. Nam ſi hic ultimus ægrum peſſime multaverit, ſequens Paroxyſmus non niſi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc ſe habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriisque ſe oſtendens. Cum vero vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, neque par eſt natura eidem, methodo conſveta, eliminando, Phænomena multum ſunt diverſa à jam deſcriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infeſtus, (qui peccantis materiæ ſedes ſunt genuina, quæ cum alias quaslibet partes occupat, certisſimum eſt vel morbi methodum inverſam eſſe, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliasque regiones occupat, ea jam, ſicut pedes olim ſolebat, diſcrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos diſtorquens, faſciculo *radicum Paſtinacæ* ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipſamque cutem deſtruens, nudos *tophos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, acicula eruendos, exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem ſubalbum excitat fere ad ovi magnitudinem,

nem, quæ ſenſim inflammatur cum rubore. Eſt, ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo transacto lectulo affixum ne latum pilum à loco, in quo eſt, ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum opera eſt movendus, omni cautela opus eſt, ne forte vel minima motûs contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantum nomine poteſt tolerari, quod confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita caute & delicate peragenda haud exigua pars eſt ærumnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modo pars affecta omnino quieſcat.

Cum Podagra antehac non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos tresve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum quemadmodum *Paroxyſmus* major ſive *Generalis* jam protractior quam olim fuerat, inveniatur, ita etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares*, ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cum enim antehac particulares iſti non ultra unum alterumve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maxime ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem aliqualem etiam ægritudinem

patitur, atque ſimul omnimodam Appetitus proſtrationem.

Poſtremo cum, antequam malum usque adeo incruduerat, æger non ſolum longioribus frueretur Paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſta intermisſione recte valeret tam artubus, quam reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debite fungentibus; jam artus habet fere undiquaque contractos atque impeditos, ita ut quamlibet ſtare posſit, forte etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante ac permoleſto prorepit, ut etiam, cum ambulet, quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit, quo pedibus rectius valeat, quanto magis ipſos ambulando confirmat, & dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfecte disſipatus, viſceribus periculoſius imminet, cum in pedes ita libere nequeat effundi; qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliqua plus minusve moleſta perpetuo tentantur.

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroſo cibi jam manducati & in Ventriculo putreſcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è Dyſpeptis aſſumpſerit, vel eam tantum cibi quantitatem, quæ ſano competit. Appetitus langvet, uti & totum corpus præ inopia ſpirituum. Denique ideo tantum vivit, ut calamitoſus ſit & miſer, non ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam prius coloratiorem maxime in Paroxyſmis & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam

tam

tam colore imitatur, quam copia, quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum aliæque partes moleſte pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis vero matutina, ligamenta osſium Metatarſi vehementer convellantur, cũ ſenſu quaſi coarctationis vel compresſionis fortisſimæ à manu valida. Quandoque etiam nulla Oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum, quæ tibias ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Poſt multos dirosque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus misſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementius tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates jugiter ac ſtrenue relegare non amplius valente) at loco doloris conſveti ægritudo quædam cum dolore ventris, lasſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter eveneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim, quod ubi quis ad multos an-

nos

nos Podagra laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potius conficitur, quam dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate, qua interea ſatis commoda utebatur. Namq; hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citius præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & vice verſa.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo, quod æger diu ſupinus recumbat, tum etiam quod ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam quod Calculus ejusdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque vero ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio, Calculusne an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impediens ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut

ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorſus indigens; ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quod durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo usque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu, utro horum æger calamitoſius doleat Non enim rectius Podagræ, quam iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cum mens & ratio usque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi ſibi quã aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudinique, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtina tranquillitate recepta una convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu complexuque ita læſis, ut Secretionis organa non amplius ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fæculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem, inquam, ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictiſſimam & jam diu non vitalem cum morte, ærumnarum requie, feliciter commutat.

At vero (quod mihi aliisque, licet tam fortunæ quam ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ita vixerunt atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum Claſſiumque Duces, Philoſophi, aliique his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis

alio

alio affirmaveris) Divites plures interemit quam pauperes, plures ſapientes quam fatuos; Natura quaſi digito monſtrante, quam parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quam Partibus non ſtudeat; cum eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatius ditare ſoleat: profuſiorem vero erga alios munificentiam æqua malorum parte admixta diluat & contemperet. Adeo ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprime conducit.

Podagra Fœminas perraro infeſtat, easque non niſi jam Vetulas & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores, quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo, quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagra vera atque genuina vexatos hactenus obſervavi: Nonnulli tamen mihi noti ſunt, qui priusquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur, cum iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phæ-

nome-

nomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀπεψία ſeu labefactatæ, tam in partibus quam ſuccis corporis univerſi Concoctioni ortum debere exiſtimo. In iſtis enim, qui huic morbo ſunt obnoxii, cum jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænata morum licentia ſenectutem præmaturius accerſiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetisſimarum exercitio conſumpti; verbi gratia, præpropero nimioque Veneris uſu, inſanis improbisſimisque laboribus, quibus ardenter atque indefeſſe voluptatibus inſerviunt, & his ſimilibus. Accesſit etiam ſive ab annis, ſive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim aſſveverant, intermisſio vel ceſſatio repentina (quorum uſu tum ſanguis invigoratior, tum partim tonus firmior & conſtantior ſolebat reddi,) unde jam corpus flacceſcit, & Concoctiones non amplius recte promoventur; è contra vero, ſuccorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vaſis, ceu morbi ſeminium, reconduntur. Nonnunquam, & ſtudium ſeu Meditatio de re quapiam ſeria ac diuturna malum auxit, quo ſcilicet ſpiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penſo, quod debuerant abſolvere, nimium avocantur. Adde quod huic morbo obnoxii non ſolum ciborum in genere fere ſunt appetentiores, ſed & eorum maxime, qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quam tum ſolerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares ſunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingeſtio ita

fre-

frequenter (licet id haud raro contigerit) Podagræ viam ſtravit, ac veſana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus proſternuntur, præcipitantur ipſæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia ſubjugantur diſperguntur que. Jam vero cum uno eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis inſtrumenta ſunt) vigor imminuatur, atque inſuper ingens humorum colluvies ſanguinem opprimat, omnino neceſſe eſt, ut ſingulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ita obruuntur ſingula Viſcera, unde Spiritus jamdiu fatiſcentes nunc etiam ſuffocantur: Nam ſi à ſola ſpirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos, quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere viroſiſſimos quosque adoriatur, & robuſtiſſimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris & Spirituum Naturalium defectum ſive declinationem humorum quoque congeſtio excipiat, à quibus ſimul junctis Concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Cauſarum, quas enumeravimus, ſingulæ Indigeſtionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Muſculorum corporis procurandæ non nihil contulerant, unde porta crudis indigeſtisque humoribus intromittendis panditur; quoties iſti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in ſanguine diutius ſtabulantes tam mole quam prava diatheſi macti fuerint, tandem calorem putreſcentem acquirunt; & cum non amplius à natura regi poſſint, prorumpunt in ſpeciem, & in

in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquiſitisſimos in ligamentis membranisq; oſſa contegentibus excitantes; quæ vel à ſenio, vel luxu atque intemperantia labefactata laxataque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapſus, qui Paroxyſmum conſtituit, ſerius ocyusve contingit, prout anſa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod ſpectat; (ut primò, quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licèt, ſi humores reſpiciamus atque indigeſtionem, unde iſti trahunt originem, prima fronte videri poſſit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum ſuccreſcentium aggeſtio posſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales, quibus in plerisque aliis morbis Humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominus Naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in Articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valemus; Venæ-ſectio ſcil. Catharſis, ac Diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attinget unquam.

Imprimis Venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu ſtant, & quaſi deſcenſum meditantes, tum in iſtis, qui jamjam Articulos obſederunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illa, quam

Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum, qui timetur, vel ad iſtum, qui jam adeſt, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim, qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem utplurimum referat, attamen Venæ-ſectio haud minus inſigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt, ne à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt, & ſymptomatis enormibus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem ſtrenuè ac conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam accerſitur, quoties ineunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox à Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt, ne natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt, & nondum priſtinas vires à morbo ſuccisſas redintegraverit, ejusmodi vulnere importune inflicto usque adeò infirmetur & ſuccumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvenibus inveteraſcet, & intra paucos annos latius imperium

ſeu

ſeu potius tyrannidem propagabit, quam alias in multis extendere valuiſſet.

Deinde Catharſin quod attinet, ſive ἄνω ſive κάτω, animadvertendum eſt, cum naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujusce morbi eſſentiæ intertexta innexaque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuo revocetur; unde accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo prius diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud raro obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote ſecuriſſima optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intro verſus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum; ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymia, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miſeri quaſi enecantur.

Ego certè perſvaſiſſimus ſum, à jugi & ſæpè iterata experientia edoctus, Catharſin omnem tam per Lenientia, quam per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis deſtinantur, plurimum nocere; ſive in Paroxyſmo ad minuendam materiam peccantem, ſive in fine ad

diſſipandas morbi reliquias, ſive in perfecta intermiſſione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxyſmo occurratur, Purgatio in uſum revocetur. Etenim tam mei ipſius, quam aliorum periculo compertiſſimum habeo, Catharſin quovis horum temporum adminiſtratam, ita parum votis reſpondiſſe, ut malum, quod debuerat averruncare atque avertere, accerſeret. Primum itaque Purgatio ſæviente adhuc Praroxyſmo adhibita naturæ in materia morbifica ſeparanda & in Articulos deponenda occupatæ negotium faceſſens, magnum ſpirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Paroxyſmus magis invaleſcebat, ſed & æger in vitæ diſcrimen haud obſcurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxyſmi uſurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egere, ut recens Paroyſmus de novo ſuppullularet, haud mitior priori iſto; atq; ita æger ſpe falſa lactatus ea ſibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeſſus, niſi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipſemet plus ſemel expertus ſum artis medicæ opem præpoſtere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Poſtremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integra ſanitate repetendam, ut Paroxyſmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur, etſi, quod eſt fatendum, non ita præſens periculum eſt, ne nova acceſſio invitetur, atque fuit in caſu jam dicto, cùm æger nondum ἔξω βέλους omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxyſmum parit, idque ob cauſas ſupra memoratas; quo malo ſi fortè ægrum non ſtatim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat,

berat, quantumlibut conſtanter & debitis intervallis Cathartica hæc illave aſſumpſerit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharſi non ſolùm Vere & Autumno, ſed & ſingulis menſibus, imò & ſeptimanis continuis, celebratâ, ſanitati litabant, neque tamen horum quiſquam Podagram effugit: quæ exhinc crudelius plerumque & immanioribus ſymptomatis eos impetebat, quàm ſi ab omni medicatione ſibi temperaſſent. Licet enim jam dicta Purgatio cauſæ continentis partem aliquam poſſit educere, cùm tamen concoctioni roborandæ (à quo tantum abeſt, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam ſubruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò cauſæ opponitur, & morbi curationi impares prorſus habet vires.

Ad hæc annotandum eſt, ab eodem illo ſpirituum defectu, quo Coctiones in iis vitiantur, qui Podagra ſolent laborare, eorundem Spirituum Animalium σύϛασιν minus firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur à quavis cauſa, quæ vel animum vel corpus paulò violentius concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac diſſipabilis eſt admodum, prout iis, qui Affectioni vel Hypochondriacæ vel Hyſtericæ obnoxii vivunt, perſæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propenſione fit, ut Podagra vel leviſſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore ſuo perſiſtunt, rite compactum vegetumque ſervat, materia peccans quaſi disruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxyſmus ſtatim exoritur.

At vero hæc ipſa Methodus utut pernicioſa ac nocens, nihilominus Empiricis quibusdam, qui Catharticum, quo utebantur, medicamentum aſtutè omnes celarunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim, quod Purgatione currente, æger vel non omnino vel remiſſè admodum dolet; & ſi Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſuperveniente Paroxyſmo recenti, æger confeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verum enimvero pœnas impoſterum pendet diriſſimas ab *ἀταξία*, in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacutio, licet prædictis evacuationibus minus efficiat, liquido tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen his ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem quod extra Paroxyſmum humores adhuc crudos & nondum ita ſubactos, ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invita natura ſollicitat. Deinde quod ſudoris provocatio in ipſo Paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum; & ſi major ſit materiæ peccantis cópia, quam ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgaſmus interea atque ingens tam ſanguinis quam cæterorum humorum ebullitio ſive exæſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſeroſa Podagræ generandæ apta admodum ſcateat,

metu-

metuendum eſt, ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus, in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculoſiſſimum eſt eosdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum, ad quem humores evacuandi ſua ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta non Cruda ſunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis, quàm in ſubducenda Alvo locum habet. Quod quidem liquidò conſtat ex ſudore illo, quo paroxyſmus Febrium Intermittentium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit & materiæ Febris à præcedente Paroxyſmo concoctæ quantitati apte reſpondens, ægrum inſigniter juvat levatque; ſi verò ultra naturæ modum ſudatio promoveatur, ex eo, quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens focus ſuccenditur, cum iſte, qui prius efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui utplurimum manè ſua ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, è quibus majorem Paroxyſmum conſtare docui, ſingulos, tam dolorem quam inquietudinem, quibuſcum æger tota nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, ſi quando levis hicce mador & ſuapte natura fugax diutius & vehementius proritetur, quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxyſmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quam in aliis morbis quibuscunque, quos mihi videre contigit, dempta ſola Peſte, ſudores prolicere non tam Medici,

quàm Naturæ provincia eſt: cùm nullo modo aſſequi posſimus, quanta materiæ pars ejuscemodi ſeparationi obeundæ jamjam ſit parata, nec per conſequens, quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat, non ſolum Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſſum peti, ſed & eadem ποδαγριῶσι noxam adferre, reſtat ut exquiramus, ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſint dirigendæ. Ego quidem ex accurata Φαινομένων prædictorum omnium penſitatione & diligenti examine colligo, duabus potisſimum cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris & ſpirituum Naturalium defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti ſunt â mora in corpore, quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione ſuprà memorata pendet. Hæ cauſæ ita toto cœlo, quod ajunt, à ſe invicem diſcrepant, ut, quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt, ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Diæta, ſive remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, ἀπεψίαν accerſimus, labefactato ſcil. calore naturali. At verò hic Cauſam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articu-

los obſidens Paroxyſmum format, ſed eam inſuper, quæ adhuc in ſanguine deliteſcens ſeparationi hactenus eſt inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorſus in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo. Ac proinde utriusque hujus cauſæ tam extra Paroxyſmum quam eo vigente ratio habenda eſt. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus eſt, ſua ipſius methodo peragendum; cumque nihil interea temporis, ad humores calidos acresque leniendos, absque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora, à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de qua jam agam: ita tamen ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis ritè fungendis, ſive Ventriculum confortando, ut alimenta rectè coquat, ſive ſanguinem, ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo melius ſuccos earundem nutritioni atque augmento deſtinatos in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant, ut ſingularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujusmodi omnia

huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victûs, ſive exercitatio, ſive alia ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta ſunt in genere, quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovent confortantque; qualia ſunt, verbi gratia, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Abſinthii, Centauri minoris, Chamædryos, Chamæpityos, *&c.* Addi poſſunt etiam Anti-ſcorbutica vulgò dicta, ut Radices Raphani ruſticani, Folia Cochleariæ hortenſis, Naſturtii aquatici, *&c.* Cùm autem herbæ iſtæ acres ac pungentes, utut ſtomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos ſubdant & augeant calorem, parcius uſurpandæ veniunt, præ aliis iſtis, quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & ſanguinis maſſam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum ſpecies aliquot affabrè permiſtæ humoribus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quam ſimplex quodlibet ex eorum tribu deſumptum. Quamlibet enim, quoties ſpecifica medicamenti cujuslibet virtute opus eſt nobis, Regula tenet, *Quo ſimplicius eo melius*; tamen cum id habemus propoſiti, ut huic illive indicationi ſatisfaciendo ægrum ſanemus, ſingula ingredientia ſymbolum pro morbo curando quaſi conferunt: atque in hoc caſu, quanto major eſt ſimplicium numerus, tanto po-

ten-

tentius medicamentum operabitur. E prædictis itaque & reliqua ejusdem farinæ materia medica, variæ Remediorum formulæ ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſint. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præſtantiſſimum, eò quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quam in eorum quolibet. Verum tam delectum ejusmodi ingredientium quam formulas, quibus exhibenda ſunt, prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii eſſe duxerim Receptulas, ut vocant, conſcribere, at potius veras indicationes notare, ad quas Curationes ſunt dirigendæ: Quod cùm minus obſervetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis anſa data eſt, ut ſe Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti ſoleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur: ℞. *Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Mentæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carui, Bacc. Junip. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in papyraceis ſacculis aſſerventur, dum in pulverem tenuisſimum redigantur. Singulo-*

gulorum Unciæ ſex ſimul probè miſtæ excipiantur ſ. q. mellis opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a. Sumat Drachmas duas manè & ſerò. Vel hujus defectu, ſequenti utatur: ℞. *Conſ. Cochlear. hortenſ.* ℥iß. *Abſinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. an.* ℥ß. *Theriac. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari. comp.* ʒij. *cum ſ. q. Syrupi Aurantiorum, fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. ℞. *Rad. Raphan. ruſt. inciſ.* ℥iij. *Cochlear. hortenſ. manip.* xij. *Naſturt. aquatic. Beccabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. no.* vj. *Nuc. Muſchat. contuſ. no.* ij. *Cereviſiæ Brunsvvic.* ℔xij. *Deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libræ ſex Aquæ eliciantur pro uſu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in ſe ſpecies contineat, quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodius parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim, ut ea ſimplicia eligantur, quæ ad ægri guſtum magis faciant; cum enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit, ut palato minus ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cum ſanguinem corroboret vegetumque reddat, ſi ejus grana aliquot manè & ſerò aſſumantur.

Et ſanè uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita

ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc & huic ſimilia remedia, quæ ſanguinem corroborant, vegetumque reddunt, (ſi modo eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem ſinguli hujus generis morbi ad unam eandemque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant.

Nihil eſt autem, ex quo hoc certius evinci poterit ac probari, quam ſi ob oculos ponamus differentiam, quæ inter morbos *Acutos* & *Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet, ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur, qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti, qui vel omnino vel tardè admodum & longa temporis mora ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quam verba, quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò cauſa hujus differentiæ, quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altius latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi ſi aliquantiſper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitia clara ac diſtincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viſcera, ſi ita loqui fas eſt, varias ſubeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur; ſive inficiatur Atmoſphæra omnis,

omnis,ab alteratione,quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; ut etiam alio tempore iſtiusmodi particulis impr ægnatur, quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minus conveniunt. His jam temporibus,quoties nos hujusmodi noxia & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parère apta nata ſunt, Natura *Febrim* accerſit, ſolennem nempe ſibi Machinam ad ſanguinem à materia aliqua hoſtili & contraria intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgo audiunt,& ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At vero præter hos morbos à cauſa externa excitatos ſunt & alii perinde Acuti,ab hac vel illa peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à cauſa aliqua generaliori ab aere pendente,ſed à particulari particularium corporum Anomalia vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & ſporadicum idcirco vocito,quod annis ferè quibuslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diverſum: quamvis enim aer minus ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multum conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuum,ſed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis naturæ principia jam habue-

buerit infirmata ac protrita, ſive à ſenectâ, ſive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potuque; vel ſi Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorſus fuerint imparia: his in caſibus uberiori humorum proventu jam coagmentato, quàm cui dirigendo hominis vires ſufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout hi ſucci depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illamve partem dilabuntur, quæ eisdem excipiendis aptisſima eſt; atque ibi ſenſim longam illam ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à totalium ſuccorum natura, partim ab ἀταξίᾳ iſtis partibus illata, ſolent exoriri: quæ duo ſimul juncta iſtam naturæ ἀνωμαλίαν conſtituunt, quæ morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa ſit præcipua, facilè liquebit, ſi animadvertamus, Senes, quorum Coctiones ſunt læſæ, & ſpiritus, earum inſtrumenta, abſumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hiſce Affectibus magis eſſe obnoxios, quam ſunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accenſa recrementa iſta coacervata diſſipat; & quorum Organa Secretoria jugi iſto caloris naturalis ſubſidio inſtruuntur, ut functionibus in totius ſanguinis maſſa depuranda per-

agen-

agendis neutiquam deficiant, niſi inſuper premantur, & quaſi ſuffocentur à nimia humorum copia. Adhæc talem humorum indigeſtionem plurium Morborum Chronicorum cauſam eſſe, ex eo conſtat, quòd Hyems ad iſtiusmodi morbos gignendos longe magis faciat, quam Æſtas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur, niſi ſub Brumæ exitum; attamen iſte humorum proventus, à quo illi pendent, per omnem Hyemis decurſum ſuccreſcens, auctior factus eſt ab ejus tempeſtatis frigore & effœto languore naturam debilitante, quo minus valeat in adminiſtranda corporis œconomia. Unde fit, ut qui in Æſtate ſatis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant, ad quos magis ſunt proclives, *Podagram*, verbi gratia, *Aſthma*, *Tuſſes*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda eſt, quare Peregrinatio in Regiones magis Auſtrales ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incaſſum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum cauſa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quaſi ſtupendo ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthiſi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digeſtiones ſingulas invigorat firmatque, dum a continua corporis ſuccusſione calor naturalis re-accenditur, & Organa ſecretioni deſtinata in munere depurandi ſanguinis ritè fungendò promoventur: unde neceſſe eſt, ut ſequatur Digeſtionum derperditarum quaſi renovatio quædam, & è conſequenti totius corporis Craſis optima.

Quo-

Quocirca è rationibus jam allegatis ſatis elucescit, non in Podagra tantùm, ſed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifeſtum contra-indicat, *Herbas* ejusmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cum ſanguini æſtatis calorem vel media hyeme concilient: quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſveſcamus, melius præcavebunt mala iſta, quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et profectò ſi ad hyemis usque appulſum deferantur, quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt, ne ſerò nimis ad hoc Aſylum confugiamus, &, quod dici ſolet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut ſupra fuſius diſſerui, Podagra id ſibi habeat peculiare, ut non tantum non juvetur, ſed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-ſectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante ſunt imperanda, quam Remediis corroborantibus & Digeſtivis hîc à me laudatis opera danda eſt: ubi verò ſe æger his addixerit, in iis perſeverandum eſt, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc eſt firmiter retinendum, quòd, quoties cujuscunque morbi curatio Remediis corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorſus. Denique non is ſum, qui aſſeram, Medicamenta Digeſtiva jam memorata cæteris quibuscunque præſtare: at verò dico, eum, qui Remedium ad hanc intentionem ſasisfaciendam potentiſſimum invenire potuerit, longè majora in ſanandis Morbis Chronicis præſtare poſſe, quàm ipſe ſe poſſe exiſtimaverit.

Iſtud vero iis omnibus, quæ de Podagra ſananda dicturus ſum, præmittendum & maximopere præ cæteris obſervandum, nempe quòd *Digeſtiva* Remedia quæcunque, ſive Medicamentorum apparatu, ſive Diæta, ſive exercitatione ea conſtant, haud obiter inſtituenda ſint, verùm conſtanter atque omni adhibita diligentia aſſidue uſurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, cauſa ejus in habitum, & novam quaſi naturam tranſiverit, nemo ſanus exiſtimaverit, leviculam aliquam ac momentaneam alterationem ſanguini atque humoribus à quolibet ſive remedii ſive victus genere ſuperinductam, curationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi nova incude refingendus. Neque enim hic ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is, qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comeſſationibus, Compotationibusque intemperantiùs indulgendo ſolita exercitia intermittendo, deſidia atque pigritia intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſſa animi intentione aliisque vitæ erroribus id egit, tandem quaſi dedita opera, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus animales, (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad ſummum gradum exaltati fuerint,

ac

ac ſtragem eunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtina & naturali corporis œconomia everſâ funditus & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minus perſpicacium oculos animosque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint, quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illa methodo pendentium, qua uti ſolet Natura in materia morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quisquis hoc illove ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum&in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſvetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plene perfecteque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quòd Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios transmutantur; ſed etiam, quòd ætas ſenilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes eſt & ſocia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique ſinent, tentanda eſt curatio, & prout æger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis minusve effugiet.

Atque porrò animadvertendum eſt, quod Re-

media πεπτικὰ vel Digeſtiva, ſive partem Medicam ea ſpectant, ſive Diæteticam, in Paroxyſmorum præcipuè intervallis in uſum revocanda ſunt; idque quàm longiſſimè fieri poteſt àParoxyſmo inſecuturo. Neque enim ſine magna temporis mora & pertinaci Remediorum uſu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum reſtauratio, tantaque firmitas, quantam expetunt tum ſanguis, tum viſcera, ſenio adverſante poſſunt acquiri.

Quantumlibet verò proſint hæc aliaque ejuſmodi remedia, attamen hiſce ſolis hæc corroborandi intentio ſatisfieri nequit; ſed & earum etiam rerum habenda eſt ratio, quæ ad artem propriè medicam non ſpectant. Et certiſſime voto fruſtrabitur is, qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis ſolis abſolvi poſſe autumat. Primum itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas eſt obſervanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes ſubminiſtretur; neque è contra nimia abſtinentia partes ea proportione defraudentur, qua earundem robur & vigor debuetat ſuſtineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipſo quàm in aliis haud ſemel expertus ſum. Ad hæc ciborum qualitatem quod ſpectat, licet Εὔπεπτα per ſe conſiderata δυσπέπτοις præferenda ſint, attamen ægri palato eſt conſulendum: quandoquidem obſervandum eſt, quod ſæpenumero id, quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citiùs tamen à natura vincitur, quàm

quàm quod facilioris concoctionis habetur, ſi ventriculo nauſeam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parcius ſunt comedenda. Unica etiam ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcendum arbitror, cum varia carnium genera ſimul ingeſta plus ventriculo moleſtiæ faceſſunt, quàm unicum, quod omnia iſta quantitate exæquet. Dæ cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis; quæ licet coctionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quot attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propiè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non eſt inſumendum. Non cœnent itaque, qui Podagræ ſunt obnoxii; hauſtum tamen Cereviſiæ alicujus tenuioris liberaliorem ſibi indulgeant, quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere ſint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hauſto multum impeditur, refrigeratis ſcil. ab eo Renibus prolutiſque.

Γαλακτοποσία, ſeu Diæta è ſolo lacte ſive crudo, ſive cocto, exulantibus cæteris omnibus, niſi quod panis aliquid ſemel forte in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quampluri-mis præ cæteris hujuſce morbi præſidiis, quamdiu ne latum unguem ab ea diſceſſerint. Quamprimum vero ad ſanorum diætam, utut lenem mitemque, ſeſe receperit, qui huic inſueverat, Podagra confeſtim reverſa ægrum pejus longe quam antehac vexavit[a]: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo ma-

gis impar redditur, unde & periculoſius infeſtat, & diuturnius. Qui igitur huic ſe methodo tradere cogitat, primum ſeriò ſecum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem perſiſtere: quod tamen fortaſſis penes eum non erit, utut propoſiti tenax fuerit; Novi enim Nobilem quendam, qui poſtquam per annum integrum ſolo lacte victitaverat; non tantùm ſine offenſione, ſed & cum ſumma voluptate; (quo tempore quotidiè ſemel aut pluries dejecerat) ſiſtente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propenſione, & ventriculo tandem ad lac nauſeante, abſiſtere coactus eſt. Nonnulli verò Hypochondriaci, craſſo corporis habitu, vel qui alias liquoribus ſpirituoſis diu multumque aſſuevere, lactis uſum nullatenus ferre poſſunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax, quod ex hac diæta percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantùm diæta ſit ſimpliciſſima (unde nullus dubito, quin juſculum Avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit,) ſed etiam ſanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorſus impar, iſtam humorum turgeſcentiam ſive viroſitatem reprimit, cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos iſtos, quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat, quamdiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ cauſæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorũ debilitati omnino contrarietur, longè

magis

magis hâc ratione obeſt, quàm altera prodeſt. Quod cùm minus perſpectum fuerit, nonnulli cautiores in erores permagnos & planè exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſæ continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederunt, & Functiones naturales proſtravernnt omnes.

Liquores quod ſpectat; ii, me judice, optimi ſunt, qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſivo non lupulata; cùm extrema ab utraque parte noceant. Primũ de vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controverſiam tamen eſt, & variis ποδαγϱιώντων experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licet enim prodeſſe credatur juvandis Coctiónibns, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamẽ Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes, accendendo exagitandoque. Sed neque damus, Vinum pro potu ordinario uſurpatum Coctiones promovere, at potius ſubvertere dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen, fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari; unde eſt, ſi bene conjicio, quod Bibaces atque Nepotes iſti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralyſi*, *Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus

ad inſtar corporum Fœminarum emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram fere neſciunt. Notandum eſt inſuper, quòd huic morbo maximè obnoxii Viri ſunt, qui licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuria plus ſatis nutriunt, & incrementum ſumunt ex materia quadam indigeſta loco ſubſtantiæ ſanioris & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Ὀινοποσία adauget magis, ac proinde tum novam materiæ ſaburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repoſitum quaſi ſubdita face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quod cum Podagricorum ſanguis iſti, qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, inſanorum eſſet ſanguinem jam ὀργιῶντα ulterius ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverſo liquores nimium refrigerantes in uſum revocantur, cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcilicet ut Vinum, ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis, qui ad ſenium uſque vino liberalius indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ita diu poſt vitam cum morte commutarunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia aſſumpti inebriare poſſunt, neque

neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujusmodi eſt,ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras,& in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram crudamque & periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commode ab ineunte ætate potatur Aqua; qua hodieque longe major hominum pars ſitim levat: inopia ſua feliciores ſunt illi,quam nos noſtra copia & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen, quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, Podagram ſc. Calculum, Apoplexiam, Paralyſin,&c. Tum & vim animis illatam, qua à nativa rectitudine tranſvorſum aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus Animalibus cogitationi formandæ inſervientibus complicati,mentem nimium volatiliſando perturbant,vana ac futilia loco rerum ſolidarum atque alicujus momenti ſubingerentes: atque ita demum ingenioſe Lepidos ac Dicaces,pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit,atque eſt inter Subſtantiam & prorſus Nihil. Sed de his ſatis.

Jam verò quamvis ſufficiat ei,qui Podagra mitius at tantùm per intervalla laborat, vel Cereviſia tenui uti, vel Vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non ſit, ut ſeveriori regimini ſe ſubjiciat; attamen cum univerſa corporis ſubſtantia in Podagram quaſi degeneraverit, minus quam exoptet,in profligando morbo promovebit,qui non à liquore fermentato quocunque,quantumvis leni & tenui, in totum abſtinet; cum hi omnes ſpiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in

ſe contineant; & quod pejus eſt, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cereviſiæ liquoribus inditi vim ſuam fermentativam toti maſſæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Diæteticus* ex ingredientibus vulgò notis & huic uſui dicatis pro tali potu ordinario præſcribendus eſt: modo non ſit juſto fortior, quo haud multo minus periculoſe accendentur humores quàm ipſo vino; nec è contrà aquoſior juſto, naturales functiones nimia refrigeratione proſternens. Hujuscemodi Potus ſi ritè paretur ſelectis Ingredientibus iſtis, quæ ægro minus ſunt ingrata, licèt ad ſeptimanam unam alteramve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt, ac ſunt alii liquores, quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potus genere non tantùm non imminuetur Appetitus, ſed & augebitur; magis inſuper naturalis & genuinus evadet, quàm cum liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quod qui hujusmodi Potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in cætero victu ſibi poſſint indulgere, quam cum Cereviſiam biberent, aut Vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenus corrigantur compenſenturque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavebit, qui Podagræ ferè individuus eſt comes; cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens,

ut-

utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet; ℞. *Sarſaparil.* ℥vj. *Lign. Saſſaphr. Chinæ, & raſ. c. c. an.* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥j. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deinde ſtent clausa ſuper cineres calidos per horas* 12. *poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primum ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tùm primum commodiſſimè in uſum trahetur, ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxysmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatisfactum eſt, ſæviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejusmodi ἀταξίᾳ & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus, quàm extra eos quotidie eſt devorandum. Hujus calor Potus Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſtâ agitatione, quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat, eam vitam vix vitalem eſſe, in qua omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo, perpendendum eſſe, an non longè miſerius ſit ac minùs tolerabile, diris inveteraſcentis Podagræ

cru-

cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidie excarnificari, quàm huic ſoli liquori ſe adſtringere; cujus uſu continuato in cæteris eſculentis fermè omnibus animo obſequi licet: ut jam non repetam, quod & hic potus (uti cætera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certè qui hunc morbum expertus eſt, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obſtante, ſi æger vel à longo ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos absque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo, eundem protinus ac derepente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorſus itaque, ſi me audit, Apozema Diæteticum ſuprà præſcriptum abdicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit, ei ſenſim adſveſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potius quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum eſt; quæ poſteriora, licèt ventriculo pergrata ſint, tamen exacerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde, quòd cum æque ferè cruda ſint, & vix magis concocta, quàm eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt atque calida, ac res poſtulat. Atque hæc de cibo potuque ποδαγριώντων dicta ſunto.

Eſt & aliud, quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt tam in digerendo morbi

fomi-

fi mite Paroxyſmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam ejuſdem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſerio animadverterit, quanto alacrior vegetiorque exſurgit, quoties ſe lecto temporius commiſerit, quàm verò enervis eſt ac languidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citiùs ſeriusve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *hora nona* cubitum eat, & *quinta* ſurgat, vel *undecima* cubitum eat, & ſurgat *ſeptima*; multum tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimum rationem: Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minus rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles, ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cum noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat, quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, bruma præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Manè verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratisque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licet horam unam alteramve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem

obrem iſtis, qui podagræ ſunt obnoxii, Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto mature admodum ſe committant, & diluculo exurgant, quantumvis ſomnus juſto brevior ſvadeat, ut diutius cubantes eundem adhuc venentur. Cum ſomnus, qui ita diluculo capitur, ſecuturæ noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illata, ſpretoq; ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope ſtabilienda eſt; cum perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagræ incrementum multum faciant. Prudenter itaqe ſecum meditetur æger mortalitatis ſuæ conditionem, nec ſe earum, quæ eam ſequuntur, moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſui ipſius, ſive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit; neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens ſpoſponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis ſpecimen tandem edit, immeritò ſe brevi vitæ fructu ſpolians. Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes ſemper adhæreat, qui ei ſunt obnoxii, ſpiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo,

culo, fatigare ſolent atque obruere, hoc ipſum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conſervari nequeat: Quam ob cauſam, ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Inſipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam Podagræ cauſam conſtitui) & ad ſanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum eſt autem, uti ſupra monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in chronicorum quovis, totius corporis habitus immutari debeat, exercitatio corporis niſi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujuſmodi enim exercitatio per vices intermiſſa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia atque indulgentia jam langueſcentis & effœminati, ita fortaſſis & nocere poſſit, Paroxyſmum accerſendo, ubi quis jam diu ab ea deſvceverat. Hoc verò exercitium vehemens non ſit oportet, tale verò, quale Senibus competit, qui Podagræ ſubjecta ſunt magis uſitata. Motus enim corporis juſto vehementior ſpiritus nimium diſſipat, & è conſequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perſeverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter ſenium & corporis ad motum ineptitudinem, & ſocordiam huic præſertim malo quaſi connaturalem, dolore inſuper mactatur, tamen ſi hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam

pro-

proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſunt, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs, quam ipſa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter aſſerant nonnulli, horum tophorum materiam nil aliud eſſe, quàm ſanguinis *Tartarum* ad articulos transmiſſum; facilè tamen conſtabit cuilibet rem paulo attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutius tumidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus aſſimilativa ſufflaminetur, partim à ſuffocante obſtructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloreque articuli in hujusmodi ſubſtantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad inſtar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut ſimilis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpopus. Unde fit, uti ipſemet expertus ſum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, ſed etiam tophos veteres & induratos ſolvit, modo non eousque invalue-

valuerint, ut cutim extimam in ſuam ſubſtantiam mutaverint.

Exercitii genus quod ſpectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longe præferenda eſt. Et ſanè diu multumque mecum reputavi, quod ſi cui innoteſceret Medicamentum, quod & celare vellet, æque efficax in hoc morbo, ut in Chronicis pleriſque, ac eſt Equitatio conſtans & asſidua, opes ille exinde amplisſimas facile accumulare poſſet. Hac ſi uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagra laborantibus pleriſque bene eſt, quod opes, quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi ſubminiſtrent, quo hac ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm altera frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quod Exercitatio in aere ſalubri longè ea præſtantior eſt, quæ in minus ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potius, quam in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium, quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſima. Quantum vero interſit, an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tam Podagra, quam ſenecta laborat (quandoquidem jamjam ea ſpirituum copia deſtitutus eſt, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens absque hac clade adventitia articulos & reliquas partes

adjacentes plus ſatis laxatas habet & debilitatas) æque improvidus meo judicio foret, ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui cum longum iter emetiendum ſuſcepit, Viaticum omne priùs abliguriret, quàm ſe viæ committeret. Quinimò præter malum, quod ſibi accerſit, languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, ſe abdicat; qui jam in ultima vitæ ſcena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quaſi laniabant, tandem aliquando ſunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel inſequebatur, penſaret unquàm. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tam Diætam quàm cæterum regimen ſpectantes, ſi ab homine Podagræ obnoxio religioſe obſerventur, eum ab enormioribus morbi inſultibus præſervare queant, atque iſtam ſanguini & partibus ſolidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum iliade, unde morbus non ſolum ſupra humanæ patientiæ vires, ſed & funeſtus tandem redditur, eundem immunem præſtare poſſit; non tamen efficient, ut non poſt quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagra quandoque tentetur. Licet enim æſtivo tempore, dum tonus vigorque ſanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in ſtatu conſervatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto ſucceſſit, omnino oportet ut coctiones longe meli-

us quam hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente bruma & ſanguinis robur fuerit imminutum,& perſpiratio per cutis poros impeditior, neceſſe eſt,ut ingens materiæ indigeſtæ colluvies ſit accumulata, quæ tandem diuturna mora in ſpeciem prorumpet,propriis ſe exerens ſymptomatis & Paroxyſmum inducens, quamprimum vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore,vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia cauſa evidenti quacunque anſa detur.

Ex jam dictis liquet, eum,qui hujusce morbi curationem molitur,id negotii ſibi dari, debere credere, ut toties corporis habitum immutet, atque illud ad priſtinam conſtitutionem refingat, quantum per ætatem & reliquas circumſtantias fieri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolum generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſerò nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cum non alia methodo foras ejiciendus ſit, quàm ea, quam natura præmonſtrat, cui ſoli permittendus omnino eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſu venit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus,niſi æſtu prius conſopito. Nec abſurdius quis in extinguendis harum febrium, calore ſcilicet,ſiti,inquietudine, aliisque ſymptomatis anxie operam locaverit, quàm exiſtimaverit alius, ſe Podagram ſanare, cùm in Podagræ ſymptomatis tantùm coercendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem

aliquatenus impediat ac remoretur. Qanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulſioni officit. Adde, quod, quanto magis paroxyſmi furor ac acies retunditur, non ſolum tanto diutiùs affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum, quibus hic morbus funeſtatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ ſupra in hujuſce morbi hiſtoria ediſſerui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quod iſtis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit; tamen cum omnes uno ore fateantur, morborum huncce ab humorum copia & exuberanti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet, à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem ſubminiſtrabit, qua eandem ocyus digerat. Cùm verò ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam à carne non ferentibus, ſtatim verò ab ea ſpirituum animalium ἀταξίᾳ, animi deliquio, aliisque ſymptomatis, qualia fœminis Hyſterica Affectione laborantibus accidere ſolent, correptis; iſtos non tantùm non juvabit, ſed & lædet, ſi diutiùs à carnibus abſtineant, quam ventriculus earum uſum averſetur: quod ut plurimum non excedit primum aut ſecundum diem eorum Paro-

Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul juncti integrum Paroxyſmum, ut ſupra innui, conſtituunt. At vero ſive tardiùs ſive ocyùs quis carne veſcatur, ſeriò cavendum eſt, ne urgente morbo majore copia utatur, quam quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore cura opus eſt in aſſignanda victus qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet, ne quid vel in quantitate vel qualitate ſive potus ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſius egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quam magna ad motum inhabilitas exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſibile videatur, ut lationem in currum, multo minus ejus motum ferre queat, attamen ſi tentaverit, non ita diu poſt ſentiet, ſe minus à tali motu dolere, quam cum ſe in cathedra domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cum domi toto die ſederet, noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagra laborantem eouſque delaſſet, ut in ſomnum dilabatur. Adde, quod eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum accerſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio

occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterumve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint, (maximè crura nolentes extendere, quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis, quam in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, quorum Concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minus ſperandum eſt, quàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem perducatur unquam; cùm enim morbus naturam virib9 ſuperet, ſæpe moriuntur à languore atq; ægritudine, quæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis, quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimia Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ferè uſu venit, in quibus Podagra jam *ἀκμὴν* ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt,) hoc in caſu, ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cum ejus uſus continuus materiam morbificam potentius digerat paucis diebus,

bus, quàm excubatio aliquam multis, maximè incipiente morbo; ſi modò æger abſque leipothymiâ aliiſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſia tenui & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quod ſi Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliaque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, idque in aere liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceratio eosdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent, ſi moleſtiam vectationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiſſimi ægritudine, aliiſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem bene nobiſcum agitur, quod quoties dolor ita vehemens eſt, ut æger motum tolerare non valeat, neque eò admodum opus habeat; ipſo dolore, quod amariſſimum eſt naturæ remedium, ægro de vitâ proſpiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt, à quibus æger in *Paroxyſmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu, quod iis accidit, qui

vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt præpropere, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multum refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æque votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe, exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio ſupra laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modo non caput, ac partes vel naturales vel vitales ejusmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemicæ immiſtæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non

non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniusmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutius fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis: quod ſi fiat ad biduum triduumve mane & veſperi per duas tresve horas continuas, ſiſtetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retro annis meæ vitæ conſului, poſtquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque poſteaquam Cardiacorum & Adſtringentium varii generis opem fruſtra imploraveram.

Eſt & aliud ſymptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipſe vidi, Metaſtaſis ſcilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tuſſis Brumalis à frigore tempore Paroxyſmi ſuſcepto materiam ſenſim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in caſu Intentio Curativa non ad ipſam Podagram dirigenda eſt, at verò hoc ſymptoma pari modo tractandum eſt, quo Peripneumonia abſoluta; Venæ-ſectione ſcilicet repetita, cum diæta & remediis refrigerantibus ac incraſſantibus, cum ſanguis, in hoc ſymptomate præcipue extractus Pleuriticorum ſanguinem prorſus referat. Purgandus eſt inſuper æger inter Venæ-ſectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies

in Pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite ſuper Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodeſt, ſed & obeſt, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abſceſſuli*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſequitur.

Hic porrò notandum, quod *Podagrici* ferè omnes, poſtquam cum morbo diu conflixere, *calculo renum* ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu vel declinatione ſæpius paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tantùm cruciatu, ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibusvis aliis remediis *liquoris poſſetici, cui rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citisſime devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur:

℞. *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥j. *fol. malvæ, parietar. branc. Urſin. & flor. Chamæmel. an. M. j. ſem. lin. & fænug. an.* ℥ß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℔ iſs. *Colaturâ disſolv. ſacchar. Culinaris & ſyr. dialthææ an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.* Quam primùm per vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi*, gr. xv.

Remedia *Externa* ſi quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt (licet plurima tùm in me ipſo, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; quorum uſum jam ſuprà docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multa & longa obſer-

obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum, qui Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quam ſubleſta atq; indebita medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodyniis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potius ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur, quam ficulneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Particula ex pane ſimilagineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit, *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

At verò cùm in externis hujusmodi Remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam Indico, *Moxum* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eâdem accenſa leviter uſtuletur. Quamlibet hoc remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* univerſum omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit, antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi, qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradi-

ta voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ, pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον, &c. i. e. *Quod ſi in uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur, quocunque loco dolor forte extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ &c. i. e. *Huic eadem, quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt & gravis, minime tamen lethalis. Quod ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor, neminem poſſe exiſtimare, eam eſſe differentiam Specificam inter flammam, vel à lino, vel ab hoc muſco Indico excitatam, ut hæc illa in ſanatione Podagræ plus valeat, non magis, quam reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accenſum majus aliquid præſtare poſſe illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ uſtulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque poſſit) ad doloris commitigationem, evocata ſc. fomitis morbifici parte ſubtiliſſima ac maximè ſpirituoſa, in articulum jam depoſita. Attamen beneficium ab hoc remedio parum cùm Indigeſtionem, quæ Podagræ cauſa eſt Antecedens, nullo modo attingat, fugax eſſe oportet ac breve. Neque opus eſt, ut dicam, illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim ſive à morbi diuturnitate, ſive ab importuno atque indebito Medicamentorum uſu, Podagra, ut ſubinde fit, ad partes internas fuerit converſa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi ſymptoma-

ptomatum agmine potius, quam dolore ægrum multaverit, nemo ſanus igne utendum eſſe arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hactenus comperta ſunt in hujus morbi Curatione. Si quis objiciat, multa eſſe Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea neſcire lubens fateor: & vereor, ne Promisſores iſti perindè ſint ignari ac ſum ego. Et ſanè dolendum eſt, Medicinam (Artem nobiliſſimam) hujusmodi nugis, quæ, ſive ab inſcitia, ſive à pravitate Scriptorum credulis objiciuntur, usque adeò deturpari; cùm in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore. Et, quod eſt magis mirandum, quod non tantùm in morbis, typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, ſed & in minime formatis, qui ab Organorum læſione aliqua, aut προφάσει externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantum præſtant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi ſatis conſtabit, qui experiri voluerit, quanto tutius atque ocyus ſanabitur is, qui *Venæ-ſectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, usque dum bene habuerit; neglectis prorſus levidenſibus iſtis, quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur, atq; etiam ea ſudorum ſollicitatione, quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere: à qua partium jamdiu ad inflammationem propenſarum excalefactione æger ſine cauſa in vitæ periculum adducitur.

Quod

Quod ſi nihil proficientibus his, quæ attuli, omnibus adhuc minus ſagax videar, & minus copioſus in Medicamentis eruendis enumerandisque; Univerſa illa proponam, quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρα jam plenius collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligat: quæ forſan haud minus efficacia ſentiet, quàm ſunt eorum plurima, quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Perſona ita iſtos alloquitur, qui Secreta quædam Remedia ſe habere jactabant, quibus is morbus poſſit expugnari:

Τίς τὴν ἀνίκητον, &c. i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terrâ mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effuſus ſanguis aras ad incenſas;
Non templum divitiarum undiq; ſuſpenſis ornatum donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctisſimus Æſculapius.
Poſtquam enim enatum eſt primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miſcentes ſemper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & ſilveſtrem Portulacam;
Alii Marrubium; alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex paluſtribus lectas;
Alii Paſtinacam coctam; alii folia Perſicorum,
Hyoſcyamum, Papaver, Cepas agreſtes, Mali Punici Cortices,

Pſylli-

Pſyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem Collamphacum,
Cyperisſinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Braſſicæ decoctæ folia, Gypſum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Aſii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum eſt mortalibus?
Quis non ſuccus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis oſſa, nervi, pelles,
Adeps ſanguis, medulla, ſtercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: ſed ſepteno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impoſtorum deluditur:
Judæus alium ſtultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hæc atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis verò, qui cogitant nihil adverſum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisq; fio.

Nullus dubito, prudentisſimos quosque eorum, qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda Curatione deſperantes, Choro, qui iſtius Dramatis Cataſtrophen facit, ſuffragraturos:

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis) dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud ſævientem,

Tolera-

Tolerabilem, facile-deſinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.

Multi ſunt modi miſerorum:
Sed exercitia dolorum, & conſuetudo
Podagricos ſoletur.
Ideoque æquo animo, ô Complices, obliviſcimini
Dolorum. Si ea, quæ placent, non fiunt,
Tamen etiam præter ſpem accidentibus viam invenire
ſolet Deus.
Quivis ſuſtineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura eſt.

Ut ſemel finiam. Methodus, quam hic trado, φαινομένων prædictorum examini innititur; quamque ego ſecutus tam in ipſo me, quam in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & usquequaque perfecta, qua quis etiam à diatheſi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ ſinu reconditur, neſció quandò, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus, me hoc ſcripto humano generi commodi aliquid contuliſſe, ſi iſtos ſcopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipſemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque inſuper optimam, quæ hactenus innoteſcit, methodum præmonſtraverim. Non his majora promitto; quamvis à longa cogitationum ſerie, quas huic rei impendere tantum non ſum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod ſi unquam acciderit, inſcitiam ſuam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit, quam inſigniter tam in dignoſcendis morborum eſſentiis, quàm

quam in medicamentis, quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus vel exemplum ſatis luculentum habemus in repertione ſummi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani*. Per quot jam ſecula homines quique ſolertisſimi ingenia exercuerant in inveſtigandis harum Febrium cauſis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à ſe excogitatæ optimæ reſpondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis conſtat, quorum adhuc recens eſt memoria; in quibus varias Intermittentium ſpecies in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum iſtorum alterationem atque evacuationem dirigere ſolebant. At quàm inauſpicatò id egerunt, eorum in his conaminum fruſtratio, præcipuè verò hujus *Corticis* uſus felicior, palam faciunt: cuius ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque ſusque deq; habentes, ac nihil niſi methodum pulveri exhibendo debitam obſervantes, ſcopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam, niſi ægrum lecto ſine ulla necesſitate addicimus, dum in ejus uſu eſt: Tanta tamen eſt hujus remedii vis, ut non obſtante eo incommodi, quod ſcilicet Febris à lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad ſanitatem ut plurimum reducat. Interea donec hæc Podagræ Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas eſt; hanc meam qualemcunque opellam boni conſulite. Quod ſi minus eveniat, hominum mores ita probè per-

ſpectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo neutiquam cadam. Et ſi ſævisſimi iſti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem ſum perpeſſus, (una cum damno rei familiaris, quod ſuſtinui, à Medicina facienda toties adverſa valetudine avocatus) aliis quietem & *ἀναλγησίαν* posſint comparare, erit, unde me fructum aliquem miſeriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepiſſe exiſtimabo.

De HYDROPE.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quam Viri: verum hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas, ubi jam parere deſierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impresſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujusce mali indicium dant; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus; cùm & prægnantes, & aliæ, quibus Catamenia quavis de cauſa ſiſtuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm ſenex quispiam, habitu corporis paulò pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque

idq; Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quam Æſtate, tempeſtate magis pluvia quàm ſerena, pariter invaleſcet; & tamen ſine quovis incommodo inſigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obſtante, ſi generaliter loquamur, ſuræ & tibiæ intumeſcentes, etiam in Viris pro ſigno ſupervenientis Hydropis habendæ ſunt; maximè ſi ita affecti ſpiritum ægrius ducant: qui quidem tumor tam copia quam mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam reſpuentibus, crura tentantur, ac poſtea abdomen ipſum; quod quidem ſero è ſanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis ſuæ limen diſtenditur; adeò ut ſæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon conſtituunt.

Tria interim hunc morbum ſtipant Symptomata, *Dyſpnœa, Urinæ paucitas, & ſitis intenſa.* Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus ſufflaminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia ſanguinis ſerum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis eſt à putredine colluviei ſeroſæ, quæ à morà in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memorata ſiti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus obſidet,

ſidet, modo augetur, in reliquis magis magisque in dies emaciatur, & gracileſcit: tandemque cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viſcera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujusce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt, unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quasdam fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonæo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per Venæſectionem, aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & disſipantur ſpiritus. Hinc eſt, quod bibacisſimi quique Helluones ſæpius cum hoc morbo, frigido licet, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis, qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quædam & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nempe in teſticulorum alterutro ſaburra ſeu obſtructio, quæ ſenſim ejusdem craſin ſubvertit, unde in dicto teſticulo repoſita primum morbi minera, tunica ejusdem mirum in modum diſten-

diſtenditur; qua jam tantum non crepante, natura humori excipiendo Veſiculas quasdam ſuggerit, quarum tandem ſive una aliqua, ſive etiam pluribus diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata, quæ in Hydrope, quàm ſupra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conſpicuam attollit, quam ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt. Hæc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quæ non niſi provectiores ætàte nupſerant; atque hæ tam ſuo ipſarum, quam Obſtetricum judicio, quarum Oracula hac ipſa de re conſuluere, motum Infantis jam à tempore conſueto usque ad legitimum tempus pariendi perſentiſcentes, quin & ad eundem modum, quo gravidæ ſolent, ſubinde ægrotantes, ſororiantibus inſuper mammillis, & lacte extillante, de faſciis haud rarò cæterisque ad excipiendum infantem neceſſariis ſibi proſpexerunt; donec tandem venter pari, quo increverat gradu, ſenſim detumeſcens, ſpem vanam eluſerit. Neutra verò harum ad eum, de quo agimus, morbum eſt referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quaſi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæterisque partibus

contentarum evacuationem, vel ad inſtaurandum ſanguinis robur, quo novus earundem proventus præcaveri posſit, omnino dirigendæ ſunt.

Seri evacuationem quod ſpéctat, magni refert, ut diligenter obſervemus in omnibus Hydropicis, ea Cathartica, quæ vel ſegnius vel minus potenter operantur, officere magis quam prodeſſe: cum enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeos munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant læduntque; unde niſi corpus celeriter pervadant & citisſimè expellantur, Camerinam eam moventia, quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus ſatis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter ac blande ſollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet, utrum ægri corpus facile, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cum in hoc cardine Curationis omnis, ſive nullo, ſive non niſi magno labóre peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicitè ad facilitatem vel difficultatem, qua ægri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit; quod non alia via ulla certius dignoſci poteſt, quam ex diligenti inquiſitione, quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata, opus deſtinatum peregerint. Cum enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur quoad facilem difficilemve Catharticorum operationem, ægrum ſæpisſimè in vitæ diſcrimen conjiciet is, qui ſenſi-

ſenſibile corporis temperamentum modum ſibi ac normam ſtatuerit; quando non ita rarò uſu veniat, ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facile pareant; cum qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortisſimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuslibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quod ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facile, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cum Hydrops, quod ſuperius dixi, præ cæteris morbis quibuslibet Catharſin & validisſimam poſtulet & maxime celerem; cumque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cum hujus generis Catharſis non tantum non imminuat tumorem, ſed & adaugeat:) Hanc, inquam, ob cauſam expurgatio paulo fortior & nimia juſto debiliori eſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituamur, certisſimo ad Hypercatharſin iſtiusmodi ſubitò domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ ea maxima celeritate exhauriantur, quam ægri vires ferre queant; utpote qui ſingulis diebus expurgari debeat: niſi quod ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari posſit. Ete-

nim ſi non niſi poſt longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copioſa Catharſis præceſſerit, aquis denuo affatim colligendis anſam præbebimus; atque ex hac induciarum occaſione, quaſi victoria jam parta uti neſcientes, tandem loco pulſi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum eſt, ne aquarum inter viſcera mora diuturnior eadem putredine quadam ſua inquinet ac inficiat. Atque inſuper, quod parvi ducendum non eſt, iſtæ aquæ à prægresſis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propenſiores ſunt, quam ubi quieſcerent. Tam ob hanc itaque cauſam, quàm ob alias ſupra memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem ſeroſam intùs clauſam reſpicit, quàm velocisſimè ſatisfaciendum eſt; neque ab ea niſi urgente necesſitate eſt abſiſtendum aut ceſſandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cum è Praxi conſtet, Hydragoga fere omnia, genio quodam ſibi peculiari, ſi ſola exhibeantur iis, qui ægrè purgantur, parum admodum votis reſpondere; quin & largiorem eorundem doſin non tam Catharſin, quàm ſanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent uſum, in hujusmodi corporibus, quam ut lenioribus Catharticis ſtimulum addant. Quo non obſtante in iis, qui purgatu ſunt faciles, Hydragoga iſta & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in iſtis, qui Catharſi promptè cedunt, *Syrupus de Spinâ Cervina*, etiam ſolus, Aquas ſat copio-

copioſe elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè ſolas, easque in magna quantitate educit, nec ſanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem ſitim provocet. Quod ſi idem vel in ſummâ doſi aliis propinetur, qui ægrè expurgantur, neque multæ ſequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandam invitarer) me annis abhinc 27. aut circiter ad Matronam quandam piam & honeſtam, nomine *Saltmarsh, Weſtmonaſterii* commorantem, fuiſſe accerſitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix poteſt, quam magnam aquarum vim per ſedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium ægræ jactura: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, niſi quod diem unum alterumve intercalari paterer, ſiquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis ſenſim eductis, venter indies detumuit, ipſaque prorſus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti credebam, me ejusmodi medicamen posſidere, quo Hydropes quoscunque poſſem debellare: verùm hujusmodi erroris intra paucas ſeptimanas admonebar. Cùm enim non ita diu poſt ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quar-

tanæ diuturniori ſupervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo ſæpius repetito, & doſi gradatim aucta, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtra tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra; atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit, ægrum eo eſſe corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quod licet Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficacisſima omnino ſunt. In hujusmodi corporibus, exempli gratia, ſequentem Potionem cum ſucceſſu ſæpenumero præſcripſi: ℞. *Tamarind.* ℥ß. *Fol. Senn.* ʒij. *Rhei* ʒiß. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥iij. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß *Elect. e ſucc. Roſar.* ʒij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experientia ipſus probavi. Vel ℞. *Vini alb.* ℥iiij. *Zalap. ſubtiliſſ. pul.* ʒj. *Zinzib. pul.* ℈ß. *ſyr. de ſpin. cervin.* ℥j. *m. f. potio, ſumenda ſummo mane, repetendaq; ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam

etiam corroboret, *ex.g.* ℞. *Rad. Jalap. contuſ. Hermodactyl. aa.* ℥ß. *Scammon. crud.* ʒiij. *fol. Senn.* ℥ij. *Glycyrrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carui an.* ℥ß. *Summit. Abſinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in* ℔iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſus tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ ſomni, &* ij. *mane ſequenti*: Augendo vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis, qui non niſi ægrè purgantur, cæteris quæ vel ſupra enumeravi, vel adhuc comperta habeo, δραστικώτερα, *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum*. *Elaterium* ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodica quantitate vires ſuas exerit in conturbanda alvo, & fæcibus cum ſeroſis & aquoſis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus doſis aptisſima ſint. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ℈i. quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac mane ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat, ejus ℥iß. (vel purgatu difficillimis ℥ij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat, quam colluviem in ventriculo ſtabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum ſuper-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quod ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omninò, ut cùm tanta fuerit agitatio concusſioque tam Ventriculi quam viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumſeptorum, earundem evacuatio per ductus, communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehe-

men-

mentem inſequatur. Veruntamen, ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Roſarum*, *quam Syrupum de Spinâ cervinâ* ſoleo poſt tertiam aut quartam doſin meræ infuſionis Croci Metallorum quandoque, licet rariùs, adjicere. Ex.gr. ℞. *Aq. Card. Ben.* ℥iij. *Infuſ. Croc. Metallor.* ℥iß. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. de Succ. Roſar.* ʒij. *m. f. Potio.*

Quod verò dentur ejuſmodi cæci meatus, per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cum quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde ac ſi primitus in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſæculorum judicio ſapientisſimi optimique, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſca Medicina hæc habet: Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐχ ἐνὶ δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam & Sophiſtæ dicunt, quòd impoſſibile eſt, eum medicinam cognoſcere, qui non novit, quid ſit Homo, & quomodo primùm factus & compactus ſit. Ego verò ea, quæ ab aliquo Sophiſtâ aut Medico de Naturâ dicta, aut ſcripta ſunt, minùs cenſeo ad Artem Medicam ſpectare quàm ad Pictoriam.*

Atta-

Attamen.(ne vel divinus hic Author erroris ullatenus inſimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ ſuæ patrocinium quærant)apertè dicam, me quantum attentisſima cogitatione,eaque adPraxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relata aſſequi valeam, utcunque exiſtimare, quōd neceſſe omnino ſit, ut Medicus ſtructuram humani corporis probe calleat, quo rectius veras ideas& naturæ, & cauſarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat.Neque enim fieri poteſt, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuumque exinde ad Veſicam tendentium, conjicere posſit, unde oriantur Symptomata illa, quæ à *calculo* vel in pelvim,vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis ſtructuram perdiſcere, quo melius inter operandum ab iis vaſis; ſive aliis partibus abſtineat,quæ, ſi violentur, ægro exitium afferant. Sed nec oſſa dislocata ad ſitum naturalem rectè poterit reducere, niſi eam oſſium compagem,*Sceleton* dictam,curioſe inſpexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino neceſſaria eſt; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*,quòd ajunt,more pugnabit, aut ſine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc ſcientia & cito & facilè acquiritur,cum id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiſcatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis, qui mente ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod genus

genus plus quam duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum eſt τὶ Θεῖον ineſſe, ſive ſpecificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à ſpeculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum diſſectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium & Lædentium* diligenti obſervatione, promoveri poſſit Ars Medica, id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac ſugillare.

Et profectò Virum tantum tamque ſapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem inveſtigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non poſſe. Licet enim diligenti in ſecandis cadaveribus inquiſitione ac ſcrutinio majora organa, quibus natura in peragendis operationibus ſuis utitur, in conſpectum veniant, vaſaque itidem nonnulla, per quæ ſucci ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motûs ſit origo & cauſa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microſcopium quodvis vel exquiſitiſſimè elaboratum exiles iſtos meatus, per quos Chylus, ex. gr. ex inteſtinis in vaſa Chylifera tranſcoletur, vel per quos ductus ſanguis per Arterias derivatus in Venarum oſcula reducendus transmittatur, poteſt detegere. Quinimò ſunt & alii ferè innumeri, iique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hac miranda hominis

com-

compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit; cum rudis & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnis fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quod res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum, qui hujusmodi peritiam, quod ſupra dixi, ſibi vendicant; maximè verò quantum nos impellat ad Divinum Artificem ſumma animi demisſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis, quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longè excellentisſimum in cæteris, ad quæ prorſus cœcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati & περιεργίᾳ plus dant, quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſeculo eos culpare posſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nulla re alia magis promoveri poſſe, quam novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet, non libenter agnoſcere id emolumenti, quod Chymiæ acceptum debemus, eo quod utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit; atq; eam ob cauſam, ſi intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi

illi culpâ, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur, Artem Medicam in hoc præſertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à ſola *Chymicorum* præparatione atque opera nobis ſubminiſtrandis, indigeat. Cum ei, qui rem rectè perpenderit, ſatis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quod neſciamus quo pacto huic aut illi Intentioni ſatisfacere debeamus, ſed quod non ſatis ſciamus, quænam ſit illa Intentio, cui ſatisfaciendum eſt. Cum vel rudisſimus quispiam Pharmacopolæ ſervulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æſtuantem; at verò in palæſtra medica probè exercitatus ſit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc vel illud remediorum genus in uſum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et quidem certisſimus ſum, nihil æquè ad judicium hac in re rite formandum conferre atque obſervationem exactisſimam *Φαινομένων* naturalium & morborum, & pariter eorum, quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Lædentibus* derivata, poſt ea ſive Remedia uſurpata, ſive etiam Medendi methodum iſtam, quibus morbos depellere ſatagimus. Hæc ſi diligenter inter ſe collata fuerint, mihi oſtendent & morbi naturam, & inſuper undenam Curativæ Indicationes deſumendæ ſint longè melius certiusq;, quâm ſi ad ſpeculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ad

Cyno-

Cynoſuram curſum dirigam. Etenim vel exquiſitiſſimæ hujus generis Diſſertationes nihil aliud ſunt, quàm Metaphora bellè deducta exornataque: quæ etiam ad eorum inſtar omnium, quæ in ſcena imaginationis, non vero in ipſa rerum natura fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati ſuperſtructa, non niſi cum ipſa natura interciderint.

Quamvis autem *Hypotheſes* ſpeculationibus Philoſophicis innixæ futiles ſint prorſus, cum nemo hominum ſcientia intuitiva præditus ſit, qua fretus Principia queat ſubſternere, quibus mox ſuperſtruat; attamen ſi *Hypotheſes* ab ipſis rebus factis fluant, ex eis tantum obſervationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia ſuggerunt, ſtabiles manent & inconcuſſæ: ita ut licèt Praxis Medica, ſi ſcribendi ordinē reſpicias, ex Hypotheſibus orta videatur; nihilominus ipſæ Hypotheſes, ſi modo ſolidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hyſterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque ſanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (niſi ſcilicet in ſtatis quibusdam circumſtantiis) & remedia potius Paregorica impero, quia primum pro conceſſo habui, hunc morbum à debilitatis fractisque ſpiritibus Animalibus pendere: verum cùm Φαινομένων Practicorū conſtans obſervatio me docuiſſet, Cathartica exhibita morbi ſymptomata ſemper auxiſſe, his verò contraria eadem ſymptomata conſopire ſolere; ex hac aliisque Φαινομένων naturalium obſervationibus Hypotheſin meam deſumpſi, ita ut

Rr Phi-

Philoſophus Empirico hic famularetur. Quod ſi ab Hypotheſi cœpiſſem, ea planè ratione inſanirem, atque ille, qui tabulata tignaque domus ſuperiora prius velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem iſtis tantùm convenit, qui in Aere *Caſtella*, quod ajunt, ſolent extruere; his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum ſint meatus iſti, per quos aqua ex abdominis cavitate in inteſtina deducitur, certiſſimus ſum, Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non ſolùm deorſum per ſedem, ſed & ſurſum per ipſum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim poſt duas vel tres evomendi vices aquæ non tam medicamenti vi ſecretoria elici videntur, quàm, ruptis quaſi repagulis & clauſtris reſeratis, pleno alveo effundi: quod ſatis conſtat, ex earundem eruptione atque impetu ſæpe facto inter ipſa vomendi ſpatia, ſive intervalla.

Menſe Auguſto poſtremum elapſo, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa fere per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter denique ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hactenus viderim; Ego ℥iß. *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſtea

ſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quo frequentius Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tam per os quàm per ſedem. Verum, poſt tertiam doſin tumor ſubſidere atque imminui cœpit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis, quæ mihi ipſa narravit, facta, ἄνω καὶ κάτω egeſſerat. Ita ut quæ prius in lecto non niſi erecta dormiebat, ne decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cum verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, ut iiſdem diutius morbum laceſſere tutum non foret, & tamen tam ex reſidua adhuc ventris mole, quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat, quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiis inſuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus ſatis liqueret, multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſupra dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; idque vel rarius vel ſæpius, prout vires ejus ferrent, aut Vapores minus infeſtarent. Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves & violentos ac ſolebant Emetica. Atque in hac me-

thodo perſiſtebam, donec prorſus convaluiſſe videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè ſervanda occurrebant: Primo quod iis diebus, quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquã magnam aquarum vim per ſedem excernebat, atque etiam ſub finem per meatus urinarios, vel ad Congii menſuram; quamlibet non ultra ℔iß. vel ℔ij. Potus pro ſingulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat, quòd curatione fere abſoluta ſiquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè verſus ſuperiora, intumeſcebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non poſſe ſciebam, cum ita parce bibiſſet; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos peperit *ἀταξία* iſta à Catharticis provocata, tantum oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licet enim vel Congium aquæ eo die, quo purgabatur, ejeciſſet, mox tamen cœpit intumeſcere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque aſſurgens, & dyſpnœâ affligens, donec corpus à Purgantium moleſtia liberatum, ſtatum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera ſymptomata derepente evaneſcebant, donec à ſuccedente Catharſi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cum præfata Fœmina annum agens quinquageſimum quintum, fluxum Menſtruum jam ab annis aliquot non fuerat paſſa, attamen Menſes magno quaſi flumine erumpebant denuò; qui ſanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægreſſis additus ingens Affectu-

um

um Hyſtericorum agmen adducebat, dolorem ſcil. in dorſo & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tuſſim ferinam. Adhæc tametſi poſt tam inſignem Aquæ quantitatem per os, ſedem & urinas eliminatam omnino credibile eſſet, non multum in corpore reſtare, attamen venter haud minus protuberabat, quàm nulla adhuc evacuatione tentata ſolebat. Quamobrem ad hos motus ſedandos, qui etiam ad ſeptimanam à poſtrema purgatione negotium faceſſebant, coactus ſum, ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iß. propinare; quæ etiam Doſis erat repetenda, niſi ſomnus intra horas tres inſequeretur. Quo tandem pacata ſunt omnia, & tumor diſparuit.

Hoc interim obſervari velim, quod ſi leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infuſionem Croci Metallorum, ac in Aſcite grandiore, ubi ingens aquarum copia aggeſta fuerit: etenim vel ipſa aquarum moles dum Emetici operatione agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob cauſam niſi venter in tumorem inſignem attollatur, omnino convenit, ut tota res evacuationibus per inferiora committatur.

Eſt & aliud Medicamentum ſatis vulgare ac ſimplex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modo egimus, expugnat. Nempe manipuli iij. *Corticis interioris Sambuci* à ligno deraſi in ℔ij. aquæ & lactis ſimul miſtorum, ad ℔j. incoquantur: Decocti hujus altera medietas manè, altera ſerò quotidie aſſumatur, donec æger convaleſcat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharſin,

pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, nón vi aliquâ ſpecifica: quocirca ſi neutrum harum operationum præſtet, vel ſi mediocriter ac parcè, nehilum prodeſt quidem: Ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò ſi utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

At ſane, quod ſerio animadvertendum eſt, haud raro accidit, ut aqua non ſolùm in crura ac tibias deturbetur, ſed etiã in ipſam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis ſive ἄνω ſive κάτω ducentibus, omnino elicienda non eſt. Verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel Phthiſin diuturnam excipit; vel à viſcerum alicujus labe ac putredine naſcitur; vel à ſanguinis tono, ſi ita loqui fas eſt, non tantum relaxato, ſed & deperdito, ac ſpiritibus penitus exhauſtis; vel à longa Fiſtularum in partibus carnoſis morâ, quæ copioſam ſaniem egeſſerunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm ſpirituum, quas advocavit ſive ſalivatio, ſive ſudatio, ſive etiam Purgatio juſto intenſior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis, quàm res poſtulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis æger non tantum non juvabitur à Catharſi, ſed imminuto adhuc amplius ſanguinis tono augebitur malum. Quamobrem rebus ita ſtantibus, omnis Curationis Cardo in ſanguine ac viſceribus omni ope corroborandis firmandiſque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certiſſimo Experimento

edo-

edoctus ſum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè reſpondiſſe; ſpiritibus ſcil. quaſi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad penſum ſibi debitum denuo revocatis.

Eſt etiam, ubi absque omni iſtiusmodi προφάσει Intentioni iſti, quæ aquas evacuandas reſpicit, nec Catharticis, nec Emeticis ſatisfaciendum eſt: quoties enim vel æger conſtitutione eſt infirmiore, vel Fœmina Vaporibus atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia; fieri non poteſt, ut Catharticis, & multo minus ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familia licet quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea, quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Geniſtâ* ſit parabilius, & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum *cinerum* ejus ℔j. *in Vini Rhenani* ℔iiij. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum abſinthii vulgaris* pugillum unum alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij. manè, hora quinta pomeridiana, & ſerò, ægro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi in iis, quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus,) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam

penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis ſine alio quovis præſidio convaleſcant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac preſſura liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis, qui aliàs minus ſano corporis habitu ſunt præditi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſoluta, ad eorum ſimplicium uſum, quæ ſanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea, quæ ego jam ſuperius in *Podagrâ* curanda laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non-naturales*, præter illa, quæ jam dicentur, locum habere poſſint: (niſi quod *Vinum*, à quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantùm non noceat Hydropicis, ſed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriusque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quod cum tam ex manifeſtis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti ſimus, tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* ſanguinis debilitati atque *indigeſtioni* ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in eſſentiales eorundem differentias, & ſpecificas Humorum depra-

vatio-

vationes ab iſtiusmodi Indigeſtionibus prognatas, (quæ quidem ἀπεπσία communis omnium ſtirps eſt) quimus penetrare. Uti neque varias illas ſpecificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque cauſa, ſanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his, quàm in Chronicis morbis, cum *Specificis* careamus, Curationem non ad Eſſentialem morborum naturam, ſed ad cauſam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum ſubinde variantes, vel pro indicio naturæ ſpontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur, vel experientiæ, cui potiſſimum Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum ſecuti.

Porrò ad hanc, de qua jam agimus, intentionem implendam, nempe ut ſanguis corroboretur; ſive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, ſive per Catharſin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut ſuprâ, omnino neceſſe eſt, ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur, dum in curando eſt, (modò ne prius incipiat οἰνοποσίαν, quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data,) vel ſaltem loco vini Cereviſiam aliquam è geneſioribus; cum liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant, qui ferè ſemper in hoc morbo ſiticuloſus eſt, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obſtetricentur: raro itaque, aut nunquam hi ſunt concedendi. Atque è diverſo liquores generoſi, modo non ſint ſpiritus per deſtillationem eliciti, usque adeò ſanitatem promovent, ut vel ſoli aliquando amiſſam

revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua diſtento abdomine; præſertim ſi Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impregnati. In Pauperibus, verbi gratia, quorum res anguſta domi meliora remedia non permittebat, *Cereviſia fortis*, in qua quantitas ſufficiens *Radic. Raphan. Ruſtic. fol. Abſinth. vulgaris*, *Cochlear. hortenſ. Salviæ. Centaurii min. ſummitatum Geniſtæ* incluſa fuerit, meo conſilio uſurpata pro potu ordinario, ſola fuit inſtar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eiſdem herbis amaris poteſt ſimiliter impregnari, cujus hauſtulus bis terve de die inter Medicamenta ſuprà memorata degluttiendus aſt. Vel ſi id palato minus allubeſcat, *Vinum Abſinthites* vice ejus ſubſtituatur, de quo æger ſumere poſſit cochlearia ix poſt *Electuarii Digeſtivi* (in *Tract. de Podagrâ* deſcripti) ℥ij. horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridiana, & nocte devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo ſatis Corroborantia quælibet Medicamenta longo poſt ſe intervallo linquit alia. Hic vero magni momenti eſt, quòd æger parcè admodum bibat liquores iſtos, qui minus generoſi ſunt; quandoquidem omnes, qualeſcunque demum ſint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abſtinentia à potu nonnullos ſanaverit: atque ob eam cauſam, ſi liquoribus iſtis quandoque indulgendum ſit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm ſitis magna huic affectui ſe comitem adjungere ſoleat, quam inſuper à potu tenuiori abſtinentia adaugeat, è re erit, ut æger ſæpiuſcule aqua frigida, *Spiritu Vitrioli* acidulatâ

latâ os colluat, aut *Tamarindos* in ore ſubinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò degluttiens, præ eorum frigiditate, quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum ſibi vendicat, ſanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam-ob cauſam & *Allium* hic adeò conducit; cùm eo ſolo, miſſis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præſcripto, non meo, depulſum noverim.

Eſt enim obſervandum, eum Hytropem, qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica & Cathartica ſibi depoſcere; ſed hujusmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animadvertendum eſt, quòd quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum, quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat oportet, qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertatur, ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt, ut à Catharticis abſtineamus.

Notan.

Notandum eſt autem, ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia poſtea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non raró contingit, ut *Aſcites* ad multos annos perdurans, diuturna aquarum in viſcera incubatione eorum ſubſtantiam perverterit, & quaſi ſemicoxerit; & tam ipſa viſcera, quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Veſiculas ſanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quaſi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab Aſcite inveterato ſunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam profectus, Artis ſubſidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici eſt, cùm certo ſcire nequeat, quantum adhuc noxæ viſceribus illatum fuerit, eu[-]quationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus, quâm Corroborantibus; & neque animo ipſus cadere, neque ægro, ut cadat, autor eſſe debet. Cui rei ob hanc potiſſimum cauſam danda eſt opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura, quæ noctes atque dies noſtris rebus invigilat conſulitque, ſponte ſua mirum in modum machinatur, quo ægrum à pernicioſis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Aſcites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funeſtam cladem viſceribus intulerit, haud alio modo tractari poteſt, quâm ſi nunc primum occœperit.

Topica

Topica ſive Remedia *Externa*, quantum ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterunt unquam. Ea minus ſaltem nocuere, quæ in forma ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata: Neque tamen video, quo pactò aquæ poſſint diſcuti. Verum & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcripta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimum: Hujuſmodi ſunt *Unguenta è Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Veſicatoria* item cruribus & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum; cùm à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitus nonnunquam muſculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nulla Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus ſatis in hac caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt: quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus usque adeo irrigua eſt & ſcatens latice, ut data quacunque porta, continuo curſu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acupunctura* à nonnullis celebratæ, quàm Veſicatoria.

Ut

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Aſcitem* evaſerit, pro deplorato ſemper habitus fuerit;attamen conſtabit, quòd ſi dicto modo tractetur,æque certo poteſt ſubjugari, (modò viſcera à corruptione ſint libera) ac alii permulti,qui non ita funeſti vulgò æſtimantur.

At ſi quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote ſimpliciſſima& planè inartificialia,ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores;ſi dum ringatur, alios hujusmodi ſimplicibus Medicamentis juvari, ſe, uxorem, vel liberos ſuos, ſiquando ægrotaverint, vel viliſſimis ad ſanitatem reduci exoptet. Addè, quòd fucum ſibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ*: etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam inFormularum concinnitate & elegantia, quâm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc ſunt, quæ de his duobus morbis dicenda habui: & niſi fallor, alios haud attingam unquam. Verùm iſta quod ſpectat, quæ hactenus in publicum dedi, ſi quis ea ſemel tantum perlegere dignetur,eſt,quod doleam, me huic eam perdendi temporis anſam præbuiſſe: Quod ſi eadem ſæpius relegere voluerit, & alta mente reponere, nullus dubito,quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laborib9, quos ego in iſtis obſervationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus reſpondeat. Quæ quidem quàm bona fide fuerint traditæ, haud aliter ſciet, quam ſi in earum Praxi fuerit verſatus, ac perinde in obſervando diligens ac curioſus Explorator, atque Ego prius fueram. At ſi in paucis iis,quæ ſcripſi, Naturam, me quaſi manu

manu ducentem, omnino ſecutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuſcunque is demum ſit, opinationibus me addicens, pro certo habeo, ſapientes, quotquot ſunt, veniam mihi ſaltem daturos; quos & latere non poteſt, duo eſſe hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex æquo prohibent, ſufflamminantque: Primum ii ſunt, qui nullum prorſus ſymbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipſi conferentes, illis ſuccenſent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interim ſuos atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes. Quorſum verò reliquas artes omnes, quæ homines minus tangunt juvantque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur, etiam ſine ulla priſcorum hominum injuria, ſolam autem Medicam undiqne perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius, quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, cum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint, niſi primos ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, prius contempſerint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugna regendarum, Ars, qua hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant, quæ olim *Actii* deprœliabantur? Aut *Auguſtum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & claſſium Rectores, ignominia afficit? Adhæc innumera ferè ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum,

rum, quæ antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quam is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtria ac ſolertia ſua auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes, moleſtè ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quàm ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa doctè nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant, ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iisque remediis adhibendis, quæ, *experientia* Indice ac Magiſtra, eosdem valent depellere, tota ſtat; obſervata tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſt-

Poſtſcriptum.

LEctor mihi veniam concedat, ſi unum haud parvi tam in dignoſcendis quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi, quod ſingulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quam curationem à *Stationariâ*, ſive Febre Epidemica Conſtitutionis generalis, quæ tum obtinet, plane diſcrepat, proindeque in febrium, quas *Intermittentes* appello, claſſem recenſenda eſt. Frigiditati aeris una cum craſſitie ac humiditate ejusdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſeroſa oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore mora putreſcens, facile à ſuſcepto frigore, vel à levi aliqua occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens copioſa admodum fuerit, ea febris emergit, quam ſub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione ſextâ, Capite quarto* deſcripſi. Sin autem humor iſte minus ſcateat, ea ſolummodo ſymptomata producit, quæ jam deſcripturus. Æger per diem unum vel alterum poſt primum febris inſultum nunc incaleſcit, nunc friget; de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lingua alba apparet, pulſus ſanorum pulſui non admodum abſimilis, urina turbida eſt & intenſè rubet: ſanguis ei detractus Pleuriticorum ſanguinem æmulatur: Tusſis

S s ferme

ferme adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tusſiendum, quaſi idem disſiliret, dictæ tusſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cum notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu disſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſymptomata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta, præ ſe ferat, ſi tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim, cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proinde ad febrim ſolvendam (quod tamen raro perficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpe ſæpius hanc febrim comitantur. Hæc atque hujusmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei male geſtæ ſunt adſcribenda. Cum enim hæc febris ſuapte natura plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditosque adiguntur, atque materiâ morbifica in cerebrum impulsa in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illam pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam Venæ-ſectione revellam, & repetita Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primùm accerſor, ſanguinem è bra-

è brachio dextro ad ℥ix. vel x. mitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem, exhibeo: Ut ℞. *thamarind.* ℥ß. *fol. ſennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiß. *Coq. ſ. q. aq. ad.* ℥ij. *Colaturâ diſſolve mannæ & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥j. *M. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citiùs non diſparuerint: Et noctibus inſequentibus Paregoricum ex ſyr. de meconio ℥j. propino. Diebus à Purgatione vacuis, modo Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale, & Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo: ut & *Julapium ſeq.* ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥iiij. *ſyr. de limonibus* ℥iß. *ſyr. viol.* ℥j. *M. f. Julap, de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto Interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum jusculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubinde aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitet; hoc in caſu tam Venæ-ſectio, quam Catharſis eouſque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitus evanuerint, & æger eo modo, quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractandus.

dus. At non niſi perquam rarò febris, de qua jam agimus, ad eam ſævitiem aſſurgit, ut poſt unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc ſatis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnoſi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, ſive febre Epidemica generalis cujusvis Conſtitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periiſſe certò ſciam.

SCHEDULA MONITORIA De NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Per

THOMAM SYDENHAM, M. D.

Accedunt Ejusdem

De Febre putrida Variolis confluentibus ſuperveniente;

Et de Mictu ſanguineo à Calculo renibus impacto

DISSERTATIONES.

VIRO

Tàm Virtute quàm Eruditione undique conſummato

CAROLO GOODALL, M. D.

Coll. Med. Lond. Socio.

Cum ea, quæ de Febre præſentis hujusce Conſtitutionis nuper obſervâram, in publicum edere ſtatuerem, Tibi, præ cæteris, Vir Ornatiſſime, opellam hanc meam dicandam eſſe cenſui; idque ob duas potiſſimum rationes mihi faciendum vide-

videbatur. Primùm quòd, cùm amiciſſimus mihi ſis, comes indivulſus lateri ſemper hæſiſti, meque tuo juvaſti patrocinio contra omnes, quotquot ſe mihi uſpiam objecerant. Quod non tam mei ipſius gratiâ præſtabas, quàm ex incocto generoſo Pectori Honeſto, hoc eſt, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut Veritati à te cognitæ compertæque aſſentiri haud dubitares, etiam cùm omnes ferè omnium, qui rem Medicam tractabant, linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non eſt quod iraſcar, (nec iraſcor ſanè) quandoquidem cum tot nequam Medicaſtri cerebroſa ſua ſomnia & figmenta venditantes, quo famam ſui latius ſpargerent, toties mundo impoſuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio & judicio præditi, non ſtatim & ſine examine ea dimitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adverſantia in medium protuleram. Quo non obſtante cum nihilo tibi minus debeam, mearum partium eſſe duxi, gratum animi mei in te affectum omnibus teſtatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectûs ultimas metas evectam, hâc deceat magis. Nam ſicuti Reges eos, quibus favent, titulis & honorum inſignibus illuſtrare, atque aliis ſpectabiliores reddere ſatagunt: ita natura, quoties hunc vel illum humili turba ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelſioris Genii notam ac characterem ſolet imprimere. Altera Ratio, cur hæc tibi potiſſimùm inſcribam, hæc eſt: quod ſc. pro familiari illa & quaſi quotidianâ conſuetudine, quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plusquam cuiquam mortalium,

um, notum eſſe oporteat, quanto cum labore Notitias illas, quantulascunque, tam Hiſtoriæ, quàm Curationis Morborum, de quibus palam diſſerui, indeptus fuerim. Quæ omnia non ſimul & ſemel evulgavi, ſed interpoſito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Iſtas verò Obſervationes meas ita mancas & imperfectas eſſe judico, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut ſe res habeat, illud ſaltem in mei excuſationem poteſt adferri, quòd licet 30. annorum, & quod excurrit, ſpatium, quibus ego non indiligenter in morborum obſervatione verſabar, ſufficere poſſe videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quòd licet hoc temporis ſpatium plus quàm ſufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem Navigandi,) planè obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis diſtractisſimo, ſatis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego ſaltem pro meo modulo omnem, quam potui, operam iſtuc contuli, ut Obſervationes quàm accuratisſimas colligerem, quas ſine morâ prælo mandandas curavi, ut ſi quid utile haberent, id ſtatim Publico cederet. Quâ in re cùm meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquieſcit animus meus, nihil porrò ſollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea ſcripta. Hoc tantùm

tùm addo, quòd ſicuti, ſi quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui ſemel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc miſſa faciam, obſecro te, Humaniſſime Vir, ut Tractatulum hunc æqui bonique conſulas, quo teſtatum eſſe volui, quanto te honore proſequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longè minus, quàm mihi perſpecta eſt virtus tua. Neque jure merito exiſtimare quis poteſt, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi aſſentari, cùm palam profitear: quod ſicuti in ea, quam exerces Arte, nemini ſecundus ſis, (ut modeſtè loquar,) ita morum integritate, honeſtateque undique abſolutiſſimâ, omnes fere, quorum ego conſuetudine unquam uſus fuerim, ſuperes. Diu vivas poſt mea fata, & in Iatricâ palmam feras; non tam ad nummos poſterorum uſui corradendos, (quæ quidem ratio, ſi cùm ſequente conferatur, animam ferè Brutorum redolet) quàm ut ſeculo tandem aliquando detegas, quibus modis iſtæ in morbis perſanandis difficultates, ſub quibus Ars Medica hactenus gemit & ſuccumbit, vinci queant. Quod dum moliris, iſtis, quæ ego primis jeci fundamentis, ſi modò libet, poſſis ſuperſtruere. Ita tamen, ut errata, in quæ ego fortè inciderim pro more humano, in meis Obſervationibus ſive Hiſtoriam ſive Curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annoſâ & repetitâ Experientiâ melius fueris edoctus, liberè ac palàm arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cùm eſſet, nihil prius habuit, quàm ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ

com-

commentationibus, (quibus ad nauſeam & faſtidium usque jamdiu explemur) quàm certâ fidâque eorundem curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi ſemper Addictiſſimum

THO. SYDENHAM.

SCHEDULA MONITORIA

De

Novæ Febris Ingreſſu.

TAmetſi ingraveſcens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, miſsionem à Cogitandi penſo, Meditationeque intenſiori vel eo nomine ſibi jure poſtulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ ſanitatis diſpendio, alienam curare ſatagam; populares ſcilicet meos admonens de ſubingreſſu Novæ cujusdam Conſtitutionis, à qua pendet Febris Nova ſpecies à nuper graſſantibus multùm abludens.

Memoriâ recolendum eſt, quòd in Autumno, *Anno* 1677. Febres Intermittentes ſe primum

exerebant, quæ quotannis increbreſcentes, & ἐπιδημικώτεραι factæ, donec ad ſuum ſtatum ſive ἀκμὴν pervenerint, poſtmodum ſenſim decreſcebant; & poſtremis hujus Conſtitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Quâ de re pariter animadvertendum eſt, poſteriores duos Conſtitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidisſima fuiſſe infeſtatos; penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enormi Bruma intemperies deſæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intenſisſimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo Thameſis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcurſitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numeroſisſimam hominum frequentiam, ſolidi inſtar pavimenti, facilè ſuſtentaret. Subſequens Annus 1684. licet nec intenſo frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique cesſit. At cum primùm exolveretur gelu Anno 168$\frac{4}{5}$ menſe Februario, exorta eſt Febris iſta, de qua jam agere inſtitui; quam quidem ego novam Febris ſpeciem eſſe arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægreſſum invaluit, eſſe prorſus disſimilem.

An hujusce Conſtitutionis mutatio mutationi manifeſtarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes ſuccesſit, tribuenda ſit, ego non ſatis

tis ſcio; quum pro comperto habeam, alterationes quoad ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producendâ conveniſſe. Quod cùm ſeriò animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout à me aliàs dictum fuit, Conſtitutionis mutationem à ſecreta aliqua abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœleſtium influxu aliquo maximè pendere. Tametſi hîc eſt notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, ſicciſſimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis Martius adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum ſe oſtendit, nempe Februario menſe 168$\frac{4}{5}$ & tàm præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latiùs vagata eſt; longè magis & ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hîc Londini deſæviens.

Ubi primùm ad hanc Febrem vocarer, omninò exiſtimabam, illam non ex eo genere Febrium fuiſſe, quas ego Stationarias appello; ſed

ſed potiùs ex intercurrentium familiâ, quæ ſingulis ferè annis promiſcuè adoriuntur. Non aliud ſcil. morbi genus eſſe rebar, quàm Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente diſcriminis notâ, quòd in hâc Febre ſubindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia ſunt Tusſis vehementior, Cephalalgia inter tusſiendum ſævisſima, & quaſi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet & Dyſpnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham ferè comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore ſolicitaret, viſum eſt, conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuiſſe jam ſentio, in formâ Poſtſcripti publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens conſenſus, quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculenter conveniebat, quæ nullâ non hyeme ſubinde occurrit. At cum æſtate ſuperveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas ſolebat fugare, hæc nihilominus perſeveraret, ſtatim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Conſtitutionem redigendam omnino cenſui.

Symptomata diligenti, quantum potui, indagine comprehenſa, hæc fere ſunt, & olim fuere: Æger per vices calore & frigore tentatur; ſæpenumero & caput, & artus dolere queritur; pulſus ſanorum pulſui non abſimilis eſt; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum ſanguinem haud rarò æmulatur; Æger ùtplurimum laborat Tusſi,

quæ

quæ quidem quantò ab hyeme longiùs invadit morbus, tantò citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripnenmoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic vero levior, quam in Angina) ſub primum morbi inſultum quandoque occupat. Febris tametſi prorſus continua ſit, ſæpe tamen Exacerbationes moleſtisſimas ingruente nocte apportat, non aliter ac ſi duplex foret Tertiana, ſive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quantumlibet levisſime ſtragulis coopertus ſit, non ſine magno ſuo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum verſâ, vel in Coma vel in Phreneſin facile incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis eſt in hoc morbo ad Phreneſin lapſus, ut perſæpe ſua ſponte, nulla ejusmodi data anſa, illico ſubrepat. At non eo excandeſcentiæ & furoris aſcendit Phrenitis in hac Febre, atque illa, qua Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquille delirat, incongrua ſubinde effutiens. Ab intempeſtivo Cardiacorum uſu, & regimine paulò calidiore Petechiæ ſæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certisſimum ſummæ inflammationis indicium, tam in hoc, quam in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoque eruptiones Miliares, quas vocant, in ſuperficiem corporis ſe diſpergunt, Morbillis haud multum abſimiles, niſi quod rubent magis, & quando recedunt, ſquammulas iſtas furfuraceas, quæ in Morbillis

cernuntur, haud relinquunt: licet hæ ſponte ſua nonnunquam ingruant, ſæpius tamen Lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida eſt, vel ſicca. Ubi inaruerit, fuſci eſt coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. Ubi verò humida eſt Lingua, omni ex parte alba eſt, pellicula item ſcabra & albâ veſtita; Nam ſi æger ab adhibito regimine plus juſto incaleſcat, lingua ferè eſt fuſca & arida; ſin minus, humida eſt, & alba. Idem de ſudore dicendum eſt, qui pro ratione diverſi regiminis præfati dimanat. Nam ſi calidius tractetur æger, ferme viſcoſus effluit, è capitis præſertim regione. Quantumvis autem ſudor copiose, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis ſentit æger; unde liquet, ejusmodi ſudores ſymptomaticos tantum eſſe, criticos non eſſe. Primis morbi diebus ſudoris ex arte provocatio, materiam morbificam ſi non in caput, ſaltem in artus ſolebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phreneſis ſemel invaluit, nulla reſtant Febris indicia, niſi quod pulſus nunc citatior eſt, nunc tardior, tandem vero, cum ex re male geſta ſpiritus in confuſionem omnimodam adigantur, pulſus inordinatus cum ſubſultu membrorum ſubingreditur, quem non ita diu poſt mors excipit.

Curationem quod ſpectat; iſta Peripneumoniæ ſigna, quæ hanc Febrem comitabantur, *Februa-*

bruario illo anni poſtremi, quo primum emergebat, ſtatim ab hyemis exitu fidem, uti dixi, mihi fecere, eam prorſus in Peripneumonicarum familia cenſendam eſſe. Ac proinde me ſtatim contuli ad uſum Methodi iſtius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario ſupra memorato. Quæ quidem Methodus ſatis feliciter ceſſit, tum mihi in paucis illis, quibus medicandis per adverſam valetudinem meam vix ſufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aſpernabantur. Quicquid verò id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum ſuaderet, jam mihi ſatis compertum eſt, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni, qui binas rigidiſſimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyemis præſertim, ſi modo Hyems dici poſſit, quæ nullum frigus notabile ſecum adduxit;) mihi, inquam, conſtat, hanc Febrem nihil eſſe aliud, quàm ſimplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas eſſe.

Hunc itaque ductum ſequens, primo loco ſanguinem è brachio dextro ad ℥x. educi volo. Neque ſane Febris hæc (utut ſanguis emiſſus Pleuriticorum ſæpiſſime ſanguinem æmulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, &c.

malum

malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitent; hoc in caſu tam Venæ-ſectio quam Catharſis eousque ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo. Veſperi *Epiſpaſticum* ſeu Veſicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurora, lenitivam hanc Potionem exhibeo:

℞. *Tamarind.* ℥ß,
Fol. ſenn. ʒij.
Rhabarb. ʒiß.
Coq. ſ. q. aq. ad ℥iij.
in Colat. diſſolv. Mann. & ſyr. Roſar. ſolutiv. an. ℥j.
Mſ. F. Potio, ſumenda ſummo mane.

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præſcribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora ſomni poſt Catharſin toties quoties Paregoricum hoc vel ſimile injungo:

℞. *Aq. Paralyſeos* ℥ij.
Syr. de Meconio ℥j.
Succi Limon. recenter extracti cochl. ij.
M. ſ. F. Hauſtus.

Id ſcil. cavens, ne forte ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium ſanguine & humoribus Purgantia ſæpe excitant, æger ex ſpirituum Animalium confuſione, Comatoſus fiat.

Quod

Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrà facere videatur, procul amolitur. Qua de cauſa ego in Febre Comatoſa Anni 1673. Catharticum propinare non auſus, in Clyſterum uſû ſubſiſtebam, certò ſciens, Remedia Purgantia eo tempore uſurpata, illicò Comata adduxiſſe. Quod fortean aliter evenire potuiſſet, ſi Paregoricum uſurpatum fuiſſe poſt talem Catharſin mihi in mentem veniſſet. Ubi vero Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ ſomni nullatenus eſt concedendum; ne ſc. Cathartici poſtridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri ſolet, quantumvis ſerò aſſumatur illud) ſufflaminet, vel ſi non in ſolidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut alia quavis Febre Epidemica, ſtatutum mihi eſt, alvum non turbare in principio ſtatuve morbi, niſi Venæ-ſectione præmiſsâ. Quæ quidem praxeos Regula ſusque deque habita aut violata, quamplurimos Orco addixit, infantes maxume, prout alias in cautelam monui.

Obſervandum eſt autem, quod licet utplurimum Evacuationes omnes præfatæ in hujus Febris Curatione uſurpari debeant; ſæpe tamen æger, maximè ſi Juvenis aut Infans fuerit, poſt eductum ſanguinem unâ Catharſi defunctus, ſtatim convaleſcit, nec pluribus fatigandus eſt, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnatâ. E contra vero nunquam opus eſt, ut alvus ad plures quam ſupra diximus vices ſolliciterur. Quandoque enim, licet id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudeſcentia

materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tametſi in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit, niſi ab Aphthis, quæ ſub exitu Febris præcedentis ſupervenere, & quæ jam ad ſtatum auctæ eam denuo revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & Singultum per intervalla redeuntem ſæpenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublatâ Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſponte tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ægro periculi eſt, niſi officioſè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia: quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tam Aphthæ quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facile fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempe ℥j. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in formam Electuarii, vel Pilularum redacta, eaque methodo aſſumpta, quam olim tradebam Epiſtola ad D. D. *Brady*, ſuperbibendo hauſtum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc caſu ſcopum attingere, quam aliud quodvis etiam è celebratiſſimis, modo non fruſtrentur ejus vires (quod fieri aſſolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis ſequentia, vel his ſimilia nonnunquam præſcribo:

℞. *Con-*

℞. *Conſerv. Lujulæ & Cynosbati an.* ℥j.
Conſer. Berberum. ℥ß.
Cremoris Tartar. ʒj.
Cum ſ. q. ſyr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moſchat. ter in die ſuperbibendo ſeq. Julap. cochl. vj.

℞. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralyſ. an.* ℥iij.
Syr. de Limon. ℥jß.
Syr. Violar. ℥j.
Mſ. F. Julapium. vel:

℞. *Aq. Font.* ℔j. *Aq. Roſarum, Succ. Limon. Sachar. albiſſ. an.* ℥iiij. *Coq. lentò igne dum deſpumaverint. cap.* ℥iij. *ad libitum.*

Verum in his omnibus ſpiritum Vitrioli, etſi ſumme refrigerantem, ſemper devito, utpote qui, cum ègregiè ſtypticus ſit, minus convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus ſpiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maxime Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hac Methodo tractetur, nocte ſubinde ſudore ſponte prorumpente diffluat: à quo admodum mitigantur univerſa morbi ſymptomata. Quo non obſtante, cum hujusmodi diaphoreſi fidendum non ſit, ſupradicta Methodus nullo pacto eſt intermittenda; quandoquidem ſi æger ad longius temporis ſpatium iſtis ſudoribus indulgeat, Febris, quam Purgationes præcedentes quadantenus ſubjugaverunt, denuo vires reſumet. Si enim diaphoreſis iſta protrahatur ultra tempus illud, quo particulæ Fe-

briles coctione debitâ præparatæ, prorſus diſflantur; qui poſt inſequuntur Sudores, non ad aliud faciunt, quam ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licet Sudores iſti, qui ſponte manabant, Critici fortaſſe fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus, quæ expulſioni jam parata eſt, eliminationem; alii tamen, qui poſt illos eliciuntur, Symptomatici tantum eſſe poſſunt, atque adeo officere magis, quam prodeſſe. Verbo dicam: Hujus modi ſudoribus noctu ſponte ſua prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare ſtragula nec plura, nec denſiora illis, quibus ſanus aſſueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantum indulgeat æger aliquantulum ſolito diutius mane ſubſequente; & poſtea pergat in ſupra deſcripta medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea eſt, vel juſculo hordeaceo cum pomo ſubinde ad ignem cocto, atque etiam poſt ſecundam purgationem juſculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cereviſiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. uſti in aq. communis ℔iij. cocti, & poſtea ſacchar. albiſſ. edulcoratum.

Poſt Catharſin bis celebratam nulla ſuadet neceſſitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere, cùm hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, ſi alii viæ inſiſteretur. Atque porro poſt ultimam purgationem modo

Febris

Febris aliquantulum deflagraverit & intermittentis typum nondum prorſus induerit. Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & ſerò, ut & poſt prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius inſtaurentur, & febriles avertantur acceſſus.

Cùm autem hæc Febris ſpecies præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quaſi apta nata ſit, nec ſine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos ſollicitè moneo, ne ſe nudos lectulo, niſi noctu tantùm committant: Quod ſi usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore ſedere nequeant, permitto ut vel ſuper lectum ipſum, vel ſuper grabatum, veſtiti jaceant, capite paululum elevato; nec ſino ut focus ſit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tunc, cum ſanus erat, aſſueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum eſt ab initio in ſingulis hâc Febre correptis (ſi fœminas, in primis Puerperii diebus decumbentes excipias;) ita neceſſariò eſt imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen juſto calidius, Phreneſis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obſederunt, aut alia quævis efferatæ inflammationis indicia, accerſitur Medicus. Hoc enim in ſtatu, quantumlibet ſanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non prius ſedabitur Febris, quàm æger ſe lectulo interdiu abſtinuerit: Cùm calor circumambientis aëris inter ſtragula concluſi, ſanguinem plus ſatis exagitet, & procum-

bentis corporis ſitus vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hîc, ubi Phreneſis ob methodum imperitiorem ſemel invaluit, nec ſubito deleri poteſt, nec tutum eſt repetitâ ultra limites præſcriptos vel Phlebotomiâ vel Purgatione, ejuſdem curationem aggredi; tandem vero ſuo tempore, ſuaque ſponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque ſemper præcipio, nullum Emplaſtrum admovens, ſed Pileolum tantùm, quod ablatum raſurâ Capillitium ſpiſſitudine quadantenus compenſet, aut ſaltem Caput à frigore externo muniat. Hac Methodo Cerebrum refrigeratur admodum & recreatur, ita ut ſenſim calidas impreſſiones Phreneſin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de Comate etiam huic Febri ſupervenienti dicta ſunto, in quo ut in dicta Phrenitide materia Febrilis in caput ſurſum fertur, ac proinde ſi linguæ albedinem excipias, nulla adſunt febris ſigna, at æger Apyrexia prorſus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, ſudorifica, veſicatoria atque id genus alia non tantum nullo cum fructu, ſed ne quidem ſine maximo periculo uſurpantur; iſtiusmodi enim evacuationes mortem ſæpius quam ſymptomatis hujus curationem adſciſcunt. Quamobrem poſt evacuationes generales per Venæ-ſectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc ſymptoma aſtantes perterrefaciat, tota res naturæ & tempori committenda eſt. Licet enim ſtupore æger diu laborarit, poſt ali-

qnam

quam multos tamen dies priſtinam ſanitatem recuperabit, modo lecto non perpetim affigatur, ſed de eo eximatur indies, & ſupra grabatum vel etiam lectum veſtitus decumbat. Interim autem abradatur caput & ſub affectus finem vini canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fuſius egi in *Sectione quinta & capite ſecundo, lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam inſigni, Febrim conſtitutionis illius comitante, diſſerui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus eſt Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, ſi fortè membrorum ſubſultum, vel motum Convulſivum in ægri corpore perſentiſcat, dum pulſus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervoſi affectibus tam Venæ-ſectio quam Purgatio, etiam ſæpiùs repetitæ non tantùm non nocent, ſed & neceſſariò ſunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quadam Convulſionis ſpecie, quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur; quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & ſanavi ipſement, & Venæ-ſectionibus & Purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportune occurrat, & eorum, quæ jam affero, veritati luculenter adſtipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulſionis eſt ſpecies, quæ utplurimum pueros puellasve à decimo ætatis anno, ad pubertatem usque invadit; primò ſe prodit claudicatione quadam vel potiùs inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more;

poſtea in manu ejuſdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto poteſt continere in eodem ſitu vel horæ momento, ſed in alium ſitum, aliumque locum convulſione quadam diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar exhibebit; cum enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat, donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantum ageret, ut deditâ operâ ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione iſtiusmodi motus præter naturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam Venæ-ſectione, quam Purgatione minuendos, dein ad corrborandum genus Nervoſum omnino dirigendas cenſebam. Quem in finem hâc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad ſubeundam Catharſin aptitudiue) Potionis Purgantis Communis ſuprà deſcriptæ ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Veſperi hauſtulum ſeq. proprino:

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Ceraſor. Nigr.* ℥j.
Aq. Epilept. Langii. ʒiij.
Theriac. Androm. vet. ℈j.
Laudani liquid. gutt. viij.
M. F. Hauſt.

Potionem iſtam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præſcribo, & Hauſtum Paregoricum iisdem noctibus. Poſtea ſanguinem rurſus extrahi curo, dein ut ad Catharſin, uti priùs, æger revertatur. Atque ità alternatim ſanguinem mitto, & ſubduco alvum, donec ægro vena ter quaterve fuerit inciſa, & poſt ſingulas Venæ-ſectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre poſſe viderentur: eo tamen temporis ſpatio inter alternas evacuationes diligenter obſervato, ut nihil inde periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, ſequentia præſcribo:

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom, & flavedinis Aurantiorum an.* ℥j.
Conſerv. Anthos ℥ß.
Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moſchat. condit. an. ʒiij.
Zinzib. condit. ʒj.
Syr. è ſucc. Citri q. ſ. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. manè & horâ quinta veſpertinâ, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pœniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ. an.* ℥j.
Fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m. 1. Baccar. juniper. ʒvj.

Cort. duorum Aurantior. Incidantur & infundantur frigidè in Vini Canarini ℔vj. *Coletur, tantummodò tempore uſus.*

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv.
Aq. Epilept. Langii & Bryon. compoſ. an. ℥j.
Syr. Pæoniæ ʒvj.
Mſ. f. Julap. cap. cochl. iv.
Sing. noctibus cubitum iturus, inſtillando C. C. gutt. viij.

Applicetur plantis pedum Emplaſtrum è Caranna.

Quanto magis convaleſcit æger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter & diutiùs, & conſtantiùs manum in eodem ſitu continet, & Scyphum ori magis directa via admovet: quæ certiſſima ſunt indicia, quantum profecerit in ſanitate redintegranda. Ad quam quidem conſummatiùs perficiendam, licet author non ſim, ut plus ter quaterve ut plurimùm ſanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eousque in uſum revocanda, donec rectiſſimè tandem valeat. Et quoniam, qui hoc morbo ſemel laboravit, facile recidivam pati poſſit, è re fore exiſtimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel ea ipſa tempeſtate anni ſequentis vel paulo antequam Morbus primo invaſit. Sane haud multum abeſt, quin huic Methodo *Epilepſiam Adultorum* cedere poſſe autumem, modo Remedia præſcripta ætati eorum ritè adæquentur; tametſi, cùm non niſi perquam raro hic morbus mihi-

mihi occurrerit, non adhuc idem ſum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hyſtericis obnoxiis quandoque accidit, ut ubi Curatio Evacuationibus dictis commiſſa fuit, Febris poſt Venæ-ſectionem & purgationes iſtiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc caſu Febris, quæ jam urget ſpiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus plane debet, ac proinde jam aliis omnibus poſthabitis Indicationes curativæ, modo ſigna Peripneumoniæ & inflammationes circa partes vitales abſint, ad quietem ſpiritibus inducendam & eorum orgaſmum ſedandum omninò ſunt dirigendæ. Quem in finem ſingulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par ſit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hyſterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia ſunt pilulæ ex *Galbano*, *Aſſa fœtida*, *Caſtoreo* & ſimilibus, & julapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyſter. deſcripta. Inſuper ad vires inſtaurandas & vapores, quos dicunt, ſupprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapſo, tùm maximè hoc ipſo, qui nunc currit, exacerbationem quandam ſub noctem quotidiè adducere, Paroxyſmo Febris Intermittentis non abſimilem. Quamobrem Medici illi, qui uſu didicerant, omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (ſæpe etiam, quæ ne intermittebant quidem) per illam annorum ſeriem ab *An.* 1677. ad initium *An.* 1685. à Cortice Peruviano certiſ-

ſimè

ſimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licet judicio Rationis ſuffragante tentarent, non tamen æquè feliciter illis ceſſit, atque prioribus iſtis annis plerumque ceſſerat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rariſſimè ægrum à morbo liberaſſe. Idque ita perrarò, ut quoties reſtitueretur æger priſtinæ ſanitati, ego id magis fortunato alicui morbi eventui, quam Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitus Cortex deſcivit ab illa ſanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim iſtam intelligo, qua cum nobis impræſentiarum res eſt, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò conſtat, hanc Febrem ab iſtis Conſtitutionis prioris toto cœlo diſtare. Cùm ne hilum quidem Corticis uſu hic proficiamus; cumque hæc è Vino & Cardiacis, aliiſque Calidis exaſperetur magis; quibus omnibus cum Corticis uſu olim ſatis conveniebat, quin & cum ipſa Febre.

Porrò notandum eſt, quòd graſſante hâc Febre, per æſtatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbis perſæpe non tam Pathognomonicis Febris ſignis, calore ſc. inquietudine, *&c.* quàm *ventris Torminibus*, nunc ſiccis, nunc dejectionibus, ſe oſtendebat. Cùm nihilominus ſub hac larva ipſa hujusce tempeſtatis Febris delitesce-

teſceret, in qua exhalationes ſanguinis inflammatoriæ, non pro more ſolito in externum corporis habitum protrudebantur, ſed introrſum per Arterias Meſentericas in viſcera inferioris ventris, ſive Inteſtina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare ſolent, præcipue ſtatim ab ingeſtione ſive potûs ſive nutrimenti cujusvis ſolidioris: Quamvis autem hæc Febris ſub dictorum Symptomatum ſpecie & forma deliteſcat, omnino tamen genuina illa Methodo, quam ſupra dedimus, expugnanda eſt, perinde ac ſi uſitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione Venæ-ſectionis, quam repetitæ Catharſeos. Niſi quod hic animadvertendum ſit, quod quoties Febris eo usque Ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ij. exhibitæ nunquam non per viſcera ſibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis ſubſtitui poſſit. Devorentur vero Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger ſuperdormiat.

Tum etiam Hypnoticum doſi paulo largiore eſt concedendum, *v. gr. Laudani ſolidi Londinenſis gr.* jſs. cum ſimili quantitate *Maſtiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte deglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt.* 18. vel 20. in ℥j. *Aq. Cinnamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generoſiore; quo Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minus inſurgat.

At ſi

At ſi quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio ſuo fungantur, corpore minus quam ex Pilulis excalefacto.

Cum autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi ſunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti obſervatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhoeâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel ſuſpicari poſſimus, præſcribi ſoleant. Quandoquidem in tam ſubtili & ſpirituoſo morbi genere ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum, quæ Febrem ex more uſitato comitantur, accidentia prorſus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu ſæpeque obſervâſſe memini.

Illud interim omnino obſervandum eſt, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quod, non obſtantibus iis, quæ ſupra jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris Tormina ad *Dyſenteriam* usque *confirmatam* (in qua præter illa Tormina Materia quædam mucoſa una cum ſanguine per ſedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculoſiſſimum eſſe conſtat morbum aggredi protractiore illa Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres iſtos humores, eſſe docet, (ut de Remediis Adſtringentibus varii generis, & variante

ante forma intrò aſſumptis, tum & Clyſteribus nunc Abſtergentibus, nunc conſolidantibus ſubinde injectis nihil dicam;) cum experientia didicerim, Dyſenteriam & certiſſime & celerrimè curari, ſi miſſis ambagibus, Fluxus Laudano confeſtim ſiſtatur. Ita enim atrox & vehemens eſt hicce morbus, ut, ſi Dyſenteria jam confirmata adhuc purgare ſatagas, perquam metuendum ſit, ne Dyſenteria ſumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te poſtea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ ſpoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemica vel Aq. Mirabili, vel alia ſimili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc ſæpiùs ſtatis intervallis, ſi nempe Doſis jam præſcripta, manè ac ſerò tantùm uſurpata, tam torminibus Ventris, quam Dejectionibus cruentis, rite compeſcendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incraſſatis, vel jam magis conſiſtentibus, (quod primum ſanitatis mox recuperandæ indicium eſt,) & fugatis Symptomatis, tutisſimum arbitror, ut æger aliquantiſper in uſu prædicti Remedii manè & ſerò capiendi perſeveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem eſt diligenter, quod ægrum diutius ab uſu Paregorici lectulo affigendum curo, cum ſitus quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet, niſi æger ſomnos poſt in lecto ſatis longos captaverit. Diætam quod attinet, ſi æger vino prius aſſueverat, Canarenſe concedo, probè tamen aqua dilutum, in qua panis cruſtu-

cruſtulum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc uſum in lagena aſſervandam jubeo, ut in promptu ſit, ubi vinum eſt contemperandum. Decoctum Album è Cornu Cervi uſto in Aqua fontana hic etiam affatim epotum prodeſt. Pro victu juſculum Hordeaeum, vel è pullorum carnibus elixis: ovum ſine teſta coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies ſufficiet. Deinceps vero tum ad liquores magis generoſos, tum ad alimentum uberius ſolidiusque paulatim aſcendendum, ne ſcilicet nimia vacuitas ſive exinanitio, vel morbum, à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio ſolet parere, denuô reducat. Veruntamen hoc eſt adnotandum, quod licet in conſtitutione jam regnante, Laudanum ſolitarium ſuo Marte Dyſenterias ſubjugabat; in iſtis tamen Annis, in quibus Dyſenteriæ Epidemicæ graſſantur, cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit, illas primum Evacuationes, quas in Capite de Dyſenteria olim deſcripſi, in uſum revocare.

Et ſicuti in radicata illa Dyſenteria modò dicta, ita etiam in hoc, qui ſequitur, caſu fieri non poteſt, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri, unde primitus ortum duxit, debetur, illico poſſit expediri. Verbi gratiâ: Nonnunquam uſu venit, ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ ſunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viſcerum torminibus à materiæ febrilis irruptione ac inſultu graviſſime diſcruciatur. Æger cum venam ferire, & alvum repurgare deberet,

beret ad normam ſupraſcriptam, ad Medicamenta neſcio quæ Calefacientia, tam intro aſſumenda, quam extra applicanda ſe confert: eo ſc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem eſſe auguratur, his mediis diſcutiat: donec tandem augeſcente dolore & viſceribus diuturniori mora quaſi impacto, motus Inteſtinorum Periſtalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorſum propellere debent, inverti occipit, & incluſa omnia ſurſum tendunt, unde æger ſævisſimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca pasſione deſinente. Hîc in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Cauſa erat Antecedens, ſibi poſtulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quam ut ſanguinem ex ægri brachio ſemel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea ſtatim Emetica fieri, atque ita ſurſum inverſum viſcerum motum magis promovere ſolent; cum utplurimum vix fortisſima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars inteſtina permeare valeant, ac ſedem petere. Rebus ſic ſtantibus conſultisſimum eſſe arbitror brachii venam primum pertundere; mox interjecta hora una alterave Clyſterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere; ego fumum Nicotianæ ſive Tabaci ex Tubulo inverſo per veſicam majusculam in inteſtina validisſime inſufflatum, Enema omnium, quæ mihi innoteſcunt hactenus, efficacisſimum eſſe duco. Qui etiam poſt moram aliquam reiterari poteſt, niſi prior immiſſus, ſoluta alvo, meatus deorſum

verſus rejectaverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino neceſſe eſt, ut Catharticum paulo fortius ac δραϛικώτερον in uſum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere, ut:

℞. *Pil. ex duobus gr.* xxv.
Mercurii dulc. ℈j. *cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. n.* iiij. *cap. è cochl. uno Syr. violar.*.

nullum inſuper liquorem aſſumendo, ne minus retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum:

Laudani liq. gut. xxv.
Aquæ Cinnam. fortis ℥ß.

inſtillatæ ſtatim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum uſu vomituritio ac ventris dolores remiſerint, tunc Catharticum prius dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem ſub Laudani tutela aſſumtum retinebitur, ac ſuo tandem defungetur munere. Verum ſi *Anodynorum* virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore reſtitante; in hoc caſu, ex dejectionibus per inferiora ſpe omni impræſentiarum abjecta ad uſum Paregorici ſupra deſcripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta vel ſexta quoque hora, donec inteſtinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus

eorum

eorum naturalis deorſum verſus reſtituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium inteſtinorum motum in corpore ſiſteretur, jam operationem ſuam per ſedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum uſu plane contrarium effectum iri videatur. Quod & ipſe, dum hæc ſcriberem, in Generoſo quodam Ileô ſævisſimo laborante expertus ſum; cui tamen poſtea ex nimis longa tam humorum morbum committentium, quam acrium Catharticorum retentione *Aphthæ* ſupervenere, ſed quæ ſatis facile debellarentur uſu Corticis Peruviani ſupra deſcripto; ut & os ſæpe colluendo cum ſequente Gargariſmate:

℞. *Succi Pomorum agreſtium* ℔ß.
Syr. de Rubo Idæo ℥j.

At cum jam ductus iſti pro naturæ lege denuo pateant, ægro liberum eſt, ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec ſcilicet tumultus nuper in viſceribus excitatus, omnino reſederit, quod temporis ſpatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque ſatis commode impertiri poteſt. Quo facto Catharſi alternis diebus, ut ſupra, repetendæ vacare debet, ſi vel minima adhuc reſtent Febris veſtigia. Sed de hoc ſatis.

Si infans hac Febre laboret, tum hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplaſtrum Epiſpaſticum poſteriori cervici admoveatur.

Cum Cereviſia, cui Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin Febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cort. Peruv.* (in cap *de Febre intermittenti* pro Infantibus deſcriptum) exhibeatur.

Hoc in loco inſuper eſt animadvertendum, quod licet *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii ſint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, niſi quod pro ratione ætatis minor ſanguinis quantitas eſt detrahenda, ac Catharſis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rarius celebranda (ſæpe enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel ſecundo ſaltem Cathartico prædominabitur;) nihilominus ſeriò advertendum eſt, an quæ hoc modo tractatur Febris pro certo hujusce Conſtitutionis fuerit, non verò alterius ſpeciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis, quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Conſtitutionibus. Vulgo enim notisſimum eſt, Infantes à doloribus ex dentitione ortis ſæpius in Febres agi, quæ haud itá facilè ab alterius generis Febribus internoſcuntur. In harum ego Curatione diu multumque angebar, nec niſi nuperis his annis, certò mihi perſuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti ad ſanitatem reſtituti fuerunt, tàm Arte quàm Caſu convaluiſſe, donec tandem de felici ſucceſſu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus uſum planè contempti, frequenter admonitus illud ipſe quoque præſcriberem; quod etiamnum præ cæte-

cæteris, quæ mihi innoteſcunt, medicamentis optimè votis hîc reſpondet. Ejusmodi vero eſt: Guttæ duæ, tres, vel quatuor ſpiritus C. C. pro ratione ætatis in cochleari uno vel altero Aq. Ceraſor. nigr. vel Julapii alterius appropriati exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel ſex.

Eſt & Symptoma aliud Infantibus permoleſtum longè diverſum & à Febribus variorum Annorum Conſtitutionum, & ab illa proximè memorata. Eſt verò Hecticæ ſpecies, Infantes diu affligens, qua infeſtati ſine inſigni aliquo calore languent cum appetitus dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicisſima, qua hîc utor methodo, talis eſt: Rhei electi taleolatim inciſi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cereviſiæ tenuis capacem ſubere mox probè obturandam immitti curò, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti ſolet infans;) quam Cereviſiam ita medicatam infanti tam noctu quàm interdiu & cum & ſine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore duas alias libras Rhabarbaro eidem ſuperaffundi jubeo; quibus pariter exhauſtis, alias adhuc duas pro tertia vice ſubſtituo; quo facto & Rheum vires ſuas amittit, & Infans morbo utplurimum liberatur. Ne tamen Cereviſia primùm affuſa Rhei vi Cathartica ſaturatiùs imprægnata, juſto vehementius alvum cieat, cautius agimus, ſi libra una epota alteram ſtatim adjiciamus; poſt verò recentem Cereviſiam non af-

fundemus, niſi exhauſta ea omni, quæ prius fuerat lagenæ incluſa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, Conſtitutionis ſcilicet jam currentis, revertamur. Hoc ſedulò obſervandum eſt, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatiſmo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio ſolis evacuationibus abſolvitur) ſi dictis evacuationibus pertinaciter inſiſtamus, usque dum Symptomata omnia prorſus ablegaverimus, ſæpius ægro non niſi Morte medebimur. Neque enim ita inſolens eſt, ut Symptomata quædam leviora, & quaſi effœtæ Febris Reliquiæ, aliquantiſper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum eſt, quæque ſua ſponte pari paſſu, quo ſanitas redit, abſcedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud ſunt, quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; ſi huic ſaltem addamus in cauſæ partem, exinanitionem illam, quàm ægri à conſuetis cibis potuque abſtinentia ſuperinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata & pæne confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quam in fœminis, atque eandem plane ob rationem, ob debilitatum ſc. & quaſi disjectum fractumque Spirituum Animalium Syſtema. Quapropter poſt factas, quæ tollendo morbo ſufficere queant evacuationes, Prudentis Medici eſt, ab importuna earundem ordinatione ſibi temperare, & pauliſper attendere, quid Tempus, Medicorum ſæpè Felicisſimus Opti-

Optimusque, ad leviculorum iſtorum Symptomatum depulſionem conferre poſſit; quæ quidem ſæpenumero, prout multoties repetita obſervatione comperi, à Paregorico duabus vel tribus noctibus aſſumpto, ſine alio quovis apparatu, ſub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus ſum, omnibus in hujusce Febris curatione facile antecellit. Si quando verò Febrim non prorſus tollat, id ſaltem agit, ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano Cortici, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharſis iſthic imperata Curationi hujus Febris obeſſe nonnullis fortè videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter ægrum refrigerare atque Catharſin, poſt Venæ-ſectionem (quæ ubique præmittenda eſt) celebratam. Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo, quo ſumitur die, atque adeò inter operandum majorem impræſentiarum & in ſanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde ſubſecuturo plus ſatis penſatur. Teſtatur enim Experientia, Catharſin, modò poſt eductum ſanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis felicius certiusque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ Antecedente Febris accendebatur, vel ſi non ante peccabant ii, jam ſaltem concalefacti, & à Febris ardore quaſi cocti & conſtipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus

Anodyno viam ſternit, quod tutius longe certiusque officio ſuo fungitur, quàm ſi humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At e contra ſicuti Methodus illa, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & faſtidii, & moræ, utpote qua morbus ſæpius ad ſeptimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipſo ſepulchri margine (ſi forte Libitinam evitet tandem) conſtituatur; & per longum illum Febris decurſum, denſo Remediorum agmine infeſtetur, quibus ea expugnantur ſymptomata, quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine & Medicamentis calidisſimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio ſuo utraque horum frigidisſima omnino depoſcit. Atque ita dum male ſani homines Artis falsò dictæ Regulis ſe mancipant, etiam ſpreto ſenſuum illis reclamantium judicio, morbum ex ſua natura brevem facilemque in diuturnum & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes, & fluctus, quod ajunt, excitantes in ſimpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm eſt Nauclero, ut dum in mari libero navim posſit agere, eandem inter cautes & brevia inſerat; unde licet majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciſcatur, ſervato in tanta deſperatione navigio, viri Prudentis ſaltem nomen amittet.

Has itaque ob cauſas, & prudenti, uti ſpero, fiducia affirmare lubet, quòd dicta Methodus curatio-

rationis per Venæ-ſectionem & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præſtabit in Febribus quamplurimarum ſpecierum expugnandis. Licèt enim Diaphoreſis, propriè loquendo, naturæ ipſius ſit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maxime genuina ſit, & accommodatisſima, quoties natura ſuo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein rite coctam per corporis habitum blande expellat, (quem felicem Naturæ eventum, Febres per ſudores abigentis, cum Medici Practici ſæpe animadvertiſſent, hinc anſam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter ſtatuendi: Febres univerſas hac tantùm Methodo, non verò aliâ quavis, profligari poſſe ac debere;) Quo tamen dato & conceſſo, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ ſe ferat, id ſaltem ſibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per ſudores certò exigendis par ſit. Primò enim neſcit Ars, quo pacto materia peccans ad expulſionem ſubeundam rite præparanda ſit; nec ſi hoc ſciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita præparatione posſit moneri; unde etiam & tempus ciendo ſudori opportunisſimum ignorari neceſſe eſt. Temerariam verò ſudoris, nondum peracta Coctione, provocationem, longe periculoſisſimam eſſe, nemo opinor niſi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, ſaluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cruda ſunt Medicanda*, non tam Catharſin, quàm Diaphoreſin ex Arte ſollicitandam ſpectare videtur.

Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter verſatum fugere poteſt, quàm multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicaſtris, præpoſtero hoc Sudorificorum abuſu: his enim more receptum eſt, ut ſiquis de rigore, & capitis atque osſium dolore (quæ utplurimum Febris mox invaſuræ præludia ſunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & ſudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abeſt, ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel ſua ſponte, vel eductis aliquot ſanguinis Unciis poterat evaneſcere, ut è contra magis accenſa vehementius exardeſcat, & in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. Illud inſuper (ut Vetulas jam miſſas faciamus) notisſimum eſt, quòd ſicut ſudores iſti, qui Febre primùm ingruente ſpontanei erumpunt, Symptomatici omnino ſunt, nullatenus verò Critici; ità etiam, qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi Curationem plerumque conferunt, quàm ſolent alteri illi Symptomatici, ità præmature ſuâ ſponte manantes, hoc eſt ut plurimum, ne hilum quidem. Deinde verò ſicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis, quâ ſudores eliciendi fuerint, ita pariter neſcia, quamdiu in iiſdem ſollicitandis perſeverandum ſit. Quod ſi Diaphoreſis ultra debitum tempus, quo ſc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum iſtarum particularum, quibus ſanguis diluendus contemperandusque erat, abſumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento mini-

miniſtrabit. Conſtat itaque, quam in lubrico res hîc vertatur; cùm è contra penes Medicum ſit, alteram illam methodum, quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharſin eliminantur pro arbitrio ſuo moderari. Adde, quòd hoc etiam nomine hæc illi alteri anteponenda eſt, quòd ſcilicet ſi forte Medicus propoſitum ſibi ſcopum non attigerit in ſanando ægro, ſaltem eundem in nullum diſcrimen adducit, quod in Diaphoreticorum uſu contingit, niſi convaleſcat. Etenim vel calor lectulo jugiter incluſi, cui præter ſolitum morem aliquamdiu ſe addixit, (ut Cardiaca, quæ in hac Medendi ratione locum ſemper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulſivos artuum motus, aliaque Symptomata prorſus Anomala adfert. Quæ ſane ideo delineari non poſſunt, quia ſub morbi Hiſtoriam non cadunt, (quod in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum ſpectantibus uſu venit) ſed à ſuperaddito tumultu & confuſione oriuntur, quibus ſæpè opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati neſcio cui ſolent imputari.

Cujus de *Malignitate* (ſive Notionem, ſive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsâ Pyrii Pulveris inventione lethalior fuit. Cum enim eæ Febres præſertim Malignæ dicantur, in quibus intenſioris præ cæteris Inflammationis gradus conſpicitur, hinc Medici ſe ad uſum Cardiacorum, & Alexipharmacorum neſcio quorum contulerunt, quo ſcilicet per cutis poros expel-

expellant, quod ſomniant *Venenum* (hoc enim eſt dicendum, niſi malint verbis ludere, quàm illud, quod poteſt intelligi, ſeriò proponere;) ex quo factum eſt, ut Regimen calidisſimum Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, quæ frigidisſima tum Remedia, tum Regimen præ cæteris ſibi poſtulabant. Quod quidem ſatis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidisſimis in rerum natura Affectibus eſt, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conſpectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & cæterorum id genus *Φαινομένων*. Quæ tamen omnia in plerisque ſubjectis, Inflammationi, ægri ſanguini jamdiu plus ſatis à Febre accenſo ſuperinductæ, omnino debentur. Utpote quæ raro ſponte ſua efflorefcunt, præterquam ſub adventu Peſtis ipſius: atque in initio invaſionis iſtarum variolarum Confluentium, quæ ſummæ inflammationis participes ſunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus una cum Puſtulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore ſanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum Tusſi per Pulmones, fatigabitur; cùm ita valida exagitatione, atque orgaſmo ab inflammatione orto, ſanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat: Et licet Maculæ iſtæ purpureæ in hac Febre non à tàm intenſo ſanguinis calore, qualis is eſt, qui iſtiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione ſed gradu remisſiori producuntur: & quoties iſta ſanguinis excretio

(unicum

(unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par eſt Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facile cedunt. Quod ſi Malignitatis præſentiam non tantum è Maculis Purpureis colligunt, ſed ex eo, quod obſervaverint, Febris Symptomata ſubinde fuiſſe mitiora, quam quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occiſum fuiſſe, quam pro ratione temporis, à quo cœpit ægrotare; Reſpondeo, omnia hæc exinde tantum procedere, quod Natura a primo morbi impetu quaſi oppreſſa devictaque, non ſatis valida eſt, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi conſona exerat, omnia verò phænomena prorſus ſunt anomala. Etenim perturbata Oeconomia animali & quaſi disjecta, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere ſolet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurriſſe mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam, ad quem accerſebar. Quamvis enim fermè animam agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum ſentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adſtantes amici, quoties aſſerebam eum Febre laborare, quæ ob ſanguinis oppresſionem (cujus mole, exitu negato, quaſi ſtrangularetur) ſe explicare & oſtendere palam nequibat: quod ſi venam inciderent, Febrem illico ſatis violentam ſtatim animadverterent. Aperta vena, & ſanguine paulo copioſius educto emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit; quæ non niſi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ ceſſit. Sed de his ſatis.

Quod-

Quod ſi rationes à me allatæ tanti non ſint, ut certò ac neceſſariò evincant, rem ita ſe habere atque ego ſtatui; attamen ſi ſuffragante experientia deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoreſin factis haud libenter cedere, habeo, quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, ſed potius Experientia docere poterit, quænam Febrium ſpecies Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus ſanari posſint ac debeant. Et profectò nemo ſapiens, cui tam hominum quam rerum natura ſatis eſt perſpecta, in iis, quæ meræ ſpeculationes ſunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Moralis verba, quantuscunque is demum fuerit, facilè juraverit: cum idem animadvertiſſe debeat, *Momenta Rationis* ita prorsùs varia, itaque ſubtilia eſſe, ut cum aliquis Theoriam quamlibet propoſuerit, ita validis rationibus ſuffultam, ut adſtantium, quotquot ſunt, omniùm aſſenſum extorqueat; hunc mox alius inſignioribus forte naturæ dotibus præditus, excipit, qui ſententiam iſtam, quæ ita pulche ſtabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil iſtud eſſe aliud, quam Cerebri Commentum, cujus nulla prorſus in natura veſtigia reperiuntur, palàm oſtendit. Cujus jam loco is novam quandam ſubſtituit Hypotheſin, majori adhuc veriſimilitudinis ſpecie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen poſterius Figmentum pari cum ſuperiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis ſe objecerit, qui Secundum iſtum tantum ingenio vincat, quantum ille ſibi præcedentem de-

vice-

vicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultimâ humani ingenii potentia* conſummaverit. Quam verò difficile ſit hunc hominem inveſtigare & à cæteris dignoſcere, ſtatim ſentiet, quisquis non usque adeo deſipit, ut hanc ſibi laudem delitus arroget. Quinimo cum jure merito ſuſpicari liceat, eſſe naturas in Orbibus illuſtrioribus, per Univerſi expanſum hinc illinc Spatiis, pene infinitas, quæ præcellentiori longe intellectûs vi pollent, quam nos homunciones; haud ſatis ſcimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à Natura ita efformatum, ut non tàm quid ſit abſolutè verum, quàm quid maxime conveniens, ac ſuis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina facienda potius ſpeculationibus vanis, quam experientiæ ſolido ſenſuum teſtimonio innixæ, fidem adhibent, dicta ſunto.

Quod ſiquis hîc regerat, Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem Methodo huic, quam tradis, prorſus contraria perſæpe fugari? Reſpondeo toto, quod ajunt, Cœlo diſtare Curationem Morbi, ea Methodo, cui ſola ægri nonnunquam ad ſanitatem reſtitutio adſtipulatur; & ejusdem Curationem, iſtâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri reſtitutio, atque etiam Phænomena practica omnia, quæ in eodem curando incidunt, pariter adſtipulantur. Exempli gratia: in Variolis, multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis & remediorum uſu cruciantur, tamen convaleſcent;

leſcent; ex adverſo autem, & iis pariter feliciter cedet, quorum Curatio methodo plane contraria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus? Quænam Methodus eſt præferenda? Hoc plane modo certisſime dijudicabimus. Nempe ſi in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteraque Symptomata intendere, ac promovere; e contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto ſedatiori temperamento eſſe, tantoque minus tam a Febre, quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quod ſervatâ debita illa carnis muſculoſæ temperie, quæ puſtularum tum augmento tum maturationi maximè competit: & grandiores ſunt puſtulæ & liberalius implentur, quam ſi æger nimio ſuffocaretur calore. Poſito hoc utroque caſu, ſatis manifeſtum eſſe arbitror, quam potius Praxeos Methodum ſequi debeamus. Pariter in illa, de qua nunc agimus, Febre, ſi comperiar, ægrum, quo magis caleſit, eo magis non tantum Phreneſi, Maculis Purpureis, Petechiis, &c. obnoxium eſſe; ſed & Febrim inſuper ſymptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde ſtipari. E contra vero ſi alium ægrum ea, quam jam proponimus, Methodo tractatum ab his ſymptomatis prorſus librum obſervaverim, ratio dictat, poſteriorem hunc Praxeos modum longe alteri præſtare, tametſi uterque æger ita diverſimodè curati ad ſanitatem revertantur. Quod ſi plures hac via quam alia iſta mortem effugiant, eo facilius ſolvitur Controverſiæ nodus;

qua

qua de re non eſt mearum partium judicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris ſpecie. Quousque illa durabit, non hariolor. Neque ſatis ſcio, annon ſit initium aliquod ſpirituoſius ac ſubtile, & quaſi primordium *Febris* illius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam inſecuta eſt immanisſima illa Peſtis. Sunt profectò Phænomena quædam, quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantum Febres Intermittentes propriè dictæ, præſertim *Quartanæ*, hic illic ſparſæ adhuc reſtant; verum etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis ſubinde in Intermittentium caſtra, maxime Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam, Exacerbationes in hac Febre ſupra memoratas, eorum Paroxyſmorum, qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo ſaltem modo referre. Tum etiam, quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem ſatis ſunt propenſi. Qua de re tamen nihil prorſus pro comperto venditare animus mihi eſt, quoniam non jam mihi ſuccurrit, qua facie Febris Depuratoria ſe primum extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. 1. Cap. III. his verbis ſubindico: *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum craſes, aut ejusdem Anni varia tempora easdem diſtingui poſſe animadverteram.*

De Febre Putridâ Variolis Confluentibus ſuperveniente.

CUm vel ætas jam proveđior & in occaſum ruens, vel adverſa, quacum jamdiu confliđor Valetudo, opportunum fortè ſpatium poſthac non conceſſerit, quo nuperas aliquot obſervationes à me (tametſi nimis ſerò in vita mea) factas, circa *Febrem Secundariam* Variolis Confluentibus ſupervenientem, in publicum edam ; veniam dabit Lector, opinor, ſi paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo, quem ſuperiùs tractavimus ſatis abhorrente, pergam ſubnectere.

Jamdiu aliàs demonſtravi, quantum interſit inter variolas generis Diſtincti, & Confluentis : in hoc ſcilicet, quòd qui *Diſtincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, ſponte ſua, & naturæ vi convaleſcet ; niſi fortè ab initio Diaphoreſi in lectulo continuò indulſerit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Diſcretis Variolis* laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito ; (atque hæc eò facit lubentiùs, quod tum ab hac Methodo in principio ſibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam Adſtantium opinionem propiùs

ùs accedat:) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hanc usque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubita ſuaque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidisſimis revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucisſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille ſine ullo vitæ periculo à morbo convaluiſſet, ſi naturæ rem committens, nulli ſe prorſus regimini ſubjeciſſet.

At in *Variolarum Confluentium* genere longe aliter ſe res habet: Licet enim hæ (niſi ſanguinis ſive per Pulmones, ſive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adſtantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in diſcrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; poſtea tamen iſtis diebus, ſub morbi exitu, quibus ægrum maxime periclitari jam olim monui, ita derepente ad incitas redigitur æger, ut an Vita, an Mors inſequatur, pariter incertum ſit. In horum numero *Undecimum* pono (ſi à primo morbi inſultu computes) ſc. in minime cru-

do, at maxime vulgari Confluentium genere; *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ paſſim obviæ ſunt, genere crudiſſimo. Tametſi æger nonnunquam, ſed rarius, non ante *Diem Viceſimum Primum* fato defungatur, puſtulis usque ad id tempus ita incruſtatis exſiccatisque, & in carnes quaſi impactis, maxime in ipſa facie, ut ad ſeparationem nulla arte queant perduci. At verò Undecimo die æger, utplurimum primum periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliisque ſympomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo eſſe denunciant; à qua æger, niſi Ars Medica interceſſerit, plerumque opprimitur. Quod ſi hoc die non ſuccumbat morbo, utrique illi poſteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi reſtant. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente Veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis quaſi paroxyſmo quotidiè vexatur; & Mors quaſi vi, & armis protelatur. Porrò oſtendi, hanc cauſam eſſe majoris minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quod ſcilicet in *genere Diſcreto* cum Phlegmonæ ſive tumores cum inflammatione (cujusmodi ſunt puſtulæ omnes, ubi primum elevantur,) pauciores extiterint, ac proinde non niſi exigua Puris quantitas in ſanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint matureſcere; nullus ex hac parte metus eſt, ne Febris nimium inſurgat, cum Natura impreſſioni-

ſionibus in ſanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facile par ſit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus fere univerſum his Phlegmonis protegitur, quæ poſtmodum in Abſceſſulos totidem faceſſunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Puſtulæ duce Naturâ, ἀκμὴν ſuam, vel debitam maturitatem utplurimum obtinent) per venas in ſanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quaſi ſuppurati undique ſuperficie in ſanguinem ſubrepit, ut Febris ex hac occaſione excitata naturæ vires penitus proſternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno, quod ſanguinis maſſam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat Ratio, vel etiam ſenſus omnibus communis, Periti Medici eſſe, ita non materiam Varioloſam, ſub principio Morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere, (unde nimia fit aſſimilatio materiæ morbificæ in ſanguine contentæ, totaque corporis ſubſtantia quaſi in fomitem morbi faceſſit) ut omnem potius operam in reprimendà tam enormi & ſubtili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis ſanguine, ſi vel levis fuerit ſuſpicio (ſive à florente ægri ætate, ſive ex eo, quòd ſanguinem liquoribus Generoſis accenderit, ſive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpeſſus, ſive denique

ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium ſpeciem referendas; poſtea verò propinato *Emetico*, ad eundem ſcopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copioſam materiæ Varioloſæ asſimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus; ego illum ab uſu lectuli interdiu ſempet arceo usque ad *Sextam diem* à prima morbi invaſione, ſive ab eruptione puſtularum *Quartam*, quo tempore omne puſtularum agmen jam in conſpectu eſt. Poſthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus denſioribusvè ſtragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti ſino, quàm quibus, ſanus cùm eſſet, ſolebat uti. Interim Cereviſiæ tenuioris aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro ſunt acceptisſimi, uſum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obſtante vel temperatisſimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria & moleſtas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præſcribo ſingulis noctibus, ſed paulò temporiùs quàm pro recepto more ſumendum; quoniam in hoc morbo quaſi Paroxyſmus quidam, ſive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie ſub veſperam ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum juſto uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut ſuprà docui,) & ad conciliandum tum incrementum Puſtulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam poſtea maturationem, accommodatisſima eſt.

Atta-

Attamen (quod ſanè dolendum eſt, cùm florentisſima hominum ætas hâc ferè ſtrage deleatur) tum his, quæ præcipimus, tum aliis omnibus, quæ hactenus invenit Ars Medica, præſidiis nihil proficientibus; ſæpenumerò æger, licèt usque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod uſu venit, die, vel alio aliquo iſtorum, quos variis ſpeciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* asſignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum ſuffocatione & jactatione inquietisſima, & de tanta ſpe decidens ſubitò moritur, attonitis & ſtupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro benè ominabantur. In frangendo improviſo hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit, quibus præcaveri potuerat, maximoperè deſudabit Medicus. Quem in finem ſeriò perpendendum eſt, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum eſſe tam ab ipſis Variolis, quàm ab iſta Febre, quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Plegmonarum inflammatione gignitur, prorſus diverſum. Nihil enim eſt aliud, quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putreſcentibus, & à Puſtulis jam adeptis maturitatem ſuam inquinatis, in ſanguinem, uti dixi, reſorptis ortum debens, quarum noxia & naturæ inimica qualitate æger eodem tempore, & pesſima Febre, & Veneno laceſſitur. Quamobrem ea ſola in remediis huic malo cedere poſſe Prudens quispiam exiſtimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam

Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius præſtat, quàm copioſa ſanguinis eductio, quo pacto vitiatæ illæ particulæ, quæ morbi ſunt fomes, confeſtim è ſanguine exulant. Neque huic Praxi, ſi quid ego judico, Variolæ in quo jam ſunt ſtatu, vel minimum intercedunt: Jam enim puſtulæ nullo modo introrſum agi poſſunt; adeò ut ſi æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur; attamen Puſtulæ jam in duritiem incruſtatæ, nec intra cutim ſe recipere, nec minimam molis ſuæ partem amittere poterint. Nec ſanè cum Variolis jam nobis res eſt, ſed cum alio prorſus morbo, nempe *Febre Putridâ.* Has ob cauſas ſequente Methodo, à quo poſtremas de Variolis obſervationes in publicum edidi, mihi comperta, feliciter uſus ſum; quam ſi omittas, nec aliam video, nec conjectura aſſequi poſſum, quo pacto æger ita certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inuſitata ſymptomatum immanitate, ſtatim animam acturus videatur, niſi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præſentisſimam opem adferat; in hoc, inquam, caſu, ſive alius quis iſto poſterior, ſanguinis ℥x. vel xij. ex eo brachio, in quo puſtulæ rariores ſitu majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm ſunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omiſſa Venæ-ſectione, Orgaſmo vel Paroxyſmo cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant ſufficere; attamen per hos

dies

dies Febris Secundariæ, nulli alteri adminiculo, ſecure fiditur, niſi copioſæ ſanguinis detractioni, qua ſolâ orgaſmus per id temporis deſæviens tutò ſedatur. Veſperi Anodynum, uti priùs, largà doſi exhibendum eſt, (ad quod jam tanquam ad ſacram Anchoram confugimus;) atque ita deinceps tàm manè quàm ſerò, alicubi etiam & hoc ſæpius. Eſt enim diligenter obſervandum, quod in quibusdam Orgaſmus ita ſupra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici doſis ejusdem impetum usque ad 12. horarum ſpatium ſubjugare vel ſiſtere nequeat; quo in caſu omnino neceſſe eſt, ut dicta doſis octava quaque hora repetatur.

Cùm verò ſub ultimis morbi diebus haud raro accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem plane depoſcebat Medendi ratio, ita conſtipatam eſſe, ut tum ferè ſuffocetur ille, tum Febris ad eum gradum aſcenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus eſt; & rebus ſic ſtantibus, longè minus ægro periculi erit ab aſſumpto Cathartico Leniente, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego ſatis feliciter ℥iß. *Electuarii Lenitivi in Aq. ſtillatitiæ tenuioris,* (*ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.*) ℥iv. *ſolut. propinavi.* Qui quidem Hauſtus licèt tum ob alvi conſtrictionem huic Affectui ſolemnem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum uſum haud ita ſubitò ventrem exolvat, plerumque tamen ſi manè deglutiatur, ante noctem

dejectiones aliquas parit. Quod ſi minùs præſtare valeat, attamen Paregoricum veſperi aſſumendum eſt, imò & citiùs, non obſtante Cathartico Paregorico nuper aſſumpto, ſi modo inquietudo ingens aut ægritudo aliqua inſignis periculum minitetur, ne æger hoc præſidio deſtitutus, dum dejectiones nos præſtolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, ſi nihil prorſus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non reſpondeat, iteretur proximè ſequenti; quæ ſecunda doſis priori in ſuppetias data, rariſſimè Medici opem fruſtrabitur. At ſi primo die id egerit, ut hujus ſaburræ, quantum ſatis in præſens eſt, ſubduxiſſe Medico videatur, atque Æger exinde melius ſe habere cœperit, ſecunda doſis in aliud tempus poteſt differri. Atque hâc ratione tam Venæ-ſectio quàm Catharſis per intervalla repeti poſſint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo poſtulare videantur, donec tandem res in vado ſit. Veruntamen in Catharſeos negotio illud probè notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longè plus damni, quàm emolumenti apportet) ægrum non eſſe purgandum, niſi faceſſente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo, qui illum ſequuntur, nec per iſtos etiam dies, niſi ſanguis, à quo ſecundaria Febris invaſit, fuerat imminutus.

Sed ùt, quantum in me eſt, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula *de Sputo Sanguinis*, ut & *de Mictu ſanguineo* Variolis ſuperveni-

venientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi; ſub morbi initio contingit puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibusdam locis ſe oſtendant, in pleriſquę tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis, quæ in maxime confluentes adoleſcerent, niſi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit, maculæ interim purpureæ hic illic ſuperficiem corporis obſident, triſtem eventum interminantes. Verùm tametſi debita ſanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamen tam mictus ſanguinis, quam violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare ſolerent. Veruntamen tremenda hæc difficultas ſuperari etiam posſit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cum hæc Symptomata intenſæ ſanguinis inflammationi, ac proinde ſummæ ejusdem tenuitati originem ſuam debeant; Remedia iſta, quæ ſanguinem contemperant, ac pariter, quæ vi, quâ pollent, aſtringendi incraſſandique eum minus fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hiſce apprimè ſuccurrunt. Quamobrem poſt unicam ſanguinis liberali manu eductionem *Paregoricum* exhibeatur, ut:

℞. *Aq. papav. rhœad.* ℥ij. *Laud. liq. gut.* XIV. *Aceti deſtillat.* ʒiij. *Syr. de Mecon.* ℥ß. *Mſ. f. Hauſtus.*

Deinde ſequentia, vel his ſimilia præſcribantur, donec Hæmorrhagia prorſus evanuerit:

℞. *Tro-*

℞. *Trochiſc. de Terra Lemn. & boli Armenæ ana* ℥j. *Terræ ſigill. Lapid. hæmatit. ſang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana* ʒß. *Maſtich. & gum. Arab. ana* ℈j. *M. f. Pulv. ſubtiliſſ. cujus cap.* ʒß. *tertia quâque horâ ex Cochl. uno Syr. de Symphyto, ſuperbibendo cochl. IV. vel V. Julap. ſequentis:*

℞. *Aq. Plantag. & germin. Quercus ana* ℥iij. *Aq. Cinnam. hordeat.* ℥ij. *Syr. de Roſis ſiccis* ℥j. *ſpirit. Vitrioli q. ſ. ad levem aciditatem.*

Interim ſingulis noctibus Paregoricum præſcriptum propinetur.

Emulſiones item ex *4. ſem. frig. maj.* cum *ſem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Ceſſante vero hæmorrhagiâ reliqua per decurſum morbi agantur, prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi uſurpandas præſcribo, *Laudanum*, meæ deſcriptionis intelligo, cujus formula in libro noſtro *de Morbis Acutis*, capite de *Dyſenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio*, illum volo, qui conficitur ex ℥xiv. *Capitum Papaveris* albi bene ſiccatorum, & (poſt macerationem in Aquæ font. ℔viij. ad horas 24.) probe coctorum, dein expreſſorum quàm fortiſſimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in ſuo genere efficaciſſimas eſſe judico:

dico: præſertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥j. plus præſtat quam ℥ij. alterius iſtius, in quo Papaverum capita humidiora uſurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rheados*, quæ paululum virtutis habent, partem ita magnam ſuppeditant. Quoties itaque non ſatis mihi conſtat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinenſis ſolidi* ſesquigranum, vel etiam *gr. ij.* ſoleo præſcribere in Aqua appropriata ſoluta; quo pacto ab omni errore & mihi, & ægro meo caveo.

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minùs cauti & prudentis eſſe videatur, obſervationem in vulgus ſpargere, cujus in ſeipſo tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret, me, qui tamdiu tantaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpeſſus, humanitate & miſeratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, iſta remedia indicare, quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda fortè videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invaſit, Paroxyſmo tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam,

quam, miſerum affligens; cum ex hac causâ æſtivo tempore, vel intra, vel ſupra lectum ſubmollem jugiter ad duos menſes decumberem, ſub finem Paroxyſmi, dolorem hebetem & obtuſum maxime in ſiniſtro Rene nonnunquam, licet rarius, & in dextro, cœpi perſentiſcere. A Podagra convaleſcenti hærebat utrumque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, ſed ſatis tolerabilis, me ſubmonebat; nondum enim Paroxyſmo Nephritico (cujus ſunt comites dolor ingens per Ureterum ductus veſicam verſus tendens, tum Vomitio enormis) vel ſemel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant iſta Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam, me Calculum, mole inſigniorem in Renum Pelvi geſtare: qui cum major eſſet, quam ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi paſſet, prædicta ſymptomata non intulit. Qua in re, poſt annos multos elapſos me hallucinatum non fuiſſe certò comperi. Etenim cum Bruma Anni 1676. ſtatim à ſoluto rigidisſimo gelu diu multumque obambulaſſem, urinam mox reddidi ſanguine permiſtam; idque toties mihi uſu venit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum greſſu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non ſtratam, licet quam longisſime, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametſi terribili ſanguinis tantùm non ſinceri ſpecie prodiret, non ita diu poſt ſanguine in fundo ſeorſim grumeſcente, in ſummitate limpida &

ſui

ſui ſimilis conſpiciebatur. In hujusce mali remedium ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt Purgationes Univerſales medicamenta Refrigerantia & Incraſſantia varii generis in uſum revocabam; Diætam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicitè devitans. Cum autem neque iſta, neque alia permulta, quæ numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent; & metuens calculum, quem grandiorem eſſe ſuſpicabar, quam ut expelli posſit, Aquis Chalybeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei benè gerendæ prorſus amiſi; idque eo potisſimum nomine, quod obſervaram, ſenes aliquot mihi notos, ſibi mortem accerſiſſe, dum hujusmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Stetit itaque ſententia non amplius tentare, at vitato tantum, quam potui maximè, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Lithontripticam, ſubiit cogitare, quod ſi ſemen ejusmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet, *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cum Manna, quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dno. *Joh. Ray* poſt alios Scriptores, neque Mel Aëreum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis, ſed liquor potiùs tam è foliis, quàm è trunco & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* naſcentium exudans, de cujus rei veritate idem, dum in *Italia* peregrinaretur, certior factus eſt ab eruditisſimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à ſe curioſè contectis Mannam (qui eſt ſuccus,

cus, ut dixi) ſæpius collegit. *Vid. Joh. Ray. Catalogum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque facturus Mannæ ℥ijß. in ſeri lactis ℔ij. ſolutæ hauſi, pauxillum ſucci limonum ſubinde, dum purgarer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod ſegnius operari ſolet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujusce remedii uſu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licet enim antea non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam; & poſt ſingulas Catharſeos vices meliùs me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currûs conquaſſationem ferre potuerim; ab hoc ſymptomate prorſus liberatus usque ad Veris tempus jam proxime elapſum. Quo appatente, cum per prægreſſam hyemem ferè omnem Podagra laboràſſem, & quæ nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti & ἀκινησίᾳ magis quam aliàs ſolebam, indulſiſſem, rediit denuo ſanguinis mictus. Hic ego an ad Catharſin me iterum reciperem, hærebam dubius; quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantia in Podagræ ſedem & fomitem quaſi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certò certiùs accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat, quod ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem,

quo

quo tumultus a Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ij. diſſolutas manè hauſi,& ſerò guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cereviſia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices; poſtea verò Manna ſemel in ſeptimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copioſè à Cathartico ſubducta, ut à Podagra minùs metuendum eſſet. Cum tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliqua, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontriptica, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe, ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè adſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi, Hypnoticum miſſum facere, cum jam ſemel tantum in ſeptimana alvum ſolverem. In qua Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacunque data anſa dimoveri paterer. Licèt à prima remedii hujus doſi dolor, qui in dorſo erat, remittebat, uti prius, tamen non ita diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus, bellum cœpit indicere; at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit. Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tam ad præcavendum mictus ſanguinis recurſum,

quam ad imminuendum aliquantulum calculi fomitem; Quod tandem votis reſpondit, Hæmorrhagia iſta, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorſus evaneſcente, proindeque Manna in totum abjecta. Purgationem itaque quod attinet, (modo ſanguinis mictus urgeat, & solùm Cathartico hoc lenitivo, Manna ſcilicet, & ſecundum Methodum ſuprà à me traditam ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

> . . . . *Nec ſi miſerum fortuna Sinonem*
> *Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.*

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum, quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe. Nihilominus ſi Podagram ſolum reſpiciamus, Evacuationes qualescunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam ſunt admittendæ, niſi Symptoma dictum earundem uſum omnino poſtulaverit.

De *Regimine* & *victus* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ iſtis uſui eſſe poterint, qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Manè lecto exſurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein cur-

ru ad meridiem usque geſtatus, & domum reverſus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *modicè* (id enim ante omnia ſemper & diligenti cum cura tenendum eſt) me reficio; ſtatim à prandio per ſingulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte Libræ (ſeu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Arthritidem à viſceribus procul arcendam, haurire ſoleo. Pranſus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non deſtineor, Rus peto, aëris ſalubrioris inſpirandi gratia, ad millaria duo vel tria. Cereviſiæ tenuioris hauſtus mihi pro cœna eſt; ſed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam in ſomnum compoſiturus; idque eo fine, ut hoc Julapio ſuccos acres calidosque in renibus ſtabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem ſimul ac diluam. Ego vero & hic & inter prandendum Cereviſiam tenuem lupulatam, Cereviſiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui ac miti, præferendam cenſeo. Licèt enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate qua pollet, ad ſubducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam ſtipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minus facit ad ſabuli vel materiæ calculoſæ generationem, quam facit non Lupulata, cujus & viſcidior eſt ſubſtantia, & lutulentior. Quo die Catharſi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi eſt, vinum tamen Canarinum pro more meo ſuperbibo. Mihi curæ eſt, præſertim hyeme, ut lectum temporiùs petam; quo nihil magis confert ad Concocti-

ones rectè perficiendas, & conſervandum pariter tenorem illum atque ordinem, qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverſo Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque conflictantium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam ſedulò obſervo, ad præcavendum à Calculo mictum ſanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus ſim, (Geſtatio enim, vel ad maximam quamlibet diſtantiam, per vias lapidibus non ſtratas minimè officit mihi) non prius rhedam ingredior, quàm hauſtum Cereviſiæ tenuis paulo liberaliorem ingeſſero, quem pariter itero ante regreſſum domum verſus, ſi fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto ſemper mihi à mictu ſanguineo ſatis eſt præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hiſce annis ex errore aliquo circa ſex res non naturales commiſſo, mihi retroceſſio ſubinde materiæ Podagricæ accidit; cujus ſigna ſunt ægritudo ingens cum vomiturione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviſo doloris ſunt expertes, ac ad motum plus ſolito habiles. In hoc caſu Congium unum Liquoris poſſetici, vel cereviſiæ tenuis devoro, & quamprimum totum per Vomitionem rejecerim, vini Canarini hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. XVIII. ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipſum ab imminente morte aliquoties liberavi.

Etſi

Etſi verò haud quenquam fortaſſe deceat (eum maxime, quem ſive ſalvum, ſive mortuum eſſe Hominum vix interſit) ita crebram ſui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita ſalusque majoris fortaſſe ponderis & momenti ſunt, queant prodeſſe.

Hic poſtremò ſubindicandum eſt ingens diſcrimen, in quod nonnulli ſe conjiciunt, tam calculo, quàm Podagra laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis ſolutam inconſultò capiunt. Quamvis enim hoc modo aſſumpta, & celerius vim Catharticam edat, & minori nauſeâ Ventriculum irritet; tamen minora iſta commoda injuriam aliàs ab aquis illatam penſare non valent. Etenim ſi calculus Renibus inclûſus ita magnæ molis ſit, ut per Ureterum ductus in Veſicam propelli nequeat, iſtæ Aquæ Paroxyſmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger ſe tutò committet, niſi prius certo ſciat, calculum majorem non eſſe, quàm ut per Ureteres viam poſſit ſive invenire ſive facere, quod hoc tantùm modo, quantum ego conjicio, certò dignoſcere poteſt; ſi nempe jam antea Paroxyſmum aliquem Nephriticum fuerit perpeſſus, (cum dolore ſcilicet ſæviſſimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxyſmum hunc invi-

invitat, qui fere non deſinit calculo in Veſicam detruſo. Cum res ita ſe habeat, nullum eſt magis efficax Remedium, ſive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, ſive ad eosdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per ſingulas æſtates jugiter repetenda.

Cùm verò ſæpe accidat, ut *Paroxyſmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præſto ſint, vel etiam tempeſtas Anni adſit, quæ earundem potationi minùs faveat; hac itaque compendiosa Methodo ſine ulteriore Remediorum apparatu inſiſtendum. Si æger temperamento ſanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, ſanguis ex brachio Reni affecto reſpondenti, ad ℥x. extrahatur, deinde *Liquoris Poſſetici, cui Rad. Althea* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citiſſimè devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur: ℞. *Rad. Althea & Lilior. an.* ℥j. *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Urſin. & Flor. Chamæmel. an. M. j. Sem. Lin. & Fœnugr. ana* ℥ß. *Coq. ſ. q. Aq. ad* ℔iß. *Colaturâ diſſolve Sacchari culinaris & Syr. Dialthea, an.* ℥ij. *Mſ. f. Enema.* Quam primum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthæi* gr. xv. vel xvj.

In Senibus verò morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè ſi ſub initium Paroxyſmi Urinam eæ reddant nigram ac ſabuloſam) Venæſectio

ctio omittatur: At quoad reliqua, eadem, quæ jam dicta fuit, via omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci eſt, grandiorem revertamur. Quod ſi Calculoſus nullo unquam paroxyſmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major ſit calculus, quàm ut ex Pelvi poſſit elabi: non ſolùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, ſed etiam ob jam dictas rationes non ſine præſenti periculo ſumentur. Neque minus male quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium uſus, modò ſenes fuerint, (ut ſunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eousque ſunt imminutæ ac ſuccisæ, ut omnino metuendum ſit, ne tanta copiâ aquarum penitus obruantur ac ſuccumbant. Sive vero hoc in cauſa ſit noxæ, quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, ſive non ſit; illud mihi compertiſſimum eſt, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quaſi confecta fuerant, hiſce Aquis interemptos diem ſuum obiiſſe.

Atque hæc eorum ferè ſumma eſt, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innoteſcunt, ad diem, quo hæc ſcribo, *Septembris ſc. Viceſimum & nonum, Anno Domini* 1686.

INTEGRI PROCESSUS

In Morbis fere omnibus
CURANDIS,

A THOMA SYDENHAM, M. D.
CONSCRIPTI.

Quibus acceſſit

GRAPHICA SYMPTOMATUM
DELINEATIO.

AMICE LECTOR.

SPecimen habes Praxeos eximiæ in dilectiſſimi filii M. D. uſum cautè & diligenter excogitatum, ſuâ ipſius manu conſcriptum, mihi autem pro familiaritate iſta, qua omnes excepit, conceſſum à CL. SYDENHAM, Viro ſanè, cui vix ætas ſuperior parem dederat, vel poſtera datura eſt, non modo in arte ſua mira ſagacitate, & ingenii

genii acumine ſingulari conſpicuo; ſed & probis moribus & in humanum genus ſtudio & amore inſignibus, adeo ut apud omnes ſummum ſui reliquerit deſiderium: Cujus præcepta licèt animo meo & imo pectore infixa ſint, ne tamen fortè fortuna in mei ipſius & ægrorum detrimentum excidant memoria parùm fida, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impreſſis, ut amicis quoque inſervirem. Neſcio autem, quo pacto in lucem irrepſit publicam inter Miſcellanea curioſa *ſuperioris anni Norimbergæ editum; ſed inepta mole inutile. Prodit tandem eo modo veſtitum, ut tibi ſit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis & futilibus ſciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypotheſi placita ſolidis, ut videtur, rationum momentis undequaque conſtipata ſuperbiens; humile autem & modeſtum accuratè morbos depingit, & accuratius adhuc medetur; in id ſolum ſollicitum, ut innoteſcat, quod natura faciat aut ferat. Et ſi verum loqui liceat, modo partium ſitus noveris, pateant tibi per Symptomata ægritudines, (quod aſſidua ediſcas obſervatione) ſcias deinde veram & genuinam medendi methodum per diætam & Pharmaciam adhibere, feliciſſimus eris practicus, & tibi & infirmis optimè conſules. Parùm interim tuâ refert, an Alcali peccet an Acidum, num in Spiritibus Animalibus, an in ipſo ſanguine aut in recondito aliquo Viſcere deliteſcat morbi minera; unde de Periodico Intermittentium reditu doctè ſatis & prolixè poſſis diſſerere; dum interea ipſa Febris ſine ullis ambagibus, inquietudine, ſiti*

calore, pulſu celeri, nauſeâ, cæteriſque Symptomatis, etiam aſtantibus palam eſt, & aperte dignoſcitur: Hinc ſæpius mirari ſubit, quamobrem anxiè ita & ſcrupuloſè immediatas & proximas morborum cauſas, dum Medicinam pertractandam ſuſcipiunt, indagare ſatagunt, & è tenebris iſtis, quibus natura obduxit, irrito licèt conatu, eruere, gravi & ſubacto judicio viri, & in praxi verſatiſſimi, ſatis interim gnari, ſe latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid eſt, quod humana anima ratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes aut Pueri ſumus? Unde forma tua Specifica? Satius eſſet, Medicum, quam Philoſophum agere, (quis enim unquam Carteſium ſibi Medicum voluerit?) minutiſſima Phænomena plane & rite enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido & ſincero animo proponere; ita tandem limites ſuos prætergreſſa, quibus anguſtis nimis jam includitur, ars nobiliſſima, omnibus, quaquaverſum patet orbis, feliciter ſatis & proſperè ſalutem, filiis autem ſuis honores ſummos conciliabit.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis ſanandis valuit optimè meritus autor noſter, ſequentes indicant paginæ. Regimen & Diæta inſtituuntur aptiſſima; præſcribuntur remedia pauca, ſed neceſſaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani oſtentationi compoſita: ſitibundis ægris (eodem modo, quo & ipſe ſitim ſuam reſtinguere ſolitus erat) cereviſiam tenuem affatim & pro libitu hauriendam, unde

virè

mire reficiuntur & refrigerantur, concedit; nec Immanitate plus quàm barbarâ precibus eorum ſurdus Apozemata & Julapia præ ingrato ſapore faſtidita ſubſtituit; maximam adhibet cautelam, ne exæſtuans nimis vel igne luculentiori, vel ſtragulorum onere plus adhuc incaleſceret, vel à propinatis forſan remediis eum in finem, ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc & inconcocta, quæ tamen hac data anſa concitato motu cerebrum petit, unde Phreneſis aut Coma, aut extravaſato ſanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant, miliares collum & pectus ubivis obſident. Nunquid ad amuſſim magis depingi poterat, quàm Variolarum hiſtoria? Eruptionis diem in utravis ſpecie deſignat, puſtularum ingenium ad unguem deſcribit, quo tempore incipiat, & quamdiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor ſe prodat, quid tandem quolibet die expectandum, diſerte explicat. Paregoricorum uſum, quo emolumento judicent Practici, primus perſuaſit, malum, ingerendi Cardiaca ante eruptionem, morem, unde ſæpe accerſitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Melius autem hæc ex ipſo fonte. Valeas itaque, amice Lector, & ſicubi ſcateant Menda, ignoſcas.

S. M.

Medicamentorum quædam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞. T*Amarind.* ℥ß. *fol. Sennæ.* ʒij. *Rhei.* ʒiß. *coq. ſ. q. aq. ad* ℥iij. *in Colatura diſſolve Mannæ & Syrup. Roſar. ſolut. an.* ℥j. *m. f. Potio.*

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥ij. *Infuſ. Croc: Metall.* ℥j. *Syr. Caryophyl.* ℥ß. *m. f. vomitorium.* Sumat hora 4ta pomeridiana, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexiter. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. *Margarit. præparat.* ℥iß. *ſacchar. Cryſtall. q. ſ. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ʒß. *f. Julap.* de quo eap. cochlear. iv. vel. v. in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Ceraſor. nigr. an.* ℥iij. *aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de ſucco Citri, ana* ℥ß. *m. f. Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Diæteticum.

℞. *Rad. Sarſaparill.* ℥vj. *lign. Saſſaf. & Chinæ an.* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥j. *coq. in aq. font. Congiis ij.*

per

per horæ dimidium; deinde ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas xij. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem: Cum primum ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi ℥ß. *poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor reponatur lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.* Sit pro potu ordinario per xxx. dies.

Apozema Aperiens & Antiſcorbuticum.

℞. *Rad. gramin. Cichor. Fænicul. & Aſparag. an.* ℥j. *uvarum Corinthiac. & paſſul. enucleat. an.* ℥ij. *fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. ſub finem addit. M. ij. coq. ſ. q. aq. fontan. ad* ℔ij. *ſub finem adde vini Rhenani* ℔ß. *Colatura adhuc calente infunde ad duas horas vaſe clauſo Coch. hortenſ. M. i. colatur. adde ſyr. è quinque radic. & è ſucco Aurant. an.* ℥ij. *aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. *M. f. Apozema.* Sumat ℔ß. manè, & 5. pomeridiana per XIV. dies.

Eclegma incraſſans in Tuſſi.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥j. *Syr. Papav. Rhœad. Portulac. Jujub. & Lohoch ſani, an.* ʒß. *Sacchar. cryſtall. q. ſ. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ ſpatium, & f. Linctus perfectè miſtus; recondatur in olla figulina, ad uſum.* Cap. ſæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortius incraſſans.

℞. *Conſerv. Roſ. Rubr. Syr. violar. & de Mecon. an.* ℥j. *ſem. papav. alb.* ʒiij. *contundantur ſimul & per*

per ſetaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moſchat. expreſſ. gr. vj. *f. Eclegma.*

In Defluxione tenui.

℞. *Conſerv. roſar. rub.* ℥ij. *Syr. de Mecon. & jujub. an.* ℥j. *Oliban. Maſtich. & Succin. an.* ʒj. *ol. nuc. Moſchat. per expreſſionem gr.* vj. *M. f. Lobocb.* de quo lambat ſæpè; bis in die cap. eclegm. deſcript. cohl. j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gut. viij. ad gut. xij.

Cereviſia Purgativa.

℞. *Polypod. Querc.* ℔j. *Rad. Rhabarb. Monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. an* ℔ß. *Rhabarb. inciſ. & rad. Raphan. Ruſtican. an.* ʒiij. *fol. Cochl. Hortenſ. ſalv. an M.* iv. *Aurantior. inciſ. N.* iv. *infunde in Congiis* v. *vel* vj. *Cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit*, ſit pro potu ordinario per dies xiv. vel xxi. præcipuè verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. *Galbani in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ℥iij. *Tacamahac.* ʒij. *f. Emplaſt. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl.* j. *parvulum.*

Deco.

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicatâ ſenâ* ℥iv. *Syrup. de Spina Cervina* ℥j. *Elect. de Succ. Roſar.* ʒij. *M. f. Potio.*

De
Affectione, in Fœminis, hyſterica; maribus, hypochondriaca dicta.

CUm à caſu aliquo graviori moleſtum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales ſpiritus; urina ſubinde limpidiſſima copioſè excernitur; ſanitatis recuperandæ ſpes omnis protinus abjicitur, & triſtiſſima quævis ſibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus inſederit, (plurimas autem inſidet) ſymptomata ei parti competentia confeſtim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia ſoluta, ſtatim à partu adoritur; ſpaſmi epilepſiæ perſimiles (vulgò uteri ſtrangulatus, in quo venter & præcordia guttur verſus intumeſcunt) infeſtant; clavus hyſtericus, in quo dolor in capite atrociſſimus, quem transverſo pollice poſſis contegere, ægrâ interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miſerè excruciat; cordis palpitationem, tuſſim, paſſionis iliacam & colicam, nephritin, urinæ ſuppreſſionem æmulatur paroxyſmus; vomitiones enormes, diarrhœam ſubinde excitat; externè in carne muſculoſ. nunc dolorem, nunc tumorem inducit, in tibiis hydropis inſtar; nec (quod mi-

mireris) intactos dimittit dentes; & ſæpe ſæpius adeò refrigerantur externæ partes, ut cadaver plane referant; in riſum & lachrymas effuſiſſimas ſine ulla προφάσει ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores Hyſterici, quamcunque partem obſident; ubi diſceſſerint, teneritudinem, quæ tangi recuſat, relinquunt, ac ſi verberatæ fuiſſent carnes.

Mittatur Sanguis ad ℥viij.

Emplaſt. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti mane aggrediatur uſum ſequentium pilularum:

℞. *Pil. Coch. maj.* ʒij. *Caſtor. pulv. gr. ij. Balſam. Peruv. gut. iij. f. Pil.* xij. Cap. iv. ſingulis vel alternis matutinis pro ratione virium hora 4. vel 5. matutina ſuperdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ.* ℥iv. *Bryon. comp.* ℥ij. *Caſtor. nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ.* de quo capiat cohlear. iv. vel v. in omni languore. Poſt has pilulas ſumptas utatur ſequentibus:

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. Extract. Abſinth. f. Pil. N.* iij. Sumat ſummo mane, & repetantur hora 5ta pomeridiana per xxx. dies, ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.

Sin-

Sin forma boli magis arrideat:

℞. *Conſerv. Abſinth. Roman. & flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic. & Nuc. Moſchat. condit. Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *pulv. Ari comp.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒij. *cum ſ. q. Syrup. de ſucc. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.*

℞. *Elect. præſcript.* ʒij. *limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus* ſumendus manè & ſerò, ſuperbibendo hauſtum vini abſinthitis, vel Cochl. vj. ſeq. Infuſionis:

℞. *Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator. an.* ℥j. *fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M.* j. *Cort. Aurant. duor. inciſ. affunde vini Hiſpanic. q. ſ. ad ſupereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore uſus. Vel

In Delicatulis *Chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. ſequentis.

℞. *Limatur. Chalyb. probè trit.* ℥j. *pulv. Ari com.* ʒvj. *ſem. Coriand. præparat. Aniſi, Fænicul. dulc. an.* ℥ß *Cinnamom. acutiſſ. Corall. rubr. præparat. an.* ʒiij. *Nuc. Moſchat.* ʒij. *f. omnium pulvis ſubtiliſſimus, cui adde ſacchar. albiſſ. ad pondus omnium,* hujus cap. è Cochleari ʒß. bis in die per 4. dies, tum ʒj. bis in die per 40. dies, ſuperbibend. Cochl. vj. ſeq. Julap. vel Vini Abſinthitis.

℞. *Aq. Lact. Alexiter.* ℥xij. *Genzian. comp.* ℥iv. *Abſinth. magis comp.* ℥ij. *ſacchar. albiſſ. q. ſ. f. Julap.* Vel;

℞. *Vini Rhenan. Abſinth.* ℔ß. *aq. Gentian. comp.* ℥ij. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Aſæ fœtidæ, an.* ʒj. *Caſtor.* ʒß. *cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. è ſingulis*

 drachmis

drachmis xij. Sumat iij. ſingulis noctibus, ſuperbibend. aq. Bryon. compoſ. Cochl. iij. vel iv. per totum decurſum hujus proceſſus.

Si Pilulæ Præſcriptæ ventrem moverint, utatur ſequentibus:

℞. *Caſtor.* ℥j. *ſal. ſuccin. volatil.* ʒß. *cum ſ. q. extract. Rutæ. f. pilulæ No.* xxiv. Cap. iij. ſingulis noctibus, ſuperbibendo Julapii hyſteric. Cochl. iij. vel iv.

Sp. C. C. ad gutt. xvj. vel xvij. in aqua alia appropriata ſæpius exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tum capiat ſequentes pillulas:

℞. *Trochiſc. de Myrrh. pulv.* ℈j. *Balſam. ſulphur. Terebinth. gutt.* iv. *cum ſ. q. gumm. Ammoniac. ſolut. f. Pil. No.* iv. Cap. manè & ſerò ſuperbib. Julap. hyſteric. Cochl. iv. vel v. inſtillando Sp. C. C. gutt. xij.

Electuarium Antiſcorbutic. cum aqua ibidem deſcripta prodeſt in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conſerv. Cochl. hortenſ.* ℥j. *pulv. Ari Compoſ.* ʒvj. ſuperbibendo præſcriptam aquam.

At ſi affectus his non cedat remediis, eundum eſt ad *aquas ferreas*; & ſi neque his, tum ad *Sulphureas*, quales ſunt *Bathonienſes*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc obſervanda; ſi aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri poteſt, tunc ab iis æger abſtineat, donec Symptoma iſtud penitus evanuerit. Æger in earum uſu per ſex ſeptimanas ad minimum vel potius ad duos menſes perſeveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata* ad calefacien-

dum

dum ventriculum ſubinde ſumat: *Pilulæ* etiam *hyſtericæ* iij. devorari poſſunt per primas x. noctes, ſuperbibendo *Jul. hyſter.* cochl. iv. vel v.

Quoad uſum *aquarum Bathonienſium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per ſex ſeptimanas vel duos menſes.

Si *Chalybs* juſto plus corpus calefaciat, tum per ejus uſum, quarta quaque Aurora ſumat *aq. mineralium purgantium* ℔iv. Quæ tametſi alvum moveant; haud tamen tumultum cient, ut ſolent Cathartica ex officinis deprompta.

Si Chalybs magnas perturbationes inducat, Laudanum aqua aliqua hyſterica miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cum à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, Venæſectio & cathartica non ſunt præmittenda, ſed à chalybe ſtatim incipiendum.

Ubi ſymptomata ſunt mitiora, ſatis eſt, ſanguinem mittere, & alvum ſolvere ad dies iij. vel iv. dein pilulas hyſtericas ad dies x. manè & ſerò exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione & diarrhœa enormioribus exhibendum Laudanum, & poſtea corraborandi ſpiritus, at modo per vires liceat, ante uſum Laudani educatur è venis ſanguis & catharticum propinetur; in viraginibus præſertim & ſanguineo temperamento præditis; in debilioribus autem & haud pridem paroxyſmum paſſis ſufficit ventriculum congio uno lactis cereviſiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam doſin Theriacæ Andromachi vel Elect.

Orvietan. imperare, & cochl. aliquot liquoris alicujus ſpirituoſi cum paucis Laud. liquidi guttulis ſuperbibenda dare. Quodſi ægra jam pridem vomuerit, & ulterius emeticis ſollicitare periculo vacabit, Laudanum ſine mora propinandum eſt, ea doſi, quæ ſymptoma vincat, & poſt ſingulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potisſimum ſolida vel liquida, in parvo vehiculo, vid. gutt. aliquot in cochl. j. aq. Cinam. fortior. ægra interim conquieſcente, & caput immotum tenente.

Perdomito ſymptomate manè & ſerò ad dies pauculos continuetur uſus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum ſemel poſt evacuationem Laudano uti cœperimus, ea doſi, atque illa toties repetita ſumendum eſt anodynum, donec ſymptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum ſpatio inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit, ante noſcamus, quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum eſt, nihil evacuandum, vel per mitisſimum Enema.

Theriaca Andromachi crebro, diuque uſurpata, magnum eſt in hoc & aliis morbis quampluri-mis à caloris & concoctionis defectu ortis remedium.

Vina Hiſpanica gentiana, abſinthio, angelica, centaurio, cort. aurant. flavedine, aliisque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu.

Cor-

Cortex. Peruv. ad ℈j. manè & ſerò per ſeptimanas aliquot deglutitus, præſertim in ſpaſmis hyſtericis miras habet vires.

In tenui bilioſoque corporis habitu posſit uſurpari diæta lactea, præcipue in colica hyſterica, ſi modo ea incommoda posſint ſuperari, quæ primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coagulatur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandisque minus ſufficiat.

Nihil tamen æque ſanguinem ſpiritusque fovet & confirmat, ac diu multumque ſingulis fere diebus equo vehi, nec itinera in curru facta ſuo carent ſucceſſu.

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.

Si æger juvenis ſit, extrahatur ſanguis è brachio, & eodem die poſt aliquot horas, vel ſequenti die duabus horis poſt leve prandium *Emeticum ex infuſ. Croc. Metall.* paratis, Zythogal. ℔vj. vel viij. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e veſtigio ſumatur hauſtus, exhibeatur; & poſt finitam operationem Emetici hoc vel ſimile paregoricum:

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iß. *aq. Epidem.* ℥ß. *Laudan. Liquid. gutt.* xvj. *Syr. Caryophyll.* ʒ ij. *M. f. Hauſtus.*

Vomitora ex Infuſ. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minima quantitate non eſt tutum exhibere.

Poſt hunc diem usque ad undecimum vel duodecimum ſingulis Auroris injiciatur enema ſequens:

℞. *Decoct. commun. pro Clyſtere* ℔j. (*vel lactis vaccini*

cini eandem quantitatem) *Sacchar. Culinar. & Syrup. violar. an.* ℥ ij. *f. Enema.*

Poſt dictum diem alvus conſtipari permittatur, quò materia febrilis citiùs concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt; ut,

℞. *Pulv. è Chel. Cancror. comp. gr.* xiv. *Elect. de Ovo* ℈ ß. *cum ſ.q. Syr. Caryophyll. f. Bolus* ſumendus octava quaque hora, ſuperbibendo ſequentis Julapii Coch. v. vel vj.

℞. *Aq. lact. Alexiter. Ceraſor. nigr. an* ℥ iij. *Aq. Epidem & Syr. Caryophyll. an.* ℥ j. *M. f. Julap.* vel alia his ſimilia.

Hac methodo ſollicitè obſervata, uſitatò circa xv. diem (tum ex laudabili in urina ſeparatione, tum ex manifeſta Symptomatum omnium remisſione) tempeſtivum eſſe Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maxime in ſenibus, curata febre, & purgato corpore ægrum nihilominus valde debilem eſſe, & quandoque tusſi, interdum etiam ſcreatu magnam glutinoſi viſcoſique phlegmatis copiam expectorare; Hoc in caſu vinum Malaganum annoſum cum pane toſto ei immiſſo bibat æger.

Si ſuperveniat Iliaca pasſio, præſcribatur ſal. abſinthii, ℈j. ex cochl. j. ſucc. limonum, manè & ſerò, intermediis temporibus cap. Aq. menth. ſtillat. ſine ſaccharo, cochl. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indeſinenter accumbat, poſtquam dolor cum vomitu per biduum triduumve ceſſaverit, exhibeatur Pil. Coch. ʒj. in aqv.

Men-

Menthæ ſoluta, nec removendus catulus ante pilularum uſum.

Ad recidivam præcavendam perſiſtat in uſu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Peſtilentiali 1665, 66.

Poſt Venæ-ſectionem in lecto celebrandam, æger ſtragulis obruatur, & Lacinia Lanea ſincipiti alligetur; tum, ſi vomitus non adſit, hoc vel ſimile Hydroticum exhibe;

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ ß. *Elect. de ov.* ℈ j. *pulv. è chel. Cancr. comp. gr.* xij. *Coccinel. gr.* viij. *Croc. gr.* iv. *cum. ſ. q. ſucc. kermes*, *f. Bolus*, quem ſumat ſexta quaque hora, ſuperbibendo Cochl. vj. ſeq. Julapii:

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compoſ. an.* ℥iv. *aq. Theriacal. ſtillatit.* ℥ ij. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *M f. Julapium.*

Si adſit vomitio, hydroticum differatur, donec ſolo tegumentorum pondere ſudor promanare incipiat, linteaminis parte vultui ſuperinducta.

Incepta Diaphoreſis hauſtulis Zythogalæ ſalvia alteratæ, vel Cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxeris, (ubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium (i.e horas 24.) eſt continuanda; in ſudore licet jusculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non ſuſtinui; per horas adhuc à finito ſudore xxiv. ægro ſe in lecto continente frigus cautè devitetur. Induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſcule hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur;

tur; in ſeq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Varioloſam & Variolas produxerunt.

Anni 1669, 70, 71, 72. Febrim Dyſentericam.

Anni 1673, 74, 75. Febrim Comatoſam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685. &c. deſcripta curari eas potuiſſe autumo.

De febribus intermittentibus.

Cum rigore & horrore adoritur paroxyſmus, quibus mox ſuccedit calor, & huic tandem ſudor, & ſubſequens ἀπυρεξία: licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remisſio potius quàm intermisſio perſentiſcitur, in calore æque ac in rigore vomiturit utplurimum ac vehementer ægrotat miſer cum ſiti & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris ſolutionem, tonſillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ℥j. *cum ſ. q. Syr. Caryophyll. vel de Roſis ſiccis, f. Electuarium dividendum in* xij. *doſes;* quarum unam capiat quarta quaque hora, ſuperbibendo Vini cujuslibet hauſtum, incipiendo immediate poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt.* x. *Laudan. Liquid.* ſingulis vel alternis vicibus poſt aſſumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipue in Quartana)

tana) repetatur proceſſus prædictus ſingulis ſeptimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥j. *cum ſ. q. Syr. Caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat vj. quarta quaque hora.

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥ij. *Vin. Rhenan.* ℔ij. *ſtent ſimul in Infuſione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Uſûs tempore cap. ℥iij. tertia vel quarta quaque hora.

Sin ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutire nequeat æger, tum ſexies vel octies ſpatio duarum horarum ſucci limonum recens expreſſi cochl. j. cum ſal. abſinth. ℈j. aſſumatur, dein Laud. liquidi gt. xvj. cum Aq. cinam. fortioris cochl. j. ac brevi poſt ceſſante vomitu corticis uſum aggrediatur.

In Intermittentibus Vernalibus nonnunquam emeticum tempeſtive propinatum, ut nempe ante paroxyſmum negotio ſuo defungi posſit, felicisſime ſuccesſit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus per triduum l. quatriduum injectum Curationem abſolvit.

Altera Methodus curandi Tertianas.

℞. *Serpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulveriſat. gr.* xv. *Vin. alb.* ℥iij. Sumat duabus horis ante Paroxyſmum, & ſtragulis coopertus æger ſudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxyſmum.

Si ab ingeminatis paroxyſmis ſumme debilis fuerit æger:

℞. *Conſerv. flor. borrag. bugloſſ.* ℥j. *Conſerv. anthos* ℥ß. *Cort. citri* & *Nuc. Moſch. condit. Theriac.*

Androm. an. ℥ iij. *Confect. Alcherm.* ʒ ij. *M. F. opiata* Cap. ad quantitatem avellanæ manè & veſperi, ſuperbibendo Cochlearia paucula alicujus *aquæ Epidem.* ſimplicioris *ſaccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum uſu.

Si ſub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulſa febre, Curatio non eſt inſtituenda remediis purgantibus, ſed infuſionibus *rad. raph. ruſt. ſummit. abſinth. centaur. min. baccar. junip. cinerum geniſtæ* &c. in vino factis, exulante autem febre, catharticis & aperientibus.

Pro Infantibus febre intermittente laborantibus.

℞. *Aq. ceraſor. nigr. & Vini Rhenan. an.* ℥ ij. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ iij. *Syr. Caryophyll.* ℥ j. *M. f. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxyſmi non amplius diſcrucient: inſtillando alternis vicibus, ſi Diarrhœa adfuerit, Laud. Liquid. gutt. j. vel ij.

De febre Stationaria, ab anno 1685. *ad* 90.

Calor & frigus ſe invicem excipiunt, artus pariter & caput dolent, pulſus interim ferè ſanus, nonnunquã tuſſis, dolor circa collum & fauces, exacerbatio febris prope noctem, inquietudo, ſitis, lingua vel humida & ex omni parte pellicula alba & ſcabra veſtita, vel ſicca, fuſci coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. A jugi in lecto decubitu coma & phreneſis, à calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulſus inordinatus, tendinum ſubſultus, atque ita tandem mors.

Sudo-

Sudores in initio ſymptomatici divexant, qui, ſi ab arte provocentur, viſcoſi à capite erumpunt, & materiam morbificam in caput aut in artus transferunt.

Mittatur Sanguis ad ℥ x. è brachio. Reiteretur Venæ-ſectio; ſi modò reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tusſiendum lancinans, & alia ſigna Peripnevmoniæ nothæ adſint. In hoc caſu tàm Venæ ſectio quàm Catharſis repetenda, donec æger convaluerit.

Veſperi applicetur Epiſpaſticum, & ſequenti auroraPotio Lenitiva præſcribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & hora ſomni poſt Catharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq. Paralyſ.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥j. *Succ. Limon. recent. extract. Cochl.* ij. *M. f. Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſua poſt curationem febris ſupervenientes ſponte evaneſcunt; Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *Cortic. Peruv.* ʒ j. *cum Syr. Papav. Rhœad. q. ſ. in form. Electuar. vel pilular. redactá*, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certisſimè ſcopum attinget, ſi non fruſtrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribantur:

℞. *Conſerv. Lujul. & Cynosbat. an.* ℥ j. *conſerv. Berber.* ℥ß. *Crem. Tart.* ʒ j. *cum ſ. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat. ter in die, ſuperbibendo ſequent. Julap. Cochl. vj.

℞ *Aq. Portulac. Lactuc. Paralyſ. an.* ℥ iij. *Syr. de Limonib.* ℥ jß. *Syr. Violar.* ℥ j. *M. f. Julapium.*

Vel ℞ *Aqv. font.* ℔ j. *Aqv. roſ. ſucc. limon. ſacch. albiſſ. an.* ℥ iv. *Coqv. lento igne, dum deſpumaverint*; Cap. ℥ iij. ad libitum. Præſcribatur quoque ſequens Gargariſma:

℞. *Succ. pomor. agreſt.* ℔ß. *ſyr. de Rub. Id.* ℥ j. M. F. gargariſma.

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj. ad* ℈ ij. exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v. gr. *Laudan. Londin. gr.* jß. *cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gutt.* xviij. *in aq. Cinnamom. hordeat.* ℥ j.

Decoctum album ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam concedatur ægro pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam purgationem, modo febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. iij. vel IV. manè & ſerò, ut & poſt prandium per dies aliquot propinentur.

In phrenitide, ut & Comate nihil perinde confert atque ægri caput radere, nullo admoto Emplaſtro, ſed pileolo tantum.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit,) poſt V. S. & purgationes hujusmodi iteratas etiamnum duret, procurratque febris, modo ſigna peripnevmoniæ & inflammationis circa partes vitales abſint, ſingulis noctibus paregoricum & medicamenta hyſterica bis vel ter in die injungantur.

De Infantibus Febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur,

tur, dein *Emplaſtr. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cereviſiâ, quâ Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de febre intermittente pro infantibus deſcriptum) exhibeatur.

De Febre Scarlatina.

Æſtate exeunte infantes præcipuè infeſtat. Rigent & horrent ſub initium; nec tamen admodum ægrotant; cutis univerſa maculis parvis, rubris, crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quam in morbillis, interſtingvitur: Ad duos tresve dies perſiſtunt ſubjecta cuticula, ſquammulis furfuraceis, ad inſtar farinæ, cutis conſpergitur.

℞. C.C. *uſti, & pulv, è Chel. cancr. comp. an.* ℈ß. *Coccinel. gr.* ij. *Sacchar. Cryſtal.* ℈j. *M. f. pulvis ſubtiliſſ. in* xij. *Chartulas dividend.* quarum unam cap. ſexta quaque hora, ſuperbibendo cochl. ij. vel iij. ſequentis Julapii.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. aq. Lactis Alexiter an.* ℥iij. *Syr. è ſucc. citri* ℥j. *M. f. Julap.*

Applicetur etiam Epiſpaſticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr. de Mecon.* propinetur, & poſtquam ſymptomata ceſſaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver & Æſtatem dominatur. A rigore & horrore orditur, quos ſtatim comitantur calor, ſitis, inquietudo & cætera febrium ſymptomata; elapſis pauculis horis, æger vehementi dolore punctorio

ctorio in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus omoplatas, nunc ſpinam, nunc anteriora pectoris ſeſe propagat, tusſi crebra excruciatur. Materia ſputo rejecta in initio morbi pauca eſt & tenuis, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta, progreſſu verò copioſior, & magis concocta, ſanguine etiam permixto. Febris pari pasſu incedit cum tusſi, ſputo ſanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis. Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert, ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis e brachio lateris affecti ad ℥x.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iv. *Sal. Prunel,* ʒj *Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima Venæſectione.

℞. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *ſem. Melon. Pepon. an.* ℥ß. *ſem. Papav. alb.* ʒiij; *aq. hord.* ℔iß. *aq. Roſar.* ʒij. *cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio*, Cap. ℥iv. quarta quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥iß. *M. f. Apozema.* Cap. ℔ß. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per ſe, vel *Oleum Sem. Lini recenter extractum* exhiberi poteſt.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialthææ, an.* ℥j. *M. f. Linimentum*, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo fol. Braſſicæ.

Repetatur Venæſectio ad tres alias vices ad eandem

dem quantitatem,quatuor diebus continuis,ubi dolor & reſpirandi difficultas ſvadent.

De Peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & ſæpe ſub ejus exitum emergit, inſultu primo nunc incaleſcit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent & inflammantur genæ, oculique, tusſit, & inter tusſiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt & intensè rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò & celeriter ſpiritum ducit, dolente thorace. Ab aſthmate ſicco planè diſtingvitur, quod in iſto nusquam comparent febris indicia, in hac maniſeſto ſe produnt, licet minora longè & magis obſcura, quam in peripneumonia vera.

Mittatur ſangvis è brachio dextro ad ℥x. Die ſequenti æger hanc potionem ſumat:

℞. *Casſiæ extract.* ℥ij. *Glycyr.* ʒij. *ficus pingues Num.* iv. *fol. ſenn.* ʒijß. *Agaric. trochiſcat.* ʒj. *coq. ſ. q. aquæ ad* ℥iv. *in Colatur. diſſolv. Mannæ* ℥j. *Syr. Roſar. ſolut,* ℥ß.

Si verò potionem aſſumere nequeat, Cap. *Pil. coch. maj.* ℈ij. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum Venæ-ſectio ad eandem quantitatem; ac poſtero die repetatur Catharſis, quæ porrò repetenda eſt alternis diebus, vel poſt majora intervalla, pro ratione virium; Atque inſupér ſi Symptomata non ceſſaverint, extrahatur iterum ſanguis ſemel adhuc, bis, vel ſæpius, diebus aliquot interjectis, prout res poſtulaverit; ſed ut plurimum Venæ-ſectio bis celebrata ſufficiet. Interim, dum hæc fiunt, præſertim in die-

diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali, Eclegmate* & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide deſcriptis.

De Rheumatiſmo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium ſymptomata patiuntur, elapſo die uno alterove (eſt & ubi citiùs) dolor adeſt atrox nunc in hoc, nunc in illo artu, in carpis, humeris & genubus præſertim, viciſſim hos relinquens & illos occupans, rubore & tumore in parte, quam poſtremum affecit, adhuc reſiduis. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente. In lumbagine rheumaticâ immanis dolor adeſt, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, niſi quod æger non vomituriat, qui procumbere nequit, ſed vel è lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpore perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato. Sangvis pleuriticorum ſimilis.

Mittatur Sangvis è brachio lateris affecti ad ℥ x.

℞. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an.* ℥ iv. *Syr. de Limonib.* ℥ jß, *Syr. Violac.* ℥ j. *M. f. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præſcribend. *Emulſio 4. Sem. Frigid. maj. Cataplaſma è mica panis albiſſ. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die ſequenti eadem ſanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur, atque porrò quater vel pluries, ſi opus fuerit, hoc obſervando, ut poſt ſecundum Venæſectionem majora ſint intervalla inter ſingulas ſangvinis miſſiones.

Die-

Diebus a Phlebotomia vacuis Enema è lacte ſaccharto ſubinde injiciatur, vel ſequens:

℞. *Decoct. Commun. pro Clyſter.* ℔j. *Syr. Violar. & Sacchar. culinar. an.* ℥ij. *M. f. Enema.*

Si imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum poſt ſecundam vel tertiam Venæ-ſectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus Paregoric. *ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualeſcunque ferre nequeat, aggrediatur uſum *Elect. aq. Antiſcorbut.* in ſcorbuto deſcript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatiſmo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti, Rheumatiſmus Diætâ ſimplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, æque feliciter, ac repetitis Venæſectionibus (quas minus ferre queant) profligari poteſt. Ex. gr.

Solo Lactis ſero ad dies quatuor veſcatur æger, poſtea præter ſerum pane ſimilagineo ſemel in die loco prandii, donec penitus convaleſcat; niſi quod poſtremis diebus iterum panem in cœnam indulgere liceat. Symptomatis ceſſantibus, carnes pullorum elixorum, cæteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitet, donec tandem pancraticè valeat.

De Febre eryſipelatoſa.

Nulla non corporis pars, præſertim facies, tumet, dolet & ſummè rubet, puſtulæ denſæ, parvæ,

in veſiculas ſubinde faceſſunt, quæ per frontem caputque ſerpunt, oculi tumore obruti, rigor & horror atque reliqua febris indicia adſunt. In alia hujus morbi ſpecie, liquorum attenuantium potationi ſuperveniente, febricula adeſt, puſtulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in veſiculas ſublatæ, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condentes, maximè pruriunt, & ſcalpendo rurſum apparent. Eſt & alia eruptionis ſpecies, pectus ut plurimum obſidens, macula nimirum lata, cuti vix ſupereminens, porriginoſa, cum ſqamulis flavis, qua vigente, æger bene ſe habet, eadem evaneſcente, leviter ægrotat, urina turbida & flava, iisdem remediis, quibus pruritus ſerinus, cedit; vino utatur æger & carnibus eupeptis.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥ix. vel x. Die ſequenti ſumat *potionem communem purgativam.*

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. flor. Chamæmel. Melilot. ſummitat. Hyperic. & centaur. minor. an. M.* j. *ſem. Lini, fœnugræc. an.* ℥ſs. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ iij. *Coletur liquor, & tempore uſus adde ſingulis libris decocti Spir. Vini* ℥ij. Stuphæ è panno laneo huic decocto immerſæ, ac expreſſæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta poſt fotum ſequenti mixtura illinatur:

℞. *Spir. Vin.* ℔ *ſ. Theriac. Androm.* ℥ij. *pulv. piperis longi, & Caryophyll. an.* ʒij. *f. mixtura*, qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ Venæ-ſectioni non cedat morbus, tum repe-

repetatur; & nondum ceſſante, ad duas alias vices celebretur, interpoſito ſemper die uno.

Diebus à Venæſectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum, Emulſio Refrigerans, & Julap. refrigerans*, ſunt præſcribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæſectioni & Catharſi non cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒſs. *Elect. de ovo* ℈j. *rad. Serpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulver. gr.* xv. *Lapid. Bezoar. oriental. gr.* v. *cum ſ. q.* Syr. *è conditur. citri, f. Bolus*, hora ſomni ſumendus per dies xxj. ſuperbibendo cochl. vj. ſequent. Julapii:

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vj. *aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* ℥ij. *Syrup. Caryophyll.* ℥j. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris poſſetici lb. ſs. calidè, & ſudet horæ unius ſpatio.

His finitis, ſi Puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti Linimento Partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* ℥ij. *Unguent. Pomati* ℥j. *flor. Sulphur.* ʒiij. *ol. Rhodii* ℈ß. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præſcripta haud uſurpantur, niſi Venæ-ſectione & Catharſi rite præmiſſis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æſtatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris inſultum dolor & faucium inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonſillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec ſpiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copioſe. Tangantur partes inflammatæ *melle Roſaceo, Sp. Vitrioli, vel Sp*

Sulph. ad ſummum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli ſolo. Mox Gargariſma ſequens uſurpetur, non vulgari modo; ſed ita, ut ſine ulla agitatione in ore contineatur, donec incaleſcat; dein expuatur, & repetatur ſubinde.

℞. *Aq. Plantag. Roſ. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iv. *album. ovor. in aquam agitando redact. Num.* iij. *Sacchar. Cryſtal.* ʒiij. *M. f. Gargariſma.*

Emulſio Refrigerans in Pleuritide deſcripta indies ſumatur.

Sequenti mane, niſi febris & dolor inter deglutiendum remiſerint Venæ-ſectio repetatur, Catharſi in diem poſterum rejecta, aliàs Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu, (quòd oppido rarum) repetatur adhuc, Venæ-ſectio, & Catharſis; Epiſpaſticum amplum ac forte applicetur cervici poſt primam Venæ-ſectionem.

Omni mane, ſi diebus purgationi datis Enema refrigerans & emolliens injiciatur, Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie abſiſtat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ ſtationaria eſt, cautè obſervandum, ut æger à lecto abſtineat magnam diei partem, ut juſculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cereviſiam tenuem lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent & frigent alternatim.

Secun-

Secundo conſummatam febrim accerſunt. Ægritudo vehemens, ſitis, inappetentia, lingua alba (non verò ſicca) tusſicula, capitis & oculorum gravedo, & ſomnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter ſtillat (quæ lachrymæ certisſimum morbillorum ſignum.) Huc accedunt ſternutatio, tumor palpebrarum paulò ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectonibus colore viridi, in dentientibus præſertim. Symptomata ingraveſcunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morſibus perſimilis prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis interſtinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, ſupra cutim paululū elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix occulorum acie, deprehendi poſſit.

A facie, quam primò ſolùm occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiaſque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, ſuperficiem cutis non ſuperantes conſpiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in variolis. Vomitus poſt eruptionem nullus; ſed tusſicula & febris cum ſpirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, ſomnolentia & inappetentia perſeverant. Die ſexto aut circiter frons & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latisſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorſus

ſus ſunt; per faciem verò & artus, quandoque & totum corpus in farinam quandam & ſqamulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas & tusſicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔iß. *Syrup. Violac. & Cap. Ven. an.* ℥iß. *M. f. Apozema*; Cap. ℥iij. vel iv. ter vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. albiſſ q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpius lambat, præcipuè quando tusſis urget.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥j. *M. f. hauſtus* ſingulis noctibus ſumendus à primo morbi inſultu, usque dum convaluerit æger, doſin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſanguis liberaliter extrahendus è brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venæ-ſectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale ſupra deſcriptum*, ut & *Lohoch*, vel *Ol. Amygd. dulc. per ſe.* Circa diem xij. ab invaſione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit, Venæ-ſectione ſanatur.

De Variolis.

Diſtinctæ ſunt vel confluentes, & in diſtinctis invadunt rigor & horror, calor intenſus, capitis & dorſi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in ſudores propenſio (& hinc minimè confluxuras eſſe licet conjicere) dolor ſub ſcrobiculo cordis ſi manu prematur, ſtupor & ſomnolentia, nonnunquam & inſultus epileptici (in infantibus præſertim) quibus ſi, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu eſſe variolas posſis prædicere, ita ut ſi fortè inſultum epilepticum ſub veſperam patiantur, ſequenti Aurora in conſpectum ſe daturæ ſunt variolæ, mites ut plurimùm & rariſſimè confluentes. Quarto incluſivè ab invaſione die, nonnunquam ſerius, raró tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorſus evaneſcunt. In eruptione autem ſubrubræ primò puſtulæ, tenuisſimarum acicularum puncta æquantes, ſparſim ſe produnt per faciem, collum, pectus, & corpus univerſum; tunc in faucibus dolor, qui cum puſtulis ſurgentibus augetur. Circiter octavum à primo inſultu diem intervalla puſtularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tenſivo affici; extenduntur palpebræ, & ut veſica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique diſtenduntur; puſtulæ faciei antea læves & rubræ jam aſperæ (primum maturationis indicium) & ſubalbidæ apparent, ſuccum inſuper luteum, colore à flavo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam ſummæ in puſtularum interſtitiis calorem exhibet flori-

 dum

dum,& roſarum Damaſcenarum æmulum, quem quidem colorem, quo mitiores ſunt variolæ, eo magis tum puſtulæ, tum cutis interjecta ad amuſſim exprimunt: Quæ faciem occupant puſtulæ, aſperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione, quæ manus & reliquum corpus, minus aſperæ albæque magis conſpiciuntur indies. Die undecimo faciei tumor & inflammatio recedunt, puſtulæ maturæ & juſtam magnitudinem (viz. piſi grandiuſculi) adeptæ exareſcunt deciduntque. Decimo quarto vel quinto pereunt funditus; manuum autem puſtulæ pertinaciores, albæ adhuc & recentes die uno aut altero moras trahunt, & tandem dirumpuntur; cæteræ autem, faciei nimirùm & corporis, deſquammantur, & in facie ſquammulis hiſce furfuraceis ſuccedunt foveæ. Per totum morbi decurſum alvus vel prorſus conſtipatur vel rarisſime dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in diſcretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cùm in diſcreto hoc genere promoventur ſudores tum cardiacis tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat, è contra flaccida reperitur & albeſcens, puſtulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam poſt ægri mortem; ſudor, qui hucusque manaverat, derepentè evaneſcit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parce reddit ac frèquenter, & tandem paucisſimarum horarum ſpatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (ſed atro-

trociora) febris ſcilicet, anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius ſæviunt; licet non ita promptè, ac in diſcretis, in ſudores diſſolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum poſt illam protrahitur; quod in diſcretis vix contingit. Tertio die aut citiùs, rarò tardiùs erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod ſymptoma, v. g. acutisſimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in diſcretis, mox ab eruptione remittunt ſymptomata, ſed & febris & alia ad multos etiam dies poſt eruptionem puſtularum ægrum diſcruciant: Nunc eryſipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licèt temtempote plane diſtinguantur. Creſcente morbo non in molem aliquam ſpectabilem attolluntur; ſed in facie ſibi invicem implicitæ, tanquam veſicula rubra, vultum omnem contegunt, quem maturius elevant quàm diſcreæ: poſtmodum ad inſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis ſuperficiem non admodum ſuperant. Præterlapſo die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur, colore fuſco: Intenſus magis eſt dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non niſi poſt diem viceſimum latioribus laminis deſquammatur. Hoc interim obſervatu dignum, quod quanto puſtulæ matureſcentes proprius ad colorem ſubfuſcum vergunt, eò deteriores lentius abſcedunt; quo magis autem flaveſcunt, eò minus confluxerint, & ocyus ſe proripiunt. Ubi primum deciderit pelli-

cula, nullâ ſcabritie vultus afficitur; at verò mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ, indolis perquam corroſivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & ſæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorſum cuticula denudantur. Morbi periculum à puſtularum frequentia & numero in facie ſolâ æſtimandum. Puſtulæ manuum & pedum majores, & quo altius ab extremitate artuum aſcenderis, eo ſenſim minores & contractiores extant. In adultis ſalivatio, in infantibus diarrhœa (licet non ita certò) confluentium comes. Ptyaliſmus nunc cum eruptione ſe prodit, nunc biduo triduove præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viſcidiorem ægerrimè, excreat. Siticuloſus eſt æger, voce rauca, ſomnolentia & ſtupore ingentibus corripitur, inter bibendum ſubinde tusſit, & potus per nares revertitur. Tunc ceſſat ut plurimum ſalivatio, cui niſi faciei intumeſcentia (quæ licèt hoc ipſo die pro morbi genio aliquantiſper remitti debeat, non tamen niſi poſt diem unum alterumve omnino recedere) & manuum jam inſigniter incipiens & diutiùs perdurans ſuppetias tulerint, ægro protinus moriendum eſt. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat, ac ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, qua peracta deſinit. Superveniunt à malo regimine ſymptómata anomala; qualia ſunt, puſtularum flacciditas & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in me-

dio

dio ſubſidentes, ſanguinis mictus & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maxime periclitatur æger, in confluentibus, in minime crudo maxime vulgari genere, à primo morbi inſultu eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudisſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen, ſed rarius non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum & decimum ſeptimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo quotidie vexatur æger.

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad ℥ix. vel x. poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥j. vel ℥iſs. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis lupulatæ.

Cum variolæ omnes eruperint (quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥j. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Ea nocte, ſi Variolæ è Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad ℥iſs. quæ dein repetatur ad ℥ij. manè, & ad ℥iſs. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. Liquid.* viz. *gutt.* xviij. *pro* ℥j. *Syrupi &*

gutt.

gutt. xxv. *pro* ℥ſs. Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat, (quod in Variolis inſigniter confluentibus ſub finem earum ſæpe accidit) tum octava quaque hora exhibendum vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi Variolæ interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum, atque etiam in minori doſi.

Qualiscunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet, ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atque alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrum doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppresſio acciderit, æger è lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non posſit, tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *è Cereviſia tenui* vel *aq. hord. cum Melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit:

℞. *Cort. Ulmi.* ℥vj. *rad. Glycyrrhiz.* ℥ſs. *Paſſular. enucleat. No.* xx. *roſ. rub. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ iſs *in Colatur. diſſolv. oxymel. ſimp. & mell. Roſar. an.* ℥ij. *M. f. Gargariſma.*

Si Epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre nuchæ

nuchæ applicetur nocte iſta, quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto paregorico plantis quoque pedum applicari poteſt allium, à die octavo usque ad morbi finem, ſingulis diebus renovandum.

Si infans de ſymptomatis dentitionem comitantibus jam ſecurus, derepente ſpasmis corripitur, hic cogitandum eſt, convulſionem iſtam fortasſis à naturæ conatu, quæ variolas, ſcarlatinam febrem aut morbillos in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere; applicetur itaque Emplaſtrum epiſpaſticum nuchæ, lecto quamprimum committatur æger, exhibeatur inſuper Cardiacum; cui paregorici pauxillum eſt admiſcendum, puero nempe trienni Laud. liquid. gutt. v. in aqua Epidem. cochl. j.

Si die undecimo, vel alio quovis poſt eum, febris ſecundaria cum inquietudine, jactatione, & cæteris id genus ſymptomatis, usque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis ſufflaminari nequeat, & mors quaſi immineat, tum ſanguis ad ſatis magnam quantitatem illico detrahatur, nempe ad ℥xij. vel circiter, atque porrò repeti posſit ſemel vel bis in ſequentibus diebus, ſi ſymptomatum dictorum ratio idem poſtularit; at non aliàs. Catharſis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum inſequente (modo Venæſectio præceſſerit) inſtitui posſit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* ℥j. *diſſolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* ℥iiij. Veruntamen nec Venæſectio nec Catharſis impediunt, quo minus Paregorica in uſũ veniant, quæ, (haud obſtantibus iis) tam quoad largam doſin, quam repetitã exhiberi debent, ſi opus adhuc

fue-

fuerit: nam ad hæc in hoc morbo ſemper confugiendum.

Quando Puſtulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualib. partib. ol. Amygd. dulc. & Pomat. per biduum; at non ultra.

Die xxj. poſt invaſionem mittatur ſanguis è brachio; & ſequenti die Catharſis celebranda, quæ porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; à lecto abſtineat ad ſextum diem poſt invaſionem, in quo poſtea ſe contineat usque ad xvij. non aliis ſtragulis tectus, quam quibus ſanus uti ſolebat.

Juſculis Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cereviſia tenui victitet, & poſt undecimum diem vini Hiſpanic. Cochl. iiij. vel v. bis in die exhibeantur, ſi æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præſcriptis cedat, tum fotu fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Lauri, cum floribus Camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoë laboret, vel urinam reddat ſanguineam, tum pulvis & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoë præſcribuntur, ſexta quaque hora (donec ſymptomata iſta prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam caſu Paregorica liberali manu propinanda.

De Chorea Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies quædam eſt, pueros puellaſve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui

parti

partiapplicatam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento,ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur,quicquid æger contranitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes,circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim recta linea ori admovet, ſed deducta à ſpaſmo manu,huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem forte fortuna labris propiùs apponens liquorem derepente in os injicit, & avide haurit; dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad ℥viij. plus minus, pro ætate,ex brachio educatur.

Die ſequenti,dimidia pars,vel quiddam amplius, pro ratione ætatis,potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur:

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥j. *aq. Epilept. Langii* ʒiij. *Theriac. Andromach.* ℈j. *Laudan. Liquid. gutt.* viij. *f. hauſtus.*

PotioCathartic. ad tres vices,alternis diebus, repetatur; & *hauſtus Paregoricus*, iisdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur, & ad Catharſin,uti priùs,æger revertatur,& ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartamve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato,ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis ſequentia præſcribantur:

℞. *Conſerv. Abſinth. Roman. & flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Conſerv. Anthos* ℥ſs. *Theriac. Andromach. vet. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒj. *Syr. è ſucc. citr. q. ſ. f. Electuar.* de quo capiat

ad

ad magnitud. nuc. moſchat. manè & hora quinta pomeridiana, ſuperbibendo vini ſequentis Cochlearia v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an.* ℥j. *fol. Rut. Salv. Betonic. Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur. min. an.* Mj. *Baccar. Juniper.* vj. *Cortic. duor. Aurantior. Incidantur & infundantur frigide in vini Canarini* ℔vj. Coletur tantummodo uſus tempore.

℞. *Aq. Rut.* ℥iiij. *aq. Epilept. Lang. & Byron. comp. an.* ℥j *Syr. Pæon.* ʒvj. *M. f. Julap.* cap. Cochl. iiij. ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp.* C. C. *gutt.* viij.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. è Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulo ante) qua morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur, quòd hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire posſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cum vero Chorea *Viti* ætates teneras adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tàm ſanguinis detrahendi quantitas, quàm Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundisſimus, & omnimoda ſenſus & motus privatio, excepta reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mittatur Sangvis è brachio ad ℥xij. quamprimum, ac poſtea ex venis jugularibus ad ℥viij. deinde

inde *Vomitorium ex* ℥ ß. *vel* ℥ ij. *Inſuſ. Croc. Metal.* propinetur ſtatim.

Emplaſtr. Epiſpaſtic. ſatis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus ſedeat æger in lecto, nec ſtragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Ammoniac. optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finita Vomitorii operatione, ſubinde exhibeantur Coch. iij, vel iiij. ſequentis Julapii.

℞. *Aq. Rutæ* ℥ iiij. *aq. Bryon. compoſ. & Antiepilept. Lang. an.* ℥ j. *Sp. C.C. gutt.* xx. *Sacchar. Cryſtal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare* j. *Sp. Lavendulæ comp.* per ſe propinari poſſit bis vel ter, durante paroxyſmo, hora dimidia vel integra interpoſita.

Cavendum eſt, ne Cardiaca plus juſto calida, ac nimis frequenter (uti mos eſt) exhibeantur; nam quacunque demum ſpecifica virtute pollere videantur, plus damni quam emolumenti ægro apportant, utpote quæ humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata ſunt: quod etiam incommodum non minùs infertur ex nimia ſtragulorum congeſtione.

Paroxyſmo jam finito, ad præcavendam recidivam ſequentia exhibeantur:

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. cap. tertia quaque die per 6. vices hora 4. mátutina, ſuperdormiendo.

℞. *Conſerv. flor. ſalv. Roriſmarin. an.* ℥ j. *Conſerv. flaved. Aurant.* ʒ vj. *nuc. moſchat. condit. & Zinzib. condit. an.* ℥ ß. *Theriac. Androm. vet.* ʒ ij. *pulv. elect. diamb. diamoſch. dulc. an.* ʒ j. *cum s. q. Syr. conditur.*

ditur. citr. f. opiata, capiat ad magnitudinem Caſtaneæ manè & ſerò. ſuperbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch.* ij.

℞. *Ambr. griſ.* ʒß. *ol. deſtil. ſem. Aniſi, cinnamom. nuc. moſchat. an. gutt.* ij. *ol. Caryophyl. gutt.* j. *Sacchar. in aq. flor. aurantior. ſolut.* ℥iiij. *f. s. a. Tabellæ*, quarum capiat unam ad libitum.

Ab uſu potus generoſioris cujusvis ſibi temperet, veſcatur juſculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum, agnorum, ac id genus ciborum eupeptων.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis è brachio ad ℥x. Sequenti die ſumat potionem purgativam communem, quæ repetenda eſt per duas alias vices, duobus diebus interpoſitis; iisdem noctibus ſumat *hauſtum paregoricum ex Syr. de Mecon.* ℥j.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ter aut quater in die ℥iiij. *Emulſionis ex ſem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Spermat. Ranar. an.* ℥j. *pulv. Tutiæ præparat.* ʒj. *f. Collyrium*, cujus guttæ aliquot inſtillentur oculis bis in die; at non incipiendum, niſi poſt primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæſectio ſemel vel bis, (præcipuè ſi ſanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharſis.

Abſtineat ab uſu vini & cujusvis liquoris generoſi, ab uſu etiam ciborum coctu difficilium, & ſale con-

conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod ſæpe accidit, quòd Venæſectioni & Catharſi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in caſu *Paregoric. ex Syr. de Mecon.* ℥j. ſingulis noctibus exhibitum, curationem ſine aliorum ſuppetiis abſolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc.* ℥ij. *coq. in aq. font.* ℔iij. *ad* ℔ij *ſub finem addendo Cortic. Granator. contuſ.* ℥j. *roſ. rubr. flor. Granator. an.* M ij. *dein adde vini rubr.* ℔ß. Colatura ſit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus, antequàm è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptoma penitus evanuerit.

De Paroxyſmo nephritico.

Adſunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, ſtupor cruris è directo renis laborantis, teſtis retractio ejus lateris, in quo eſt dolor, nauſea & vomitus. Dolor colicus nephritico haud abſimilis; licet in quibusdam ſymptomatis planè diſcrepet, quæ recenſita in *Capite de colica billioſa* videas.

Si æger temperamento ſangvineo fuerit, mittatur ſanguis è brachio affecto reni reſpondenti ad ℥x. dein *liquoris poſſetici, cui Rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint Cong.* j. quàm citiſſimè deglutiatur; & Enema ſequens injiciatur:

℞. *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥j. *fol. Malv. Parietar. Branc. Urſin. & flor. Chamæmel. an. M.* j. *Sem. Lini & fœnugræc. an.* ℥ß. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔iß. *m. f. Enema.* Rejectis Vomitorio & Enemate, *Laudan. Liquid. ſa-*

tis magna doſis propinetur, viz. *ad gutt.* xxv. vel *Pil. Matth.* gr. xv. *vel* xvj: In ſenibus verò, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiis (præcipue ſi ſub initium Paroxyſmi urinam eæ reddant nigram & ſabuloſam) Venæſectio omittatur; at quoad reliqua, eadem, quæ dicta eſt, via omnino procedendum.

In Mictu ſanguineo à calculo renibus impacto

Capiat æger ſtato quodam die ſingulis hebdomadis Mannæ ℥ijß. in ſeri lactis ℔ij. ſolutas.

Conducit aliquando hauſtus cereviſiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori dolor hebes & obtuſus, nullatenus auctus, ſed ſatis tolerabilis perſentitur, nec paroxyſmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger ſe non tuto committet, niſi prius certe ſciat, calculum majorem non eſſe, quam ut per Ureteres viam poſſit invenire, quod hoc tantùm modo certò poteſt dignoſci, ſi nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticũ fuerit perpeſſus (cum dolore ſcilicet ſæviſſimo, in renum alterutro per Ureterum ductus propagato & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorẽ aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubinde in Ureterem illabitur, atque ita paroxyſmum invitat, qui fere non deſinit, niſi calculo in veſicam detruſo; cum ſic ſe res habeat, nullum magis efficax eſt remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio. Quod ſi calculoſus nullo unquam paroxyſmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major ſit calculus,

quàm

quàm qui ex pelvi poſſit elabi, devitandæ ſunt aquæ ferreæ.

De dyſenteria, diarrhœa & teneſmo.

Rigent horrentque, ſequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc, dejectiones crebræ, & mucoſæ omnes (niſi quòd ſtercoroſæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu, quoties exoneratur alvus, ſanguinis interim lineamentis intertextæ, licet aliquando ne minimum ſanguis per totum morbi decurſum admiſceatur. Progreſſu morbi ſanguis ſincerus quandoque excernitur, & gangræna inſanabili afficiuntur inteſtina. Si æger ætate floreat, vel cardiacis incaleſcat, febricitat admodum, lingua eſt ſubalbida, quadam mucilagine densè obſita, interdum nigra & ſicca. Proſternuntur vires, diſſipantur ſpiritus, aphthæ inſuper oris interna fauceſque obſident, præſertim ubi materiæ peccantis evacuatio adſtringentibus præposterè impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando, exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi ſymptomata ſequuntur.

In diarrhœa humores excrementitii ſine ſanguine aut inteſtinorum exulceratione excernuntur.

In teneſmo aſſidua eſt deſidendi cupiditas, nihil tamen præter mucoſum quoddam & ſubcruentum aut purulentum rejicitur.

Mittatur ſanguis è brachio quamprimũ, eademq; nocte *Paregoricum* propinetur; & mane ſequenti *potio purgans communis*, repetenda alternis dieb⁹ ad

duas alias vices, & *Paregoric.* poſt Purgationes, quam primum ſuo defunctæ ſunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem manè & ſerò eſt exhibendum.

Poſt Venæſectionem & Catharſin ſemel celebratam per totum morbi decurſum ſequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. Ceraſ. nigr. & fragor. an.* ℥iij. *Aq. Epidem. Scord. comp. & Cinnam. hordeac. an.* ℥j. *Margarit. præparat.* ʒiß. *Sacchar. cryſtal. q. s. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ℥ß. *ad gratum ſaporem, M. f. Julap.* de quo cap. cochl. iiij. vel v. in languoribus, vel ad libitum.

Potus ſit Lac coctum cum aq. triplo, vel Decoctum alb. ut,

℞. *C. C. C. & micæ panis albiſſ. an* ℥iij. *coqu. in aq. font.* ℔iij. *ad* ℔ij. *poſtea s. q. ſacchar. albiſſ. edulcoretur.* Vel ſi dejectio virium poſtulaverit, *Aq. font.* ℔iij. *cum vin. Canarin.* ℔ß. *ſimul coctæ* pro potu frigidè aſſumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio uſui *Laudani* bis vel ter in die repetiti poſtea incumbit, niſi quòd *enema ex lact. vaccin.* ℔ß. & *Theriac. Androm.* ℥iß. ſubinde injiciatur, quod in alvi egeſtionibus mire confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœam tantum aſſurgat, Phlebotom. & Catharſi præſcript. omiſſis, ſequ. Bolus ſingulis matutinis exhibeatur;

℞. *Rhabarb. pulv.* ℈ß. *(plus minus pro ratione virium) cum s. q. Diaſcordii f. Bolus, addendo ol. Chym. Cinnamom. gutt.* ij.

Nocti-

Noctibus inſequentibus *Paregoric. ex aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. & *Laudan. Liquid. gutt.* xiiij. *exhibeatur.*

Ubi tormina ſicca ſine dejectionibus excruciant, curantur diluendo ſero lactis frigidè propinato, & tepidè injecto; ut in Cholera morbo pullorum juſculo aut lacte cereviſiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeò ut omnis ejus vis in rectum inteſtinum decumbat, cum aſſidua decidendi cupiditate; Diæta Analeptica inſtituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut reſtaurari poſſint vires, quibus redeuntibus, Teneſmus ſponte ſe proripit.

In dyſenteria malè curata dolores aliquando ægrum ad annos aliquot diſcruciant, in hoc caſu Phlebotomia repetita priſtinam ſanitatem reſtituet.

Notandum eſt, quòd in conſtitutionibus huic morbo minùs faventibus, omiſſis evacuationibus, dyſenteria Laudano ſolo ſanatur, quod manè & ſerò repetendum, donec ſymptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri ſpatio, ſi opus fuerit.

De Colica bilioſa.

Inteſtinorum dolor atrociſſimus eſt, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum deſinens, qui aut quaſi injecta faſcia conſtringit, aut in punctum contractus quaſi terebello perforat; ſubinde remittitur, mox recrudeſcit. Sub initio non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur, neque tàm crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem ma-

magis augetur dolor,eo obſtinatius in puncto figitur,vomituritio frequentior, & major alvi adſtrictio,colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide ſic diſtinguitur: 1. Dolor nephriticus fixus in rene eſt,& ab eo ad teſtem exporrigitur ſecundum longitudinem ureteris. Colicus verò vagus eſt,& cinguli inſtar medium ventrem affligit. 2. A paſtu colicus dolor augetur: Nephriticus potiùs imminuitur. 3. In colico dolore ab excretione per alvum & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primùm clara & tenuis,poſtea aliquid ſubſidet, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio craſſiores exiſtunt.

Sanguis è brachio liberalius educatur,& poſt horas iij.vel iiij. *Anodyn.*exhibeatur. Poſtero die *Catharticum & Lenitiv.*&, interpoſito die uno,ad tertiam vicem propinetur.

At ſi malum hoc fructibus horariis,vel aliis cibis avidè ingeſtis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cereviſiato affatim hauſto eluendus eſt; quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die vena ſecanda eſt,& in ordine præſcripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutiſſime fatigaverit,& ægrum penè confecerit,liberalior ſive aquæ Epidem.ſiveMirab.ſive alîus cujuscunque, qua ſanus maximè delectabitur, uſus, ægrum hoc tempore ultra ſpem omnem juvit.

De Cholera morbo.

IntraAuguſti limites ſe continens vix in priores Septembris hebdomadas evagatur,A crapula & inglu-

gluvie excitatus ſimilis affectus, nullo temporis diſcrimine inſurgit, qui licet eodem curetur modo, alterius tamen eſt ſubſellii. Adſunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; ventris ac inteſtinorum dolor vehemens, inflatio & diſtentio; cardialgia, ſitis; pulſus celer ac frequens, parvus & inæqualis; æſtus & anxietas, nauſea moleſtiſſima, ſudor, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & ſimilia, quæ ægrum in 24. horarum ſpatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter aq. font. Congiis elixetur, ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti vel (defectu ejus) liquoris poſſetici capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* ſucceſſivè repetenda. Hauſtibus & Clyſteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymphææ*, *eorumve* alicujus Uncia ſubinde admiſceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penſo (quod iij. vel iiij. horas ſibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum eſt in paulò majori doſi, (viz. *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *in aq. Cinnamom fort.* ℥j.) & cum ceſſaverint ſymptomata, nihilominus manè & ſerò quotidiè eſt repetendum; at in minori doſi, donec priſtinas vires receperit.

Eſt ſpecies quædam choleræ morbi infantibus valdè familiaris,ac ſæpenumerò funeſta, ex Dentitione vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minime fert,ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione,multò minus ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur,ſed curationem *Laudano* ſolo aggredi oportet; quamobrem *gutt.* ij.iij.vel iiij.*vel plures* , pro ratione ætatis,Cochlear.j.cereviſiæ tenuis vel Aquæ cujusvis appropriatæ inſtillatæ exhibeantur,repetanturque,ut opus fuerit.

De Colica Pictonum.

Eſt ſpecies quædam Colicæ,quæ degenerare ſolet inParalyſin,& motûs omnimodam manuum ac pedum depravationem;quam hoc nomine*Riverius* in capite de Paralyſi indigitat,& apud inſulas *Caribum* notiſſima eſt; utpote quæ magnam vim hominum infeſtat.

Hunc dolorem atrociſſimum ſanat *Balſam. Peruv.* frequenter ac in magna doſi exhibitum , nempe ſi *ejus gutt.*xx.xxx.*vel*xxxx.*Sacchar.albiſſ.cochl.* j. *inſtillentur*,& bis vel ter in die dentur:At Paralyſis huic remedio haud cedit.

De Iliaca paſſione.

Periſtalticus inteſtinorum motus invertitur,propinata cathartica & injecta enemata in emetica ſtatim tranſeunt,alvi fæces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥ix. vel x. Poſt aliquot horas exhibeatur ſequens Pulvis:

℞. *Reſin.Scammon.vel (defectu ejus) Reſin.Jalap. gr.* xvj. *Calomelan. Torquet.* ℈j *M. f. Pulvis*; cap. è Cochl.

è Cochl.j.lactis vaccini, ſuperbibendo ejusdem lactis Cochl.j.vel alterum; vel ſi forma Pilularum magis arrideat:

℞.*Pil. ex duob.*ʒß.*Calomel.Torquet.*℈j.*cum ſ.q. Balſam.Peruv.f.Pil.*iiij. ſumend. è Cochl.j,Syr.Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, Laud.Liquid.gr.25. Aquæ cinnam.fort.℥ß.inſtillatæ ſtatim propinentur; cum vero horum uſu vomituritio ac ventris dolores remiſerint, catharticum dictum iterum exhibeatur, verum ſi anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore reſtitante, ad uſum paregorici ſupra deſcripti revertendum, idemque eo usque repetendum, quarta vel ſexta quaque hora, donec inteſtinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem ſuam per ſedes exeret.

Nec ſane abs re fuerit, elapſa una aut altera poſt Venæſectionem hora clyſterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere, fumum ſcilicet Nicotianæ ex tubulo inverſo per veſicam majuſculam in inteſtinum validisſime inflatum, quæ quidem operatio poſt aliquot horas reiterari debet, niſi citius meatus deorſum pateat.

Finita operatione Cathartici ſumat ſequentem hauſtum.

℞.*Aq.Cinnamom fort.*℥j.*Laudan.Liquid.gutt.*xxv. *M.f.hauſtus,* qui porrò repetendus eſt bis, ter, vel ſæpius in die, donec vomituritio & dolor penit⁹ cesſaverint; atque etiam, iſtis ſymptomatis ceſſantibus,

nihil

nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori doſi cubitum iturus.

De fluxu menſium immodico.

Menſtruorum fluxus naturaliter conſtitutus capacitatem teſtæ ovi anſerini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapſu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroſo, & pedum intumeſcentia.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥viij. ſequenti mane ſumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus poſt purgationem *Paregoric. è Syrup. de Meconio* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ſequentia:

℞. *Conſerv. Roſar. ſicc.* ℥ij. *Trochiſc. de terra Lemnia* ʒiß. *Cort. Granator. Corall. rub. præparat. & boli Armenæ, an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℈j. *cum ſ. q. Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo ſumat ad magnitudinem nucis moſchat. maj. manè & horâ quinta pomeridiana, ſuperbibendo ſequentis Julapii Coch. vj.

℞. *Aq. Germin. Querc. & plantag. an.* ℥iij. *Aq. Cinnamom. hordeat. & Syr. de Roſis ſiccis an.* ℥j. *Sp. Vitriol.* q. ſ. ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. ſ. Contundantur ſimul, & ſuccus exprimatur, & poſtea clarificetur,* de quo cap. Cochl. iiij. vel ſæpiuſculè ad libitum.

Poſt primam purgatiouem applicetur Emplaſt. ſeq. regioni Lumborum:

℞. *Emplaſt. de Minio & ad Herniam an. part. æq.*

exten-

extendantur ſuper alutam, *f. Emplaſtrum* regioni Lumborum admovendum.

De Colica hyſterica.

Eſt ſpecies quædam, ſeu potius inſigne ac valde uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primò, quò Saburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris poſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejusdem liquoris Cong.* *iß.* quo peracto *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *in aq. Cinnamom. fort. aq. Epidem. vel alius vehiculi* ℥j. propinetur.

In uſu Paregorico hoc notandum, quòd eò usque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint; debitum interea tempus interjiciendo; ut dijudicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſanguineo temperamento præditus ſit æger, vel ſi antea hoc ſymptomate haud multum infeſtatus fuerit ac viribus fractus, hoc in caſu ſanguis primum è brachio detrahendus, antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hac ipſa Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin verò Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxysmos affligens: tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq. uſurpentur:

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ʒj. *ſ.q. Syr. è conditur.* *citri*

c:trif Bolus, ſumendus manè & ſerò per xxx. dies, ſuperbibendo ſequentem infuſionem:

℞. *Zedoar. inciſ. minutim* ℥ ß. *vini Canarin.* ℥iiij. *infundantur frigidè per* xij. *horas; deinde colentur pro uſu*; vel, *Balſam. Peruv.* ut in Colica Pictonum, uſurpetur.

Quæ de Colica Hyſterica hic dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta ſunto; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura ſibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quaſi genuinè morbus cedit; tametſi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hyſterica tam in Hypochondriacis, quàm hyſtericis ſæpiſſime in icterum deſinit, qui ſenſim ſponte ſua faceſſit, ſin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema ſequens:

℞. *Rad. Rubiæ Tinctor. Curcum. an.* ℥j. *Chelidon. maj. cum toto & ſummitat. Centaur. min. an. Mj. coq. in æqualib. partibus vini Rhenani & aq. fontan. ad* ℔ij *Colatur. diſſolv. Syr. de 5. radicibus* ℥ij. *M. f. Apozema*, de quo capiat ℔ß. calidè manè & ſerò, usque dum convaluerit.

De Ictero, colica neutiquam prægreſsâ.

Color flavus in toto corpore, præſertim in oculorum albis eſt conſpicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, ſegnities, & laſſitudo, linguæ amaror, vomitus bilioſus interdum, ſingultus, egeſtio alba, urina crocea & pannum immerſum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhi-

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur uſum ſequentium;&, durante eorundem uſu, Catharticum præſcriptum quarto quoque die exhibeatur.

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. Conſerv. flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic. condit. nuc. moſchat. condit. pulv. Ari compoſ. & chalyb. cum aceto præparat. an.* ℥ß. *extract. Centaur. min. extract. Gentian. & Cremor. Tartar. an.* ʒij. *Croc. Anglic. pulv.* ʒß. *cum ſ.q. Syr. de 5. radicibus. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. nuc moſchat. manè & horâ quinta pomeridiana (vel vice Electuarii ſumat pilulas chalybeatas) ſuperbibendo poſt matutinam doſin *aquarum mineralium purgantium* ℔iiij. & poſt pomeridianam doſin *Apozemat. in colica hyſterica deſcript.* ℔ß.

At ſi ſigna hydropis affuerint, tam manè quàm ſerò apozema ſuperbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obſtiterit; ad *aquas ferreas* eundum eſt, quæ ex ipſo fonte ſunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præſcribenda, ac in Fluxu menſium immodico, omiſſo ſolummodò catharſi & ſuccis.

De immodico lochiorum fluxu

Fluxum lochiorum naturalem tria conſtituunt, ſanguis ſcilicet purus, copioſus, per triduum primum fluens; dehinc ſanguis aquoſus, loturæ carnium craſſiori ſimilis, per quatriduum præter propter durans; hinc poſtmodum materia viſcoſa & mucilaginoſa, pauco aut nullo ſanguine permiſta,

per

per quinque aut ſeptem dies prodiens, & ſic porrò ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione, animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis, ventris tenſione, pulſu debili & frequenti, viſus obtenebratione, aurium tinnitu, & convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur, & potus ſequens addatur:

℞. *Aq. Plantag. vin. rubr. an.* ℔j. *coq. ſimul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. ſacchar. albiſſ.* cujus, cum frigeſcat, cap. ℔*ß.* bis vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hyſtericum (at ſatis mite) ſubinde propinetur, & nodulus ſequens naribus applicetur:

℞. *Galban. Aſæ fœtid. an.* ʒij. *Caſtor.* ʒi*ß. ſal. ſuccin. volatil.* ʒ*ß. M. f. nodulus*, vel

℞. *Sp. ſalis Ammoniac.* ʒij. quem ſæpe olfaciat.

De ſuppreſſione lochiorum.

Intumeſcit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos & inguina occupat, facies rubeſcit, difficilis eſt reſpiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adſunt, animi deliquia, ſudores frigidi, pulſationis & ardoris ſenſus in utero, paralyſis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepſia.

E veſtigio lecto addicatur, & *Emplaſt. Hyſtericum* umbilico admoveatur quamprimum, Elect. ſeq. adhibeatur:

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. Rutæ an.* ℥j. *Trochiſ. è Myrrh.* ʒij. *Caſtor. Croc. Anglic. ſal. volatil. ſal.* *Am-*

Ammoniac. & Aſæ fœtid. an. ʒß. *cum ſ. q. Syr. è 5. radicib. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moſchat. quarta quaque hora, ſuperbibendo ſeq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iiij. *Bryon. compoſ.* ℥ij. *Sacchar. cand. q. ſ. f. Julap.* vel ſumat *Trochiſc. de Myrrh.* ℈j. quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas conſumatur, & Lochia adhuc ſupprimantur, *Laudanum* unica ſaltem vice exhibendum, ut, *Laudan. Liquid gutt.* xiiij. *in aq. Bryon compoſ. vel Laudan. ſolid. gr.* jß. *cum Aſæ fœtid.* ß. *in pilulas duas redactum.*

Si hæc nihil proficiant, tum Enema ex lacte Saccharato, unica ſaltem vice, injiciatur.

De Hydrope.

Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuæ manè evaneſcentes hoc malum primùm indicant, maxime ſi ſpiritus interim ægriùs ducatur (haud rarò tamen fœminæ prægnantes, & quibus catamenia ſiſtuntur, ut & viri ab aſthmate inveterato derepente liberati eodem tumore tentantur) pedibus cruribusque ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis ſuæ limen paulatim diſtendunt, donec tandem in viſcera nobiliora impetu ab iis facto æger ſubmergitur. Pro rata, qua partes à morbo obſeſſæ mole augentur, aliæ magis magisq; gracileſcunt urgentibus dyſpnœâ, urinæ paucitate, & ſiti intensâ. Viros, ingraveſcente ætate; fœminas, ubi jam parere deſierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primò ad aquarum evacuationem, deinde ad inſtaurandum

ſanguinis robur; quò novus aquarum proventus præcaveri poſſit.

℞ *Vini albi* ℥iv. *Julap ſubtiliſſ. pulv.* ʒj. *Zinzib. pul.* ℈ß. *Syr. de Spin Cervin.* ℥j. *M. f. Potio*, ſumenda ſummo mane, repetendaque ſingulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectæ detumuerint; vel

℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. Senn.* ʒij. *Rhei* ʒjß. *coq. in ſ. q. aq. ad* ℥iij. *in Colatur. diſſolv. Mannæ & Syr. Roſ. ſolut. an.* ℥j.. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. è ſucc. Roſ.* ℥iij. *M. f. Potio*, ſumenda ut ſupra; vel,

℞. *Pil. ex duob.* ℈j. *Elater. gr.* iij. *ol. Chym. Caryophyll. gutt.* ij. *f. Pil. Num.* iij. cap. ſummo manè, repetanturque, ut opus fuerit; vel,

℞. *Gambugii gr.* xv. *vin. alb. & aq. Cichor. an.* ℥jß. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß. *M. f. Potio*, ſumenda ut ſupra; vel,

℞. *Cortic. interior. Sambuci è ligno deraſi M.* iij. *coq. in aq. & lact. partibus æq. miſtorum* ℔ij. *ad* ℔j. Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram ſerò quotidie, donec convaleſcat. At hoc remedium, niſi in corporibus, quæ facillimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa uſum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda ſunt:

Primò, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter Catharticis cedere ſoleat, cum in iis, qui facilè purgantur, *Syrup. de Spin. Cervin. ſolus ad* ℥j. exhibitus aquas ſat copioſè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica ſupra deſcripta, ut ut valida, vix ſcopum attingant.

Secundò, Cathartica omnia, quæ ſegnius operantur

tur, magis officiunt, quàm proſunt; quamobrem purgatio paulo fortior, & nimia, juſto debiliori eſt præferenda.

Tertiò, aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent, quam ægri vires ferre queant; ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aquæ denuò affatim colligantur.

Eſt autem, ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quæ alvum movent, prorſus omitti poſſint ac debeant: quoties enim æger conſtitutione eſt infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis ſolum committenda, inter quæ ea ſunt efficaciſſima, quæ ex ſalibus Lixivialibus fiunt; ut.

℞. *Cinerum Geniſtæ* ℔j. *infundantur frigide in vini Rhenan.* ℔iv. *liquoris per filtrationem* ℥iij. manè, quinta pomeridiana & ſingulis diebus exhibeantur, usque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis, calefacientia & corroborantia medicamenta uſurpanda; ut,

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. fol. Cochl. hortenſ. abſinth. vulgar. Salv. ſummitat. Centaur. min & Geniſtæ, infundantur in Cereviſ. forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando ſine Catharticis ſubvenit; vel ſequent. utatur:

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ. abſinth. Roman. an.* ℥j. *extract. Gentian. abſinth. vulgar. & Centaur. min. an.* ʒiij. *cum ſ. q. Syr. è cortic. citr. f. Electuarium,* de quo ſumat ad quantitatem nuc. maj. manè, quinta pomeridiana, & veſperi, ſuperbibend. ℥iv. ſequentis infuſionis:

℞. *Rad. Gentian,* ℥j. *ſummitat. Geniſt. Centaur.*

min. & abſinth. vulgar. an. M. j. Sem. fœnicul. & Petroſelini an. ℥ij. *inciſis minutim affunde vini Rhenani* ℔iv. *ſtent ſimul in infuſione frigida,* & coletur ſolummodo tempore uſus.

Notandum, cum ad corroborantium uſum deventum fuerit, ægrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per ſalium Lixivialium uſum omnino obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican.* ℥iij. *fol. Cochl. hortenſ. abſinth. vulg. ſalviæ, ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M.* iij. *Aurant. inciſ. Num.* iij. *Infundantur in Congiis* vj. *cereviſiæ fortis non lupulatæ; inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhœa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat, ſtatim à cujus exortu liquor, ſeminis inſtar, exſtillat, qui quotidie à ſeminis calore & conſiſtentia recedens flaveſcit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore vireſcit, & aqueo humori permiſcetur ſanguine tincto. Puſtula dicta ulcus fit, aphthis infantum ſimile, indies latius & profundius depaſcens, ſuperveniente orificii callo. Verpi non glandis ulcere, ſola Gonorrhœa tentantur. Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quaſi manu transverſus fortiter conſtringeretur, noctu præcipue urget, dum æger lecto incaleſcit. Curvatur penis à fræno contracto. Accedit ardor urinæ inter mingendum vix per-

perceptibilis, ſed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maximè quà in glandem deſinit. Carunculæ lotii exium quandoque impediunt; & ſcroti dolor ac inflammatio nonnunquam ſuperveniunt.

℞. *Maſſ. Pil. Coch. maj.* ʒ iij. *extract. Rudii* ʒ j. *Reſin. Jalap. & Diagryd. an.* ʒ ß. *cum ſ. q. opobalſam. f. Pilulæ è ſingulis drachmis* vj. cap. iv. ſingulis Auroris, donec urinæ ardor & color flavus materiæ ſemini form. admodum imminuantur. Poſtea alternis diebus ad ſeptimanas adhuc duas; ac ſub finem bis in ſeptimana, donec humor ſtillare prorſus ceſſaverit.

In iis, qui difficulter purgantur, ſubindè intercalari poſſit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect. è ſucc. Roſar. an.* ʒij. vel, curatione minùs feliciter ſuccedente *Turbith. Mineral. ad gr.* viij. exhiberi poteſt bis vel ter, diebus quatuor interpoſitis, vel vice Turbith. mineral.

℞. *Pil. ex duob.* ʒß. *Merc. dulc.* ℈j. *cum ſ. q. opobalſam. f. Pil.* iv. ſummo mane ſumendæ.

Si æger à dicta Catharſi abhorreat, poſt pilulas primò deſcriptas, tribus Auroris continuis ſumptas, tum manè & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyſter ſequens, niſi quòd ſemel aut bis in hebdomade, omiſſo Clyſtere, Cathartic. imperandum.

℞. *Elect. è ſucc. Roſar* ʒvj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ℥ *ß. diſſolvantur in aq. hord.* ℔j. *Colaturæ adde Syrup. Violar.* ℥ij. *M. f. Clyſter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalſam. vel Balſam. è*

*Mecha gutt.*xxv.*ſachar. fruſtulo exceptas.* Hujus defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem Avellanæ ſubſtitui poſſit.

Sit pro potu hydrogala, aut Cerevisia tenuis in paſtubus.

Vel ſequentem methodum aggrediatur:

℞. *Pil. ex duob.* ℥ß. *Opobalſam. gutt.* iij. *f. Pil. No.* iij. Cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die.

Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè & hora quinta pomeridiana Clyſter ſupra deſcriptus.

Procedente curatione, (quacunque ea demum methodo tentetur) ſanguis ſub medium curationis ſemel vel bis mittatur, & diæta refrigerans & incraſſans præſcribatur, & medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia ſunt *hydrogala, Emulſiones ex ſeminib. frigid. &c.*

Si Penis tumore afficiatur.

℞. *Rad. Althææ, Lilior. an.* ℥iß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. Melilot. an. M. j. ſem. Lini, Fœnugræc. an.* ℥ß. *coq. ſ. q. aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. ſem. Lin. rec. extract. dein. *Emplaſt. è mucilaginibus alutæ agninæ inductum* labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in ſubjecta Glande hæreat, tum ſequens Linimentum præſcribatur:

℞. *Unguent. Baſilic.* ℥vj. *unguent. Nicotian.* ℥ij. *præcipitat. aq. Roſar. loti & optimè lævigat.* ʒß. *M. f.* lini-

linimentum,quo lintei raſura imbuatur & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt fotus præſcripti uſum.

Si ſcrotum tumore afficiatur,ſtatim ſanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præſcriptus parti affectæ admoveatur, ſingul. fotibus addendo *Sp.vin.Gallic.Cochl.j.vel alterum,vel Cataplaſma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim & refrigerantibus modò deſcriptis introſumptis utendum eſt.

De lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhœæ mora, aut indebito aſtringentium uſu labes ſangvini imprimitur, exoritur lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores & artubus,articulorum interſtitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos, cruſtulæ & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad inſtar favi flaveſcunt. Quo magis ſcabies diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. In cranio, tibiis brachiisque exoſtoſes,osſium inflammatio & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, ſed fauces ut plurimum primo aggredientia,quo ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagata mox eam abſumunt,ita ut fulcro deſtitutus naſus planè concidat. Ulceribus,carie & dolore indies exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, & jam Superis grave, humo condatur.

℞.*Axung.Porc.*℥iij.*Mercur.crud.*℥j *M.f.Linimentum*,in tres æquales partes dividendum,quarum unâ brachia, crura & tibias ad tres noctes continuas manibus ſuis æger perungat.

Si intra tres dies poſt ultimam inunctionem ſali-

vatio haud procedat, tum *gr.* viij. *Turbith. mineral. in Conſerv. Roſar. rubr.* exhibeantur; aut corporib. minus robuſtis, *Merc. dulc.* ℈j. aut ſi ſalivatio jam incœpta priùs elangveſcat, quàm ſymptomata penitus diſparuerint, extimulanda ſubinde eſt eadem doſi Mercur. dulc.

Ptyaliſmus ita moderari debet, ut ℔ iv. Nycthemeri ſpatio expuat, aut circiter.

Si juſto altiùs exurgat Ptyaliſmus cum inflammatione nimia, atque id genus ſymptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus eſt medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum ſymptomata ceſſaverint, ſtatim immutentur induſium & tori lintea; at ſint ea, quæ priùs uſurpata fuerint.

Si Diarrhœa ſupervenerit, (quod plerumque accidit, antequam ſalivatio benè aſſurgat) tunc ſiſtenda eſt uſu Laudan. Liquidi, ita doſin augendo atque repetendo, ut debitum opus abſolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Roſ. Damaſcen. vel lacte aq. permiſto*, vel ſeq. decoct. idem colluatur:

℞. *Rad. Althææ, Hord. mundat. an.* ℥j. *ſem. Cydonior.* ℥ *ß. coq. ſ. q. aq. ad* ℔ ij. *M. f.* Gargariſma, quo ſæpiùs utatur.

Diæta & reliquum ægri regimen, eadem ac in Catharſi imperanda, niſi quòd primis aliquot diebus liquore poſſetico, juſculis avenac. hordeac. ac cereviſia tenui tepe factâ nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamſi ſymptomata omnia evanuerint, ac ſubinde morbus penitus profligari videatur) quo minùs recidivam poſtliminio

patia-

patiatur, ægro ſemel in ſeptimana per 4 vel 6 vices, *Merc. dulc.* ℈j. exhibendus, utcunque benè ſe habeat, & etiamſi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum, flavum, viride aut ſubnigrum, modò acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens, decoloratur facies, dolet ſpina dorſi, proſternitur appetentia, oculi pedesque intumeſcunt. Color colluviei linteolo exceptæ & rurſum exſiccatæ humorem oſtendit.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥ viij.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. *Caſtor. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iij. *f. Pil. Num.* iv. cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo; repetanturque per duas alias vices interponendo diem unum vel alterum, pro ratione virium.

℞. *Aq. Rutæ* ℥ iv. *Aq. Bryon. comp.* ℥ ij. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium*; Cap. Cochl. iij vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur uſum ſequentium:

℞. *Theriac. Andromach.* ℥ i ß. *conſerv. flaved. Aurant.* ℥ j. *Diaſcord.* ℥ ß. *Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒ iij. *pulv. è Chel. cancr. comp.* ℥ i ß. *cort. exterior. granat. Rad. Angelic. Hiſpan. Corall. rubr. præparat. & Throchiſc. de terra Lemnia an.* ℥ j. *Boli Armen.* ℈ ij. *Gumm. Arabic.* ℥ ß. *cum ſ. q. Syr. de Roſis ſiccis, f. Electuar.* de quo ſumat ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, hora quinta pomeridiana & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſequent. infuſionis Cochl. vj.

℞. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat. an* ℥ ß. *fol. Abſinth. Roman. marrub. alb. cen-*

taur. min. Calamenth. vulgar. ſalviæ ſiccæ an. M. j. Bac. Junip. ℥j. *incidantur minutim & infundantur in vini Canarini* ℔iv. *ſtent ſimul in infuſione frigidá,* coletur tantummodò tempore usûs.

Veſcatur cibis eupeptis, & abſtineat ab uſu olerum & fructuum qualiumcunque & ſingul. paſtibus bibat vinum Hiſpanicum.

De Diabete.

Succi ſanguini illati per vias urinarias crudi & inconcocti exitum ſibi quærunt, unde ſenſim labefactantur vires, colliqueſcit corpus, & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum, lumborum coxarumq; intumeſcentià, & ſalivæ ſpumoſæ expuitione crebrâ.

Eadem præſcribenda ſunt, quæ in fluore albo, miſſis ſolummodò Venæſectione & Catharſi.

De dolore hæmorrhoidum.

Intenſiſſimus inter excernendum dolor excruciat, & excrementi ſuperficies cruore conſpergitur: Nonnunquam tumores verrucis ſimiles in ſphinctere delitеſcunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥x.

℞. *Sem. Melon. Pepon. an.* ℥ß. *ſem. papav. alb.* ʒij. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundend. Aq. Hord.* ℔jß. *aq. Roſar.* ʒij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. f. ſ. a.* Emulſio; cap. ℥iij. ſæpiuſcule.

℞. *Flor. Sulphuris pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ʒj. *cum ſ. q. Balſam. Lucatel. f. Pil. è ſing.* drachm. vj. cap. iij. ter in die, ſuperbibend. Emulſ. præſcript. Cochl. vj.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Spermat. Ranar.* ℥iiij. *in qua diſſolv. Lithargyr.* ʒj. *Opii* ℈j. *f. mixtura*, cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur, vel ſi tumor intus lateat, Cochl. iij. ejusdem mixturæ modo Clyſteris injiciantur.

Pro potu ordinario bibat aquam, cum lacte coctam vel aquam hordei; & à carnis eſu abſtineat. Singulis noctibus ſumat *Diacodium.*

De fluxu hæmorrhoidum immodico.

Innoteſcit ex viribus proſtratis, copia & diuturnitate ſanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu menſium immodico, omiſſa ſolummodò Catharſi.

De epilepſia puerorum.

Vel primo menſe aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in caſu *Diaſcordium ad quantitatem grani piperis in aq. Saxifrag. aut lacte materno ſolutum*, & exhibitum præſtantisſimum eſt remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à ſeptimo ad decimum menſem, tusſi comitata eſt, aut (quod multo deterius) vomitu & diarrhœa, viridia (ut ſolent hyſtericæ) egerente infante. Quandoque improvisò occupat paroxyſmus, os oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præſentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex ſtabili & inſolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc ſerius, nunc ocyùs ſe proripiunt paroxyſmi, certa ſubinde periodo, vago aliàs inſultu revertentes; ſed, appetente morte, à tergo ſe invicem premunt: Si quando

do indúcias dent, in ſoporem proclives ſunt infantes, donec à novo reſuſcitentur inſultu.

Applicetur *Emplaſtr. Epiſpaſtic.* cervici quamprimùm.

℞. *Aq. Epilept. Lang.* ℨiij. *Laudan. Liquid. gutt.* j. *vel* ij. *vel plures, pro ratione ætatis, Syr. Pæon.* ℨj. *M. f. hauſtus*, ſumendus quam primùm.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iij. *aq. Epilept. Lang. & aq. Bryon. comp. an* ℥j. *Syr. Caryophyl.* ℥ß. *M. f. Julap.* cap. Cochl. j. ſingulis horis, ſi hauſtus præſcript. paroxyſmum non fugaverit.

De Rachitide vera.

In Rachitide adſunt partium laxitas & mollities, debilitas & languor, ignavia & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *viz.* caput juſto majus, facies plenior & floridior, partes carnoſæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, paulo minùs tali, tument & extremitates coſtarum, oſſa incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ulnæ & radii, aliquando femoris & humeri, decurvantur etiam oſſa; dentes tardè & moleſtè erumpunt, vacillant, nigreſcunt, & fruſtulatim excidunt, pectus à lateribus anguſtum, anteriùs acuminiatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tenſio, tusſis & pulmonum vitia laceſſunt, lateralis decubitûs modò dextri, modò ſiniſtri averſatio.

℞. *Fol. Abſinth. vulgar. Centaur. minor. Marrub. alb. Chamædryos, Scordii, Calamenth. vulg. Parthen. Saxifrag. pratenſ. hyper. virg. aureæ, ſerpill. menth. ſalv. rutæ, Card. Benedict. Puleg. Abrotan. Chamæmel. Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & inciſ.*

an.

an. Mj. axung. Porcin. ℔iiij. *ſev. ovin. & vin. Claret. an.* ℔ij. *macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas* xij. *deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem & poſtea colentur, ut f. Linimentum,* quo venter & hypochondria illinantur manè & ſerò, ut etiam & artus hoc malo affecti per 30. vel 40. dies, vel donec convaluerit.

℞. *Singulor. ingredient. præſcript. an.* Mij. infundantur frigide in Cereviſiæ non Lupulat. Cong. iiij. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus; Sanguis & Viſcera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera; niſi quod axillæ etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus à dentitione ortis.

℞. *Sp. C. C. gutt.* ij. *vel* iij. *vel* iiij, *pro ratione* ætatis in Cochl. j. vel altero aq. Ceraſor. nigr. vel Julap alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel ſex,

De Febre hectica infantum.

Inſigni quodam calore languent cum appetitûs dejectione, artus & truncus corporis emaciantur.

℞. *Rhabarb. inciſi* ℥ij. *in lagenam vitream cereviſiæ tenuis* ℔ij. *capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *alia* ℔ij. *eidem Rhabarb. ſuperaffundantur ad tertiam vicem.*

Si verò potus vi Cathartici ſaturatius imprægnetur, tum ℔j. epotâ alteri cereviſia mox adjiciatur.

De Tuſſi puerorum Convulſiva.

Phlebotomia & repetita Catharſi eaque ſola expugnatur hæc tusſis, malum aliàs pertinacisſimum & fere inſuperabile; ſed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda ſunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia narium.

Dolor & calor ſinciput lancinant.

Sanguis è brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans & incraſſans injungatur; Julap. refriger. & incraſſans, cum Emulſionibus refrigerantibus præſcribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur & ſemel vel bis *potio purgativa commun.* præſcribatur.

Lintea quadruplicata immerſa aq. frigidæ, in qua ſal Prunell. diſſolvatur, & poſtea leniter expreſſa admoveantur nuchæ, & utrinq; cervici ſæpius in die.

Poſt Evacuationes liquor ſeq. applicetur:

℞. *Vitriol. Hungaric. & Alum. au.* ℥j. *Phlegmat. Vitriol.* ℔ß. *coq. tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta, liquorem frigefactum filtra, & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara, liquori reſiduo adde ol. vitrioli duodecimam partem*; vel potius

℞. *Aq. Plantag.* ℥iij. *bol. Armen. ſubtiliſſ. pulver.* ℥ß. *probe miſceantur*; *Turunda ex linteo raſo liquore hoc humectata* nari, ex quo ſanguis ſtillat, indatur per dies duos iſthic relinquenda.

Hoc minus ſuccedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. diſſolvatur, quo Turunda imbuta* nari indatur,

liquo-

liquore etiam *hoc linteamina imbuta*, & applicata, ſanguinem ſiſtunt, ſi ex parte externa diffluat.

De Chloroſi.

Adſunt vultus & totius corporis decoloratio, intumeſcentia in facie, palpebris & malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tenſiva laſſitudo, reſpiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulſus febrilis, ſomnolentia, pica & menſium ſuppresſio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *pulv. Chalybeatum* in affectione hyſterica præſcript. plus minus pro ratione ætatis, ſuperbiben. hauſtum vini cujuslibet ad libitum, vel *infuſion. corroborant. cum Rad. Angelic.* ibidem deſcriptam. Si Ægra non valde debilis fuerit, purgetur ſemel, vel ante præſcriptorum uſum.

De Suppresſione menſium.

Cibum faſtidiunt mulierculæ, fœdus faciei color eſt, gravitas totius corporis, dolores ſincipitis, lumborum, crurum & imi ventris, pedum tumores infeſtant.

Eadem præſcribenda ac in Hyſterica affectione; at ſi iisdem remediis affectus non ceſſerit, tum ſeq. ſunt præſcribenda:

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, ſumat *Julap. Hyſteric. ſine Caſtor. Cochl.* v. *inſtilland. Sp. C. C. gutt.* xij. Singulis noctibus ſumat cubitum itura *Trochiſc de Myrrh.* ℈j. *cum Syr. de Artemiſ. in formam boli vel Pil. redact.*

De vomitu ſanguinis, vel etiam de hæmoptoë.

In

In hæmoptoë dolor & calor pectus obſident, cum debilitate quadam.

Mittatur ſanguis ex brachio dextro ad ℥x. Sequenti mane ſumat *potionem purgativ. commun.* & eadem nocte *Paregoric. ex* ʒiij. *aq. Ceraſor. nigr.* & *Syr. de Mecon.* ℥j.

Poſtea aggrediatur uſum ſequent.

℞. *Bol. Armen.* ℥j. *Pulv. radic. Symphyt.* ʒij. *Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit.* & *Sang. dracon. an* ʒj. *Sacchar. Albiſſ. ad pondus omnium; M. f. Pulvis ſubtiliſſimus*, cujus cap. ʒj. manè, quintâ pomeridiana, & nocte, ſuperbibend. ſequent. Apozemat. ℥iiij.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylveſtris,* & *millefol. an. M. j. coq. ſ. q. aq. ad* ℔ j ß *in Colatura diſſolv. Syrup. de Symphyt.* ʒij. *M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vj. ſequent. Tincturæ:

℞. *Flor. Roſ. rubr.* ʒvj. *Cort. intern. querc.* ℥ß. *ſem. Plantag. parum contuſ.* ʒiij. *Aq. font.* ℔ ij. *Sp. vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundantur in vaſe clauſo, calore leni, per 4. horas; Colatur. adde aq. cinnamom. hordeat.* ℥iij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris adhorreat, utatur *Electuario* in fluxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & *Diacodium* horâ ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis; & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incraſſans & refrigerans obſervanda.

De Punctura tendinis.

Humor

Humor aqueus, vel ichor quidam ex orificio venæ inciſæ jugiter deſtillat,

℞. *Rad. Lilior. alb. in Lacte vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ.* ℥iiij. *farin. ſem. Lin. & Avenac. an.* ℥iij. *coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere*, applicetur parti affectæ manè & ſerò.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. vin. imbutis*, usq; dum evaneſcat dolor, ac deinceps de novo imbuatur *linteum*, quod ter vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia maniæ ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerans, producta quidem à debilitate & vapiditate ſanguinis, à diutina fermentatione. Præſcribantur itaque cardiaca generoſiora, *viz. Theriac. Andromach. Electuar. de ovo. Pulv. Comitiſſ. Pulv. Gualt. Ravvleigh. in aq. epidem. theriacal. vel aliâ*; & diæta inſtituatur analeptica.

In junioribus mittatur ſanguis è brachio ad ℥viij. vel ix. bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas Venæſectiones interpoſitis. Tum ſemel extrahatur ſanguis è venis jugularibus. Poſtea tota curatio innitatur ſequenti *Cathartico*, quod ſumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim obſervando, quod cum octies vel decies purgatus fuerit æger, exhibitio Cathartici ad ſeptimanam unam vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domeſtic.* (i.e. *rad. Bryon. alb.*) *pulv* ʒj. lactis vaccin. ℥iiij. vel:

℞. *Ejuſdem* ℥ß. *vel* ʒvj *vin. alb.* ℥iij. *infundantur per noctem, in Colatura diſſolve Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Potio*; vel,

℞. *Gambugii gr.* xxv. *aq. Ceraſor. nigr.* ℥iij. *Syr. Caryophyll.* ℥ß. *f. Potio.*

De Contuſionibus.

Mittatur ſanguis è brachio lateris magis affecti ad ℥x. ſeq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venæſectio & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decurſu, ſi internæ partes lædantur, ſequentia præſcribantur:

℞. *Decoct. pectoral.* ℔iß. *Syr. Violar. cap. Ven. an.* ℥ij. *f. Apozema.* cap. ℔ß. ter in die. Item *ol. Amygd. dulc. rec. Cochl.* j. ſæpius propinetur.

℞. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialthææ & Pomat. an.* ℥j. *M f. Linimentum*, quo inungatur pars læſa manè & ſerò, ſuperimponend. fol. Braſſicæ.

De Furfure ſive porrigine capitis.

Potio Purgans Communis bis propinetur; dein

℞. *Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an.* ℥j *miſceantur probè, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput ſingulis matutinis, diligenter infricando, & poſtea ſuperimponendo veſicam ſuillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & poſtea defricentur ſquamulæ ſenſim ſingulis auroris, prout decidere pronæ fuerint.

De morſu canis rabidi.

Poſt 40. dies aut plures melancholica adſunt ſymptomata, febris, ſitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulſio.

℞. *Sp.*

℞. *Sp. vin. optime rectificat.* ℥iiij. *Theriac. Andromach.* ℥j. *f. mixtura*, qua illinatur pars læſa ter in die, ſuperimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

De Ulcere veſicæ.

Pus graveolens, aut ſanguis nonnunquam ſquamulæ ſeu pelliculæ membranaceæ ac veluti furfuraceæ cruſtulæ (ſin in renibus hæreat ulcus, carunculæ minutulæ, aliquando craſſiores) unà cum urina excernuntur, perpetua dyſuria & continuus earum partium dolor infeſtant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dyſuriæ & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copioſius eſt, album, leve & minime fœtidum, lacti ſimilis profunditur urina; & longe poſt mictionem pus ab eo ſeparatum in fundo reſidet.

℞. *Emplaſt. Flos unguent. dict.* ʒiß. *f. Pil. Num.* ix; cap. ijj. horis medicinalibus, ſuperbibendo ſequentis Aq. Cochl. vj.

℞. *Rad. Fœnicul. Conſol. Ariſtoloch.* & *Caryophyll. an.* ʒiij. *fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M.* vj. *incidantur minutim,* & *deſtillentur in vini alb.* & *lact. an.* ℔iv. & *eliciantur ſolummodo* ℔iv. pro uſu.

℞. *Pulv. rad. Conſolid. maj.* & *gumm. Arab. an.* ʒj. *Sacchar. Penid.* ʒij; *f. Pulv.* cap. Cochl. j. bis in die.

De Aſthmate inveterato in iis, qui ſanguineo temperamento præditi ſunt.

Dividitur in tres ſpecies; Dyſpnœam, quæ difficilis eſt reſpiratio, in qua crebrior denſiorque eſt ſpiritus tractio ex infarctu pulmonum ſine ſtertore oriunda: Aſthma, ubi frequens & magna reſpiratio,

in qua diaphragma, muſculi intercoſtales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum ſtertore & ſibilo. In priore ſpecie ſubſtantia pulmonum, in poſteriore bronchia oppilantur: Et Orthopnœam, quæ eſt maxima ſpirandi difficultas, ſub qua ægrotantes non niſi ſedentes, & erecta cervice reſpirare poſſunt. Muſculi etiam pectoris & ſcapulorum vehementer exagitantur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥x. Die ſequenti ſumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertia quaq; die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis ſumat ſequentia:

℞. *Sem. Aniſ. ſubtiliſſ. pulv.* ʒij. *cum ſ.q. Balſam. Lucatell. f. Pil. ex ſingulis drachmis* vj. cap. iij. manè & quinta pomeridiana, ſuperbibend. *decocti Amari ſine purgantib.* ℥iv. calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Proceſſus.

De Paralyſi.

Senſus & motus in partibus, quæ afficiuntur, vel ſimul, vel alterutra tantum facultas aut prorſus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat *Pil. Coch. min.* ℈ij. alternis matutinis per vj. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiſcorbutic.* ʒij. ſuperbibend: *Aqu. Antiſcorbutic. Cochl.* vj. Vide in ſcorbuto.

℞. *Unguent. Nervin.* ℥iij. *Sp. Lavendul. comp. & Cochl. hortenſ. an.* ℥iß. quo inungantur partes affectæ, ut ſpina dorſi, &c. manè & ſerò.

Pleraque præſcriptorum, utut curationi ſcorbuti ſolum deſtinari videantur; attamen cum humores

res crudos ac fixos volatiliſare præ aliis apta nata ſunt, in Paralyſi etiam conveniunt.

De Tuſſi & Phthiſi.

Tuſſis per ſe patet. Phthiſis autem invadit ab ætatis anno 18 ad 35. Extenuatur totum corpus. Febris moleſtat hectica, à cibo invaleſcens (quæ ex celeritate pulsûs, rubedineq; genarum dignoſcitur) materia per tusſim excreta cruenta eſt aut purulenta, in ignem conjecta tetrum ſpirat odorem, & immiſſa in vas aquâ repletum, fundum petit. Sudores nocturni ſuperveniunt, liveſcunt tandem genæ, facies pallet, exacuuntur nares; temporum quoque collapſus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem ſtatim ſubſecuturam denuntiant.

Si Tusſis recens fuerit, & nondum febrim aut alia ſigna Peripneumoniam notham comitantia, accerſiverit, vel ſi à Pleuritide, aut Peripneumoniâ, ob neglectam ſufficientem Phlebotomiam, malè curatis eadem nequaquam orta fuerit, ſatis erit, ut æger per dies aliquot ab uſu vini & carnis abſtineat, & his ſimilibus remediis ad libitum utatur.

℞ *Balſam. ſulphur. Aniſat. ad gutt.* x. *Cochl.* j. *Sacchar. Cryſtall. inſtillat.* bis vel ter in die devoretur; aut etiam Tabellar. ſequent. quas ſecum æger continuò portet, unam frequenter aſſumat:

℞. *Sacchar. Cand.* ℔ iß *coq. ſ. q. aq. font. usque dum adhæreſcat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. ſem. Aniſ. & Angelic. an.* ℥ß. *pulv. Irid. Florentin. Sulphur. an.* ʒij. *Ol. Chym. Aniſi* ℈ij. *f. ſ. a. Tabellæ domeſticæ vocand.* atque hoc interim Eclegmate utatur:

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij *Syr. Cap. Ven. Violac. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. q. ſ. f. Lohoch.* de quo ſæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tusſis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incraſſantia* exhiberi poterint.

Sin verò Tusſis his remediis haud ceſſaret, (præcipuè autem ſi febrim comitem habeat, vel ſi à Peripneumonia aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere; ſed Venæſectione & Catharſi debellanda eſt, ut in methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ deſcribitur.

Verùm enim verò cùm, his omnibus non obſtantibus, Tusſis non modò non curationi ceſſerit, ſed & diuturnâ Pulmonum concusſione eos adeò debilitaverit, ut Phthiſis tandem ſubingreſſa fuerit, tum hâc methodo procedendum:

℞. *Balſ. Peruv. gut. x. inſtillentur Cochl.* j. *Syr. Hederæ terreſtris*, vel ſi id minus gratum fuerit ægro, *Cochl.* j. *Sacchar. Cryſtall.* cap. ter in die ſuperbibendo *Decocti Amari ſine purgantib.* ℥iv. vel (ſi idem ventrem moverit) ℥ iij.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa ſunt) *Equitatio* ad ſatis longa & diutina itinera facilè palmam præripit, hoc obſervando, ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam ſi puer aut juvenis eſſet, & ſanè haud multò certiùs *Cortex Peruv.* febri interim intermittenti, quàm in hac ætate *Equitatio* Phthiſi medetur.

De Scorbuto.

Adſunt ſpontaneæ lasſitudines, corporis gravitas, dyſpnœa, præcipuè ex motu corporis, gingivarum

varũ putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iisdem perpetuò maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuſcus. Extrahatur ſanguis è brachio ad ℥viij. niſi ſigna Hydropis adfuerint. Seq. mane exhibeatur *Potio Purgat. communis*, quæ repetatur tertiâ quaque die per duas alias vices. Diebus à purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum vel alterum ſumat ſequentis:

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ.* ℥ij. *Conſerv. Lujul.* ℥j. *pulv. Ari compoſ.* ʒvi. *cum ſ.q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. Cochl.* vj. vel ſequentis:

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. raſpat.* ℔ij. *rad. Ari* ℔j. *fol. Cochl. hort. M.* xij. *fol. Menth. Salv. Naſturt. aquat. & Beccabung. an. M.* vj. *ſem. Cochl. hort. parùm contuſ.* ℔ß. *nuc. Moſchat.* ℥ß. *Vin. Alb.* ℔xij. *deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo* ℔vj. pro uſu.

Vel *Folia rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto. Porrò ſequens Cereviſia ſit pro potu ordinario:

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſi* ʒij. *fol. Cochl. hortenſ. Num.* xij *paſſular. enucleat. Num.* vj. *Aurant. cum toto inciſi dimidium, in Lagenam vitream* ℔ji. *Cereviſiæ tenuis capacem ſubere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquot dies ſex aliæ, antequam prio-

priores exhauriantur,& ſic deinceps; vel,Vice hujus Cereviſiæ ſeq. mixturæ Cochl. iij. vel iv. immiſceri poterint ſingulis hauſtibus potus communis:

℞.*Rad.Raphan. Ruſtican.* & *ſem. Cochl. hortenſ. an.*℥ *ß.fol.Cochl.hortenſ.*M.ij.*pulpam unius Aurant. Contundantur ſimul iu mortar.marm. ſenſim affundendo vin.alb.*℔*ß.Coletur cum levi expresſione*,& reponatur pro uſu.

Eadem remedia Phlebotomia & Catharſi omisſis, in Rheumatiſmo ſcorbutico, ſive Hyſterico, valde proſunt.

Phthiſis ſeu Tabis Deſcriptio.

Plures ſunt Tabis ſpecies: Prima ferè oritur ex frigore hyeme contracto; paulo enim ante ſolſtitium brumale quamplurimi ab ingruente tempeſtate frigida tusſi tentantur. Quæ cum illos invaſerit, quibus pulmones ab ortu ſunt infirmiores, omnino neceſſe eſt, ut à repetitis tusſiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento ſibi proprio asſimilando præ mala διαθέσει prorſus impares reddantur. Hinc jam ingens pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione & vehementi niſu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaverſum in carnes diſpergunt. Hinc enaſcitur febris putrida, cujus paroxyſmus ſub veſperam fatigat, ſub aurora vero ſudore copioſo ac vires imminuente ſolvitur. Denique ad malorum cumulum diarrhœa ſuccedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Meſentericis in inteſtina depoſitis excretisque,partim à labefactato pesſundatoque viſcerum tono. Atque ita demum æ-

ger

ger proxima ætate fato ſuo fungitur, à morbo, cui prægreſſa hyems viam ſtraverat, extinctus. Atque hæc eſt præcipua Tabis ſpecies.

Porro cum ſanguis hac tempeſtate particulis humidis maxime ſcateat, perſpiratioque à ſubita pororum contractione plus ſatis inhibeatur, particulæ hæ in pulmones depluunt per interſperſos venæ arterioſæ ramos; vel per ductus ſalivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per arteriam aſperam delapſus in pulmones Catarrhi ritu eos ita jugiter irritat, ut creber & vehemens tusſiendi conatus tum illam debilitatem, tum alia, quæ diximus, ſymptomata brevi accerſat. Cumque non jam amplius naturalem ſibi pulmones æconomiam ſtatumq; tueri valeant, glandulæ & tuberculæ adnaſci ſolent; quæ in ægris ex hoc morbo decedentibus, ſi adſpiciantur pulmones, purulenta ſanie utplurimum diſtenta reperiuntur.

Ubi ſemel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aſpernatur. Tentari utcunque poteſt Medicatio, minuendo cauſam defluxionis in pulmones, pertuſa in cubito vena, Catharticis mitioribus, tum medicamentis pectoralibus dictis ad varios morbi ſtatus accommodatis. Incraſſantibus ſc. ubi humor ſubtilior & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus vero, ubi pituita crasſior ægre & cum moleſtia per os rejicitur. Dein & Hectica febris remediis refrigerantibus contemperantibusque coërcenda. Talia ſunt *Lac Aſininum, Aqua lactis ſtillatitia, Emulſiones ex amygd. dulc. ſem. Melon. Pepon. Papav. albi Aqu. fl. Paralyſ. &c.* Denique & curando ulceri

 opera

opera danda eſt; cui rei Terebinthina illa Liquida, opobalſamum vulgo dicta, apprime conferre cenſetur.

Hujusce morbi Curatio me judice hac methodo optime ac felicisſime inſtituetur. Primum educatur è brachio ſanguis, dein ſubducatur alvus, ad tres dies continuos, vel *Pil. Coch.major.* vel *decocto leniente à nobis præſcripto.* Tertia nocte exhibeatur Syrup.de Mecon. ℥ß Intermiſſo biduo triduove pro re nata repetatur purgatio, idque toties fiat, quoties opus videtur, donec ſymptomata vel prorſus evanuerint, vel ſaltem miteſcant. Poſt ſingulas Catharſes jam finitas capiat Opobalſami gt.xx. Sacchari particulæ majori inſtillatas permixtasque nihil ſuperbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Inſula Chio cum ſaccharo cando confectam. Opobalſamum non aſſumendum eſt, niſi prægresſis Evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium è Balſamo Lucatelli, Glycyrrhizæ pulvere, ſemine Aniſi & terebinthina concinnatum* poterit ſubſtitui. Poſt Evacuationes ſedulo conandum eſt, ut Tusſis ſedetur, ne pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris ſyrupus jam laudatus, qui hac formula posſit uſurpari: ℞. *Decoct. pectoral.* ℔j *Syr. de Mecon. Capill.* ♀ *an.* ℥ij. *Cap. cochl. v. ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter hauſtum catarrhum in pulmones depluentem paulatim ſiſtet; eosque in priſtinam εὐεξίαν reducet, niſi jam pridem à naturali ſtatu nimium receſſerint. Promovebit inſuper purulentæ materiæ in iisdem aggeſtæ concoctionem.

At verò Palmarium hujusce Morbi præſidium eſt,

eſt, ut æger quotidie equo vehatur, & qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam diætæ Legibus adſtrictus, nullo Cibi potusve genere privandus eſt; cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum, qui ex hac Methodo convaluere, tumor in collo exortús eſt, non multum à ſcrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies à Tuſſi prognata longe diverſo anni tempore, initio ſcilicet æſtatis. Hæc Juvenes perſæpe illos invadit, qui debiliori ſunt corporis habitu, & quorum ſanguis particulis calidis acribusque refertus eſt, ſanguinem iſti è pulmonibus per tusſim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Ægri dolorem ſ. ægritudinem quandam in pulmonibus perſentiſcunt. Quæ ſymptomata niſi mature remediis appropriatis eliminentur, primo ſcabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam tabis ſpecies Venæſectione & Catharſi alternatim repetitis, ſaltem in principio facile vincetur: Si diæta inſuper refrigerante & incraſſante utatur æger, & à carnibus in ſolidum abſtineat.

Tertia hujus Morbi Species ortum debet materiæ febrili in pulmones Febre jam fatiſcente, amandatæ, qui ſenſim infirmiores redditi à ſymptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à ſanie iſta purulenta, quæ à Pleuriticis non ſatis copioſe per expectorationem egeritur; Quo in caſu eandem quam Empyema Curationem poſtulat.

Sunt etiam, qui à nimis copioſis & debito frequen-

tiori-

tioribus evacuationibus debilitatis in quartam tabis ſpeciem præcipitantur. Hos Calor Hecticus à cibo potuque ſumto ſub noctem laceſſit; atque hos præ cæteris aphthæ infeſtant.

De Podagra.

Exeunte Januario aut incipiente Februario ingruit horâ fere ſecunda matutina, dolore pollicem pedis utplurimum occupante, quandoque vero calcaneum, ſuram, aut talum; mox ſequitur rigor, cum horrore & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, de pari paſſu rigor atque horror recedunt; idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, nunc tenſionem violentam, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens, hinc præ exquiſito dolore nec linteorum ſuperincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concuſſionem ferre Podagricus valeat; dolor non ſedatur, niſi ante horam ſecundam tertiamve matutinam, (decurſu ſc. nycthemeri ſpatio à primo appulſu) & jam leni madore perfuſus æger ſomno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius adveſperaſcente die, levatur autem ſub galli cantu; Inter paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui ſequuntur paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum durationem, atque ex ſerie horum paroxyſmulorum conſtat paroxyſmus, qui dicitur podagræ diuturnior breviorve, pro ægri ætate,

in iis, qui vegetiores ſunt,& quos podagra rarius invaſit, diebus ſæpe quatuordecim, in ſenioribus.atq; iis,quos ſæpius affligit,duobus menſibus fere deſinit; iis vero, qui vel annis vel diuturniore morbi mora fracti ſunt,non prius valedicit,quam æſtas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior eſt, cum ſedimento rubro, & quaſi arenulis referto, alvus fere conſtipata eſt,Appetitus proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam integrum paroxyſmum comitantur, recedentem paroxyſmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus,vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes deſquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerat infeſtus, cum vero vel ab indebita medicatione turbatur podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur jam manus,carpos,cubitos,genua,aliasque regiones occupat, quandoque unum,pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum æmulantes,nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet,fere ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur, cum rubore,nonnunquam femur occupans ſenſum exhibet, quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili, at genu exinde petens id acrius urget, artus jam habet æger fere undequaque contractos & impeditos, ita ut claudicet, & permoleſte prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete

exer-

excernitur, dorſum. aliæque partes moleſtè pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Poſt multos dirosque cruciatus Paroxyſmi ſubſequentes (natura partim onere materiæ peccantis ſenio oppreſſa) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris conſueti ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea. quandoq; etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt, quæ ſymptomata evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ægritudine, quaſi alternatim laceſſentibus, Paroxyſmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perraro infeſtat, easque non niſi jam vetulas, & viragines, pueros quoque & juvenibus minores vix adoritur.

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni conſulatur, indigeſtionibus ſublatis, ſeu fit per pharmaca ſeu victus rationem ſ. exercitationem ſ. aliâ ex iſtis qualibet, quæ ſex res n. n. indigitantur.

Venæſectio, Catharſis ac diaphoreſis ſcopum non attingent, licet iis, qui Renum & exinde orto mictu ſanguineo laborant, non abs re erit, ſemel in ſeptimana alvum Mannâ ſubducere, & ſingulis noctibus poſt purgationem paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prædictæ Indicationi ſatisfaciunt, ea ſunt, quæ moderate calent, & vel amaricant, vel lingvam leniter feriunt, talia ſunt. Rad. angel. enulæ, fol. Abſinth. Cent. min. chamædr. chamæp. &c. quibus addi poſſunt antiſcorbutica dicta; ut rad. raph. Ruſtic. fol. cochl. rec. Naſturt. &c. quæ

tamen

tamen parcius uſurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos ſubdunt, & calorem augent, præ iſtis aliis, quæ miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile eſt Elect. ſequens:

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ.* ℥iß. *Abſinth. Rom. flav. aurant. an.* ℥j. *Angel. condit. Nuc-Moſch. condit. an.* ℥ß *Ther. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari Comp*, ʒij. *cum ſ. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo ſumat* ʒij. *bis in die ſuperbibendo ſeq. Aq. deſtill. Cochl.* v. *vel vj.*

℞. *Rad. raph. ruſt. inciſ.* ℥iij. *Cochl. hortenſ. M xij. naſturt. aquat. becabung. ſalv. menth. an. M. IV. Cort. aur. N.* vj. *nuc. Moſch. condit. N. iſ. Cereviſ. Brunſvic.* ℔xij. deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo ℔vj. aquæ eliciantur pro uſu.

Hæc autem remedia digeſtiva conſtanter atque omni adhibita diligentia aſſidue uſurpanda, & in paroxyſmorum intervallis præcipue in uſum revocanda ſunt.

Mediocritas ea in cibis obſervanda eſt, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque econtra nimia abſtinentia, partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur & vigorem ſuſtinere potis eſt. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato conſulendum eſt, & unica ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcatur, de cæteris dempta carne pro libitu comedat, modo nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis. Prandere tantam expedit, loco autem cœnæ indulgeat ſibi hauſtum cereviſiæ alicujus tenerioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi ſunt, qui neque ad vini generoſitatem aſcendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore

gore ſuo lædant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi eſt Cereviſia tenuis Londinenſis, aut multa aqua cum pauco vino permixta, aqua autem pura & cruda periculoſa eſt; cum autem univerſa fere corporis ſubſtantia in podagram degeneraverit, à liquore quocunque fermentato quamtumvis levî & tenui abſtineat, & utatur Decocto diætetico ex farſa, in remediorum formulis deſcripto, ubi primum à paroxyſmo convaluerit, per reliquum vitæ curſum.

Sin autem æger à longo & nimio liquorum inebriantium uſu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate cibos abſque vino nequeat concoquere; in paſtibus hauſtum vini Hiſpanici ſibi indulgeat, apozema diæteticum abdicans.

Æger maxime hyemis tempore mature lectum petat, diluculo ſurgat, animus ſit tranquillus, nec nimis intentus ſtudiis, & rebus ſeriis, cæteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam præripit, quæ moderata ſit & perſeverans, nullo autem modo juſto vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda eſt equitatio conſtans, ac aſſidua in aëre ſalubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat, Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxyſmo tentandum ſit,

ſit, conducet tamen forſan per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, à carnibus abſtinere, juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem Spiritus animales ataxiam concipere apti ſunt, non expedit à carnibus abſtinere diutius quam ventriculus earum uſum averſetur, ne quid autem vel in quantitate vel in qualitate ciborum aut potus peccet.

Symptomatis iis occurendum eſt, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, horum maxime familiare eſt, ventriculi langvor, cum ventris torminibus, tanquam à flatu, hoc in caſu nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarenſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma inducias haud ferens mortem minetur, modo caput malum non impetat, ad Laudanum ſtatim confugiendum; vid. gutt. xx. in hauſtulo aquæ Epidemicæ & in lecto ad quietem ſe componat; hac ipſa methodo ſe ab imminenti morte liberavit Author clariſſimus, ubi ex errore aliquo circa res ſex n. n. in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus interim ex retroceſſione materiæ podagricæ doloris erant expertes, & ad motum plus ſolito habiles. Congium nempe unum liquoris poſſetici vel cereviſiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canarenſ. hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint Laud. liq. gt. xviij. ſumebat. Quodſi huic remedio ſymptoma non cedat, ſudor provocetur, methodo & medicamentis huic uſui dica-

tis ad biduum triduumve manè & veſperi per duas treſve horas continuas.

Si autem metaſtaſis fuerit materiæ morbificæ in pulmonum lobos, liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum eſt hoc ſymptoma pari modo ac peripneumonia abſoluta, Venæſectione repetita, diæta & remediis refrigerantibus, & incraſſantibus, purgandus eſt inſuper æger inter Venæſectiones potionibus lenientibus, ſudoris autem provocatio obeſt.

INDEX.

ABortus curatio. 538. 765
Acupunctura in Hydrope rejicitur. 635
Aer terrenis effluviis inquinatus Epidemicorum morborum cauſa. 44. 296. 304. 649
Aeris diſpoſitio ſola Peſtem vix poteſt ſuſcitare. 132
Aeris manifeſtæ qualitates morbos Epidemicos variè moderantur, 45
non tamen eos producunt. 237. 649
Aeris mutatio in Febribus chronicis valdè nonnunquam eſt ſalutaris. 115
Aeris mutatio quo morbi tempore fieri debeat. 116
Aeris occultum quoddam vitium varios gignit morbos. 129. 238
Affectus quidam Scorbuti nomine perperam inſigniuntur. 78. 349
Alba profluvia, vid. Fluor muliebris.
Alexipharmaca pleraque calida ſunt. 137
Alexipharmaca occultâ quâdam indole agere, necdum conſtat. 138
Alexipharmaca ſudores ſolùm movendo videntur operari. 138
Allium laudatur in Hydrope incipiente. 633
in Variolis confl. pedum plantis admovendum. 473
Alvi profluvium & vomitus a ſudore ſedantur. 153. 154
Amentia ſive Mania poſt Febres Intermittentes autumnales. 123
Ambuſtorum curatio optima linteo madefacta in ſpiritu vini. 343. 783
Anatomia quænam notitia Medico neceſſaria. 619
Anethum non ſemper proſcribit ſingultum. 87
Angina à quo aeris temperamento plerumque oriatur. 45

Anginæ Deſcriptio. 357. 737
Curatio. 358. 738
Angina Epidemica. 324
Aniculæ Medicorum ſimiæ ſtolidæ ac infelices. 188. 192
Anima Mundi. 158
Animi pathemata ſpirituum ſyſtaſin ſolvunt. 588
Annorum conſtitutiones variæ ab occulta aeris alteratione. 44
Anodyna, vid. Paregorica.
Antimonialia Emetica nunquam tutò exhibentur puerulis infra adoleſcentiam conſtitutis, 67
neque tutò præbentur, niſi probè diluta fuerint. 64
Aphthæ in Dyſenteria. 222
Aphthæ Febri ſupervenientes quomodo removendæ. 659. 673
Apoplexiæ curatio. 750. *ſeq.*
Apoſtema quid ſit. 204
Apoſtematis cum Febre Analogia. *ibid.*
Apozema aperiens & antiſcorbuticum. 715
Apozema pectorale in Pleuritide. 335
Apozematis poſt Febres autumnales uſurpandi formula. 119
Appetitui ægrorum, licet incongruo, ſæpiùs indulgere oportet. 288. 289. 457
Aqua antiſcorbutica. 789
Aqua Cardiaca temperata. 227
Aqua deſtillata in Podagrâ. 570
Aqua Menthæ in Vomitu egregie confert. 91
Aquæ minerales cur non in omnibus torminibus ventris ſalutares. 668
Aquæ minerales multùm vitandæ in gonorrhœâ. 423
Aquæ minerales ferreæ quando hyſtericis præbendæ. 516
cum non tranſeunt, ab iis plane abſtinendum, per diem unum alterumve. *ibid.*
Aquæ minerales eædem in quibus calculoſis tuto uſurpentur. 707
Aquæ minerales quibus Podagricis minus conveniant. 709
Aqua Roſarum capiti applicita vigiliis medetur. 83
Ars Medica valde adhuc imperfecta. 288
non rectius, quam ab ipſius uſu addiſcitur 4
Artis Medicæ incrementum in quo conſiſtat. 11
Arthritis. 344

Arthritis Naturæ medicatricis inſtrumentum. 40

Arthritidem præcedentia & conſequentia Symptomata Scorbuti mentiuntur. 349

In Arthritide materiæ morbificæ recurſus ſummè noxius. 142

Aſthma ſiccum. 343

Aſthmatis inveterati curatio. 785. *ſeq.*

Autoris integritas. 455

Autumno humores ſunt viſcidiores quàm Vere. 99

BOtanica ſenſuum teſtimonio debet inniti. 54

Bubones in Peſte. 137

Bubonum in Peſte exortus. 136

Bubo peſtilentialis interdum ex improviſo diſparet. 141

CÆci dantur meatus ex abdominis cavitate in inteſtina. 618

Calculus Renum prævenitur copioſa cereviſiæ tenuis ſub noctem compotatioue. 579

it. potu diætetico loco potus ordinarii. 584. 585

Calculi magnitudo ureteris capacitatem haud ſuperans quomodo cognoſcatur. 707

Calculi curatio 600. 708

Manna in ſero lactis ſolum commendatur. 702. & *ſeq.*

Laudantur & Aquæ chalybeatæ, niſi major calculus renum adfuerit. 707. 708

Calculum Renum ſimulans affectus. 268

Calculum Veſicæ ſimulans affectus. 269

Ejusdem memorabile exemplum. 269

Vulgaria contra Calculum Veſicæ remedia hic nocebant, proderat verò Narcoticum. *ibid.*

Calor Adoleſcentulorum juxta cubantium interdum debilibus mirè confert. 79

Canis rabidi morſus. 784. *Curatio.* 785

Capillorum abraſio in Phrenitide confert & cur. 660

Cardiaca quibus conferant, & quo morbi tempore exhibenda. 71. 73

Cardiaca moderata. 74

Eorundem formulæ. *ibid.*

Cardiaca generoſa. 124

Cardiacorum virtus. 107
Cataplaſma in Rheumatiſmo. 347
Catarrhi Epidemici Anno 1675. 275. 276
Catharticorum exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia. 510.
Catharticum pro Infantibus tenellis. 716.
In Catharticis exhibendis cautio perquam neceſſaria. 512
Cereviſia purgativa. 716.
Chalybs, vid. de ejus uſu in Hyſtericis affectibus. 513. *ad* 518
Chalybs cum nihil profecerit in morbis curandis, aquæ minerales ferreæ adeundæ. 516
cumque iſtæ minus conferant, aquæ calidæ ſulphureæ, quales Bathonienſes, adeundæ. 518
Chloroſis quomodo curanda. 513. 781
Cholera morbus quo anni tempore invadere ſoleat. 47. 211 558
quamdiu graſſetur. 48
ejus deſcriptio. 216. 759
curatio nec catharticis, nec adſtringentibus molienda. 217
quo pacto perficiatur. 218. 759
Cholera epidemica. 371
ejus curatio. 372
Cholera ſicca. 217
Chorea Sancti Viti. 661. 748
Chronici morbi indigeſtionibus debentur. 573
modus quo gignuntur. *ibid.*
quomodo tum præveniendi, tum curandi. 575
qualis interim diæta obſervanda. 578. 579
Chronici morbi plures Scorbuti larvam gerunt. 350
Chymica quouſque utilis. 621
Chymica morbos non ita mirè debellant. 498
Chymica præparatio medicinas deteriores ſæpè reddit. 508
Cicatrices Variolarum regimine moderato præcaventur. 193
Cicatrices Variolarum præcavendi ratio. 301
Clyſter in Diarrhœa. 87
Clyſteres in ſoporoſis affectibus valdè utiles. 281

Cly-

Clyſteres in quibuſdam Colicis plus nocent, quam proſunt. 263. 270
Clyſteres in Senum Febribus minus tuti. 69
Clyſteres fumi tabaci commendantur omnium potentiſſimi. 671
Clyſterum frequens uſus in Febrium declinatione vitandus 70. 309
Clyſterum frequens uſus in Hypochondriacis & Hyſtericis nocet. 309
Cocta, non cruda ſunt medicanda. 207. 284. 565. 679
Colicæ Bilioſæ & Hyſtericæ quàm diverſæ eſſe debeant curationes. 530
Colicæ Bilioſæ deſcriptio. 259. 757
 cauſa. 260
 curatio. 260. 758
 Enemata nullius hic uſus. 263
 Equitatio in declinatione laudatur. 264
 Diæta. 266
Colicæ Hyſtericæ deſcriptio. 267. 763
 Anodyno ſedatur, interdictis Venæſectione & catharſi. 269. 763
 niſi in valdè ſanguineis. 271. 763
 Præſervatio. 763
 ſæpè deſinit in Icterum. 271. 764
 cujus curatio oſtenditur. 271. 272. 764
Colicæ Hyſtericæ & Hypochondriacæ curatio eadem. 271. 764
Colica Pictonum. 760
Color excretorum ſæpe nullam Practico ſuggerit indicationem. 270
Colorum ſpeculatio admodum incerta. 499
Comatis Febri ſupervenientis curatio. 287. 660
Coma in Variolis. 173. 197
Concoctio in Febribus quid. 72
Corroborantia primi ordinis. 389. 518
Corroborantium omnium maximum eſt Equitatio. 521
Inter Corroborantium uſum Cathartica nunquam intercalanda. 632
Conſtitutioni aeris præſenti Intermittentibus febribus omninò faventi, ſucceſſura videtur febris continua Depuratoria,

toria, quam regnaturam per aliquot annos Peſtis tandem excipiet. 455

Conſtitutiones Epidemicæ, vid. Epidem. Conſtitut.

Contagium quomodo propagetur. 313

Contuſionum curatio. 603. 784

Convulſio Dentitioni Infantum ſuperveniens ſola Venæſectione curatur. 248

ſpecifica vulgaria hic minus tuta ſunt. 249

Convulſiones pro partium, quas invadunt, diverſitate varios gignunt vel ſimulant affectus. 268

præſtant hic Narcotica præ omnibus aliis. 268

Convulſionibus obnoxia eſt qualibet corporis pars. 268

Convulſivi motus non ſemper Evacuationes prohibent. 661

Correctivorum purgantibus immiſceri ſolitorum incommoda. 427

Cortex interior Sambuci laudatur in Aſcite grandiore. 627. 768

Cortex Peruvianus inter anti-quartanaria hactenus unicum. 112

conferre etiam poterit in Tertianis. 114. 381

Febrim ſæpiùs ſuſpendit, quam debellat. 112

Methodus eundem exhibendi. 113. 381. 389. 390

Cortex Peruvianus laudatur quoque in Affectionibus Hyſtericis, 518. *&* *Podagrâ.* 570

Rheumatiſmus ſcorbuticus unicum ejus incommodum. 351

quare Cortex ita malè audiat. 377. 379

quomodo intentata ejus diſcrimina evitari poſſint. 380

quòd immeritò inculpetur. 519

quòd inter corticem exhibendum decubitus in lectô, & cardiacorum aſſumtio ſint diligenter evitanda. 383

quod omnes evacuationes poſt ejus uſum ſint interdicendæ. 386

Cortex febribus inflammatoriis curandis ita non confert, ut planè obſit. 401

In Febre, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur, ineffieax. 606

In ſanguine & ſpiritibus confortandis egregium eſt reme-

remedium 519. *in affectionibus Hyſtericis & Hypochondriacis* 519. *item in Podagrâ præveniendâ.* 570
Cortex in electuariis & pilulis exhibitus. 381. 723. *in infuſione.* 384. 724
Crapula febres producit. 325
Croci metallorum infuſio. 196
quoties in Hydrope repetenda. 624
Curationis in morbis acutis rectè inſtitutæ character. 241
Cutis affectuum curatio. 355. & *ſeqq.*

D*Ebilibus adoleſcentulorum accubitus mirè interdum prodeſt.* 79
Decoctum album ex Pane & Cornu Cervi. 228. 255
Decoctum amarum purgativum. 718
Decoctum amarum quando uſurpandum. 385
Decoctum Aperiens & antiſcorbuticum. 715
Decoctum Diæteticum. 714
Decoctum Pulli in Cholera laudatur. 217. 218. 753
Dentitioni Infantum ſuperveniens Convulſio ſola Venaſectione curatur. 249
Specifica vulgaria hic minus tuta ſunt. 249
Deſpumatio in Febribus Intermittentibus. 94
Diabetes. 776
Diabetis curativa indicatio. 388
Remedia medica. 388
Diæta Febrim præcavens. 307. 308
Diæta in Lue venerea obſervanda. 434
Diæta Podagricorum. 578. 579
Diæta qualis in morborum Chronicorum curatione obſervanda. 578. 579
Diæta lactea in Podagrâ cenſura æqua. 579. 580
Diaphoreſis non convenit in omni febre. 284. 679
periculi plena eſt in tertianis & quotidianis. 375. 376
Diaphoreſis quænam proſit, quænam verò noceat. 284. 285
DiarrhϾ curatio. 64. 228. 229. 755
Diarrhœam, ubi vomituritioni conjungitur, ab Emetico, non ab adſtringentibus proprie ſiſti. 64

attamen Enemate adſtringenti ſiſti poſſe, ſi minus valeat Emeticum. 87
Diarrhœa melius curatur venæſectione & ſanguinem contemperantibus, quàm aliis quibuscunque. 207. 208
Diarrhœa in Febre Continua Epidem. ab A. 1661. *ad* 1664. 82
Diarrhœa in Febribus unde oriatur. 202
Diarrhœa Epidemica ab Anno 1667. *ad* 1669. 160. 209
Diarrhœa ſymptomatica Anno 1675. 275. 270
Diarrhœa Pleuritidi ſupervenicns. 202
Diarrhœa in Variolis. 184 185
Diarrhœa variolarum confluentium comes. 168
Diarrhœa in variolis diſtinctis noxia, in confluentibus ſalutaris. 192
Diarrhœa poſt Morbillos curatio per Venæſectionem. 248
Diaſcordium. 67. 184
Diaſcordium ſingultui medetur. 87
Digeſtiva medicamenta. 568
Digeſtiva ob materiæ craſſitiem evacuationi præmittenda. 203
quantum valeant in Chronicis morbis debellandis. 576
quamdiu perſeverandum in eorum uſu. ibid.
Dogmaticorum exprobratio. 588
Dolores partium à Convulſionibus. 268
Dyſenteria deſcriptio. 221. 755
curatio 226. 227. 749. & *ſeq. c. ſero lactis.* 332
Laudani ſolius uſu. 235. 669
Diæta. 228. 669
affectus eſt periculoſus. 221
diuturna deſinit in Teneſmum. 223
Dyſenteria Endemia Hybernorum. 223
Dyſenteria Epidemica diverſorum Annorum. 211. 213. 214. 221
Dyſenteria Symptomatica. 275. 279
Dyſenteria quo anni tempore invadere ſoleat. 220
Dyſenteria quandoque per annos aliquot affligit. 235
Ejusdem per repetitam Venæſectionem curata exemplum. 235
Dyſenteria cum torminibus ſiccis curatio. 231

Dyſenteriæ ſæpiùs ſe jungunt Aphthæ. 222. 237
In Dyſenteria contumaciori quid agendum. 228. 229
In Dyſenteria Inteſtina quandoque Gangræna afficiuntur. 222
In Dyſenteria meri ſanguinis dejectio interitum minatur. 222
In Dyſenteria muſcoſæ dejectiones unde. 226
Dyſenteriæ circa Æquinoctium autumnale graſſantes. 50

E*Bullitio humorum in Febribus Intermittentibus.* 93. 94
Eclegmata incraſſantia in Tuſſi. 715
Electuarium hyſtericum & emmenagogum. 533
Electuarium roborans in Podagra præſtantisſimum. 569. 570
Electuarium roborans in Tertianâ duplici. 112
Electuarii antiquartanarii formula. 113. 726
Emetica quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit. 63
Quo morbi tempore exhibenda. 65
Emeticum Autoris. 64. 714
Empirici ægro aſſiduè medicamenta ſolent ingerere. 322
Emplaſtrum hyſtericum. 716
Emplaſtra Epiſpaſtica cervici in Febribus caput petentibus cum fructu applicantur. 281
Empyema. 332
Emulſio in Pleuritide. 335
Enema adſtringens. 87
in calculo. 600
in dyſenteria. 228
Enemata fumi tabaci commendantur omnium potentiſſima. 671
Enemata Venæſectionis locum quandoque ſupplent. 69
Enematis abſtinendum in progreſſu morbi. 70
Epidemici morbi qui dicantur. 42
Epidemici morbi regulares & irregulares. 45. 46
vernales & autumnales. 46
Epidemicorum morborum diverſitas. 43
Epidemicorum curatio quàm variè inſtituenda. 44
Epidemicarum conſtitutionum quinque genera enumerantur. 317

Epi-

Epidemicæ conſtitutiones generales ſuas habent periodos. 215. 394
ab occulta aeris craſi pendent, non à manifeſta. 44. 237. 238. 649
Epidemica conſtitutio ann. 1661. 61. 63. 64. 55
annor. 1665. 66. 129
annor. 1667. 68 *& partim ann.* 69. 159
annor. 1669. 70. 71. 72. 211
annor. 1673. 74. 75. 273
Epilepſia adultorum qua methodo curari poſſe videatur. 664
Epilepſia puerorum. 777. *ſeq.*
Epileptici inſultus in Infantibus Variolarum ſæpè ſunt prænuntii. 162
Equitatio eſt confortans maximum. 521
Equitatio eſt exercitiorum omnium primarium. 591
eſt in colica aliisque morbis chronicis exercitium utilſſimum. 264. 265
Equitationis beneficia in morbis rebellibus devicendis. 521
in Tabidis Phthiſicisq́. 523. 788
Exemplum Hypochondriaci deplorati equitatione mirè reſtituti. 522
Equus ſeptem annorum. 95
Eryſipelatis deſcriptio. 352. 353
curatio. 354
Evacuationes ſpontè à naturâ fieri ſolitas imitari velle ſæpè ſtolidum eſt. 286
Exanthemata Peſtilentialia poſt nimios & coactos ſudores. 146 147
Exercitio calefacti ſolicitè vitare debent frigus. 325
Exoſtoſes Venereæ quomodo tractandæ. 433
Expectoratione Pleuritidem curare velle periculoſum. 337

FEbris quomodo fiat. 40. 41
Febris eſt naturæ inſtrumentum ad impuritatum ſecretionem. 72. 204
Febris Naturæ primaria. 317. 318
Febris continua omnium, quas Autor novit, maximè uniformis. 56

Febris continua conſtitutionis annor. 1661. 62. &c. 58. *curatio.* 61

conſtitutionis annor. 1667. 78. & 69. 200

ejus curatio. 205

conſtitutionis annor. 1670. 71. & *dicta Dyſenterica.* 236

curatio. 240

conſtitutionis annor. 73. 74. 75. 277

curatio. 279. 280

Febris nullo vere continua Autori viſa eſt ab anno 1680. *niſi fortè ob rem malè geſtam.* 399

Febris Intermittens, vide, Intermittens Febris.

Febris Peſtilens, vid. Peſtis.

Febris Peſtilens per diaphoreſin, Peſtis per abſceſſus propriè ſolvi videtur. 140

Febris depuratoria. 317. 723

Febris Eryſipelatoſa. 352. 735 736

Febris in Angina. 327.

in Pleuritide. 327.

Febris Infantum. 728

Febris Infantum dentitioni ſuperveniens quomodo profligenda. 674. 675. 779

Febris Infantum Hectica. 675. 779

Febris Hectica. 352

Febris cum Scorbuto. 75

cum Tuſſi. 307

cum Variolis. 169

Febris ſub torminibus ventris deliteſcens quomodo expugnanda. 667

Febris continuæ ſpecies quomodo ab aliis Epidemicis tum graſſantibus dignoſcatur. 318. 319. 320

Febris certam ſemper ſpeciem è phænomenis elicere difficile eſt. 239

Febris cum Apoſtemate analogia. 204

Febris Novæ natura quomodo inveſtiganda. 321

quæ demum cautelæ Indicationes curativæ ſumendæ in exortu Novæ Febris. ibid.

Febris Nova A. 1685. *deſcriptio.* 648. & *ſeqq.*

curatio. 651. & *ſeqq.*

Diæta

Diata. 658
curatio in infantibus. 674
Febris ſpecies unde posſit dignoſci. 239. 240
Febris Hyemalis deſcriptio. 639
curatio. 641
Febris eadem hyemalis pro nova potius febris venditatur ſpecie. 648. & ſeqq.
Febris putrida Variolis confluentibus ſupervenientis deſcriptio. 693
curatio 694. & ſeqq.
Febris Scarlatina deſcriptio. 328. 731
curatio ſimplicisſima. 329. 330. 731
Febrim præcavens diæta. 307. 308
In Febre commotionis vocem præſtat uſurpare, quàm Fermentationis vel Ebullitionis. 58
In Febri quadam Epidemicâ materiæ in ſanguine craſſities. 203
In Febre ſanguis commovetur vel ad heterogenei ſecretionem, vel ad novam ſuſcipiendam diathesin. 60
Febre non raro accenditur purus ſanguis. 60
Febre non rarò corripiuntur ſani. 60
Febre ſublata probè purgandus eſt æger, non autem priùs 117.
Finita purgatione Paregoricum exhibendum. 118
Febres adoleſcentulorum vigentium. 107
Febres autumnales continuæ & intermittentes quà in re à ſe invicem differant. 105. 106
Febres continuæ Epidemicæ diverſam medendi methodum expoſcunt. 43
Febres continuæ quare paucæ occurrant vere, niſi in conſtitutione Epidemica. 99
Febres cum notabili Symptomate. 323. 324
Febres è levi diætæ errore. 107
Febres Epidemicæ à manifeſtis aeris qualitatibus variæ mutantur. 238
Febres Hyſtericarum quomodo tractandæ. 665
Febres Intercurrentes quæ. 45. numerantur ſex. 324
In iis curandis ad Anni febrim ſeriò attendendum. 326

Ex

Ex Anni tempore innoteſcit, an eſſentiales ſint, an ſymptomatici. 327
Febres malignæ. 78
quæ verè tales ſint. 129
Febres Morbis Epidemicis junctæ haud æqualiter cum ipſis ſæviunt. 238. *Sæviunt præſertim menſe Julio.* ib.
Febres nonnullæ brevi iterum evaneſcunt.
Febres nonnullæ in principio ſola Diæta curantur. 107
Febres præter communia Symptomata etiam certas peculiares genii ſui notas gerunt. 319. 320. 328
Febres quare tot Novæ vulgò audiant. 239
Febres quædam Novæ vulgò dicuntur, nec tamen ſunt. ib.
Febres Refrigerantium aut Clyſterum uſu ſubinde Chronicæ fiunt. 106
Febres Stationariæ quæ. 45. 728
quomodo à manifeſtâ aëris qualitate pendeant. 238
Febres ſunt duæ ferè tertiæ omnium, qui ſunt, morborum. 486
Febres vernales rarò ſunt continuæ. 99
Febres vernales pauciora poſt ſe relinquunt ſymptomata, quàm autumnales. 119
Febrium Autumnalium Epocha certisſima eſt Julius, ſicut vernalium Februarius. 97. 215
Febrium contin. Epidem. ſpeciem exactè dignoſcere arduum eſt. 320
Febrium contin. Epidem. ſpeciem qua ratione posſimus expiſcari. 318
Febrium Epidemicarum Symptomata alia propria ſunt, alia adventitia. 239
Febrium Epidemicarum Symptomata pro vario conſtitutionis tempore variant. 240
Febrium quædam ſpecies ſudore critico finiuntur. 284
Febrium quædam ſymptomata ſubinde pro Morbis Eſſentialibus perperam habentur. 659
In Febrium curatione ſemper reſpicienda eſt Anni conſtitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet. 310. 311
In Febrium curatione viam Evacuationis noſſe præcipuum eſt. 328. 679

In Febrium principiis cur ſubinde Evacuationes inſtituendæ. 285

In Febrium principiis ſudorifica ſæpe vel Phreneſin, vel Pleuritidem inferunt. 333

In Febrium declinatione Clyſterum frequens uſus vitandus. 70. 309

In Febrium declinatione lecto aſſiduè ſe contineat æger. 283

Febribus Epidemicis generalis curandi methodus nequit applicari. 52

Febribus plurimis anſam dat intempeſtiva veſtium mutatio vel alias frigoris admiſſio. 325

Febres curandi methodus non per Rationem, ſed per Experientiam innoteſcit. 284

Ad Febres tollendas provocandi ſudores quales eſſe debeant. 206

Inter Febres & Morbos Epidemicos ſimul graſſantes mira affinitas. 319

Poſt Febres Atumnales tonſillarum inflammatio valdè eſt periculoſa. 122

ejuſdem Cauſæ. ib.

Poſt Febres Autumnales omiſſa purgatio multis morbis anſam dat. 76. 117

Poſt Febres Vernales Purgatio non tam neceſſaria eſt, atque poſt Autumnales. 76

In Febribus Autumnalibus Infantum regio Lienis intumeſcens Febris fugam prænunciat. 122

In Febribus ad coctionem promovendam non opus eſt regimine calido. 286

In Febribus cum materia craſſa cautè agendum. 203

In Febribus caput petentibus emplaſtra epiſpaſtica cervici cum fructu applicantur. 281

In Febribus continuis Julapii convenientis formula. 205

In Febribus maxime continuis generis intermittentis cortex præbendus. 383

Vinum non obeſſe in hujuſmodi continuis. 383

In Febribus convaleſcentes nonnunquam ſudoribus nocturnis obnoxii ſunt. 291

curantur quotidiano Vini generoſioris uſu. ib.

In Febribus Chronicis Aeris mutatio valdè nonnunquam eſt ſalutaris. 115
In Febribus Malignis expulſio ad cutim. 60
In Febribus Malignis Vomitorii omiſſio. 63
In Febribus quibusdam Malignis Sudores nocent. 313
In Febribus quibusdam Malignis aliæ præter Sudores moliendæ ſunt evacuationes. 313
Febrilis materiæ concoctio quid ſit. 72
Febrilis materiæ concoctionem promoventia vulgò commendant, at ſine ratione. 72
Febrilis materiæ concoctio quomodo revera ſit promovenda. 73
Fermentationis natura ſimili illuſtratur. 108
Fermentationis phænomena & effectus. 59
Ad Fermentationem requiritur materiæ quædam viſciditas. 107. 108
Fermentationes liquorum variæ. 106
Fluor albus. 775
Fluoris muliebris curatio ſingularis. 388. 389. 775
Fœminæ medicamenta egenis diſtribuentes taxantur. 332
Fomenta in Eryſipelate. 354
Fontanella in crure prodeſt in Rheumatiſmo inveterato. 352
Formulæ Medicamentorum. 714. & ſeqq.
Fumus Tabaci enematis potentiſſimi loco laudatur. 671
Furfuris capitis curatio. 784

Gangræna ex Eryſipelate. 353
Gangræna Inteſtinorum in Dyſentericis. 222
Gargariſma in Angina. 358
Gargariſma in ſalivæ viſciditate. 196
Gonorrhœa virulenta centum retrò annis ſe oſtendebat diverſa ab ipſa Lue confirmata. 413
Quòd materia ſemini-formis, quæ hic fluit, carnoſæ virgæ ſubſtantiæ debeatur. 414
Modus invaſionis deſcribitur. 412. & ſeq 770
Curatio Catharticis perficitur. 418 771
Pilulis 419. 771. *Clyſteribus.* 421. 771
Diæta quænam obſervanda. 422. 772

In Gonorrhœa rejicitur Lignorum exſiccantium uſus. 424
item improbantur aquæ minerales. 423
Quomodo Phymoſis ſit curanda. 424
Gonorrhœæ juſtò citius ſuppreſſæ Tumores ſcroti ſuperVenientes quomodo curentur. 425
Gonorrhœa cum Lue junctâ quomodo tollenda. 432

HÆmoptoë quando & quos præcipuè inVadat. 361
Ejus Curatio. 362. 782
Hæmoptyſis in Variolis. 174. 697. 748
Hæmoptyſis & mictus ſanguinis in Variolis mortem prænunciant. 197
Hæmorrhagiæ narium deſcriptio & curatio. 369. 780
Hæmorrhagia narium in Febre Continua Epidem. ab An. 1661 *ad* 1665 *Deſcriptio ac curatio.* 85
Poſt Hæmorrhagiam cur æger purgandus. 86
Hæmorrhoidum dolor. 776
Curatio. 776
Hæmorrhoidum fluxus nimius. 777
Hectica Febris. 352
Hippocrates. 19. 303
Hippocratis Aphoriſmi nequeunt quibusVis Febrium diebus applicari. 317
Hiſtoria morborum quomodo conſcribenda. 12. & *ſeq.*
Hiſtoriam morborum Verè practicam Autor tradit. 362
Homines Variis affectibus obnoxii. 39
Homo 21. *annorum.* 95
Humores nonnunquam pertinaciter partibus inhærent. 41
Hydrogala. 255. 422
Hydragoga Varia. 616. 617
Hydrops ibi incipit, ubi deſinit Scorbutus. 350
Hydropis febribus intermittentibus ſuccedentis curatio. 119 120
Hydropis primarium ſignum, foVeæ in ſuris à digitorum impreſſione ſub noctem apparentes, & manè eVaneſcentes. 608. 609 767
Symptomata ſunt Dyſpnœa, urinæ paucitas & ſitis. 629. 767

Cauſa ſanguinis debilitas. 610
Aliæ in fœminis cauſæ. ibid.
Indicationes curativæ. 611. 767
Hydropem præcedentia Symptomata Scorbuti faciem præ ſe ferunt. 350
In Hydrope Cathartica fortiora ſemper uſurpanda. 612
Perſeverandum in Catharticis, donec moles abdominis evanuerit. 613. 768
Syrupus de ſpin. cerv. quibus conveniat. 614
Exemplum ejus memorabile. 615
Hydragoga varia. 616. 617. 767
Infuſio croci metallorum quoties repetenda ad curandum Hydropem. 624
In Aſcite grandiore tantùm convenit. 62. 768
Cortex interior ſambuci. 627
In Hydrope quænam contraindicant catharſin. 627
Ubi catharſis contraindicatur quænam confortativa conveniant. 628
Diureticis res agenda eſt in debilibus naturis & fœminis valdè hyſtericis. 629
Salia lixivialia in vino Rhenano. 629. 768
Corroborantia eadem in Hydrope, quæ in Podagra, præbeantur, niſi quod vinum Hydropicis permittatur pro potu ordinario. 630
Corroborantia qualia. 768. 769
Chalybis uſus in Hydrope incipiente. 633
Alii ſimiliter uſus. ibid.
Topica quare improbentur. 635
Rejiciuntur Paracenteſis & Acupunctura. 635
Hydropicorum ſitis quomodo fallenda. 632
Hypercatharſeos frænum certiſſimum eſt Laudanum. 613
Hypochondriaci Affectus. vid. Hyſter. affect.
Hypotheſes Phyſiologicæ multis in Praxi erroribus anſam præbuerunt. 15
Hypotheſes quatenus valent Medico inſtruendo. 623
Hyſterica affectio ſub quàm variis ſymptomatis ſe oſtendit. 487. 717
cujusnam temperiei fœminis ſingula contingunt. ibid.

Hyſterica affectiones ſunt dimidia pars morborum Chronicorum. 486

Idem ſunt in fœminis ac affectio Hypochondriaca in viris. ibid.

Uterus immeritò inculpatur. ibid.

Hyſtericæ fœminæ interrogandæ, an malum, de quo queruntur inceperit cum triſtitia, atque an urinam limpidam excreverint. 494

Hyſtericorum ſimul ac Hypochondriacorum affectuum ſignum maximè Pathognomonicum eſt urina limpida copioſa. 491. 492. 717

Hyſtericorum affectuum cauſa Procatarctica. 484

Cauſa efficiens interna, ſpirituum animalium ἀταξία. 495

Cauſa non ſunt humores. 503. 504

Cauſa antecedens ἀταξίας, debilior ſpirituum animalium craſis. 496

Unde Vomitio materiæ viridis. 498

Symptomatum ſingulorum ratio explicatur. 496. 497

Caſus cujusdam abundè & ſæpius lachrymantis. 501. 502

Curativa Indicatio eſt ſanguinis Corroboratio. 506

Venæſectione & Catharſi ordienda. 507 718

Deinde Chalybeatis abſolvenda. ibid.

In imbecillioribus quandoque à chalybe ſtatim incipiendum. 508

Chalybis ſubſtantia præponitur præparationibus. 508 513.

Chalybis uſum non rectè admittere purgantium intercalationem. 509

Formulæ curationi inſervientes. 513. 514

Theriaca Andr. magnum in his affectibus remedium. 518

It. Cortex Peruv. 519

Dolor & Vomitio hyſtericarum quomodo ſint cohibendæ. 520. & ſeqq.

Fœtida quâ ratione hyſtericis utilia. 524

In

In Affectione Hyſterica mitiori dantur pilulæ hyſtericæ per X. dies. 515
Hyſtericus Affectus Colicam bilioſam referens. 368
In Hyſtericis Affectus ſæpè perperam dignoſcuntur. 267
In Hyſtericis & Hypochondriacis Clyſterum frequens uſus nocet. 309

Icterus in Colica Hyſterica. 268. 764
Icterus poſt Febres lectum juſtò citius deſerentibus ſupervenıens. 283
Icteri curatio. 272. 758
Idioſyncraſiæ ratio habenda. 515
Ignis ſacer unde & quomodo oriatur. 135
Peſtis quandam gerit imaginem. ibid.
Illiacæ paſſionis cauſa. 89. 90.
quo pacto producatur. 90
Curatio. 91. 754. 760
Argenti vivi & globulorum in hujus curatione cenſura. 91
Iliaca paſſio Colicam bilioſam ſequens. 260
Iliaca paſſio Febri perverſe tractatæ ſupervenient quomodo curanda. 671
In Iliaca paſſione omnia medicamenta etiam enemata evomuntur. 260. 760
Imaginationis læſæ per cardiaca reſtitutæ exemplum. 124
Indicatio à juvantibus & nocentibus in Febrium Novarum. Curatione adhibenda. 321
Infantes ſæpè diuturnas Quartanas vincunt. 101
In Infantibus venaſectio æq; tuta & neceſſaria eſt, atq; in adultis. 248
In Infantibus ventris tumor & durities, bujus medela per linimentum. 122
Infuſum corticis Peruviani. 384. 727
Infuſum Rad. Serpentariæ virginianæ contra tertianas. 727. ſeq.
Ingrata aſſumta horrorem gignunt. 93
Intermittentes febres Autumnales in initio videntur continuæ. 49

Intermittentes Febres Epidemicæ nonnunquam maturè graſſari incipiunt. 97
Intermittentium Febrium tria tempora ſpectanda. 63
Symptomata conſueta. 86
unde eſt, quod redeant Paroxyſmi. 95
Paroxyſmorum deſcriptio. 96
Duplicatio unde. 97
Diviſio in vernales & autumnales. ibid.
Eſſentialiter hæ diſtinguuntur. 98
Vernalium curatio. 102
Autumnalium curatio. 109. 140. 726
Tertianæ autumnalis curatio. 110. 382
Tertianæ vernalis curatio ſine cortice. 391
Curatio pro pauperibus. ibid.
Tertianæ duplicis curatio. 112. 381. 382
Quartanæ curatio. 112. 381
Quomodo Recidiva prævenìatur. 382
Vomitio in his febribus, quomodo compeſcenda, antequam Cortex exhibeatur. 384
Infantum medicatio. 305
Decoctum amarum quando præbendum. 385
Julapium cardiacum. 714
Julapium in Febribus continuis. 205
in Febrib. pro Infantibus. 385
in Pleuritide. 335
in Rheumatiſmo. 346
perlatum. 714
roborum in Tertiana duplici. 112

L*actea Diætæ præcellentia, & quibus potiſſimum conveniat.* 520
Lacteæ Diæta cenſura notatu digna. 579. 580
Laudani liquidi deſcriptio. 230
Ejus uſum non immediatè nervis nocere. 526
Laudani uſus in cholera. 219
E Lecto ſurgere, quam utile in Variolis. 186. 146
ſolvuntur objectiones. 450
Quam neceſſarium in omnibus morbis inflammatoriis. 206

Quam

Quam neceſſarium in Febre continua an. 1673. *&c.* 283
in febre nova A. 1685. 659
Cautela neceſſaria in ſurgendo, ſcilicet, ne nimis diu pro una vice ſurgant. 283
mora longioris in lecto incommoda, ſc. Rheumatiſmus & Icterus, ſubſequentes. ibid.
Quàm utile in Pleuritide. 337
Quam utile in Anginâ. 359
E Lecto ſurrectionem quanam contraindicent. 461
Lepra. 304
Lienis regio in Febribus Autumnalibus *Infantum intumeſcens febris fugam prænunciat.* 122
Deſcriptio hujus intumeſcentiæ. ib.
Linctum in Pleuritide. 335
Linimentum in Rachitide infantum Hypochondriis inungendum. 511
Linimentum in Ventris tumore & duritie Infantum. 121
Lochiorum fluxus nimius quomodo ſiſtendus. 765
Lochiorum ſuppreſſionis curatio. 533.766
Luciani irriſio in medentes Podagræ. 604
Lues Venerea unde, & quo tempore Europam appulerit. 411
Contagium ejus quomodo propagetur. 412 413
Symptomatum ejus enumeratio. 416. 417. 773
Luis confirmatæ ſola ſalivatione curatio. 425
Recidivæ quibus debeantur, & quomodo præveniantur. 429
Quid in ore minus exulcerato ſit agendum. 433
Diæta quænam obſervanda inter curandum. 434
Quare in Gallia facilius ſanetur ac in Anglia. 435
Luem Veneream non ſanat Mercurius vel ſalſaparilla virtute ſpecifica. 139 418
Lumbago Rheumatica. 345
Paroxyſmum Nephriticum mentitur. ibid.
Valdè ægrum excruciat. ibid.

Cauſa. 345
Curatio. ibid

M*Aculæ purpureæ in Acutis certisſimum Inflammationis ſummæ indicium.* 651
Maculæ purpureæ in Peſte malum ſignum. 141
Maculæ purpureæ in Variolis ibid. malæ. 173. 443
Malignitas morborum quid ſit. 313. & ſeqq. 681
Malignitas morborum ſæpe error medentium. 78. 129
Malignitas non ſemper ſudore poteſt eliminari. 313. 314
Malignitas per ſudorifica aliaq́ calida medicamenta nonnunquam augetur. 314. 682
Malignitas nonnunquam contemperantibus poteſt edomari. ibid.
Malignitas in morbis Epidemicis iisdem, quibus hi, curatur remediis. 315
Malignitati quodnam regimen propriè concedatur. 314. & ſeq.
Mania ex debilitate. 100
Maniæ communis cauſa. 783
Maniæ curatio. 125
Maniæ febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientis curatio. 124. 730
Manna quid ſit. 701
in ſero lactis ſoluta mictui cruento à calculô medetur. 702
in Aquis mineralibus catharticis ſoluta cur rejiciatur. 702
Materia Medica cur adeo immenſa. 14
Meatus dantur cæci ex abdominis cavitate in inteſtina. 618
Medicamentorum Formulæ. 714. & ſeqq.
Medici peritiores ſubinde nihil in ægri viſitatione præſcribunt. 322
Medici præcipua cura in Intentionibus veris expiſcandis verti debet. 622
Medicum eſſe & formulas præſcribere quam immane diſtant. 47

Medi-

Medicum probum haud decet celare remedia morborum imprimis Epidemicorum. 109
Medicorum quorundam ſpeculationes inutiles. 363
Medicina non rectius quam ab ipſius uſu addiſcitur. 4
eſt Ars valdè adhuc imperfecta. 288
Medicinæ incrementum, in quo conſiſtat. 11. & ſeqq.
Melancholia Hypochondriaca, vid. in Hyſter. Affect.
Mellis roſacei uſus in Angina. 358
Menſium fluxus intempeſtivus in Variolis fœminarum. 255
Menſium fluxus immodicus quando potiſſimum contingit. 537
Menſium fluxus immodici, tam intra puerperium, quam extra, curatio. 538 762
Menſium ſuppreſſio. 781
Mercurius non ſanat Luem Veneream virtute ſpecifica. 30. 139. 418
Methodus medendi qualis eſſe debeat. 20
Miaſma peſtiferum vel immediate, vel mediate ſuſcipitur. 131
Mictus ſanguineus à calculo renibus impacto. 699. 700
Multa in hoc remedia ſine ſucceſſu adhibentur. 701
Manna in ſero lactis ſoluta, c. pauxillo ſucci limonum confert. 702
Diæta. 704. & ſeqq.
Mictus ſanguineus in variolis. 173. 697. 748
Mictus ſanguineus & Hæmoptyſis in variolis mortem prænunciant. 174. 443
ejus curatio. 754
Morbus quid ſit. 39
Morbi alii acuti, alii chronici. 42
Morbi Acuti quinam ſint. 41
Morbi Acuti vel ab aeris inquinamento, vel à particulari corporum anomalia gignuntur. 42
Morbi Acuti Deum habent autorem, chronici nos ipſos. 458
Morbi certis quibusdam annorum conſtitutionibus proprii. 45

Morbi Epidemici qui dicantur. 42
Morbi Epidemici mire ab invicem differunt. 43
Morbi Epidemici vel regulares vel anomali. 46
Hæc diſparitas unde. ibid.
Morbi Epidemici vel Verni ſunt, vel Autumnales. 46
Morbi Epidemici ab aëris occulta craſi oriuntur. 129. 238
Morbi Epidemici ab Anni conſtitutione, qua graſſantur, peculiarem mutuantur indolem. 51
Morbi Epidemici à manifeſtis aeris qualitatibus varie reguntur. 237. 238
Morbi Epidemici diverſi in locis vicinis, à terræ potius effluviis, quam ab aeris diatheſi oriuntur. 49. 296. 304. 649
Morbi Epidemici in initio vehementiores ſunt, in progreſſu leniores fiunt. 215
Morbi Epidemici ab Anno 1661. *ad* 1665. 126
Quo ordine ſe invicem ſequebantur. 57
Ann 1665. 127
ab Ann. 1667. *ad* 1669. 159
Ann. 1669. 211
Ann. 1670. 212
Ann. 1671. 213
Ann. 1672. 214
Ann. 1673. 273
Ann. 1674. 274
Ann. 1675. 275
Morbi eſſentiales & iidem ſymptomatici quomodo diſcernendi. 327
Morbi eſſentiales aliter ſunt tractandi, quam iidem ſymptomatici. ibid.
Morbi Inflammatorii quando graſſari ſoleant. 137
Morbi omnes ferè ex veſtium præmatura abjectione, & ſubito refrigerio poſt exercitium, exoriri videntur. 325
Morbi vel ex ſe vel Medicaſtri culpa fiunt lethales. 40
Morbi quidam antiqui ævi jam non comparent. 303
Morbi moderni poterunt ſuo tempore intercidere. 304
Morbi plurimi ſine cauſarum cognitione curantur. 134
Morborum Acutorum & Chronicorum differentia. 521
Morborum Acutorum ratio & genius. 41

Morborum Epidemicorum ratio & genius. 43
Morborum Epidemicorum curatio ſolicitè peragenda. 363
*Morborum Epidemicorum ab Ann.*1669.*ad* 1672. *particularis hiſtoria.* 216. *& ſeq.*
Morborum Epidemicorum alter ab altero pellitur. 215
Morborum qualibet ſpecies peculiarem obtinet genium. 133. 134
Morborum periodi certæ ſive ætates. 304
Morborum tempora. 215
Morborum ortus à qualitatum vitio deducuntur. 134
Morborum ſpecies exacte diſcernendæ. 349. 350
Morborum ſpecies unde deſumendæ. 53
Morborum Sporadicorum ratio & genius. 42
Morborum hiſtoria quomodo conſcribenda. 12. *& ſeq.*
Morborum Hiſtoriam verè practicam Autor tradit. 362
Morborum, præſertim Epidemicorum, Remedia celare haud decet Medicum probum. 109
In Morborum curatione plus Naturæ committendum, atque vulgò fit. 288
In Morborum Epidemicorum ortu Naturæ artificium. 219
Morbis Antiquitati incognitis novam methodum accommodare non eſt abſonum. 304
In Morbis producendis naturæ methodus nondum hactenus detecta. 51
In Morbis Inflammatoriis primaria remedia. 205
In Morbis Inflammatoriis aſſiduus in Lecto decubitus valdè nocet. *ibid.*
Morbilli Vernales. 47
Morbillorum deſcriptio & hiſtoria. 243. *& ſeqq.* 739
Curatio. 246. 738
Morbilli anomali. 291
Curatio. 292. 293
Morbilli quo anni tempore regnent. 243
Morſus canis rabidi. 784
Curatio. 785
Pro Mortuo habitus caſu ad ſe rediit. 195
Mucoſæ dejectiones in Dyſenteria unde. 226

Mundi

Mund. anima. 158
Moxæ combuſtio in Podagrâ. 601
Moxæ combuſtio in Podagrâ inveterata nullius eſt uſus. 602
Moxæ loco inuſtiones lino crudo ab Hippocrate uſurpatæ. ibid.

N*Arcotica poſt factas Evacuationes quandoque feliciùs operantur.* 271
Narcotica turbas à purgatione excitatas compeſcunt. 83
Narcotica urgente dolore tutò repetuntur. 262
Narcotica vigente febre obſunt, at in declinatione morbi præclaros edunt effectus. 82
Narcoticorum doſis magnitudini doloris reſpondeat. 262
Narcoticorum frequens uſus ſæpè innoxius. 229
Narcoticorum in Variolis inſignis utilitas. 190
Narcoticorum noxæ quandoque Venæſectionibus emendantur. 374
Narcoticorum formulæ. 191. 218. 630
Natura optima morborum medicatrix. 19. 288
Naturæ vox quô ſenſu ab Autore uſurpetur. 158
Naturæ in curando multum relinquendum. 176. 227. 535 536
Naturæ in medicamentis producendis ſimul ac præparandis collaudatio. 502. 509
Naturæ opera incomprehenſibilia. 95. 224
Naturæ operationes parùm intelligimus. 133
Naturæ operum indagatores aliorum invidiam ſibi arceſſunt. 224
Naturales cauſæ à Deo quomodo regantur. 118
Nephritici paroxyſmi veri & hyſterici quàm diverſæ curationes ſint inſtituendæ. 528. 529. 753
Nephriticum paroxyſmum mentiens Lumbago Rheumatica. 345
Nicotianæ fumus loco enematis potentiſſimi commendatur. 671

O*Leum Amygdalarum dulcium aliis bechicis præferendum.* 84

in

in Febribus ſine noxa poteſt aſſumi. 84
non debet affatim ſed parcè exhiberi. 84. 85
Ægri viribus attritis ſubvenit. 85
uſus ejusdem in Pleuritide. 335
Variolarum aridarum cruſtis illinitur. 192
Olei Sem. Lini in Pleuritide uſus. 335
Ophthalmiæ curatio. 752
Opium pluribus medetur affectibus. 231
inſigne eſt Cardiacum. 231
Opii præſtantia & nativa bonitas. 230. 231
In quibus affectibus præcipuè ejus indicetur uſus. 373
Opii virtus non præparationi, ſed nativæ Papaveris bonitati debetur. 231
Inter Opiata quoad vim ipſam nullum ferè eſt diſcrimen. ibid.

P*apaver.* 230
Paracenteſis in Hydrope rejicitur. 635
Paralyſis quid & quomodo curetur. 786
Paregoricum Auctoris. 218
Paregorica in quibus caſibus rectè indicentur. 373. 465
Paregoricis evacuantia debent præmitti in ſanguineis tempe-peramentis, non aliis. 526
Paroxyſmi nephritici Curatio. 753
Penis tumor in Lue Vereneâ quomodo diſcutiendus. 772
Peregrinatio verſus Auſtrum cur in Chronicis curandis proſit. 574
Peripneumonia quid ſit & quomodo à Pleuritide differat. 334. 342
Peripneumoniæ Nothæ deſcriptio. 340. 733
Curatio. 341. 733
Peripneumonia Epidemica Anno 1675. 276. 280
Peripneumonia ſymptomatica Tuſſi Epid. An. 1675. *ſuperveniens.* 305
Peripneumonia poſt Morbillos. 246
Ejusd. Curatio per Venæſectionem. 247. 248.
Peſtis naturæ medicatricis inſtrumentum. 40

Peſtis Ann. 1665. 128
Peſtis quid ſit. 134
Peſtis Britanniam vix frequentius devaſtat, quam poſt annorum 40. *revolutionem.* 130
Peſtis Londinenſis Anno alioquin ſalubri graſſans. 137
Peſtis ab Italiam occupans exceptâ Hètruria. 132
Peſtis Aeris diathesi fit Epidemica. 132
Peſtis ab Aeris occulta craſi. 129
Peſtis ab Inflammatione oritur. 136
Peſtis à tempeſtatum anni vicisſitudinibus regitur. 131
Peſtis in initio atrocior, in progreſſu benignior eſſe ſolet. 224
Peſtis per miaſma propagatur, idque duplici modo. 132
Peſtis pro aliis morbis Epidemicis rarius evenit. 130
Peſtis quandoque ſubitò, nulla etiam exorta Febre jugulat. 133. 134. 135. 315
Peſtis quanto tempore ſoleat graſſari. 47
Peſtis quo anni tempore exoriatur. 132
Peſtis ratione ſolùm mechanica tolli poteſt. 139
Peſtis ſemper manet ſuperſtes. 132
Peſtis ſporadica. 131
Peſtis invadendi modus deſcribitur. 132. 133
Peſtis ſymptomata. ib.
Peſtis Curatio. 152. & ſeq. 712
Alexiteria in hac & aliis morbis, non ut ſpecifica, ſed ut diaphoretica proſunt. 138. 139
Pro Venaſectione facientes Autores. 143. 144
Pro Venaſectione hiſtoria admiranda. 145
Præfertur tamen ei ab Autore diaphoreſis. 146
Diaphoreſis quamdiu continuanda. 154
Peſtis proprium Alexiterium nondum innotuit. 139
Ad Peſtis prophylaxin vix conducunt calida. 138
Peſtem accelerat ſæpè vinorum & calidorum ingurgitatio. ibid.
Peſtem commercii cum locis contagioſis inhibitio poteſt avertere. 132
Ad Peſtem excitandam requiritur contagium peſtiferi cor-

poris præter aeris diſpoſitionem. 131. 132
Peſte affecti à continuata Diaphoreſi recreantur. 155
In Peſte abſceſſuum ſit eruptio. 203
In Peſte abſceſſuum eruptio incerta criſis eſt. 141. 156
In Peſte abſceſſuum eruptio quomodo promoveri poſſit, nondum conſtat. 140
In Peſte abſceſſuum ſine ſudore eruptio magis fuit ſalutaris. 141
In Peſte Alexipharmaca calida quandoque nocent. 138
In Peſte Alexipharmaca calida quomodo proſint. ib.
In Peſte Diaphoreſin interpolandam ſuadet Diemerbrockius. 155
Refellitur. ibid.
In Peſte Sudor continuus & prolixus requiritur, non interpolatus. ib. & 314
In Peſte Sudor ſpontaneus valdè ſalutaris. 155
In Peſte Sudores non faciunt ſalutarem abſceſſuum eruptionem. 140. 141
In Peſte Sudores ſubinde valdè noxii. 141. 146. 147
In Peſte Maculæ purpureæ, malum ſignum. 133. 141
In Peſte Tumores prorumpere, bonum. 133
In Peſte poſt abſceſſus eruptionem ſanguinem mittere minus eſt tutum. 156
In Peſte ob magnos Sudores Bubo nonnunquam diſparet. 141. 147
In Peſte poſt Sudores abſceſſus ſubinde erumpunt. 140
In Peſte ſudantes quando induſium mutare debeant. 156
Peſtilentialis febris. 725
Peſtilentialium macularum ratio. 146. 147
Petechiæ ab intempeſtivo Cardiacorum uſu & regimine paulò calidiore ſæpiùs efflоreſcunt. 651
Petechiarum & mictus ſanguinei caſus inſignis à D. D. Goodall communicatus. 478, & ſeq.
Philoſophia effecit, ut quæ Medica appellatur, revera confabulandi garriendique potius ſit Ars, quàm medendi. 483. 484
Phrenitis in Febre Cont. Epidem. ab A. 1661. *ad* 1665. 81
in Febre Epidem. ab A. 1673. *ad* 1675. 289
in Febre Nova An. 1685. 659
in Variolis. 172. 746

Phrenitis quomodo tractanda. 81. 660
In Phrenitide Spiritus Vitrioli laudatur. 289
In Phrenitide Raſio capitis confert. 660
In Phrenitide Variolis ſuperveniente refrigerium ægro concedendum. 194
Phthiſeos deſcriptio. 790
curatio. 788. 791. ſeqq.
Phthiſeos ſpecificum eſt equitatio. 523. 788
Pilulæ Cochiæ. 261
Pilulæ Cochiæ maj. in Ileo uſurpandæ. 91
It. in Tuſſi epidemica. 394
Pilulæ Cort. Peruv. 381. 727
Plantæ variis menſibus florent. 95
Pleuritidis hiſtoria. 331. 332. 731
Curatio. 335. 732
Diæta. ib.
Rejicitur cura per expectorationem. 337. 338
Pleuritis Maligna vulgò dicta quænam ſit. 310
Pleuritis Maligna venæſectionem non fert. ibid.
Pleuritidi superveniens Diarrhœa. 202
De Pleuriticorum ſanguine quædam notatu digna. 333. 334
Menſura ſanguinis extrahendi. 336
Podagræ Regularis hiſtoria. 546. 794
Irregularis hiſtoria. 550. & ſeq.
Cauſa eſt concoctionum depravatio & humorum indigeſtio, ſive à venere, ſive à vino, ſive ab exercitiis intermiſſis. 557. 558
Curatio non aggredienda eſt Venæſectione. 559. 560
non Catharſi, ſive ad præcavendum, ſive ad curandum paroxyſmum. 561. 562
niſi Symptoma aliquod eandem poſtulet. 704
neque Sudoribus, & quare. 565
Curandi præcipua intentio in coctione promovendâ atque indigeſtionibus tollendis verſari debet. 567
Medicamenta Digeſtiva. 568
Podagræ Therapeia Radicalis adhuc latet. 606

ſed

ſed non ſine ſpe aliquali ſpecificum quandoque inventum iri. ib.
In Podagrâ electuarium corroborans præſtantiſſimum. 569
Electuarium aliud atque Aqua deſtillata. 70
Theriaca Andr. & Cortex Peruvianus laudantur. ib.
In Podagræ Paroxyſmo nihil magni tentandum, ſed ſolùm extra Paroxyſmum, exemplo ab intermittentium febrium paroxyſmis ducto. 593
In quorum paroxyſmis abſtinentia à carnibus interdicatur. 594
Paroxyſmi ſymptomatis viam minantibus quomodo occurrendum. 587
Ventriculi debilitas cum ventris torminibus vino Canarino mitiganda. 595
quo nihil proficiente ad Laudanum fugiendum. ib.
Diarrhœa ſudoribus cobibenda. 99
Tuſſis brumalis à frigore, tempore paroxyſmi ſuſcepto, ſicut ipſa Peripneumonia curanda eſt ib.
Calculus ſuperveniens quomodo curetur. 600. 702
In Podagræ Paroxyſmo Remedia externa in genere improbantur, verùm iſtorum meliora reperiri merè Refrigerantia & Repellentia. 600. 601
Quid Moxæ comburium præſtare poſſit. 601. 602
Podagrica materia ubi retroceſſerit, quid agendum. 706
Podagrici ante & poſt paroxyſmum variis ſæpe vexantur ſymptomatis Scorbuti æmulis. 359
Podagricorum Diæta. 578. 579. 704. & ſeqq.
Potus ſit cereviſia tenuis. 581
Potus Diæteticus loco ordinarii in podagris inveteratis. 584. 585
Vinum planè officit. 581. 582
Vinum verò Hiſpanicum minus injurium 586

Lactea Diata in Podagra cenſura aqua. 579. 580
Podagricis decubitus maturior quàm ſit utilis, idque hyeme præſertim. 588
Animi tranquillitas ſtabilienda. ib.
Exercitium ſit quotidianum. 589
Hoc Tophos præcavet, vel ſolvit. 590
In ipſo paroxyſmo permittitur. 595
niſi iſte ſit atrocior. 596
Exercitiorum primarium eſt equitatio. 591
quam tamen ſupplere poteſt in curru vectio. ibid.
Venus quàm ſit injuria. ib.
Porriginis capitis curatio. 784
In Practicis experimentis commemorandis Fidelitas Autoris. 157. 158.
Praxis Medica Theoria multum præferenda. 157
Probi hominis verum criterium. 540
Procidentiæ uteri curatio. 753
Pruritus ferini curatio cardiacis. 356
Pulli Decoctum in Cholera Morbo probatum remedium. 217. 218. 759
Punctura tendinis. 339. 782
Purgans Potio Autoris. 76. 714
Purgans pro Infantibus tenellis. 716
Purgantis leniſſimi formula. 226. 654
à Purgantibus dolores ventris intenduntur. 562
Purgantia, vid. Cathartica.
Purgatio quare neceſſaria poſt febres. 76
Purgatio quare conveniat poſt hæmorrhagias. 56
Purgationis noxæ & incommoda. 227
Puſtularum Urticæ puncturas referentium per totum corpus eruptio. 353
Curatio. 354
Quartana. 96
Quartana ſecunda vice infeſtans brevi finitur. 102
Quartanæ lethales in regione paroxyſmi ægrum jugulant. 101

Quartanæ Autumnales. 101
Quartanæ Autumnales quibus temporibus finiantur. 101
Quartanæ Autumnales alios quosdam chronicos gignunt affectus. 101
Quartana Epidemica. 48
Quartana A. 1661. *& ſeq.* 55
Quartanæ Epidemicæ An. 1661. *maturè invadentis exemplum.* 98
Quartana Infantum. 101
Infantes ſæpè diuturnas Quartanas vincunt 101
Quartanarum Curatio. 112
Parum hactenus votis reſpondet. 112
Per corticem Peruvianum. 112. 113
Aeris mutationem. 116
Potentiora cardiaca in declinatione propinanda. 116
Quartanariis obeſt Phlebotomia, ut & frequens Catharſis. 110
In Quartanis Infantum & Puerorum fortioribus Cardiacis abſtinendum. 116
Quotidiana. 96
rarius obſervatur. 105

R*Achitis vera deſcribitur.* 778
non eſt curanda catharticis. 512
Linimentum ventri & hypochondriis infantum inungendum per 30. *vel* 40. *dies* 511. 779
Rachitidis febribus infantium intermittentibus ſuccedere ſolitæ curatio. 121
Radix Serpentariæ Virginianæ in vino infuſa tertianis medetur. 728
Raſio capitis in phrenitide confert. 660
Refrigerantia in fine morbi eum protrahunt. 73
idque maximè in grandævis. 79
Regiminis calidioris in Variolis noxæ. 177. 179. 255. 256. 456
Ejusd. in Dyſenteria noxa. 221. 222

Ejusd in Morbillis noxa. 245
Ejusd. in Febribus pleriſque diſcrimina. 332. 333. 659
Regiminis refrigerantis in certis affectibus nocumentum. 357
Remedia morborum, præſertim Epidemicorum, celare haud decet Medicum probum. 109
Remediorum Formulæ. 715. & *ſeqq.*
Renum Calculus. Vid. Calculus.
Rhabarbarum in alvi fluxu ſine additis aliis vix conducit 226. 227
in Diarrhæa Epidemica nocuit. 210
Rheumatiſmi hiſtoria. 344. 734
Curatio. 346. 732
Anodynis figitur & protrahitur. 347
Rheumatiſmus inveteratus quomodo tractandus. 350. & *ſeq.*
Rheumatiſmi Scorbutici deſcripto. 351
Curatio ſingularis. 352
Rheumatiſmi Curatio ſola Diatâ è ſero lactis loco phlebotomia. 402
Quibus conveniat iſtiuſmodi curatio, & quibus non conveniat. 404. 405
Purgatio frequens atque anodynorum uſus poſſunt phlebotomia liberalioris vicem ſupplere 405
Rheumatica Lumbago. 345
Rigor vel Horror in Febribus Intermittentibus unde. 93
Roſa. 135

SAlia lixivialia in vino Rhenano potentisſima in Hydrope ſunt diuretica. 629. 769
Salis Abſinthii uſus in vomitu. 91
Salivatio in Febre continua Epid. ab Ann. 1667. *ad* 1669. 201
Salivatio Variolarum confluentium comes. 169. 189. 190. 192
Salivatio in Confluentibus Variolis uſu refrigerantium promovetur, & cardiacis calidioribus reprimitur 209

Sali-

Salivationis in Lue Venerea methodus. 426. & ſeq.
Neque Cathartica, neq; alia præparantia ſalivationi debent præmitti. 426.429
Peracta ſalivatione neque Cathartica, neque ſudorifera in uſum venire debent. 428
Diarrhœa ſuperveniens quomodo cohibeatur. 428
Cautelæ magni momenti obſervandæ in naturis ſalivationi nimis reſiſtentibus. 430. & ſeqq.
Salſaparilla non ſanat Luem Veneream virtute ſpecifica. 30. 139
Sambuci cortex interior laudatur in Aſcite grandiore. 627. 768
Sanguis purus non raro Febre accenditur. 60
Sanguinis color purulentus in febribus Inflammatoriis detractus unde. 333. 334
Sanguinis depuratio fit per duplicem partium ſecretionem. 88
Circa Sanguinem in Pleuritide per Venæſectionem eductum variæ obſervationes. 333. 334
Sani non rarò Febre corripiuntur. 60
Scabies vid. Pruritus.
Scorbutus non tam frequens apud nos, ac vulgò creditur. 349
Scorbutus ubi deſinit, ibi incipit Hydrops. 350
Scorbuti Symptomata. 788. *Curatio.* 789
Scorbuti larvam plures gerunt morbi chronici. 349
Scorbuti vocabulum perperam & temerè uſurpant imperiti. 78. 349
cum Scorbuto Febris. 78
Secretio impuritatum ſanguinis fit per fæces & per flores. 88
Semen Anethi in Singultu nihil profuit. 87
Seri Lactis in Dyſenteria uſus. 232
Serpentaria Virginianæ Radix in Vino infuſa Tertianis medetur. 728
Singultus in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. *ad* 1665. 86

Cauſæ remotiores, proxima incognita, ib.

Curatio per Diaſcordium. 87

Singultus in noba Febri An. 1685. *Curatio per Corticem Peru-bian.* 656

Sophiſtarum reprehenſio Hyppocratica. 618

In Soporoſis Affectibus Clyſteres balde utiles. 281

Specifica pleraque dolo malo celebrantur. 602

Speculationibus nimis addictorum Medicorum cenſura non minus rigida quam judicioſa. 483. 484

Spiritus Cornu Cerbi in Febribus Dentitioni Infantium ſuperbenientibus laudatur. 675. 779

Spiritus bolatiles omnes ideo fœtent, quia creatura ignis. 525

Spiritus bolatiles in Rheumatiſmo inbeterato proſunt. 352

Spiritus Vini uſtulatus in Tusſi ſæpe nocet. 308

Spiritus Vitrioli Phreneſin in Febre Epidemica domabat. 289

in Variolis inſigniter profuit. 299

Sputum Sanguinis bid. Hæmoptoe.

Sudores bel critici ſunt, bel ſymptomatici. 285

Sudores Symptomatici. 321

Sudores ad Febres tollendos probocandi quales eſſe debeant. 206

Sudores in Febrium declinatione ſpontanei balde ſunt ſalutares. 386

Sudores in omni Febre conbenire neutiquam patet. 283. 679

Sudores nocturni conbaleſcentium quomodo tollendi. 291

Sudorum in Febribus obſerbatio multum facit ad earum dignotionem. 320

Sudorum probocatio in nullo morbo, excepta Peſte, bidetur conbenire, & quare. 565

Sudores adciendos nihil æque conducit, ac capitis obbelatio. 531

In Sudore juſculis ægrum reficere admodum ſalutare eſt. 155

Sudoriferorum formula in Peſte. 153

Syde-

Syderatio. 353
Symptomata nonnulla non tam morbo, quam Medico debentur. 16
Syrupus de Meconio ſ. Papaveris qualis ab Autore praſcribatur. 698
Syrupus de Spina Cervina quibus in Hydrope conveniat. 614. 768
uſus ejus in Hydrope exemplo memorabili confirmatur. 615

Tabaci fumus loco enematis potentisſimi laudatur. 671
Tabes deplorata Equitatione tanquam ſpecifica curatur. 523
Tendinis puncturæ curatio. 339.782
Teneſmus quid ſit. 755
Teneſmus poſt Dyſenteriam. 223. 234
Adultis exitialis, Infantibus benignus. 223
Teneſmi curatio corroborantibus ſolis. 224
Terræ effluvia morbos Epidemicos varios gignere poſſunt. 296. 304
Tertiana. 96
Tertianæ Curatio. 727
Tertianæ Vernales. 47
Tertianæ Vernales ob perverſam curationem diu durantes. 100
Tertianæ Vernales diuturnæ ab Autumnali tempeſtate fugantur. 100
Tertianarum Vernalium Curatio. 102. 103
Tertianæ Autumnales. 47. 101
Tertianæ Autumnales Quartanis magis ſunt affines, quam Vernales. 104. 105
Tertianarum Autumnalium curatio. 109. & ſeq.
Per Sudores & Dejectiones eodem tempore excitatos. 110
Tertianæ duplicis Autumnalis curatio. 111. 112
In Tertiana duplici Electuarium roborans, atque Julepus. 112

Tertianæ Epidemicæ Ann. 1661. *& ſeq. peculiaria Symptomata.* 55
Tertianæ Ann. 1671. 213
Theoria Medicorum vera qualis eſſe debeat. 20
Theriaca Andromachi in Febri Peſtilentiali feliciter uſurpata. 153
maximum in quamplurimis morbis remedium. 518
laudatur in Affectione Hyſterica. ib.
in Podagra. 570
Tophi Podagricorum exercitio impediuntur vel ſolvuntur. 590
Topica in Hydrope improbantur & quare. 635
it. in Podagra. 600
In Torminibus ventris Febris nonnunquam deliteſcit. 666
In Torminibus ventris non omnibus Aquæ Minerales conferunt. 668
Tumor crurum poſt Variolas quibus remediis curandus. 199
Tuſſes Epidemicæ. 304 305
Curatio. 306
Epidemicæ curationem evacuationibus debent. 393
Tusſis ſine febre quomodo tractanda. 307. 312. 787
Neque Narcotica, neque liquores ſpirituoſi, neque diaphoretica tuto hic uſurpantur. 308
Nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur. 393
Tusſis oleo amygdalarum dulcium optimè lenitur. 84
Tabellæ præſtantes ad tusſim. 312
Tusſis in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. *ad* 1665. 83
Ej. Curatio. 84
Tusſis Convulſiva puerorum & infantium curatur imprimis Venæſectione. 248. 249. 780
Curatur venæſectione & repetita catharſi. 394
Tusſis cauſa. 306

In

In Tuſſi quandoque valdè ſalutare eſt corporis exercitium. 307
In Tuſſi Spiritus Vini uſtulatus aliaque ſimilia valdè interdum noxia. 308

V Aporum, quos appellant, Hyſtericorum frequens cauſa. 536
Variolæ ab Aeris occulta craſi. 129
Variolæ in cruſtas reſiccatæ. 186
Variolæ mitiores citius finiuntur. 295
Variolæ quanto tempore ſoleant graſſari. 47
Variolæ quo anni tempore invadere ſoleant. 161
Variolæ quandoque ſine inſignì ægritudine erumpunt. 162
Variolæ revera parvi ſunt abſceſſus. 175
Variolæ Regulares diviſæ in Diſtinctas & Confluentes. 161
Variolarum Diſtinctarum Symptomata. 262. 740
  Diſtinctarum hiſtoria. 162. *ad* 166. 736. & *ſeq.*
    Venæſectio in his ſupervacanea. 187
    niſi regimen calidius præceſſerit. ib.
    Regiminis juſto calidioris noxa. 177. 179
    Evacuationum noxa. 178. 179
    Frigoris ſunt etiam nocumenta. 180
    Cardiacis quando utendum. 181. 182. 187
    Cardiacum quale. 184. 187
    Quo tempore ægrotus lecto addicendus. 184. 446. 748
    Lecto damnari nimis præpropere eſt valde perniciosum. 446. 449
    Loci in lecto frequens permutatio, tùm in hôc, tùm in aliô genere, eſt concedenda. 189
    Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblatæ. 450
  Curatio. 182. 688. 745
Variolarum Confluentium hiſtoria. 166. 444. & 742
  Sallvatio eas adultorum, Diarrhœa iſtas infantium comitari ſolet. 168. 192. 744

Quibus temporibus morbi febris dominetur. 169. 691
Quibus utplurimùm moriantur. 170. 689
Symptomata exitialia utrique generi communia, 193. *ad* 199
Quàm plenum periculi hoc genus. 188. 444. 445
Curatio auſpicanda eſt venæſectione atque emetico, 461. 691 744. *& ſpiritu vitrioli in potu.* *ib.*
Ptyaliſmo optiſſimùm perficitur. 189
à Fundamento rectè aut ſecùs in primis diebus jactô maximè pendet. 449
Paregorica in his quaſi ſpecifica. 464
niſi ſint infantes, qui corripiuntur. 190. 464. 471
Quo tempore morbi primùm exhibenda. 468
Præ aliis ptyaliſmum promovent. 190
Eorum exhibitorum commoda. 101
Peregrinorum quantitas. 469
Exemplum eorum exhibitorum in quodam Croſſe. 466
Epiſpaſticum quo die applicandum. 472
Allium inciſum quo die plantis pedum applicandum. 473
Diæta. 473 743
Caſus D. Cheut totam curationem complectens. 474. *& ſeq.*
Emeticum dari poteſt die morbi undecimo, in ſuffocationis metu. 196
In quo caſu aëri exponendus eſt varioloſus. 448
Varioloſi admiranda hiſtoria. 195
Puſtularum præpropera excluſio quantis ſtipetur incommodis. 451
Infantis regimen in variolis erupturis, & à convulſione incipientibus. 460
Diarrhœa infantibus ſalutaris. 192
Venaſectio & Catharſis quo demum tempore in convaleſcentibus varioloſis ſint celebranda. 198. 199

Men-

Menſium fluxum in Variolis refrigerantia indicare. 255
Variolæ Anomalæ Diſtinctæ (ſc. Nigræ) quomodo à Regularibus Diſtinctis fuerint diſcriminatæ. 251
Curatio. 254
Diæta. 255
Variolæ Anomalæ Confluentes quomodo à Regularibus Confluentibus diſcreparint. 252. 253
Curatio. 254
Variolæ Anomalæ An. 1674. & 75. 294
Curatio. 297
Spiritus Vitrioli in his uſus egregius. 298
Variolarum cicatrices vid. Cicatrices Variolarum.
Variolarum nulla unquam mentio apud Hippocratem, neque perſpicua apud Galenum. 303
Variolarum cum phrenitide caſu ſanatarum hiſtoria. 195
Variolarum in Infantibus ſæpè ſunt prænuncii Epileptici inſultus. 162
Variolarum perversè curatarum ſymptomata. 179
Variolarum retroceſſio ſæpè temerè inculpatur. 198
In Variolarum ſummitate macula nigra a nimio fervore. 173
Poſt Variolas relictæ foveæ unde, & quomodo oriantur. 165. 167. 192
Ex Variolis cur plures divites moriantur, quàm pauperes. 188
In Variolis duo morborum tempora, Separationis & Expulſionis. 175
In Variolis Separationem paulatim fieri ſatius eſt. 177. 182
In Variolis Expulſio plus temporis requirit, quàm Separatio. 176
In Variolis eruptio præcocior periculoſior eſt tardiore. 178. 182
In Variolis faciei manuumque tumor magni eſt momenti. 174. 189. 190
In Variolis mox impenſe ſudare noxium. 147
In Variolis retrogreſſis quid agendum. 198
In Variolis tractandis quomodo Medici fama periclitetur. 181

Vectio

Vectio in Colica utiliſſimum exercitium. 264
Venæſectio quibus noxia, & quibus utilis. 81. 62. 69
Debet Emeticum ſemper præcedere, ubi utrumq; indicatur. 65
Debet ſimiliter præcedere Catharſin. 395. 655
Ubi phlebotomia liberalior non permittitur, poteſt ſuppleri uſu enematum. 69
Suppletur etiam purgatione frequenti atque anodynorum uſu. 405
Venæſectio infantibus ſuccurrit pariter ac adultis. 248
Convulſionibus puerorum dentientium ſpecifice conducit. 249
Vena in lecto ſecanda, quo facilius phlebotomiam ferant. 342
Venæſectio in debilibus nocet. 61
Venæſectio in Peſte à multis laudatur. 143. 144
Venæſectio in Peſte parce & abſceſſu jam erumpente adminiſtrata valde noxia eſt. 156
Venenati à ſublimato Corroſivo aſſumpto Curatio ſola aqua ſimplici. 404
Venerea lues, vid. Lues.
Vere Morbi quidam inflammatorii gignuntur. 100
Veſicatoria in hydropicis ſæpe gangrænam inducunt. 635
Veſicatoria non in omni Comate proſunt. 660
Veſicæ ulceris ſigna & curatio. 785
Veſtium hyemalium depoſitio quouſq; ſit differenda. 326
Vigiliæ quo pacto tractandæ. 81
Quomodo conſopiendæ poſt febrem ſine narcoticis. 83
Vinum Abſinthites. 115. 632
Vinum Canarinum. 187. 257. 598. 632. 669
Vinum Hiſpanicum. 518. 586
Vinum Malacenſe. 77. 291
Vinum in Hydrope pro potu ordinario commendatur. 630
Vinum in Podagra nocet & quare. 581. 582
Vini Compotatio quænam nocumenta ſecum trahat. 581. 582
Ulceribus pudendorum venereis quomodo ſuccurrendum. 772

Ulceris

Ulceris veſicæ ſigna & curatio. 785
Unguentum in Pleuritide. 335
Vomitiones virides non ſemper cacochymiam indicant. 270
Vomitus & alvi profluvium à Sudore ſedantur. 153. 154
Vomitus ſanguinis. 781
Vomitorium in Febre malignâ quandoq; Diarrhœam excitat. 87
Vomitorii exhibitionem præcedat Veneſectio. 65
Vomitorii præſcriptio & uſus. 64
Vomitoria ex Infuſione Croci Metallorum minus ſunt tuta, præſertim pro puerulis. 67
periculoſa itidem, niſi copioſe diluantur. 64
Vomitoriis quandoque emendari nequit materiæ vitioſæ vomitus. 270
Urinæ ſuppreſſio in Variolis. 174. 197. 746.
Uteri procidentiæ curatio fotu adſtringenti. 539. 753
Vulnus leviſſimum in hydropicorum carne quare curatu ſit difficillimum. 635

SOLI DEO GLORIA.